
ALLAH DOSTLARININ DÜNYASI
HİLYETU'L-EVLİYÂ
ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ
حلية الأولياء
وطبقات الأصفياء
Ebu Nuaym el-Isbehânî
9
HADİSLER BÖLÜMÜ

Hilyetu'l-Evliyâ

(Hadisler Bölümü)

1. baskı – İstanbul

Cilt 9

Ocak 2015

Özgün adı: Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye

Yazarı: Nûreddîn Ali b. Ömer el-Heysemî (öl. 807/1404).

Arapça neşir: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3 cilt, yayına hazırlayan: Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâîl, Beyrut 1420/1999).

İSBN: 978-605-4659-10-4

Tercüme: Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız ve Zekeriya Yıldız

Redaksiyon: Yusuf Özbek

Kapak: Edib Agagjyshi

Baskı ve Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd Şti.

Göztepe Mah. Bosna Cad. No. 11

Bağcılar/ İSTANBUL

Tel: 0212.4468846 Matb. Sertifika No: 12266

İsteme ve Haberleşme Adresi

www.ocakyayincilik.com

OCAK YAYINCILIK

Millet Cad. Gülsen Apt.

No. 19 Kat: 4 D. 7

Yusufpaşa

Aksaray, İstanbul

GSM: 05353107416 (Yusuf Özbek)

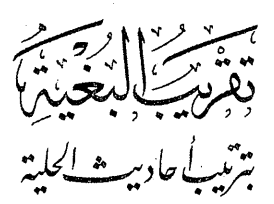
HİLYETU'L-EVLİYÂ

ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ

HADİSLER BÖLÜMÜ

EBÛ NUAYM el-ISBEHÂNÎ

Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye

Nûreddîn el-Heysemî

Cilt 9

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ ÖNSÖZÜ

Yayınevi olarak kaynak hadis kitaplarını Türkçeye kazandırırken okuyucunun en üst seviyede yarar sağlamasını amaçlıyoruz. Bu nedenle öncelikle çevirisini yapmak istediğimiz hadis kaynakları üzerine yapılmış çalışmaları inceleriz. Gerek geçmişte gerekse günümüzde bir hadis kaynağı üzerinde konulu tertip çalışması yapılmış ise o çalışmanın daha faydalı olması ve hadislere erişim kolaylığı sağlanması amaçlanmıştır. Diğer taraftan yapılan tahricleri ve hadisin ravi kanalları hakkında verilmiş geçmiş ve günümüz âlimlerinin kısa hükümlerini vermeye prensip olarak dikkat ettik.

Hilyetu'l-evliyâ da ilk bakışta kronolojik bir biyografi kitabı olarak durmaktadır. Fakat diğer taraftan muhaddislerce hatırı sayılır bir hadis kaynağı olarak (yaklaşık 5000 hadis-i şerif) göz doldurmaktadır. Üstelik bu hadislerin bilhassa biyografisi verilen kimselerin rivayetinde tek kaldığı nadir hadislerden olması Hilye'ye daha da büyük önem atfetmektedir. Makbuliyet kritiği açısından ele alındığında Hilye'de sahih, hasen ve zayıf, hatta uydurma olarak her türden hadis bulunmaktadır. Hadislerin tahriclerini dipnotlar içinde vermeye çalıştık. Yazar Ebû Nuaym'ın hadisin tek kanallı olduğuna dair verdiği değerlendirme, hadisin zayıflığına delâlet etmemektedir. Tek kanallı oluşu sahih olmasına bir engel teşkil etmez. Hadis, Buhârî ile Müslim'in sahihlerinde yer alıyorsa Ebû Nuaym zaten işaret etmektedir.

Hadislerin kitap içindeki dağılımının hadis araştırmaları için hiç te uygun olmadığı ortadadır. Bu sıkıntı belli ki 8. asırda da hissedildiği için zevâid türü çalışmaların üstadı olan Nûreddîn el-Heysemî tarafından Takrîbu'l-buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye adıyla Hilye'nin ihtiva ettiği hadis-i şerifler konu başlıkları altında müstakil bir çalışmada bir araya getirilmiştir. Proje tamamlanmadan Heysemî vefat edince talebesi İbn Hacer el-Askalânî eksik kalan bölümlerini tamamlamıştır. Biz ise tercümeye esas olacak Takrîb'in hadis metinlerini Hilye içinden özel bir yöntemle çıkarırken bazı ana bölümlerin eksik olduğunu fark ettik. Çalışmanın neticesinde bu eksik bölümleri biz oluşturduk. Yani eksik olan kitabı 430 kadar hadisi ilave etmek suretiyle biz tamamlamış olduk.

Daha önceki neşirlerimizde olduğu gibi sunumu en mükemmel seviyede farklı yazı stilleri kullanarak vermemizin nedeni, çalışmadan okuyucunun yorulmadan en çabuk ve verimli faydayı sağlamasını amaçlamamızdır. Bu maksatla âyetleri, kavl-i Nebîleri, konu başlıkları ve üst başlıkları farklı yazı karakterleriyle belirgin hale getirdik. Yazar Ebû Nuaym'ın çoğunluk hadislerin sonunda o rivayetin tek kanallılığı veya meşhurluğu veya mütâbaat eden destekleyici rivayet yollarına dair verdiği bazen uzun olan ilave malumatı konuyla daha derinden ilgili olan ehline bırakıp bunları tercümede kısa ifadeler kullanmayı uygun gördük.

Arapça hadis metinlerinin iki numarası bulunmaktadır. Biri başındaki müteselsil numara olup bu, tercümeye esas aldığımız Takrîb baskısında yer alan numaralardır. Kendimizden ilave yaptığımız hadisleri ise konu olarak uygun bir yere koyup bir önceki hadisin numarasına "/a, /b, /c" gibi ilaveler yaptık ki Takrîb'in tertibi bozulmasın. Buna ek olarak 12. olan son ciltte Arapça Hadisler dizinini, Takrîb'de geçen hadis metinlerinin alfabetik dizini olarak verdik. Ancak ilave ettiğimiz 430 kadar hadis tabii olarak burada yer almamıştır. Diğer numara ise Arapça hadis metninin sonunda köşeli parantezler içinde yer almış olup, Hilye'nin referans olarak eskiden beri kaynak gösterilen baskısının cilt ve sayfa numaralarıdır.

Kitabın sonuna Âyetler Dizini, Biyografisi Verilen Kişiler Dizini, Konu Başlıkları Dizini ve Genel Dizin ekledik.

TERTİP EDEN HAKKINDA

Ebu'l-Hasan Nûreddîn Ali b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî (öl. 807/1405)

Mecmau'z-zevâ'id adlı eseriyle tanınan muhaddis.

Receb 735'te (Mart 1335) Mısır'da Fustat ile Mukattam dağı arasındaki Sahrâ'da doğdu. Oradaki Ebu'l-Heysem köyüne nisbetle Heysemî diye anılır. Onun bu nisbesinin hemşehrisi Ahmed b. Hacer el-Heytemî'nin (ö. 974/1567) nisbesine benzemesi sebebiyle bazı müellifler iki âlimi birbirine karıştırmış, Brockelmann ve Fuat Sezgin de Heysemî'nin adını Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekir b. Hacer el-Heytemî şeklinde yazmışlardır (GAL, II, 91; Suppl., II, 82; GAS, I, 148, 171, 190, 196). Kettânî bu yanlışa dikkat çekmiştir (er-Risâletu'l-mustetrafe, s. 374). Heysemî'nin babasının Fustat Sahrâsı'nda ticaretle meşgul olduğu kaydedilmektedir.

Heysemî, ilk öğreniminden sonra on beş yaşında iken tahsil için Kahire'ye gitti. Çeşitli hocalardan faydalandığı sırada kendisinden on yaş büyük olan Zeynüddin el-Irâkî ile tanıştı. Zamanla hem ilimde rehberi ve hocası hem de hâmisi olan Irâkî ile Kahire, Haremeyn, Kudüs, Dımaşk, Ba'lebek, Halep, Hama, Humus ve Trablus gibi ilim merkezlerine seyahatler yaptı; bütün hac ziyaretlerinde onunla birlikte bulundu. Hemen hemen aynı âlimlerden aynı eserleri beraber okudular. Heysemî'nin diğer hocaları arasında İbn Abdilhâdî Muhammed b. Abdillah b. Muhammed, İbnu'l-Mülûk Muhammed b. İsmâil b. Abdilazîz, kendisinden Sahîh-i Buhârî'yi okuduğu Muzafferüddin Muhammed b. Muhammed b. Yahyâ el-Attâr, Sahîh-i Müslim'i ve Ahmed b. Hanbel'in el-Müsned'ini okuduğu İbnu'l-Habbâz Muhammed b. İsmâil b. İbrâhim, Ebû Dâvûd'un es-Sünen'ini okuduğu Ahmed b. Ebî Bekir b. Ömer el-Meydûmî, Muhammed b. İsmâil b. Ömer el-Hamevî ve İbn Kayyim ez-Ziyâiyye diye bilinen

Abdullah b. Muhammed b. İbrâhim anılabilir. Heysemî en çok faydalandığı hocası Zeynüddin el-Irâkî'nin birçok kitabını, hatta derslerde birlikte takip ettikleri eserleri ondan bir kere daha okumuş, imlâ meclislerinde yazdırdığı hadisleri kaydetmiş ve bütün eserlerini istinsah etmiştir. Irâkî hayatta olduğu sürece Heysemî onun şahsına ve hadis alanındaki otoritesine olan saygısından dolayı hadis rivayetinden kaçınmıştır. Irâkî de Heysemî'yi çok sevmiş, kızı Hatice ile onu evlendirmiş, bu evlilikten birkaç çocukları olmuştur. Heysemî, Ahmed b. Hanbel'in el-Müsned'inde bulunup Kütüb-i Sitte'de yer almayan hadisleri bir araya getirme işini ve daha sonraki çalışmalarını Irâkî'nin tavsiyesi ve yardımıyla yapmıştır.

Irâkî'den hadis okumaya gelenler Heysemî'den de faydalanma imkânı bulmuşlar ve bu sayede başta Irâkî'nin oğlu İbnu'l-Irâkî Ebû Zür'a Veliyyüddin, Takıyyüddin el-Fâsî, Ahmed b. Ebî Bekir el-Bûsîrî, İbn Merzûk el-Hafîd, İbn Hacer el-Askalânî ve Bedreddin el-Aynî gibi isimler olmak üzere pek çok talebe ondan ders almıştır (Necmeddin İbn Fehd, s. 536). Bunlar arasında İbn Hacer el-Askalânî'nin ayrı bir yeri vardır. İbn Hacer, Irâkî'den öğrenmek istediği birçok ilmî konuda Heysemî'nin yardımını görmüş, Heysemî'nin Mecmau'z-zevâ'id'inin üçte biriyle Zevâ'idu Müsnedi Ahmed'in dörtte birini diğer talebe arkadaşlarıyla beraber, Beyhakî'nin es-Sünenü'l-kübrâ'sının üçte birini de tek başına ondan okumuştur. Heysemî, bu kabiliyetli öğrencisinin Mecmau'z-zevâ'id'i tenkide hazırlandığını duyduğu zaman ona gücendiğini ima etmiş, o da hocasını üzmemek için bu çalışmasından vazgeçmiştir. İbn Hacer, Irâkî ile Heysemî arasındaki sıcak ilişkiden hayranlıkla söz etmekte, Heysemî'nin elli altı yıl boyunca Irâkî'ye ve ailesine hizmet ettiğini belirtmektedir.

Heysemî 29 Ramazan 807 (31 Mart 1405) tarihinde Kahire'de vefat etti ve Bâbülberkûkıyye'nin dış tarafına defnedildi. Kaynakların bir kısmında 19 Ramazan 807'de (21 Mart 1405) öldüğü kaydedilmekteyse de bunun bir okuma hatasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Kaynaklarda Heysemî'nin sakin tabiatlı, gösterişten hoşlanmayan, iyilik sever, zühd ve takvâ sahibi bir kimse olduğu belirtilmektedir. Heysemî'nin, Irâkî ile birlikte çeşitli hocalardan okuduğu kitapları onun gibi doğrudan

rivayet etme yetkisine sahip olduğu halde bunları Irâkî'den okumuş gibi rivayet etmesi, hocasına duyduğu derin saygı yanında alçak gönüllü bir âlim olduğunu da göstermektedir.

Eserleri. A) Zevâid Çalışmaları.

1. *Gâyetu'l-maksad fî zevâ'idi Ahmed.* Irâkî'nin tavsiyesi üzerine 776 (1374) yılında kaleme aldığı bu kitabında Heysemî, Ahmed b. Hanbel'in el-*Müsned*'inde yer alıp *Kütüb-i Sitte*'de bulunmayan hadisleri bir araya getirmiştir. Eser üzerinde, Mekke Ümmülkurâ Üniversitesi'nde 1981-1988 yılları arasında Seyfürrahman Mustafa, Abdurrahman Muhammed Sirâc gibi araştırmacılar doktora çalışması yapmışlardır.

2. *Keşfu'l-estâr an zevâ'idi'l-Bezzâr.* Takıyyüddin İbn Fehd, eserin adının *el-Bahru'z-zehhâr fî zevâ'idi'l-Bezzâr* olduğunu söylemekteyse de (Lahzu'l-elhâz, s. 239-240) *el-Bahru'z-zehhâr* Bezzâr'ın *el-Müsned*'inin diğer adıdır (DİA, VI, 113). Heysemî bu kitabında, Bezzâr'ın *el-Müsned*'inde bulunduğu halde Kütüb-i Sitte'de yer almayan 3698 rivayeti bablarına göre sıralamış, Bezzâr'ın hadislere dair kısa değerlendirmelerini aynen, uzun açıklamalarını kısaltarak almış, ayrıca Buhârî'nin ta'likleriyle Ebû Dâvûd'un *el-Merâsîl*'de ve Tirmizî'nin *eş-Şemâ'il*'de topladığı rivayetlerle Nesâî'nin *es-Sünen*'i dışındaki nakillerini de bu eserde bir araya getirmiştir. Habîbürrahman el-A'zamî tarafından dört cilt halinde neşredilen (Beyrut 1399-1405/1979-1985) *Keşfu'l-estâr*'daki hadislerin alfabetik fihristini hazırlayanlardan Ebû Ya'lâ el-Kuveysînî çalışmasına *Fihrisu ehâdîsi Keşfi'l-estâr an zevâ'idi'l-Bezzâr ale'l-Kütübi's-sitte* (Beyrut 1408/1988), Muhammed Eymen eş-Şebrâvî ise *Hidâyetu'l-muhtâr ilâ tertîbi Keşfi'l-estâr an zevâ'idi'l-Bezzâr* adını vermiş, Ahmed el-Kuveytî de eserin çeşitli fihristlerini yaparak *Fehârisu Keşfi'l-estâr* adıyla yayımlamıştır (Beyrut 1408/1988).

3. *el-Maksadu'l-alî (alâ) fî zevâ'idi Ebî Yalâ el-Mevsılî.* Mevsılî'nin *el-Müsned*'inde bulunup *Kütüb-i Sitte*'de yer almayan 2030 hadisin bablarına göre tertip edildiği bu eserin bir nüshası Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 233). Medine el-Câmiatu'l-İslâmiyye'de kitap üzerinde bir doktora çalışması yapan Nâyif b. Hâşim ed-Daîs, daha

sonra eserin tam metnini ihtiva eden bu çalışmasını yayımlamıştır (Cidde 1402/1982). *el-Maksadu'l-alî* Seyyid Kisrevî Hasan tarafından da neşredilmiştir (I-IV, Beyrut 1413/1993).

4. *Mecmau'l-bahreyn fî zevâ'idi'l-Mucemeyn.* Heysemî, *Zevâ'idu Mucemeyi't-Taberânî* adıyla da anılan bu eserinde Taberânî'nin *el-Mucemü's-sağîr* ve *el-Mucemu'l-evsat*'ında yer aldığı halde *Kütüb-i Sitte*'de bulunmayan rivayetleri tesbit etmiş; ayrıca Tirmizî'nin *eş-Şemâ'il*'inde ve Nesâî'nin *es-Sünenü'l-kübrâ, Amelu'l-yevm ve'l-leyle, et-Tefsîr* gibi eserlerinde bulunup *Kütüb-i Sitte*'de yer almayan rivayetleri de bu kitabında bir araya getirmiştir. Hâfız Muhammed Abdullah Hakemî, Medine el-Câmiatü'l-İslâmiyye'de eserin bir kısmı üzerinde (Kitâbü's-Salât, Ebvâbu'l-imâm'a kadar) doktora çalışması yapmış (1406/1986) ve bu çalışmanın I. cildi yayımlanmıştır (Tâif 1412/1992). Eserin tamamı ise Abdülkuddûs b. Muhammed Nezîr tarafından biri fihrist olmak üzere dokuz cilt halinde neşredilmiştir (Riyad 1413/1992).

5. *Mecmau'z-zevâ'id ve menbau'l-fevâ'id.* Heysemî bu eserini yukarıda zikredilen dört zevâid ile *el-Bedru'l-münîr*'i (aşağıya bakın) tamamladıktan sonra kaleme almıştır. Zevâid kitaplarının en meşhuru olan bu eser önce taş baskısı olarak bir cilt (Dehli 1308/1891), daha sonra Hüsâmeddin el-Kudsî'nin tashihiyle on cilt (Kahire 1351-1353; Beyrut 1967) halinde yayımlanmıştır. Muhammed Dervîş de eseri, hadisleri numaralayıp bir önceki baskının cilt ve sayfalarını göstermek suretiyle *Buğyetü'r-râ'id fî tahkîki Mecmai'z-zevâ'id* adıyla neşretmiştir (I-X, Beyrut 1414/1994).

6. *Mevâridü'z-zam'ân ilâ zevâ'idi İbn Hibbân.* İbn Hibbân'ın *el-Müsnedü's-sahîh*'inde bulunup *Sahîhayn*'da yer almayan 2647 hadisi ihtiva etmektedir. Eserin mukaddimesinde Heysemî, İbn Hibbân'ın sahih hadisleri bir araya getirmedeki ölçüsüne güvenerek senedlerden sahâbîler dışındaki râvileri çıkarmayı düşündüğünü, fakat hocası Irâkî'nin oğlu İbnu'l-Irâkî'nin uyarısı üzerine eserdeki bazı hadislerin muhaddislerce tenkit edildiğini dikkate alarak senedleri aynen muhafaza ettiğini söylemektedir. Önce Muhammed Abdürrezzâk Hamza tarafından bir cilt halinde yayımlanan eseri (Kahire, tarihsiz; Beyrut, tarihsiz, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye; Medine,

tarihsiz, el-Matbaatü's-Selefiyye) daha sonra Yûsuf Abdurrahman el-Mar'aşlî, bu baskıya göre eserdeki hadislerin fihristini hazırlayıp *Fihrisu ehâdîsi Mevâridi'z-zam'ân ilâ zevâ'idi İbn Hib*bân adıyla neşretmiştir (Beyrut 1407/1987). Şuayb el-Arnaût tarafından iki cilt halinde yayımlanan eseri (Beyrut 1414/1993), Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî ve Abduh Ali el-Kûşek titiz bir çalışmayla biri fihrist olmak üzere dokuz cilt halinde neşretmişlerdir (Dımaşk 1411-1414/1990-1993).

7. *Zevâ'idu İbn Mâce ale'l-kütübi'l-hamse.* Eserin bir nüshası Haydarâbâd Âsafiye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Brockelmann, GAL Suppl., II, 82).

8. *Buğyetu'l-bâhis an zevâ'idi Müsnedi'l-Hâris.* Heysemî bu çalışmasında, Hâris b. Ebî Usâme'nin (ö. 282/896) kendisine tamamına yakın kısmı ulaşan, fakat günümüze pek az bir bölümü gelmiş olan *Müsned*'inin (Dâru'l-kütübi'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 55/2, vr. 183a-197a, nr. 101/16) *Kütüb-i Sitte*'de bulunmayan 1136 kadar rivayetini bir araya getirmiştir. Son tarafı eksik olan Dâru'l-kütübi'l-Mısriyye'deki (Hadis, nr. 705, 138 varak) yegâne nüshası üzerinde Hüseyin Ahmed Sâlih el-Bâkerî Medine el-Câmiatu'l-İslâmiyye'de bir doktora çalışması yapmış (1405/1985) ve Hâris b. Ebî Usâme'nin Müsned'inin eksik kısımlarını onun başka kitaplardaki rivayetlerinden faydalanarak tamamlamaya çalıştığı bu eserini iki cilt halinde yayımlamıştır (Medine 1413/1992).

9. *el-Bedru'l-münîr fî zevâ'idi'l-Mucemi'l-kebîr.* Taberânî'nin, sahâbî râvilerin adlarına göre sıraladığı 25.000 kadar rivayeti ihtiva eden *el-Mucemu'l-kebîr*'inin (I-XXV, nşr. Hamdî Abdülmecîd es-Selefî, Bağdat 1978-1983) bablara göre tertip edildiği bir çalışmadır. Kettânî'nin üç cilt olduğunu söylediği *(er-Risâletu'l-mustetrafe*, s. 374) eserin günümüze ulaşıp ulaşmadığı bilinmemektedir.

B) Tertip Çalışmaları. Heysemî'nin, kolayca faydalanmaya elverişli bulmadığı için daha kullanışlı hale getirmek amacıyla kitaplara ve bablara göre düzenlediği veya alfabetik sıraya koyduğu eserler şunlardır:

1. *Takrîbu'l-buğye fî tertîbi ehâdîsi'l-Hilye.* Heysemî, Ebû Nuaym'ın *Hilyetu'l-evliyâ'* adlı eserinde isnadlarıyla birlikte rivayet edilen hadisleri bir araya getirerek bablara göre tertip ettiği bu çalışma daha müsvedde halindeyken vefat edince İbn Hacer el-Askalânî eser üzerinde çalışarak yaklaşık dörtte birini gözden geçirmiştir (Brockelmann, GAL, I, 445; II, 91; Suppl., II, 617).

Heysemî ayrıca, Dârekutnî'nin beş on varaktan ibaret olduğu belirtilen *el-Fevâ'idu'l-efrâd*'ını *Tertîbu ehâdîsi'l-efrâd li'd-Dârekutnî,* Temmâm er-Râzî'nin muhtelif hocalardan derleyerek bir araya getirdiği 395 hadis ihtiva eden *Fevâ'id*'ini (Ebû Süleyman Câsim b. Süleyman el-Füheyd ed-Devserî, bu eserdeki rivayetleri bablara göre tasnif ederek *er-Ravzu'l-bessâm bi-tertîbi ve tahrîci Fevâ'idi Temmâm* adıyla yayımlamıştır, Beyrut 1408/1987) *Tertîbu ehâdîsi Fevâ'idi Temmâm,* İbn Gaylân'ın *el-Ğaylâniyyât*'ını *Tertîbu ehâdîsi'l-Ğaylâniyyât,* Ebu'l-Hasan Ali b. Hasan el-Hileî'nin yirmi cüzden meydana geldiği söylenen *el-Hileiyyât*'ını *Tertîbu ehâdîsi'l-Hileiyyât* adıyla tertip etmiştir. Kettânî, bu dört eserin iki cilt hacminde bir çalışma olduğunu, Sehâvî'nin el yazısıyla tek cilt halinde derlenmiş olan bir nüshasını gördüğünü söylemektedir (*er-Risâletu'l-müstetrafe,* s. 379).

2. *Tertîbu Sikâti'l-İclî.* Ebu'l-Hasan el-İclî'nin sahâbî râvilerle tâbiîn, tebeu't-tâbiînden ve daha sonraki nesilden güvenilir kabul ettiği râvileri bir araya getirdiği bu eseri Heysemî alfabetik olarak düzenlemiş, İbn Hacer el-Askalânî de ona bazı ilâveler yapmıştır. Eser Abdülmu'tî Kal'acî tarafından *Târîhu's-sikât* adıyla yayımlanmıştır (Beyrut 1405/1984, bu baskı 2116 râviyi ihtiva etmektedir). İclî'nin eserinin Takıyyüddin es-Sübkî tarafından tertip edilen bir nüshasını elde eden Abdülalîm Abdülazîm el-Bestevî, bunu Heysemî'nin ve İbn Hacer'in adı geçen çalışmalarıyla birlikte *Marifetü's-sikât* adıyla iki cilt halinde neşretmiştir (Medine 1405/1985, bu baskı 2366 râviyi ihtiva etmektedir).

3. *Tertîbü Sikâti İbn Hibbân.* Heysemî'nin, İbn Hibbân'ın muhtelif tabakalar halinde bir araya getirdiği güvenilir râvileri alfabetik sıraya koyduğu bu eseri Muhammed Abdürreşîd tarafından *es-Sikât* adıyla yayımlanmıştır (I-IX, Haydarâbâd 1393-1403/1973-1983). Kettânî,

Heysemî'nin *Zevâ'idu'l-Firdevs* adlı bir eserinin daha bulunduğunu söylemektedir (a.g.e., s. 374).

BİBLİYOGRAFYA:

Heysemî, *Mevâridü'z-zam'ân ilâ zevâ'idi İbn Hibbân* (nşr. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî), Dımaşk 1411/1990, neşredenin önsözü, I, 65-77; Fâsî, *Zeylü't-Takyîd fî ruvâti's-sünen ve'l-mesânîd* (nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût), Beyrut 1410/1990, II, 229-230; İbn Hacer el-Askalânî, *el-Mecmau'l-mü'esses li'l-mucemi'l-müfehres* (nşr. Yûsuf Abdurrahman el-Mar'aşlî), Beyrut 1415/1994, II, 263-267; a.mlf., *İnbâ'u'l-ğumr*, V, 256-260; a.mlf., *Muhtasaru zevâ'idi Müsnedi'l-Bezzâr ale'l-Kütübi's-sitte ve Müsnedi Ahmed* (nşr. Sabrî b. Abdülhâlık Ebû Zer), Beyrut 1412/1992, I, 12-16, 23-27; Necmeddin İbn Fehd, *Mucemü'ş-şüyûh* (nşr. Muhammed ez-Zâhî), Riyad 1982, s. 536, ayrıca bk. İndeks; Takıyyüddin İbn Fehd, *Lahzu'l-elhâz*, Haydarâbâd 1376/1956 → Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), s. 239-244; Sehâvî, ed-Dav'u'l-lâmi, V, 200-203; Süyûtî, *Zeylü Tabakâti'l-huffâz li'z-Zehebî*, Haydarâbâd 1376/1956 → Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), s. 372-373; a.mlf., *Hüsnü'l-muhâdara*, I, 362; *Keşfü'z-zunûn*, II, 957, 1400; İbnu'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 70; Kettânî, *er-Risâletu'l-mustetrafe* (Özbek), s. 95, 292, 320, 373-375, 379; Sıddîk Hasan Han, et-Tâcu'l-mükellel, Beyrut 1404/1983, s. 397-398; *Îzâhu'l-meknûn*, I, 186; *Hediyyetu'l-ârifîn*, I, 727; Brockelmann, GAL, I, 445; II, 91; Suppl., II, 82, 617; Ziriklî, *el-Alâm* (Fethullah), IV, 266-267; Kehhâle, *Mucemu'l-mü'ellifîn*, VII, 45; Sezgin, GAS, I, 148, 171, 190, 196; Sâlihiyye, *el-Mucemü'ş-şâmil*, V, 315-316; M. Yaşar Kandemir, "Bezzâr", DİA, VI, 113.

M. Yaşar Kandemir

Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisi maddesi

cilt: 17; sayfa: 292

TEVHİD (İMAN) KİTABI

Kişinin Malını ve Canını Haram Kılan Şeyler

١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، حَدَّثَنَا جَنْدَلُ بْنُ وَالِقٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الرَّقِّيُّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوا: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ، إِلا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ ﷻ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ ثَابِتٌ مِنْ طُرُقٍ كَثِيرَةٍ، وَحَدِيثُ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ لَيْثٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٣٠٧]

1- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlarla, «Lâ ilâhe illallah» diyene kadar savaşmam emredildi. Allah'tan başka ilah olmadığını kabul ederlerse hak etmedikleri sürece canlarını ve mallarını benden yana koruma altına almışlardır. Kendi içlerindeki (niyetleri) için de hesapları Allah'a kalmıştır."*[1]

Tek kanallı sahih bir hadistir.

١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لا إِلَهَ إِلا اللَّهَ، وَيُقِيمُوا الصَّلاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ، وَأَمْوَالَهُمْ إِلا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، وَعَنْهُ أَبُو النَّضْرِ، وَحَدَّثَ بِهِ الأَعْلامُ الْمُتَقَدِّمُونَ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ [٣/٢٥]

1/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlarla, «Lâ ilâhe illallah» diyene, namazı kılana ve zekatı*

[1] Buhârî (1399) ve Müslim (33/20).

verene kadar savaşmam emredildi. Bunları yapmaları halinde hak etmedikleri sürece canlarını ve mallarını benden yana koruma altına almışlardır. (İçlerindeki niyetleri) için de hesapları Allah'a kalmıştır."

Tek kanallı bir hadistir.

٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلِ بْنِ الإِمَامِ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ صَالِحٍ الْهَاشِمِيُّ، ثنا صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَهْلِ بْنِ دِلاءٍ التِّرْمِذِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عَامِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ، قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى أَبِي، قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوهَا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ، وَأَمْوَالَهُمْ، إِلا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ " (٤/٢٢)

2- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlarla, «Lâ ilâhe illallah» diyene kadar savaşmam emredildi. Bunu demeleri halinde hak etmedikleri sürece canlarını ve mallarını benden yana koruma altına almışlardır. (İçlerindeki niyetleri) için de hesapları Allah'a kalmıştır"* buyurduğuna şahadet ederim.[1]

٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الْمَلِكِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الزُّبَيْرِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي مَخْلَدٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا شَرَعَ أَحَدُكُمْ بِالرُّمْحِ إِلَى رَجُلٍ، فَإِنْ كَانَ سِنَانُهُ عِنْدَ ثُغْرَةِ حَلْقِهِ، فَقَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَلْيَرْفَعْ عَنْهُ الرُّمْحَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الصَّلْتِ (٤/٢١٠)

3- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Biriniz mızrağıyla birine saldırdığı zaman, mızrağın ucu boğazına dayanmışken adam «Lâ ilâhe illallah» derse mızrağı adamdan çekin."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (35), Tirmizî (3399), Ahmed, *Müsned* (3/295, 300, 332, 339, 394), Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/183 (1746).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/189 (10292).

٤- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدَّثَنَا سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ الثَّقَفِيِّ، قَالَ: دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي قُبَّتِهِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ، فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَسَارَّهُ بِشَيْءٍ لا نَدْرِي مَا يَقُولُ، فَقَالَ: " اذْهَبْ فَقُلْ لَهُمْ يَقْتُلُوهُ "، ثُمَّ قَالَ: " لَعَلَّهُ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " اذْهَبْ فَقُلْ لَهُمْ يُرْسِلُوهُ، فَإِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوهَا حُرِّمَتْ عَلَيَّ دِمَاؤُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ إِلا بِأَمْرِ حَقٍّ، وَكَانَ حِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ ﷻ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ وَأَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سِمَاكٍ نَحْوَهُ، وَقَالَ شُعْبَةُ فِي حَدِيثِهِ: كُنْتُ فِي أَسْفَلِ الْقُبَّةِ (٣٤٨/١)

4- Evs b. Evs es-Sekafî der ki: Medine Mescid'inde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) çadırının içindeyken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza girdi. Bir ara yanına bir adam girdi ve aralarında ne olduğunu bilemediğimiz bir şey konuştular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"O zaman gidip onu öldürmelerini söyle!"* buyurdu. Daha sonra: *"Adam Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ediyor mu?"* diye sorunca, adam: "Evet!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlarla, «Lâ ilâhe illallah» diyene kadar savaşmam emredildi. Bunu demeleri halinde hak etmedikleri sürece canlarını ve mallarını benden yana koruma altına almışlardır. (İçlerindeki niyetleri) için de hesapları Allah'a kalmıştır"* buyurdu.[1]

Şu'be ile Ebû Avâne aynısını Simâk'tan rivayet ettiler. Şu'be rivayet ederken, Evs'in: "Ben çadırın en uzak tarafında bulunuyordum" dediğini de zikreder.

٥- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ الدَّلالُ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ، عَنِ الْفُرَاتِ بْنِ حَيَّانَ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَمَرَ بِقَتْلِهِ، وَكَانَ عَيْنًا لأَبِي سُفْيَانَ وَحَلِيفًا، فَمَرَّ عَلَى حَلَقَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ، وَقَالَ: إِنِّي مُسْلِمٌ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، يَقُولُ: إِنِّي مُسْلِمٌ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ

[1] Nesâî (7/80), İbn Mâce (3929), Dârimî (2450), Ahmed, *Müsned* (4/8) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (592).

مِنْكُمْ رِجَالا نَكِلُهُمْ إِلَى إِيمَانِهِمْ، مِنْهُمُ الْفُرَاتُ بْنُ حَيَّانَ ".رَوَاهُ بشْرُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ مِثْلَهُ (١٨/٢)

5- Hârise b. Mudarrib bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Süfyân'ın casusu ve anlaşmalısı olan Furât b. Hayyân'ın öldürülmesini emretmişti. Furât, Ensar'ın bulunduğu bir meclise uğradı ve: "Ben müslümanım!" dedi. Ensar'dan biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Adam müslüman olduğunu söylüyor" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden bazılarını iman ettiklerine dair olan beyanlarına havale ederiz. Furât b. Hayyân da onlardan biridir"* buyurdu.[1]

٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ قَاسِمٍ، قَالَ: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَيُقِيمُوا الصَّلاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، حَدَّثَتْ بِهِ الأَئِمَّةُ، أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، عَنِ أَبِي النَّضْرِ (١٦٠/٢)

6- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlarla, «Lâ ilâhe illallah» diyene, namazı kılana ve zekatı verene kadar savaşmam emredildi. Bunları yapmaları halinde hak etmedikleri sürece canlarını ve mallarını benden yana koruma altına almışlardır. (İçlerindeki niyetleri) için de hesapları Allah'a kalmıştır."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٧- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَإِذَا شَهِدُوا أَنْ لا إِلَهَ

---

[1] Ebû Dâvud (2652), Ahmed, *Müsned* (4/336), Hâkim, *Müstedrek* (2/115) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/147).

[2] Buhârî (2/131), Müslim (32/20), Nesâî (7/73) ve Ahmed, *Müsned* (1/11, 19).

إلا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَاسْتَقْبَلُوا قِبْلَتَنَا وَصَلُّوا جَمَاعَتَنَا، وَأَكَلُوا ذَبِيحَتَنَا، حُرِّمَتْ عَلَيْنَا دِمَاؤُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ إلا بِحَقِّهَا، لَهُمْ مَا لِلْمُسْلِمِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُسْلِمِينَ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ جَمَاعَةٌ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ولَمْ يَرْوِهِ بِهَذَا اللَّفْظِ إلا أَنَسٌ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ مُسْتَشْهَدًا بِهِ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ حَمَّادٍ، عَنْهُ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ سُمَيْعٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، مِثْلَهُ (١٧٣/٨)

7- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlarla, Allah'tan başka ilah olmadığını, Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğunu kabul edinceye kadar savaşmam emredildi. Allah'tan başka ilah olmadığını, Muhammed'in de Allah'ın Resûlü olduğunu kabul ettikleri, bizimle aynı kıbleyi paylaştıkları, bizimle namaz kıldıkları ve kestiklerimizden yedikleri sürece hak etmedikçe kanları ve malları bize haram olur. Bunu yaptıkları zaman lehte ve aleyhte Müslümanların sahip oldukları hak ve sorumluluklara sahip olurlar."*[1]

Sahih sabit bir hadistir. Buhârî rivayet etti.

٧/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُكْرَمٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، قَالَ: ثنا عَتَّابُ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، عَنْ أَبِيهِ: أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي غَزَاةٍ، فَبَارَزَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ رَجُلا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَتَلَهُ الْمُشْرِكُ، ثُمَّ بَرَزَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَتَلَهُ الْمُشْرِكُ، ثُمَّ جَاءَ فَوَقَفَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " عَلامَ تُقَاتِلُونَ؟ " قَالَ: " دِينُنَا أَنْ نُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ بِحَقِّهِ "، قَالَ: وَاللَّهِ إِنَّ هَذَا لَحَسَنٌ ! آمَنْتُ بِهَذَا، ثُمَّ تَحَوَّلَ إِلَى الْمُسْلِمِينَ، فَحَمَلَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ، فَحُمِلَ فَوُضِعَ مَوْضِعَ صَاحِبَيْهِ اللَّذَيْنِ قَتَلَهُمَا قَبْلَ ذَلِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَؤُلاءِ أَشَدُّ أَهْلِ الْجَنَّةِ تَحَابُبًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، رُوَاتُهُ أَعْلامٌ ثِقَاتٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي عِمْرَانَ، إِلا مِنْ حَدِيثِ الإِمَامِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ [٣١٧/٢]

---

[1] Buhârî (392), Ebû Dâvud (2641), Tirmizî (2608), Nesâî (7/76) ve Ahmed, *Müsned* (3/199).

7/a- Ebû Bekr b. Ebî Mûsa el-Eş'arî, babasından bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir savaştaydı. Savaş sırasında müşriklerden biri müslümanlardan birine meydan okudu ve ikili çarpışmada müslümanı öldürdü. Müslümanlardan başka biri o müşriğe meydan okudu, ancak müşrik onu da öldürdü. Sonrasında müşrik, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve: "Ne diye savaşıyorsunuz?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dinimiz, insanlarla Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahadet edinceye ve Allah'ın haklarını yerine getirinceye kadar savaşmamızı emrediyor"* buyurdu. Müşrik: "Vallahi bu pek güzel bir şeymiş! Ben de buna iman ediyorum" dedi. Sonra müslümanların saflarına katıldı ve ölene kadar müşriklerle savaştı. Ölünce de kaldırıldı ve daha önce öldürdüğü iki müslümanın yanında gömüldü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlar hakkında: *"Cennette birbirlerini en çok sevenler bunlar olacaktır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٨- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْرُوفٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، ثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَكِيمٍ، ثَنَا أَبُو مَرْيَمَ، سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، أَوْ قَالَ: لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ " (٣٩٨/١)

8- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmiş bir şekilde"* veya: *"Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmamış bir şekilde ölen kişi cennete girer"* buyurdu.

٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ الأَغَرِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ أَنْجَتْهُ يَوْمًا مِنَ الدَّهْرِ أَصَابَهُ قَبْلَهَا مَا أَصَابَهُ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ وَمَنْصُورٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ (٤٦/٥)

9- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi «Lâ ilâhe illallah» demişse öncesinde başına her ne gelmiş olursa olsun (cehenneme girmiş olsa da) gün gelir mutlaka bu söz onu kurtarır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ الأَغَرِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ أَنْجَتْهُ يَوْمًا مِنْ دَهْرِهِ، أَصَابَهُ مَا أَصَابَهُ قَبْلَ ذَلِكَ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ سُفْيَانَ، عِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَالَّذِي قَبْلَهُ فِي الْكَسْبِ عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ (١٢٧/٧)

10- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi «Lâ ilâhe illallah» demişse öncesinde başına her ne gelmiş olursa olsun (cehenneme girmiş olsa da) gün gelir mutlaka bu söz onu kurtarır."*

Tek kanallı bir hadistir.

١١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنِي ثَابِتُ الْبُنَانِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: فَلَقِيتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ فَحَدَّثَنِي، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ أَحَدٌ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَتَأْكُلَهُ أَوْ تَطْعَمَهُ النَّارُ "، قَالَ أَنَسٌ: فَأَعْجَبَنِي، فَقُلْتُ لابْنِي: اكْتُبْهُ (٢٩/٩)

11- Enes b. Mâlik der ki: Mahmûd b. er-Rabî, İtbân b. Mâlik'ten naklen bir hadis rivayet etti. İtbân'la karşılaştığımda bana Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet eden kişiye cehennem ateşi dokunamaz"* buyurduğunu söyledi. Bu hadis hoşuma gidince oğluma: "Bu hadisi yaz!" dedim.[2]

١٢- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân* (97).

[2] Ahmed, *Müsned* (5/449).

أَبَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنِّي لأَعْلَمُ كَلِمَةً لا يَقُولُهَا عَبْدٌ حَقًّا إِلا حُرِّمَ عَلَى النَّارِ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ".رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ سَعِيدٍ مُطَوَّلا، ذَكَرَ فِيهِ كَلامًا مِنْ لِقَاءِ أَبِي بَكْرٍ عُثْمَانَ وَتَسْلِيمِهِ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ، لِحَدِيثِهِ نَفْسَهُ وَاهْتِمَامِهِ بِالْكَلِمَةِ النَّاجِيَةِ، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ صَحِيحٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَبِشْرِ بْنِ الْمُفَضَّلِ، وَابْنِ عُلَيَّةَ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ حُمْرَانَ (٢/٢٩٦)

12- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle bir söz biliyorum ki bunu samimi bir şekilde söyleyen kula cehennem ateşi haram olur. Bu söz de «Lâ ilâhe illallah» sözüdür"* buyurduğunu işittim.

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، وَثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا وَاللَّفْظُ لَهُ، مُعَاذُ بْنُ عَوْنِ اللَّهِ قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَمُعَاذٌ بِالْبَابِ، فَقَالَ: " يَا مُعَاذُ "، قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، قَالَ مُعَاذٌ: أَلا أُخْبِرُ النَّاسَ؟ قَالَ: " لا، دَعْهُمْ فَلْيَتَنَافَسُوا فِي الأَعْمَالِ، فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَتَّكِلُوا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ رَوَاهُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ غَيْرُ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ قَتَادَةُ (٣/٣٤)

13- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dışarıya çıkınca Muâz kapıda bekliyordu. *"Ey Muâz!"* diye seslenince, Muâz: "Buyur ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şirk koşmadan ölen kişi cennete girer"* buyurdu. Muâz: "İnsanlara bunu söyleyeyim mi?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır! Bırak söyleme! Amellerine devam etsinler. Zira insanların (amelleri bırakıp) buna güvenmelerinden endişe ederim"* karşılığını vermiştir.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Buhârî (129).

١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِمُعَاذٍ: " اعْلَمْ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ فِي حَدِيثِهِ: " صَادِقًا مِنْ قَلْبِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ لِشُعْبَةَ، فِيهِ رِوَايَاتٌ سَبْعٌ مِنْهَا رِوَايَتُهُ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَنَسٍ [١٧٣/٧]

14- Enes der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz'a: *"Bil ki Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şahadet eden kişi ölünce cennete girer"* buyurdu.

Muhammed b. Câfer bunu: *"Samimi bir şekilde ve kalpten inanarak..."* lafzıyla rivayet etmiştir.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٥- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ صَاحِبُ الْهَرَوِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ كَانَ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " بَشِّرِ النَّاسَ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، فَقَالَ: إِنِّي أَخْشَى أَنْ يَتَّكِلُوا عَلَيْهَا، قَالَ: " فَلا " [١٧٣/٧]

15- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), bineğinin arkasına bindirdiği Muâz b. Cebel'e: *"Allah'a şirk koşmadan ölen kişilerin cennete gireceği müjdesini müslümanlara ver"* buyurdu. Muâz: "(Amelleri bırakıp) buna güvenmelerinden endişe ederim" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman verme"* buyurdu.[2]

١٦- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَمْزَةَ، جَارَنَا عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: " اعْلَمْ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ بِشَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/229).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/47 (77).

دَخَلَ الْجَنَّةَ "، رَوَاهُ عَنْ شُعْبَةَ، عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، وَعَبْدَانُ، فِي آخَرِينَ، وَاسْمُ أَبِي حَمْزَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الزِّيَادِيُّ [١٧٣/٧]

16- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz b. Cebel'e: *"Bil ki Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet eden kişi ölünce cennete girer"* buyurdu.[1]

١٧- وَمِنْهَا رِوَايَتُهُ عَنْ صَدَقَةَ بْنِ بَشَّارٍ الْمَكِّيِّ، عَنْ أَنَسٍ، حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا بُنْدَارٌ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ صَدَقَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: " مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ " [١٧٤/٧]

17- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz b. Cebel'e: *"Lâ ilâhe illallah diyen cennete girer"* buyurdu.

١٨- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ ثنا أَحْمَدَ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا بِشْرُ بْنُ آدَمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْحَنَفِيُّ، ثنا أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، ثنا عَيَّاشٌ الْكُلَيْبِيُّ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، رَوَاهُ بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، عَنْ شُعْبَةَ، مِثْلَهُ، وَهُوَ أَشْهَرُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ [١٧٤/٧]

18- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet eden kişi ölünce cennete girer"* buyurmuştur.[2]

١٩- حَدَّثَنَاهُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ، ثنا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ هِصَّانَ بْنِ كَاهِلٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ لَقِيَ اللَّهَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَرْجِعُ ذَلِكَ إِلَى قَلْبِ مُوقِنٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، وَمِنْهَا رِوَايَتُهُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ الْعَنْبَرِيِّ [١٧٤/٧]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/47 (79) ve Ahmed, *Müsned* (3/131).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/259) ile *M. el-Evsat* (*Mecmau'l-Bahreyn,* 3) ve Ahmed, *Müsned* (5/229).

19- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kalpten inanarak Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şahadet etmiş bir şekilde Allah'ın huzuruna çıkan kişi cennete girer"* buyurmuştur.[1]

٢٠- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ.ح وَثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا خَالِدٍ الْحَذَّاءَ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ الْعَنْبَرِيِّ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ، قَالَ: " مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ حُمْرَانَ [١٧٤/٧]

20- Osman b. Affân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan başka ilah olmadığını bilip kabul ederek ölen kişi cennete girer"* buyurmuştur.[2]

٢١- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي لأَعْلَمُ كَلِمَةً لا يَقُولُهَا عَبْدٌ حَقًّا مِنْ قَلْبِهِ إِلا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ "، حَدِيثُ شُعْبَةَ، عَنْ يُونُسَ، تَفَرَّدَ بِهِ نَصْرٌ، وَحَدِيثُ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ سُلَيْمَانُ [١٧٥/٧]

21- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle bir söz biliyorum ki kul bu sözü söylediği zaman Allah onu cehennem ateşine haram kılar"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢١/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا عُمَرُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ

---

[1] Nesâî, *M. el-Kebîr* (10965, 10977, 10978), İbn Mâce (3796) ve Ahmed, *Müsned* (5/229).

[2] Müslim (26/43), Nesâî (1114), Ahmed, *Müsned* (1/65, 69) ve Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân* (95).

[3] Tahrici daha önce yapıldı. no. 12

الأَغَرِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ يَوْمًا مِنَ الدَّهْرِ، أَصَابَهُ قَبْلَ ذَلِكَ مَا أَصَابَهُ "[١٠/٣٩٧]

21/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Kişi «Lâ ilâhe illallah» demişse, öncesinde başına her ne gelmiş olursa olsun (cehenneme girmiş olsa da) gün gelir mutlaka cennete girer*" buyurmuştur.

٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبٍ، وَالأَعْمَشِ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَبَا ذَرٍّ، " بَشِّرِ النَّاسَ أَنَّهُ مَنْ، قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ " [٧/١٧١]

22- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: "*Ey Ebû Zer! Müslümanlara, «Lâ ilâhe illallah» diyenlerin cennete gireceği müjdesini ver!*" buyurdu.[1]

٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: أَخْبَرَنِي مَنْ شَهِدَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ حِينَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ، فَقَالَ: اكْشِفُوا عَنِّي سِجْفَ الْقُبَّةِ حَتَّى أُحَدِّثَكُمْ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا يَمْنَعُنِي أَنْ أُحَدِّثَكُمُوهُ إِلا أَنْ تَتَّكِلُوا عَلَى الْعَمَلِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مُخْلِصًا وَيَقِينًا مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَلَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ " [٧/٣١٢]

23- Câbir b. Abdillah der ki: Vefat anında Muâz b. Cebel'in yanında bulunanlardan birinin bana bildirdiğine göre Muâz şöyle demiştir: "Çadırın perdesini kaldırın da size Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir sözü aktarayım. Bu söze güvenip ameli bırakmamanız için de şu ana kadar size söylememiştim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Samimi bir şekilde ve kalpten inanarak «Lâ ilâhe illallah» diyen kişi cennete girer ve cehennem ateşi ona dokunmaz*» buyurduğunu işittim."[2]

---

[1] Buhârî (2388), Müslim (9432), Tirmizî (2644) ve Ahmed, *Müsned* (5/152).

[2] Ahmed, *Müsned* (5/236), Humeydî (369) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/41 (63).

٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عُبَادَةُ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ الْعَلاءِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، اعْرِضْ عَلَيَّ الإِسْلامَ، فَقَالَ: " تَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، قَالَ: تَسْأَلُنِي عَلَيْهِ أَجْرًا، قَالَ: " لا، إِلا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى "، قَالَ: قُرْبَايَ أَوْ قُرْبَاكَ؟ قَالَ: " قُرْبَايَ، قَالَ: هَاتِ أُبَايِعْكَ، فَعَلَى مَنْ لا يُحِبُّكَ وَلا يُحِبُّ قُرْبَاكَ لَعْنَةُ اللَّهِ، قَالَ ﷺ: آمِينَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ الْعَلاءِ كُوفِيٌّ وَلِيَ قَضَاءَ الرَّيِّ [٢٠١/٣]

24- Câbir der ki: Bedevinin biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Muhammed! Bana İslam'ı anlat" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan başka ilah olmadığına, tek ve ortaksız olduğuna, Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadet edersin"* buyurdu. Bedevi: "Buna karşılık benden bir şey istiyor musun?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalara sevgi göstermen"* buyurdu. Bedevi: "Benim akrabalarıma mı senin akrabalarına mı?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim akrabalarıma"* karşılığını verdi. Bedevi: "O zaman elini ver de sana biat edeyim! Allah'ın laneti de seni ve akrabalarını sevmeyenlerin üzerine olsun!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Amin"* karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي النَّضْرِ، ثنا أَبُو النَّضْرِ، ثنا الأَشْجَعِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَقَالَ: " أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، لا يَلْقَى اللَّهَ بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرَ شَاكٍّ فِيهِمَا إِلا دَخَلَ الْجَنَّةَ ".صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ طَلْحَةَ وَمَالِكٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ الأَشْجَعِيِّ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٨/٥]

25- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bulunduğumuz bir yolculukta: *"Allah'tan başka ilah olmadığına, tek ve ortaksız olduğuna, benim de O'nun Resûlü olduğuma şahadet ederim! Kul şüphe*

taşımadan bunlara iman ederek Allah'ın huzuruna çıktığı zaman cennete girer" buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَعْلَى بْنُ الْوَلِيدِ الْعَنْسِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا الْخَلِيلُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا الْوَلِيدُ، ثنا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هَانِيٍ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ شَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنْ عَمَلٍ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ عُمَيْرٍ وَالأَوْزَاعِيِّ [١٥٩/٥]

26- Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'tan başka ilah olmadığına, tek ve ortaksız olduğuna, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna, İsa b. Meryem'in Allah'ın kulu, elçisi ve Meryem'e ilkâ ettiği kelimesi olduğuna şahadet eden kişiyi ameli her ne olursa olsun Allah cennete sokar."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Allah'a Şirk Koşmadan Ölen Kişinin Durumu

٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو النَّصْرِ شَافِعُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوَانَةَ، ثنا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الشَّرْقِيِّ، ثنا خَشْنَامُ بْنُ صِدِّيقٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مُحَارِبٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ مِسْعَرٍ، خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ [٢٦٣/٧]

27- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamış bir şekilde huzura çıkan kişi cennete girer"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Müslim (44/27).

[2] Buhârî (3435) ve Ahmed, *Müsned* (5/313, 314).

[3] Müslim (94), Ahmed, *Müsned* (3/157, 244, 325, 391) ve Hâkim, *Müstedrek* (3/247).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، رَوَاهُ عَنْهُ سَعِيدٌ وَخَالَفَ الْعُطَارِدِيُّ أَصْحَابَ أَبِي بَكْرٍ، فَرَوَاهُ عَنْهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ [٨/٣١٠]

28- Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamış bir şekilde ölen kişi cennete girer"* buyurmuştur.

٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى أَتَى الْحِرَّةَ، فَقَالَ: " اجْلِسْ حَتَّى آتِيَكَ، فَجَلَسْتُ فَاحْتَبَسَ فَأَقْبَلَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَهَا ثَلاثَ مِرَارٍ، فَقُلْتُ: مَنْ كُنْتَ تُكَلِّمُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: وَقَدْ سَمِعْتُ، قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: ذَاكَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ عَرَضَ لِي فِي جَانِبِ الْحِرَّةِ، فَقَالَ: بَشِّرْ أُمَّتَكَ مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا لَمْ يُعَذِّبْهُ اللَّهُ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ، وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ ثَلاثَ مِرَارٍ، قَالَ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ ثَلاثَ مِرَارٍ "، لَمْ يَسُقْهُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ هَذَا السِّيَاقُ، إِلا أَبُو بَكْرٍ [٨/٣٠٩]

29- Ebû Zer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yürüyorduk. Harre'ye ulaştığımızda bana: *"Ben yanına dönene kadar sen burada otur"* buyurdu. Oturup beklemeye başladım. Biraz sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) karşıdan göründü. Karşıdan, *"Zina etmiş hırsızlık yapmış olsa da mı? Zina etmiş hırsızlık yapmış olsa da mı? Zina etmiş hırsızlık yapmış olsa da mı?"* dediğini işittim. Bu sözü bu şekilde üç defa tekrarladı. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Kiminle konuşuyordun?" diye sorduğumda: *"Beni duydun mu ki?"* buyurdu. "Evet!" dediğimde de şöyle buyurdu: *"Harre'nin yanında Cebrâil karşıma çıktı. Bana: «Allah'a şirk koşmadan ölen kişiyi Allah'ın cezalandırmayacağı müjdesini ümmetine ver!» dedi. Ona üç defa: «Ey Cebrâil! Zina etmiş hırsızlık yapmış olsa da mı?» diye sorduğumda o da üç defa: «Zina etmiş hırsızlık yapmış olsa da» dedi."*

٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ نُعَيْمٍ الأَشْجَعِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ ". رَوَاهُ كِنَانَةُ بْنُ جَبَلَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ [٤٦/٥]

30- Seleme b. Nuaym el-Eşcaî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şirk koşmadan Allah'ın huzuruna çıkan kişi zina etmiş ve hırsızlık yapmış olsa da cennete girer"* buyurmuştur.[1]

٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا سُلَيْمَانُ الأَعْمَشُ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ، قَالَ: " بَشَّرَنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ: إِنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَلِشُعْبَةَ فِيهِ خَمْسَةُ أَقْوَالٍ: رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدٍ، وَعَنْ حَمَّادٍ، عَنْ زَيْدٍ، وَعَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ زَيْدٍ [١٧١/٧]

31- Ebû Zer bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil geldi ve ümmetimden Allah'a şirk koşmadan ölenlerin cennete gireceği müjdesini verdi"* buyurdu. Ben: "Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da mı?" diye sorduğumda, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da!"* karşılığını verdi.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْوَزَّانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ بُنْدَارٌ، ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَانِي جِبْرِيل عَلَيْهِ السَّلامُ فَأَخْبَرَنِي ، أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنَى، وَإِنْ سَرَقَ "، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ عَدِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَبِيبٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ النَّضْرُ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَمَّادٍ [١٧١/٧]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/260) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/55 (6347, 6348).

32- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil bana geldi ve ümmetimden Allah'a şirk koşmadan ölenlerin cennete gireceğini söyledi"* buyurdu. Ben: "Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da mı?" diye sorduğumda, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da!"* karşılığını verdi.

٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، ثنا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبٍ، وَسُلَيْمَانَ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ، وَحَمَّادٍ، عَنْ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " جَاءَنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، فَقُلْتُ: وَإِنْ زَنَى، وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ "، قَالَ حَمَّادٌ فِي حَدِيثِهِ: " إِذَا تَابَ "، وَرَوَاهُ مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَبِلالٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَتَفَرَّدَ بِهِ مِنْ حَدِيثِ بِلالٍ [١٧٢/٧]

33- Ebû Zer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil geldi ve ümmetimden Allah'a şirk koşmadan ölenlerin cennete gireceği müjdesini verdi"* buyurdu. Ben: "Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da mı?" diye sorduğumda, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da!"* karşılığını verdi.

Hammâd ise: *"Tövbe etmişse"* eklemesiyle rivayet etmiştir.

٣٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ.ح وَثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُبَّائِيُّ، قَالا: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، ثنا أَبِي، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، وَبِلالٍ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ الْمَكِّيِّ، وَالأَعْمَشِ، سَمِعُوا زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " جَاءَنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ فَبَشَّرَنِي، أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، فَقُلْتُ: وَإِنْ زَنَى، وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنَى، وَإِنْ سَرَقَ "، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ [١٧٢/٧]

34- Ebû Zer bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil geldi ve ümmetimden Allah'a şirk koşmadan ölenlerin cennete gireceği müjdesini verdi"* buyurdu. Ben: "Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da mı?" diye sorduğumda, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zina etmiş, hırsızlık yapmış olsa da!"* karşılığını verdi.

Kişiyi Cennete Sokan Şeyler

٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ أَعْمَلُهُ يُدْنِينِي مِنَ الْجَنَّةِ، وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ، قَالَ: " تَعْبُدُ اللَّهَ لا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلَ ذَا رَحِمِكَ "، قَالَ: فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنْ تَمَسَّكَ بِمَا أُمِرَ بِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى، رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ وَاتُّفِقَ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ عَنِ ابْنِ مَوْهَبٍ عَنْ مُوسَى [٣٧٤/٤]

35- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Adamın biri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Beni cennete yaklaştırıp cehennemden uzaklaştıracak bir amel söyle" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a kulluk eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Yine namazı kılar, zekatı verir, akrabalarınla bağlarını sıkı tutarsın"* buyurdu. Adam dönüp giderken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oradakilere: *"Şâyet adam denilenleri yaparsa cennete girer"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ مَوْهَبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ يَذْكُرُ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ: أَنَّ أَعْرَابِيًّا عَرَضَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فِي مَسِيرِهِ، فَقَالَ: أَخْبِرْنِي بِمَا يُقَرِّبُنِي مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ، قَالَ: " تَعْبُدُ اللَّهَ لا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنِ ابْنِ مَوْهَبٍ، وَاخْتُلِفَ فِيهِ عَلَيْهِ، فَرَوَى عَنْهُ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ، وَرَوَى عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُوسَى، وَرَوَاهُ بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ وَأَبِيهِ عُثْمَانَ، جَمِيعًا عَنْ مُوسَى، وَجَائِزٌ أَنْ يَكُونَ عَمْرٌو وَمُحَمَّدٌ ابْنَا عُثْمَانَ سَمِعَا مَعَ أَبِيهِمَا عُثْمَانَ بْنِ مُوسَى، فَتَكُونُ رِوَايَةُ الْجَمِيعِ، عَنْ مُوسَى صَحِيحَةً [٣٧٤/٤]

---

[1] Buhârî (1396) ve Müslim (13/14).

36- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Yolcululuğu sırasında Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) karşısına bir bedevi çıktı ve: "Beni cennete yaklaştırıp cehennemden uzaklaştıracak bir amel söyle" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a kulluk eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Namazları kılar, zekatı verir ve akrabalarınla bağlarını sıkı tutarsın"* buyurdu.[1]

٣٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا بَهْزٌ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ، وَأَبُو عُثْمَانَ، أَنَّهُمَا سَمِعَا مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، أَنَّ رَجُلا، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: " تَعْبُدُ اللَّهَ لا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ " [١٦٤/٧]

37- Ebû Eyyûb bildiriyor: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni cennete sokacak bir amel söyle" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a kulluk eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Namazları kılar, zekatı verir ve akrabalarınla bağlarını sıkı tutarsın"* buyurdu.[2]

٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْخَزَّازُ الْكُوفِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ الْوَشَا الصَّيْرَفِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا فِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، وَالْحَكَمِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، فَرَأَيْتُ مِنْهُ خَلْوَةً فَاغْتَنَمْتُهَا، فَأَوْضَعْتُ بَعِيرِي نَحْوَهُ حَتَّى سَايَرْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي عَمَلا يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: " قَدْ سَأَلْتَ عَظِيمًا وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ "، قَالَ: " تَعْبُدُ اللَّهَ وَلا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ الْمَكْتُوبَةَ، وَتُؤَدِّي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ "، ثُمَّ سَارَ وَسِرْتُ فَقَالَ: " وَإِنْ شِئْتَ أَنْبَأْتُكَ بِأَبْوَابِ الْخَيْرِ: الصَّوْمُ جُنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُكَفِّرُ الْخَطِيئَةَ، وَقِيَامُ الرَّجُلِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ "، قَالَ: ثُمَّ سَارَ وَسِرْتُ ثُمَّ قَالَ: " أَلا أُنَبِّئُكَ بِرَأْسِ الأَمْرِ كُلِّهِ، وَعَمُودِهِ، وَذُرْوَةِ سَنَامِهِ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "، قَالَ: ثُمَّ سَارَ وَسِرْتُ، فَقَالَ: " إِنْ شِئْتَ أَنْبَأْتُكَ

---

[1] Müslim (13/12) ve Ahmed, *Müsned* (5/417).

[2] Buhârî (3/307) ve Müslim (13/13).

بِمَا هُوَ أَمْلَكُ عَلَى النَّاسِ مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ "، قَالَ: فَكَانَتْ مِنْهُ سَكْتَةٌ وَكَانَتْ مِنِّي الْتِفَاتَةٌ، فَرَأَيْتُ رَاكِبًا يُوضِعُ نَحْوَهُ، فَخَشِيتُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَيَشْغَلَهُ عَنِّي، فَأَوْمَأَ إِلَى لِسَانِهِ وَفِيهِ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَإِنَّا لَنُؤْخَذُ بِمَا نَتَكَلَّمُ؟ قَالَ: ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا ابْنَ جَبَلٍ، " مَا تَقُولُ إِلا لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ فِي جَهَنَّمَ إِلا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ ! "، رَوَاهُ الأَعْمَشُ وَمَنْصُورٌ عَنِ الْحَكَمِ وَحَبِيبٍ نحوه [٤/٣٧٦]

38- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Tebûk savaşına çıkmıştım. Bir ara yolda onu tek başına gördüğümde fırsat bilip devemi ona doğru sürdüm. Yanına ulaşıp birlikte yolda giderken: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni cennete sokacak bir amel öğret" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana çok büyük olan bir şeyi sordun. Ancak Allah'ın kolaylaştırdığı kişiler için pek kolay olan bir şeydir! Allah'a ibadet eder ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Farz olan namazları kılar, farz olan zekatı verir ve Ramazan orucunu tutarsın"* buyurdu. Biraz daha yol aldıktan sonra bana: *"İstersen sana hayır kapılarını da bildireyim. Bil ki oruç (kişiyi günahlara karşı koruyan) bir kalkandır. Sadaka ve gece namazı da kişinin günahlarına kefaret olur"* buyurdu ve: *"Onlar, korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar"*[1] âyetini okudu.

Birlikte biraz daha yol aldıktan sonra: *"Sana bu işin temelini, direklerini ve zirvesini de söyleyeyim mi? Bu işin (temeli İslam, direkleri namaz.) zirvesi cihaddır"* buyurdu. Biraz daha yol aldıktan sonra: *"İstersen kendisiyle bütün bunlara sahip olabileceğin şeyin ne olduğunu sana söyleyeyim"* buyurdu. Bunu söyledikten sonra kendisi susarken ben arkaya dönüp baktım. Bineğiyle ona doğru gelen birini gördüm. Adamın gelip Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) benden meşgul etmesinden endişe ettim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle "Buna sahip ol anlamında" diline ve ağzına işaret etti. "Ey Allah'ın Resûlü! Konuştuğumuz her şeyden sorumlu tutulacak mıyız?" diye sorduğumda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İbn Cebel! Annen sensiz kalsın emi! Her ne konuşursan ya lehinde ya da aleyhindedir. İnsanları burunları üzerine cehenneme atan şey dillerinden çıkandan başkası mıdır?"* karşılığını verdi.[2]

---

[1] Secde Sur. 16

[2] Hâkim, *Müstedrek* (2/412), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/20) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/42-43 (291, 292).

Müslümana Farz Kılınan Şeyler

٣٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَهْمٍ، ثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلا تَقْرَبُوهَا، وَتَرَكَ أَشْيَاءَ غَيْرَ نَسْيَانٍ، رَحْمَةً لَكُمْ، فَلا تَبْحَثُوهَا " [١٧/٩]

39- Ebû Sa'lebe el-Huşenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah bazı şeyleri size farz kılmıştır, bunları terk edip heba etmeyin. Bazı şeylerde size sınırlar koymuştur, bu sınırları aşmayın. Bazı şeyleri size haram kılmıştır, bunlara yaklaşmayın. Bazı şeyler konusunda da unuttuğundan değil, ama size merhametinden dolayı bir şey dememiştir. Onları soruşturmayın."*[1]

٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، وَنَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَشَّاءُ قَالا: ثنا الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الدِّينُ خَمْسٌ لا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُنَّ شَيْئًا دُونَ شَيْءٍ: شَهَادَةُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَمَلائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَالْحَيَاةِ بَعْدَ الْمَوْتِ، هَذِهِ وَاحِدَةٌ، وَالصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ عَمُودُ الإِسْلامِ، لا يُقْبَلُ الإِيمَانُ إِلا بِالصَّلاةِ، وَالزَّكَاةِ طَهُورٌ مِنَ الذُّنُوبِ، لا يَقْبَلُ اللَّهُ الإِيمَانَ وَالصَّلاةَ إِلا بِالزَّكَاةِ، مَنْ فَعَلَ هَؤُلاءِ ثُمَّ جَاءَ رَمَضَانَ فَتَرَكَ صِيَامَهُ مُتَعَمِّدًا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ الإِيمَانَ، وَلا الصَّلاةَ، وَلا الزَّكَاةَ، وَمَنْ فَعَلَ هَؤُلاءِ الأَرْبَعَ وَتَيَسَّرَ لَهُ الْحَجُّ فَلَمْ يَحُجَّ وَلَمْ يُوصِ بِحَجَّةٍ، وَلَمْ يَحُجَّ عَنْهُ بَعْضُ أَهْلِهِ لا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ الإِيمَانَ، وَلا الصَّلاةَ، وَلا الزَّكَاةَ، وَلا صِيَامَ رَمَضَانَ، لأَنَّ الْحَجَّ فَرِيضَةٌ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ، وَلَنْ يَقْبَلَ اللَّهُ تَعَالَى شَيْئًا مِنْ فَرَائِضِهِ، بَعْضَهَا دُونَ بَعْضٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ بِهَذَا اللَّفْظِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عَطَاءٌ، وَلا عَنْهُ إِلا ابْنُهُ عُثْمَانُ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ [٢٠١/٥]

---

[1] Dârekutnî (4/183-184), Taberânî (22/589) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/115).

40- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dinin beş temeli vardır ve biri olmadan diğeri kabul görmez. Bunlardan biri Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şahadet etmek, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, cennet ile cehenneme, ölümden sonra tekrar dirilmeye iman etmektir. Bir diğeri de beş vakit namazdır ki bunlar dinin direkleridir. Namaz olmadan iman kabul görmez. Bir diğeri günahları temizleyen zekattır. Allah zekat olmadan iman ile namazları kabul etmez. Bu üçünü ifa eden kişi Ramazan ayı gelince orucunu kasıtlı bir şekilde tutmazsa Allah onun imanını, namazını ve zekatını kabul etmez. Bu dört şeyi ifa eden kişinin haccetme imkanı olur da haccetmez veya bu hac için vasiyeti olmazsa, ailesinden biri de onun yerine haccetmezse Allah onun imanını, namazını, zekatını ve Ramazan'da tuttuğu orucu kabul etmez. Zira hac da Allah'ın farz kıldığı şeylerden biridir. Allah farz olan bir şeyi diğer farzlar olmadan kabul etmez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حَدَّثَنَا عَبْيدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا دَاوُدُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " بُنِيَ الإِسْلامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، الْحَدِيثَ [٢٥١/٩]

41- Cerîr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İslam beş temel üzerine bina edilmiştir. Biri Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmektir..."* — Hadis metni devam etmektedir — .[1]

Farzlar, İslam ve İman

٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ غِيَاثٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ، وَحُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحِمْيَرِيِّ، قَالا: لَقِينَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، فَذَكَرَ الْقَدَرَ وَمَا يَقُولُونَ فِيهِ، قَالَ: إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ، فَقُولُوا: إِنَّ ابْنَ عُمَرَ بَرِيءٌ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/326 (2364) ve Ahmed, *Müsned* (4/363).

مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مِنْهُ بَرَاءُ " ثَلاثَ مِرَارٍ ثُمَّ قَالَ: أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، أَنَّهُمْ " بَيْنَمَا هُمْ جُلُوسٌ، أَوْ قُعُودٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ يَمْشِي حَسَنَ الْوَجْهِ حَسَنَ الشَّعْرِ عَلَيْهِ ثِيَابٌ بِيضٌ، فَنَظَرَ الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ: مَا يَعْرِفُ هَذَا وَمَا هَذَا بِصَاحِبِ سَفَرٍ، ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، آتِيكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَجَاءَ فَوَضَعَ رُكْبَتَيْهِ عِنْدَ رُكْبَتَيْهِ وَيَدَيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، فَقَالَ: مَا الإِسْلامُ؟، قَالَ: شَهَادَةُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ، قَالَ: فَمَا الإِيمَانُ؟، قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ، وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَبِالْقَدَرِ كُلِّهِ، قَالَ: فَمَا الإِحْسَانُ؟، قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، قَالَ: فَمَتَى السَّاعَةُ؟، قَالَ: مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ، قَالَ: فَمَا أَشْرَاطُهَا، قَالَ: إِذَا الْحُفَاةُ الْعُرَاةُ الْعَالَةُ رُعَاةُ الشَّاءِ تَطَاوَلُوا فِي الْبُنْيَانِ، وَوَلَدَتِ الإِمَاءُ أَرْبَابَهُنَّ، قَالَ: ثُمَّ خَرَجَ، قَالَ: عَلَيَّ بِالرَّجُلِ فَطَلَبُوهُ، فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا، فَمَكَثَ يَوْمَيْنِ أَوْ ثَلاثَةً، ثُمَّ قَالَ: يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلِ عَنْ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ، قَالَ: وَسَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ جُهَيْنَةَ أَوْ مُزَيْنَةَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَفِيمَ نَعْمَلُ فِي شَيْءٍ قَدْ خَلا، أَوْ مَضَى أَوْ فِي شَيْءٍ يسْتَأْنَفُ الآنَ؟، قَالَ: فِي شَيْءٍ قَدْ خَلا أَوْ مَضَى، فَقَالَ رَجُلٌ أَوْ بَعْضُ الْقَوْمِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَفِيمَ نَعْمَلُ، قَالَ: أَهْلُ الْجَنَّةِ يُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَأَهْلِ النَّارِ يُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ "، فَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: هَكَذَا كَمَا قَرَأْتَ عَلَى، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، فِي صَحِيحِهِ، وَحَدِيثُ عُثْمَانَ حَدِيثٌ عَزِيزٌ [٣٨٣/٨]

42- Yahya b. Ya'mer ve Humeyd b. Abdirrahman el-Himyerî bildiriyor: Abdullah b. Ömer'le karşılaştığımızda ona kaderi ve kader konusunda bazılarının dediklerini zikrettik. Abdullah b. Ömer: "Onların yanına döndüğünüzde (üç defa) «İbn Ömer sizden uzaktır, siz de ondan uzaksınız!» deyin" karşılığını verdi ve şöyle devam etti:

Ömer b. el-Hattâb'ın bana bildirdiğine göre onlar bir defasında Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturmuşken adamın biri yürüyerek geldi. Yüzü de, saçları da güzeldi ve üzerinde beyaz bir giysi vardı. Oradakiler birbirlerine bakmaya ve: "Bu adamı tanımıyoruz! Yolcuya da benzemiyor" demeye başladılar.

Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Yanına gelebilir miyim?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gel"* buyurdu. Adam yaklaşıp dizlerini Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dizlerinin dibine, ellerini de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dizlerinin üzerine koydu ve: "İslam nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu olduğuna şahadet etmen, namazı kılman, zekatı vermen, Ramazan orucunu tutman ve Kâbe'ye hac için gelmendir"* karşılığını verdi. Adam: "İman nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a, meleklerine, cennet ile cehenneme, ölümden sonra tekrar dirilmeye ve tümüyle kadere iman etmendir"* karşılığını verdi.

Adam: "İhsan nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a O'nu görüyormuşçasına amel etmendir. Her ne kadar sen O'nu göremesen de O seni görür"* karşılığını verdi. Adam: "Kıyamet ne zamandır?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu konuda soru sorulan soruyu sorandan daha bilgili değildir"* karşılığını verdi. Adam: "Peki, alâmetleri nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çulsuz, yalın ayak, yoksul koyun çobanlarının yüksek binalar inşa etmeleri ve kadınların kendi efendilerini doğurmalarıdır"* karşılığını verdi.

Adam dönüp gittikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı bana geri getirin"* buyurdu; ancak oradakilerin tüm aramalarına rağmen adam bulunamadı. Aradan iki veya üç gün geçtikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İbnu'l-Hattâb! Şu şu konuları bana soranın kim olduğunu biliyor musun?"* diye sordu. Ömer: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediğinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O kişi Cebrâil'di. Sizlere dininizi öğretmeye gelmişti"* buyurdu.

Cüheyne veya Müzeyne kabilesinden bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne için amel ediyoruz? Daha önceden takdir edilip hükme bağlanan bir şey için mi? Yoksa gelecekte karşılaşacağımız yeni bir durum için mi?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Daha önceden takdir edilip hükme bağlanan bir şey için"* karşılığını verdi. Adamın biri veya oradakilerden bazıları: "Ey Allah'ın Resûlü! (Sonuç takdir edilmişse) o zaman ne diye amel ediyoruz?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennetliklere cennetliklerin amelleri,*

cehennemliklere de cehennemliklerin amellerini yapmak kolaylaştırılır" karşılığını verdi.[1]

Ravi Ahmed b. Hanbel der ki: Yahya b. Saîd'e bu hadisi okuduktan sonra: "Hadis bana okuduğun şekildedir" dedi.

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٤٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ رَجُلا، أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: مَا عِصْمَةُ هَذَا الأَمْرِ وَعُرَاهُ وَوَثَائِقُهُ؟ قَالَ فَعَقَدَ بِيَمِينِهِ، فَقَالَ: " أَخْلِصُوا عِبَادَةَ رَبِّكُمْ، وَأَقِيمُوا خَمْسَكُمْ، وَأَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ، طَيِّبَةً بِهَا أَنْفُسُكُمْ، وَصُومُوا شَهْرَكُمْ، وَحُجُّوا بَيْتَكُمْ، تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الْوَضِينِ [١٦٦/٥]

43- Ebu'd-Derdâ der ki: Adamın biri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Dinin temeli, bağı, halkaları nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sağ elinin parmaklarını bir araya getirdi ve şöyle buyurdu: *"Sadece Rabbinize kulluk edin! Beş vakit namazınızı kılın, gönül rızası ve hoşluğuyla malınızın zekatını verin, (Ramazan) ayınızın orucunu tutun, Kâbe'nizi haccedin ki Rabbinizin cennetine giresiniz!"*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، امْدُدْ يَدَكَ فَاشْتَرِطْ فَأَنْتَ أَعْلَمُ بِالشَّرْطِ مِنِّي، قَالَ: " تَعْبُدُ اللَّهَ لا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَنْصَحُ الْمُسْلِمَ، وَتُفَارِقُ الْمُشْرِكَ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ عَنْ عَاصِمٍ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَأَبَانُ بْنُ يَزِيدَ، وَزَائِدَةُ [٣١٢/٨]

44- Cerîr der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! (Biat için) elini uzat ve bana istediğin şartı koş! Zira sen şartları benden daha iyi bilirsin" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a kulluk eder ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın.*

---

[1] Müslim (8/3), Ebû Dâvud (4696) ve Ahmed, *Müsned* (1/27).

Namazı kılar, zekatı verirsin. Müslümanlara karşı nasihatkâr olur müşriklerden ayrılırsın" buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا أَبُو مُوسَى، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى، ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الإِسْلامُ؟ فَقَالَ: " أَنْ تُقِيمَ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ "، قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ قَدْ أَسْلَمْتُ؟ قَالَ: " نَعَمْ " قَالَ: فَمَا الإِيمَانُ؟ قَالَ: " أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسلِهِ، وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَبِالْقَدَرِ كُلِّهِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ "، قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ فَقَدْ آمَنْتُ؟ قَالَ: " نَعَمْ " قَالَ: فَمَا الإِحْسَانُ؟ قَالَ: " أَنْ تَعْمَلَ لِلَّهِ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ تَكُ لا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ "، قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذَلِكَ فَقَدْ أَحْسَنْتُ؟ قَالَ: " نَعَمْ " قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: " هِيَ خَمْسٌ مِنَ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُهَا إِلا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ، وَسَأُنَبِّئُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا: إِذَا وَلَدَتِ الأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَإِذَا تَطَاوَلُوا فِي الْبِنَاءِ، وَإِذَا كَانَ رُءُوسَ النَّاسِ الْعُرَاةُ الْعَالَةُ "، قُلْتُ: مَنْ هُمْ؟ قَالَ: " الْعَرِيبُ، ثُمَّ انْطَلَقَ الرَّجُلُ مُوَلِّيًا "، قَالَ: عَلَيَّ بِالرَّجُلِ فَذَهَبُوا لِيَنْظُرُوا فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا، قَالَ: " ذَاكَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ جَاءَ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ دِينَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ وَدَاوُدَ، وَلَمْ يَذْكُرْ عُمَرَ [٥/٢٠٧]

45- İbn Ömer der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! İslam nedir?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazı kılman, zekatı vermen ve haccetmendir"* karşılığını verdi. Adam: "Bunları yapmam halinde müslüman biri olur muyum?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet!"* karşılığını verdi.

Adam: "İman nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, ölümden sonra tekrar dirilmeye, cennet ile cehenneme ve hayrı ile şerriyle kadere iman etmendir"* karşılığını verdi. Adam: "Bunları yapmam halinde mümin biri olur muyum?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet!"* karşılığını verdi.

---

[1] Nesâî (7/147-148), Ahmed, *Müsned* (4/358) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/314 (2307-2309).

Adam: "İhsan nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ı görüyormuşçasına O'na ibadet etmendir. Her ne kadar sen O'nu göremesen de O seni görür"* karşılığını verdi. Adam: "Bunları yapmam halinde muhsin (ihsan sahibi) biri olur muyum?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet!"* karşılığını verdi.

Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet ne zamandır?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beş şey gayptandır ve onları Allah'tan başka kimse bilemez. Kıyamet saatini bilmek, ancak Allah'a mahsustur"* buyurdu ve şöyle devam etti: *"Ama sana kıyametin alametlerinden bahsedeyim. Bunlar da kadının kendi efendisini doğurması, yüksek binaların yapılması ve yoksul, yalın ayak olan kişilerin insanların başına geçmesidir."* Ben: "Bunlar kimlerdir?" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yoksul Araplardır"* karşılığını verdi.

Sonrasında adam çekip gitti. Gittikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı yanıma getirin"* buyurdu. Ancak adamı gören olmadı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O adam Cebrâil'di ve insanlara dinlerini öğretmek için gelmişti"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الْجُرْجَانِيُّ الْمُقْرِي، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُهَيْرٍ الطُّوسِيُّ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ، حدَّثنا كَهْمَسٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ، أَنَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ الإِيمَانِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الآخِرِ، وَبِالْقَدَرِ كُلِّهِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ ..."، الْحَدِيث
[٢٤٦/٩]

46- Hz. Ömer bildiriyor: Cebrâil, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve imanın ne olduğunu sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, hayrı ve şerriyle birlikte kadere iman etmendir..."*[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٤٧- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، حدَّثَنَا الْقَاضِي حَمْزَةُ بْنُ الْحَسَنِ الأُشْنَانِيُّ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَرَّازُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ أَبِي الْحَوَارِيِّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا سُلَيْمَانَ الدَّارَانِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي شَيْخٌ بِسَاحِلِ دِمَشْقَ، يُقَالُ لَهُ: عَلْقَمَةُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ سُوَيْدٍ الأَزْدِيُّ، حدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي سُوَيْدُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: وَفَدْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَابِعَ سَبْعَةٍ مِنْ قَوْمِي فَلَمَّا دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَكَلَّمْنَاهُ فَأَعْجَبَهُ مَا رَأَى مِنْ سَمْتِنَا وَزِيِّنَا، فَقَالَ: " مَا أَنْتُمْ؟ " قُلْنَا: مُؤْمِنِينَ، فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ: " إِنَّ لِكُلِّ قَوْلٍ حَقِيقَةً فَمَا حَقِيقَةُ قَوْلِكُمْ وَإِيمَانِكُمْ؟ " قَالَ سُوَيْدٌ: فَقُلْنَا: خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً: خَمْسٌ مِنْهَا أَمَرَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نُؤْمِنَ بِهَا، وَخَمْسٌ مِنْهَا أَمَرَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نَعْمَلَ لَهَا، وَخَمْسٌ مِنْهَا تَخَلَّقْنَا بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَنَحْنُ عَلَيْهَا إِلا أَنْ تَكْرَهَ مِنْهَا شَيْئًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَمَا الْخَمْسُ الَّتِي أَمَرَتْكُمْ رُسُلِي أَنْ تُؤْمِنُوا بِهَا؟ " قُلْنَا: أَمَرَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ، قَالَ: " وَمَا الْخَمْسُ الَّتِي أَمَرَتْكُمْ أَنْ تَعْمَلُوا بِهَا؟ " قُلْنَا: أَمَرَتْنَا رُسُلُكَ، أَنْ نَقُولَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَنُقِيمَ الصَّلاةَ، وَنُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَنَصُومَ رَمَضَانَ، وَنَحُجَّ الْبَيْتَ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلا، قَالَ: " وَمَا الْخَمْسُ الَّتِي تَخَلَّقْتُمْ بِهَا أَنْتُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ؟ " قُلْنَا: الشُّكْرُ عِنْدَ الرَّخَاءِ، وَالصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلاءِ، وَالصِّدْقُ فِي مَوَاطِنِ اللِّقَاءِ، وَالرِّضَى بِمُرِّ الْقَضَاءِ، وَالصَّبْرُ عِنْدَ شَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " عُلَمَاءُ حُكَمَاءُ كَادُوا مِنْ صِدْقِهِمْ أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءَ " ثُمَّ قَالَ ﷺ: " وَأَنَا أَزِيدُكُمْ خَمْسًا فَتَتِمُّ لَكُمْ عِشْرُونَ خَصْلَةً: إِنْ كُنْتُمْ كَمَا تَقُولُونَ فَلا تَجْمَعُوا مَا لا تَأْكُلُونَ، وَلا تَبْنُوا مَا لا تَسْكُنُونَ، وَلا تَنَافَسُوا فِي شَيْءٍ أَنْتُمْ عَنْهُ غَدًا زَائِلُونَ، وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ وَعَلَيْهِ تُعْرَضُونَ، وَارْغَبُوا فِيمَا عَلَيْهِ تَقْدَمُونَ وَفِيهِ تَخْلُدُونَ "، قَالَ أَبُو سُلَيْمَانَ: قَالَ لِي عَلْقَمَةُ بْنُ يَزِيدَ: فَانْصَرَفَ الْقَوْمُ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَحَفِظُوا وَصِيَّتَهُ وَعَمِلُوا بِهَا، وَلا وَاللَّهِ مَا بَقِيَ مِنْ أُولَئِكَ النَّفَرُ وَلا مِنْ أَوْلادِهِمْ أَحَدٌ غَيْرِي، وَمَا بَقِيَ إِلا أَيَّامًا قَلائِلَ ثُمَّ مَاتَ، وَهَذَا الْحَدِيثُ بِهَذَا السيَاقِ مَجْمُوعًا لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي سُلَيْمَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عِنْدَ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْحَوَارِيِّ [٢٧٨/٩]

47- Ebû Süleyman ed-Dârânî der ki: Dımaşk sahillerinde karşılaştığım Alkame b. Yezîd b. Süveyd el-Ezdî adında bir adam bana şunu anlattı: Babam, dedem Süveyd el-Hâris'ten naklen bana şöyle aktardı: Kabilemden heyet olarak Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelen yedi kişiden biriydim.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girip onunla konuştuğumuzda görünüşümüzü ve ahlakımızı çok beğendi. Bize: *"Siz kimsiniz?"* diye sorunca: "Müminiz" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm etti ve: *"Her sözün bir hakikati vardır, sizin sözünüzün ve imanınızın hakikati nedir?"* diye sordu. Biz: "On beş haslettir. Elçilerin bunlardan beş tanesine iman etmemizi, beş tanesini de yapmamızı söylemişti. Beş tanesi de Cahiliye döneminden beri bizim ahlakımızdandır. Bunlar içinde senin hoşlanmadıkların yoksa onları devam ettireceğiz" dedik.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Elçilerimin iman etmenizi söylediği beş şey nedir?"* diye sorunca: "Elçilerin Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine ve ölümden sonra tekrar dirilmeye iman etmemizi söyledi" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Elçilerimin yapmanızı söylediği beş şey nedir?"* diye sorunca: "Elçilerin Allah'tan başka ilah olmadığını söylememizi, namazı kılmamızı, zekatı vermemizi, Ramazan orucunu tutmamızı ve imkanımız varsa haccetmemizi söylediler" dedik.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cahil iye'deyken sahip olduğunuz beş ahlaki haslet nedir?"* diye sorunca: "Rahatlıkta şükretmek, musibetlerde sabretmek, savaş alanında sebat göstermek, acı da olsa takdire razı olmak ve düşmanların alaylarına tahammül etmektir" dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle âlim ve bilge kişiler var ki doğruluklarından dolayı neredeyse peygamber olacak düzeydedirler"* buyurdu.

Sonra şöyle buyurdu: *"Ben sizler için bunlara beş tane daha ekleyeyim de toplam yirmi haslet olsun. Şâyet dediğiniz gibiyse bunların yanında yiyemeyeceğiniz şeyleri biriktirmeyin. İçinde oturmayacağınız yapılar inşa etmeyin. Yarın öbür gün bırakıp gideceğiniz şeyler için çekişme içinde olmayın. Nihâyetinde kendisine döneceğiniz ve huzuruna çıkacağınız Allah'tan korkun. Sonunda gideceğiniz ve içine gireceğiniz şeylere yönelin."*

Ebû Süleyman der ki: Alkame b. Yezîd devamında bana şunu dedi: "Sonrasında heyet Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından ayrıldı ve öğütlerini dinleyip dediği gibi yapmaya çalıştılar. Vallahi o heyette gidenlerden ve çocuklarından benden başka hayatta olan kalmadı." Alkame de birkaç gün geçtikten sonra vefat etti.

٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، ثنا عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، قَالَ: بَصَرَ يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ،

وَحُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: لَوْ كُنَّا فِي قُطْرٍ مِنْ أَقْطَارِ الأَرْضِ لَكَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَأْتِيَ هَذَا نَسْأَلُهُ، فَأَتَيَاهُ، فَقَالا لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّا قَوْمٌ نَطُوفُ الأَرْضَ وَنَلْقَى أَقْوَامًا يَخْتَصِمُونَ فِي الدِّينِ، وَنَلْقَى أَقْوَامًا يَقُولُونَ: لا قَدَرَ، قَالَ: إِذَا لَقِيتُمْ هَؤُلاءِ فَأَخْبِرُوهُمْ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ بَرِيءٌ مِنْهُمْ وَهُمْ بُرَآءُ مِنْهُ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ يُعِيدُهَا، ثُمَّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَتَاهُ شَابٌّ حَسَنُ الْوَجْهِ الثِّيَابِ، فَقَالَ: أَدْنُو يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " ادْنُ "،ثُمَّ قَالَ: أَدْنُو يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " ادْنُ " حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّ رُكْبَتَيْهِ قَدْ مَسَّتَا رُكْبَةَ رَسُول اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الإِيمَانُ؟ قَالَ: " الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ "، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَعَجِبْنَا مِنْ قَوْلِهِ صَدَقْتَ كَأَنَّهُ أَعْلَمُ مِنْهُ، ثُمَّ قَالَ: فَمَا شَرَائِعُ الإِسْلامِ؟ قَالَ: " تُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ وَالاغْتِسَالُ مِنَ الْجَنَابَةِ "، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَعَجِبْنَا مِنْ قَوْلِهِ صَدَقْتَ كَأَنَّهُ يَعْلَمُ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: فَأَعْظَمَ رَسُولُ اللَّهِ ذَكَرَهَا فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ يُفَكِرُ فِيهَا، ثُمَّ قَالَ: " مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ "، قَالَ: صَدَقْتَ، فَعَجِبْنَا مِنْ قَوْلِهِ كَأَنَّهُ يَعْلَمُهُ، ثُمَّ انْطَلَقَ وَنَحْنُ نَنْظُرُ إِلَيْهِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَى الرَّجُلِ عَلَى الرَّجُلِ "، فَطَلَبْنَاهُ فَمَا يَدْرِي فِي الأَرْضِ ذَهَبَ أَوْ فِي السَّمَاءِ، قَالَ: " ذَاكَ جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ مَا أَتَانِي فِي صُورَةٍ إِلا عَرَفْتُهُ إِلا هَذِهِ الصُّورَةَ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ بُرَيْدَةَ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ مِنْ حَدِيثِ عَلْقَمَةَ، وَسُلَيْمَانَ [٢٠٢/٨]

48- Süleyman b. Bureyde der ki: Yahya b. Ya'mer ile Humeyd b. Abdirrahman, Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb'ı gördüklerinde birbirlerine: "Dünyanın hangi bölgesinde bulunursak bulunalım sorularımızı bu adama gelip sormamız lazım" dediler. Sonra İbn Ömer'in yanına gelip: "Ey Ebû Abdirrahman! Değişik beldelere yolculuğa çıkıyoruz ve bazı insanların din konusunda çekiştiklerini görüyoruz. Bazılarının da «Kader diye bir şey yoktur» dediklerini işitiyoruz" dediler. İbn Ömer: "Böylesi kişilerle karşılaştığınızda benim onlardan uzak olduğumu, onların da benden uzak olduklarını söyleyin" karşılığını verdi ve bunu üç defa tekrarladı. Sonra (babasından naklen) şunu anlattı:

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken güzel yüzlü, temiz giysili bir genç geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Yanına yaklaşabilir miyim?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ona: *"Yaklaş!"* buyurdu. Genç biraz yaklaştıktan

sonra bir daha: "Ey Allah'ın Resûlü! Yanına (daha) yaklaşabilir miyim?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaklaş!"* buyurunca o kadar yaklaştı ki dizlerinin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dizlerine dediğini düşündük. Sonra: "Ey Allah'ın Resûlü! İman nedir?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İman Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine ve hayrı ile şerriyle kadere iman etmendir"* karşılığını verdi. Genç: "Doğru söyledin!" dedi. Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) daha iyi biliyormuş gibi gencin "Doğru söylüyorsun" demesine çok şaşırdık.

Sonra: "İslam'ın şartları nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazı kılman, zekatı vermen, Kâbe'ye hacca gitmen, Ramazan orucunu tutman ve cünüplükten dolayı yıkanmandır"* karşılığını verince genç yine: "Doğru söyledin!" dedi. Biz gencin sanki sorduğunun cevabını biliyormuş gibi "Doğru söyledin!" demesine çok şaşırdık.

Sonra: "Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıyametin adını duyunca etkilendi ve başını önüne eğip onu düşünmeye başladı. Sonra başını kaldırdı ve: *"Bu konuda soru sorulan soruyu sorandan daha bilgili değildir"* buyurdu. Genç yine: "Doğru söylüyorsun!" dedi. Biz gencin sanki sorduğunun cevabını biliyormuş gibi "Doğru söyledin!" demesine çok şaşırdık. Sonra bakışlarımızın altında çekip gitti.

Genç gittikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı bana getirin! Adamı bana getirin!"* buyurdu. Çıkıp adamı aradık, ancak yeryüzünde bir yere mi yoksa gökte bir yere mi gitti bilemedik. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O adam Cebrâil'di ve size dininizi öğretmek için gelmişti. Daha önce hangi sûrette bana gelse onu tanırdım. Ancak bu gelişinde tanıyamadım"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبَانُ، ثنا قَتَادَةُ، عَنْ سَعِيدٍ، وَعِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ وَفْدَ عَبْدِ الْقَيْسِ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا: إِنَّا حَيٌّ مِنْ رَبِيعَةَ، وَإِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ، وَإِنَّا لا نَصِلُ إِلَيْكَ إِلا فِي شَهْرٍ

---

[1] Müslim (1/8), Ebû Dâvud 4/222, 223 (4695), Tirmizî 5/6 (2610), Nesâî (8/88), İbn Mâce 1/24 (63) ve Ahmed, *Müsned* 2/146 (5858).

حَرَامٍ، فَمُرْنَا بِأَمْرٍ إِذَا عَمِلْنَاهُ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ، وَنَدْعُوا إِلَيْهِ مَنْ وَرَاءَنَا: " فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ، وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ: أَنْ يَعْبُدُوا اللَّهَ، وَلا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَيُقِيمُوا الصَّلاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، وَيَصُومُوا رَمَضَانَ، وَيَحُجُّوا، وَأَنْ يُعْطُوا الْخُمُسَ مِنَ الْغَنَائِمِ، وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنِ الشُّرْبِ فِي الْحَنَاتِمِ، وَعَنِ الدُّبَّاءِ، وَالنَّقِيرِ، وَالْمُزَفَّتِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدٍ، وَعِكْرِمَةَ [٣٤٥/٣]

49- İbn Abbâs der ki: Abdulkays oğullarının heyeti, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğinde: "Bizler Rabîa kabilesinden bir topluluğuz. Seninle aramızda ise kafir Mudar kabilesi bulunduğu için ancak haram aylarda yanına gelebiliyoruz. Bize bir şeyler söyle ki onunla amel ettiğimiz zaman cennete girebilelim ve geride bıraktığımız ahâlimizi de buna davet edelim" dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onlara dört şeyi emretti, dört şeyden de uzak durmalarını söyledi.

Onlara Allah'a ibadet etmelerini, O'na ortak koşmamalarını, namazı kılmalarını, zekatı vermelerini, Ramazan orucunu tutmalarını, Kâbe'ye hacca gelmelerini ve ganimet mallarından beşte biri vermelerini emretti. Testi, kabak, içi oyulmuş fıçı, içi ziftlenmiş küpler içinde yapılan şıradan içmelerini de yasakladı.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، ثَنَا خَبَّابٌ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا بَرَزْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ إِذَا رَاكِبٌ يُوضِعُ نَحْوَنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَأَنَّ هَذَا الرَّاكِبُ إِيَّاكُمْ يُرِيدُ، قَالَ: فَانْتَهَى الرَّاكِبُ إِلَيْنَا فَسَلَّمَ، فَرَدَدْنَا عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: مِنْ أَيْنَ أَقْبَلْتَ؟ قَالَ: مِنْ أَهْلِي وَوَلَدِي وَعَشِيرَتِي، قَالَ: مَا تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: قَدْ أَصَبْتَهُ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الإِيمَانُ؟ قَالَ: " تَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ، قَالَ: قَدْ أَقْرَرْتَ، قَالَ: ثُمَّ إِنَّ بَعِيرَهُ قَدْ دَخَلَتْ رِجْلُهُ فِي شَبَكَةِ جِرْذَانَ فَهَوَى بَعِيرُهُ وَهَوَى الرَّجُلُ، فَوَقَعَ عَلَى هَامَتِهِ، فَمَاتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَلَيَّ بِالرَّجُلِ، فَوَثَبَ إِلَيْهِ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ وَحُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ، فَأَقْعَدَاهُ، فَقَالا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُبِضَ الرَّجُلُ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لَهُمَا: أَمَا رَأَيْتُمَا إِعْرَاضِي، عَنْ هَذَا الرَّجُلِ، فَإِنِّي رَأَيْتُ مَلَكَيْنِ يَرْمِيَانِ فِي فِيهِ مِنْ ثِمَارِ

الْجَنَّةِ، فَعَلِمْتُ أَنَّهُ مَاتَ جَائِعًا، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: هَذَا وَاللَّهِ مِنَ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ ﷻ: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾، قَالَ: ثُمَّ قَالَ: دُونَكُمْ أَخَاكُمْ، فَاحْتَمَلْنَاهُ إِلَى الْمَاءِ، فَغَسَّلْنَاهُ، وَحَنَّطْنَاهُ، وَكَفَّنَّاهُ، وَحَمَلْنَاهُ إِلَى الْقَبْرِ، قَالَ: فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى جَلَسَ عَلَى شُقَّةِ الْقَبْرِ، فَقَالَ: أَلْحِدُوا وَلا تَشُقُّوا، فَإِنَّ اللَّحْدَ لَنَا وَالشَّقَّ لِغَيْرِنَا " [٢٠٣/٤]

50- Cerîr b. Abdillah el-Becelî anlatıyor: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile yola çıktık. Medine'den ayrılınca bir bineklinin hızla bize doğru geldiğini gördük. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu binekli sanki bize doğru geliyor"* buyurdu. Adam bize yetiştiğinde selam verdi. Selamına karşılık verdikten sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Nereden geliyorsun?"* diye sordu. Adam: "Ailem, çocuklarım ve kabilemin yanından geliyorum" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nereye gidiyorsun?"* diye sorunca, adam: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidiyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tam da yanına geldin"* buyurdu.

Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! İman nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İman, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resulü olduğuna şahadet etmen, namazı kılman, zekatı vermen, Ramazan orucunu tutman ve Kâbe'ye gelip haccı ifa etmendir"* buyurdu. Adam: "Kabul ettim" dedi.

Bu sırada adamın bineğinin ön ayağı, yerde açılmış olan bir fare deliğine girip düşünce, adam da kafasının üzerine düşüp öldü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı yanıma getirin!"* buyurunca Ammâr b. Yâsir ile Huzeyfe bineklerinden yere atlayarak adamı oturttular ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Adam ölmüş!" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamdan yüzünü çevirdi, sonra ikisine şöyle buyurdu: *"Adamdan nasıl yüzümü çevirdiğimi görmediniz mi? Zira hurilerin bu kişinin ağzına cennet meyvelerinden bir şeyler koyduklarını gördüm ve onun aç olarak öldüğünü anladım. Vallahi bu adam Allah'ın, haklarında:* **«İman edenler ve imanlarına zulüm karıştırmayanlara gelince: İşte güvenlik ve hidâyete ermiş olanlar onlardır»**[1] *buyurduğu kişilerdendir."*

Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşınızla ilgilenin"* buyurdu. Bunun üzerine adamı suya taşıyıp yıkadık. Kokular sürüp kefenledik ve

---

[1] En'âm Sur. 82

mezara getirdik. Ardından Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip mezarının kenarında oturdu ve: *"Mezarına lahit yapın, çukur şeklinde açmayın. Zira lahitli mezar bizim, çukur ise başkaların (geleneği)dir"* buyurdu.[1]

Müslüman Olmanın Önceki Günahları Silmesi

٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنُؤَاخَذُ بِمَا عَمِلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ؟ قَالَ: " مَنْ أَحْسَنَ فِي الإِسْلامِ فَلا يُؤَاخَذُ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَمَنْ أَسَاءَ فِي الإِسْلامِ أُوخِذَ بِالأَوَّلِ وَالآخِرِ " [١٢٥/٧]

51- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Cahiliye'deyken yaptıklarımızdan dolayı sorumlu tutulacak mıyız?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman olduktan sonra iyi olan kişi Cahiliye'deyken yaptıklarından sorumlu tutulmaz. Ancak müslüman olduktan sonra da kötü biri olursa hem önce, hem de sonra yaptıklarından dolayı sorumlu tutulacaktır"* buyurdu.[2]

٥١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْبَكَّارِيُّ، إِمْلاءً، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، أَوْ غَيْرِهِ، عَنْ شَبِيبِ بْنِ غَرْقَدَةَ، عَنِ الْمُسْتَظِلِّ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: " قَدْ عَلِمْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ مَتَى تَهْلِكُ الْعَرَبُ، يَقُولُهَا مِرَارًا أَرْبَعًا، حِينَ اسْتُؤْمِرَ أَمْرَهَا مَنْ لَمْ يَصْحَبِ الرَّسُولَ ﷺ وَلَمْ يُعَالِجْ أَمْرَ الْجَاهِلِيَّةِ "، ذِكْرُ مِسْعَرٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ غَرِيبٌ، وَأَرَاهُ وَهْمًا، فَإِنَّ جَعْفَرَ بْنَ عَوْنٍ، رَوَاهُ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ شَبِيبٍ [٢٤٣/٧]

51/a- Mustazil b. Husayn der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın: "Kâbe'nin Rabbine andolsun ki Arapların (müslümanların) ne zaman helak olacaklarını biliyorum!" dediğini işittim. Bu sözü dört defa tekrarladıktan sonra da şöyle devam etti: "Bu da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından olmayan ve

---

[1] İbn Mâce 1/496 (1555) ve Ahmed, *Müsned* 4/436 (19181).

[2] Buhârî (6921) ve Müslim (190/120).

Cahiliye adetlerini de (kötü yolları) bilmeyen kişiler başlarına geçtiği zaman olacaktır."

Mis'ar'ın burada zikredilmesi gariptir ki ben bunun hata olduğunu düşünüyorum. Zira bunu Câfer b. Avn, Süfyân kanalıyla Şebîb'den rivâyet etmiştir.

٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ صُبْحٍ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ الطَّاطَرِيُّ، حَدَّثَنَا مَسْلَمَةُ الْمُعَدِّلُ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هَانِئٍ، عَنْ أَبِي الْعَذْرَاءِ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَجِلُّوا اللَّهَ يَغْفِرْ لَكُمْ " قَالَ مَرْوَانُ: مَعْنَى قَوْلِهِ: أَجِلُّوا اللَّهَ، أَيْ أَسْلِمُوا لَهُ تَفَرَّدَ بِهِ مَسْلَمَةُ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ دَارَيَّا، عَنْ عُمَيْرٍ مُجَوَّدًا [١/٢٢٦]

52- Ebû'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a gönülden bağlanın ki sizleri bağışlasın"* buyurmuştur.[1]

İhlas

٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ الْمُعَدِّلُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَنْصَارِيُّ بِنَيْسَابُورَ، حَدَّثَنَا أَبُو الصَّلْتِ عَبْدُ السَّلامِ بْنُ صَالِحٍ الْهَرَوِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا، حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، أَبِي الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ: " قَالَ اللَّهُ ﷻ: إِنِّي أَنَا اللَّهُ لا إِلَهَ إِلا أَنَا، فَاعْبُدُونِي، مَنْ جَاءَنِي مِنْكُمْ بِشَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ بِالإِخْلاصِ، دَخَلَ فِي حِصْنِي، وَمَنْ دَخَلَ فِي حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ مِنْ رِوَايَةِ الطَّاهِرِينَ، عَنْ آبَائِهِمُ الطَّيِّبِينَ، وَكَانَ بَعْضُ سَلَفِنَا مِنَ الْمُحَدِّثِينَ إِذَا رَوَى هَذَا الإِسْنَادَ، قَالَ: لَوْ قُرِئَ هَذَا الإِسْنَادُ عَلَى مَجْنُونٍ لأَفَاقَ [٣/١٩١]

53- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cebrâil'den naklen şöyle buyurdu: *"Allah: «Ben Allah'ım ve benden başka ilah yoktur! Sadece bana*

---

[1] Ahmed, *Müsned* 5/236 (21792).

kulluk edin! Huzuruma ihlas içinde Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmiş bir şekilde gelen kişi himayeme girer» buyurmuştur."

Bu kanalla sabit meşhur bir hadistir.

٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنا مُحَمَّدٌ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثنا عَمَّارُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ جَمَّازٍ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ " قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَإِخْلاصُكَ بِلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ أَنْ تَحْجِزَكَ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكَ " [٩/٢٥٤]

54- Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İhlas içinde Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet eden kişi cennete girer. Kişinin ihlas içinde Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmesi demek, bu ihlasının onu Allah'ın yasakladığı şeylerden alıkoyması demektir."*[1]

٥٥- ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا ابْنُ كَاسِبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْمَخْزُومِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الصَّبْرُ نِصْفُ الإِيمَانِ، وَالْيَقِينُ الإِيمَانُ كُلُّهُ ".تَفَرَّدَ بِهِ الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ جَرِيرٍ النَّهْدِيِّ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٥/٣٤]

55- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabır imanın yarısı, yakîn ise tümüdür"* buyurmuştur.

Mahzûmî'nin rivayetinde tek kaldığı bir hadistir.

٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ أَبِي الطُّفَيْلِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ مَوْهَبٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي عِمْرَانَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ: " أَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْقَلِيلُ مِنَ الْعَمَلِ " [١/٢٤٤]

56- Muâz b. Cebel bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Yemen'e gönderirken: *"Dininde ihlas içinde ol ki az amel sana yeterli olsun"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 5/197 (5074).

[2] Hâkim, *Müstedrek* (4/306).

٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا حَجَّاجٌ، قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنِ الأَزْدِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ نُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبَشِيٍّ الْخَثْعَمِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ: أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " إِيمَانٌ لا شَكَّ فِيهِ، وَجِهَادٌ لا غُلُولَ فِيهِ، وَحَجَّةٌ مَبْرُورَةٌ "، قِيلَ: فَأَيُّ الصَّلاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " طُولُ الْقِيَامِ "، قِيلَ: فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " جَهْدُ الْمُقِلِّ " [١٥/٢]

57- Abdullah b. Habeşî el-Has'amî bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "En üstün amel hangisidir?" diye sorulunca: *"İçinde şüphe barındırmayan iman, içinde ihanet olmayan bir cihad ve kabul edilmiş bir hactır"* buyurdu. "En üstün namaz hangisidir?" diye sorulunca: *"Kıyamı uzun olan namazdır"* buyurdu. "En üstün sadaka hangisidir?" diye sorulunca: *"Malı az olanın verdiği sadakadır"* buyurdu.[1]

٥٧/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى الْمِصْرِيُّ، وَحَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، قَالا: ثنا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ، أَنَّ يَحْيَى بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَهُ عَنْ عَوْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ نَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ سَمِعَ الْقَوْمَ وَهُمْ يَقُولُونَ: أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ ﷺ: " إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَحَجٌّ مَبْرُورٌ "، ثُمَّ نِدَاءٌ فِي الْوَادِي، يَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَأَنَا أَشْهَدُ، لا يَشْهَدُ بِهَا أَحَدٌ إِلا بَرِئَ مِنَ الشِّرْكِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرُو بْنُ سَعِيدٍ [٢٧٠/٤]

57/a- Yûsuf b. Abdillah b. Selâm, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yol alırken birilerinin: "Ey Allah'ın Resûlü! En üstün ameller hangileridir?" dediğini işitti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a ve Resûlüne iman, Allah yolunda cihad ve kabul edilmiş hactır"* buyurdu. Ardından vadide: "Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhamed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet ederim" şeklinde bir ses işitilince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben de şahadet ediyorum. Bu şehadeti getiren her bir kişi de şirkten uzaklaşmış olur"* buyurdu.

---

[1] Ebû Dâvud 2/70 (1449), Nesâî 5/43, 44) ve Ahmed, *Müsned* 3/504 (15407).

٥٧/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ عُمَرَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَفْضَلُ الأَعْمَالِ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ، وَحَجٌّ مَبْرُورٌ، قَالَ: قُلْنَا: مَا بِرُّ الْحَجِّ؟ قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَطِيبُ الْكَلامِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَابِرٍ، وَاللَّفْظَةُ الأَخِيرَةُ مَشْهُورَةٌ ثَابِتَةٌ [١٥٦/٣]

57/b- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En üstün ameller Allah'a iman, Allah yolunda cihad ve mebrûr bir hactır"* buyurdu. Biz: "Haccı mebrûrdan kasıt nedir?" dediğimizde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinde yemek ikramında bulunulmuş ve sadece güzel sözler söylenmiş olan hactır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir. Son paragraf meşhur ve sabittir.

٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا سَلْمُ بْنُ قَادِمٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا بَحِيرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَخْلَصَ قَلْبَهُ لِلإِيمَانِ، وَجَعَلَ قَلْبَهُ سَلِيمًا، وَلِسَانَهُ صَادِقًا، وَنَفْسَهُ مُطْمَئِنَّةً، وَخَلِيقَتَهُ مُسْتَقِيمَةً، وَأُذُنَهُ مُسْتَمِعَةً، وَعَيْنَهُ نَاظِرَةً، فَأَمَّا الأُذُنُ فَقَمْعٌ، وَالْعَيْنُ مُقِرَّةٌ لِمَا يَنْوِي الْقَلْبُ، وَقَدْ أَفْلَحَ مَنْ جَعَلَ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاعِيًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ تَفَرَّدَ بِهِ بَحِيرٌ عَنْهُ [٢١٦/٥]

58- Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Gönülden ihlas içinde iman eden, kalbini her türlü fenalıktan koruyan, diliyle sadece doğruları söyleyen, nefsini takdir edilenden yana mutmain kılan, güzel davranışlar gösteren ve duyması gereken şeyleri duyup, görmesi gereken şeyleri gören kişi kurtuluşa ermiştir. Kulaklar sadece hayırlı olan şeyleri dinlemelidir. Gözler de kalbe girecek olanların uğrak yeridir. Bundan dolayı Allah'ın kalbinde sadece hayırlı şeyler kıldığı kişi kurtuluşa ermiştir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٥٩- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بدينا، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ، ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، صَاحِبُ الْكَرَا، ثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْدَانَ، ثَنَا

---

[1] Ahmed, *Müsned* 5/176 (21368).

عِمْرَانُ الْقَصِيرُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْقَلُوصِ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: أَلا أُحَدِّثُكُمْ بِحَدِيثٍ مَا حَدَّثْتُ بِهِ أَحَدًا مُنْذُ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَخَافَةَ أَنْ يَتَّكِلُوا عَلَيْهِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ عَلِمَ أَنَّ اللَّهَ ﷻ رَبُّهُ، وَأَنِّي نَبِيُّهُ مِنْ صِدْقِ قَلْبِهِ وَأَوْمَى بِيَدِهِ إِلَى جِلْدِهِ وَصَدْرِهِ حَرَّمَ اللَّهُ لَحْمَهُ عَلَى النَّارِ "

[١٨٢/٦]

59- Abdullah b. eş-Şıhhîr bildiriyor: İmrân b. Husayn: "Size Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir hadisi aktarayım mı?" dedi ve şöyle devam etti: "Müslümanlar (ameli bırakıp) ona güvenmesinler diye Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellam) işittiğimden beri kimseye söylemiş değildim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Gönülden Allah'ın Rabbi olduğunu bilen kişinin»* buyurdu ve eliyle derisi ile göğsüne doğru işaret edip şöyle devam etti: *"Allah etini cehennem ateşine haram kılar."*[1]

٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلَوِيَّةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، عَنْ حَجَّاجٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يخْلِصُ الْعِبَادَةَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا إِلا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ "

[٦٩/١٠]

60- Mekhûl'ün bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kul ihlas içinde kırk gün Allah'a ibadet ettiği zaman kalbinden ve dilinden hikmet pınarları akar"* buyurmuştur.

٦١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ يُوسُفَ الشِّكْلِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَسَارٍ السَّيَّارِيُّ، حَدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا أَبُو خَالِدٍ يَزِيدُ الْوَاسِطِيُّ، أَنْبَأَنَا الْحَجَّاجُ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ تَعَالَى أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ عَلَى لِسَانِهِ ". كَذَا رَوَاهُ يَزِيدُ الْوَاسِطِيُّ مُتَّصِلا، وَرَوَاهُ ابْنُ هَارُونَ، وَرَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْحَجَّاجِ فَأَرْسَلَهُ [١٨٩/٥]

61- Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlas içinde kırk gün Allah'a ibadet eden kişinin dilinden hikmet pınarları akar"* buyurmuştur.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/176 (21368).

٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّازِيُّ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ حَجَّاجٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [١٨٩/٥]

62- Mekhûl, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) aynısını rivayet etmiştir.

Dünyalık İçin Müslüman Olanın Sonradan İhlas Sahibi Olması

٦٣- أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نُصَيْرٍ فِيمَا كَتَبَ إِلَيَّ سَنَةَ ثَلاثٍ وَأَرْبَعِينَ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ، ثنا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ " يَسْأَلُ النَّبِيَّ ﷺ فَيُسْلِمُ، لِذَلِكَ ثُمَّ لا يُمْسِي حَتَّى يَكُونَ الإِسْلامُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا " [٣٨١/١٠]

63- Enes bildiriyor: "Bazen kişi Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) dünyalık bir şeyler ister ve bunun için müslüman olurdu. Ancak aynı günün akşamında İslam'ı dünya ve içindekilerden daha fazla sever olurdu."

İslam'ın Temelleri

٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا أَبِي، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي، ثَنَا الْمُسْتَلِمُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْحَارِثِ الْعُكْلِيِّ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، أَنَّ رَجُلا، قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: إِنَّمَا تَحُجُّ وَلا تَغْزُو، فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بُنِيَ الإِسْلامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَإِقَامِ الصَّلاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ "، رَوَاهُ سُرُورُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ مَنْصُورٍ نَحْوَهُ [٦٢/٣]

64- Ebû Vâil der ki: Adamın biri Abdullah b. Ömer'e: "Haccediyor ama savaşlara katılmıyorsun" deyince şu karşılığı verdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İslam beş esas üzerine bina edilmiştir. Bunlar Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmek, namazı kılmak, zekatı vermek, Ramazan orucunu tutmak ve Kâbe'ye gidip haccetmektir."*[1]

---

[1] Buhârî (8) ve Müslim (19/16).

٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عَبْيدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا دَاوُدُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " بُنِيَ الإِسْلامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ..."، الْحَدِيثَ [٢٥١/٩]

65- Cerîr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İslam beş esas üzerine bina edilmiştir. Bunlar Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmek..."* Sonrasında ravi söz konusu hadisi aktarır.[1]

٦٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُلُّويَةَ الْقَطَّانُ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْعَطَّارُ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ بِشْرٍ، أَخْبَرَنَا مُقَاتِلٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ خِلاسِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْعَتُ الإِسْلامَ؟ قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " بُنِيَ الإِسْلامُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَرْكَانٍ: عَلَى الصَّبْرِ وَالْيَقِينِ وَالْجِهَادِ وَالْعَدْلِ، وَلِلصَّبْرِ أَرْبَعُ شُعَبٍ: الشَّوْقُ وَالشَّفَقَةُ وَالزَّهَادَةُ وَالتَّرَقُّبُ، فَمَنِ اشْتَاقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَلا عَنِ الشَّهَوَاتِ، وَمَنِ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ رَجَعَ عَنِ الْحُرُمَاتِ، وَمَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا تَهَاوَنَ بِالْمُصِيبَاتِ، وَمَنِ ارْتَقَبَ الْمَوْتَ سَارَعَ فِي الْخَيْرَاتِ، وَلِلْيَقِينِ أَرْبَعُ شُعَبٍ: تَبْصِرَةُ الْفِطْنَةِ، وَتَأْوِيلُ الْحِكْمَةِ، وَمَعْرِفَةُ الْعِبْرَةِ، وَاتِّبَاعُ السُّنَّةِ، فَمَنْ أَبْصَرَ الْفِطْنَةَ تَأَوَّلَ الْحِكْمَةَ، وَمَنْ تَأَوَّلَ الْحِكْمَةَ عَرَفَ الْعِبْرَةَ، وَمَنْ عَرَفَ الْعِبْرَةَ اتَّبَعَ السُّنَّةَ، وَمَنِ اتَّبَعَ السُّنَّةَ فَكَأَنَّمَا كَانَ فِي الأَوَّلِينَ، وَلِلْجِهَادِ أَرْبَعُ شُعَبٍ: الأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالصِّدْقُ فِي الْمَوَاطِنِ، وَشَنَآنُ الْفَاسِقِينَ، فَمَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظَهْرَ الْمُؤْمِنِ، وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْمُنَافِقِ، وَمَنْ صَدَقَ فِي الْمَوَاطِنِ قَضَى الَّذِي عَلَيْهِ وَأَحْرَزَ دِينَهُ، وَمَنْ شَنَأَ الْفَاسِقِينَ فَقَدْ غَضِبَ لِلَّهِ، وَمَنْ غَضِبَ لِلَّهِ يَغْضَبُ اللَّهُ لَهُ، وَلِلْعَدْلِ أَرْبَعُ شُعَبٍ: غَوْصُ الْفَهْمِ، وَزَهْرَةُ الْعِلْمِ، وَشَرَائِعُ الْحِكَمِ، وَرَوْضَةُ الْحِلْمِ، فَمَنْ غَاصَ الْفَهْمَ فَسَّرَ جُمَلَ الْعِلْمِ، وَمَنْ رَعَى زَهْرَةَ الْعِلْمِ عَرَفَ شَرَائِعَ الْحِكَمِ، وَمَنْ عَرَفَ شَرَائِعَ الْحِكَمِ وَرَدَ رَوْضَةَ الْحِلْمِ، وَمَنْ وَرَدَ رَوْضَةَ الْحِلْمِ لَمْ يُفْرِطْ فِي أَمْرِهِ وَعَاشَ فِي النَّاسِ وَهُمْ فِي رَاحَةٍ "، كَذَا رَوَاهُ خِلاسُ بْنُ عَمْرٍو مَرْفُوعًا، وَخَالَفَ الرُّوَاةَ

[1] Ahmed, *Müsned* 4/443 (19242) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/326 (2363).

عَنْ عَلِيٍّ، فَقَالَ: الإِسْلامُ، وَرَوَاهُ الأَصْبَغُ بْنُ نُبَاتَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، مَرْفُوعًا، فَقَالَ: الإِيمَانُ، وَرَوَاهُ الْحَارِثُ، عَنْ عَلِيٍّ مَرْفُوعًا مُخْتَصَرًا، وَرَوَاهُ قَبِيصَةُ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ عَلِيٍّ مِنْ قَوْلِهِ، وَرَوَاهُ الْعَلاءُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَلِيٍّ مِنْ قَوْلِهِ [١/٧٤]

66- Hilâs b. Amr anlatıyor: Ali b. Ebî Tâlib'in yanında otururken Huzâa kabilesinden bir adam geldi ve ona: "Ey müminlerin emiri! Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) İslam'ı açıklarken işittin mi?" diye sordu. Hz. Ali şu karşılığı verdi: "Evet! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İslam sabır, yakîn, cihad ve adalet olmak üzere dört esas üzerine bina edilmiştir. Sabrın özlem, korku, zühd ve gözetleme olmak üzere dört bölümü vardır. Cennetin özlemi içinde olan kişi, şehvetlerden uzak durur. Cehennem ateşinden korkan kişi, haram olan şeylerden sakınır. Dünyaya karşı zahid olan kişi, başına gelen musibetleri hafif görür. Ölümü gözleyen kişi de, salih amelleri yapmaya koyulur.*

Yakînin de basiret, hikmet, ibret ve sünnet olmak üzere dört bölümü vardır. Basiretle bakan kişi, hikmeti anlar. Hikmeti anlayan kişi, ibreti bilir. İbreti bilen kişi, sünnete tâbi olur. Sünnete tâbi olan kişi de ilk dönem müslümanlarından biri sayılır. Cihadın da iyiliği emretme, kötülükten alıkoyma, savaş alanında sebat gösterme ve fasıklara öfke duyma olmak üzere dört bölümü vardır. Kişi iyiliği emrettiği zaman mümine daha da güç katmış olur. Kötülükten alıkoyan kişi münafıkın burnunu yere sürtmüş olur. Savaş alanlarında sebat gösteren kişi üzerine düşen görevi yapmış ve dinini korumuş olur. Münafığın burnunu yere sürten kişi de, Allah için öfkelenmiş demektir. Kişi Allah rızası için öfkelendiği zaman Allah da onun rızası için öfkelenir.

Adaletin de idrake dalma, ilim çiçeği, hikmet esasları ve hilim bahçesi olmak üzere dört bölümü vardır. İdrake dalan kişi, ilmin sözlerini anlayıp açıklar. İlmin çiçeğini gözeten kişi, hikmetin esaslarını öğrenir. Hikmetin esaslarını öğrenen kişi, hilim bahçesine varır. Hilmin bahçesine varan kişi de, hiçbir işinde aşırıya kaçmaz ve rahat bir şekilde insanlarla birlikte yaşar."

Asbağ b. Nubâte ve Hâris ise kendi rivayetlerden Hz. Ali'den bunu rivayet ederlerken "İslam" yerine "İman" ifadesini kullanmışlardır.

٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، ثنا بِشْرٌ يَعْنِي ابْنَ مَنْصُورٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ رَاشِدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ

الْحَارِثِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الإِمَامُ عَفِيفٌ عَنِ الْمَحَارِمِ، عَفِيفٌ عَنِ الْمَطَامِعِ "، وَهَذَا أَيْضًا مِمَّا لا يُعْرَفُ لَهُ طَرِيقٌ غَيْرَ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ [٢٢٤/٨]

67- Muhammed b. Nadr el-Hârisî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmam (lider) haram olan şeylerden uzak durur. Tamahtan da uzak durur"* buyurmuştur.

İmanın Tadına Varmak

٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: ذَاقَ طَعِمَ الإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالإِسْلامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولا ﷺ [١٥٦/٩]

68- Abbâs b. Abdilmuttalib'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rab olarak Allah'a, din olarak İslam'a, resûl olarak da Muhammed'e razı olan kişi imanın tadına varır"* buyurmuştur.[1]

٦٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ شَيْخٍ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: " أَيْنَ الرَّاضُونَ بِالْمَقْدُورِ، أَيْنَ السَّاعُونَ لِلْمَشْكُورِ، عَجِبْتُ لِمَنْ يُؤْمِنُ بِدَارِ الْخُلُودِ، كَيْفَ يَسْعَى لِدَارِ الْغُرُورِ؟ " [٩٥/٥]

68/a- Amr b. Murre der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), ashâbının yanına çıktı ve: *"Takdire razı olanlar nerede? Salih amel peşinde koşanlar nerede? Ebedi yurda (âhirete) iman edip de aldatan yurt (dünya) için çalışıp duranlara şaşıyorum!"* buyurdu.

٦٨/ب- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا حَيْوَةُ، عَنْ سَالِمِ بْنِ غَيْلانَ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا السَّمْحِ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ إِذَا رَضِيَ عَنِ الْعَبْدِ أَثْنَى

---

[1] Müslim (56/34) ve Ahmed, *Müsned* 1/270 (1783).

عَلَيْهِ سَبْعَةَ أَضْعَافٍ مِنَ الْخَيْرِ لَمْ يَعْمَلْهُ، وَإِذَا سَخِطَ عَلَى الْعَبْدِ أَثْنَى عَلَيْهِ سَبْعَةُ أَضْعَافٍ مِنَ الشَّرِّ لَمْ يَعْمَلْهُ " [٣٧٠/١]

68/b- Ebû Saîd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah bir kuldan razı olduğu zaman kulun yapmadığı yedi türlü iyilikten dolayı onu başkalarına övdürür. Bir kula öfke duyduğu zaman da yapmadığı yedi türlü kötülükle başkalarının onu anmasını sağlar."*

İmanın Özellikleri

٦٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ إِمْلاءً، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا يُونُسُ الْحَذَّاءُ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ،، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مُعَاذُ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَدَى الْحَقِّ أَسِيرٌ ، يَعْلَمُ أَنَّ عَلَيْهِ رَقِيبًا ، عَلَى سَمْعِهِ ، وَبَصَرِهِ ، وَلِسَانِهِ ، وَيَدِهِ ، وَرِجْلِهِ ، وَبَطْنِهِ ، وَفَرْجِهِ ، حَتَّى اللَّمْحَةِ بِبَصَرِهِ ، وَفُتَاتِ الطِّينِ بِأُصْبُعِهِ ، وَكُحْلِ عَيْنَيْهِ ، وَجَمِيعِ سَعْيِهِ ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ لا يَأْمَنُ قَلْبُهُ ، وَلا يَسْكُنُ رَوْعَتُهُ ، وَلا يَأْمَنُ اضْطِرَابُهُ ، أَنَّهُ يَتَوَقَّعُ الْمَوْتَ صَبَاحًا وَمَسَاءً ، فَالتَّقْوَى رَقِيبُهُ ، وَالْقُرْآنُ دَلِيلُهُ ، وَالْخَوْفُ مَحَجَّتُهُ ، وَالشَّرَفُ مَطِيَّتُهُ ، وَالْحَذَرُ قَرِينُهُ ، وَالْوَجَلُ شِعَارُهُ ، وَالصَّلاةُ كَهْفُهُ ، وَالصِّيَامُ جُنَّتُهُ ، وَالصَّدَقَةُ فِكَاكُهُ ، وَالصِّدْقُ وَزِيرُهُ ، وَالْحَيَاءُ أَمِيرُهُ ، وَرَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ وَرَاءِ ذَلِكَ كُلِّهِ بِالْمِرْصَادِ ، يَا مُعَاذُ ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ قَيَّدَهُ الْقُرْآنُ عَنْ كَثِيرٍ مِنْ هَوَى نَفْسِهِ وَشَهَوَاتِهِ ، وَحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَنْ يَهْلَكَ فِيمَا يَهْوَى بِإِذْنِ اللَّهِ . يَا مُعَاذُ ، إِنِّي أُحِبُّ لَكَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِي ، وَأَنْهَيْتُ إِلَيْكَ مَا أَنْهَى إِلَيَّ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَلا أَعْرِفَنَّكَ تُوَافِينِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَحَدٌ أَسْعَدُ بِمَا آتَاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْكَ " [٣١/١٠]

69- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu: *"Ey Muâz! Mümin hakkın karşısında esir gibidir. Kulaklarının, gözlerinin, dilinin, ellerinin, ayaklarının, midesinin, cinsel organının yaptıklarında, hatta tek bir bakışında, parmak uçlarında ezdiği ufak çamurda, gözlerindeki sürmede ve diğer her bir işinde birinin onun gözetlediğini bilir. Müminin kalbi hiçbir zaman kendini güven içinde hissetmez, endişesi gitmez ve sıkıntısı eksilmez. Sabah akşam ölümü bekler. Takva gözcüsü, Kur'ân delili, korku yolu, izzet bineği, dikkat yol arkadaşı, endişe şiarı, namaz sığınağı, oruç*

(günahlara karşı) kalkanı, sadaka fidyesi, doğruluk veziri, hayâ emiri ve bunların tümünün ötesinde de Rabbi her dem onun gözetleyicisidir.

Ey Muâz! Kur'ân Allah'ın izniyle mümini birçok arzusu ve isteğinde kayıt altına almış, arzularının peşine düşüp helak olmasının önüne geçmiştir. Ey Muâz! Kendim için istediğim şeyleri senin için de istiyor, Cebrâil'in beni alıkoyduğu şeylerden seni de alıkoymak istiyorum. Kıyamet gününde yanıma geldiğinde sakın Allah'ın sana ihsan ettiklerine rağmen senden daha mutlu olan birini görmeyeyim."

٧٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي قَتَادَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلاوَةَ الإِيمَانِ: مَنْ يَكُنِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُقْذَفَ الرَّجُلُ فِي النَّارِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَرْجِعَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ، وَأَنْ يُحِبَّ الرَّجُلُ الْعَبْدَ لا يُحِبُّهُ إِلا لِلَّهِ، أَوْ قَالَ: فِي اللَّهِ ﷻ "، شَكَّ أَبُو دَاوُدَ [١/٢٧]

70- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kendisinde üç haslet bulunan kişi imanın tadına varır. Bunlardan biri Allah'ı ve Resûlünü diğer bütün şeylerden daha fazla sevmesidir. Diğeri kişiye, ateşe atılmasının Allah kendisine hidâyet verdikten sonra tekrar küfre dönmesinden daha iyi gelmesidir. Bir diğeri de birini sevdiği zaman sadece Allah için sevmesidir."*[1]

٧١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلاوَةَ الإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ تَعَالَى وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لا يُحِبُّهُ إِلا لِلَّهِ ﷻ وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ ﷻ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ تُوقَدَ لَهُ نَارٌ فَيَقْذَفُ فِيهَا " [١/٢٧]

71- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kendisinde üç haslet bulunan kişi, imanın tadına varır. Bunlardan biri Allah'ı ve Resûlünü diğer bütün şeylerden daha fazla sevmesidir. Diğeri, birini sevdiği zaman sadece Allah için sevmesidir. Bir diğeri de kişinin,*

---

[1] Buhârî (16) ve Müslim (67/43).

Allah kendisine hidâyet verdikten sonra tekrar küfre dönmekten, ateş yakılıp da içine atılmaktan nefret etmesi gibi nefret etmesidir."[1]

٧٢- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلاوَةَ الإِيمَانِ: أَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لا يُحِبُّهُ إِلا لِلَّهِ تَعَالَى وَأَنْ يكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ، كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُوقَدَ لَهُ نَارٌ فَيُقْذَفَ فِيهَا ".رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، وَعَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَوهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ أَيُّوبَ مِثْلَهُ، وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَالَّذِي تَقَدَّمَهُ كَمِثْلِهِ [٢/٢٨٨]

72- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kendisinde üç haslet bulunan kişi imanın tadına varır. Bunlardan biri, birini sevdiği zaman sadece Allah için sevmesidir. Diğeri Allah'ı ve Resûlünü diğer bütün şeylerden daha fazla sevmesidir. Bir diğeri de kişinin, Allah kendisine hidâyet verdikten sonra tekrar küfre dönmekten, ateş yakılıp da içine atılmaktan nefret etmesi gibi nefret etmesidir."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٧٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ سُوَيْدٍ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، قَالَ: ثَلاثُ خِلالٍ مَنْ جَمَعَهُنَّ فَقَدْ جَمَعَ خِلالَ الإِيمَانِ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: يَا أَبَا الْيَقْظَانِ، وَمَا هَذِهِ الْخَلالُ الَّتِي زَعَمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ جَمَعَهُنَّ فَقَدْ جَمَعَ خِلالَ الإِيمَانِ؟ " فَقَالَ عَمَّارٌ عِنْدَ ذَلِكَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: " الإِنْفَاقُ مِنَ الإِقْتَارِ، وَالإِنْصَافُ مِنْ نَفْسِكَ، وَبَذْلُ السَّلامِ لِلْعَالَمِ " [١/١٤١]

73- Ebû Umâme bildiriyor: Ammâr b. Yâsir (Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) naklen): *"Üç hasleti taşıyan kişi imanın hasletlerini taşımış olur"* dedi. Arkadaşlarından biri: "Ey Ebu'l-Yakzân! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Üç hasleti taşıyan kişi imanın hasletlerini taşımış olur»* buyruğunda bahsedilen bu

---

[1] Buhârî (16) ve Müslim (67/43).

[2] Buhârî (16) ve Müslim (67/43).

üç haslet nedir?" deyince, Ammâr şu karşılığı verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu hasletler için: *«Muhtaçken infakta bulunmak, kendi aleyhinde de olsa adaleti gözetmek ve herkese selam vermektir»* buyurduğunu işittim."

٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا دَلِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دَلِيلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُنِيبٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رضى اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا مُعَاذُ؟ " قَالَ: أَصْبَحْتُ مُؤْمِنًا بِاللَّهِ تَعَالَى، قَالَ: " إِنَّ لِكُلِّ قَوْلٍ مِصْدَاقًا، وَلِكُلِّ حَقٍّ حَقِيقَةٌ، فَمَا مِصْدَاقُ مَا تَقُولُ؟ " قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، مَا أَصْبَحْتُ صَبَاحًا قَطُّ إِلا ظَنَنْتُ أَنِّي لا أُمْسِي، وَمَا أَمْسَيْتُ مَسَاءً قَطُّ إِلا ظَنَنْتُ أَنِّي لا أُصْبِحُ، وَلا خَطَوْتُ خُطْوَةً إِلا ظَنَنْتُ أَنِّي لا أُتْبِعُهَا أُخْرَى، وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى كُلِّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا مَعَهَا نَبِيُّهَا وَأَوْثَانُهَا الَّتِي كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ، وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى عُقُوبَةِ أَهْلِ النَّارِ وَثَوَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، قَالَ: " عَرَفْتَ فَالْزَمْ " [١/٢٤٢]

74- Enes b. Mâlik bildiriyor: Muâz b. Cebel, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdiğinde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Muâz! Nasıl sabahladın?"* diye sordu. Muâz: "Allah'a iman eden biri olarak sabahladım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her sözün bir ölçütü, her hakkın da bir hakikati vardır. Söylediğinin ölçütü nedir?"* diye sorunca Muâz şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Her bir sabah akşam vaktine ulaşamayacağımı, her bir akşam da sabahı bulamayacağımı, attığım her bir adımda diğer adımı atamayacağımı düşünüyorum. Şimdiden her bir ümmetin kendi peygamberleri veya Allah dışında taptıkları putlarıyla diz üstü çökmüş, amel defterlerine hesap için çağırıldıklarını, şimdiden cehennemlikler ile cennetliklerin akıbetini görür gibi oluyorum."

٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عُتْبَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ يُونُسَ بْنَ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْعَبْدَ لا يَبْلُغُ حَقِيقَةَ الإِيمَانِ حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ، وَمَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ " [٢/١٢]

75- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kul başına gelmesi takdir edilen bir şeyin, şaşmadan*

mutlak bir şekilde başına geleceğini, başına gelmesi takdir edilmeyen bir şeyin de asla başına gelmeyeceğini bilip kabul etmedikçe imanın hakikatine ulaşamaz."

٧٦- ثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ خَصْلَةً أَكْبَرُهَا شَهَادَةُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَصْغَرُهَا إِمَاطَةُ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ "، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ وَغَيْرُهُ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ وَالْحَدِيثُ عَنْهُ مَشْهُورٌ

76- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İman altmış küsur bölümdür. Bunların en üstün bölümü «Lâ ilâhe ilallah» sözüdür. En aşağı derecede olanı ise, yoldan (gelen geçene) eziyet verecek bir şeyi kaldırmaktır."*[1]

٧٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، ثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غُنَيْمٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَفْضَلَ الإِيمَانِ، أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثُ كُنْتَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ مُهَاجِرٍ [٦/١٢٤]

77- Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En üstün iman, her nerede olursan ol Allah'ın yanında bulunduğunu bilmendir"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ الدَّوْرَقِيُّ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبُوذَكِيُّ، قَالَ: ثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْحَيَاءُ وَالإِيمَانُ قُرِنَا

---

[1] Buhârî (9) ve Müslim (57/35).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 8/336 (8796).

جَمِيعًا، فَإِذَا رُفِعَ أَحَدُهُمَا رُفِعَ الآخَرُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَعْلَى ٢٩٧/٤]

78- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayâ ile iman birlikte kılınmışlardır. Biri gittiği zaman diğeri de gider"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بِشْرٍ الْعَسْقَلانِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سَوَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِيَاسُ بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، فَذُكِرَ عِنْدَهُ الْحَيَاءُ، فَقَالَ: الْحَيَاءُ مِنَ الدِّينِ، فَقَالَ عُمَرُ: بَلْ هُوَ الدِّينُ كُلُّهُ، فَقَالَ إِيَاسٌ حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَذُكِرَ عِنْدَهُ الْحَيَاءُ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الْحَيَاءُ مِنَ الدِّينِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَلْ هُوَ الدِّينُ كُلُّهُ "، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْحَيَاءَ، وَالْعَفَافَ، وَالْعِيَّ، عِيُّ اللِّسَانِ لا عِيَّ الْقَلْبِ، وَالْعَمَلَ مِنَ الإِيمَانِ، وَإِنَّهُنَّ يَزِدْنَ فِي الآخِرَةِ، وَيُنْقِصْنَ مِنَ الدُّنْيَا، وَمَا يَزِدْنَ فِي الآخِرَةِ أَكْثَرُ مِمَّا يَزِدْنَ مِنَ الدُّنْيَا "، قَالَ إِيَاسٌ: فَأَمَرَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، فَأَمْلَيْتُهَا عَلَيْهِ، وَكَتَبَهَا بِخَطِّهِ، ثُمَّ صَلَّى بِنَا الظُّهْرَ، وَإِنَّهَا لَفِي كَفِّهِ مَا يَضَعُهَا إِعْجَابًا بِهَا. [١٢٥/٣]

79- İyâs b. Muâviye b. Kurra anlatıyor: Ömer b. Abdilazîz'in yanındayken hayâdan bahsedildi ve biri: "Hayâ dindendir" dedi. Ömer ise: "Bilakis hayâ, dinin tümüdür" karşılığını verdi. Bunun üzerine ben de şöyle dedim: "Babam dedemden şöyle bildirdi:

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken hayâdan bahsedildi ve ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Hayâ dinden midir?" diye sordular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilakis hayâ, dinin tümüdür!"* buyurdu. Sonra şöyle devam etti: *"Hayâ, iffet, kalbte olan değil de dilde olan güçsüzlük (sade konuşma) ve amel, imandandır. Bunlar kişinin âhiretindeki kazancını artırır; ancak dünyadaki kazancını azaltırlar. Ancak âhirette kazandırdıkları, dünyada azalttıklarından çok daha fazladır."*

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (1/22).

Sonra Ömer b. Abdilazîz bu söylediklerimi kendisine yazdırmamı istedi. Bunun üzerine ben söyledim; bizzat kendisi de yazdı. Sonra bize öğle namazını kıldırdı. Sözleri o kadar çok beğenmişti ki namazda dahi yazdığı kâğıdı elinde tutuyordu.[1]

٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ الْقَاضِي الْكُوفِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بُدَيْلٍ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاقَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سُئِلَ أَحَدُكُمْ أَمُؤْمِنٌ أَنْتَ؟ فَلا يَشُكَّ "، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ أَحْمَدُ بْنُ بُدَيْلٍ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ [٢٣٨/٧]

80- Abdullah b. Yezîd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinize «Mümin misin?» diye sorulduğu zaman tereddüt etmeden cevaplasın"* buyurmuştur.

İslam ve İman

٨١- فَمِنْ حَدِيثِهِ، عَنْ أَنَسٍ مَا حَدَّثَنَاهُ حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ الْقِرَبِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو نَصْرٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ النَّسَائِيُّ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ بَحْرٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ النُّعْمَانِ، قَالا: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، وَيُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، وَحُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ، وَالْمُسْلِمُ مِنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ السُّوءَ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، عَنْ أَنَسٍ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ غَيْرِ رِوَايَةٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ [٢٣/٣]

81- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin insanların kendisinden yana güvende olduğu kişidir. Müslüman kişi, dilinden ve elinden yana diğer Müslümanların selamette kaldığı kişidir. Muhacir kişi de kötülüklerden uzaklaşan kişidir. Muhammed'in canı elinde*

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/30) ve Beyhakî, *Sünen* (10/194).

olana yemin olsun ki komşuları, vereceği zarardan emin olmadığı sürece kişi cennete giremez."[1]

Tek kanallı bir hadistir. Başka kanallarla da sabit sahih bir hadistir.

٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ "، حَدِيثٌ ثَابِتٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ، إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، وَبَيَانُ بْنُ بِشْرٍ، وَعَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ، وَجَابِرٌ الْجُعْفِيُّ، وَمُغِيرَةُ، وَسَيَّارٌ، وَمُجَالِدٌ، وَدَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، وسماك، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ [٣٣٣/٤]

82- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Müslüman kişi, dilinden ve elinden yana diğer Müslümanların selamette kaldığı kişidir. Muhacir kişi de Allah'ın yasakladığı şeylerden uzaklaşan kişidir."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا حُمَيْدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ، قَالَ: ثنا أَبُو أَيُّوبَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ النَّخَعِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الإِيمَانُ ثَلاثَةٌ، وَالأَمَانَةُ ثَلاثٌ: مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ أَوَّلَهُمْ وَآخِرَهُمْ، وَعَلِمَ أَنَّهُ مَبْعُوثٌ، وَالأَمَانَةُ: ائْتَمَنَ اللَّهُ ﷻ الْعَبْدَ عَلَى الصَّلاةِ إِنْ شَاءَ قَالَ: صَلَّيْتُ وَلَمْ يُصَلِّ، وَائْتَمَنَهُ عَلَى الْوُضُوءِ إِنْ شَاءَ قَالَ: تَوَضَّأْتُ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ، وَائْتَمَنَهُ عَلَى الصِّيَامِ فَإِنْ شَاءَ قَالَ: صُمْتُ وَلَمْ يَصُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [١٩٣/٢]

83- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"İman da, emanet de üç çeşittir. İman kişinin Allah'a, ilkinden sonuncusuna kadar gönderilen elçilere ve öldükten sonra tekrar diriltileceğine*

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/189 (12568).

[2] Buhârî (10), Müslim (64/40) ve Ahmed, *Müsned* (2/163, 192, 195, 203, 205).

iman etmesidir. Emanetlere gelince Allah namazı kula emanet etmiştir. Artık kul dilerse namaz kılmadığı halde «Namazı kıldım» desin. Yine abdesti ona emanet etmiştir. Kul isterse abdest almadığı halde «Abdestliyim» desin. Yine orucu ona emanet etmiştir. Kul dilerse tutmadığı halde «Oruç tuttum» desin."

Tek kanallı bir hadistir.

٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا سَلامٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَعْمَرًا، يُحَدِّثُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَسْمًا فَأَعْطَى نَاسًا وَمَنَعَ آخَرِينَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَعْطَيْتَ فُلانًا وَهُوَ مُؤْمِنٌ، قَالَ: " لا تَقُلْ مُؤْمِنًا قُلْ مُسْلِمٌ "، قَالَ: فَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ: ﴿قَالَتِ الأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا﴾، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، رَوَاهُ شُعَيْبٌ وَغَيْرُهُ عَنْهُ، وَرَوَاهُ الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ [١٩١/٦]

84- Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ganimet mallarını dağıtırken bazılarına vermedi. "Ey Allah'ın Resûlü! Filan kişiye mümin biri olduğu halde verdin" dediğimde: *"Mümin deme, müslüman de"* buyurdu.

Sonrasında (ravi) İbn Şihâb (Zührî): **"Bedeviler «İnandık» dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama «Boyun eğdik» deyin"**[1] âyetini okudu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٨٥- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ النّشطِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْحَنَفِيُّ، قَالَ: ثنا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ، عَنْ قَتَادَةَ، وَأَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ، كِلاهُمَا، عَنْ خُلَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَصْرِيُّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَمْسٌ مَنْ جَاءَ بِهِنَّ مَعَ إِيمَانٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ: مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، عَلَى وُضُوئِهِنَّ وَرُكُوعِهِنَّ وَسُجُودِهِنَّ وَمَوَاقِيتِهِنَّ، وَصَامَ رَمَضَانَ، وَحَجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلا، وَأَعْطَى الزَّكَاةَ طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ، وَأَدَّى الأَمَانَةَ "، قِيلَ: يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ، وَمَا الأَمَانَةُ؟ قَالَ: الْغُسْلُ مِنَ

[1] Hucurât Sur. 14

الْجَنَابَةِ، إِنَّ اللَّهَ ﷻ لَمْ يَأْمَنِ ابْنَ آدَمَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ دِينِهِ غَيْرِهَا. رَوَاهُ النُّعْمَانُ، عَنْ عَبْدِ السَّلامِ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ، عَنْ قَتَادَةَ مِثْلَهُ، وَلَمْ يَذْكُرْ أَبَانَ بْنَ أَبِي عَيَّاشٍ،

85- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi beş şeyle birlikte huzura çıktığı zaman cennete girer. Biri abdestleri, rükûları, secdeleri ve vakitlerine riâyet ederek beş vakit namazı kılmasıdır. Diğeri Ramazan orucunu tutmasıdır. Diğeri imkanı olduğu zaman haccetmesidir. Bir diğeri gönül rızasıyla zekatı vermesidir. Bir diğeri de emanete riâyet etmesidir."*

Ravi Huleyd der ki: Ebu'd-Derdâ'ya: "Bu emanet nedir?" diye sorulunca şöyle dedi: "Cenabet olunca gusletmektir. Allah, Âdemoğluna dini konusunda bundan başka bir emanet bırakmış değildir."[1]

٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، قَالَ: ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، قَالَ: ثنا عِمْرَانُ، مِثْلَهُ [٢/٢٣٤]

86- Başka bir kanalla aynısı rivayet edilmiştir.

٨٦/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ الْحَلَبِيُّ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عُثْمَانَ، عَنْ زَاذَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثَةٌ لا يَهُولُهُمُ الْفَزَعُ وَلا الْحِسَابُ حَتَّى يُحْشَرُوا إِلَى الْجَنَّةِ عَلَى كُثْبَانٍ مِنْ مِسْكٍ أَسْوَدَ: رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ثُمَّ أَمَّ بِهِ قَوْمًا وَهُمْ بِهِ رَاضُونَ، وَرَجُلٌ دَاعٍ فِي خَمْسِ صَلَوَاتٍ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ، وَمَمْلُوكٌ لَمْ يَمْنَعْهُ الرِّقُّ عَنْ طَلَبِ مَا عِنْدَ اللَّهِ " [٩/٣٢٠]

86/a- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet gününde üç kişi siyah misk yığınlarının üzerinde cennete götürülür ve o büyük korku ile hesabın endişesini yaşamazlar. Bunlardan biri Allah rızası için Kur'ân okuyan ve bir topluluğa kendilerinin rızasıyla imam olan kişidir. Diğeri, Allah rızası için gecesi ve gündüzüyle her gün beş vakit namaza müezzinlik yapan kişidir. Bir diğeri de köleliği Allah katındakileri istemeye engel olmayan köledir."*

---

[1] Ebû Dâvud 1/114 (429).

٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ، عَنْ بَكْرِ بْنِ خُنَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَدْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: كَانَتْ فِي نَفْسِي مَسْأَلَةٌ قَدْ أَحْزَنَتْنِي لَمْ أَسْأَلْ رَسُولَ اللَّهِ عَنْهَا، وَلَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا يَسْأَلُ عَنْهَا، فَكُنْتُ أَتَحَيَّنُهُ، فَدَخَلْتُ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ، فَوَافَقْتُهُ عَلَى حَالَتَيْنِ كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أُوَافِقَهُ عَلَيْهِمَا، وَجَدْتُهُ فَارِغًا طَيِّبَ النَّفْسِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ائْذَنْ لِي فَأَسْأَلَكَ، قَالَ: نَعَمْ، سَلْ عَمَّا بَدَا لَكَ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الإِيمَانُ؟ قَالَ: " السَّمَاحَةُ وَالصَّبْرُ "، قُلْتُ: فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا "، قُلْتُ: فَأَيُّ الْمُسْلِمِينَ أَفْضَلُ إِسْلامًا؟ قَالَ: " مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ "، قُلْتُ: فَأَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ وَصَمَتَ طَوِيلا حَتَّى خِفْتُ أَنْ أَكُونَ قَدْ شَقَقْتُ عَلَيْهِ، وَتَمَنَّيْتُ أَنْ لَمْ أَكُنْ سَأَلْتُهُ " وَقَدْ سَمِعْتُهُ بِالأَمْسِ يَقُولُ: " أَعْظَمُ النَّاسِ فِي الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحَرَّمْ عَلَيْهِ، فَحُرِّمَ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ "، فَقُلْتُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ وَغَضَبِ رَسُولِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ، وَقَالَ: كَيْفَ قُلْتَ؟ قَالَ: قُلْتُ: أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ إِمَامٍ جَائِرٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ بِهَذَا التَّمَامِ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَقَالَ سُلَيْمَانُ: وَأَبُو بَدْرٍ هُوَ عِنْدِي /بَشَّارُ بْنُ الْحَكَمِ الْمِصْرِيُّ صَاحِبُ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ [٣/٣٥٧]

87- Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sormadığım ve beni üzen bir mesele vardı. Başkasının da bu konuyu ona sorduğunu işitmemiştim. Sormak için de fırsat kolluyordum. Bir gün yanına girdiğimde abdest alıyordu. Onu tam da istediğim iki halde buldum. Zira hem boştu, hem de neşesi yerindeydi. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana izin ver de bir şeyler sorayım" dediğimde: *"Olur, istediğini sorabilirsin"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! İman nedir?" diye sorduğumda: *"Hoşgörü ve sabırdır"* buyurdu. "Hangi müminler daha üstündür?" diye sorduğumda: *"Ahlakı en güzel olanlarıdır"* buyurdu.

"En iyi müslüman hangisidir?" diye sorduğumda: *"Dilinden ve elinden diğer müslümanların selamette olduğu kişidir"* buyurdu. "En üstün cihad hangisidir?" diye sorduğumda başını önüne eğdi ve uzun bir süre suskun kaldı. Onu üzmüş olmaktan korktum ve bu soruyu sormamış olmayı temenni ettim. Zira bir gün öncesinde: *"Müslümanlar içinde en büyük suçu, haram olmayan bir şey hakkında soru sorup onun haram kılınmasına sebep olan*

kişi işler" buyurduğunu işitmiştim. İçimden: "Allah'ın öfkesi ile Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) öfkesinden Allah'a sığınırım" dedim.

Sonra bana: *"Ne demiştin?"* diye sorunca: "En üstün cihadın hangisi olduğunu sormuştum" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zâlim yönetici karşısında hakkı söylemektir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا طَالِبُ بْنُ قُرَّةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُوسَى، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ مُغِيثٍ، وَكَانَ قَاضِيًا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " مُؤْمِنٌ مَخْمُومُ الْقَلْبِ صَدُوقُ اللِّسَانِ "، قِيلَ لَهُ: وَمَا الْمَخْمُومُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: " التَّقِيُّ لِلَّهِ النَّقِيُّ لا إِثْمَ فِيهِ وَلا بَغْيَ وَلا غِلَّ وَلا حَسَدَ "، قَالُوا: فَمَنْ يَلِيهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " الَّذِي يَشْنَأُ الدُّنْيَا وَيحِبُّ الآخِرَةَ "، قَالُوا: مَا نَعْرِفُ هَذَا فِينَا إِلا رَافِعًا مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالُوا: فَمَنْ يَلِيهِ؟ قَالَ: " مُؤْمِنٌ فِي خُلُقٍ حَسَنٍ " [٦٩/٦]

88- Abdullah b. Amr der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "En faziletli insan kimdir?" diye sorulunca: *"Kalbi temiz, dili doğru olandır"* buyurdu. "Kalbi temizden kasıt nedir?" diye sorulunca: *"Allah'a karşı takvalı, pak, günaha bulaşmamış, taşkınlık yapmamış, ihanette ve hasette bulunmamış kalptir"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Daha sonra kim?" diye sorulunca: *"Dünyadan nefret edip âhireti seven kişidir"* buyurdu. Oradakiler: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Râfi'den başka bu özellikte olan birini bilmiyoruz" dediler ve: "Sonra kim?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel ahlaklı olan mümindir"* buyurdu.

٨٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ الْوَرَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلإِسْلامِ صُوًى بَيِّنًا كَمَنَارِ الطَّرِيقِ، فَمِنْ ذَلِكَ أَنْ يُعْبَدَ اللَّهُ لا يُشْرَكَ بِهِ شَيْئًا، وَتُقَامَ الصَّلاةُ، وَتُؤْتَى الزَّكَاةُ، وَيُحَجُّ الْبَيْتُ، وَيُصَامُ رَمَضَانَ، وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالتَّسْلِيمِ عَلَى بَنِي آدَمَ، فَإِنْ رَدُّوا عَلَيْكَ رَدَّتْ عَلَيْكَ وَعَلَيْهِمُ الْمَلائِكَةُ، وَإِنْ لَمْ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/49 (105).

يرُدُّوا عَلَيْكَ رَدَّتْ عَلَيْكَ الْمَلائِكَةُ وَلَعَنَتْهُمْ، أَوْ سَكَتَتْ عَنْهُمْ، وَتَسْلِيمُكَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ إِذَا دَخَلْتَ، وَمَنِ انْتَقَصَ مِنْهُ شَيْئًا فَهُوَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الإِسْلامِ تَرَكَهُ، وَمَنْ تَرَكَهُنَّ كُلَّهُنَّ فَقَدْ تَرَكَ الإِسْلامَ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ثَوْرٌ، حَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَالْكُبَّارُ عَنْ رَوْحٍ [٥/٢١٧]

89- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yol feneri gibi İslam'ın da apaçık işaretleri vardır. Bu işaretlerden bazıları Allah'a kulluk edilmesi, O'na hiçbir şeyin ortak koşulmamasıdır. Namazın kılınması, zekatın verilmesi, haccedilmesi, Ramazan orucunun tutulması, iyiliğin emredilip kötülükten alıkonulmasıdır. Diğeri de görülen kişilere selam verilmesidir. Şâyet verdiğin selama karşılık verirlerse melekler hem sana, hem de onlara karşılık verir. Selamına karşılık vermemeleri halinde melekler senin selamına karşılık verir, onlara da lanet ederler ve onlara herhangi bir karşılık vermezler. Bir diğeri de ailenin yanına girdiğin zaman selam vermendir. Bunlardan birini yapmayan kişi İslam'dan böylesi bir paydan mahrum kalır. Hepsini bırakan kişi ise İslam'dan çıkar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَوَّارٍ الْخَطِيبُ الْقِصْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ رَمِيسَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرِّمَالِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا نَوْفَلُ بْنُ مَسْعُودٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، فَقُلْنَا: حَدِّثْنَا بِمَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ حُرِّمَ عَلَى النَّارِ، وَحُرِّمَتِ النَّارُ عَلَيْهِ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَحُبُّ اللَّهِ، وَأَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ فَيَحْتَرِقُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَرْجِعَ فِي الْكُفْرِ " [٨/٣٩٠]

90- Nevfel b. Mes'ûd der ki: Enes b. Mâlik'in yanına girdik ve: "Bize Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğin bir şeyler anlat" dedik. Enes şu karşılığı verdi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Üç şey kişide bulunduğu zaman o cehennem ateşine, cehennem ateşi de ona haram*

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (1/21).

olur. Bunlar da kişinin Allah'a iman etmesi, Allah'ı sevmesi ve ateşe atılması küfre dönmesinden daha iyi gelmesidir."[1]

٩١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا رَجَاءُ بْنُ حَيْوَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا يَبْلُغُ الْمَرْءُ صَرِيحَ الإِيمَانِ حَتَّى يَتْرُكَ الْكَذِبَ وَالْمِزَاحَ وَهُوَ صَادِقٌ، وَحَتَّى يَتْرُكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ صَادِقٌ مُحِقٌّ ".رَوَاهُ خَالِدُ بْنُ حَيَّانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْقُرَشِيُّ، عَنْ سُلَيْمَانَ، مِثْلَهُ [١٧٦/٥]

91- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi samimiyetinden de olsa yalanı ve şakayı bırakmadıkça saf imanı elde edemez. Yine haklı ve doğruyu söylüyor olsa da tartışmayı bırakmadıkça saf imanı elde edemez."*

٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلٍ الإِمَامُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الْمُبَارَكِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْمُؤْمِنُ غِرٌّ كَرِيمٌ، وَالْفَاجِرُ خِبٌّ لَئِيمٌ " [١١٠/٣]

92- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin dürüst ve cömert biridir. Facir kişi ise hilekâr ve alçak biridir"* buyurmuştur.[2]

Vesvese ve Unutkanlık

٩٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لأُمَّتِي عَمَّا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ، أَوْ تَكَلَّمْ بِهِ " [٢٨٢/٦]

92/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, uygulamaya koymadıkları veya dile getirmedikleri sürece ümmetimi, içlerinden geçirdikleri şeylerden dolayı hesaba çekmeyecektir"* buyurmuştur.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/140 (12129).

[2] Ebû Dâvud 4/251, 252 (4790) ve Tirmizî 4/344 (1964).

٩٢/ب- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ صَالِحٍ السَّبِيعِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّقْرِ السُّكَّرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالنِّسْيَانَ وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مُصَفًّى، عَنِ الْوَلِيدِ [٣٥٢/٦]

92/b- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, ümmetimin hatayla, unutarak veya baskı altında yaptıkları şeylerde sorumluluklarını kaldırmıştır"* **buyurmuştur.**

Tek kanallı bir hadistir.

٩٢/ج- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، قَالا: ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَبِي أَوْفَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا وَسْوَسَتْ بِهِ صُدُورُهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ، أَوْ تَتَكَلَّمْ "، لَفْظُ يَزِيدَ، وَقَالَ خَلادٌ: رَفَعَهُ رَوَاهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَالْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ، وَالصَّبَّاحُ بْنُ مُحَارِبٍ، وَالْفُرَاتُ بْنُ خَالِدٍ فِي آخَرِينَ، عَنْ مِسْعَرٍ

92/c- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, uygulamaya koymadıkları veya dile getirmedikleri sürece ümmetimi, içlerine düşen vesveselerden dolayı hesaba çekmeyecektir"* **buyurmuştur.**

٩٢/ح- ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا وَسْوَسَتْ بِهِ صُدُورُهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ أَوْ تَكَلَّمْ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ. رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ عِدَّةٌ مِنْهُمْ: شُعْبَةُ، وَهَمَّامٌ، وَهِشَامٌ، وَأَبَانُ، وَشَيْبَانُ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَالْمَسْعُودِيُّ، وَعِمْرَانُ بْنُ خَالِدٍ، وَالْقَاسِمُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَمَجَاعَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، وَاخْتُلِفَ عَنِ الْمَسْعُودِيِّ فِيهِ، عَنْ قَتَادَةَ، فَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ فِيهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ عِمْرَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَرَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيُّ، عَنْ مَسْعُودٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ

عَائِشَةَ وَرَوَاهُ الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، فَخَالَفَ أَصْحَابَ قَتَادَةَ فِي اللَّفْظِ [٢/٢٥٨]

92/h- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, uygulamaya koymadıkları veya dile getirmedikleri sürece ümmetimi, içlerine düşen vesveselerden dolayı hesaba çekmeyecektir"* buyurmuştur.

Sahih sabit bir hadistir.

Yakîn

٩٢/خ- ثنا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ وُهَيْبٍ الْمَكِّيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ عَرَفْتُمُ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَعَلِمْتُمُ الْعِلْمَ الَّذِي لَيْسَ مَعَهُ بِهِ جَهْلٌ، وَلَوْ عَرَفْتُمُ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتِ الْجِبَالُ بِدُعَائِكُمْ، وَمَا أُوتِيَ أَحَدٌ مِنَ الْيَقِينِ شَيْئًا إِلا مَا لَمْ يُؤْتَ مِنْهُ أَكْثَرَ مِمَّا أُوتِيَ "، فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ: وَلا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَلا أَنَا "، قَالَ مُعَاذٌ: فَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ كَانَ يَمْشِي عَلَى الْمَاءِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَلَوِ ازْدَادَ يَقِينًا لَمَشَى عَلَى الْهَوَاءِ " [٨/١٥٦]

92/hı- Vuheyb el-Mekkî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ı hakkıyla tanısaydınız sizi hiçbir konunun cahili bırakmayacak ilmi de elde etmiş olurdunuz. Allah'ı hakkıyla tanısaydınız dualarınızla dağlar yerinden oynardı. Kişiye yakîn verilmişse bilmelidir ki ona verilmeyen kısmı verilen kısımdan çok daha fazladır"* buyurdu. Muâz b. Cebel: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana da mı fazlası verilmemiştir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana da verilmemiştir!"* karşılığını verdi. Muâz: "Ama bize anlatılana göre Hz. İsa suyun üzerinde yürürmüş" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şâyet yakîni daha fazla olsaydı havada yürürdü"* buyurdu.

٩٢/د- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَنْطَاكِيُّ، ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الأَخْنَسِ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الرَّحَبِيِّ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " تَعَلَّمُوا الْيَقِينَ كَمَا تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ حَتَّى تَعْرِفُوهُ فَإِنِّي أَتَعَلَّمُهُ " [٦/٩٥]

92/d- Sevr b. Yezîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tam olarak bilene kadar Kur'ân'ı öğrenir gibi yakîni öğrenmeye çalışın ki ben de öğrenmeye çalışıyorum"* buyurmuştur.

Samimiyet

٩٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وجماعة، قَالُوا: ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا الدِّينُ النَّصِيحَةُ، إِنَّمَا الدِّينُ النَّصِيحَةُ، إِنَّمَا الدِّينُ النَّصِيحَةُ "، قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟، قَالَ: " لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِكِتَابِهِ وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَلِعَامَّتِهِمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرٌ، رَوَاهُ أَصْحَابُ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ تَمِيمٍ [٢٤٢/٦] [١٤١/٧]

93- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Din samimiyettir! Din samimiyettir! Din samimiyettir!"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Kime karşı?" diye sorunca: *"Allah'a, Resûlüne, Kitab'ına, Müslümanların yöneticilerine ve genel olarak tüm Müslümanlara karşı samimi olmaktır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا الدِّينُ النَّصِيحَةُ، إِنَّمَا الدِّينُ النَّصِيحَةُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لِمَنْ؟ قَالَ: " لِلَّهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ تَمِيمٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلِيمِيُّ [١٤٢/٧]

94- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Din samimiyettir! Din samimiyettir!"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Kime karşı?" diye

[1] Tirmizî 4/324 (1926) ve Ahmed, *Müsned* 2/397 (7973).

sorunca: *"Allah'a, Resûlüne, Kitab'ına, Müslümanların yöneticilerine ve genel olarak tüm Müslümanlara karşı samimi olmaktır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثنا مُقَاتِلٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنْ عَلِي بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَحَبُّ مَا تَعَبَّدَنِي بِهِ عَبْدِي النُّصْحُ لِي "، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَلَكَةِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ، مِثْلَهُ

95- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah: «Kulumun yapacağı en iyi ibadet bana karşı samimi olmasıdır» buyurdu."*[2]

٩٦- حَدَّثَنَا سليمان بن أحمد حَدَّثَنَا يحيى بن أيوب العلاف حَدَّثَنَا سعيد ابن أبي مريم حَدَّثَنَا يحيى بن أيوب عن عبيد الله مثله.

96- Başka bir kanalla aynısı rivayet edilmiştir.

٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاقَةَ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أُبَايِعُهُ، فَاشْتَرَطَ عَلَيَّ النُّصْحَ لِكُلِّ مُسْلِمٍ، وَإِنِّي لَكُمْ لَنَاصِحٌ "، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ [٢٣٧/٧]

97- Cerîr b. Abdillah der ki: "Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat için geldiğimde bana her müslümana karşı samimi olmam şartını koştu."[3]

٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، قَالَ: قَالَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ: " بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ "

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 5/300 (22253).

[3] Buhârî (57) ve Müslim (97/56).

قَالَ: وَكَانَ جَرِيرٌ إِذَا ابْتَاعَ مِنْ إِنْسَانٍ شَيْئًا، قَالَ: " إِنَّ مَا أَخَذْنَا مِنْكَ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا أَعْطَيْنَاكَ "، قَالَ: يُرِيدُ جَرِيرٌ بِذَلِكَ تَمَامَ بَيْعَتِهِ [٢٦٣/٨]

98- Ebû Zür'a der ki: Cerîr b. Abdillah: "Verilen emirleri dinleyip itaat etmem ve her müslümana karşı samimi olmam şartıyla Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettim" dedi.[1]

Bundan dolayı Cerîr bir şey satın aldığı zaman yaptığı alışverişin tamamlanması için mal sahibine: "Aldığımızın sana verdiğimizden daha iyi olduğunu bil" derdi.

Kadınların Biatı

٩٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي سَلِيطُ بْنُ أَيُّوبَ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ سَلْمَى بِنْتِ قَيْسٍ، وَكَانَتْ إِحْدَى خَالاتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَدْ صَلَّتْ مَعَهُ الْقِبْلَتَيْنِ، وَكَانَتْ إِحْدَى نِسَاءِ بَنِي عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ، قَالَتْ: جِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَبَايَعْتُهُ فِي نِسْوَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَشَرَطَ عَلَيْنَا أَنْ " لا نُشْرِكَ بِاللَّهِ شَيْئًا، وَلا نَسْرِقَ، وَلا نَزْنِيَ، وَلا نَقْتُلَ أَوْلَادَنَا ، وَلا نَأْتِيَ بِبُهْتَانٍ نَفْتَرِيهِ بَيْنَ أَيْدِينَا وَأَرْجُلِنَا، وَلا نَعْصِيهِ فِي مَعْرُوفٍ، قَالَ: وَلا تَغْشُشْنَ أَزْوَاجَكُنَّ " قَالَتْ: فَبَايَعْنَاهُ ثُمَّ انْصَرَفْنَا، فَقُلْتُ لامْرَأَةٍ مِنْهُنَّ: ارْجِعِي فَسَلِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا حَرُمَ عَلَيْنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا، فَسَأَلَتْهُ، فَقَالَ: " تَأْخُذُ مَالَهُ فَتُحَابِي بِهِ غَيْرَهُ ". [٧٨/٢]

99- Hakem b. Süleym, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) teyzelerinden olan, onunla birlikte her iki kıbleye doğru namaz kılan ve Adiy b. en-Neccâr oğullarından biri olan annesi Selmâ binti Kays'tan bildiriyor: Ensar'dan bazı kadınlarla birlikte Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip biat ettim. Biat öncesinde bize Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmama, hırsızlık yapmama, zina etmeme, çocuklarımızı öldürmeme, başkalarının çocuğunu sahiplenip yalan söylememe, emrettiği hiçbir iyi şeyde ona karşı gelmeme şartlarını koştu ve: *"Kocalarınızı da kandırmayacaksınız!"* buyurdu. Bu şartlar üzerinde ona biat edip yanından ayrıldıktan sonra yanımdaki kadınlardan birine: "Geri dön ve

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

kocalarımız konusunda bize yasakladığı şeyin açıklamasını sor" dedim. Kadın sönüp sorduğunda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadının, kocasının malını (kendisinden habersiz) alıp başkasına vermemesidir"* buyurdu.[1]

١٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا الْحُمَيْدِيُّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ قَالَ: سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ، يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ، يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ، فَقَالَ: " تُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ لا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا، وَلا تَسْرِقُوا، وَلا تَزْنُوا، فَمَنْ وَفَّى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ فَهُوَ إِلَى اللَّهِ، إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ "، قَالَ سُفْيَانُ: كُنَّا عِنْدَ الزُّهْرِيِّ، فَلَمَّا حَدَّثَ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَشَارَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ الْهُذَلِيُّ أَنِ احْفَظْهُ، فَكَتَبْتُهُ، فَلَمَّا قَامَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرْتُ بِهِ أَبَا بَكْرٍ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ صَالِحٌ، وَشُعَيْبٌ، وَمَعْمَرٌ، وَعُقَيْلٌ، وَيونسُ، وَعَامَّةُ أَصْحَابِ الزُّهْرِيِّ عَنْهُ [١٢٦/٥]

100- Ubâde b. es-Sâmit der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken bize şöyle buyurdu: *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmama, hırsızlık yapmama ve zina etmeme üzerine bana biat eder misiniz? Biat edip verdiği bu sözlere vefa gösterenlere Allah mükafatını verecektir. Bunlardan birini ihlal edip işleyen kişiye cezası bu dünyada verilirse bu ceza âhiretteki cezasının kefareti olur. Ancak kişi bunlardan birini işler de Allah bunu dünyadayken ifşa etmezse cezası Allah'a kalmıştır. Allah dilerse bundan dolayı onu bağışlar, dilerse de cezalandırır."*[2]

Süfyân der ki: "Zührî'nin yanındayken bize bu hadisi aktardı. Aktardıktan sonra da Ebû Bekr el-Hüzelî bana «Bunu muhafaza et» anlamında işaret etti. Ben de bunu yazdım. Zührî kalktıktan sonra hadisi Ebû Bekr'e okudum."

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَرْمَلَةُ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ ذَكْوَانَ، أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِي

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/410 (27200).

[2] Buhârî (7468) ve Müslim (41/1709).

هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ أَمَرَكُمْ بِثَلاثٍ وَنَهَاكُمْ عَنْ ثَلاثٍ، أَمَرَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلا تَتَفَرَّقُوا، وَتَسْمَعُوا وَتُطِيعُوا لِمَنْ وَلاهُ اللَّهُ ﷺ أَمَرَكُمْ، وَنَهَاكُمْ عَنْ قِيلٍ وَقَالَ، وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةِ الْمَالِ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ بُكَيْرٍ، إِلا عَمْرُو [٨/٣٢٩]

100/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Allah üç şeyi size emrederken üç şeyi de yasakladı. Allah'a kulluk edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanızı, Allah'ın ipine sımsıkı sarılıp ayrılmamanızı ve Allah'ın başınıza getirdiği yöneticinin emirlerini dinleyip itaat etmenizi emretti. Dedikodu yapmanızı, çok soru sormanızı ve mallarınızı heba etmenizi de yasakladı."*

Sabit meşhur bir hadistir.

١٠١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، حَدَّثَنَا زَائِدَةُ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، وَاللَّفْظُ لَهُ، قَالُوا: عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَحِبَّ فِي اللَّهِ، وَأَبْغِضْ فِي اللَّهِ، وَوَالِ فِي اللَّهِ، وَعَادِ فِي اللَّهِ، فَإِنَّكَ لا تَنَالُ وِلايَةَ اللَّهِ إِلا بِذَلِكَ، وَلا يَجِدُ رَجُلٌ طَعْمَ الإِيمَانِ، وَإِنْ كَثُرَتْ صَلاتُهُ وَصِيَامُهُ، حَتَّى يَكُونَ كَذَلِكَ "، وَصَارَتْ مُوَالاةُ النَّاسِ فِي أَمْرِ الدُّنْيَا، وَإِنَّ ذَلِكَ لا يَجْزِي عَنْ أَهْلِهِ شَيْئًا قَالَ: وَقَالَ لِي: " يَا ابْنَ عُمَرَ، إِذَا أَصْبَحْتَ فَلا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ بِالْمَسَاءِ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ فَلا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ بِالصَّبَاحِ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِسَقَمِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ، فَإِنَّكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ لا تَدْرِي مَا اسْمُكَ غَدًا "، قَالَ: وَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِبَعْضِ جَسَدِي، فَقَالَ: " كُنْ فِي الدُّنْيَا غَرِيبًا أَوْ عَابِرَ سَبِيلٍ، وَعُدَّ نَفْسَكَ مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ "، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: لَمْ يَذْكُرْ حَمَّادٌ وَزُهَيْرٌ، وَزَائِدَةُ قَوْلَهُ فِي الْمُوَالاةِ وَالْمُعَادَاةِ، وَوَافَقُوهُ فِي الْبَاقِي، وَرَوَاهُ الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَجَرِيرٌ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ فِي آخَرِينَ، عَنْ لَيْثٍ، وَرَوَاهُ الأَعْمَشُ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، نَحْوَهُ [١/٣١٢]

101- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu: *"Allah için sev, Allah için nefret et. Allah için dost, Allah için düşman edin. Zira Allah'ın dostluğunu ancak bu şekilde elde edebilirsin. Kişi böyle yapmadığı sürece namazı ve orucu çok olsa da imanın tadına varamaz. İnsanlar dünyalıklar için bir birleriyle kardeş oluyorlar ki bunun (Allah katında) onlara bir faydası olmayacaktır."*

Yine bana şöyle buyurdu: *"Ey İbn Ömer! Sabahı bulduğunda akşama varacağını düşünme! Akşamı bulduğunda da sabaha çıkacağını düşünme! Hasta düşeceğin günler için sağlıklıyken hazırlık yap. Ölümünden sonrası için de hayattayken hazırlık yap. Ey Abdullah! Zira yarın adının nasıl (ölü mü sağ mı) anılacağını bilemezsin!"*

Yine bedenimin bir tarafından tuttu ve: *"Dünyada bir yabancı veya gelip geçen bir yolcu gibi ol. Kendini mezar ahalisinden biri say"* buyurdu.[1]

١٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ حُمَيْدٍ، ثنا مَعْرُوفٌ.ح وَحَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحُسَيْنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا مَعْرُوفٌ أَبُو مَحْفُوظٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَعْيَنَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الشِّرْكُ أَخْفَى فِي أُمَّتِي مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا فِي اللَّيْلَةِ الظَّلْمَاءِ، وَأَدْنَاهُ أَنْ تُحِبَّ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْجَوْرِ، أَوْ تُبْغِضَ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْعَدْلِ، وَهَلِ الدِّينُ إِلا الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ؟، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ ، لَفْظُهُمَا سَوَاءٌ إِلا أَنَّ الْغِطْرِيفِي لَمْ يَكْتُبْهُ، وَقَالَ مَعْرُوفٌ: عَنِ الْهَيْثَمِ، وَكَنَّاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، فَقَالَ: مَعْرُوفٌ أَبُو مَحْفُوظٍ [٣٦٨/٨]

102- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şirk ümmetimde, karanlık bir gecede karıncanın kaya üzerindeki yürüyüşünden daha sessiz bir şekilde gezinir. Bunun en ufağı, zulümden olan bir şeyi sevmen veya adaletten olan bir şeyden hoşlanmamandır. Oysa din, Allah için*

---

[1] Buhârî (6416), Tirmizî 4/567-568 (2333), İbn Mâce 2/1378 (4114) ve Ahmed, *Müsned* 2/34 (4763).

sevip Allah için nefret değil midir? Allah da: **«De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin»**[1] *buyurur."*

١٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ زُهَيْرٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بن أَعْيَنَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الشِّرْكُ أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا فِي اللَّيْلَةِ الظَّلْمَاءِ، وَأَدْنَاهُ أَنْ تُحِبَّ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْجَوْرِ وَتُبْغِضَ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْعَدْلِ، هَلِ الدِّينُ إِلا الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ؟ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ " [٩/٢٥٣]

103- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şirk karanlık bir gecede karıncanın kaya üzerindeki yürüyüşünden daha sessiz bir şekilde gezinir. Bunun en ufağı, zulümden olan bir şeyi sevmen veya adaletten olan bir şeyden hoşlanmamandır. Oysa din, Allah için sevip Allah için nefret değil midir? Allah da:* **«De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin»**[2] *buyurur."*

١٠٤- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الطُّوسِيُّ بِمَكَّةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْوَرْدِ، قَالَ: حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ الأَعْرَجِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى نَبِيٍّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ أَنْ قُل لِفُلانٍ الْعَابِدِ: أَمَّا زُهْدُكَ فِي الدُّنْيَا، فَتَعَجَّلْتَ رَاحَةَ نَفْسِكَ، وَأَمَّا انْقِطَاعُكَ إِلَيَّ فَتَعَزَّزْتَ بِي، فَمَاذَا عَمِلْتَ فِيمَا لِي عَلَيْكَ؟ قَالَ: يَا رَبِّ، وَمَا لكَ عَلَيَّ؟ قَالَ: هَلْ وَالَيْتَ لِي وَلِيًّا أَوْ عَادَيْتَ لِي عَدُوًّا؟ [١٠/٣١٧] "

104- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah peygamberlerden birine: "Abid olan filan kişiye şöyle de: "Dünyada zahid biri olmanla rahatı elde ettin. Bana yönelmenle de bir değer kazandın. Peki senin üzerindeki hakkım konusunda ne yaptın?" diye vahyetti. Bu*

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 31

[2] Âl-i İmrân Sur. 31

abid kul: "Rabbim! Üzerimdeki bu hakkın ne?" diye sorunca, Allah: "Benim dostumu dost, düşmanımı da düşman edindin mi?" karşılığını verdi."

١٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بَيَانٍ، قَالَ: ثنا عَارِمُ أَبُو النُّعْمَانِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ الْعَيْشِيُّ، قَالَ: ثنا الصَّعْقُ بْنُ حَزْنٍ، عَنْ عَقِيلٍ الْجَعْدِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ "، قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ "، قُلْتُ: لَبَّيْكَ ثَلاثًا، قَالَ: " أَتَدْرِي أَيُّ عُرَى الإِيمَانِ أَوْثَقُ؟ " قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " الْوَلايَةُ فِيهِ، وَالْحُبُّ فِيهِ، وَالْبُغْضُ فِيهِ " [١٧٧/٤]

قلت : ويأتي بتمامه في كتاب الفتن في افتراق الأمم .

105- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Abdullah b. Mes'ûd!"* diye seslenince: "Buyur ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verdim. Bir daha: *"Ey Abdullah!"* diye seslenince üç defa: "Buyur ey Allah'ın Resûlü!" dedim. *"İmanın en sağlam halkasının hangisi olduğunu biliyor musun?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah için dost edinmek, Allah için sevip Allah için buğzetmektir"* buyurdu.[1]

Fitneler bölümünde tam metniyle zikredilecektir.

١٠٦- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: ثنا عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا سَلامٌ الطَّوِيلُ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ ﷻ: " لَسْتُ بِنَاظِرٍ فِي حَقِّ عَبْدِي حَتَّى يَنْظُرَ عَبْدِي فِي حَقِّي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَيْدٌ، وَلا أَعْلَمُهُ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَرْفُوعًا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢/٣٠٣]

106- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah: «Kulum üzerindeki haklarımı gözetmediği müddetçe ben de onun haklarını gözetmem» buyurdu."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/223, 224).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/212 (12922).

Tek kanallı bir hadistir.

١٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو السَّرِيِّ الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَذَّاءُ التُّسْتَرِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُثْمَانَ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ، وَأَبُو عَرُوبَةَ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: أَتَانَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، فَقُلْتُ حَدِّثْنَا مِنْ طَرَائِفِ حَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: كُنْتُ رَدِيفَهُ، فَقَالَ: " يَا مُعَاذُ، مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ؟ " قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: حَقُّهُ عَلَيْهِمْ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، قُلْتُ: فَمَا حَقُّ الْعِبَادِ إِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ؟ قَالَ: " حَقُّهُمْ عَلَيْهِ أَنْ لا يعَذِّبَهُمْ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، عَنْ مُعَاذٍ، رَوَاهُ عَنْهُ قَتَادَةُ، وَغَيْرُهُ مِنْ حَدِيثِ الأَسْوَدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ مُعَاذٍ، وَلا يَذْكُرُ هَذِهِ اللَّفْظَةَ مِنْ طَرَائِفِ حَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا أَبُو سُفْيَانَ، عَنْ أَنَسٍ [١٢٢/٨]

107- Enes der ki: Muâz b. Cebel yanımıza gelince ona: "Bize Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) aranızda geçen şeylerden bahset" dedik. Muâz şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bineğinin terkine binmişken bana: *"Ey Muâz! Allah'ın, kulları üzerindeki hakkı nedir?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kulların O'na ibadet etmesi ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamasıdır"* buyurdu. Ona: "Bunu yapmaları halinde kulların, Allah üzerindeki hakkı nedir?" diye sorduğumda: *"Üzerindeki hakları, onları cezalandırmamasıdır"* buyurdu."[1]

Sahih sabit bir hadistir.

Allah'ın Yolu Tektir

١٠٨- ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: خَطَّ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا خَطًّا، فَقَالَ: " هَذَا سَبِيلُ اللَّهِ "، ثُمَّ خَطَّ خُطُوطًا، عَنْ يَمِينِ الْخَطِّ وَعَنْ يَسَارِهِ، وَقَالَ: " هَذِهِ سُبُلٌ، عَلَى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ يَدْعُو إِلَيْهِ " وَتَلا هَذِهِ

[1] Buhârî (5967), Müslim (48/30) ve Tirmizî 5/26 (2643).

الآيَةَ: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ يَعْنِي الْخُطُوطَ الَّتِي عَنْ يَمِينِهِ، وَعَنْ يَسَارِهِ [٢٦٣/٦]

108- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize bir çizgi çizdi ve: *"Bu, Allah'ın yoludur"* buyurdu. Sonra o çizginin sağına ve soluna başka çizgiler çizdi ve: *"Bunlar da başka yollardır ve her bir yolun da başında bu yola çağıran bir şeytan vardır"* buyurdu. Sonra: **"Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur; buna uyun. Sizi Allah yolundan ayrı düşürecek yollara uymayın"**[1] âyetini okudu. Ayrı düşürecek yollar da orta çizginin sağında ve solunda bulunan çizgilerdir.[2]

Kulun Allah Katındaki Değeri

١٠٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الأَيْلِيُّ، ثَنَا عَاصِمُ بْنُ مِهْجَعٍ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَعْلَمَ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ فَلْيَعْلَمْ مَا لِلَّهِ عِنْدَهُ " [٢٧٤/٦]

109- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında kendisi için neler olduğunu öğrenmek isteyen kişi, yanında Allah için neler bulunduğuna baksın"* buyurmuştur.

Allah Sevgisi

١١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ ابْنِ الْعَبَّاسِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَحِبُّوا اللَّهَ لِمَا يَغْذُوكُمْ بِهِ مِنْ نِعَمِهِ، وَأَحِبُّونِي لِحُبِّ اللَّهِ، وَأَحِبُّوا أَهْلَ بَيْتِي لِحُبِّي "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ لا يُعْرَفُ مَأْثُورًا مُتَّصِلا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ

---

[1] En'âm Sur. 153

[2] Buhârî, *Sahîh* (6417), Ahmed, *Müsned* 1/563 (4141) ve Dârimî 1/78 (202).

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، وَلا عَنْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ يُوسُفَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَهِشَامُ بْنُ يُوسُفَ هُوَ قَاضِي صَنْعَاءَ، مُحْتَجٌّ بِحَدِيثِهِ أَحَدُ الثِّقَاتِ، رَوَاهُ عَنْهُ أَيْضًا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ، مِثْلَ رِوَايَةِ يَحْيَى بْنِ مَعِينٍ [٢١١/٣]

110- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Verdiği nimetlerle sizi besleyen Allah'ı sevin. Allah'ı sevdiğiniz için beni sevin. Beni sevdiğiniz için de Ehl-i beyt'imi sevin"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir. Ravi Hişâm b. Yûsuf, San'â kadısı olup hadisi ile ihticac edilen güvenilir bir ravidir.

İsrâ (Mirac) Gecesi

١١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثنَا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، حدَّثنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حدَّثنَا مَعْمَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ: أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " أُتِيَ بِالْبُرَاقِ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ مُسْرَجًا مُلْجَمًا لِيَرْكَبَهُ فَاسْتَصْعَبَ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ: مَا يَحْمِلُكَ عَلَى هَذَا؟ وَاللَّهِ مَا رَكِبَكَ أَحَدٌ قَطُّ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنْهُ: فَارْفَضَّ عَرَقًا " [٢٢٨/٩]

111- Enes bildiriyor: İsrâ gecesi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) binmesi için Burak eğerli ve gemli bir şekilde getirildi. Ancak zorluk çıkarınca Cebrâil ona: "Neden öyle yapıyorsun? Vallahi Allah katında bundan daha değerli biri üzerine binmiş değildir" dedi. Bunun üzerine Burak ter dökmeye başladı.[2]

١١٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْعَلاءِ الرَّقِّيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ هِلالٍ.ح وَثنا أَبُو بَكْرٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا جُبَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْعَلاءِ بْنِ هِلالٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِدَابَّةٍ فَوْقَ الْحِمَارِ وَدُونَ الْبَغْلِ، خَطْوُهُ مَدُّ الْبَصَرِ، فَلَمَّا دَنَى مِنْهُ النَّبِيُّ ﷺ كَأَنَ اشْمَأَزَّ، فَقَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ: " اسْكُنْ، فَمَا رَكِبَكَ أَحَدٌ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ ﷻ مِنْ مُحَمَّدٍ ﷺ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ الْعَلاءِ بْنِ هِلالٍ [٢٥٩/٧]

---

[1] Tirmizî 5/664 (3789) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 3/46 (2639).

[2] Tirmizî 5/301 (3131).

112- Enes der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) eşekten büyük katırdan küçük bir binek getirildi. Bu binek her bir adımını göz alabildiğinde uzağa atıyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) binmek için bineğe yaklaşınca huysuzlanır gibi oldu. Bunun üzerine Cebrâil ona: "Sakin ol! Üzerine Allah katında Muhammed'den daha değerli biri binmiş değildir" dedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، قَالا: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: أَنّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِالْبُرَاقِ، فَرَكِبَ خَلْفَ جِبْرِيلَ، فَسَارَ بِهِمَا، فَكَانَ إِذَا انْتَهَى بِهِمَا إِلَى جَبَلٍ ارْتَفَعَتْ رِجْلاهُ، وَإِذَا هَبَطَ ارْتَفَعَتْ يَدَاهُ، فَسَارَ بِهِمَا فِي أَرْضٍ غُمَّةٍ مُنْتِنَةٍ حَتَّى انْتَهَى بِهِمَا إِلَى أَرْضٍ فَيْحَاءَ طَيِّبَةٍ، قَالَ: فَقُلْتُ: " يَا جِبْرِيلُ، إِنَّا كُنَّا نَسِيرُ فِي أَرْضٍ غُمَّةٍ مُنْتِنَةٍ فَأَفْضَيْنَا إِلَى أَرْضٍ فَيْحَاءَ طَيِّبَةٍ؟ " قَالَ: تِلْكَ أَرْضُ النَّارِ وَهَذِهِ أَرْضُ الْجَنَّةِ، قَالَ: فَأَتَيْتُ عَلَى رَجُلٍ قَائِمٍ يُصَلِّي، فَقَالَ: مَنْ هَذَا مَعَكَ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَذَا أَخُوكَ مُحَمَّدٌ ﷺ فَرَحَّبَ بِهِ وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ، وَقَالَ: سَلْ لأُمَّتِكَ الْيُسْرَ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا يَا أَخِي يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَذَا أَخُوكَ مُوسَى، قُلْتُ: عَلَى مَنْ كَانَ صَوْتُهُ وَتَذَمُّرُهُ؟ قَالَ: عَلَى رَبِّهِ ﷻ إِنَّهُ يَعْرِفُ ذَلِكَ مِنْهُ وَحِدَّتَهُ، قَالَ: ثُمَّ سِرْنَا فَرَأَيْتُ مَصَابِيحَ وَضَوْءًا، فَقُلْتُ: مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ ؟ فَقَالَ: هَذِهِ شَجَرَةُ أَبِيكَ إِبْرَاهِيمَ، هَلْ تَدْنُو مِنْهَا؟ قُلْتُ: نَعَمْ، فَدَنَوْنَا مِنْهَا، فَدَعَا بِالْبَرَكَةِ وَرَحَّبَ بِي، ثُمَّ مَضَيْنَا إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ، فَرَبَطْتُ بِالْحَلْقَةِ الَّتِي تَرْبُطُ بِهَا الأَنْبِيَاءُ، ثُمَّ دَخَلْتُ بَيْتَ الْمَقْدِسِ، فَنُشِرَ لِيَ الأَنْبِيَاءُ، مَنْ سَمَّى اللَّهُ وَمَنْ لَمْ يُسَمِّ، فَصَلَّيْتُ بِهِمْ إِلا هَؤُلاءِ النَّفَرِ: إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى عَلَيْهِمُ السَّلامُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو حَمْزَةَ الأَعْوَرُ وَاسْمُهُ مَيْمُونٌ وَعَنْهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ [٢٣٤/٤]

113- Abdullah bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Burak getirilince Cebrâil'in arkasına bindi. Burak ikisini alıp gitti. Burak dağ başlarına ulaştığında arka ayaklarını, aşağılara inince de ön ayaklarını kaldırıyordu.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

Önce onlarla havası ağır ve pis bir yerden geçti. Sonra ferah ve temiz havalı bir yere ulaştı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sonrasını şöyle anlattı:

"Bu durumu görünce: "Ey Cebrâil! Önce havası ağır ve pis bir yerde giderken, sonra ferah ve temiz havalı bir yere geldik" dedim. Cebrâil: "İlk geçtiğimiz yer cehennemin, şimdiki ise cennetin topraklarıydı" karşılığını verdi. Sonra namaz kılan bir adamla karşılaştık. Adam: "Ey Cebrâil! Yanındaki kim?" diye sorunca, Cebrâil: "Bu, kardeşin Muhammed'dir" dedi. Bunun üzerine adam beni hoş bir şekilde karşıladı. Bereket için dua etti ve: "Ümmetin için Allah'tan kolay olanı iste" dedi. "Kardeşim Cebrâil! Bu kimdi?" diye sorduğumda: "O kardeşin Musa'ydı" dedi. Ona: "Öyle sert bir sesle kiminle konuşuyordu?" diye sorduğumda: "Rabbiyle! Çünkü Rabbi de onun böyle sert olduğunu biliyor" dedi.

Sonra yolumuza devam edince lambalar ve ışıklarla karşılaştım. "Ey Cebrâil! Bunlar ne?" diye sorduğumda: "Bu, atan İbrâhim'in ağacıdır. Yanına gider misin?" dedi. "Evet!" karşılığını verip ağacın yanına yaklaştık. İbrâhim bana bereket için dua edip hoş bir şekilde karşıladı. Devam edip Beytu'l-Makdis'e gittik. Bineği peygamberlerin bineklerini bağladığı halkaya bağladım ve Beytu'l-Makdis'e girdim. Allah'ın adını zikrettiği ve zikretmediği ne kadar peygamber varsa hepsi bana gösterildi. İbrâhim, Musa ve İsa dışında diğer tüm peygamberlere namaz kıldırdım."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٤- وَمِنْ مَفَارِيدِ مَا سُمِعَ مِنْهُ، مَا أَخْبَرَنَا فِي إِجَازَتِهِ وَكِتَابِهِ إِلَيَّ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَاذَهُرْمُزَ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَمَّا عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ سَمِعْتُ تَذَمُّرًا، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ، مَنْ هَذَا؟ قَالَ: مُوسَى يَتَذَمَّرُ عَلَى رَبِّهِ، فَقُلْتُ: وَلِمَ ذَلِكَ؟ قَالَ: عَرَفَ ذَلِكَ مِنْهُ فَاحْتَمَلَهُ "، هَذَا مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ مُتَكَرِّرٌ، أَبُو دَاوُدَ، وَزَيْدٌ ثَبْتَانِ لا يَحْتَمِلانِ هَذَا، وَلَعَلَّهُ أَدْخَلَ لابْنِ شَاذَهُرْمُزَ حَدِيثًا فِي حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ [١٠/٣٨٥]

114- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Semaya götürüldüğümde birinin sert bir sesle konuştuğunu*

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (4/606).

işittim. "Ey Cebrâil! Bu kim?" diye sorduğumda: "Musa, Rabbiyle sert bir şekilde konuşuyor" dedi. "Nasıl olur?" diye sorduğumda: "Rabbi onun huyunu bildiği için tamahhül ediyor" dedi."

١١٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ أَحْمَدَ الدَّارِعِيُّ، ثنا الْخَلِيلُ أَبُو عَمْرٍو، وَعِيسَى بْنُ الْمُسَاوِرِ، قَالا: ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا قِنَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النِّهْمِيُّ، عَنِ ابْنِ ظَبْيَانَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سَمِعْتُ كَلامًا فِي السَّمَاءِ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ، مَنْ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا مُوسَى، قُلْتُ: وَمَنْ يُنَاجِي؟ قَالَ: رَبَّهُ، قُلْتُ: وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ عَلَى رَبِّهِ؟ قَالَ: إِنَّهُ قَدْ عَرَفَ لَهُ حِدَّتَهُ " [٣٨٦/١٠]

115- Ebû Ubeyde b. Abdillah b. Mes'ûd'un babasından bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Semaya çıkarıldığımda bir ses işittim. "Ey Cebrâil! Bu kim?" diye sorduğumda: "Bu Musa" dedi. "Kiminle konuşuyor?" diye sorduğumda: "Rabbiyle" dedi. "Rabbine karşı sesini mi yükseltiyor?" dediğimde: "Çünkü Rabbi de onun böyle sert olduğunu biliyor" karşılığını verdi."*

١١٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا ابْنُ نُمَيْرٍ، ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " لَمَّا أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ انْتَهَى بِهِ إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى، وَهِيَ فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، إِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا يُعْرَجُ بِهِ مِنَ الأَرْضِ فَيُقْبَضُ مِنْهَا، وَإِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا يُهْبَطُ بِهِ مِنْ فَوْقِهَا، فَيُقْبَضُ مِنْهَا، ﴿إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى﴾، قَالَ: فِرَاشٌ مِنْ ذَهَبٍ، قَالَ: فَأُعْطِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثَلاثًا: الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ، وَخَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، وَغَفَرَ لِمَنْ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا مِنْ أُمَّتِهِ الْمُقْحِمَاتِ ".صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنِ الزُّبَيْرِ، وَرَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ طَلْحَةَ نَفْسِهِ دُونَ الزُّبَيْرِ [٢٤/٥]

116- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) İsrâ gecesi çıkarıldığı zaman yedinci semada olan Sidretü'l-Münteha'ya götürüldü. Yeryüzünden çıkanların ulaşacağı son nokta burasıdır ve çıkanlar burada tutulur. Üst taraftan gelenlerinde de inebileceği son nokta burasıdır ve

inenler burada tutulur. **"O zaman Sidre'yi kaplayan kaplamıştı"**[1] âyetinde Sidre'yi kaplayan şey altından bir örtüdür. Orada Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) üç şey verildi. Bunlardan biri beş vakit namazdır. Diğeri Bakara Sûresi'nin son âyetleridir. Bir diğeri de ümmetinden, Allah'a hiç bir şeyi Allah'a ortak koşmayanların büyük günahlarının bağışlanmasıdır."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١١٧- حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّاقِدُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا أَبِي، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّهِ، ثَنَا الْمُسْتَلِمُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَخْرُجُ مِنْ تَحْتِ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ: اثْنَانِ بَاطِنَانِ، وَاثْنَانِ ظَاهِرَانِ، وَرَأَيْتُ وَرَقَ الشَّجَرَةِ كَآذَانِ الْفِيلَةِ، وَحَمْلَهَا كَقِلالِ هَجَرٍ "، حَدِيثٌ صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، عَنْهُ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ [٦١/٣]

117- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sidretü'l-Müntehâ'nın altından ikisi yerin içinde ikisi de yerin dışında görünecek şekilde olmak üzere dört ırmak çıkar. Orada Sidre ağacının yapraklarının fil kulağı gibi büyük, meyvelerinin de Hecer testileri gibi olduğunu gördüm."*

Sahih bir hadistir.

١١٨- حدثنا أبو علي محمد بن أحمد بن الحسن ثنا الحسن بن علي بن الوليد يلفسوي ثنا أحمد بن جميل ثنا عبدالله بن المبارك ثنا يونس بن يزيد عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : " أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِإِنَاءَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللَّبَنَ ، فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ ، لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ لَغَوَتْ أُمَّتُكَ "

118- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) semaya çıkarıldığı gece önüne birinin içinde içki diğerinin de süt bulunan iki kap getirildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) önce ikisine baktıktan sonra içinde süt olan kabı

---

[1] Necm Sur. 17

[2] Müslim (279/173), Tirmizî 5/393 (3276), Nesâî (1/182) ve Ahmed, *Müsned* 1/503 (3664).

aldı. Bunun üzerine Cebrâil: "Seni fıtratına doğru yönelten Allah'a hamdolsun! Şâyet içki dolu kabı alsaydın ümmetin yoldan çıkacaktı" dedi.[1]

١١٩- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ، وَحَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قَالا: ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو قُدَامَةَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَيْنَمَا أَنَا قَاعِدٌ، إِذْ جَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَوَكَزَ بَيْنَ كَتِفَيَّ، فَقُمْتُ إِلَى شَجَرَةٍ فِيهَا مِثْلُ وَكْرَيِ الطَّيْرِ، فَقَعَدَ فِي أَحَدِهِمَا وَقَعَدْتُ فِي الآخَرِ، وَسَمَتْ وَارْتَفَعَتْ حَتَّى سَدَّتِ الْخَافِقَيْنِ، وَأَنَا أُقَلِّبُ طَرَفِيَّ وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أَمَسَّ السَّمَاءَ لَمَسَسْتُ، فَالْتَفَتَ إِلَيَّ جِبْرِيلُ فَإِذَا هُوَ حِلْسٌ لاطِئٌ، فَعَرَفْتُ فَضْلَ عِلْمِهِ بِاللَّهِ تَعَالَى عَلَيَّ، فَفُتِحَ لِي بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ السَّمَاءِ، وَرَأَيْتُ النُّورَ الأَعْظَمَ، وَلُطَّ دُونِي الْحِجَابُ رَفْرَفُهَا الدُّرُّ وَالْيَاقُوتُ، فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيَّ مَا شَاءَ أَنْ يُوحِيَ "، غَرِيبٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي عِمْرَانَ، عَنْ أَنَسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو قُدَامَةَ [٣١٦/٢]

119- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ben oturuyorken Cebrâil gelip omuzlarım arasından beni dürttü. Kalkıp üzerinde kuş yuvasına benzer bir şeyler bulunan bir ağaca gittim. Bunlardan birine Cebrâil oturdu, diğerine de ben oturdum. Sonra öyle bir yükseldim ki doğu ile batı geride kaldı. Ben sadece seyrediyordum ve şâyet dokunmak isteseydim rahat bir şekilde göğe dokunabilirdim. Dönüp Cebrâil'e baktığımda yere serilmiş bir çulu andırıyordu. İşte o zaman Allah hakkındaki bilgisinin benim bilgimden daha üstün olduğunu anladım. Sonra gök kapılarından bir kapı açıldı ve Yüce Nûr'u gördüm. Perdenin ardında da inci ve yakuttan bir parıltı vardı. Bana vahyedilmesi gereken ne varsa orada vahyedildi."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ، قَالَ: قُلْتُ لأَبِي ذَرٍّ لَوْ

---

[1] Buhârî (3394) ve Müslim (272/168).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 6/211 (6214).

رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ لَسَأَلْتُهُ، قَالَ: عَنْ أَيِّ شَيْءٍ كُنْتَ تَسْأَلُهُ؟ قَالَ: سَأَلْتُهُ هَلْ رَأَى رَبَّهُ؟ قَالَ: قَدْ سَأَلْتُهُ، فَقَالَ: " نُورٌ أَنَّى أَرَاهُ " [٩/٦١]

120- Abdullah b. Şakîk der ki: Ebû Zer'e: "Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) görseydim sorardım" dediğimde: "Neyi sorardın?" dedi. "Rabbini görüp görmediğini sorardım" karşılığını verdiğimde şöyle dedi: "Ben de bunu ona sormuştum ve: *"O bir nurdur! Nasıl görebilirim?"* karşılığını vermişti."[1]

١٢١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَمَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَابْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ نَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، فَقَالَ: " أَمَا إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ وَأَشَارَ إِلَى الْقَمَرِ بِالسَّبَّابَةِ لا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ، فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لا تُغْلَبُوا عَلَى صَلاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا "، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا﴾ ، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ الْفُضَيْلِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الأَشْعَثِ [٨/١٢٨]

121- Cerîr der ki: Mehtaplı bir gecede Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydık. Bir ara gökteki Ay'a baktı ve şahadet parmağıyla ona işaret ederek şöyle buyurdu: *"Rabbinizi şu Ay'ı gördüğünüz gibi görecek ve görme konusunda herhangi bir zorluk çekmeyeceksiniz. Onun için güneş doğmadan önceki namaz ile güneş batmadan önceki namazı elinizden geldiği kadar kaçırmayın ve kılmaya çalışın"* Sonra: **"Güneşin doğmasından ve batmasından önce Rabbini hamd ile tesbih et"**[2] âyetini okudu.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَقْدِسِيُّ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ النَّسَائِيُّ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ يَزِيدَ الْبَصْرِيُّ، ثَنَا سَيْفُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، وَكَانَ ثِقَةً،

---

[1] Müslim (292/178), Tirmizî 5/396 (3282) ve Ahmed, *Müsned* 50/187 (21450).

[2] Tâhâ Sur. 130

[3] Buhârî (4851) ve Müslim (211/633).

عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْعَيَّارِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ نَرَى رَبَّنَا؟، قَالَ: " هَلْ تَرَوْنَ الشَّمْسَ فِي يَوْمٍ لا غَيْمَ فِيهِ؟ "، قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: " وَتَرَوْنَ الْقَمَرَ فِي لَيْلَةٍ لا غَيْمَ فِيهَا؟ "، قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: " فَإِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ حَتَّى إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيُحَاضِرُ رَبَّهُ مُحَاضَرَةً، فَيَقُولُ: عَبْدِي هَلْ تَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا وَكَذَا. فَيَقُولُ: رَبِّ أَلَمْ تَغْفِرْ لِي، فَيَقُولُ: بِمَغْفِرَتِي صِرْتَ إِلَى هَذَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، وَسَلَمَةَ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٢٧/٦]

122- Ebû Hureyre der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! (Kıyamet gününde) Rabbimizi görecek miyiz?" dediğimizde: *"Bulutsuz bir günde Güneş'i görebiliyor musunuz?"* diye sordu. "Evet!" dediğimizde: *"Bulutsuz bir gecede Ay'ı görebiliyor musunuz?"* diye sordu. "Evet!" dediğimizde de şöyle buyurdu: *"Aynı şekilde Rabbinizi de göreceksiniz. Hatta içinizden bazıları Rabbiyle tartışmaya girecektir. Rabbi: "Kulum! Filan filan günahı hatırlıyor musun?" diye sorunca, kul: "Rabbim! Sen bizi bağışlamamış mıydın!" diyecek, Rabbi de: "Zaten bağışlamamla buraya ulaşabildin" buyuracak."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ هِشَامٍ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ يزِيدِ بْنَ أَبِي سَوْدَةَ، عَنْ أَخِيهِ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سَوْدَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَهُوَ عَلَى هَذَا الْحَائِطِ حَائِطِ الْمَسْجِدِ الْمُشْرِفِ عَلَى وَادِي جَهَنَّمَ وَاضِعًا صَدْرَهُ عَلَيْهِ وَهُوَ يَبْكِي، فَقُلْتُ: يَا أَبَا الْوَلِيدِ مَا يُبْكِيكَ؟، قَالَ: هَذَا الْمَكَانُ الَّذِي أَخْبَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ رَأَى فِيهِ جَهَنَّمَ [١١٠/٦]

123- Osman b. Ebî Sevde der ki: Ubâde b. es-Sâmit'i (Beytu'l-Makdis'teki) Mescid'in Cehennem vadisine doğru olan duvarına göğsünü dayayıp ağladığını gördüm. Ona: "Ey Ebu'l-Velîd! Neden ağlıyorsun?" diye sorduğumda: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) cehennemi gördüğünü söylediği yer burasıydı" dedi.

---

[1] İbn Mâce 2/1450 (4336).

١٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ مُسْهِرٍ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي سَوْدَةَ ، قَالَ : " رُئِيَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَهُوَ عَلَى سُوَرِ مَسْجِدِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ الشَّرْقِيِّ وَهُوَ يَبْكِي ، فَقِيلَ لَهُ : مَا يُبْكِيكَ يَا أَبَا الْوَلِيدِ ؟ قَالَ : مِنْ هَهُنَا أَخْبَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ رَأَى جَهَنَّمَ " ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ ، وَرَوَاهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ عَنْ سَعِيدٍ مِثْلَهُ .

124- Ziyâd b. Ebî Sevde der ki: Ubâde b. es-Sâmit'in, Beytu'l-Makdis'in doğu duvarının üzerinde ağladığı görüldü. Ona: "Ey Ebu'l-Velîd! Neden ağlıyorsun?" diye sorulunca: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) cehennemi gördüğünü söylediği yer burasıydı" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، وَبَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، قَالا: ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَكَرِيَّا، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْمُرَ بِأَمْرٍ تَكَلَّمَ بِهِ، فَإِذَا تَكَلَّمَ بِهِ أَخَذَتِ السَّمَاءَ رَجْفَةٌ، أَوْ قَالَ: رِعْدَةٌ شَدِيدَةٌ، فَإِذَا سَمِعَ ذَلِكَ أَهْلُ السَّمَاءِ صُعِقُوا فَيَخِرُّونَ سُجَّدًا، فَيَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَرْفَعُ رَأْسَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَيُكَلِّمُهُ اللَّهُ مِنْ وَحْيِهِ بِمَا أَرَادَ، فَيَمُرُّ بِهِ جِبْرِيلُ عَلَى الْمَلائِكَةِ، فَكُلَّمَا مَرَّ بِسَمَاءٍ قَالَتْ مَلائِكَتُهَا: مَاذَا قَالَ رَبُّنَا؟ قَالَ جِبْرِيلُ: قَالَ رَبُّكُمُ الْحَقَّ، وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ، فَيَقُولُونَ كُلُّهُمْ كَمَا قَالَ جِبْرِيلُ، فَيَنْتَهِي جِبْرِيلُ حَيْثُ أَمَرَهُ اللَّهُ مِنْ سَمَاءٍ أَوْ أَرْضٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَكَرِيَّا، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ [١٥٢/٥]

125- Nevvâs b. Sem'ân der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah bir şeyin olmasını istediği zaman onu dile getirir. Dile getirdiği zaman da sema şiddetli bir şekilde sarsılır. Semadakiler bunu duydukları zaman çarpılır ve secdeye kapanırlar. Başını secdeden kaldıran ilk kişi de Cebrâil olur. Allah da dilediği şekilde onunla konuşup vahyi verir. Sonrasında Cebrâil bu vahiyle giderken uğradığı her bir melek topluluğu ona: "Rabbimiz ne dedi?" diye sorarlar. Cebrâil: "Hakkı söyledi. O yüce ve büyüktür" karşılığını verir.*

Aynı soruyu soran melekler de Cebrâil'in bu sözünü tekrar edip durur. En sonunda Cebrâil vahyi Allah'ın emrettiği şekilde söz konusu semaya veya yere götürür."

Tek kanallı bir hadistir.

Yaradılışın Başlangıcı

١٢٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ صَالِحٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَعَقَلْتُ نَاقَتِي بِالْبَابِ، فَدَخَلْتُ فَأَتَاهُ نَفَرٌ مِنَ أَهْلِ الْيَمَنِ، فَقَالَ: " اقْبَلُوهَا يَا أَهْلَ الْيَمَنِ إِذَا لَمْ يَقْبَلْهَا إِخْوَانُكُمْ بَنُو تَمِيمٍ "، فَقَالُوا: قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتَيْنَاكَ لِنَتَفَقَّهَ فِي الدِّينِ وَنَسْأَلَكَ عَنْ أَوَّلِ هَذَا الأَمْرِ كَيْفَ كَانَ؟ قَالَ: " كَانَ اللَّهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ، وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ، ثُمَّ كَتَبَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ فِي الذِّكْرِ كُلَّ شَيْءٍ، ثُمَّ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ، ثُمَّ أَتَانِي آتٍ، فَقَالَ: أَدْرِكْ نَاقَتَكَ فَقَدْ ذَهَبَتْ "، فَخَرَجْتُ فَوَجَدْتُهَا يَنْقَطِعُ دُونَهَا السَّرَابُ، وَأَيْمُ اللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي تَرَكْتُهَا، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، حَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْفَزَارِيِّ وَرَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ، وَغَيْرُهُ أَيْضًا، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ وَرَوَاهُ الْمَسْعُودِيُّ مِنْ حَدِيثِ بُرَيْدَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَفَرَّدَ بِهِ [٨/٢٥٩]

126- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Devemi kapıda bağlayıp içeriye girdim. O esnada Yemen ahalisinden bir topluluk yanına geldi. Onlara: *"Ey Yemen ahalisi! Temîm oğullarından olan kardeşleriniz kabul etmiyorsa bu müjdeyi siz kabul edin!"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Kabul ediyoruz!" karşılığını verdiler ve: "Dini konularda bilgi sahibi olmak ve yaratılışın başlangıcını sormak için geldik" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her şeyden önce Allah vardı ve O'ndan başka da bir şey yoktu. Arş'ı da suyun üzerindeydi. Daha sonra Allah her şeyi Zikir'e (Levh-i Mahfûz'a) yazdı. Ardından gökleri ile yeri yarattı."*

O esnada biri geldi ve bana: "Deven gitti, yetiş!" dedi. Aramak için çıktığımda neredeyse çölün öbür ucunda olduğunu gördüm. Peşinden gittim, ama onu bırakmış olmayı da temenni ettim.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (4365), Tirmizî 5/732-733 (3951) ve Ahmed, *Müsned* 4/521 (19845).

١٢٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ "، قَالَ: قُلْنَا: قَدْ قَبِلْنَا، قَدْ قَبِلْنَا، فَأَخْبِرْنَا عَنْ أَوَّلِ هَذَا الأَمْرِ كَيْفَ كَانَ؟ قَالَ: " كَانَ اللَّهُ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ، وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ، وَكَتَبَ فِي الذِّكْرِ كُلَّ شَيْءٍ "، قَالَ: وَأَتَانِي آتٍ، فَقَالَ: يَا عِمْرَانُ انْحَلَّتْ نَاقَتُكَ مِنْ عِقَالِهَا، قَالَ: فَخَرَجْتُ فَإِذَا السَّرَابُ يَنْقَطِعُ بَيْنِي وَبَيْنَهَا فَخَرَجْتُ فِي أَثَرِهَا فَلا أَدْرِي مَا كَانَ بَعْدِي، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ جَامِعٍ، عَنْ صَفْوَانَ. رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ، عَامَّةُ أَصْحَابِهِ [٢١٦/٢]

127- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Temîm oğulları! Müjdeyi siz kabul edin!"* buyurunca, biz: "Kabul ediyoruz! Kabul ediyoruz!" karşılığını verdik ve: "Bize yaradılışın başlangıcı konusunda bilgi ver" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her şeyden önce Allah vardı ve Arş'ı da suyun üzerindeydi. Daha sonra Allah her şeyi Zikir'e (Levh-i Mahfûz'a) yazdı"* buyurdu.

O esnada biri geldi ve bana: "Ey İmrân! Deven bağını çözüp gitti" dedi. Aramak için çıktığımda neredeyse çölün öbür ucunda olduğunu gördüm. Ben devenin peşinden çıktıktan sonra orada neler olduğunu (konuşulduğunu) bilmiyorum.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Allah'ın Azameti

١٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، ثَنَا عَبْدُ الْجَلِيلِ بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ شَهْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ وَهُمْ يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فِيمَ تَتَفَكَّرُونَ "، قَالُوا: نَتَفَكَّرُ فِي خَلْقِ اللَّهِ، قَالَ: " لا تُفَكِّرُوا فِي اللَّهِ وَتَفَكَّرُوا فِي خَلْقِ اللَّهِ فَإِنَّ رَبَّنَا خَلَقَ مَلَكًا قَدَمَاهُ فِي الأَرْضِ السَّابِعَةِ السُّفْلَى وَرَأْسُهُ قَدْ جَاوَزَ السَّمَاءَ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

الْعُلْيَا مَا بَيْنَ قَدَمَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ مَسِيرَةُ سِتِّ مِائَةِ عَامٍ وَمَا بَيْنَ كَعْبَيْهِ إِلَى أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ مَسِيرَةُ سِتِّ مِائَةِ عَامٍ وَالْخَالِقُ أَعْظَمُ مِنَ الْمَخْلُوقِ " [٦٦/٦]

128- Abdullah b. Selâm der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir topluluğun yanına çıkınca Allah'ın yarattıkları konusunda tefekkür ediyorlardı. Onlara: *"Neyi düşünüyorsunuz?"* diye sorunca: "Allah'ın yarattıkları konusunda düşünüyoruz" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın zatı hakkında değil yarattıkları hakkında düşünün. (Mesela) Rabbimiz öyle bir melek yaratmıştır ki ayakları yerin yedinci kat altında iken başı yedinci kat semayı aşmıştır. Ayakları ile dizleri arasında altı yüz yıllık bir yolculuk mesafesi vardır. Topukları ile ayak tabanının çukuru arasındaki mesafe de altı yüz yıllık bir yolculuk mesafesidir. Yaratan da yaratılandan daha büyüktür."*

١٢٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ الْحِمْصِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ شَهْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: خَرَجَ عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: " مَا جَمَعَكُمْ؟ " فَقَالُوا: اجْتَمَعْنَا نَذْكُرُ رَبَّنَا وَنَتَفَكَّرُ فِي عَظَمَتِهِ، فَقَالَ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِبَعْضِ عَظَمَتِهِ؟ " قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " إِنَّ مَلَكًا مِنْ حَمَلَةِ الْعَرْشِ يُقَالُ لَهُ إِسْرَافِيلُ، زَاوِيَةٌ مِنْ زَوَايَا الْعَرْشِ عَلَى كَاهِلِهِ، قَدْ مَرَقَتْ قَدَمَاهُ فِي الأَرْضِ السُّفْلَى وَمَرَقَ رَأْسُهُ مِنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ الْعُلْيَا فِي مِثْلِهِ مِنْ خَلِيقَةِ رَبِّكُمْ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنِ الأَحْوَصِ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْجَلِيلِ بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ شَهْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ [٦٦/٦]

129- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının yanına çıktı ve: *"Neden böyle toplandınız?"* diye sordu. Ashâb: "Rabbimizi zikredip azametini düşünmek için toplandık" karşılığını verdiler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbinizin azametinden birazını size söyleyeyim mi?"* buyurunca, biz: "Tabi ki söyle ey Allah'ın Resûlü!" dedik. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Arş'ı taşıyan meleklerden biri de İsrâfil isminde bir melektir. Arş'ın köşelerinden biri bu meleğin omuzları üzerindedir. Ayakları yerin en alt tabakasında iken başı yedinci kat semayı aşmıştır. Rabbinizin onun gibi de nice yaratıkları vardır."*

١٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا وَعِنْدَهَا كَعْبُ الأَحْبَارِ فَذَكَرَ كَعْبٌ إِسْرَافِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَا كَعْبُ، أَخْبِرْنِي عَنْ إِسْرَافِيلَ، فَقَالَ كَعْبٌ: عِنْدَكُمُ الْعِلْمُ، فَقَالَتْ: أَجَلْ، فَأَخْبِرْنِي، فَقَالَ: " لَهُ أَرْبَعَةُ أَجْنِحَةٍ جَنَاحَانِ فِي الْهَوَاءِ وَجَنَاحٌ قَدْ تَسَرْبَلَ بِهِ، وَجَنَاحٌ عَلَى كَاهِلِهِ وَالْعَرْشُ عَلَى كَاهِلِهِ وَالْقَلَمُ عَلَى أُذُنِهِ، فَإِذَا نَزَلَ الْوَحْيُ كَتَبَ الْقَلَمُ، ثُمَّ دَرَسَتِ الْمَلائِكَةُ وَمَلَكُ الصُّورِ جَاثٍ عَلَى إِحْدَى رُكْبَتَيْهِ وَقَدْ نَصَبَ الأُخْرَى مُلْتَقِمَ الصُّورِ مَحْنِيًّا ظَهْرُهُ شَاخِصًا بَصَرُهُ يَنْظُرُ إِلَى إِسْرَافِيلَ وَقَدْ أُمِرَ إِذَا رَأَى إِسْرَافِيلَ قَدْ ضَمَّ جَنَاحَيْهِ أَنْ يَنْفُخَ فِي الصُّورِ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: هَكَذَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ كَعْبٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ، وَرَوَاهُ خَالِدٌ الْحَذَّاءُ، عَنِ الْوَلِيدِ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ كَعْبٍ نَحْوَهُ [٤٧/٦]

130- Abdullah b. el-Hâris der ki: Hz. Âişe'nin yanındaydım. Ka'bu'l-Ahbâr da yanındaydı. Bir ara Ka'b meleklerden İsrâfîl'i zikredince, Âişe: "Ey Ka'b! Bana İsrâfîl hakkında bilgi ver" dedi. Ka'b: "Bu konuda asıl bilgi sizdedir" karşılığını verince, Âişe: "Öyle ama sen anlat" dedi. Bunun üzerine Ka'b şöyle dedi: "Onun dört kanadı vardır. Bu kanatların ikisiyle uçar, biriyle kendini örter, bir kanadı iki küreği arasındadır. Arş omuzlarında, Kalem de kulağının üstündedir. Vahiy geldiği zaman kalem bu vahyi yazar, sonra melekler bu vahyi ezberler. Sûr ile görevli melek bir dizini bükmüş diğerini dikmiş, Sûr'u kaldırmış belini bükmüştür. İsrâfîl'in kanatlarını topladığını gördüğü anda bu melek Sûr'a üflemekle görevlendirilmiştir."

Bunu duyan Hz. Âişe: "Ben de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) böyle dediğini duydum" dedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَهُوَ يَقُولُ: " يَأْخُذُ الْجَبَّارُ

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 9/114 (9283).

ﷻ سَمَاوَاتِهِ وَأَرَضِيهِ بِيَدِهِ، وَقَبَضَ يَدَهُ وَجَعَلَ يَقْبِضُهَا وَيَبْسُطُهَا، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْجَبَّارُ وَأَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟ "، وَيَتَمَيَّلُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى الْمِنْبَرِ يَتَحَرَّكُ مِنْ أَسْفَلِ شَيْءٍ مِنْهُ، حَتَّى أَنِّي أَقُولُ أَسَاقِطٌ هُوَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، وَاخْتُلِفَ عَلَى عَبْدِ الْعَزِيزِ فِيهِ عَلَى ثَلاثَةِ أَقَاوِيلَ، فَقَالَ الْقَعْنَبِيُّ: عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، وَقَالَ يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ: عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، وَالصَّحِيحُ مَا اخْتَارَهُ مُسْلِمٌ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، وَتَابَعَ عَبْدَ الْعَزِيزِ يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَارِي، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَوَى مُسْلِمٌ حَدِيثَهُمَا فِي صَحِيحِهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، وَيَعْقُوبَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ [٢٧٧/٣]

131- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minber üzerinde: *"Cebbâr olan Allah göklerini ve yerini eline alır"* buyurdu ve nasıl olduğunu göstermek için elini açıp kapamaya başladı. Ardından şöyle devam etti: *"Sonra: «Ben Cebbâr'ım! Ben Melik'im! Zorbalar nerede? Büyüklenenler nerede!» buyurur."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu derken sağına soluna bakar gibi yapıyordu ki baktığımda sanki minber alt taraftan hareket ediyor gibiydi. Hatta içimden "Acaba minber Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) düşürecek mi?" demeye başladım.[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

١٣٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرِ بْنِ حَرْمَلَةَ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى، أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، عَنْ عُقَيْلِ بْنِ خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " يَقْبِضُ اللَّهُ تَعَالَى الأَرْضَ بِيَدِهِ وَالسَّمَاوَاتِ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ " [٣١٩/٨]

132- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah yeri ve gökleri avucuna alır ve: «Hükümdar benim!» der."*[2]

---

[1] Müslim (25/2788) ve İbn Mâce (1/71).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

١٣٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبِيدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " جَاءٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ اللَّهَ يَضَعُ السَّمَاوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ، وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ، وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ، وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ، ثُمَّ قَالَ: ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ " [١٢٦/٧]

133- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Ehl-i kitaptan bazıları Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip şöyle dediler: "Ey Muhammed! Allah bir parmağına gökleri, bir parmağına dağları, bir parmağına ağaçları, bir parmağına da suları koyar ve: «Ben Melik'im!» der." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu duyunca azı dişleri görünecek kadar güldü ve: **"Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun elindedir"**[1] dedi.[2]

١٣٤- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ قَائِدُ الأَعْمَشِ، عَنْ الأَعْمَش، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا جِبْرِيلُ، هَلْ تَرَى رَبَّكَ؟ قَالَ: إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ لَسَبْعِينَ حِجَابًا مِنْ نَارٍ أَوْ مِنْ نُورٍ لَوْ دَنَوْتُ مِنْ أَدْنَاهَا لاحْتَرَقْتُ " [٥٥/٥]

134- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cebrâil'e: *"Ey Cebrâil! Rabbini görüyor musun?"* diye sorunca, Cebrâil: *"Onunla aramda ateşten —veya nurdan— yetmiş perde var. Ona en uzak perdenin yanına yaklaşacak olsam dahi yanarım"* dedi.

١٣٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْمُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنِ إِدْرِيسَ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الْمُنْعِمِ بْنِ إِدْرِيسَ، عَنْ أَبِيهِ إِدْرِيسَ، عَنْ جَدِّهِ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَجُلا مِنَ الْيَهُودِ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا

[1] Zümer Sur. 67

[2] Buhârî (4811) ve Müslim (19).

رَسُولَ اللَّهِ، هَلِ احْتَجَبَ اللَّهُ مِنْ خَلْقِهِ بِشَيْءٍ غَيْرِ السَّمَوَاتِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَلائِكَةِ الَّذِينَ حَوْلَ الْعَرْشِ سَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ نُورٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ نَارٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ظُلْمَةٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ رَفَارِفَ مِنْ إِسْتَبْرَقٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ رَفَارِفِ السُّنْدُسِ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ دُرٍّ أَبْيَضَ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ضِيَاءٍ اسْتَضَاءَ مِنْ نُورِ النَّارِ وَالنُّورِ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ ثَلْجٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ مَاءٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ غَمَامٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ بَرَدٍ، وَسَبْعُونَ حِجَابًا مِنْ عَظَمَةِ اللَّهِ الَّتِي لا تُوصَفُ "، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ مَلَكِ اللَّهِ الَّذِي يَلِيهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ سَلَّمَ: أَصَدَّقْتَ فِيمَا أَخْبَرْتُكَ يَا يَهُودِيُّ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَإِنَّ الْمَلَكَ الَّذِي يَلِيهِ إِسْرَافِيلُ، ثُمَّ جِبْرِيلُ، ثُمَّ مِيكَائِيلُ، ثُمَّ مَلَكُ الْمَوْتِ عَلَيْهِمُ السَّلامُ "، اللَّفْظُ لأَسَدِ بْنُ مُوسَى [٤/٨٠]

135- Ebû Hureyre bildiriyor: Yahudilerden bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah, mahlûkatıyla arasına göklerden başka bir perde koydu mu?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Evet! Kendisiyle Arş'ın etrafındaki melekler arasında nurdan yetmiş perde, ateşten yetmiş perde, karanlıklardan yetmiş perde, ince ipekten yetmiş perde, kalın ipekten yetmiş perde, beyaz inciden yetmiş perde, ateş ve nurdan alınmış ışıktan yetmiş perde, kardan yetmiş perde, sudan yetmiş perde, buluttan yetmiş perde, doludan yetmiş perde ve Allah'ın azametinden vasfedilemeyecek olan yetmiş perde vardır."*

Yahudi: "Allah'a en yakın duran melek hakkında bana bilgi ver" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Yahudi! Daha önce dediklerime inandın mı?"* diye sordu. Yahudi: "Evet!" karşılığını verince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a en yakın duran melek İsrâfil, ondan sonra Cebrâil, ondan sonra Mikâil, ondan sonra da ölüm meleğidir"* buyurdu.[1]

Allah'ın Tedbiri

١٣٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ قَالَ:

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (8942).

" إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى لَوْحًا مَحْفُوظًا مِنْ دُرَّةٍ بَيْضَاءَ صَفْحَاتِهَا مِنْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ، قَلَمُهُ نُورٌ، وَكِتَابُهُ نُورٌ، لِلَّهِ فِيهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ ثَلاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ لَحْظَةً، يَخْلُقُ وَيَرْزُقُ، وَيُحْيِي وَيُمِيتُ، وَيُعِزُّ وَيُذِلُّ، وَيَفْعَلُ مَا يَشَاءُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ وَابْنِهِ عَبْدُ الْمَلِكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٠٥/٤]

136- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah beyaz inciden bir Levh-i Mahfuz yarattı. Bunun sahifeleri kırmızı yakuttandır. Kalemi de yazısı (mürekkebi) da nurdandır. Allah bu Lehv'e günde üç yüz altmış defa bakar. Bu bakışında da dilediğine rızık verir, dilediğini diri bırakır, dilediğini öldürür, dilediğini aziz kılıp dilediğini zelil eder. Bu bakışıyla (mahlûkata yönelik) dilediği şeyi yapar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَاصِمٍ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الآجُرِّي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ.ح وثنا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الْبَرَاثِيُّ، قَالا: ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى الْحُسْنِي، عَنْ صَدَقَةَ الدِّمَشْقِيُّ، عَنْ هِشَامِ الْكِنَانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، عَنْ رَبِّهِ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ، قَالَ: " مَنْ أَهَانَ لِي وَلِيًّا فَقَدْ بَارَزَنِي بِالْمُحَارَبَةِ مَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ، مَا تَرَدَّدْتُ فِي قَبْضِ نَفْسِ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ وَلا بُدَّ لَهُ مِنْهُ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ يُرِيدُ بَابًا مِنَ الْعِبَادَةِ، فَأَكُفُّهُ عَنْهُ لا يَدْخُلُهُ عُجْبٌ فَيُفْسِدُهُ ذَلِكَ مَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِمِثْلِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، لا يَزَالُ عَبْدِي يَتَنَفَّلُ لِي حَتَّى أُحِبَّهُ وَمَنْ أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ لَهُ سَمْعًا وَبَصَرًا، ويَدًا وَمُوسِدًا، دَعَانِي فَأَجَبْتُهُ، وَسَأَلَنِي فَأَعْطَيْتُهُ، وَنَصَحَ لِي فَنَصَحْتُ لَهُ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الْغِنَى وَلَوْ أَفْقَرْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الْفَقْرُ، وَإِنْ بَسَطْتُ لَهُ أَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الصِّحَّةُ وَلَوْ أَسْقَمْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا السَّقَمُ وَلَوْ أَصْحَحْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، إِنِّي أُدَبِّرُ عِبَادِي بِعِلْمِي فِي قُلُوبِهِمْ إِنِّي عَلِيمٌ خَبِيرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/72 (12511).

بِهَذَا السِّيَاقِ، إِلا هِشَامُ الْكَتَّانِيُّ، وَعَنْهُ صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو مُعَاوِيَةَ الدِّمَشْقِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُشَنِيِّ [٣١٨/٨]

137- Enes'in Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem), onun da Cebrâil'den bildirdiğine göre Allah şöyle buyurmuştur: *"Benim bir dostumu küçük düşüren kişi bana karşı savaş açmış gibidir. Ölümü istemeyen mümin kulumun ruhunu alırken ettiğim tereddüdü başka bir şey şeyde etmem. Onu üzmek istemem, ama ölümden de kaçış yoktur. Bazen mümin kullarımdan biri kendine bir ibadet kapısı açmak ister, ancak kendini beğenmişliğe düşüp bozulmaması için onu bu yoldan çeviririm.*

Kulum kendisine farz kıldığım şeylerden daha iyi bir şeyle bana yaklaşamaz. Kulum benim için nafile ibadetlere devam eder durur da sonunda onu severim. Sevdiğim kişinin de gözü kulağı, eli ve yardımcısı olurum. Dua ettiği zaman icabet eder, bir şey[1] istediği zaman veririm. Bana karşı samimi oldukça ben de ona karşı samimi olurum.

Bazı kullarımın imanını ancak zenginlik düzene koyar. Onu fakir kılacak olsam bu durum onu bozacaktır. Bazı mümin kullarımın imanını ancak fakirlik ıslah eder. Onu da zengin kılacak olsam bu durum onu bozacaktır. Bazı mümin kullarımın imanını ancak sağlık ıslah eder. Onu hasta kılacak olsam bu durum onu bozacaktır. Bazı mümin kullarımın imanını ancak hastalık düzeltir. Onu sağlıklı kılacak olsam bu durum onu bozacaktır. Ben kalplerinin içini bildiğim kullarımı çekip çeviririm. Ben her şeyi bilirim ve her şeyden haberdarım."

Tek kanallı bir hadistir.

Allah'ın Kudreti

١٣٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِي، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْهِرٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ الغفاري، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ عَلَيْكُمْ مُحَرَّمًا فَلا تَظَّالَمُوا، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا وَلا أُبَالِي، فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلا مَنْ أَطْعَمْتُ فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلا مَنْ كَسَوْتُ فَاسْتَكْسُونِي

أَكْسُكُمْ، يَا عِبَادِي لَمْ يَبْلُغْ ضَرُّكُمْ أَنْ تَضُرُّونِي، وَلَمْ يَبْلُغْ نَفْعُكُمْ أَنْ تَنْفَعُونِي، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَجِنَّكُمْ وَإِنْسَكُمْ، اجْتَمَعُوا وَكَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ مِنْكُمْ لَمْ يَنْقُصْ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي مِثْقَالَ ذَرَّةٍ، وَيَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَجِنَّكُمْ وَإِنْسَكُمْ، اجْتَمَعُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلُونِي جَمِيعًا فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ مَسْأَلَتَهُ لَمْ يُنْقِصْ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلا كَمَا يُنْقِصُ الْمِخْيَطُ إِذَا غُمِسَ فِي الْبَحْرِ، يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ تُرَدُّ إِلَيْكُمْ، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدْنِي، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلا يَلُومَنَّ إِلا نَفْسَهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، رَوَاهُ عَنْ بَكْرِ بْنِ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيِّ، عَنْ أَبِي مُسْهِرٍ، وَعَنِ الدَّارِمِيِّ، عَنْ مَرْوَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ [٥/١٢٦]

138- Ebû Zer'in Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdiğine göre Allah şöyle buyurur: *"Ey kullarım! Zulmü kendime haram kıldığım gibi size de haram kıldım. Bundan dolayı birbirinize zulmetmeyin. Kullarım! Gece gündüz günah işliyorsunuz. Ancak ben yapılanlara aldırmadan günahları bağışlarım. Bundan dolayı benden bağışlanma dileyin ki sizleri bağışlayayım. Kullarım! Doyurduklarım hariç hepiniz açsınız. Benden yiyecek isteyin ki sizleri doyurayım. Kullarım! Giydirdiklerim hariç hepiniz çıplaksınız. Benden giyecek isteyin ki sizleri giydireyim.*

Kullarım! Yapacağınız hiçbir şey bana zarar vermeyeceği gibi yapacağınız hiçbir şeyin bana faydası olacak değildir. Kullarım! Şâyet gelmişiniz geçmişiniz, insanınız cinleriniz içinizden en takvalı kişi gibi olsalar yine de mülkümden zerre kadar bir şey eksiltemezlerdi. Kullarım! Şâyet gelmişiniz geçmişiniz, insanınız cinleriniz bir araya gelip bunlardan her bir kişi tüm isteklerini benden dilese her birine istediğini verir ve mülkümden denize batırılan iğnenin deniz suyundan eksilttiği kadarını dahi eksiltmezlerdi. Kullarım! Yaptığınız kendi amellerinizdir ve tekrar size geri dönecektir. Hayır elde eden kişi bana hamdetsin. Hayır olmayan bir şeyle karşılaşan kişi de bundan dolayı suçu kendisinden başkasında aramasın."[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

---

[1] Müslim (55/2577) ve Ahmed, *Müsned* 5/191 (21477).

Semadakilerin İnsanlardan Üstünlüğü

١٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الزُّهْرِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ الْهَرَوِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ، قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي أَصْحَابِهِ، إِذْ قَالَ لَهُمْ: " تَسْمَعُونَ مَا أَسْمَعُ "؟ فَقَالُوا: مَا نَسْمَعُ مِنْ شَيْءٍ، قَالَ: " إِنِّي لأَسْمَعُ أَطِيطَ السَّمَاءِ، وَلا تُلامُ أَنْ تَئِطَّ، وَمَا فِيهَا مَوْضِعُ شِبْرٍ، إِلا وَعَلَيْهِ مَلَكٌ سَاجِدٌ أَوْ قَائِمٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ، عَنْ حَكِيمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ [٢/٢١٧]

139- Hakîm b. Hizâm der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıyla birlikteyken: *"Benim duyduğumu siz de duyuyor musunuz?"* diye sordu. "Bir şey duymuyoruz" dediklerinde şöyle buyurdu: *"Gökyüzünün çatırdadığını duyuyorum. Çatırdamasından dolayı da yadırganamaz. Zira gökyüzünde secde eden veya ibadete duran bir meleğin bulunmadığı bir karışlık bile boş yer yoktur."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وثنا أَبِي، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ مُوَرِّقٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي أَرَى مَا لا تَرَوْنَ وَأَسْمَعُ مَا لا تَسْمَعُونَ، إِنَّ السَّمَاءَ أَطَّتْ وَحَقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ، لَيْسَ فِيهَا مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعٍ إِلا وَمَلَكٌ وَاضِعٌ جَبْهَتَهُ سَاجِدًا لِلَّهِ ﷻ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا، وَمَا تَلَذَّذْتُمْ بِالنِّسَاءِ عَلَى الْفُرُشَاتِ وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصُّعُدَاتِ تَجْأَرُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ شَجَرَةً فِي الْجَنَّةِ تُعْضَدُ "، لَفْظُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ: " وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ شَجَرَةً تُعْضَدُ " [٢/٢٣٦]

140- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben sizin görmediklerinizi görür, duymadıklarınızı duyarım. Gökyüzü çatırdadı ki çatırdamakla da haklı. Zira gökyüzünde Allah için alnı secdede olan bir meleğin bulunmadığı dört parmaklık bile boş yer yoktur. Şâyet benim bildiklerimi bilseydiniz az güler çok ağlardınız. Yataklarınızda kadınlarınızdan zevk almaz,*

kendinizi dağlara vurur, Allah'a yalvarıp yakarırdınız." Bunu duyduktan sonra vallahi dalları budanan bir ağaç olmayı temeni ettim.[1]

١٤١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ زَائِدَةَ بْنِ أَبِي الرُّقَادِ، ثَنَا زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ مَا مِنْهَا مَوْضِعُ قَدَمٍ إِلا وَبِهِ مَلَكٌ سَاجِدٌ أَوْ رَاكِعٌ أَوْ قَائِمٌ " [٢٦٩/٦]

141- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Gökyüzü çatırdadı ki çatırdamakla da haklı. Zira gökyüzünde secde eden veya rükûda olan veya ibadete duran bir meleğin bulunmadığı bir ayak kadarı dahi boş yer yoktur."*[2]

١٤٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحِمْصِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ، قَالَ: ثنا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّحْوِيُّ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ الطَّائِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْقُلُوبُ أَرْبَعَةٌ: فَقَلْبٌ أَجْرَدُ فِيهِ مِثْلُ السِّرَاجِ أَزْهَرُ، وَذَلِكَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ، وَسِرَاجُهُ فِيهِ نُورُهُ، وَقَلْبٌ أَغْلَفُ مَرْبُوطٌ عَلَى غِلافِهِ، فَذَلِكَ قَلْبُ الْكَافِرِ، وَقَلْبٌ مَنْكُوسٌ، وَذَلِكَ قَلْبُ الْمُنَافِقِ، عَرَفَ ثُمَّ أَنْكَرَ، وَقَلْبٌ مُصَفَّحٌ، وَذَلِكَ قَلْبٌ فِيهِ إِيمَانٌ وَنِفَاقٌ، فَمَثَلُ الإِيمَانِ فِيهِ كَمَثَلِ الْبَقْلَةِ يَمُدُّهَا مَاءٌ طَيِّبٌ، وَمَثَلُ النِّفَاقِ كَمَثَلِ الْقُرْحَةِ يَمُدُّهَا الْقَيْحُ وَالدَّمُ، فَأَيُّ الْمَادَّتَيْنِ غَلَبَتْ صَاحِبَتَهَا غَلَبَتْ عَلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ شَيْبَانُ، عَنْ لَيْثٍ وَحَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ شَيْبَانَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ فَخَالَفَ لَيْثًا، فَقَالَ: عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ حُذَيْفَةَ وَأَرْسَلَهُ [٣٨٥/٤]

142- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kalpler dört türlüdür. Biri saftır ve kandil gibi ışıl ışıldır. Bu, müminin kalbidir ve kandili de nurudur. Diğeri kabuklu ve kabuğu içinde olan kalptir ki bu, kafirin kalbidir. Diğeri tersyüz edilmiş kalptir, bu da münafığın*

---

[1] Tirmizî 4/556 (2312), İbn Mâce 2/1402 (4190) ve Ahmed, *Müsned* 5/206 (21572).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

kalbidir. Zira bilmesine rağmen inkar etmiştir. Bir diğeri de dönek olan kalptir. Bu kalpte hem iman, hem de nifak vardır. İman bu kalpte, tertemiz sulardan beslenen bir bitki gibidir. Nifak ise kan ve irin akıtan bir yaraya benzer. Artık hangisi diğerine baskın çıkarsa bu kalp o yönde olur."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٢/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ شَهْرٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: " يَا جِبْرِيلُ، انْسَخْ مِنْ قَلْبِ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ الْحَلاوَةَ الَّتِي كَانَ يَجِدُهَا، قَالَ: فَيَصِيرُ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ وَالِهًا طَالِبًا لِلَّذِي كَانَ يَعْهَدُ مِنْ نَفْسِهِ نَزَلَتْ بِهِ مُصِيبَةٌ لَمْ يَنْزِلْ بِهِ مِثْلُهَا قَطُّ، فَإِذَا نَظَرَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ عَلَى تِلْكَ الْحَالَةِ، قَالَ: يَا جِبْرِيلُ رُدَّ إِلَى قَلْبِ عَبْدِي مَا نَسَخْتَ مِنْهُ فَقَدِ ابْتَلَيْتُهُ، فَوَجَدْتُهُ صَادِقًا وَسَأَمُدُّهُ مِنْ قِبَلِي بِزِيَادَةٍ، وَإِذَا كَانَ عَبْدًا كَاذِبًا لَمْ يَكْتَرِثْ بِهِ وَلَمْ يُبَالِ بِهِ " [٦/٦٣]

142/a- Ebû Zer der ki: Allah: "Ey Cebrâil! Mümin kulumun kalbinden lezzeti söküp at" buyurur. Bunun üzerine mümin kul daha önce elinde olan şeyin alınmasından ve daha önce hiç görmediği bir musibete maruz kalmasından dolayı pişmanlık duyar. Allah onun bu halini gördüğü zaman: "Ey Cebrâil! Kulumun kalbinden söktüğünü tekrar yerine koy. Onu sadık bir kişi olarak buldum. Onun kalbine daha fazla lezzet vereceğim" buyurur. Eğer yalancı bir kul ise ona üzülmez ve onu önemsemez.

١٤٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي عُقْبَةُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ نَافِعٍ، عَنْ كَعْبٍ، قَالَ: أَتَيْتُ عَائِشَةَ فَقُلْتُ: هَلْ سَمِعْتِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَعَتَ الإِنْسَانَ وَانْظُرِي هَلْ يوَافِقُ نَعْتِي نَعْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتِ: انْعَتْ، فَقَالَ: عَيْنَاهُ هَادٍ، وَأُذُنَاهُ قُمْعٌ، وَلِسَانُهُ تُرْجُمَانٌ، وَيَدَاهُ جَنَاحَانِ، وَرِجْلاهُ بَرِيدٌ، وَكَبِدُهُ رَحْمَةٌ، وَدِينُهُ نَفَسٌ، وَطِحَالُهُ ضَحِكٌ، وَكُلْيَتَاهُ نُكْرٌ، وَالْقَلْبُ مَلِكٌ، فَإِذَا طَابَ طَابَ جُنُودُهُ وَإِذَا فَسَدَ فَسَدَ جُنُودُهُ، فَقَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْعَتُ الإِنْسَانَ هَكَذَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ كَعْبٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَقِيَّةَ عَنْ عُتْبَةَ [٦/٤٧]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/22 (11135).

143- Ka'b(u'l-ahbâr) der ki: Hz. Âişe'nin yanına geldim ve: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) insanı nitelerken hiç duydun mu? İnsan hakkında söylediklerimin onun söyledikleriyle uyuşup uyuşmadığına bakar mısın?" dedim. Âişe: "Söyle" karşılığını verince şöyle dedim: "Gözleri yolunu gösterir. Kulakları habercileri, dili tercümanıdır. Elleri kanatları, ayakları bineklerıdir. Ciğeri rahmet kaynağıdır. Dini onun için nefes gibidir. Dalağı sevincidir, böbrekleri yabancı şeylere karşı onu savunur. Kalbi ise bedenin hükümdarıdır. Bu hükümdar (kalp) iyi olursa askerleri (bedenin diğer organları) iyi olur, hükümdar bozulursa askerleri de bozulur."

Bunun üzerine Âişe: "Ben de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) insanı bu şekilde nitelediğini işittim" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَنْبَأَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي بَحِيرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " قَلْبُ ابْنِ آدَمَ مِثْلُ الْعُصْفُورِ، يتَقَلَّبُ فِي الْيَوْمِ سَبْعَ مَرَّاتٍ "، قَالَ مُوسَى بْنُ هَارُونَ: حَدَّثَنَاهُ إِسْحَاقُ فِي مُسْنَدِهِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ، وَخَالِدٌ لَمْ يَلْقَ أَبَا عُبَيْدَةَ [٢١٦/٥]

144- Ebû Ubeyde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanın kalbi bir kuş gibidir, günde yedi defa hâl değiştirir"* buyurmuştur.

١٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ الْمِقْدَادَ بْنَ الأَسْوَدِ، جَاءَنَا لِحَاجَةٍ لَنَا، فَقُلْنَا: اجْلِسْ عَافَاكَ اللَّهُ حَتَّى نَطْلُبَ حَاجَتَكَ، فَجَلَسَ، فَقَالَ: الْعَجَبُ مِنْ قَوْمٍ مَرَرْتُ بِهِمْ آنِفًا، يَتَمَنَّوْنَ الْفِتْنَةَ، يَزْعُمُونَ لَيَبْتَلِيَنَّهُمُ اللَّهُ فِيهَا بِمَّا ابْتَلَى بِهِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ، وَايْمُ اللَّهِ، لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ السَّعِيدَ لَمَنْ جُنِّبَ الْفِتَنَ يُرَدِّدُهَا ثَلاثًا، وَإِنِ ابْتُلِيَ فَصَبَرَ " وَايْمُ اللَّهِ، لا أَشْهَدُ لأَحَدٍ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى أَعْلَمَ بِمَا يَمُوتُ عَلَيْهِ بَعْدَ حَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لَقَلْبُ ابنِ آدَمَ أَسْرَعُ انْقِلابًا مِنَ الْقِدْرِ إِذَا اسْتَجْمَعَتْ غَلْيًا " [١٧٥/١]

145- Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr, babasından bildiriyor: Bir ihtiyacı için Mikdâd b. el-Esved yanımıza geldi. Ona: "Allah sana afiyet versin! Biz işini halledene kadar sen otur" dedik. Oturunca da şöyle dedi: "Demin

karşılaştığım bir topluluğa çok şaşırdım. Fitneyi temenni ediyorlar ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile ashâbında olduğu gibi Allah'ın kendilerini de fitneyle sınamasını istiyorlar. Allah'a yemin olsun ki Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Şanslı kişi fitnelerden uzak tutulan kişidir! Şanslı kişi fitnelerden uzak tutulan kişidir! Şanslı kişi fitnelerden uzak tutulan kişidir! Fitneye maruz kalınca da sabreden kişidir!»* buyurduğunu işittim. Allah'a yemin olsun ki Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir sözden sonra, ölürken hangi halde öldüğünü görmedikten sonra hiç kimsenin cennetlik olduğunu söyleyemem. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kazanın içindeki su kaynadığında nasıl altüst oluyorsa insanın kalbi ondan daha fazla karışıp, hemen değişiverir»* buyurduğunu işittim."[1]

١٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ " [٦/٩٠]

146- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah hüzünlü olan her kalbi sever"* buyurmuştur.

١٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ فِي الأَرْضِ آنِيَةٌ وَأَحَبُّ آنِيَةِ اللَّهِ إِلَيْهِ مَا رَقَّ مِنْهَا وَصَفَا، وَآنِيَةُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ قُلُوبُ الْعِبَادِ الصَّالِحِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ [٦/٩٧]

147- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın yeryüzü ahalisi içinde tecelli edeceği kapları vardır. Bunlar içinde Allah'ın en sevdikleri daha yumuşak ve şefkatli olanlarıdır. Allah'ın yeryüzündeki bu kapları da salih kullarının kalpleridir."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٨- حدثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى، ثنا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قُلُوبُ بَنِي آدَمَ تَلِينُ فِي الشِّتَاءِ، وَذَلِكَ لأَنَّ اللَّهَ خَلَقَ

[1] Ebû Dâvud 4/99 (4263).

آدَمَ مِنْ طِينٍ، وَالطِّينُ يَلِينُ فِي الشِّتَاءِ ".تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ عَنْ شُعْبَةَ عُمَرُ بْنُ يَحْيَى، وَهُوَ مَتْرُوكُ الْحَدِيثِ، وَصَحِيحُهُ مِنْ قَوْلِ خَالِدٍ، حَدَّثَ بِهِ ابْنَ أَبِي دَاوُدَ، عَنِ ابْنِ زَكَرِيَّا [٥/٢١٦]

148- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanın kalbi kışın daha fazla yumuşak olur. Zira Allah Âdem'i çamurdan yaratmıştır. Çamur da kışın daha fazla yumuşar."*

Metrûk bir ravi olan Ömer b. Yahyâ'nın Şu'be'den merfû olarak rivayet ettiği bir hadistir. Doğrusu bunun Hâlid'in sözü olmasıdır.

١٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ الرُّكَيْنِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمِّهِ، عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّاسُ أَرْبَعَةٌ ، وَالأَعْمَالُ سِتَّةٌ ، فَالنَّاسُ مُوَسَّعٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا مُوَسَّعٌ عَلَيْهِ فِي الآخِرَةِ ، مَقْتُورٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَمَقْتُورٌ عَلَيْهِ فِي الآخِرَةِ وَمَقْتُورٌ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا مُوَسَّعٌ عَلَيْهِ فِي الآخِرَةِ وَشَقِيٌّ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَالأَعْمَالُ سِتَّةٌ: مُوجِبَتَانِ، وَمِثْلٌ بِمِثْلٍ، وَعَشَرَةُ أَضْعَافٍ، وَسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ، الْمُوجِبَتَانِ: مَنْ مَاتَ مُسْلِمًا أَوْ مُؤْمِنًا لا يشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ مَاتَ كَافِرًا، وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ، وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ لَمْ يَعْمَلْهَا يَعْلَمُ اللَّهُ "، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ [٩/٣٤]

149- Hureym b. Fâtik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar dört, ameller ise altı sınıftır. İnsanlar dünya ve âhirette bolluk içinde olan, hem dünya hem de âhirette darlık içinde olan, dünyada darlık âhirette ise bolluk içinde olan, bir de hem dünya da hem de âhirette bedbaht olan olmak üzere dört sınıftır. Ameller de cennet veya cehennemi gerekli kılan iki amel, misliyle karşılık bulan (iyi veya kötü) amel, on katıyla karşılık bulan amel ve yedi yüz katıyla karşılık bulan amel olmak üzere altı çeşittir. Cennet veya cehennemi gerekli kılan amellere gelince, kişi Allah'a iman etmiş ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamış bir şekilde müslüman olarak ölürse cennet kendisine gerekli olur. Kafir olarak ölen kişiye ise cehennem gerekli olur. Kişi bir iyiliğe niyet eder de bunu yapamazsa, Allah bunu bilir..."*[1] Sonrasında ravi hadisin devamını zikreder.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/395 (18924) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/205 (4151).

١٥٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا الْمُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْمُوجِبَتَيْنِ؟ فَقَالَ: " مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ " [٢/٢٣١]

150- Câbir der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) cennet veya cehennemi vacip kılan iki şey sorulunca: *"Allah'ın huzuruna O'na hiçbir şeyi ortak koşmamış bir şekilde çıkan kişiye cennet vacip olurken, Allah'ın huzuruna O'na ortak koşmuş bir şekilde çıkan kişiye cehennem vacip olur"* buyurdu.[1]

١٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِسْحَاقَ أَبُو الْحَسَنِ الصُّوفِيُّ، قَالَ: ثنا هِلالُ بْنُ بِشْرِ بْنِ مَحْبُوبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَحْرٍ الْبَكْرَاوِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَجْعَلُ لِلَّهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ " وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: " مَنْ مَاتَ لا يَجْعَلُ لِلَّهِ نِدًّا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ وَأَبِي الأَحْوَصِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُثْمَانَ الْبَكْرَاوِيُّ عَنْ شُعْبَةَ [٤/٣٤٨]

151- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen kişi cennete girer"* buyurdu.[2]

Ebu'l-Ahvas der ki: Sonrasında Abdullah: "Allah'a ortak koşmuş bir şekilde ölen kişi de cehenneme girer" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

Kişinin Kurtuluşuna veya Helakına Sebep Olan Şeyler

١٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، قَالَ:، ثَنَا زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ كَفَّارَاتٍ، وَثَلاثٌ دَرَجَاتٍ، وَثَلاثٌ مُنْجِيَاتٍ، وَثَلاثٌ مُهْلِكَاتٍ.فَأَمَّا الْكَفَّارَاتُ

---

[1] Müslim (152/93) ve Ahmed, *Müsned* 3/399 (14501).

[2] Buhârî (4497) ve Müslim (150/92).

فَإِسْبَاغُ الْوضُوءِ فِي السَّبَرَاتِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَوَاتِ بَعْدَ الصَّلَوَاتِ، وَنَقْلُ الأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ ، وَأَمَّا الدَّرَجَاتُ فَإِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَإِفْشَاءُ السَّلامِ، وَالصَّلاةُ فِي اللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، وَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ فَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ، وَالرِّضَا وَالْقَصْدُ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ، وَخَشْيَةُ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ فَشُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ " [٢٦٨/٦]

152- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Üç şey kişinin günahlarına kefaret olur, üç şey âhirette derecesini yükseltir, üç şey onu (azaptan) kurtarır, üç şey de onu helak eder. Kişinin günahlarına kefaret olan üç şey, soğuk havalarda abdesti güzelce almak, namaz sonrası bir diğer vaktin namazını (mescidde) beklemek ve namazları cemaatle kılmaya gitmektir. Kişinin âhirette derecesini yükselten üç şey de yemek ikramında bulunmak, selamı yaymak ve herkes uykudayken gece namazına kalkmaktır. Kişiyi (azaptan) kurtaran üç şey, öfke ve rıza anında adaletli olmak, fakirken de zenginken de tutumlu davranmak ve açık veya gizli yapılan her şeyde Allah'tan korkmaktır. Kişiyi helak eden üç şey, cimri davranma, hevâya uyma ve kendini beğenmişliktir."*[1]

١٥٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ بْن عُتْبَةَ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ بَكْرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ وَثَلاثٌ مُنْجِيَاتٌ: شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ، وَثَلاثٌ مُنْجِيَاتٌ: خَشْيَةُ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَالْقَصْدُ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى، وَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، وَرَوَاهُ عِكْرِمَةُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ [٣٤٣/٢]

153- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Üç şey kişiyi helak ederken, üç şey de (azaptan) kurtarır. Kişiyi helak eden üç şey, cimri davranma, hevâya uyma ve kendini beğenmişliktir. Kişiyi (azaptan) kurtaran üç şey, açık veya gizli yapılan her şeyde Allah'tan korkmak,*

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

fakirken de zenginken de tutumlu olmak ve öfke ile rıza anında adaletli davranmaktır."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ عَنْ شَيْبَانَ بْنِ فَرُّوخٍ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ: شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَعُجْبُ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ " [٢١٩/٣]

154- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cimri davranması, hevâya uyması ve sadece kendi görüşlerini beğenmesi, kişinin helakına sebep olur"* buyurmuştur.

١٥٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَجِيحٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا تَمِيمَةَ، وَكَانَ مِمَّنْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ أَبْوَابِ الْقِسْطِ، فَقَالَ: " إِنْصَافُ النَّاسِ مِنْ نَفْسِكَ، وَبَذْلُ السَّلامِ لِلْعَالَمِ، وَذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى فِي الْغِنَى وَالْفَاقَةِ حَتَّى لا تُبَالِي ذُمِمْتَ فِي اللَّهِ أَوْ حُمِدْتَ "، قَالَ: وَسَأَلْتُهُ عَنْ أَبْوَابِ الْهَوَى، فَقَالَ: " شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ، وَقِلَّةُ الصَّبْرِ عِنْدَ الْبَلاءِ، وَقِلَّةُ الشُّكْرِ عِنْدَ الرَّخَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنِ الْحَسَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٠٧/٥]

155- Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yetişenlerden biri olan Ebû Temîme der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) *kıst*'ın çeşitlerini sorduğumda: *"İnsanlara karşı insaflı olman, karşılaştığın herkese selam vermen, Allah için övüldüğüne veya yerildiğine aldırmadan bollukta da darlıkta da Allah'ı zikretmendir"* buyurdu. Ona hevânın da çeşitlerini sorduğumda: *"Cimri davranmak, arzuların peşinden gitmek, kendi kendini beğenmek, musibet anında sabırsız, bollukta da şükürsüz olmaktır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

١٥٥/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: ثنا الْمُسَيَّبُ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْهَوَى مَغْفُورٌ لِصَاحِبِهِ، مَا لَمْ يَعْمَلْ بِهِ أَوْ يَتَكَلَّمْ " [٢/٢٥٩]

155/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Heva sahibi kişi, hevasının istediğini yapmadığı ve onu dile getirmediği sürece bağışlanır"* buyurmuştur.

Allah'ın ve Kulların Karşılıklı Hakları

١٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثَنَا أَبُو إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِيُّ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ بَشِيرٍ الْمُرِّيُّ أَبُو بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ يُحَدِّثُ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ ﷻ قَالَ: " أَرْبَعُ خِصَالٍ: وَاحِدَةٌ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ، وَوَاحِدَةٌ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ عِبَادِي، وَوَاحِدَةٌ لِي، وَوَاحِدَةٌ لَكَ، فَأَمَّا الَّتِي لِي فَتَعْبُدُنِي لا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا، وَأَمَّا الَّتِي لَكَ عَلَيَّ فَمَا عَمِلْتَ مِنْ خَيْرٍ جَزَيْتُكَ بِهِ، وَأَمَّا الَّتِي بَيْنِي وَبَيْنَكَ فَمِنْكَ الدُّعَاءُ وَعَلَيَّ الإِجَابَةُ، وَأَمَّا الَّتِي بَيْنَكَ وَبَيْنَ عِبَادِي تَرْضَى لَهُمْ مَا تَرْضَى لِنَفْسِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ صَالِحٌ مَرْفُوعًا [٦/١٧٣]

156- Enes'in Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdiğine göre Allah şöyle buyurur: *"Kulum! Dört şey vardır ki biri benimle senin aranda olan bir şeydir. İkincisi kullarla senin aranda olan bir şeydir. Üçüncüsü benim içindir. Dördüncüsü de senin içindir. Benim olan şey, sadece bana kulluk etmen ve hiçbir şeyi bana ortak koşmamandır. Senin olan şey ise, yaptığın hayırlı şeylere karşılık seni mükâfatlandırmamdır. Benimle senin aranda olan şey duanın sana, buna icabetin de bana düşmesidir. Diğer kullarla senin aranda olan şey ise, onlara yönelik sadece kendine de istediğin şeyleri istemendir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Müslüman Bir Delikten İki Defa Isırılmaz

١٥٧- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ.
ح وَحَدَّثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، قَالا: ثنا هِشَامُ بْنُ

خَالِدِ بْنِ مَرْوَانَ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ: أَنَّ هِشَامَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَضَى عَنِ الزُّهْرِيِّ، سَبْعَةَ آلافِ دِينَارٍ، ثُمَّ قَالَ: لا تَعُدْ لِمِثْلِهَا تُدَانُ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يُلْسَعُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْوَلِيدُ عَنْ سَعِيدٍ [١٢٦/٦]

157- Saîd b. Abdilazîz bildiriyor: Hişâm b. Abdilmelik, Zührî'nin yedi bin dinarlık borcunu ödedi ve: "Bir daha öylesi bir borcun altına girme "dedi. Zührî şu karşılığı verdi: "Ey müminlerin emiri! Saîd b. el-Müseyyeb'in Ebû Hureyre'den naklen bana bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Mümin bir delikten iki defa ısırılmaz»* buyurmuştur."[1]

En Büyük Günah

١٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَيُوسُفُ الْقَاضِي، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ أَبِي مَيْسَرَةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: " أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ "، قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: " ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ "، قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: " ثُمَّ أَنْ تَزْنِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ "، قَالَ: فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى تَصْدِيقَ قَوْلِ نَبِيِّهِ ﷺ: ﴿وَالَّذِينَ لا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلا بِالْحَقِّ وَلا يَزْنُونَ﴾، رَوَاهُ جَرِيرٌ، وَابْنُ نُمَيْرٍ، وغيره، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ، وَخَالَفَ مَعْمَرٌ أَصْحَابَ الأَعْمَشِ، فَرَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [١٤٥/٤]

158- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! En büyük günah hangisidir?" diye sorduğumda: *"Seni yaratmış olmasına rağmen Allah'a şirk koşmandır"* buyurdu. "Sonra hangisi?" diye sorduğumda: *"Yemeğini (malını) seninle yiyip paylaşacağından korktuğun için çocuğunu öldürmendir"* buyurdu. "Sonra hangisi?" diye sorduğumda: *"Komşunun hanımıyla zina etmendir"* buyurdu. Sonra Allah, Peygamberini (sallallahu aleyhi vesellem) tasdik eder mahiyette: **"Onlar, Allah'ın yanında başka tanrı tutup ona yalvarmazlar.**

---

[1] Farklı bir lafızla Buhârî (6133) ile Müslim (63/2998).

Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar. Zina etmezler. Bunları yapan günaha girmiş olur[1]" âyetini indirdi.[2]

١٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: " أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ وَاصِلٌ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، فَخَالَفَ الأَعْمَشَ، وَمَنْصُورًا [٤/١٤٦]

159- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "En büyük günah hangisidir?" diye sorduğumda: *"Seni yaratmış olmasına rağmen Allah'a şirk koşmandır"* buyurdu..." Sonrasında ravi aynısını zikreder.[3]

١٦٠- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ وَاصِلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ، يُحَدِّثُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: " أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ "، قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: " أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ "، قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: " أَنْ تَزْنِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ "، كَذَا رَوَاهُ وَاصِلٌ، مِنْ دُونِ أَبِي مَيْسَرَةَ، وَتَابَعَ شُعْبَةُ الثَّوْرِيَّ، وَمَهْدِيَّ بْنَ مَيْمُونٍ، عَنْ وَاصِلٍ، عَلَيْهِ وَرَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ، عَنْ وَاصِلٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَتَابَعَهُ عَلَى الْوَقْفِ: الْحَسَنُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ النَّخَعِيُّ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [٤/١٤٦]

160- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "En büyük günah hangisidir?" diye sorduğumda: *"Seni yaratmış olmasına rağmen Allah'a şirk koşmandır"* buyurdu. "Sonra hangisi?" diye sorduğumda: *"Yemeğini (malını) seninle yiyip paylaşacağından korktuğun için çocuğunu öldürmendir"* buyurdu. "Sonra hangisi?" diye sorduğumda: *"Komşunun hanımıyla zina etmendir"* buyurdu.[4]

---

[1] Furkân Sur. 68

[2] Buhârî (4761) ve Müslim (141/86).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

[4] Tahrici daha önce yapıldı.

١٦١- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا دَاوُدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ فِرَاسٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْكَبَائِرُ أَرْبَعٌ: الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ قتلها، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَفِرَاسٍ [٢٠٢/٧]

161- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"En büyük günahlar (kebâir) dörttür. Bunlar Allah'a şirk koşmak, Allah'ın haram kıldığı canı öldürmek, anne babaya asi olmak ve yalan yere yemin etmektir."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ يَحْيَى، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، قَالا: حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مُهَاجِرِ بْنِ قُنْفُذٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ الشِّرْكَ بِاللَّهِ، وَعُقُوقَ الْوَالِدَيْنِ، وَالْيَمِينَ الْغَمُوسَ، وَمَا حَلَفَ حَالِفٌ بِاللَّهِ يَمِينَ بِرٍّ فَأَدْخَلَ فِيهَا مِثْلَ جَنَاحِ الْبَعُوضَةِ إِلا كَانَتْ نُكْتَةً سَوْدَاءَ فِي قَلْبِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، وَهِشَامٍ، وَمَا رَوَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا أُنَيْسٌ [٣٢٧/٧]

162- Abdullah b. Uneys'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"En büyük günahlardan biri Allah şirk koşmaktır. Diğeri anne babaya asi olmaktır. Bir diğeri de yalan yere yemin etmektir. Kişi Allah adına bir hükme sebep olacak yemini ederken buna sinek kanadı kadar dahi olsa yalan bulaştırdığı zaman kalbine kıyamet gününe kadar kalacak şekilde siyah bir leke düşer."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî 5/236 (3021) ve Ahmed, *Müsned* 2/270-271 (6998).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/305 (3237) ve Ahmed, *Müsned* (3/495).

En Büyük Günahlar

١٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ الأَنْمَاطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ بْنِ عَامِرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ سليمان بن مهران عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَشْرَبُ الْخَمْرُ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدَ ذَلِكَ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ رَوَاهُ عَنْهُ الأَئِمَّةُ، وَالْقُدَمَاءُ زَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَالثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَهَارُونُ بْنُ سَعْدٍ، وَأَبُو حَمْزَةَ السَّكُونِيُّ [١١٧/٨]

163- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Zina eden kişi, bu işi yaparken mümin biri değildir. İçki içen kişi, bunu içerken mümin biri değildir. Hırsızlık eden kişi, bunu yaparken mümin biri değildir. Sonrasında ise tövbe edebilir."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا شَيْبَانُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزْنِي الرَّجُلُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَشْرَبُ الْخَمْرَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، يَبْرَأُ مِنْهُ الإِيمَانُ وَلا يَعُودُ حَتَّى يَتُوبَ فَإِذَا تَابَ عَادَ إِلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ لا أَعْلَمُهُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا شَيْبَانُ بِهَذَا اللَّفْظِ [٢٤٨/٩]

164- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Zina eden kişi, bu işi yaparken mümin biri değildir. İçki içen kişi, bunu içerken mümin biri değildir. Kişi bunları yaparken iman ondan uzaklaşır. Yaptığından tövbe edene kadar da geri dönmez. Tövbe etmesi halinde de imanı geri döner."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَزْنِي

---

[1] Buhârî (2475) ve Müslim (100/57).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ "، مَشْهُورٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ [٢٥٧/٨]

165- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Zina eden kişi, bu işi yaparken mümin biri değildir. Hırsızlık eden kişi, bunu yaparken mümin biri değildir. İçki içen kişi, bunu içerken mümin biri değildir. Sonrasında ise tövbe edebilir."*[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

١٦٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ النَّوْفَلِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الأُوَيْسِيُّ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْهَاشِمِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ عَطَاءٍ، وَحُمَيْدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَشْرَبُ الْخَمْرَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَنْتَهِبُ نُهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ وَهُوَ مُؤْمِنٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ [١٦٣/٣]

166- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Zina eden kişi, bu işi yaparken mümin biri değildir. İçki içen kişi, bunu içerken mümin biri değildir. Başkasının değerli mallarını gaspeden kişi de, bunu yaparken mümin biri değildir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا شَبِيبُ بْنُ عَجْلانَ، حَدَّثَنَا أَبُو مُقَاتِلٍ عَنْ عَبْدُ الْعَزِيزِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " لا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ، إِنَّمَا الإِيمَانُ كَالسِّرْبَالِ، فَإِذَا وَقَعَ مِنَ الْعَبْدِ شَيْءٌ مِنْ هَذِهِ الْخَطَايَا خُلِعَ كَمَا يُخْلَعُ السِّرْبَالُ، فَإِذَا تَابَ

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

رَجَعَ إِلَيْهِ الإِيمَانُ كَمَا يَلْبَسُ هُوَ سِرْبَالَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، لَمْ يَذْكُرْهُ بِهَذِهِ الزِّيَادَةِ، إِلا قَتَادَةُ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ [٣/٣٢٢]

167- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Zina eden kişi, bu işi yaparken mümin biri değildir. Hırsızlık eden kişi, bunu yaparken mümin biri değildir. İçki içen kişi, bunu içerken mümin biri değildir. İman, gömlek gibidir. Kişi bu günahlardan birini işlediği zaman gömleğin çıkarılması gibi imanı da çıkarılır. Tövbe etmesi halinde de gömleği giymesi gibi imanı geri döner."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَشْرَبُ الْخَمْرَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلا يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، ثُمَّ التَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ " [٦/٢٥٦]

168- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Zina eden kişi, bu işi yaparken mümin biri değildir. İçki içen kişi, bunu içerken mümin biri değildir. Hırsızlık eden kişi, bunu yaparken mümin biri değildir. Sonrasında ise tövbe edebilir."*[2]

١٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورَ، قَالا: ثنا خَالِدُ بْنُ دِهْقَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَكَرِيَّا، قَالَ: سَمِعْتُ أُمَّ الدَّرْدَاءِ، تَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " كُلُّ ذَنْبٍ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفِرَهُ إِلا مَنْ مَاتَ مُشْرِكًا، أَوْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا " [٥/١٥٣]

169- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kişinin müşrik biri olarak ölmesi veya kasten mümin birini öldürmesi hariç, işlenen bütün günahları Allah'ın bağışlaması umulur."*[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 6/156 (25141).

[3] Ebû Dâvud 4/100 (4270).

١٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا أَبُو حَنِيفَةَ مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ بْنِ مَاهَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا عَمِّي، ثَنَا أَبِي، ثَنَا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " كُلُّ ذَنْبٍ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفِرَهُ إِلا الرَّجُلُ يَمُوتُ كَافِرًا، أَوْ يَقْتُلُ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا "، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ ثور [٦/٩٩]

170- Muâviye der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kişinin kafir olarak ölmesi veya kasten mümin birini öldürmesi hariç, işlenen bütün günahları Allah'ın bağışlaması umulur."*[1]

١٧٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَجْتَمِعَانِ فِي النَّارِ أَبَدًا اجْتِمَاعًا يَضُرُّ أَحَدُهُمَا الآخَرَ "، قَالُوا: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " مُؤْمِنٌ قَتَلَ كَافِرًا ثُمَّ سَدَّدَ "، قَالَ الْحَسَنُ: وَثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، مِثْلَهُ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ أَبِي عَبَّاسٍ [٨/٢٦١]

170/a- Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehennem ateşinde birbirlerine eziyet verecek şekilde ikisi bir araya gelmezler"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Kimler?" diye sorunca: *"Kafir birini öldürdükten sonra doğru yoldan ayrılmayan mümin (ile öldürdüğü kafir)"* karşılığını verdi.

Sabit meşhur bir hadistir.

١٧١- حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ إِبْلِيسَ يَبْعَثُ جُنُودَهُ كُلَّ صَبَاحٍ وَمَسَاءٍ، فَيَقُولُ: مَنْ أَضَلَّ رَجُلا أَكْرَمْتُهُ، وَمَنْ فَعَلَ كَذَا فَلَهُ كَذَا، فَيَأْتِي أَحَدُهُمْ، فَيَقُولُ: لَمْ أَزَلْ بِهِ حَتَّى طَلَّقَ امْرَأَتَهُ، قَالَ: يَتَزَوَّجُ

---

[1] Nesâî (7/75) ve Ahmed, *Müsned* 4/123 (16912).

أُخْرَى، فَيَقُولُ: لَمْ أَزَلْ بِهِ حَتَّى زَنَى فَيُجِيزُهُ وَيُكْرِمُهُ، وَيَقُولُ: لِمِثْلِ هَذَا فَاعْمَلُوا، وَيَأْتِي آخَرُ، فَيَقُولُ: لَمْ أَزَلْ بِفُلانٍ حَتَّى قَتَلَ ، فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَجْتَمِعُ إِلَيْهِ الْجِنُّ، فَيَقُولُونَ لَهُ: يَا سَيِّدَنَا مَا الَّذِي فَرَحَكَ؟ فَيَقُولُ: أَخْبَرَنِي فُلانٌ أَنَّهُ لَمْ يَزَلْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي آدَمَ يُفْتِنُهُ وَيَصُدُّهُ حَتَّى قَتَلَ رَجُلا فَدَخَلَ النَّارَ، فَيُجِيزُهُ وَيُكْرِمُهُ كَرَامَةً لَمْ يُكْرِمْ بِهَا أَحَدًا مِنْ جُنُودِهِ، ثُمَّ يَدْعُو بِالتَّاجِ فَيَضَعُهُ عَلَى رَأْسِهِ وَيَسْتَعْمِلُهُ عَلَيْهِمْ "، رَوَاهُ فُضَيْلٌ [١٢٨/٨]

171- Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İblis her sabah ve her akşam askerlerine: «İçinizden, birini saptıranları ödüllendireceğim! İçinizden şöyle şöyle yapana şunu vereceğim!» der. Bunun üzerine askerlerinden biri gelip: «Filanla o kadar uğraştım ki sonunda karısını boşadı» der. İblis: «Ama başkasıyla evlenir» karşılığını verir. Başka biri gelip: «Filanla o kadar uğraştım ki sonunda zina etti» deyince İblis o askerini ödüllendirip mükâfatlandırır. Diğerlerine: «Sizler de bunun gibi yapın!» der.*

Sonra başka biri gelip: «Filanla o kadar uğraştım ki sonunda birini öldürdü» deyince İblis sevincinden bir çığlık atar. Bu çığlığına cinlerden herkes toplanır ve: «Efendimiz! Neden kadar sevindin?» diye sorarlar. İblis: «Filan kişi insanlardan biriyle uğraşması sonucu onu bozup yoldan çıkardı. Bir adamı öldürmesine ve cehenneme girmesine sebep oldu» der. Sonrasında o askerini daha önce hiç kimseye yapmadığı bir şekilde ödüllendirip mükâfatlandırır. Sonra tacı getirtip onun başına koyar ve diğerlerinin sorumlusu yapar."

١٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ، حَدَّثَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ عَرْشَ إِبْلِيسَ عَلَى الْبَحْرِ يَبْعَثُ سَرَايَاهُ، فَأَعْظَمُهُمْ عِنْدَهُ مَنْزِلَةً أَعْظَمُهُمْ فِتْنَةً "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَأَبُو الزُّبَيْرِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ تَدْرُسَ [٩١/٧]

172- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İblis'in tahtı, denizin üzerindedir ve ordularını oradan gönderir. Yanında askerlerinden en değerli olanları, en çok fitneye sebep olanlarıdır."*[1]

---

[1] Müslim (66/2813) ve Ahmed, *Müsned* 3/386 (14390).

١٧٣- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ الْيَرْبُوعِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ حُمَيْدٍ يَعْنِي الْكِنْدِي، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ، عَنْ أَبِي رَيْحَانَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ إِبْلِيسَ لَيَضَعُ عَرْشَهُ عَلَى الْبَحْرِ وَدُونَهُ الْحُجُبُ يَتَشَبَّهُ بِاللَّهِ ﷻ ثُمَّ يَبُثُّ جُنُودَهُ، فَيَقُولُ: مَنْ لِفُلانٍ الآدَمِيِّ فَيَقُومُ اثْنَانِ، فَيَقُولُ: قَدْ أَجَّلْتُكُمَا سَنَةً، فَإِنْ أَغْوَيْتُمَاهُ وَسَّعْتُ عَنْكُمَا الْبَعْثَ وَإِلا صَلَبْتُكُمَا "، قَالَ: فَكَانَ يُقَالُ لأَبِي رَيْحَانَةَ لَقَدْ صُلِبَ فِيكَ كَثِيرًا [٢/٢٨]

173- Ebû Reyhâne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İblis tahtını denizin üzerine kurar ve önüne perdeler çekerek kendini Allah'a benzetmeye çalışır. Sonra da ordularını oradan göndermeye başlar. «Filan insanın yanına kim gidecek?» diye sorunca askerlerinden iki kişi kalkar. Onlara: «Size bir yıl süre veriyorum. Bu zaman zarfında onu saptırırsanız size bir daha göreve göndermem. Aksi halde sizleri asarım!» der."*

Ubâde b. Yûnus der ki: Bundan dolayı Ebû Reyhâne'ye: "Senin yüzünden birçok şeytan asılmıştır" denilirdi.

١٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، قَالَ: ثنا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَوَلَّى غَيْرَ ذِي نِعْمَتِهِ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ وَهْبٍ، عَنْ عُبَيْسٍ [٣/٧٢]

174- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Asıl sahiplerinden başkalarını efendi edinen kişi (köle) Allah'ın Muhammed'e indirdiğini inkar etmiş olur"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَلْ يَشْتِمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ فَيَسُبُّ أُمَّهُ "، هَذَا

حَدِيثٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، في آخرين، عَنْ سَعْدٍ، مِثْلَهُ [١٧٢/٣]

175- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin anne babasına sövmesi, büyük günahlardandır"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Kişi anne babasına da söver mi ki?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet! Birinin babasına sövünce o da babasına söverek karşılık verir. Yine birinin annesine sövünce o da annesine söverek karşılık verir"* buyurdu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٧٦- حَدَّثَنَا سليمان بن أحمد حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي شِهَابٍ الْخَيَّاطِ، عَنْ لَيْثٍ عن أَبِي فَزَارَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ الأَصَمِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ مَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَغْفِرُ لَهُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ: مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، وَلَمْ يَكُنْ سَاحِرًا يَتَّبِعُ السَّحَرَةَ، وَلَمْ يَحْقِدْ عَلَى أَخِيهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو فَزَارَةَ وَاسْمُهُ رَاشِدُ بْنُ كَيْسَانَ [٩٩/٤]

176- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi üç şeyden birini yapmadıktan sonra Allah onun diğer günahlarını dilerse bağışlar. Biri kişinin Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölmesidir. Diğeri büyücülük yapmaması ve büyücülerin peşinden gitmemesidir. Bir diğeri de kardeşine kin gütmemesidir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ سَلامُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ، ثَنَا زَاذَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُكَفِّرُ الْخَطَايَا إِلا الأَمَانَةَ يُجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَإِنْ كَانَ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَيَقَالُ لَهُ: أَدِّ أَمَانَتَكَ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ كَيْفَ لِي بِهَا وَقَدْ ذَهَبَتِ الدُّنْيَا؟ فَيَقُولُ: اذْهَبُوا بِهِ إِلَى الْهَاوِيَةِ، فَيُنْطَلَقُ بِهِ

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 5/251 (5230).

فَتَتَمَثَّلُ لَهُ فِي قَعْرِ جَهَنَّمَ كَهَيْئَتِهَا يَوْمَ أَخَذَهَا مِنْ أَصْحَابِهَا، قَالَ: فَيَهْوِي فَيَحْمِلُهَا عَلَى عُنُقِهِ، ثُمَّ يَرْتَفِعُ، ثُمَّ تَهْوِي، وَيَهْوِي عَلَى أَثَرِهَا، وَهُوَ كَذَلِكَ أَبَدَ الآبِدِينَ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: " وَالأَمَانَةُ فِي الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ، وَفِي الصَّلاةِ، وَفِي الْحَدِيثِ، وَفِي الْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ، وَأَشَدُّ ذَلِكَ الوَدَائِعُ " [٩/٣٠]

177- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Allah yolunda öldürülme, kıyamet gününde kişinin, emanetler hariç bütün günahlarına kefaret olur. Kişi Allah yolunda öldürülmüş olsa dahi kendisine: «Emaneti geri ver!» denilir. Kişi: «Rabbim! Dünya yok olup gitmişken bu emaneti nasıl vereyim?» deyince, Allah: «Onu cehenneme götürün!» buyurur. Ardından bu kişi alınıp cehenneme götürülür. Cehennemin dibinde aldığı emanet aldığı günkü haliyle karşısına çıkarılır. Kişi bunu omzuna alınca yükselmeye başlar. Sonra geri aşağıya inmeye başlar ki o da onun peşinden iner ve bu inişi sonsuza kadar devam eder."

Abdullah der ki: "Emanet cenabetlikten yıkanmada, namazda, konuşmada, ölçü ve tartılarda olur. En ağırı da mal olarak bırakılan emanetlerdir."[1]

İlmin ve Emanetin Kaldırılması

١٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ، قَدْ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْظُرُ الآخَرَ، حَدَّثَنَا: " أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ، ثُمَّ نَزَلَ الْقُرْآنُ، تَعَلَّمُوا مِنَ الْقُرْآنِ وَعَلِّمُوا " ثُمَّ ثنا عَنْ رَفْعِ الأَمَانَةِ، فَقَالَ: " يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ، فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجْلِ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفِطَ فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ، فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ، وَلا يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الأَمَانَةَ حَتَّى يُقَالَ إِنَّ فِي بَنِي فُلانٍ رَجُلا أَمِينًا، ثُمَّ يُقَالُ لِلرَّجُلِ: مَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَجَلَّهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ، وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ حِينٌ وَمَا أُبَالِي أَيَّكُمْ بَايَعْتُ لَئِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا لَيَرُدَّنَّهُ عَلَيْهِ سَاعِيهِ ، وَلَئِنْ كَانَ مُسْلِمًا لَيَرُدَّنَّهُ عَلَيَّ دِينُهُ، فَأَمَّا الْيَوْمَ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/219 (10527).

فَوَاللَّهِ مَا كُنْتُ لأُبَايِعُ مِنْكُمْ إِلا فُلانًا وَفُلانًا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ [٢٥٨/٨]

178- Huzeyfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize iki hadiseden bahsetti. Bunlardan birini gördüm, diğerini ise görmeyi bekliyorum. Bize şöyle bahsetti: *"Emanet önce salih kişilerin kalplerinin derinliğine indirildi. Sonra onlar önce Kur'ân'dan, sonra da sünnetten emanet konusunu öğrendiler ve başkalarına öğrettiler."*

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emanetin tekrar geri kaldırılmasından bahsedip şöyle buyurdu: *"Kişi uykuya dalacak ve emanet kalbinden geri alınacak. Emanetten geriye ayağına bir ateş parçası düştüğünde değdiği yerde bıraktığı kabarcık gibi bir şey kalacak. Bu kabarcığı şişkin görürsün, ama aslında içinde bir şey yoktur. Bu şekilde insanlar birbirleriyle alışveriş yapacaklar, ama hiç kimse emanet sahibi olmayacak. Artık: «Filan oğullarında çok emin bir adam bulunmakta» demeye başlayacaklar. «Şu adam ne akıllı ne kibar ve ne mert bir adamdır» diyecekler. Oysa o adamın kalbinde hardal tanesi kadar bile bir iman olmayacaktır."*

Öyle bir zaman yaşamıştım ki kiminle alışveriş yaptığıma aldırmazdım. Zira o kişi Hıristiyan ise oradaki yönetici hile yapmasına engel olurdu. Müslüman biriyse de Müslümanlığı onu, bana karşı bir hileden alıkoyardı. Oysa bu gün içinizden ancak filan ve filan kişiyle alışveriş yapabiliyorum.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٧٩- حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا جَعْفَرٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَرِيقٍ وَمَرَّتِ امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ، فَقَالَ لَهَا رَجُلٌ: الطَّرِيقَ، فَقَالَتِ: الطَّرِيقُ؟ الطَّرِيقُ يَمْنَةً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " دَعُوهَا فَإِنَّهَا جَبَّارَةٌ " [٢٩١/٦]

179- Enes der ki: Bir defasında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yolda giderken önünde de siyah bir kadın yürüyordu. Adamın biri kadına doğru: "Yol ver!" diye seslenince, kadın: "Yol mu? Sağdan geçin!" dedi. Bunu işiten

---

[1] Buhârî (6497) ve Müslim (230/143).

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadını rahat bırakın! Pek kaba birine benziyor!"* buyurdu.[1]

١٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، عَنِ أَبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ فَرَّقَ بَيْنَ اثْنَيْنِ فِي مَجْلِسٍ تَكَبُّرًا عَلَيْهِمَا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ وُهَيْبٍ، عَنْ أَبَانَ مُرْسَلا [١٦٢/٨]

180- Ebân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir mecliste büyüklenerek iki kişinin arasını ayırıp ortaya oturan kişi, cehennemdeki yerine de hazırlansın"* buyurmuştur.

Tek kanallı mürsel bir hadistir.

١٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الطَّالْقَانِيُّ، ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ عَلَيْهِ بُرْدَةٌ لَهُ، فَقَعَدَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ عَلَيْهِ أَطْمَارٌ لَهُ، فَقَعَدَ، فَقَامَ الْغَنِيُّ بِثِيَابِهِ فَضَمَّهَا إِلَيْهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَكَلُّ هَذَا تَقَذُّرًا مِنْ أَخِيكَ الْمُسْلِمِ؟ أَكُنْتَ تَحْسَبُ أَنْ يصيبَهُ مِنْ غِنَاكَ شَيْءٌ، أَوْ يُصِيبُكَ مِنْ فَقْرِهِ شَيْءٌ؟ " فَقَالَ الْغَنِيُّ: مَعْذَرَةً إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ مِنْ نَفْسٍ أَمَارَةٍ بِالسُّوءِ، وَشَيْطَانٍ يَكِيدُنِي، أُشْهِدُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَّ نِصْفَ مَالِي لَهُ، فَقَالَ الرَّجُلُ: مَا أُرِيدُ ذَاكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لِمَ ذَاكَ؟ " قَالَ: أَخَافُ أَنْ يُفْسِدَ قَلْبِي كَمَا أَفْسَدَهُ، كَذَا رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ، عَنْ عَبَّادٍ مُرْسَلا [٥٣/٨]

181- Abbâd b. Kesîr b. Kays anlatıyor: Zengin adamın biri üzerinde cübbesiyle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip oturdu. Daha sonra üzerinde eski bir hırkayla başka bir adam gelip yanında oturdu. Bunun üzerine zengin adam giysilerini kendine doğru çekip topladı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumu görünce ona: *"Müslüman kardeşinden bu kadar mı iğreniyorsun? Senin zenginliğinin ona veya onun fakirliğinin sana bulaşacağını mı düşündün?"* buyurdu. Zengin adam: "Bana kötülüğü emreden bir nefisten ve bana tuzak kuran şeytandan dolayı

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 8/122 (8160).

Allah'tan ve Resûlünden özür diliyorum. Ey Allah'ın Resûlü! Sen de şahit ol ki malımın yarısını ona veriyorum" deyince, fakir adam: "Bunu istemiyorum" karşılığını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neden?"* diye sorunca, adam: "Bu malın onun kalbini bozması gibi benim de kalbimi bozmasından korkarım" dedi.[1]

١٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ، ثنا يَحْيَى، عَنْ عَوْفٍ، ثنا خِلاسٌ، وَمُحَمَّدٌ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " بَيْنَمَا رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ شَابًّا يَمْشِي فِي حُلَّةٍ يَتَبَخْتَرُ مُخْتَالا فَخُورًا ابْتَلَعَتْهُ الأَرْضُ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " [٣٨٩/٨]

182- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizden önceki topluluklardan bir adam giysisi içinde kendini beğenmiş bir şekilde yürürken Allah'ın emriyle yer onu içine aldı. Kıyamet gününe kadar da yerin içinde aşağıya doğru batıp duracaktır."*[2]

Hilekâr ve Hainlerin Cennete Girememesi

١٨٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، عَنْ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ خِبٌّ وَلا خَائِنٌ " [١٦٣/٤]

183- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hilekâr ve hainler cennete giremez"* buyurduğunu işittim.

İmana Ters Olan Şeyler

١٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، قَالَ: ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ

[1] Ahmed, *Müsned* (6/245).

[2] Buhârî (5789) ve Müslim (49/2088).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ، وَلا بِاللَّعَّانِ، وَلا بِالْفَاحِشِ الْبَذِيِّ "، رَوَاهُ الْحَكَمُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ، وَحَدِيثُ الأَعْمَشِ تَفَرَّدَ بِهِ إِسْرَائِيلُ [٤/٢٣٥] [٥/٥٨]

184- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin; başkalarına dil uzatan, lanet eden, kaba davranan ve çirkin sözler söyleyen biri değildir"* buyurmuştur.[1]

Müminin Niyeti

١٨٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ، ثَنَا حَاتِمُ بْنُ عَبَّادٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ قَيْسٍ الْكِنْدِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ، وَعَمَلُ الْمُنَافِقِ خَيْرٌ مِنْ نِيَّتِهِ، وَكُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى نِيَّتِهِ، فَإِذَا عَمِلَ الْمُؤْمِنُ عَمَلا كَانَ فِي قَلْبِهِ نُورُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، وَسَهْلٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٢٥٥]

185- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminin niyeti amelinden, münafığın ameli de niyetinden daha hayırlıdır. Her bir kişi de niyetine göre amel eder. Ancak mümin amel ettiği zaman bunun nuru kalbine yansır."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Şeytanın Araçları

١٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الأَيْلِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَالَ إِبْلِيسُ لِرَبِّهِ ﷻ: يَا رَبِّ، قَدْ أُهْبِطَ آدَمُ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ سَيَكُونُ لَهُ كِتَابٌ وَرُسُلٌ، فَمَا كِتَابُهُمْ وَرُسُلُهُمْ؟ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: رُسُلُهُمْ: الْمَلائِكَةُ، وَالنَّبِيُّونَ مِنْهُمْ، وَكُتُبُهُمْ: التَّوْرَاةُ، وَالإِنْجِيلُ، وَالزَّبُورُ، وَالْفُرْقَانُ، قَالَ: فَمَا كِتَابِي؟ قَالَ: كِتَابُكَ: الْوَشْمُ، وَقُرْآنُكَ: الشِّعْرُ، وَرُسُلُكَ: الْكَهَنَةُ، وَطَعَامُكَ: مَا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ

---

[1] Tirmizî 4/350 (1977) ve Ahmed, *Müsned* 1/525 (3838).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 6/185 (5942).

عَلَيْهِ، وَشَرَابُكَ: كُلُّ مُسْكِرٍ، وَحَدِيثُكَ: الْكَذِبُ، وَبَيْتُكَ: الْحَمَّامُ، وَمَصَائِدُكَ: النِّسَاءُ، وَمُؤَذِّنُكَ: الْمِزْمَارُ، وَمَسْجِدُكَ: الأَسْوَاقُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الأَيْلِيُّ [٢٧٨/٣]

186- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"İblis, Rabbine: «Rabbim! Âdem yeryüzüne indirildi. Ona (ve soyundan gelenlere) kitap ve elçiler gönderileceğini biliyorum. Kitap ve elçileri nedir?» diye sorunca, Rabbi: «Elçileri, melekler ve içlerinden çıkacak olan peygamberlerdir. Kitapları da Tevrat, İncil, Zebûr ve Furkân'dır" karşılığını verdi. İblis: «Benim kitabım ne olacak?» diye sorunca, Rabbi: «Senin kitabın dövmeler, okunacak metinlerin şiirler, elçilerin kahinler, yiyeceğin üzerine Allah'ın adı anılmayan şeyler, içeceğin sarhoşluk veren şeyler, sözlerin yalan, evin hamamlar, tuzakların kadınlar, müezzinlerin müzik aletleri, mescidin de çarşılar olacaktır» karşılığını verdi."*

Tek kanallı bir badistir.

١٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا قَبِيصَةُ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلشَّيْطَانِ لَعُوقًا وَكُحْلا وَنَشُوقًا، فَأَمَّا لَعُوقُهُ فَالْكَذِبُ، وَأَمَّا كُحْلُهُ فَالنَّوْمُ عَنِ الذِّكْرِ، وَأَمَّا نَشُوقُهُ فَالْغَضَبُ " [٣٠٨/٦]

187- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Şeytanın (insanlara verdiği) bir macunu, sürmesi ve enfiyesi vardır. Macunu yalandır. Sürmesi zikirden alıkoymak için uyutmasıdır. Enfiyesi de öfkedir."*

١٨٧/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ، قَالَ: ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ السَّرَّاجُ، قَالَ: ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ يَاسِينَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، أَنَّهُ خَطَبَ النَّاسَ وَقَدْ حُبِسَ الْعَطَاءُ شَهْرَيْنِ أَوْ ثَلاثَةً، فَقَالَ لَهُ أَبُو مُسْلِمٍ: يَا مُعَاوِيَةُ، إِنَّ هَذَا الْمَالَ لَيْسَ بِمَالِكَ وَلا مَالَ أَبِيكَ وَلا مَالِ أُمِّكَ، فَأَشَارَ مُعَاوِيَةُ إِلَى النَّاسِ أَنِ امْكُثُوا، وَنَزَلَ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ رَجَعَ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَبَا مُسْلِمٍ ذَكَ أَنَّ هَذَا الْمَالَ لَيْسَ بِمَالِي وَلا بِمَالِ أَبِي وَلا أُمِّي وَصَدَقَ أَبُو مُسْلِمٍ،

إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالشَّيْطَانُ مِنَ النَّارِ، وَالْمَاءُ يُطْفِئُ النَّارَ، فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ " اغْدُوا عَلَى عَطَايَاكُمْ عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ ﷻ

187/a- Abdullah b. Urve bildiriyor: Muâviye b. Ebî Süfyân ganimetten dağıtılan maaşları iki veya üç ay boyunca vermedi. Bir defasında insanlara hutbe verirken Ebû Müslim kendisine: "Ey Muâviye! Bu mallar ne senin, ne babanın, ne de annenin malıdır!" dedi. Bunun üzerine Muâviye oradaki Müslümanlara bekleyin diye işaret etti. Minberden indi, gidip gusül abdesti aldı, sonra dönüp şöyle dedi: "Ey insanlar! Ebû Müslim bu malların benim, babamın veya annemin malı olmadığını ifade etti. Ebû Müslim doğruyu söylemiştir. Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem): *«Öfke Şeytandan, Şeytan da ateştendir. Su da ateşi söndürür. Bunun için biriniz öfkelendiği zaman yıkansın!»* buyurduğunu işittim. Yarından itibaren maaşlarınızı almaya gelebilirsiniz. Allah alacağınızı size bereketli kılsın."

Kişiyi Helaka Sürükleyen Şeyler

١٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثنا قَبِيصَةُ، وَأَبُو حُذَيْفَةَ، قَالَا: ثنا سُفْيَانُ.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قَالَ الْمَرْءُ: هَلَكَ النَّاسُ، فَهُوَ مِنْ أَهْلَكِهِمْ "، رَوَاهُ مُؤَمَّلٌ، وَغَيْرُهُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، مِثْلَهُ [١٤١/٧]

188- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi «İnsanlar helak oldu» dediği zaman helaka en çok kendisi yaklaşmış demektir."*[1]

١٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، وَإِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " سَمِعْتُ الرَّجُلَ، يَقُولُ: هَلَكَ النَّاسُ، فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ "، قَالَ إِسْحَاقُ: قُلْتُ لِمَالِكٍ: مَا وَجْهُ هَذَا؟ فَقَالَ: إِمَّا رَجُلٌ كَفَّرَ النَّاسَ، فَظَنَّ أَنَّهُ خَيْرُهُمْ فَازْدَرَاهُمْ، فَقَالَ هَذَا الْقَوْلَ، وَإِمَّا رَجُلٌ حَزِنَ لِمَا رَأَى فِي النَّاسِ مِنَ النَّقْصِ فَأَحْزَنَهُ ذَهَابُ

---

[1] Müslim (139/2623), Ebû Dâvud 4/297-298 (4983) ve Ahmed, *Müsned* 20/365 (7703).

أَهْلِ الْخَيْرِ، فَقَالَ هَذَا الْقَوْلَ فَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ لا بَأْسَ بِهِ، وَلَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ أَوْ نَحْوَهَا مِنَ الْقَوْلِ [٣٤٥/٦]

189- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birinin «İnsanlar helak oldu» dediğini duydum, oysa helaka en çok kendisi yaklaşmıştı."*

Ravi İshâk der ki: Mâlik'e: "Bu nasıl oluyor?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Ya birisi insanları tekfir edip kendini hepsinden daha hayırlı görmüş ve bu sözü söylemiştir, ya da insanların içinde bulunduğu kötü durumu görüp hayırlı insanların azaldığına üzülmüş ve bu sözü söylemiştir. Umarım bu sözü söylemesinin bir sakıncası veya aleyhinde olacak kötü bir sonucu yoktur."

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve Müslümanlar

١٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ أَبُو جَعْفَرٍ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلامٍ، قَالَ: ثنا رَيْحَانُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ عَطِيَّةَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَبِيعَةَ الْجُرَشِيَّ، يَقُولُ: " أُتِيَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَقِيلَ لَهُ: لِتَنَمْ عَيْنَاكَ، وَلْتَسْمَعْ أُذُنَاكَ، وَلْيَعْقِلْ قَلْبُكَ، فَنَامَتْ عَيْنَايَ وَسَمِعَتْ أُذُنَايَ وَعَقَلَ قَلْبِي، فَقِيلَ: إِنَّ سَيِّدًا بَنَى دَارًا وَوَضَعَ مَأْدُبَةً وَأَرْسَلَ دَاعِيًا، فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ وَأَكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ وَرَضِيَ عَنْهُ السَّيِّدُ، وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ وَلَمْ يَطْعَمْ مِنَ الْمَأْدُبَةِ وَسَخِطَ عَلَيْهِ السَّيِّدُ، فَاللَّهُ السَّيِّدُ وَمُحَمَّدٌ الدَّاعِي وَالدَّارُ الإِسْلامُ وَالْمَأْدُبَةُ الْجَنَّةُ "، حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَيُّوبَ، وَأَبِي قِلابَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ رَيْحَانَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْهُ [٢٨٩/٢]

190- Rabîa el-Cureşî der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelindi ve: *"Gözlerin uyusun, ama kulakların açık, kalbin de uyanık kalsın"* denildi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda şöyle buyurdu: *"Bundan dolayı gözlerim uyur, ama kulaklarım açık, kalbim de uyanık kalır. Bana şöyle denildi: Efendinin biri bir ev inşa edip bir ziyafet hazırladı ve ziyafete davet için birini gönderdi. Davetçinin bu davetine icabet edenler eve girip ziyafetten yer. Efendi de ondan hoşnut olur. Davetçinin davetine icabet etmeyenler eve giremez, ziyafetten*

yiyemez ve efendinin öfkesine sebep olur. Burada efendi Allah'tır. Davetçi Muhammed'dir. Ev İslam dini, ziyafet de cennettir."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

İslam'ın Yanında Günahların Zarar Vermemesi

١٩١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَضُرُّ مَعَ الإِسْلامِ ذَنْبٌ، كَمَا لا يَنْفَعُ مَعَ الشِّرْكِ عَمَلٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، وَقَالَ غَيْرُ يَحْيَى: نَزَلَ رَجُلٌ عَلَى مَسْرُوقٍ، فَقَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ [١٠٨/٧]

191- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şirkin yanında hiçbir amelin faydasının olmaması gibi İslam'ın yanında hiçbir günahın zararı olmaz"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir. Ravi Mesrûk, yanında misafir olarak konaklayan birine hitaben bu hadisi rivayet etmiştir.

Günahlarından Dalayı Kişinin Tekfir Edilmemesi

١٩٢- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي غَسَّانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا سَعْدَانُ بْنُ زَكَرِيَّا الدَّوْرَقِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، وَالأَوْزَاعِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، مَعًا عَنْ عَلِيٍّ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بُنِيَ الإِسْلامُ عَلَى ثَلاثٍ: أَهْلُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ لا تُكَفِّرُوهُمْ بِذَنْبٍ وَلا تَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ بِشِرْكٍ، وَمَعْرِفَةُ الْمَقَادِيرِ خَيْرِهَا وَشَرِّهَا مِنَ اللَّهِ، وَالْجِهَادُ مَاضٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، لا يَنْقُضُ ذَلِكَ جَوْرُ جَائِرٍ، وَلا عَدْلُ عَادِلٍ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَالأَوْزَاعِيِّ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى وَهُوَ التَّيْمِيُّ، وَعَنْهُ سَعْدَانُ بْنُ زَكَرِيَّا [٧٣/٣]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 5/65 (4597).

192- Hz. Ali ile Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İslam üç şey üzerine bina edilmiştir. Lâ ilâhe illallah diyenleri (müslümanları) tekfir etmeyin, onları şirkle itham etmeyin. Hayrı ve şerriyle tüm takdirlerin Allah'tan olduğunu bilin. Cihad da kıyamet gününe kadar baki kalacak, hiçbir zâlimin zulmü veya adil yöneticinin adaleti ona engel olamayacaktır."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ صَّاعِدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الْجَوَّازُ الْمَكِّيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي الْحَجَّاجِ، ثنا عِيسَى بْنُ سِنَانٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ قِيلَ لَهُ: هَلْ كُنْتُمْ تُسَمُّونَ شَيْئًا مِنَ الذُّنُوبِ، الْكُفْرَ أَوِ الشِّرْكَ أَوِ النِّفَاقَ؟ فَقَالَ: " مُعَاذَ اللَّهِ وَلَكِنَّا كُنَّا نَقُولُ: مُؤْمِنِينَ مُذْنِبِينَ " [١٧٦/٥]

193- Recâ b. Hayve bildiriyor: Câbir b. Abdillah'a: "Günah işleyenler için kâfir, müşrik veya münafık gibi isimler koyar mıydınız?" diye sorulunca şöyle karşılık verdi: "Böylesi isimler koymaktan Allah'a sığınırız! Ancak bu gibi kişilere «günahkâr müminler» derdik."

١٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثَنَا صَالِحٌ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ التِّنِّيسِيُّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، ثَنَا غَالِبٌ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " كُنَّا نَقُولُ لِقَاتِلِ الْمُؤْمِنِ إِذَا مَاتَ، إِنَّهُ فِي النَّارِ وَنَقُولُ لِمَنْ أَصَابَ كَبِيرَةً مَاتَ عَلَيْهَا، إِنَّهُ فِي النَّارِ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ فَلَمْ نُوجِبْ لَهُمْ كُنَّا نَرْجُو لَهُمْ وَنَخَافُ عَلَيْهِمْ " [١٨٧/٦]

194- İbn Ömer der ki: "Mümin olan birini öldüren kişi hakkında öldüğü zaman «Bu adam cehennemliktir» derdik. Yine büyük günahlardan birini işlerken ölen kişi hakkında da «Bu adam cehennemliktir» derdik. Ancak: **"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar"**[1] âyeti nazil olunca böylesi kişilerin cehennemi hak ettiklerini söylemeyi bıraktık. Bunun yerine onların cennetlik olmalarını temenni ettik, cehenneme girebilme ihtimallerinden dolayı da onlar adına korkar olduk."

---

[1] Nisâ Sur. 48

١٩٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ الْحَارِثِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَقْطَعُوا الشَّهَادَةَ عَلَى أُمَّتِي، فَمَنْ قَطَعَ عَلَيْهِمُ الشَّهَادَةَ فَأَنَا مِنْهُ بَرِيءٌ وَهُوَ مِنِّي بَرِيءٌ، إِنَّ اللَّهَ كَتَمَنَا مَا يُرِيدُ بِأَهْلِ قِبْلَتِنَا "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، لا اعْرِفْ لَهُ طَرِيقًا غَيْرَهُ [٢٢٣/٨]

195- Muhammed b. en-Nadr el-Hârisî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimden biri hakkında (cennetlik veya cehennemlik olduğuna yönelik) kesin bir şahadette bulunmayın. Onlardan biri hakkında böylesi bir şahadette bulunanlar benden uzaktır, ben de onlardan uzağım. Allah bizimle aynı kıbleyi paylaşanların akıbetini bizden gizli tutmuştur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Şeytanın Umut Kestiği Kişiler

١٩٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَوْ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ يَئِسَ أَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّونَ، وَلَكِنَّهُ رَضِيَ مِنْهُمْ بِمَا يَحْقِرُونَ "، كَذَا رَوَاهُ أَبُو حُذَيْفَةَ عَلَى شَكٍّ فِيهِ، وَرَوَاهُ مُصْعَبُ بْنُ مَاهَانَ مِنْ غَيْرِ شَكٍّ،

196- Ebû Hureyre veya Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şeytan namaz kılanların kendisine kul olmalarından yana umudunu kesmiş, ancak basit gördükleri günahlara razı olup bunlarla yetinmiştir."*[1]

١٩٧- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ مَاهَانَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٨٧/٧]

197- Ebû Hureyre kanalıyla aynısı rivayet edilmiştir.

---

[1] Müslim (65) ve Ahmed, *Müsned* (3/354).

İtaatin Helaka Engel Olması

١٩٨- ثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الإِسْفَذْنِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ بَكْرِ بْنِ ظَبْيَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ: أَنْ يَا مُوسَى، لَوْلا مَنْ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ لَسَلَّطْتُ جَهَنَّمَ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا، يَا مُوسَى لَوْلا مَنْ يَعْبُدُنِي لَمَا أَمْهَلْتُ مَنْ يَعْصِينِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، يَا مُوسَى إِنَّهُ مَنْ آمَنَ فَهُوَ أَكْرَمُ الْخَلْقِ عَلَيَّ، يَا مُوسَى كَلِمَةٌ مِنَ الْعَاقِّ تَزِنُ جَمِيعَ رِمَالِ الدُّنْيَا، قَالَ مُوسَى: يَا رَبِّ مُنَّ عَلَيَّ مَنِ الْعَاقُّ؟ قَالَ: الَّذِي إِذَا قَالَ لِوَالِدَيْهِ: لا لَبَّيْكَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ بَكْرٍ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الإِسْفَذْنِيِّ [٣٤٣/٢]

198- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah, Mûsa b. İmrân'a şöyle vahyetti: «Ey Mûsa! Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet edenler olmasaydı cehennemi dünya insanlarına musallat ederdim. Ey Mûsa! Şâyet bana ibadet edenler bulunmasaydı bana isyan edenleri bir an bile hayatta bırakmazdım. Ey Mûsa İman edenler benim yanımda diğer tüm mahlûkattan daha değerlidir. Ey Mûsa! Asi olanın bir sözü dünyadaki tüm kumları kadar ağırdır.» Musa: «Rabbim! Lütfedip bana asi olanın kim olduğunu açıkla» deyince, Allah: «Anne babasına «Emrinizde değilim!» diyen kişidir» karşılığını verdi."*

Tek kanallı bir hadistir.

Allah Hakkında Hüsnü Zan İçinde Olmak

١٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا بُنْدَارُ بْنُ بَشَّارٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، وَإِنْ تَقَرَّبَ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا، وَإِنْ تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [٩/ ٢٧]

199- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah: «Ben kuluma benim hakkımdaki zannına göre davranırım.*

Beni zikrederse onun yanında dururum. Bana bir karış yaklaşırsa ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelmesi halinde ben ona koşarak giderim» buyurur."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى يَزِيدَ بْنِ الأَسْوَدِ عَائِدِينَ فَدَخَلَ عَلَيْهِ وَاثِلَةُ بْنُ الأَسْقَعِ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ مَدَّ يَدَهُ فَأَخَذَ يَدَهُ فَمَسَحَ بِهَا وَجْهَهُ وَصَدْرَهُ لأَنَّهُ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ: يَا يَزِيدُ كَيْفَ ظَنُّكَ بِرَبِّكَ؟ فَقَالَ: حَسَنٌ، قَالَ: فَأَبْشِرْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي إِنْ خَيْرًا فَخَيْرٌ، وَإِنْ شَرًّا فَشَرٌّ " [٣٠٦/٩]

200- Yûnus b. Meysere der ki: Hasta olan Yezîd b. el-Esved'in ziyaretine gitmiştik. Oradayken Vâsile b. el-Eska' geldi. Vâsile onu görünce elini uzatıp yüzünü ve göğsünü sıvazladı. Zira Yezîd, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmişti. Sonra ona: "Ey Yezîd! Rabbin hakkındaki zannın nedir?" diye sordu. Yezîd: "İyidir" karşılığını verince, Vâsile şöyle dedi: "O zaman sana müjdeler olsun! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah: «Ben kuluma benim hakkımdaki zannına göre davranırım. Zannı iyi ise iyi, kötü ise de kötü olurum» buyurur"* dediğini işittim."[2]

٢٠١- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكِنْدِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ صَالِحُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: عَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَرِيضًا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ ظَنُّكَ بِرَبِّكَ؟ " قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَحْسَنُ الظَّنِّ، قَالَ: " فَظُنَّ بِهِ مَا شِئْتَ، فَإِنَّ اللَّهَ عِنْدَ ظَنِّ الْمُؤْمِنِ بِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/ ٢٥٣]

201- Ebû Saîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ziyaret ettiği bir hastaya: *"Rabbin hakkındaki zannın nedir?"* diye sordu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Hüsnü zan da bulunuyorum" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi

---

[1] Buhârî (7405) ve Müslim (1/2675).

[2] Ahmed, *Müsned* 4/132 (16981) ve Dârimî 2/395 (2731).

vesellem): *"Rabbin hakkında dilediğin zanda bulun. Zira Allah mümine, hakkındaki zannına göre davranır"* buyurdu.

٢٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا ابْنُ كَاسِبٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَعَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبْجَرَ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلا وَهُوَ يُحْسِنُ بِاللَّهِ الظَّنَّ " [٥/٨٧]

202- Câbir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öleceğiniz zaman mutlaka Allah hakkında hüsnü zan içinde olun"* buyurduğunu işittim.[1]

٢٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْحَدَّادُ الْمُقْرِئُ، ثنا سَعْدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلاثٍ، يَقُولُ: " لا يَمُوتَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلا وَهُوَ يُحْسِنُ بِاللَّهِ الظَّنَّ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، رَوَاهُ عَنْهُ أَبُو سُفْيَانَ، وَاسْمُهُ طَلْحَةُ بْنُ نَافِعٍ، وَأَبُو الزُّبَيْرِ، وَوَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ، وَرُوَاةُ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ الثَّوْرِيُّ، ابْنُ عُيَيْنَةَ، وَزُهَيْرٌ، وَأَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، وَأَبُو عَوَانَةَ وَجَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ فِي آخَرِينَ وَرَوَاةُ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ وَاصِلٍ مَوْلَى ابْنِ عُيَيْنَةَ، وَمُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، وَابْنِ أَبِي لَيْلَى، وَابْنِ لَهِيعَةَ [٨ ١٢١]

203- Câbir der ki: Vefatından üç gün önce Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öleceğiniz zaman mutlaka Allah hakkında hüsnü zan içinde olun"* buyurduğunu işittim.[2]

Sabit meşhur bir hadistir.

Nifak ve Göstergeleri

٢٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ سُلَيْمَانَ أَبُو الرِّقَاعِ، قَالَ: ثنا أَبُو الْفَضْلِ الْقُرَشِيُّ مِنْ وَلَدِ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ، قَالَ: ثنا

---

[1] Müslim (81/2877), Ebû Dâvud 3/186 (3113) ve Ahmed, *Müsned* 3/230 (14133).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

الأَعْمَشُ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُؤَذِّنُ الْمُؤَذِّنُ، وَيُقِيمُ الصَّلاةَ قَوْمٌ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٢٣/٤]

204- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Zaman gelir) müezzin ezanı okuduğu zaman kameti mümin olmayan birileri getirir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ، وَإِنْ كَانَتْ فِيهِ وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ كَانَ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: مَنْ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ " [٢٠٤/٧]

205- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dört haslet var ki bunları üzerinde taşıyan kişi münafık biri olur. Bunlardan birini taşıyan kişi de bırakana kadar nifaktan bir hasleti taşımış olur. Bu dört haslet; kişinin konuştuğu zaman yalan söylemesi, söz verdiği zaman sözünü tutmaması, verdiği söze ihanet etmesi ve hasımlıkta haktan ayrılmasıdır."*[1]

٢٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " آيَةُ الْمُنَافِقِ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا أُؤْتُمِنَ خَانَ ". تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ غُنْدَرٌ وَغَيْرُهُ، عَنْ شُعْبَةَ، مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ، وَزُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، نَحْوَهُ مَوْقُوفًا [٤٤/٥]

206- Abdullah'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Münafığın alametleri; konuştuğu zaman yalan söylemesi, verdiği sözleri tutmaması ve verilen emanete ihanet etmesidir."*[2]

---

[1] Buhârî (34) ve Müslim (106/158).

[2] Nesâî (8/102).

Bu hadis hem merfû, hem de mevkûf (sahabi sözü) olarak rivayet olunmuştur.

٢٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ صُقَيْرٍ أَبُو النَّصْرِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَدَاوُدَ بْنِ هِنْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَإِنْ صَلَّى وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ: مَنْ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ "، حَدِيثُ دَاوُدَ مَشْهُورٌ وَحَدِيثُ عَاصِمٍ تَفَرَّدَ بِهِ مَنْصُورٌ، عَنْ حَمَّادٍ [٦/٢٥٥]

207- Abdullah (b. Mes'ûd) ile Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç haslet var ki birinde bulundukları zaman namaz kılsa da oruç tutsa da müslüman biri olduğunu söylese de münafık biridir. Bunlar da; konuştuğu zaman yalan söylemesi, verdiği sözleri tutmaması ve verilen emanete ihanet etmesidir."*[1]

Abdullah (b. Mes'ûd) rivayeti meşhurdur, diğeri ise tek kanallıdır.

٢٠٧/أ- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَشْعَثَ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ: إِنَّا نَكُونُ عِنْدَكَ عَلَى حَالٍ، فَإِذَا فَارَقْنَاكَ كُنَّا عَلَى غَيْرِهِ، فَنَخَافُ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ النِّفَاقَ، قَالَ: " كَيْفَ أَنْتُمْ وَرَبُّكُمْ؟ " قَالُوا: اللَّهُ رَبُّنَا فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، قَالَ: " كَيْفَ أَنْتُمْ وَنَبِيُّكُمْ؟ " قَالُوا: أَنْتَ نَبِيُّنَا فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، قَالَ: " لَيْسَ ذَلِكَ النِّفَاقَ "، هَذَا حَدِيثُ ثَابِتٌ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو قُدَامَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، حَدَّثَ بِهِ الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ الزَّعْفَرَانِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ ثَابِتٍ مِثْلَهُ [٢/٣٣٢]

207/a- Enes der ki: Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Senin yanındayken bir halde, yanından ayrıldıktan sonra da başka bir halde oluyoruz. Bundan dolayı münafık olmaktan korkuyoruz" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbinize olan bakışınız nasıl?"* diye sordu. "Gizli açık her şeyimizde Rabbimiz Allah'tır" dediler. *"Peygamberinize nasıl bakıyorsunuz?"* diye sorunca: "Gizli açık her şeyimizde sen peygamberimizsin" dediler. Bunun üzerine: *"O zaman sizin yaşadığınız hâl, nifaktan değildir"* buyurdu.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/702 (10931).

Sabit bir hadistir.

Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) Duyup İman Etmeyenler

٢٠٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ، يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي مُوسَى، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ وَلا يَهُودِيٌّ وَلا نَصْرَانِيٌّ لا يؤْمِنُ بِي إِلا كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ "، رَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ شُعْبَةَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ مِثْلَهُ [٣٠٨/٤]

208- Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bu ümmetten veya Yahudilerden veya Hıristiyanlardan benim gönderildiğimi işitip de iman etmeyen kişi, cehennem ahalisinden olur."*

Dinden Dönenler

٢٠٨/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِي الدِّمَشْقِيُّ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ نَضْرِ بْنِ عَلْقَمَةَ، عَنْ أَخِيهِ، عَنِ ابْنِ عَائِذٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الأَسْوَدِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مِنْ أَبْغَضِ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ ﷻ لَمَنْ آمَنَ ثُمَّ كَفَرَ "[١٥٦/٥]

208/a- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın en sevmediği kişiler, iman ettikten sonra tekrar küfre dönenlerdir"* buyurmuştur.

Cahiliye İnsanlarının Amelleri

٢٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ ابْنَ جُدْعَانَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ يُقْرِي الضَّيْفَ، وَيَفُكُّ الْعَانِيَ، وَيُحْسِنُ الْجِوَارَ، وَيَصِلُ الرَّحِمَ، فَهَلْ يَنْفَعُهُ ذَلِكَ؟ قَالَ " لا، إِنَّهُ لَمْ يَقُلْ يَوْمًا قَطُّ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَصَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ [٢٧٨/٣]

209- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "İbn Cud'ân Cahiliye dönemindeyken misafirlerini en iyi şekilde ağırlar, darda kalmışların borçlarını öder, komşularına iyi davranır ve akrabalarını gözetirdi. Bunların (âhirette) kendisine faydası olur mu?" dediğimde: *"Hayır! Zira hiçbir zaman «Allahım! Kıyamet gününde günahlarımı bağışla!» dememişti"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Şeytanların Müşriklerle Oynaması

٢١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِيِّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ، عَنِ الأَزْهَرِ بْنِ سِنَانَ، عَنْ شَبِيبِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: ذَهَبْتُ لأُسْلِمَ حِينَ بَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى مُحَمَّدًا ﷺ فَقُلْتُ: لَعَلِّي أُدْخِلُ رَجُلَيْنِ أَوْ ثَلاثَةً فِي الإِسْلامِ، فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ حَيْثُ مَجْمَعِ الْمَاءِ، فَإِذَا بِرَاعِي الْقَرْيَةِ، يَقُولُ: لا أَرْعَى لَكُمْ أَغْنَامَكُمْ، قَالُوا: وَلِمَ؟ قَالَ: يَجِيءُ الذِّئْبُ كُلَّ لَيْلَةٍ، فَيَأْخُذُ شَاةً وَصَنَمُكُمْ قَائِمٌ لا يَضُرُّ وَلا يَنْفَعُ وَلا يغير وَلا ينكر، قَالَ: فَذَهَبُوا وَأَنَا أَرْجُو أَنْ يُسْلِمُوا، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ جَاءَ الرَّاعِي يَشْتَدُّ، وَيَقُولُ: الْبُشْرَى الْبُشْرَى، قَدْ جِيءَ بِالذِّئْبِ مَقْمُوطًا بَيْنَ يَدَيِ الصَّنَمِ بِغَيْرِ قِمَاطٍ، قَالَ: فَذَهَبُوا وَذَهَبْتُ مَعَهُمْ، فَقَتَلُوا الذِّئْبَ وَسَجَدُوا لَهُ يَعْنِي لِلصَّنَمِ، وَقَالُوا: هَكَذَا فَاصْنَعْ، فَأَتَيْتُ مُحَمَّدًا ﷺ فَحَدَّثْتُهُ الْحَدِيثَ، " لَعِبَ بِهِمُ الشَّيْطَانُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ شَبِيبِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الأَزْهَرُ [٣٠٣/٢]

210- Muâviye b. Kurre, babasından bildiriyor: Allah, Muhammed'i gönderdiği zaman ben de birkaç kişiyi müslüman ederim düşüncesiyle Medine'de su havuzlarının bulunduğu yere gittim. Orada köyün çobanıyla karşılaştım. Çoban köylülere: "Sizin koyunlarınızı otlatmayacağım" diyordu. Ona: "Neden?" diye sorduklarında: "Çünkü her gece bir kurt gelip koyunlardan birini kapıyor. Sizin putunuz da öylece duruyor. Ne kurda bir

---

[1] Müslim (365) ve Ahmed, *Müsned* 6/135 (24945).

zararı, ne bana bir faydası oluyor. Ne bu duruma müdahale ediyor, ne de karşı çıkıyor" dedi.

Köylüler oradan ayrılınca ben müslüman olmalarını umdum. Diğer gün sabah çoban koşarak geldi ve: "Müjde! Müjde! Koyunlara saldıran kurt ipsiz ama bağlanmış gibi putun önünde duruyor" dedi. Onlar bakmaya gidince ben de yanlarına gittim. Kurdu çobanın dediği gibi bulduklarında puta secdeye kapandılar ve: "İşte hep öyle yap!" demeye başladılar. Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip bu olayı anlattığımda: *"Şeytan onlarla oynamış"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İLİM KİTABI

İlim Öğrenmek

٢١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا عَمِّي سَعِيدُ بْنُ عِيسَى، وَيَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، قَالا: ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ أَبِي عُرْوَةَ الْبَصْرِيِّ، عَنْ زِيَادٍ أَبِي عَمَّارٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ "، أَبُو عُرْوَةَ الْبَصْرِيُّ هُوَ مَعْمَرُ بْنُ رَاشِدٍ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْهُ الْمُفَضَّلُ فِيمَا قَالَهُ عِيسَى [٨/٣٢٣]

211- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlim öğrenmek, her müslümana farzdır"* buyurmuştur.[1]

İlim Öğretmek

٢١٢- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ صَالِحٍ السَّبِيعِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْغَضَايِرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الصَّنْعَانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْحِمْصِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الضَّحَّاكِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ، وَلا يَكْتُمْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ خِيَانَةً فِي الْعِلْمِ، أَشَدُّ مِنْ خِيَانَةِ الْمَالِ " [٩/٢٠]

212- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlmi kendinize saklamayın, birbirinize aktarın. Zira ilim konusundaki hıyanetin vebali, mal konusundaki hıyanetten daha ağırdır"* buyurmuştur.[2]

٢١٢/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا الْفَيْضُ بْنُ الْفَضْلِ، حَدَّثَنِي مِسْعَرٌ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " كُونُوا لِلْعِلْمِ رُعَاةً، فَإِنَّهُ قَدْ يَرْعَوِي، وَلا يُرْوَى، وَقَدْ يُرْوَى وَلا يَرْعَوِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ الْفَيْضِ بْنِ الْفَضْلِ [٧/٢٦٢]

---

[1] İbn Mâce 1/81 (224).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/270 (11701).

212/a- Kâsım b. Abdirrahman, babasından, o da dedesinden bildirir: "İlmin sorumluluğunu bilen kişilerden olun. Zira bazıları ilmin sorumluluğunu bilir ve başkalarına aktarmaz. Bazıları da başkalarına aktarır, ama onun sorumluluğunun bilincinde değildir."

Tek kanallı bir hadistir.

İlmin ve Âlimlerin Fazileti

٢١٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْمُعَدِّلُ، قَالَ: ثنا هَانِئُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ، قَالَ: ثنا صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ فِقْهٍ فِي دِينٍ " قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: " لأَنْ أَتَفَقَّهُ سَاعَةً، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُحْيِيَ لَيْلَةً أُصَلِّيهَا حَتَّى أُصْبِحَ، وَلَفَقِيهٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ، وَلِكُلِّ شَيْءٍ دِعَامَةٌ، وَدِعَامَةُ الدِّينِ الْفِقْهُ ".رَوَاهُ هَيَّاجُ بْنُ بِسْطَامٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ نَحْوَهُ، تَفَرَّدَ بِهِ يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ صَفْوَانَ [١٩٢/٢]

213- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dinde ilim sahibi olmaktan daha güzel bir şeyle Allah'a ibadet edilmiş değildir"* buyurdu. Bundan dolayı benim için bir saatlik ilim öğrenme, bir geceyi sabaha kadar ibadetle geçirmekten daha iyidir. Bir fakih de şeytana bin âbidden daha fazla çetin gelir. Her şeyin bir payandası vardır, dinin payandası da ilimdir.[1]

٢١٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، قَالَ: ثنا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَضْلُ الْعِلْمِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ وَخَيْرُ دِينِكُمُ الْوَرَعُ "، لَمْ يَرْوِهِ مُتَّصِلا عَنِ الأَعْمَشِ، إِلا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ، وَرَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ دُونِ حُذَيْفَةَ، وَرَوَاهُ قَتَادَةُ بْنُ هِلالٍ، عَنْ مُطَرِّفٍ مِنْ قَوْلِهِ [٢١١/٢]

---

[1] Dârekutnî, *Sünen* 3/79 (294).

214- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fazla ilim benim için fazla ibadetten daha üstündür. En iyi dindarlığınız da vera sahibi olmanızdır"* buyurmuştur.

Başka bir kanalla Mutarrif'ten mürsel olarak, bir başkasında ise Mutarrif'in sözü olarak rivayet olunmuştur.

٢١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَيُلْهِمْهُ رُشْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، وَاخْتَلَفَ فِي اسْمِهِ، فَقِيلَ: اسْمُهُ كُنْيَتُهُ، وَقِيلَ: اسْمُهُ شُعْبَةُ [١٠٧/٤]

215- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar ve ona doğru yolu ilham eder"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِي، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْحِمْصِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَيْفَعَ بْنِ عَبْدٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ ".تَفَرَّدَ بِهِ صَفْوَانُ عَنْ أَيْفَعَ [١٣١/٥]

216- Muâviye'nin bildirdiğine göre o, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar"* buyurduğunu işitmiştir.[1]

٢١٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا، مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا عَمْرٌو، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ " [٣٠٦/٩]

217- Yûnus b. Meysere der ki: Muâviye b. Ebî Süfyân'ın minber üzerinde şöyle dediğini işittim: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar*» buyurduğunu işittim."[1]

---

[1] Buhârî (71) ve Müslim (175/1037).

٢١٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي جَرَّادٌ يعني ابْنَ مُجَالِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجَاءَ بْنَ حَيْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ مُعَاوِيَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يَفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ ".رَوَاهُ ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ مِثْلَهُ [١٧٥/٥]

218- Muâviye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar"* buyurmuştur.[2]

٢١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُوقَرِيُّ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ لا يُجْلَبُ ، وَلا يُغْلَبُ، وَلا يُنَبَّأُ بِمَا لا يَعْلَمُ، وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَمَنْ لَمْ يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ لَمْ يُبَالِ بِهِ "، هَذِهِ اللَّفْظَةُ الأَخِيرَةُ مِنَ الْمُبَالاةِ لَمْ يَرْوِهَا عَنْ مُعَاوِيَةَ غَيْرُهُ وَرَوَاهُ عِدَّةٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ فِي التَّفَقُّهِ وَرَوَاهُ ثَابِتٌ عَنْ ثَوْبَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ رَبِّهِ الزَّاهِدِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، وَذَكَرَ الْغَلَبَةَ، وَالْخِلابَةَ، وَغَيْرَهَا [٢١٨/٥]

219- Muâviye b. Ebî Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'a zarar verilemez, mağlup edilemez, bilmediği bir konuda kendisine bilgi verilemez. Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar. Birini dinde bilgi sahibi kılmıyorsa onu umursamıyor demektir."*[3]

٢٢٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، ثنا يَزِيدُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ رَبٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ لا يُغْلَبُ، وَلا يُجْلَبُ ، وَلا يُنَبَّأُ بِمَا لا يَعْلَمُ، وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يَفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ ".تَفَرَّدَ بِهِ ثَابِتٌ، عَنْ أَبِي عَبْدِ رَبٍّ [١٦٢/٥]

---

1 Tahrici daha önce yapıldı.

2 Tahrici daha önce yapıldı.

3 Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/369-370 (868).

220- Muâviye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah mağlup edilemez, kendisine bir zarar verilemez, bilmediği bir konuda kendisine bilgi verilemez. Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar."*[1]

٢٢١- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ جَبَلَةَ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنْ أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا فَقَّهَهُ فِي الدِّينِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، تَفَرَّدَ بِهِ حَمَّادٌ عَنْ جَبَلَةَ [١٤٦/٥]

221- Muâviye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar"* buyurmuştur.[2]

٢٢١/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَاصِمٍ، ثنا وَكَانَ مِنَ الأَبْدَالِ، عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْعَطَائِرِيُّ ثنا سَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ "[٣٦٦/١٠]

221/a- Muâviye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kula hayır dilediği zaman onu dinde bilgili kılar"* buyurmuştur.[3]

٢٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَكْرَمِ النَّاسِ؟، قَالَ: أَتْقَاهُمْ لِلَّهِ، قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ، قَالَ: يُوسُفُ نَبِيُّ اللَّهِ بْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ خَلِيلِ اللَّهِ، قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ، قَالَ: فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونَنِي، فَإِنَّ خِيَارَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الإِسْلامِ إِذَا فَقِهُوَا "، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى [٣٨٣/٨]

222- Ebû Hureyre der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! İnsanların en değerlisi kimdir?" diye sorulunca: *"En takvalı olanıdır"* karşılığını verdi. "Ama biz bunu

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

sormuyoruz" dediklerinde: *"Halilullah'ın (İbrâhim'in) peygamber olan oğlunun peygamber olan oğlu Yusuf'tur"* karşılığını verdi. "Bunu da sormuyoruz" dediklerinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz Arap olanlarını soruyorsunuz! Cahiliye'deyken en hayırlıları, bilgi sahibi (fakih) olmaları halinde İslam döneminde de en hayırlılarıdır"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّاسُ مَعَادِنُ، فَخِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الإِسْلامِ إِذَا فَقِهُوا " [٢٥٦/٦]

223- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar (huy olarak) çeşit çeşittir. Cahiliye döneminde hayırlı olan kişiler, bilgi sahibi (fakih) olmaları halinde İslam döneminde de en hayırlı kişilerdir."*[2]

٢٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو غَانِمٍ سَهْلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُتَعَبِّدُ بِغَيْرِ فِقْهٍ كَالْحِمَارِ فِي الطَّاحُونَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ وَثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَقِيَّةَ [٢١٩/٥]

224- Vâsile b. el-Eska'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilgisi (fıkhı) olmadan ibadet eden kişi, değirmendeki eşek gibidir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Hadis Ezberlemek

٢٢٥- حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّاقِلُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِزَامِيُّ الْكَرْخِيُّ، ثنا دُحَيْمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقَيْرَوَانِيُّ النَّحَّاسُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ

---

[1] Buhârî (3383) ve Müslim (168/2378).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا يَنْفَعُهُمُ اللَّهُ ﷻ بِهَا، قِيلَ لَهُ: ادْخُلْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَاصِمٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ بِفَائِدَةِ أَبِي الْحُسَيْنِ بْنِ الْمُظَفَّرِ [١٨٩/٤]

225- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin faydasına olan kırk hadisi ezberleyen kişiye (kıyamet gününde): «Cennete istediğin kapısından gir» denilir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٥/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ حَبِيبٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ يَحْيَى التَّيْمِيِّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ طَاوسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَدَّى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثًا يُقِيمُ بِهِ سَنَةً أَوْ يَثْلِمُ بِهِ بِدْعَةً، فَلَهُ الْجَنَّةُ "[٤٣/١٠]

225/a- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir sünneti ihya edip bir bidatı öldürecek olan bir hadisi aktaran kişiye cennet vardır"* buyurmuştur.

Fazla Bilgi Sahibi Olmak

٢٢٦- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَذِّنُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ بْنِ الرَّشِيدِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عِيسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَتَى عَلَيَّ يَوْمٌ لا أَزْدَادُ فِيهِ عِلْمًا يُقَرِّبُنِي إِلَى اللَّهِ، فَلا بُورِكَ لِي فِي طُلُوعِ الشَّمْسِ ذَلِكَ الْيَوْمَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَكَمُ [١٨٨/٨]

226- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her gün ilmimi beni Allah'a daha da yaklaştıracak bir şekilde arttırmazsam o günde güneşin doğuşunun bana bir bereketi olmaz."*

Tek kanallı bir hadistir.

Âlim İlme Doymaz

٢٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَكِّيٍّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ هِشَامٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَزِينٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ يعْنِي ابْنَ الْفَضْلِ، عَنِ التَّيْمِيِّ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَرْبَعٌ لا يَشْبَعْنَ مِنْ أَرْبَعٍ: أَرْضٌ مِنْ مَطَرٍ، وَأُنْثَى مِنْ ذَكَرٍ، وَعَيْنٌ مِنْ نَظَرٍ، وَعَالِمٌ مِنْ عِلْمٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، وَمَنْ حَدِيثِ التَّيْمِيِّ، وَهُوَ سُلَيْمَانُ بْنُ طَرْخَانَ التَّيْمِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ عَطِيَّةَ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَزِينٍ قَاضِي نَيْسَابُورَ ثَبْتٌ ثِقَةٌ [٢/٢٨١]

227- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dört şey, dört şeye doymaz. Toprak yağmura, kadın erkeğe, göz bakmaya, âlim de ilme doymaz."*

Tek kanallı bir hadistir.

İlmin Saygınlığı

٢٢٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ حَمْدَانَ بْنِ دَاوُدَ الأَنْمَاطِيُّ، وَكَانَ مِنَ الْعُبَّادِ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ حَمْزَةَ، ثَنَا صَالِحٌ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْحِكْمَةَ تَزِيدُ الشَّرِيفَ شَرَفًا وَتَرْفَعُ الْعَبْدَ الْمَمْلُوكَ حَتَّى تُجْلِسَهُ مَجَالِسَ الْمُلُوكِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرٌو عَنْ صَالِحٍ [٦/١٧٣]

228- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hikmet, saygın kişinin bu saygınlığını daha da arttırır. Bir köleyi bile kralların tahtlarına oturtacak kadar yükseltir."*

Tek kanallı bir hadistir.

İlmin Fazileti

٢٢٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الصُّوفِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الضَّرِيرُ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ،

عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " نَوْمٌ عَلَى عِلْمٍ خَيْرٌ مِنْ صَلاةٍ عَلَى جَهْلٍ "، كَذَا رَوَاهُ الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ وَأَرْسَلَهُ أَبُو الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ، أَيْضًا [٣٨٥/٤]

229- Selmân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlim içinde uyku, cehalet içinde ibadetten daha hayırlıdır"* buyurmuştur.

٢٣٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ ابْنِ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَلِيلُ الْفِقْهِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ، وَكَفَى بِالْمَرْءِ فِقْهًا إِذَا عَبَدَ اللَّهَ، وَكَفَى بِالْمَرْءِ جَهْلا إِذَا أُعْجِبَ بِرَأْيِهِ، إِنَّمَا النَّاسُ رَجُلانِ: مُؤْمِنٌ وَجَاهِلٌ، فَلا تُوذِ الْمُؤْمِنَ، وَلا تُحَاوِرِ الْجَاهِلَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَجَاءٍ تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ بْنُ أُسَيْدٍ، وَلَمْ يَرْوِهِ عَنْ رَجَاءٍ إِلا ابْنُهُ [١٧٣/٥]

230- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Az bilgi (fıkıh) çok ibadetten daha hayırlıdır. Allah'a ibadet etmesi, kişiye ilim (fıkıh) olarak yeterlidir. Kendi görüşlerini beğenmesi de, kişiye cehalet olarak yeterlidir. İnsanlar mümin ve cahil olmak üzere iki sınıftır. Mümine eziyet etme, cahille de tartışma."*

- Tek kanallı bir hadistir.

İlim Öğrenmenin Fazileti

٢٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، فِيمَا قُرِئَ عَلَيْهِ فَأَقَرَّ بِهِ، ثنا سَهْلُ بْنُ بَحْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّلِيمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُ أُمَّتِي عُلَمَاؤُهَا، وَخِيَارُ عُلَمَائِهَا رُحَمَاؤُهَا، أَلا وَإِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ لِلْعَالِمِ أَرْبَعِينَ ذَنْبًا قَبْلَ أَنْ يَغْفِرَ لِلْجَاهِلِ ذَنْبًا وَاحِدًا، أَلا وَإِنَّ الْعَالِمَ الرَّحِيمَ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنَّ نُورَهُ قَدْ أَضَاءَ، يَمْشِي فِيهِ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ كَمَا يَمْشِي الْكَوْكَبُ الدُّرِّيُّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَابْنِ الْمُبَارَكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٨٨/٨]

231- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Ümmetimin en hayırlıları âlimleridir. Âlimlerinin en hayırlıları da merhametli olanlarıdır. Allah cahilin bir günahını bağışlayana kadar âlimin kırk günahını bağışlar. Merhamet sahibi âlim, kıyamet gününde nuru etrafı aydınlatacak şekilde gelir. İnci gibi parlayan yıldızın yol alması gibi doğu ile batı arasında yürür."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا أَبُو حَنِيفَةَ مُحَمَّدُ بْنُ مَاهَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَالِمٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُثْمَانُ الْخُرَاسَانِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ، كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ " [٩/٤٥]

232- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âlimin, âbide üstünlüğü mehtaplı bir gecede Ay'ın diğer gezegenlere üstünlüğü gibidir"* **buyurmuştur.**

٢٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وُضِعَتْ مَنَابِرُ مِنْ ذَهَبٍ عَلَيْهَا قِبَابٌ مِنْ فِضَّةٍ مُفَصَّصَةٍ بِالدُّرِّ وَالْيَاقُوتِ وَالزُّمُرُّدِ، جِلالُهَا مِنَ السُّنْدُسِ، وَالإِسْتَبْرَقِ، ثُمَّ يُجَاءُ بِالْعُلَمَاءِ فَيَجْلِسُونَ عَلَيْهَا، ثُمَّ يُنَادِي مُنَادِي الرَّحْمَنِ: أَيْنَ مَنْ حَمَلَ إِلَى أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ عِلْمًا يُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ؟ اجْلِسُوا عَلَى هَذِهِ الْمَنَابِرِ، فَلا خَوْفَ عَلَيْكُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، وَيُعْرَفُ بِالْحَسَنِ بْنِ يَزِيدَ الْجَصَّاصِ، بَغْدَادِيٌّ سَكَنَ الْمَوْصِلَ [٧/٢٥٤]

233- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kıyamet gününde altından minberler kurulur. Bu minberlerin kubbesi gümüştendir. Yakut ve zümrütle donatılıp süslenmiştir. Örtüleri ipek ve atlastandır. Sonra âlimler getirilip bu minberlerin üzerine oturtulur. Ardından Rahmân'ın münadisi: «Allah'ın rızasını umarak Muhammed ümmetine ilim aktaranlar nerede? Gelip bu minberlerin üzerine oturun. Böylesi bir günde cennete girene kadar hiçbir korku yaşamayacaksınız!» diye seslenir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " النَّاسُ رَجُلانِ: عَالِمٌ وَمُتَعَلِّمٌ، وَلا خَيْرَ فِيمَا سِوَاهُمَا " [٣٧٦/١]

234- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar, âlimler ve öğrenmeye çalışanlar olmak üzere iki çeşittir. Bunlar dışında olanlarda hayır yoktur"* buyurmuştur.[1]

٢٣٥- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ سَهْلٍ السَّرَّاجُ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ يحَدِّثُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ رَجُلٍ يَعْلَمُ كَلِمَةً أَوْ كَلِمَتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا أَوْ أَرْبَعًا أَوْ خَمْسًا مِمَّا فَرَضَ اللَّهُ ﷻ فَيَتَعَلَّمُهُنَّ وَيُعَلِّمُهُنَّ إِلا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَمَا نَسِيتُ حَدِيثًا بَعْدَ إِذْ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عِدَّةٌ عَنِ الْحَسَنِ، فَمِنَ التَّابِعِينَ: يُونُسُ بْنُ سَهْلٍ السَّرَّاجُ، بَصْرِيٌّ، غَزِيرُ الْحَدِيثِ، يُجْمَعُ حَدِيثُهُ [١٥٩/٢]

235- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın farz kıldığı konulardan bir veya iki veya üç veya dört veya beş söz öğrenip de başkalarına da öğreten kişi cennete girer"* buyurdu. Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bizzat işittiğim bir hadisi hiçbir zaman unutmamışımdır.

٢٣٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الأَخْرَمُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا أَبُو حُرَّةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ الدِّمَشْقِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " قَالَ إِبْلِيسُ: لَعَالِمٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ، إِنَّ الْعَابِدَ يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ، وَإِنَّ الْعَالِمَ يُعَلِّمُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا عُلَمَاءَ "، أَبُو حُرَّةَ اسْمُهُ وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ [٥٧/٩]

236- İbn Abbâs der ki: "İblis: «Bir âlim benim için bin abidden daha zorludur. Çünkü abid tek başına Allah'a ibadet eder. Âlim ise başka âlimler de olsun diye insanlara ilmi öğretir» der."[2]

٢٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا بَيَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْقَطَّانُ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/201 (10461).

[2] Tirmizî 5/48 (2681) ve İbn Mâce 1/81 (222).

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اغْدُ عَالِمًا، أَوْ مُتَعَلِّمًا، أَوْ مُسْتَمِعًا، أَوْ مُحِبًّا، وَلا تَكُنِ الْخَامِسَ فَتَهْلِكَ "، قَالَ عَطَاءٌ: قَالَ مِسْعَرٌ: زِدْتَنَا خَامِسَةً لَمْ تَكُنْ عِنْدَنَا، قَالَ: " الْخَامِسُ أَنْ تَبْغَضَ الْعِلْمَ وَأَهْلَهُ "، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ مِسْعَرٍ، نَحْوَهُ [٢٣٦/٧]

237- Abdurrahman b. Ebî Bekre, babasından bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güne âlim veya öğrenmeye çalışan veya ilmi dinleyen veya ilmi seven biri olarak başla! Beşincisinden olma ki helak olursun"* buyurduğunu işittim.[1]

Atâ der ki: Mis'ar bana: "Bizim yanımızda olmayan beşinci bir şey söyledin" deyince: "Beşincisi âlimden ve ilimle uğraşanlardan nefret etmektir" karşılığını verdim.

İlim Öğrenmek İçin Yol Almak

٢٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْحَكَمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ غَدَا، وَرَاحَ وَهُوَ فِي تَعْلِيمِ دِينِهِ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَعَطِيَّةَ، رَوَاهُ عَنْهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ مَوْقُوفًا [٢٥١/٧]

238- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dinini öğrenmek için sabah akşam yol yürüyen kişinin gideceği yer cennet olacaktır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir. Süfyân, bunu sahabi sözü olarak rivayet etti.

٢٣٩- أَخْبَرَنَا أَبُو مَسْعُودٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عِيسَى الْمَقْدِسِيُّ فِي كِتَابِهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْفَرَجِيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ " [٢٩٠/١٠]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/9).

239- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlim öğrenmek için çıkan kişi, dönene kadar Allah yolunda gibidir"* buyurmuştur.[1]

٢٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْجَعْدِ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ كَاسِبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ دَخَلَ مَسْجِدِي هَذَا يَتَعَلَّمُ حَرْفًا أَوْ يُعَلِّمُهُ كَانَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى، وَمَنْ دَخَلَهُ لِغَيْرِ ذَلِكَ كَانَ كَمَنْزِلَةِ الَّذِي يَرَى الشَّيْءَ يُعْجِبُهُ وَهُوَ لِغَيْرِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ [٢٥٣/٣]

240- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Benim bu Mescid'ime bir cümle öğrenmek veya öğretmek için giren kişi, Allah yolundaki mücahid gibidir. Başka şeyler için giren kişi ise, başkasının malı olan bir şeyi görüp beğenen kişi gibidir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا خَطَّابُ بْنُ سَعِيدٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ لا يرِيدُ إِلا أَنْ يَتَعَلَّمَ خَيْرًا أَوْ يُعَلِّمَهُ كَانَ لَهُ كَأَجْرِ حَاجٍّ تَامٍّ حَجَّةُ " [٩٧/٦]

241- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sabah Mescid'e hayırlı bir şeyi öğrenmek veya öğretmek için giden kişiye haccını gereği gibi ifa etmiş hacı kadar sevap vardır"*[3]

Denizde Hasta Düşmek, Hayırlı Bir Şeyi Öğretmek

٢٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بِمَكَّةَ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ مَنْ حَدَّثَهُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ مَرِضَ يَوْمًا فِي الْبَحْرِ كَانَ

---

[1] Tirmizî 5/29 (2647).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 6/175 (5911).

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* 8/94 (7473).

أَفْضَلُ مِنْ عَتْقِ أَلْفِ رَقَبَةٍ يُجَهِّزُهُمْ وَيُنْفِقُ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ عَلَّمَ رَجُلا فِي سَبِيلِ اللَّهِ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ، أَوْ كَلِمَةً مِنْ سُنَّتِي حَثَى اللَّهُ لَهُ مِنَ الثَّوَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى لا يَكُونَ شَيْءٌ مِنَ الثَّوَابِ أَفْضَلَ مِمَّا يَحْثِي اللَّهُ لَهُ " [٤٧/٨]

242- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişinin (Allah yolunda çıktığı) deniz yolculuğunda bir gün hasta olması, bin köleyi azat edip kıyamet gününe dek ihtiyaçlarını karşılaması ve onlara infakta bulunmasından daha üstündür. Allah yolunda birine Allah'ın Kitab'ından bir âyeti veya benim sünnetimden bir sözü öğreten kişiye kıyamet gününde Allah öyle bir mükâfat verir ki başka hiçbir mükâfat ona verilenden daha üstün olmaz."*

٢٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا الْحُسَيْنُ الْجُعْفِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ الثَّقَفِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ عَلِمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَوْ كَلِمَةً مِنْ دَيْنِ اللَّهِ جَنَى اللَّهُ لَهُ مِنَ الثَّوَابِ جَنْيًا، وَلَيْسَ شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنْ شَيْءٍ يَلِيهِ بِنَفْسِهِ " [٢٢٤/٨]

243- Evzaî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birine Allah'ın Kitab'ından bir âyeti veya Allah'ın dininden bir sözü öğreten kişiye kıyamet gününde Allah öyle bir mükâfat verir ki yanında bundan daha iyi bir mükafat göremez."*

٢٤٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ الْبُزُورِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ،، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خُشَيْشٍ الْمُقْرِئُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَزِينٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ أَحْمَدَ، يُحَدِّثُ رِشْدِينَ بْنَ سَعْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا حَسَدَ إِلا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ مَالا فَصَرَفَهُ فِي سَبِيلِ الْخَيْرِ، وَرَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا فَعَلَّمَهُ وَعَمِلَ بِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ رَزِينٍ [٤٥/٨]

244- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki kişiden başkası kıskanılamaz. Bunlardan biri Allah'ın*

kendisine verdiği malı hayır yolunda harcayan kişidir. Diğeri de Allah'ın kendisine verdiği ilmi başkasına öğreten ve onunla amel eden kişidir."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

İlmin Gayretle Elde Edilmesi

٢٤٥- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ الْحَلَبِيُّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْجَلابُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْهَمْدَانِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ، وَالْحِلْمُ بِالتَّحَلُّمِ، وَمَنْ يَتَحَرَّ الْخَيْرَ يُعْطَهُ، وَمَنْ يَتَوَقَّ الشَّرَّ يُوَقَّهُ، لَمْ يَسْكُنِ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى، وَلا أَقُولُ لَكُمُ الْجَنَّةَ مَنْ تَكَهَّنَ، أَوِ اسْتَقْسَمَ، أَوْ تَطَيَّرَ طَيْرًا يَرُدُّهُ مِنْ سَفَرٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ [١٧٤/٥]

245- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İlim, öğrenmeye çalışarak, hilim de hilim sahibi olmaya çalışarak elde edilir. Hayır arayan kişiye bu hayır verilir. Kötülüklerden sakınmaya çalışan kişi de kötülüklerden korunur. Kehanetle uğraşan veya fal oklarıyla kısmet arayan veya uğursuz gördüğü bir şeyden dolayı yolculuğundan vazgeçen kişiler (âhirette) cennete demiyorum ama yüksek makamlara ulaşamazlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

Hayrın Doğallığı

٢٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، وَالْحَوْطِيُّ، قَالا: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ مَرْوَانَ بْنِ جَنَاحٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " الْخَيْرُ عَادَةٌ، وَالشَّرُّ لَجَاجَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مَرْوَانُ [٢٥٢/٥]

246- Muâviye b. Ebî Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır doğal bir şey iken, kötülük kendini dayatır"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Buhârî (7232).

Tek kanallı bir hadistir.

Dindar Genç

٢٤٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلامٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْجَعْدِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الشَّابَّ الَّذِي يُفْنِي شَبَابَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ ﷻ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ سَالِمٍ [٥/٣٦٠]

247- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah gençliğini Allah'a itaatle geçiren kişileri sever"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Sıhhat ve Boş Vakit

٢٤٨- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّرِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالا: ثنا أَبُو الْقَاسِمِ الْجَصَّاصُ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عِيسَى الْكَرِيزِيُّ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ، وَالْفَرَاغُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، عَنْ عِكْرِمَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٧٤]

248- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların çoğu sıhhat ve boş zaman olmak üzere iki nimetin kıymetini bilmezler"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٩- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ:

---

[1] İbn Mâce 1/80 (221), İbn Hibbân, *Mevârid* (s. 82) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/385-386 (904).

[2] Buhârî (6412), Tirmizî 5/550 (2304), İbn Mâce 2/1396 (4170) ve Ahmed, *Müsned* 1/447 (3206).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ " صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ أَخْرَجَاهُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [١٧٤/٨]

249- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların çoğu sıhhat ve boş zaman olmak üzere iki nimetin kıymetini bilmezler"* buyurmuştur.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Soru Sormak

٢٥٠- حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُوسَى السَّهْمِيُّ الْجُرْجَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقَزْوِينِيُّ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْقَزَّازُ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْعِلْمُ خَزَائِنُ وَمِفْتَاحُهَا السُّؤَالُ، فَاسْأَلُوا يَرْحَمْكُمُ اللَّهُ، فَإِنَّهُ يُؤْجَرُ فِيهِ أَرْبَعَةٌ: السَّائِلُ، وَالْمُعَلِّمُ، وَالْمُسْتَمِعُ، وَالْمُجِيبُ لَهُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ، قَالَ الشَّيْخُ أَبُو نُعَيْمٍ رَحِمَهُ اللَّهُ: يُتْبَعُ جَعْفَرٌ بِأَبِيهِ، وَإِنْ تَأَخَّرَتْ طَبَقَتُهُ عَنِ الْمَذْكُورِينَ إِلْحَاقًا لِلْفَرْعِ بِالأَصْلِ، وَإِشْفَاقًا مِنَ الْقَطْعِ وَالْوَصْلِ [١٩٢/٣]

250- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İlim bir hazinedir, anahtarları ise sorudur. Allah size merhamet etsin! Soru sorun! Zira ilim konusunda soru soran, ilmi öğreten, ilmi dinleyen ve âlimlere icabet eden kişiler olmak üzere bu yönde dört kişinin sevabı vardır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Doğru Soruyu Sormak

٢٥١- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمِسْوَرِ، أَنَّ رَجُلا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي مِنْ غَرَائِبِ الْعِلْمِ قَالَ، مَا فَعَلْتَ فِي

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

رَأْسِ الْعِلْمِ فَتَطْلُبَ الْغَرَائِبَ؟ "، قَالَ: وَمَا رَأْسُ الْعِلْمِ؟ قَالَ: " هَلْ عَرَفْتَ الرَّبَّ؟ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَمَا صَنَعْتَ فِي حَقِّهِ؟ "، قَالَ: مَا شَاءَ اللَّهُ، قَالَ: " عَرَفْتَ الْمَوْتَ؟ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " مَا أَعْدَدْتَ لَهُ؟ "، قَالَ: مَا شَاءَ اللَّهُ، قَالَ: " انْطَلِقْ فَاحْكُمْ هَاهُنَا، ثُمَّ تَعَالَ أُعَلِّمْكَ مِنْ غَرَائِبِ الْعِلْمِ " [٢٤/١]

251- Abdullah b. el-Misver bildiriyor: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana ilmin en özel şeylerini öğret" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlmin başıyla ne yaptın ki özel olanını istiyorsun?"* buyurunca, adam: "İlmin başı nedir?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbini iyice tanıdın mı?"* diye sorunca, adam: "Evet!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin üzerindeki hakları yönünde ne yaptın?"* diye sorunca, adam: "Allah'ın dilediği şeyleri yaptım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölümü iyice tanıdın mı?"* diye sorunca, adam: "Evet!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona ne hazırlık yaptın?"* diye sorunca, adam: "Allah'ın dilediği şeyleri hazırladım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman filan yere gidip kadılığını yap. Daha sonra yanıma gel de sana ilmin özel olan şeylerini öğreteyim"* buyurdu.

٢٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا حَبُّوشُ بْنُ رِزْقِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ مَالِكٍ، وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ، كلاهما عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ وَتَعَلَّمُوا لِلْعِلْمِ الْوَقَارَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ زَيْدٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ حَبُّوشٍ، عَنْ عَبْدِ الْمُنْعِمِ [٣٤٢/٦]

252- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlmi ve ilmi öğretene saygı duymayı öğrenin"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يَسِّرُوا وَلا تُعَسِّرُوا، وَسَكِّنُوا وَلا تُنَفِّرُوا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، رَوَاهُ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ شُعْبَةَ [٨٤/٣]

253- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güven verin, ürkütmeyin! Kolaylaştırın, zorlaştırmayın"* buyurmuştur.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

İlim Öğrenmeyi Öğütlemek

٢٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ، حَدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كُنَّا إِذَا أَتَيْنَا أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، قَالَ: مَرْحَبًا بِوَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ النَّاسَ لَكُمْ تَبَعٌ، وَسَيَأْتِي رِجَالٌ مِنْ أَقْطَاعِ الأَرْضِ يَتَفَقَّهُونَ فِي الدِّينِ فَاسْتَوْصُوا بِهِمْ خَيْرًا " [٩/٢٥٢]

254- Ebû Hureyre der ki: Ebû Saîd el-Hudrî'nin yanında gittiğimiz zaman bize şöyle derdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) öğüdü üzere sizlere hoş geldiniz diyorum! Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«İnsanlar sizlere uyacaklardır. Yeryüzünün değişik bölgelerinden dini öğrenmek için insanlar yanınıza gelecek. Bu şekilde gelenlere iyi davranın»* buyurmuştu."[2]

İlmin Nesilden Nesile Aktarılması

٢٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسْمَعُونَ وَيُسْمَعُ مِنْكُمْ وَيُسْمَعُ مِمَّنْ يَسْمَعُ مِنْكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى [٨/١٢٠]

255- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz benden dinlersiniz, sizden de başkaları dinlerler. Sizi dinleyenlerden de başkaları dinler"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (6125) ve Müslim (8/1734).

[2] Tirmizî 5/30 (2650) ve İbn Mâce 1/91-92 (249).

[3] Ebû Dâvud 3/320 (3659) ve Ahmed, *Müsned* 1/417 (2951).

İlmin Yazılması

٢٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُؤَمَّلِ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قُلْتُ " يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُقَيِّدُ الْعِلْمَ؟ قَالَ: " نَعَمْ "، قُلْتُ: وَمَا تَقْيِيدُهُ؟ قَالَ: " الْكِتَابَةُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، لَمْ ٢٦ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُؤَمَّلِ [٣/٣٢١]

256- Abdullah b. Amr der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! İlmi kayda geçeyim mi?" diye sorduğumda: *"Evet!"* karşılığını verdi. "Nasıl kayda geçeyim?" diye sorduğumda da: *"Yazarak"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İlim Kimlerden Öğrenilir?

٢٥٧- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ، قَالَ: ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، قَالَ: قَالَ لِي أَنَسٌ: " يَا ثَابِتُ، خُذْ عَنِّي، فَإِنَّكَ لَنْ تَجِدَ أَحَدًا أَوْثَقَ مِنِّي، إِنِّي أَخَذْتُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَالنَّبِيُّ ﷺ أَخَذَهُ عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَجِبْرِيلُ أَخَذَهُ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ الْحُبَابِ، وَاخْتُلِفَ عَلَيْهِ فِيهِ فَرَوَاهُ أَبُو كُرَيْبٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ الْحُبَابِ، عَنْ مَيْمُونٍ، عَنْ ثَابِتٍ [٢/٣٣١]

257- Sâbit der ki: Enes bana şöyle dedi: "Ey Sâbit! Benden öğren! Zira bu konuda benden daha sağlam birini bulamayacaksın. Ben bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) öğrendim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cebrâil'den, Cebrâil de Allah'tan öğrendi."

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٨- ثنا أَبُو الْقَاسِمِ زَيْدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي بِلالٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مَهْرَوَيْهِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْبَلْخِيُّ، ثنا شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الزَّاهِدُ، ثنا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَجْلِسُوا مَعَ كُلِّ عَالِمٍ، إِلا مَعَ عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنْ خَمْسٍ إِلَى خَمْسٍ: مِنَ الشَّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَمِنَ الْعَدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ، وَمِنَ

الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُعِ، وَمِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الإِخْلاصِ، وَمِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الرَّهْبَةِ "، أَبُو سَعِيدٍ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حُجْرٍ، وَرَوَاهُ أَيْضًا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ شَقِيقٍ،

258- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her âlimle oturmayın. Sizleri şüpheden yakîne, düşmanlıktan samimiyete, kibirden tevazuya, riyadan ihlasa ve arzuların peşinden gitmekten dindarlığa olmak üzere beş şeyden beş beye çağıran âlimlerle birlikte olun."*

٢٥٩- ثنا أَبُو سَعْدٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الإِدْرِيسِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ نَصْرٍ الأَعْمَشُ الْبُخَارِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَحْمُودٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الزَّاهِدُ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ، مِثْلَهُ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ خَالِدٍ الْمُهَلَّبِيُّ، عَنْ شَقِيقٍ، فَخَالَفَهُمَا

259- Başka bir kanalla aynısı aktarılmıştır.

٢٦٠- ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ الْقَاضِي، بِسَمَرْقَنْدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْفَارِسِيُّ، بِبَلْخٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا شَقِيقٌ، ثنا عَبَّادٌ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَهَذَا الْحَدِيثُ كَلامٌ كَانَ شَقِيقٌ كَثِيرًا مَا يَعِظُ بِهِ أَصْحَابَهُ وَالنَّاسَ، فَوَهِمَ فِيهِ الرُّوَاةُ فَرَفَعُوهُ وَأَسْنَدُوهُ [٧٢/٨]

260- Enes, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) aynısını rivayet etmiştir.

Bu hadis Şakîk'in, öğrencilerine ve insanlara sohbetinde çokça dile getirdiği sözlerdendir. Bundan dolayı raviler yanlışlıkla bu sözleri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırmışlardır.

Hadis Aktarmada Titizlik

٢٦١- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالا: ثنا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّهُ، قَالَ يَوْمًا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ، ثُمَّ قَالَ قَرِيبًا مِنْ ذَا أَوْ نَحْوَ ذَا، قَالَ مُوسَى فِي حَدِيثِهِ: إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ،

وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ فِي حَدِيثِهِ: إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُهَاجِرٍ، وَحَدَّثَ بِهِ قَبِيصَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، فَقَالَ: عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ [١٠٩/٧]

261- Ebû Abdirrahman es-Sülemî bildiriyor: Bir gün Abdullah b. Mes'ûd bize: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu" dedi. Dedikten sonra yüzünün rengi değişti. Sonra: "Buna yakın veya buna benzer bir şey söyledi" dedi.[1]

Tebliğ

٢٦٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثنا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَضَّرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاهَا فَبَلَّغَهَا كَمَا سَمِعَهَا "، الْحَدِيثُ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ [١٠٦/٥]

262- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Konuşmamı işitip de aklında tutan ve işittiği şekilde başkalarına aktaranların Allah yüzünü aydınlatsın"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ السَّامِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَضَّرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا فَحَفِظَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ إِلَى مَنْ هُوَ أَحْفَظُ مِنْهُ، وَيُبَلِّغُهُ مَنْ هُوَ أَحْفَظُ مِنْهُ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ، فَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ لَيْسَ بِفَقِيهٍ "، رَوَاهُ عَنْ سِمَاكٍ، عِدَّةٌ، وَلَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَلِيٍّ، إِلا الْخُرَيْبِيُّ، صَحِيحٌ ثَابِتٌ [٣٣١/٧]

263- Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd'un, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Benden bir söz işitip de aklında tutan ve bunu kendisinden daha iyi kavrayacak olan birine aktaran kişinin, yine bu şekilde kendisine aktarılan sözü kendisinden daha bilgili birine*

---

[1] İbn Mâce 1/10 (23) ve Ahmed, *Müsned* 1/586 (4320).

aktaran kişinin Allah yüzünü aydınlatsın. Zira nice kişi vardır ki taşıdığı ilmin bilincinde değildir."[1]

Sahih ve sâbit bir hadistir.

٢٦٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا مُوسَى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَضَّرَ اللَّهُ عَبْدًا سَمِعَ كَلامِي هَذَا فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ فَرُبَّ حَامِلِ كَلِمَةٍ إِلَى مَنْ هُوَ أَوْعَى لَهَا مِنْهُ، ثَلاثٌ لا يُغِلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ مُؤْمِنٍ: إِخْلاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَمُنَاصَحَةُ وُلاةِ الأَمْرِ، وَالاعْتِصَامُ بِجَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ فَإِنَّ دَعْوَتَهُمْ تُحِيطُ مِنْ وَرَائِهِمْ " [٣٠٨/٩]

264- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bu konuşmamı işitip de aynısıyla başkasına aktaran kişinin Allah yüzünü aydınlatsın. Zira nice kişi var ki bir ilmi kendisinden daha anlayışlı birine aktarır. Üç şeyden dolayı bir müminin kalbi sağlam kalır. Bunlar da; bir ameli sadece Allah rızası için yapmak, yöneticilere nasihat etmek ve Müslümanların cemaatinden ayrılmamaktır. Zira cemaatin duası, kişiyi arkadan korur."*

٢٦٤/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ شَيْبَةَ الْبَغْدَادِيُّ بِمِصْرَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، وَمَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمِ الْجَمَاعَةَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مِنَ الاثْنَيْنِ أَبْعَدُ وَمَنْ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ، وَسَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ، فَهُوَ مُؤْمِنٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زِرٍّ عَنْ عُمَرَ، وَرَوَاهُ عَنْ عُمَرَ مِنَ الصَّحَابَةِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ وَغَيْرُهُ [١٨٤/٤]

264/a- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi (mahremi olmayan) bir kadınla yalnız oturduğu zaman üçüncüleri şeytan olur. Cennetin orta ve en güzel yerinde oturmak isteyen kişi cemaatten ayrılmasın. Şeytan tek olanla birliktedir ve iki kişiden tek olana nazaran daha fazla uzaktır. Kişi yaptığı kötülüğe üzülüp yaptığı iyiliğe seviniyorsa mümin biridir."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî 5/34 (2657, 2658), İbn Mâce 1/58 (232) ve Ahmed, *Müsned* 1/566 (4156).

İnsanlara Anlayacakları Kadarını Anlatmak

٢٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ الأَصَمِّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: " يَقُولُونَ أَكْثَرْتَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ حَدَّثْتُكُمْ بِكُلِّ، مَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَرَمَيْتُمُونِي بِالْقِشَعِ، ثُمَّ مَا نَاظَرْتُمُونِي " [١/٣٨١]

265- Ebû Hureyre der ki: "Bana: «Ey Ebû Hureyre! Çokça rivayette bulunuyorsun!» diyorlar. Canım elinde olana yemin olsun ki şâyet Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bütün şeyleri size söyleyecek olsaydım ben tükürüklere boğar bir daha yüzüme bakmazdınız."[1]

٢٦٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّوْعِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَمْسَةَ جُرُبٍ، فَأَخْرَجَتْ مِنْهَا جِرَابَيْنِ، وَلَوْ أَخْرَجْتُ الثَّالِثَ لَرَجَمْتُمُونِي بِالْحِجَارَةِ " [١/٣٨١]

266- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) beş torbalık hadis ezberledim. Şu ana kadar size iki torba kadarını rivayet ettim. Üçüncüsünü açacak olsam beni taşlardınız."

Hayra Davet

٢٦٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ عَتِيقٍ السُّلَمِيُّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ دَاعٍ يَدْعُو إِلَى هُدًى إِلا كَانَ لَهُ أَجْرُهُ وَأُجُورُ مَنْ تَبِعَهُ لا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا " [٩/٣٠٥]

267- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hidâyet yoluna davet eden kişiye bunu sevabı verilir. Ona*

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/707 (10970).

uyanların da sevaplarının aynısı sevaplarından bir eksilme olmaksızın kendisine verilir."[1]

Kötülükte Örnek Olmak

٢٦٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تُقْتَلُ نَفْسٌ ظُلْمًا إِلا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ كِفْلٌ مِنْهَا، وَذَلِكَ أَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ " [٢٨/٩]

268- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Haksız yere öldürülen her bir canda Âdem'in oğlunun da (Kâbil'in) bir vebali olur. Zira öldürmeyi ilk başlatan kişi odur."*[2]

٢٦٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَمِيلٍ، قَالَ: ثنا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَشْقَى النَّاسِ ثَلاثَةٌ: عَاقِرُ نَاقَةِ ثَمُودَ، وَابْنِ آدَمَ الَّذِي قَتَلَ أَخَاهُ، مَا سُفِكَ عَلَى الأَرْضِ مِنْ دَمٍ إِلا لَحِقَهُ مِنْهُ، لأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ [٣٠٧/٤]

269- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların en bedbahtı üç kişidir. Bunlardan biri Semûd kavmine (imtihan için) gönderilen deveyi kesen kişidir. Bir diğeri Hz. Âdem'in, kardeşini öldüren oğludur ki yeryüzünde haksız yere öldürülen her bir canda onun da vebali vardır. Zira öldürme işini ilk başlatan kişi odur..."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (16/2674) ve Mâlik, *Muvattâ* 1/218 (41).

[2] Buhârî (3335) ve Müslim (27/1677).

Herkes, Karakterine Göre Haber Getirir

٢٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، وَأَبُو نَصْرٍ أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمَرْوَانِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ فَارِسٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الطَّايكَانِيُّ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ هَارُونَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الرَّجُلُ الصَّالِحُ يَأْتِي بِالْخَبَرِ الصَّالِحِ، وَالرَّجُلُ السُّوءُ يَأْتِي بِالْخَبَرِ السُّوءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، وَدَاوُدَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ هَارُونَ وَهُوَ الْبَلْخِيُّ [٩٥/٣]

270- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Salih kişi iyi olan haberleri, kötü olan kişi de kötü olan haberleri getirir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Hayırlı Meclisler

٢٧١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " جَلَسْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَجْلِسًا مَا جَلَسْتُ مِنْهُ مَجْلِسًا مِنْ قَبْلِهِ وَلا بَعْدِهِ، فَغَبَطْتُ نَفْسِي فِيهِ مَا غَبَطْتُ نَفْسِي فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ " [٢٨٦/١]

271- Abdullah b. Amr der ki: "Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) olduğu bir mecliste bulundum ki ne önce, ne de sonrasında böylesi bir mecliste bulunmuş değildim. (O mecliste bize yaptığı çıkıştan dolayı da) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) içlerinde bulunduğu bu mecliste bulunmamış olmayı daha önce hiç istemediğim kadar istedim."[1]

٢٧١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ دُحَيْمٍ، ثنا عَمْرُو الأَوْدِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ، بِبَيْتِ أُمِّ صَفِيَّةَ، عَنِ الأَصْبَغِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكْتَالَ بِالْمِكْيَالِ الأَوْفَى، فَلْيَقْرَأْ آخِرَ مَجْلِسِهِ، أَوْ حِينَ

---

[1] İbn Mâce 1/33 (85) ve Ahmed, *Müsned* 2/241 (6677).

يَقُومُ: ﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ " [١٢٣/٧]

271/a- Hz. Ali der ki: "Sevabını en iyi ölçüyle almak isteyen kişi oturmasının sonunda veya kalkacağı zaman **«Senin güçlü olan Rabbin, onların vasıflandırmalarından münezzehtir. Gönderilen bütün peygamberlere selam olsun. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a da hamd olsun!»**[1] desin."

Gereksiz Sorular

٢٧٢- وَحُدِّثْتُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ مُغَلِّسٍ، ثنا ابْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ مُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَزَالُ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ، حَتَّى يَقُولُوا: هَذَا اللَّهُ خَلَقَ الْخَلْقَ فَمَنْ خَلَقَهُ؟ " [١٢٧/١٠]

272- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar o kadar çok soru soracaklar ki sonunda: «Allah mahlukatı yarattı. Peki, Allah'ı kim yarattı?» demeye başlayacaklardır."*[2]

Faydalı Sorular

٢٧٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالا: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هِشَامِ بْنِ يَحْيَى بْنِ يَحْيَى الْغَسَّانِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَإِذَا دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ وَحْدَهُ، فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ: " أَبَا ذَرٍّ، إِنَّ لِلْمَسْجِدِ تَحِيَّةً، وَإِنَّ تَحِيَّتَهُ رَكْعَتَانِ، فَقُمْ فَارْكَعْهَا "، قَالَ: فَقُمْتُ فَرَكَعْتُهَا ثُمَّ عُدْتُ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ أَمَرْتَنِي بِالصَّلاةِ، فَمَا الصَّلاةُ؟ قَالَ: " خَيْرُ مَوْضُوعٍ اسْتَكْثِرْ أَوِ اسْتَقِلَّ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " إِيمَانٌ بِاللَّهِ ﷻ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ "

---

[1] Saffât Sur. 180-182

[2] Buhârî (7296) ve Müslim (217/136).

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْمَلُهُمْ إِيمَانًا؟ قَالَ: " أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا "

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَسْلَمُ؟ قَالَ: " مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الْهِجْرَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " مَنْ هَجَرَ السَّيِّئَاتِ "

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الصَّلاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " طُولُ الْقُنُوتِ "

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا الصِّيَامُ؟ قَالَ: " فَرْضٌ مُجْزًى، وَعِنْدَ اللَّهِ أَضْعَافٌ كَثِيرَةٌ

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " مَنْ عُقِرَ جَوَادُهُ، وَأُهِرِيقَ دَمُهُ "

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " أَغْلاهَا ثَمَنًا، وَأَنْفَسُهَا عِنْدَ رَبِّهَا

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " جَهْدٌ مِنْ مُقِلٍّ يُسِرٌّ إِلَى فَقِيرٍ "

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَيُّ آيَةٍ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ عَلَيْكَ أَعْظَمُ؟ قَالَ: " آيَةُ الْكُرْسِيِّ "، ثُمَّ قَالَ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ مَعَ الْكُرْسِيِّ إِلا كَحَلَقَةٍ مُلْقَاةٍ بِأَرْضِ فَلاةٍ، وَفَضْلُ الْعَرْشِ عَلَى الْكُرْسِيِّ كَفَضْلِ الْفَلاةِ عَلَى الْحَلْقَةِ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمِ الأَنْبِيَاءُ؟ قَالَ: " مِائَةُ أَلْفٍ وَأَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ أَلْفًا "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمِ الرُّسُلُ؟ قَالَ: " ثَلاثُ مِائَةٍ وَثَلاثَةَ عَشَرَ جَمًّا غَفِيرًا "، قُلْتُ: كَثِيرٌ طَيِّبٌ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ كَانَ أَوَّلَهُمْ؟ قَالَ: " آدَمُ "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَبِيٌّ مُرْسَلٌ؟ قَالَ: " نَعَمْ، خَلَقَهُ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ، ثُمَّ سَوَّاهُ قِبَلا "، وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ أَنَسٍ: ثُمَّ كَلَّمَهُ قِبَلا، ثُمَّ قَالَ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، أَرْبَعَةٌ سِرْيَانِيُّونَ: آدَمُ، وَشِيثٌ، وَخَنُوخٌ، وَهُوَ إِدْرِيسُ، وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ خَطَّ بِالْقَلَمِ، وَنُوحٌ، وَأَرْبَعَةٌ مِنَ الْعَرَبِ: هُودُ، وَصَالِحٌ، وَشُعَيْبٌ، وَنَبِيُّكَ يَا أَبَا ذَرٍّ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمْ كِتَابٍ أَنْزَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى؟ قَالَ: " مِائَةُ كِتَابٍ وَأَرْبَعَةُ كُتُبٍ، أَنْزَلَ عَلَى شِيثٍ خَمْسُونَ صَحِيفَةً، وَأَنْزَلَ عَلَى خَنُوخٍ ثَلاثُونَ صَحِيفَةً، وَأَنْزَلَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ عَشْرَ صَحَائِفَ، وَأَنْزَلَ عَلَى مُوسَى قَبْلَ التَّوْرَاةِ عَشْرَ صَحَائِفَ، وَأَنْزَلَ التَّوْرَاةَ وَالإِنْجِيلَ، وَالزَّبُورَ، وَالْفُرْقَانَ "

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا كَانَتْ صُحُفُ إِبْرَاهِيمَ؟ قَالَ: " كَانَتْ أَمْثَالا كُلُّهَا: أَيُّهَا الْمَلِكُ الْمُسَلَّطُ الْمُبْتَلَى الْمَغْرُورُ، فَإِنِّي لَمْ أَبْعَثْكَ لِتَجْمَعَ الدُّنْيَا بَعْضَهَا إِلَى بَعْضٍ، وَلَكِنْ

بَعَثْتُكَ لِتَرُدَّ عَنِّي دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنِّي لا أَرُدُّهَا وَلَوْ كَانَتْ مِنْ كَافِرٍ، وَكَانَ فِيهَا أَمْثَالُ: عَلَى الْعَاقِلِ مَا لَمْ يَكُنْ مَغْلُوبًا عَلَى عَقْلِهِ أَنْ تَكُونَ لَهُ سَاعَاتٌ: سَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ ﷻ وَسَاعَةً يُحَاسِبُ فِيهَا نَفْسَهُ، وَسَاعَةً يُفَكِّرُ فِيهَا فِي صُنْعِ اللَّهِ ﷻ وَسَاعَةً يَخْلُو فِيهَا بِحَاجَتِهِ مِنَ الْمَطْعَمِ وَالْمَشْرَبِ، وَعَلَى الْعَاقِلِ أَنْ لا يَكُونَ ظَاعِنًا إِلا لِثَلاثٍ: تَزَوُّدٍ لِمَعَادٍ، أَوْ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ، أَوْ لَذَّةٍ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ، وَعَلَى الْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ بَصِيرًا بِزَمَانِهِ مُقْبِلا عَلَى شَأْنِهِ، حَافِظًا لِلِسَانِهِ، وَمَنْ حَسَبَ كَلامَهُ مِنْ عَمَلِهِ قَلَّ كَلامُهُ إِلا فِيمَا يَعْنِيهِ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا كَانَ صُحُفُ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ؟ قَالَ: " كَانَتْ عِبَرًا كُلُّهَا: عَجِبْتُ لِمَنْ أَيْقَنَ بِالْمَوْتِ ثُمَّ هُوَ يَفْرَحُ، عَجِبْتُ لِمَنْ أَيْقَنَ بِالنَّارِ وَهُوَ يَضْحَكُ، عَجِبْتُ لِمَنْ أَيْقَنَ لِلْقَدَرِ ثُمَّ هُوَ يَنْصِبُ، عَجِبْتُ لِمَنْ رَأَى الدُّنْيَا وَتَقَلُّبَهَا ثُمَّ اطْمَأَنَّ إِلَيْهَا، عَجِبْتُ لِمَنْ أَيْقَنَ بِالْحِسَابِ غَدًا ثُمَّ لا يَعْمَلُ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْصِنِي، قَالَ: أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، فَإِنَّهُ رَأْسُ الأَمْرِ كُلِّهِ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " عَلَيْكَ بِتِلاوَةِ الْقُرْآنِ، فَإِنَّهُ نُورٌ لَكَ فِي الأَرْضِ، وَذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " إِيَّاكَ وَكَثْرَةِ الضَّحِكِ، فَإِنَّهُ يُمِيتُ الْقَلْبَ، وَيَذْهَبُ بِنُورِ الْوَجْهِ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّمْتِ إِلا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّهُ مَطْرَدَةٌ لِلشَّيْطَانِ عَنْكَ، وَعَوْنٌ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ، فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةُ أُمَّتِي "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " حِبَّ الْمَسَاكِينَ وَجَالِسْهُمْ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " انْظُرْ إِلَى مَنْ تَحْتَكَ، وَلا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ فَوْقَكَ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لا تَزْدَرِي نِعْمَةَ اللَّهِ عِنْدَكَ "

قُلْتُ: زِدْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " صِلْ قَرَابَتَكَ وَإِنْ قَطَعُوكَ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " لا تَخَفْ فِي اللَّهِ تَعَالَى لَوْمَةَ لائِمٍ "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " قُلِ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا "

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، قَالَ: " يَرُدُّكَ عَنِ النَّاسِ مَا تَعْرِفُ مِنْ نَفْسِكَ، وَلا تَجِدُ عَلَيْهِمْ فِيمَا تَأْتِي، وَكَفَى بِهِ عَيْبًا أَنْ تَعْرِفَ مِنَ النَّاسِ مَا تَجْهَلُ مِنْ نَفْسِكَ، أَوْ تَجِدُ عَلَيْهِمْ فِيمَا تَأْتِي "، ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى صَدْرِي، فَقَالَ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، لا عَقْلَ كَالتَّدْبِيرِ، وَلا وَرَعَ كَالْكَفِّ، وَلا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ "، السِّيَاقُ لِلْحَسَنِ بْنِ سُفْيَانَ، وَرَوَاهُ الْمُخْتَارُ بْنُ غَسَّانَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، وَرَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، وَرَوَاهُ عُبَيْدُ بْنُ الْحَسْحَاسِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، وَرَوَاهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ عَائِذٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، بِطُولِهِ، وَرَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، بِطُولِهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْعَبْشَمِيُّ،

273- Ebû Zer anlatıyor: Mescid'e girdiğimde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tek başına oturuyordu. Yanında oturduğumda: *"Ey Ebû Zer! Mescidler de selamlanır. Onları selamlamak da iki rekat namazla olur. Kalk ve iki rekat namaz kıl"* buyurdu. Kalkıp iki rekat namaz kıldım ve gelip tekrar yanında oturdum. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana namaz kılmamı söyledin; namaz nedir?" diye sorduğumda: *"Az veya çok olsun yapılması emredilen en hayırlı ameldir"* buyurdu.

"Ey Allah'ın Resûlü! En üstün ameller hangileridir?" diye sorduğumda: *"Allah'a iman ve yolunda cihaddır"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! Müminler içinde imanı en mükemmel olanlar kimlerdir?" diye sorduğumda: *"Ahlakı en güzel olanlardır"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! En iyi müslümanlar kimlerdir?" diye sorduğumda: *"Diğer insanların dilinden ve elinden yana selamette olduğu kişilerdir"* karşılığını verdi.

"Ey Allah'ın Resûlü! En üstün hicret hangisidir?" diye sorduğumda: *"Kötülüklerden uzaklaşmaktır"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! En üstün namaz hangisidir?" diye sorduğumda: *"Kıyamı en uzun olandır"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! Oruç nedir?" diye sorduğumda: *"Mükâfatı verilecek olan bir farzdır. Allah katında da bu mükâfat fazlasıyla bulunacaktır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! En üstün cihad hangisidir?" diye sorduğumda: *"Kişinin bineğinin öldüğü, kendi kanının da aktığı cihaddır"* karşılığını verdi.

"Ey Allah'ın Resûlü! Hangi kölelerin azat edilmesi daha faziletlidir?" diye sorduğumda: *"Bedeli en yüksek, sahibinin gözünde de en değerli olan kölenin azat edilmesidir"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! En üstün sadaka

hangisidir?" diye sorduğumda: *"Malı az olanın gizlice fakir birine verdiği sadakadır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın sana indirdiği en değerli âyet hangisidir?" diye sorduğumda: *"Âyetu'l-Kürsî"* karşılığını verdi ve: *"Ey Ebû Zer! Kürsî'nin yanında yedi kat gök çöle atılan bir yüzük kadardır. Arş'ın Kürsî'ye göre büyüklüğü de, çölün bu yüzüğe göre büyüklüğü kadardır"* buyurdu.

"Ey Allah'ın Resûlü! Kaç nebî gelmiştir?" diye sorduğumda: *"Yüz yirmi dört bin"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! Kaç resûl gönderilmiştir?" diye sorduğumda ise: *"Hepsi toplam üç yüz on üç kişidir"* karşılığını verdi. Ben: "Çok iyiymiş" dedim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlardan ilki kimdi?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdem'dir"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! Âdem gönderilmiş olan bir peygamber miydi?" diye sorduğumda: *"Evet! Allah onu kendi eliyle yarattı. Sonra ruhundan üfleyip aracı olmadan ona biçim verdi"* karşılığını verdi. (Ahmed b. Enes'in rivayetinde *"Vasıtasız bir şekilde onunla konuştu"* şeklinde geçer.)

Sonra şöyle buyurdu: *"Ey Ebû Zer! Bunlardan dört tanesi Süryânî'dir. Bunlar Âdem, Şît, Hanûh ve Nûh'tur. Hanûh, İdrîs'tir ve kalemle ilk yazı yazan kişidir. Dört tanesi de Arap'tır. Bunlar da Hûd, Sâlih, Şuayb ve senin peygamberindir ey Ebû Zer!"*

"Ey Allah'ın Resûlü! Allah kaç kitap indirdi?" diye sorduğumda şöyle buyurdu: *"Yüz dört kitap indirdi. Şît'e elli sahife, Hanûh'a (İdrîs'e) otuz sahife, İbrâhim'e on sahife, Musa'ya Tevrat'tan önce on sahife indirdi. Yine Tevrat, İncil, Zebûr ve Furkan'ı indirdi."*

"Ey Allah'ın Resûlü! İbrâhim'e indirilen sahifelerde ne vardı?" diye sorduğumda şöyle buyurdu: *"Hepsi de meseller şeklindeydi. (Örneğin şu vardı:) "Ey sınanmak için yöneticiliğe getirilen mağrur hükümdar! Ben seni dünya malını biriktirmek için değil mazlumun bedduasına engel olup onlara yardım etmen için gönderdim! Zira kafir biri de olsa mazlumun duasını geri çevirmem!" Yine bu sahifelerde şunlar vardı: "Aklı başında olan kişinin zamanını birkaç bölüme bölmesi gerekir. Bu bölümlerden birinde Rabbine yalvarıp yakarır. Birinde kendi kendini hesaba çeker. Birinde Allah'ın yarattıkları üzerinde düşünür. Birinde yeme ve içme gibi özel ihtiyaçlarını giderir. Aklı başında olan kişinin ancak üç durumda olması gerekir. Bunlar da âhireti için amelden azık hazırlaması, dünya geçimi için çalışması, haram olmayan şeylerle şehvetini gidermesidir. Aklı başında olan kişinin yaşadığı zamanı iyi tanıması, kendi haline bakması, diline sahip*

olması gerekir. Sözlerini de amelinden sayan kişi kendisini ilgilendirmeyen konularda az konuşacaktır."

"Ey Allah'ın Resûlü! Mûsa'nın sahifelerinde neler vardı?" diye sorduğumda şöyle buyurdu: *"Tümüyle ibretli sözlerden ibaretti. Mesela: «Ölümün olduğuna iman ettiği halde hâlâ sevinebilen kişilere şaşıyorum! Cehennem ateşinin varlığına iman ettiği halde hâlâ gülebilen kişilere şaşıyorum! Kaderin varlığına iman ettiği halde hâlâ çalışıp çabalayan kişilere şaşıyorum! Dünyayı ve hallerini gördüğü halde hâlâ onda rahat eden kişilere şaşıyorum! Yarın hesaba çekileceğine iman ettiği halde hâlâ amel etmeyen kişilere şaşıyorum!» gibi sözler vardı."*

"Ey Allah'ın Resûlü! Bana nasihatte bulun" dediğimde: *"Allah'a karşı takvalı olmanı öğütlüyorum. Zira takva her şeyin başıdır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Kur'ân okumaktan geri durma! Zira Kur'ân, yeryüzünde hayatını aydınlatırken semada da hayırla anılmana vesile olur"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Çok gülmekten sakın! Zira çok gülme, kalbi öldürüp yüzün nurunu söndürür"* buyurdu.

"Ey Allah'ın Resûlü! Bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Hayırlı bir şey söylemeyecek olduktan sonra suskun kalmaya çalış. Zira bu suskunluğun Şeytan'ı senden uzaklaştırırken dininde sana yardımcı olur"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Cihaddan geri kalma! Zira ümmetimin ruhbanlığı cihadla olur"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Miskinleri sev ve onlarla birlikte ol"* buyurdu.

"Ey Allah'ın Resûlü! Bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Dünya malı konusunda senden üsttekilere değil, daha alttakilere bak. Allah'ın sana verdiği nimetleri küçümsememen için böylesi daha uygundur"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Seninle bağlarını koparmış olsalar dahi sen akrabalarını gözet"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Allah için yaptığın bir şeyde hiç kimsenin kınamasından çekinme!"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Acı da olsa sadece hakkı söyle"* buyurdu.

"Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir nasihat daha ver" dediğimde: *"Kendi şahsın hakkında bildiklerin başkaları hakkında bildiklerinden seni uzak tutsun. Senin de yaptığın bir şeyden dolayı başkalarını kınama. Başkalarının yaptıklarını görüp de*

kendi yaptıklarını görememen veya senin de yaptığın bir şeyden dolayı başkalarını kınaman ayıp olarak sana yeter" buyurdu. Sonra eliyle göğsüme dokundu ve: *"Ey Ebû Zer! Tebdirli olmak gibi akıllı bir davranış, başkalarına eziyetten sakınmak gibi verâ (günah korkusu) ve güzel ahlak gibi bir saygınlık yoktur"* buyurdu.[1]

٢٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْعَبْشَمِيُّ، مِنْ بَنِي سَعْدِ بْنِ تَيْمٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ طَاءٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضى اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ جَالِسٌ، فَاغْتَنَمْتُ خَلْوَتَهُ، ثُمَّ ذَكَرَ مِثْلَهُ، وَزَادَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ لِي فِي الدُّنْيَا شَيْءٌ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ مِمَّا كَانَ فِي صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى؟ قَالَ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، اقْرَأْ ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى﴾ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ، [١/١٦٥]

274- Ebû Zer der ki: "Mescid'de oturan Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Yalnız olduğunu gördüğümde fırsat bilip yanında oturdum..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını şu ziyadeyle zikreder: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın sana indirdikleri arasında İbrâhim ile Mûsa'ya indirdiği sahifelerden bir şey var mı?" diye sorduğumda: *"Ey Ebû Zer!* **«Arınan kurtuluşa ermiştir»**[2] *âyetinden başlayarak sûrenin sonuna kadar oku"* buyurdu.[3]

٢٧٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ، قَالَ: ثنا رِزْقُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حَدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى الْكُوفِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ صُبْحٍ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، قَالَ: بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحَدِّثُنَا عَلَى بَابِ الْحُجُرَاتِ إِذْ أَقْبَلَ شَيْخٌ مِنْ بَنِي عَامِرٍ هُوَ مَدَرَةُ قَوْمِهِ وَسَيِّدُهُمْ مَعَ شَيْخٍ كَبِيرٍ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَصًا، فَمَثَلَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَنَسَبَهُ إِلَى جَدِّهِ، فَقَالَ: يَا ابْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، أَخْبِرْنِي مَاذَا يَزِيدُ فِي الْعِلْمِ؟ قَالَ: " التَّعَلُّمُ "، قَالَ: فَمَا يَزِيدُ فِي الشَّرِّ؟ قَالَ: " التَّمَادِي "، قَالَ: فَهَلْ يَنْفَعُ الْبِرُّ بَعْدَ الْفُجُورِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، التَّوْبَةُ تَغْسِلُ الْحَوْبَةَ، وَالْحَسَنَاتُ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ، وَإِذَا ذَكَرَ

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (94).

[2] A'lâ Sur. 14

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

الْعَبْدُ رَبَّهُ فِي الرَّخَاءِ أَجَابَهُ عِنْدَ الْبَلاءِ "، قَالَ: يَا ابْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَكَيْفَ ذَاكَ؟ قَالَ: " لأَنَّ اللَّهَ ﷻ يَقُولُ: وَعِزَّتِي وَجَلالِي لا أَجْمَعُ أَبَدًا لِعَبْدِي أَمْنَيْنِ وَلا أَجْمَعُ عَلَيْهِ أَبَدًا خَوْفَيْنِ، إِنْ هُوَ أَمِنَنِي فِي الدُّنْيَا خَافَنِي يَوْمَ أَجْمَعُ فِيهِ عِبَادِي لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ، فَيَدُومُ لَهُ خَوْفُهُ، وَإِنْ هُوَ خَافَنِي فِي الدُّنْيَا أَمِنَنِي يَوْمَ أَجْمَعُ فِيهِ عِبَادِي فِي حَظِيرَةِ الْقُدُسِ، فَيَدُومُ لَهُ أَمْنُهُ، وَلا أَمْحَقُهُ فِيمَنْ أَمْحَقُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ وَثَوْرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْلَى الْكُوفِيِّ [١٨٨/٥]

275- Şeddâd b. Evs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) odaların önünde bizlerle sohbet ederken Âmir oğullarından kabilesinin ileri geleni ve efendisi olan bir adam, yanında asasına dayanarak yürüyen yaşlı başka bir adamla birlikte geldi. Adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde durdu ve onu dedesine nisbet ederek: "Ey Abdulmuttalib'in oğlu! Bana ilmi neyin attırdığını söyle" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğrenmek"* karşılığını verdi. Adam: "Kötülüğü ne arttırır?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onda ısrar etmek"* karşılığını verdi.

Adam: "Günahtan sonra yapılan iyiliğin bir faydası olur mu?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet! Tövbe, günahı yıkayıp temizler. Yapılan iyilikler de kötülükleri siler. Kul rahatken Rabbini zikrettiği zaman musibet anında Rabbi ona icabet eder"* karşılığını verdi. Adam: "Ey Abdulmuttalib'in oğlu! Bu nasıl olur?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Çünkü Allah: «İzzetim ve celâlime yemin olsun ki kuluma iki güven ile iki korkuyu yaşatmam. Şâyet dünyadayken benden yana kendini güvende hissederse bilinen o günde (kıyamet gününde) tüm kulları (hesap için) bir araya getirdiğimde benden korkacaktır. Dünyadayken benden korktuğu zaman da kullarımı huzurumda topladığımda benden yana güvende olur. Bu güveni devam eder ve helak edeceklerim arasında onu helak etmem» buyurur."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ، ثنا مُعَلَّى بْنُ هِلالٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، قَالَ: " بُعِثْتُ أَنَا وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ نُعَلِّمُهُمْ دِينَهُمْ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَلَّى بْنُ هِلالٍ، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ: مَا كَتَبْتُهُ إِلا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ [٣٩/٥]

276- Ebû Mûsa el-Eş'arî der ki: "Muaz b. Cebel ile birlikte dinlerini öğretmek için Yemen'e gönderildik."

Tek kanallı bir hadistir.

İyilik ve Kötülük

٢٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنِ الزُّبَيْرِ أَبِي عَبْدِ السَّلامِ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِكْرَزٍ، عَنْ وَابِصَةَ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَأَنَا أُرِيدُ لا أَدَعُ شَيْئًا مِنَ الْبِرِّ وَالإِثْمِ، إِلا سَأَلْتُهُ عَنْهُ فَجَعَلْتُ أَتَخَطَّى، فَقَالُوا: إِلَيْكَ يَا وَابِصَةُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ، فَقُلْتُ: دَعُونِي أَدْنُو مِنْهُ فَإِنَّهُ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ أَنْ أَدْنُوَ مِنْهُ، فَقَالَ: " ادْنُ يَا وَابِصَةُ " فَدَنَوْتُ حَتَّى مَسَّتْ رُكْبَتِي رُكْبَتِهِ، فَقَالَ: " يَا وَابِصَةُ، أُخْبِرُكَ عَنْ مَا جِئْتَ تَسْأَلُنِي عَنْهُ؟ "، فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " جِئْتَ تَسْأَلُنِي عَنِ الْبِرِّ وَالإِثْمِ؟ " قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَجَمَعَ أَصَابِعَهُ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِهَا فِي صَدْرِي وَيَقُولُ: " يَا وَابِصَةُ اسْتَفْتِ قَلْبَكَ اسْتَفْتِ نَفْسَكَ، الْبِرُّ مَا اطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ وَاطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَالإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّبَيْرِ أَبِي عَبْدِ السَّلامِ لا أَعْرِفُ لَهُ رَاوِيًا غَيْرَ حَمَّادٍ [٢/٢٣] [٦/٢٥٥]

277- Vâbisa b. Ma'bed der ki: İyilik ve kötülük konusunda sormadık hiçbir şey bırakmama niyetiyle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Yanına doğru yürümeye başladığımda oradakiler bana: "Ey Vâbisa! Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) uzak dur!" demeye başladılar. Ancak: "Bırakın da yanına yaklaşayım! Zira yanında olmayı en çok istediğim kişidir" karşılığını verdim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Vâbisa! Yaklaş!"* buyurunca yanına kadar, dizlerim dizlerine değecek şekilde yaklaştım.

Bana: *"Ey Vâbisa! Neyi sormak için geldiğini sana söyleyeyim mi?"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Söyle" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana iyilik ile kötülüğün ne olduğunu sormak için geldin"* buyurunca: "Evet!" dedim. Bunun üzerine üç parmağını bir araya getirdi ve onlarla göğsüme dokunarak: *"Ey Vâbisa! Bir şey yapacağın zaman ilk önce kalbine ve kendine danış! Bil ki iyilik, kalbini rahatlatan ve içine sinen şeydir. Kötülük ise insanlar*

aksi yönde sana fetva verse de kalbini rahatsız eden ve içine sinmeyen şeydir" buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثنا زَيْدُ بْنُ يَحْيَى الدِّمَشْقِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلَاءِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ مِشْكَمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنِي مَا يَحِلُّ لِي وَمَا يَحْرُمُ عَلَيَّ؟ قَالَ: فَصَعَّدَ النَّبِيُّ ﷺ وَصَوَّبَ، فَقَالَ: " الْبِرُّ مَا سَكَنَتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ مَا لَمْ تَسْكُنْ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَلَمْ يَطْمَئِنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمَفْتُونَ " [٣٠/٢]

278- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana helal ve haram olan şeyleri söyle" dediğimde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) minbere çıktı. Sonra bize doğru dönüp: *"İyilik, kişinin içine sinen ve kalbini rahatlatan şeydir. Kötülük ise insanlar aksi yönde sana fetva verse de içine sinmeyen ve kalbini rahatsız eden şeydir"* buyurdu.[2]

٢٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُعَدِّلُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ ثَعْلَبَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ بْنِ أُسَامَةَ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفْتِنِي عَنْ أَمْرٍ لا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ، قَالَ: " اسْتَفْتِ نَفْسَكَ، وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ " [٤٤/٩]

279- Vâsile b. el-Eska' der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana öyle bir şey söyle ki senden sonra bunu başka kimseye sorma ihtiyacını hissetmemeyim" dediğimde: *"Bir konuda insanlar sana hangi fetvayı verirlerse versinler sen önce kendine danış"* buyurdu.

Mümeyyiz Olanın Rivâyeti

٢٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ الطَّبَرَانِيُّ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْفَرَّاءُ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ،

---

[1] Dârimî 2/320 (2533) ve Ahmed, *Müsned* 4/279 (18024).

[2] Ahmed, *Müsned* 4/239 (17758).

قَالَ: قُلْتُ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ: مِثْلُ مَنْ كُنْتَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا عَقَلْتَ عَنْهُ، قَالَ: عَقَلْتُ عَنْهُ أَنِّي سَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " دَعْ مَا يُرِيبُكَ إِلَى مَا لا يُرِيبُكَ، فَإِنَّ الشَّرَّ رِيبَةٌ، وَالْخَيْرَ طُمَأْنِينَةٌ "، وَعَقَلْتُ عَنْهُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ وَكَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ عِنْدَ انْفِصَالِهِنَّ: " اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، إِنَّكَ تَقْضِي وَلا يُقْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ "، رَوَاهُ أَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ، وَالْعَلاءُ بْنُ صَالِحٍ، وَشُعْبَةُ، وَالْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ فِي آخرين، عَنْ يَزِيدَ، نَحْوَهُ [٢٦٢/٨]

280- Ebu'l-Cevzâ der ki: Hasan b. Ali'ye: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında yaşın ne kadardı ve ondan neler işittin?" diye sorduğumda şöyle dedi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphe ettiğin şeyleri bırak, şüphe etmediğin şeyleri yap. Zira kötülük şüphe, hayır ise huzur verir"* buyruğunu anlayacak kadar aklım başımda olan biriydim. Yine ondan beş vakit namazı ve namaz sonrası söyleyeceğin şu sözleri öğrendim: *"Allahım! Hidâyete erdirdiklerinle beraber beni de hidâyete erdir. Afiyet verdiklerinle beraber bana da afiyet ver. Dost edindiğin kullarının arasına beni de kat. Bana verdiğin şeyleri bereketli kıl. Takdir etmiş olduğun şeylerin şerrinden beni koru. Sen takdir edensin, takdirine karşı gelinmez. Senin dostun zelil olmaz. Sen yüce ve ulusun."*[1]

Konuşurken Semaya Bakmak

٢٨١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا جَدِّي أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " قَلَّمَا يُحَدِّثُ إِلا يَتْبَعُ بَصَرِهِ إِلَى السَّمَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ [٣٦١/٥]

281- Yûsuf b. Abdillah b. Selâm, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) konuşurken genelde arada semaya bakardı."

Tek kanallı bir badistir.

---

[1] Tirmizî 4/668 (2518), Nesâî (8/293) ve Ahmed, *Müsned* 1/258 (1732).

İlmi Saklamak

٢٨٢- مَا حَدَّثَنَاهُ يُوسُفُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ الْعَطَّارُ ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ الطَّائِفِيُّ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَتَمَ عِلْمًا عَلَّمَهُ اللَّهُ، جِيءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلْجَمًا بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، عَنْ أَنَسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَقَدْ ثَبَتَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ هَذَا الْحَدِيثُ بِأَسَانِيدَ ذَوَاتِ عَدَدٍ [٣٥٤/٢]

282- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kendisine ihsan ettiği ilmi gizleyen kişiye kıyamet gününde ateşten bir gem vurulur"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir. Bu hadis, çeşitli raviler vasıtasıyla bir çok isnâdla aktarılmıştır.

Doğruluk ve Yalan

٢٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا ابْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي خُثَيْمٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ ! مَا يَحْمِلُكُمْ عَلَى أَنْ تَتَابَعُوا عَلَى الْكَذِبِ، كَمَا تَتَابَعُ الْفِرَاشُ فِي النَّارِ، فَالْكَذِبُ كُلُّهُ عَلَى ابْنِ آدَمَ، إِلا ثَلاثَ خِصَالٍ: رَجُلٌ كَذَبَ امْرَأَتَهُ لِيُرْضِيَهَا، وَرَجُلٌ كَذَبَ فِي خَدِيعَةِ حَرْبٍ، وَرَجُلٌ كَذَبَ بَيْنَ امْرَأَيْنِ مُسْلِمَيْنِ يُصْلِحُ بَيْنَهُمَا " [٢٢/٩]

283- Esmâ binti Yezîd der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Ey insanlar! Kelebeklerin kendini ateşe atması gibi neden sizler de kendinizi yalana atıyorsunuz? Üç yer dışında yalanın her türlüsü insana haramdır. Bu üç yerden biri; kişinin karısının gönlünü almak için yalan söylemesidir. Diğeri kişinin savaş hilesi olarak yalan söylemesidir. Bir diğeri de kişinin iki müslümanın arasını bulmak için yalan söylemesidir."*[2]

---

[1] İbn Mâce 1/97 (264).

[2] Ahmed, *Müsned* 6/477 (27639).

٢٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَسَوِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَاتِمٍ الطَّوِيلُ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَبُرَتْ خِيَانَةً أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثًا هُوَ لَكَ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ لَهُ كَاذِبٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ هَارُونَ الْبَلْخِيُّ [٩٩/٦]

284- Nevvâs b. Sem'ân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana inandığı halde senin kardeşine yalan söylemen, ona büyük bir ihanettir"* buyurmuştur[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَطَّالٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحِيمِ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ كَذْبَةً تَبَاعَدَ الْمَلَكُ عَنْهُ مَسِيرَةَ مِيلٍ مِنْ نَتْنِ مَا جَاءَ بِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ نَافِعٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحِيمِ [١٩٧/٨]

285- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kul yalan söylediği zaman yaptığı şeyin pis kokusundan dolayı yanındaki melek bir veya iki mil kadar uzaklaşır"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا جَدِّي أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا مَلِيحُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى كَذَّابًا "، عَزِيزٌ مَرْفُوعًا مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ [٣٧٨/٨]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/225 (17653).

[2] Tirmizî 4/348 (1972).

286- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Doğruluk kişiyi iyiye, iyi de cennete götürür. Kişi doğru olup sadece doğruyu söylemeye çalıştığı zaman sonunda Allah katında «Sıddîk» biri olarak yazılır. Yalan da kişiyi günaha, günah da cehenneme götürür. Kişi yalan söyledikçe ve hep yalana başvurdukça sonunda Allah katında «Yalancı» biri olarak yazılır."*[1]

Azîz bir hadistir.

٢٨٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ، ثنا صَالِحُ بْنُ مُوسَى الطَّلْحِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ شَقِيقٍ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَزَالُ الْعَبْدُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا، وَلا يَزَالُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا ".زَادَ صَالِحٌ الطَّلْحِيُّ فِي حَدِيثِهِ: " وَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَالْبِرُّ يَهْدِي إِلَى الإِيمَانِ، وَالإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ " [٥/٤٣]

287- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi doğru olup sadece doğruyu söylemeye çalıştığı zaman sonunda Allah katında «Sıddîk» biri olarak yazılır. Kişi yalan söyledikçe ve hep yalana başvurdukça da sonunda Allah katında «Yalancı» biri olarak yazılır."*[2]

Sâlih et-Talhî rivayet ederken: *"Doğruluk kişiyi iyiye, iyilik imana götürür. İmanın da kişiyi götüreceği yer cennettir"* eklemesini yapar.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Adına Hadis Uydurmak

٢٨٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، وَالْحَسَنُ بنُ حَمَوَيْهِ الْخَثْعَمِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي مُوَاتَةَ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ أَبِي عَمَّارٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ

---

[1] Buhârî (6094) ve Müslim (103-105/2607).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

شُرَحْبِيلَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا لِيُضِلَّ بِهِ، فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، وَالأَعْمَشُ، لَمْ يَرْوِهِ مُجَوَّدًا مَرْفُوعًا إِلا يُونُسُ ابْنُ بُكَيْرٍ [٤/١٤٦]

288- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanları saptırmak için benim adıma yalan söyleyen kişi cehennemdeki yerine de hazırlansın"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ، مَعَهُ أَرْبَعُونَ رَجُلا، فَقَالَ: " إِنَّهُ مَفْتُوحٌ لَكُمْ وَمَنْصُورُونَ وَمُصِيبُونَ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَلْيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ، وَلْيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ " قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَثَلُ الَّذِي يُعِينُ قَوْمَهُ عَلَى غَيْرِ الْحَقِّ، كَمَثَلِ بَعِيرٍ تَرَدَّى فِي بِئْرٍ وَهُوَ يَنْزِعُ بِذَنَبِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ [٧/١٠٢]

289- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimde deriden bir çadırdaydı ve yanında kırk kişi vardı. Şöyle diyordu: *"Fetihler yapacak, zaferler elde edecek ve ganimetlere sahip olacaksınız. İçinizden böylesi bir zamana yetişenler Allah'tan korksun. İyiliği emredip kötülükten alıkoysun. Benim adıma yalan söyleyen kişi cehennemdeki yerine de hazırlansın."*

Yine şöyle buyurdu: *"Haksız oldukları bir konuda kabilesine destek çıkan kişi, kuyuya düşüp kuyruğundan çekilen deve gibidir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَلِيٍّ،

---

[1] Tirmizî 5/35 (2659).

[2] Tirmizî 4/524 (2257), Ahmed, *Müsned* 1/520 (3800) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/159).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَدَّثَ عَنِّي بِحَدِيثٍ وَهُوَ يَرَى أَنَّهُ كَذِبٌ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ "، رَوَاهُ الأَعْمَشُ، عَنِ الْحَكَمِ مِثْلَهُ [٣٥٦/٤]

290- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim yalan olduğunu gördüğü halde benim adıma bir hadisi naklederse yalancılardan biri olur"* buyurmuştur.[1]

٢٩١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو مَسْعُودٍ، وَيُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي مَنْصُورٌ، قَالَ: سَمِعْتُ رِبْعِيَّ بْنَ خِرَاشٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَخْطُبُ، وَهُوَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَكْذِبُوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ يَكْذِبْ عَلَيَّ يَلِجِ النَّارَ "، رَوَاهُ سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ وَشَرِيكٌ وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ عَنْ مَنْصُورٍ وَرَوَاهُ قَيْسُ بْنُ رُمَّانَةَ وَأَبُو بُرْدَةَ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ خِرَاشٍ [٣٦٨/٤]

291- Rib'î b. Hirâş der ki: Hz. Ali'yi hutbe verirken işittim. Hutbesinde şöyle diyordu: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Benim adıma yalan söylemeyin! Benim adıma yalan söyleyen cehenneme girer»* buyurdu."[2]

٢٩٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي.ح وثنا أَبِي، ثنا عُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبَانَ السَّرَّاجُ الْبَغْدَادِيُّ، قَالُوا: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ يَزِيدَ الْحِمَّانِيُّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا الْحِمَّانِيُّ [١١٩/٨]

292- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim adıma bilerek yalan söyleyen kişi cehennemdeki yerine de hazırlansın"* buyurmuştur.[3]

٢٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، وَثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ،

---

[1] İbn Mâce 1/14 (38) ve Ahmed, *Müsned* 1/140 (906).

[2] Buhârî (106) ve Müslim (1/1).

[3] Ahmed, *Müsned* 1/98 (586) ve Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/55).

قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، قَالُوا: ثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، حَدِيثٌ صَحِيحٌ رَوَاهُ عَنْ سُلَيْمَانَ مِنَ الأَئِمَّةِ وَالأَعْلامِ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ، شُعْبَةُ، وَزُهَيْرٌ، وَعَبْثَرٌ، وَالْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ، وَمَنْصُورُ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَجَرِيرٌ، وَهُشَيْمٌ، وَيَحْيَى الْقَطَّانُ، وَابْنُ عُلَيَّةَ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَأَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ فِي آخَرِينَ [٣/٣٤]

293- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim adıma bilerek yalan söyleyen (hadis uyduran) kişi, cehennemdeki yerine de hazırlansın"* buyurmuştur.

Sahih bir hadistir.

٢٩٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ رَوَى عَنِّي حَدِيثًا وَهُوَ يَرَى أَنَّهُ كَذَبَ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ مَيْمُونٍ نَحْوَهُ [٣٧٨/٤]

294- Muğîre b. Şu'be'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim yalan olduğunu gördüğü halde benim adıma bir hadisi naklederse yalancılardan biri olur"* buyurmuştur.[1]

٢٩٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَحَبِيبِ بْنِ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الصَّنْعَانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، قَالا: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالُوا: ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ حَسَّانَ، عَنْ أَبِي كَبْشَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

---

[1] Buhârî (108), Müslim (2/2), Tirmizî 5/36 (2661), İbn Mâce (1/13) ve Ahmed, *Müsned* 3/204 (12708).

عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلا حَرَجَ، وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ حَسَّانَ [٦/٧٨]

295- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir âyet de olsa benden duyduğunuzu başkalarına aktarın. İsrail oğulları hakkındaki haberleri anlatmanızda bir sakınca yoktur. Ancak benim adıma bilerek yalan söyleyen kişi, cehennem ateşindeki yerine de hazırlansın."*[1]

Sahih meşhur bir hadistir.

٢٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ عَامِدًا مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، قِيلَ: نَسْمَعُ مِنْكَ الْحَدِيثَ فَنَزِيدُ فِيهِ وَنُنْقِصُ مِنْهُ فَهُوَ كَذِبٌ عَلَيْكَ؟ قَالَ: " لا، وَلَكِنْ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ، فَقَالَ: أَنَا كَذَّابٌ، أَنَا سَاحِرٌ، أَنَا مَجْنُونٌ " [٨/٥٢]

296- Abdurrahman'ın azatlısı Hasan bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim adıma bilerek yalan söyleyen kişi, cehennem ateşindeki yerine de hazırlansın"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bazen senden işittiğimiz hadisi başkasına aktarırken biraz eksik veya fazla aktarıyoruz. Bu şekilde senin adına yalan söylemiş mi oluyoruz?" denilince: *"Hayır! Bundan kasıt benim yalancı, büyücü veya deli biri olduğumu söylemektir"* buyurdu.[2]

٢٩٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا بَنِي اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي النَّارِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مِنْ حَدِيثِ قُتَيْبَةَ [٨/١٣٨]

---

[1] Buhârî (3461), Tirmizî 5/40 (2669) ve Ahmed, *Müsned* 2/217 (6493).

[2] Dârimî (1/76, 77) ve Hâkim, *Müstedrek* (3/276).

297- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim adıma bilerek yalan söyleyen kişiye Allah cehennem ateşinde bir ev inşa eder"* buyurmuştur.[1]

٢٩٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رِبْعِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيًّا، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَكْذِبُوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ يَكْذِبْ عَلَيَّ يَلِجُ فِي النَّارِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ [٣٨٤/٨]

298- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim adıma yalan söylemeyin! Zira benim adıma yalan söyleyen kişi cehenneme girer"* buyurmuştur.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٩٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ هَارُونَ الدِّينَوَرِيِّ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ هُشَيْمٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ " [٥٩/٩]

299- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim adıma bilerek yalan söyleyen kişi cehennemdeki yerine de hazırlansın"* buyurmuştur.[3]

İlmiyle Fitneden Kurtulanlar

٣٠٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ الْمُفِيدُ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْبَرْذَعِيُّ. ح وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفَضْلِ الأَيْلِيُّ، قَالا: ثنا عَطِيَّةُ بْنُ بَقِيَّةَ بْنِ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ، عَنْ عُمَارَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْفِتْنَةَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/32 (4741) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/293 (13153).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Ebû Dâvud 3/318 (3651), Tirmizî 1/13 (33), İbn Mâce 1/13 (33), Dârimî 1/87-88 (231), Ahmed, *Müsned* 3/372 (14265) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/83, 5/203, 205).

تَجِيءُ فَتَنْسِفُ الْعِبَادَ نَسْفًا وَيَنْجُو الْعَالِمُ مِنْهَا بِعِلْمِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ، وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِيهِ بَقِيَّةَ [٤١/٨]

300- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Fitne geldiği zaman kulları uçurup savurur. Ancak âlimler ilimleriyle ondan kurtulur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Rivâyet Edilen Hadisi İyiye Yormak

٣٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، ثنا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: " إِذَا حُدِّثْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَدِيثًا فَظُنُّوا بِهِ الَّذِي هُوَ أَهْدَى، وَالَّذِي هُوَ أَبْقَى، وَالَّذِي هُوَ أَهْيَأُ " [٢٤٦/٧]

301- Hz. Ali der ki: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) size bir hadis aktarıldığı zaman bu sözün en doğru, en kalıcı ve faydalı söz olduğunu aklınızdan çıkarmayın."[1]

Unutup Hatırlamak

٣٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَبِيبٍ الرَّقِّيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ حَمَّادٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ، قَالَ: ثنا أَزْهَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا: رُبَّمَا شَهِدْتَ وَغِبْنَا، وَرُبَّمَا غِبْتَ وَشَهِدْنَا، فَهَلْ عِنْدَكَ عِلْمٌ بِالرَّجُلِ يُحَدِّثُ بِالْحَدِيثِ إِذَا نَسِيَهُ اسْتَذْكَرَهُ؟ فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا مِنَ الْقُلُوبِ قَلْبٌ إِلا وَلَهُ سَحَابَةٌ كَسَحَابَةِ الْقَمَرِ، بَيْنَمَا الْقَمَرُ مُضِيءٌ إِذْ عَلَتْهُ سَحَابَةٌ فَأَظْلَمَ إِذْ تَجَلَّتْ عَنْهُ فَأَضَاءَ، وَبَيْنَمَا الرَّجُلُ يُحَدِّثُ إِذْ عَلَتْهُ سَحَابَةٌ فَنَسِيَ إِذْ تَجَلَّتْ عَنْهُ فَذَكَرَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ

---

[1] İbn Mâce 1/9 (20) ve Ahmed, *Müsned* 1/151 (989).

حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَالِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ، عَنْ أَزْهَرَ [١٩٦/٢]

302- Sâlim b. Abdillah, babasından bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb, Ali b. Ebî Tâlib'e: "Bazen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunmadığımız zamanlarda sen bulundun, bazen senin bulunmadığın zamanlarda biz bulunduk. Kişinin bazen bir hadisi aktarırken unutması, daha sonra ise hatırlaması konusunda bir bilgin var mı?" diye sorunca, Ali şu karşılığı verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Her kalbin Ay'ın önünü kapatan bulut gibi bir bulutu vardır. Ay ışık saçarken bir bulut önüne geçince onu karanlığa gömer. Bulut gidince de tekrar ışık vermeye başlar. Aynı şekilde kişi de bazen bir sözü söylerken böylesi bir bulut önüne geçer ve diyeceklerini unutur. Bu bulut çekilince de unuttuğunu hatırlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

İlmi Yaymak

٣٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي مَرْثَدٌ أَبُو كَبِيرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، أَنَّ رَجُلا أَتَاهُ، فَقَالَ: إِنَّ مُصَدِّقِي عُثْمَانَ ازْدَادُوا عَلَيْنَا، أَنَغِيبُ عَنْهُمْ بِقَدْرِ مَا ازْدَادُوا عَلَيْنَا؟ فَقَالَ: " لا، قِفْ مَالَكَ، وَقُلْ مَا كَانَ لَكُمْ مِنْ حَقٍّ فَخُذُوهُ، وَمَا كَانَ بَاطِلا فَذَرُوهُ، فَمَا تَعَدَّوْا عَلَيْكَ جُعِلَ فِي مِيزَانِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، وَعَلَى رَأْسِهِ فَتًى مِنْ قُرَيْشٍ، فَقَالَ: أَمَا نَهَاكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَنِ الْفُتْيَا؟ فَقَالَ: " أَرَقِيبٌ أَنْتَ عَلَيَّ؟ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ وَضَعْتُمُ الصَّمْصَامَةَ هَهُنَا، ثُمَّ ظَنَنْتَ أَنِّي مُنْفِذٌ كَلِمَةً سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ أَنْ تَحْتَزُّوا لأَنْفَذْتُهَا " [١٦٠/١]

303- Mersed Ebû Kebîr, babasından bildiriyor: Adamın biri Ebû Zer'e geldi ve: "Osmân'ın zekât memurları geldi. Ancak zekât miktarından fazlasını almak istiyorlar. Fazladan almak istedikleri miktarı onlardan saklayabilir miyiz?" diye sordu. Ebû Zer şöyle karşılık verdi: "Hayır! Neyin varsa önlerine koy ve: «Hakkınız ve helal olan miktarı alın! Ancak hakkınız olmayan ve size haram olanını da bırakın!» de. Vermen gerekenden fazlasını alırlarsa bu aldıkları kıyamet günü hesapta senin lehine Mizan'a konacaktır!"

Ebû Zer bunları söylerken başında da Kureyşli bir genç duruyordu. Genç ona: "Müminlerin emiri fetva vermeni yasaklamadı mı?" diye sorunca, Ebû

Zer gence şöyle çıkıştı: "Beni gözetlemekle mi görevlendirildin! Canım elinde olana yemin olsun ki öldürmek üzere kılıcı boynuma koysanız, o sırada Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir sözü ifa etmem gerektiğini düşünsem boynumu kesmeden önce yine onu yerine getirirdim!"[1]

Sünnete Sarılmak

٣٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، وَأَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، قَالا: ثنا رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ لا يَكُونُ فِيهِ شَيْءٌ أَعَزَّ مِنْ ثَلاثَةٍ: مِنْ أَخٍ يُسْتَأْنَسُ بِهِ، أَوْ دِرْهَمٍ حَلالٍ، أَوْ سُنَّةٍ يُعْمَلُ بِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ عَنْهُ [٣٧٠/٤]

304- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Size öyle bir zaman gelecek ki üç şeyden daha değerli (daha az bulunan) bir şey olmayacaktır. Bunlar da helal bir dirhem, kendisiyle ünsiyet kurulabilecek bir kardeş ve kendisiyle amel edilecek bir sünnettir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ الْعُذْرِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُسْتَمْسِكُ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عَطَاءٍ وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ، عَنِ ابْنِ فَارِسٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِثْلَهُ، وَقَالَ: " لَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ " [٢٠٠/٨]

305- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin bozulduğu bir zamanda sünnete tutunabilen kişiye şehit sevabı vardır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (192) ve Dârimî 1/146 (545).

٣٠٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ السُّلَمِيُّ، وَحُجْرُ بْنُ حُجْرٍ، قَالا: أَتَيْنَا الْعِرْبَاضَ بْنَ سَارِيَةَ، فَسَلَّمْنَا وَقُلْنَا: أَتَيْنَاكَ زَائِرِينَ وَعَائِدِينَ وَمُقْتَبِسِينَ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَلَّى لَنَا صَلاةَ الْغَدَاةِ وَأَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَوَعَظَنَا مَوْعِظَةً ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةُ مُوَدِّعٍ فَمَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا؟ قَالَ: " أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ كَانَ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِيشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلافًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي، وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ " [١١٤/١٠]

306- Abdurrahman b. Ömer es-Sülemî ve Hucr b. Hucr bildiriyor: İrbâd b. Sâriye'nin yanına geldik. Ona selam verip: "Seni hem ziyarete, hem halini sormaya, hem de bir şeyler öğrenmeye geldik" dediğimizde İrbâd şöyle anlattı:

Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını kıldırdıktan sonra bize doğru döndü ve çok duygusal bir konuşma yaptı. Konuşmasıyla gözlerimiz yaşarıp kalplerimiz titredi. Biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu vedalaşan birinin konuşmasına benziyor. (Senden sonra) bize ne yapmamızı tavsiye edersin?" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizlere Allah'a karşı takva sahibi olmanızı, başınızda Habeşli bir köle olsa dahi emirlerini dinleyip itaat etmenizi öğütlüyorum. İçinizden ömrü yetecek olanlar benden sonra pek çok ihtilaflara şahit olacaklardır. Böylesi bir zamanda benim ve doğru yolda olan raşit halifelerin sünnetine uyun. Bu sünnetlere sıkıca tutunun. Dinde olmayıp da sonradan dine sokulan şeylerden sakının. Zira bu tür şeylerden her biri bidattır ve her bidat, dalâlet demektir."*[1]

٣٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ الطَّائِيِّ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ ": لَمَّا قَدِمَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ الشَّامَ، عَرَضَتْ لَهُ مَخَاضَةٌ، فَنَزَلَ

---

[1] Ebû Dâvud 4/200 (4607), Tirmizî 5/44 (2676), İbn Mâce 1/15 (42), Dârimî 1/57 (95), Ahmed, *Müsned* 4/156 (17149), Hâkim, *Müstedrek* (1/96, 97), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (1/205) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/246, 247).

عَنْ بَعِيرِهِ وَنَزَعَ خُفَّيْهِ، فَأَمْسَكَهُمَا، وَخَاضَ الْمَاءَ وَمَعَهُ بَعِيرُهُ، فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ: لَقَدْ صَنَعْتَ الْيَوْمَ صَنِيعًا عَظِيمًا عِنْدَ أَهْلِ الأَرْضِ، فَصَكَّ فِي صَدْرِهِ، وَقَالَ: أَوْهِ " لَوْ غَيْرُكَ يَقُولُ هَذَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ، إِنَّكُمْ كُنْتُمْ أَذَلَّ النَّاسِ فَأَعَزَّكُمُ اللَّهُ بِرَسُولِهِ، فَمَهْمَا تَطْلُبُوا الْعِزَّ بِغَيْرِهِ يُذِلُّكُمُ اللَّهُ "، رَوَاهُ الأَعْمَشُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، بِمِثْلِهِ [١/٤٧]

307- Târık b. Şihâb bildiriyor: "Ömer b. el-Hattâb, Şam'a giderken yollarına bir nehir çıktı. Ömer devesinden indi, ayakkabılarını çıkarıp elinde tuttu ve karşıya geçmek üzere yanındaki devesiyle beraber suya daldı. Ebû Ubeyde ona: "Bu gün tüm yeryüzü insanlarının gözünde çok büyük olan bir şeyi yaptın!" deyince, Ömer onun göğsüne vurup şöyle dedi: "Ah! Ey Ebû Ubeyde! Keşke bunu senden başka biri söyleseydi. Zira insanlar içinde çok zelil bir konumda idiniz ve Allah, Resûlü sayesinde sizlere izzet verdi. Şâyet ondan başka bir şeyde izzeti arayacaksanız Allah sizi zelil kılacaktır."

İbadetlerde ve Başka Şeylerde Sünnete Sarılmak

٣٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَمُغِيرَةَ الضَّبِّيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: زَوَّجَنِي أَبِي امْرَأَةً مِنْ قُرَيْشٍ، فَلَمَّا دَخَلَتْ عَلَيَّ جَعَلْتُ لا أَنْحَاشُ لَهَا مِمَّا بِي مِنَ الْقُوَّةِ عَلَى الْعِبَادَةِ مِنَ الصَّوْمِ وَالصَّلاةِ، فَجَاءَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ إِلَى كَنَّتِهِ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهَا، فَقَالَ لَهَا: كَيْفَ وَجَدْتِ بَعْلَكِ؟ قَالَتْ: خَيْرُ الرِّجَالِ أَوْ كَخَيْرِ الْبُعُولَةِ مِنْ رَجُلٍ لَمْ يُفَتِّشْ لَنَا كَنَفًا، وَلَمْ يَقْرَبْ لَنَا فِرَاشًا، فَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَعَذَمَنِي وَعَضَّنِي بِلِسَانِهِ، فَقَالَ: أَنْكَحْتُكَ امْرَأَةً مِنْ قُرَيْشٍ ذَاتَ حَسَبٍ فَعَضَلْتَهَا وَفَعَلْتَ، ثُمَّ انْطَلَقَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَشَكَانِي، فَأَرْسَلَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ، فَقَالَ لِي: أَتَصُومُ النَّهَارَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: أَفَتَقُومَ اللَّيْلَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَنَامُ، وَأَمَسُّ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي، ثُمَّ قَالَ: اقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ، قُلْتُ: إِنِّي أَجِدُنِي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَاقْرَأْهُ فِي كُلِّ عَشَرَةِ أَيَّامٍ، قُلْتُ: إِنِّي أَجِدُنِي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَاقْرَأْهُ فِي كُلِّ ثَلاثٍ، ثُمَّ قَالَ: صُمْ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ، قُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، فَلَمْ يَزَلْ يَرْفَعُنِي، حَتَّى قَالَ: صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا، فَإِنَّهُ أَفْضَلُ الصِّيَامِ، وَهُوَ صِيَامُ أَخِي دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ،

قَالَ حُصَيْنٌ فِي حَدِيثِهِ: ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّ لِكُلِّ عَابِدٍ شِرَّةً، وَإِنَّ لِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةً، فَإِمَّا إِلَى سُنَّةٍ وَإِمَّا إِلَى بِدْعَةٍ، فَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى سُنَّةٍ، فَقَدِ اهْتَدَى، وَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ فَقَدْ هَلَكَ "، قَالَ مُجَاهِدٌ: وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو حِينَ ضَعُفَ وَكَبُرَ يَصُومُ الأَيَّامَ كَذَلِكَ يَصِلُ بَعْضَهَا إِلَى بَعْضٍ لِيَتَقَوَّى بِذَلِكَ، ثُمَّ يُفْطِرُ بَعْدَ ذَلِكَ الأَيَّامَ، قَالَ: وَكَانَ يَقْرَأُ مِنْ أَحْزَابِهِ كَذَلِكَ يَزِيدُ أَحْيَانًا وَيَنْقُصُ أَحْيَانًا، غَيْرَ أَنَّهُ يُوَفِّي بِهِ الْعِدَّةَ إِمَّا فِي سَبْعٍ وَإِمَّا فِي ثَلاثٍ، ثُمَّ كَانَ يَقُولُ بَعْدَ ذَلِكَ: لأَنْ أَكُونَ قَبِلْتُ رُخْصَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا عَدَلَ بِهِ، أَوْ عَدَلَ، لَكِنِّي فَارَقْتُهُ عَلَى أَمْرٍ أَكْرَهُ أَنْ أُخَالِفَهُ إِلَى غَيْرِهِ، رَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ مُغِيرَةَ نَحْوَهُ [٢٨٦/١]

308- Abdullah b. Amr anlatıyor: Babam beni Kureyşli bir kadınla evlendirdi. Kadın yanıma gelince tüm gücümü oruç ve namaz gibi ibadetlere verdiğimden dolayı onunla birlikte olamıyordum. Amr b. el-Âs gelininin yanına gelip: "Kocanı nasıl buldun?" diye sorunca, kadın: "Erkeklerin — veya: kocaların — en hayırlısı! Zira ne örtümüzü açıyor, ne de yatağımıza yaklaşıyor" dedi. Bunun üzerine babam bana gelerek azarladı, ağır laflar etti ve: "Seni Kureyş'in soylu bir kadınıyla evlendirdim, sen ise ondan uzak duruyorsun!" dedi. Ardından Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gitti ve beni şikâyet etti.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) beni çağırınca yanına gittim. Bana: *"Gündüzlerini oruçla mı geçiriyorsun?"* diye sordu. Ben: "Evet" karşılığını verince: *"Gecelerini ibadetle mi geçiriyorsun?"* diye sordu. Ben yine: "Evet" dediğimde: *"Ama ben, bazen oruç tutarım, bazen yerim, bazen gece namazı kılarım, bazen uyurum ve geceyi hanımlarımla geçiririm. Kim benim yolumdan ayrılırsa benden değildir"* buyurdu ve: *"Kur'ân'ı ayda bir kez hatmet"* diye ekledi. Ben: "Daha fazlasına gücüm yeter" dediğimde: *"On günde bir hatmet"* buyurdu. Ben: "Benim daha fazlasına gücüm yeter" dediğimde: *"O zaman üç günde bir hatmet"* buyurdu ve: *"Ayda da üç gün oruç tut"* diye ekledi. Ben: "Daha fazlasına gücüm yeter" dediğimde gün sayısını daha da arttırmaya başladı ve sonunda: *"Bir gün oruç tut, bir gün tutma. Zira oruçların en faziletlisi, budur ve kardeşim Dâvûd'un da orucu böyleydi"* buyurdu.

Husayn'ın rivayetinde şöyle geçer: Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her âbidin heyecanlı bir dönemi olur ve bunun ardından bir durgunluk yaşar. Durgunluğu sonunda da ya sünnete, ya da bidate doğru yönelir.*

Eğer durgunluğu kişiyi sünnete yöneltirse doğru yolu bulmuş olur. Her kimi de durgunluğu kendisini başka yöne yöneltiyorsa bu kişi helâk oldu demektir."[1]

Mücâhid der ki: Abdullah b. Amr ihtiyarlayıp zayıf düştüğü zamanlarında da orucunu bu şekilde tutardı. Arka arkaya oruç tutar, sonra güç kazanmak için de arka arkaya bazı günleri oruçsuz geçirirdi. Kur'ân'dan da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) tavsiye ettiği gibi hizipler okurdu. Bazen çok okur, bazen de az okurdu; ancak her yedi veya üç günde bir defa hatmederdi. Ama şöyle derdi: "Şu an yaptığım şeyler yerine keşke zamanında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ruhsatını kabul etseydim. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında yaptığım bir şeyi ondan sonra değiştirmeyi de istemiyorum."

Sünnetten Yüz Çevirmek

٣٠٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ الْقَافَلائِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَارِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى الْجَارِيُّ وَهُوَ مَدَنِيٌّ سَكَنَ الْجَارَ مِنَ السَّاحِلِ [٢٢٧/٣]

309- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sünnetimden yüz çeviren benden değildir"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٠٩/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ مَرْثَدٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خُذُوا الْعَطَاءَ مَا دَامَ عَطَاءً، فَإِذَا صَارَ رِشْوَةً عَلَى الدِّينِ فَلا تَأْخُذُوهُ، وَلَسْتُمْ بِتَارِكِيهِ يَمْنَعُكُمُ الْفَقْرُ وَالْحَاجَةُ، أَلا أَنَّ رَحَى الإِسْلامِ دَائِرَةٌ فَدُورُوا مَعَ الْكِتَابِ حَيْثُ دَارَ، أَلا إِنَّ الْكِتَابَ وَالسُّلْطَانَ سَيَفْتَرِقَانِ فَلا تُفَارِقُوا الْكِتَابَ، أَلا إِنَّهُ سَيَكُونُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ يَقْضُونَ لأَنْفُسِهِمْ مَا لا يَقْضُونَ لَكُمْ، إِنْ

---

[1] Nesâî (4/179) ve Ahmed, *Müsned* 2/215 (6484).

[2] Buhârî (5063) ve Müslim (5/1401).

عَصَيْتُمُوهُمْ قَتَلُوكُمْ، وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ أَضَلُّوكُمْ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ نَصْنَعُ؟ قَالَ: " كَمَا صَنَعَ أَصْحَابُ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، نُشِرُوا بِالْمَنَاشِيرِ، وَحُمِلُوا عَلَى الْخَشَبِ، مَوْتٌ فِي طَاعَةِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ حَيَاةٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاذٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا يَزِيدُ، وَعَنْهُ الْوَضِينُ، وَرَوَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، عَنْ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ يَزِيدَ، مِنْ دُونَ الْوَضِينِ [١٦٥/٥]

309/a- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İhsanı ihsan olarak verildiği sürece kabul edin. Ancak din konusunda bir rüşvete dönüşüyorsa almayın. Fakirlik ve ihtiyaçtan dolayı da bu tür ihsanları almayı bırakamayacaksınız. Bilin ki İslam çarkı dönmektedir. Siz bu dönüş esnasında Kitab'ın (Kur'ân'ın) döndüğü istikamette dönün. Bilin ki Kitâb (Kur'ân) ile otoritenin birbirinden ayrıldığı bir zaman gelecektir. Siz Kitap'tan (Kur'ân'dan) ayrılmayın. Başınıza öyle yöneticiler gelecek ki sizin lehinize vermedikleri hükümleri kendi lehlerine vereceklerdir. Onlara karşı çıkmanız halinde sizi öldürecekler, onlara itaat etmeniz halinde de sizi saptıracaklardır."*

"Ey Allah'ın Resûlü! Böylesi bir durumda ne yapalım?" diye sorulunca da şöyle buyurdu: *"İsa b. Meryem'in tâbileri ne yaptıysa siz de aynısını yapın. Zira onlar testerelerle kesilmiş çarmıha gerilmişlerdir. Ancak Allah'a itaat yolunda ölmek, O'na isyan içinde olan bir hayatı yaşamaktan daha hayırlıdır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Sünnette Yeri Olmayan Şeyler

٣١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، حَدَّثَنَا ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ أَبِي عَوْنٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ فَعَلَ شَيْئًا لَيْسَ مِنْ أَمْرِنَا فَهُوَ مَرْدُودٌ "، وَرَوَاهُ عَنْ سَعْدٍ، عِدَّةٌ مِنْهُمْ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُخَرِّمِيُّ، وَابْنُهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، فِي آخَرِينَ [١٧٣/٣]

310- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizim yaptıklarımızdan olmayan şeyleri yapan kişinin bu yaptığı reddedilir"* buyurmuştur.[1]

Hadise Muhalif Davranmak

٣١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدَةَ السُّوَائِيِّ، قَالَ: لَغَطَ قَوْمٌ قُرْبَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ بَعَثْتَ إِلَى هَؤُلاءِ بَعْضَ مَنْ يَنْهَاهُمْ عَنْ هَذَا، فَقَالَ: " لَوْ بَعَثْتُ إِلَيْهِمْ فَنَهَيْتُهُمْ أَنْ لا يَأْتُوا الْحَجُونَ لأَتَاهُ بَعْضُهُمْ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ بِهِ حَاجَةٌ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ نَحْوَهُ [٣٤٧/٤]

311- Abde es-Suvâî der ki: Bazıları Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yakınlarında bir yerde gürültü yapınca ashabı: "Ey Allah'ın Resulü! Birini şunların yanına göndersen de onları bundan alıkoysa" dedi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlara Hacûn'a yaklaşmamaları yönünde haber gönderecek olsam bazıları işi olmadığı halde inadına oraya gidecektir"* buyurdu.[2]

İlmiyle Amel Etmeyenler

٣١٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عَبَّادٍ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ خُنَيْسٍ، عَنْ حَمْزَةَ النَّصِيبِيِّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَعَلَّمُوا مَا شِئْتُمْ إِنْ شِئْتُمْ أَنْ تَعْلَمُوا، فَلَنْ يَنْفَعَكُمُ اللَّهُ بِالْعِلْمِ حَتَّى تَعْمَلُوا " [٢٣٦/١]

312- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstediğiniz şeyi öğrenin, ama kendisiyle amel etmedikçe Allah öğrendiğinizi size faydalı kılacak değildir"* buyurmuştur.

٣١٣- حَدَّثَنَا فاروقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الْحَوْضِيُّ، حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ يَسَارٍ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُخَيْمِرَةَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ

---

[1] Buhârî (2697) ve Müslim (17/1718).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/86-87 (159).

أَنَّهُ قَالَ لَيَالِيَ قَدِمَ مِنَ الْيَمَنِ لَمَّا سَأَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " كَيْفَ تَرَكْتَ النَّاسَ بَعْدَكَ؟ " قَالَ: تَرَكْتُهُمْ لا هَمَّ لَهُمْ إِلا هَمَّ الْبَهَائِمِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " كَيْفَ أَنْتَ إِذَا بَقِيتَ فِي قَوْمٍ عَلِمُوا مَا جَهَلَ هَؤُلاءِ، وَهَمُّهُمْ مِثْلُ هَمِّ هَؤُلاءِ؟ " [٢٤٢/١]

313- Kâsım b. Muhaymira bildiriyor: Muâz b. Cebel, Yemen'den geldiği günlerde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geride bıraktığın insanlar ne yapıyor?"* diye sordu. Muâz: "Bırakıp geldiğimde hayvanlarından başka dertleri yoktu" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanlarından geldiğin kişilerin bildiklerini bilmeyen, ama dertleri aynı olan bir topluluğun içinde kalsaydın ne yapardın?"* buyurdu.

٣١٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ النَّسَائِيُّ، وَأَبُو سَعِيدٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَكَا الْقَاضِي النَّيْسَابُورِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَةَ الْقَاضِي الْبَغْدَادِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا قَيْسٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَيْلٌ لِمَنْ لا يَعْلَمُ، وَوَيْلٌ لِمَنْ عَلِمَ، ثُمَّ لا يَعْمَلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَقَيْسٌ هُوَ ابْنُ الرَّبِيعِ، وَأَبُو أَحْمَدَ هُوَ الزُّبَيْرِيُّ [١١١/٤]

314- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilmeyene yazıklar olsun! Bilip de bildiğiyle amel etmeyene de yazıklar olsun!"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٣١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَيَّتُهَا الأُمَّةُ، إِنِّي لا أَخَافُ عَلَيْكُمْ فِيمَا لا تَعْلَمُونَ وَلَكِنِ انْظُرُوا كَيْفَ تَعْمَلُونَ فِيمَا تَعْلَمُونَ "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا يَحْيَى بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ الْمَدَنِيُّ، وَرَوَاهُ عَنِ الْفُضَيْلِ الْحَسَنُ بْنُ قَزَعَةَ، مِثْلَهُ [١٣٢/٨]

315- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ey ümmet! Bilmediklerinizden yana sizin için endişe etmiyorum. Bildiklerinizle ne kadar amel ettiğinize bakıyorum."*

Her Zamanın Bir Amelinin Olması

٣١٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَنْتُمُ الْيَوْمَ فِي زَمَانٍ مَنْ تَرَكَ عُشْرَ مَا أُمِرَ بِهِ هَلَكَ، وَسَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ مَنْ عَمِلَ مِنْهُمْ بِعُشْرِ مَا أُمِرَ بِهِ نَجَا "،، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ نُعَيْمٌ، عَنْ سُفْيَانَ

316- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şimdi öyle bir zamanda yaşıyorsunuz ki kişi kendisine emredilenlerin onda birini terk edecek olsa helak olur. Ama öyle bir zaman gelecek ki kendisine emredilenlerin onda birini yapabilen kişiler kurtulacaktır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Cemaat

٣١٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ نَظَرَ فِي قُلُوبِ الْعِبَادِ فَاخْتَارَ مُحَمَّدًا ﷺ فَبَعَثَهُ إِلَى خَلْقِهِ فَبَعَثَهُ بِرِسَالَتِهِ وَانْتَخَبَهُ بِعِلْمِهِ، ثُمَّ نَظَرَ فِي قُلُوبِ النَّاسِ بَعْدَهُ فَاخْتَارَ اللَّهُ لَهُ أَصْحَابَهُ، فَجَعَلَهُمْ أَنْصَارَ دِينِهِ وَوُزَرَاءَ نَبِيِّهِ ﷺ فَمَا رَآهُ الْمُؤْمِنُونَ حَسَنًا فَهُوَ حَسَنٌ، وَمَا رَآهُ الْمُؤْمِنُونَ قَبِيحًا فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ قَبِيحٌ " [١/٣٧٥]

317- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Allah, kullarının kalplerine bakıp, içlerinden Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) kalbini seçti. İnsanlara risaletini onunla gönderirken ilmi için de onu seçti. Sonra Allah geriye kalan insanların kalplerine baktı ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbını bu şekilde seçti. Onları dininin yardımcıları ve Peygamber'inin (sallallahu aleyhi vesellem) vezirleri kıldı. Bundan dolayı o müminlerin güzel gördüğü şey güzel, kötü gördüğü şey de Allah katında kötüdür."[2]

٣١٨- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شَاذَانَ الْمَطْوَعِيُّ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: ثنا الْمُعْتَمِرُ بْنُ

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/138).

[2] Ahmed, *Müsned* 1/493 (3599) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/182-183).

سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَجْمَعُ اللَّهُ تَعَالَى هَذِهِ الأُمَّةَ عَلَى ضَلالَةٍ أَبَدًا "، وَقَالَ: " أُمَّتِي وَيَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ هَكَذَا وَاتَّبِعُوا السَّوَادَ الأَعْظَمَ فَإِنَّهُ مَنْ شَذَّ شَذَّ فِي النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٧/٣]

318- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ümmetimi yanlışın üzerinde bir araya getirmez"* buyurdu. Yine: *"Ümmetim ile Allah'ın eli cemaatte şu şekildedir. Büyük çoğunluk (Sevâd-ı Azam) ile birlikte olun! Zira cemaatten ayrılan cehenneme gitmek üzere ayrılmış olur"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣١٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَابِتٍ، ثنا ابْنُ زَنْجُوَيْهِ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَفْلَحَ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: " كَانَ اخْتِلافُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ رَحْمَةً لِهَؤُلاءِ النَّاسِ " [١١٩/٧]

318/a- Kâsım b. Muhammed der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabının ihtilafı, o insanlar için bir rahmetti."

٣١٨/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ قُطْبَةَ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ: " عَلَيْكُمْ بِالطَّاعَةِ وَالْجَمَاعَةِ فَإِنَّهَا حَبْلُ اللَّهِ الَّذِي أَمَرَ بِهِ، وَإِنَّ مَا تَكْرَهُونَ فِي الْجَمَاعَةِ خَيْرٌ مِمَّا تُحِبُّونَ فِي الْفُرْقَةِ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَخْلُقْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا شَيْئًا إِلا جَعَلَ اللَّهُ لَهُ نِهَايَةً يَنْتَهِي إِلَيْهَا، ثُمَّ يَنْقُصُ وَيَزِيدُ، فَالإِسْلامُ الْيَوْمَ مُقْبِلٌ لَهُ ثَبَاتٌ وَيُوشِكُ أَنْ يَبْلُغَ نِهَايَتَهُ، وَآيَةُ ذَلِكَ أَنْ تَغْشُوا النَّاقَةَ وَتُقَطَّعَ الأَرْحَامُ حَتَّى لا يَخَافُ الْغَنِيُّ إِلا الْفَقْرَ، وَحَتَّى لا يَجِدَ الْفَقِيرُ مَنْ يَعْطِفُ عَلَيْهِ، وَحَتَّى أَنَّ الرَّجُلَ لَيَشْتَكِي الْحَاجَةَ وَابْنُ عَمِّهِ غَنِيٌّ مَا يَعْطِفُ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ " [٢٤٩/٩]

318/b- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Emirlere itaatten ve cemaatten ayrılmayın. Zira bu, Allah'ın tutunmamızı emrettiği ipidir. Cemaatte sevmediğiniz şeyler sizin için yalnızlıkta sevdiğiniz şeylerden daha hayırlıdır.

---

[1] Tirmizî 4/466 (2167) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/115-116).

Allah bu dünyada yarattığı her bir şeye nihai bir son belirlemiştir. Bu sona yetiştiği zaman da eksilmeye ve artmaya başlar. Bugün İslam dini de en sağlam haliyle zirvede durmaktadır. Kendisi için takdir edilen sona da ulaşması uzak değildir. Bu sonun işaretleri de kutsalları çiğnemeniz, akrabalık bağlarını kesmeniz, zengin kişinin tek korkusunun fakirlik olması, fakirin kendisine şefkat edecek birini bulamamasıdır. Öyle ki kişi fakirlikten yakınırken yakın akrabası zengin olmasına rağmen ona hiçbir yardımda bulunmaz."

٣١٨/ب- [١٣٤/٨] حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ الْيَرْبُوعِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ سَرِيعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّمَا تَهْلَكُ هَذِهِ الأُمَّةُ مِنْ قِبَلِ نَقْضِ مَوَاثِيقِهَا "، غَرِيبٌ مِنَ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَهُوَ كُوفِيٌّ انْتَقَلَ إِلَى الْبَصْرَةِ يُعْرَفُ بِالْحَنْظَلِيِّ، يَرْوِي عَنْ أَبِيهِ، وَعَنِ الْحَسَنِ، وَرَوَى هَذَا الْحَدِيثَ مُرْسَلا، رَوَاهُ غَيْرُهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ الأَسْوَدِ [١٣٤/٨]

318/b- Selmân el-Fârisi der ki: "Bu ümmet verdiği ahitleri bozmaları sebebiyle helak olurlar."

Bu hadisin, Fudayl'ın Muhammed'den bu rivâyeti tek kanallıdır. Muhammed, Kufelidir ve Basra'ya taşınmıştır. Hanzalî olarak bilinir ve babasından ve Hasan'dan rivayette bulunur. Bu hadisi de mürsel olarak rivayet etmiştir. Başkası ise bunu Muhammed kanalıyla, Hasan'dan, o da Esved'den rivayet etmiştir.

Âlimlerin Azalması

٣١٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو يَاسِرٍ عَمَّارُ بْنُ نَصْرٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ نَبْهَانَ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا الْتَبَسَتْكُمْ فِتْنَةٌ، فَتُتَّخَذُ سُنَّةً يَرْبُو مِنْهَا الصَّغِيرُ وَيَهْرَمُ فِيهَا الْكَبِيرُ، وَإِذَا تُرِكَ مِنْهَا شَيْءٌ قِيلَ: تُرِكَتْ سُنَّةٌ؟ "، قَالُوا: مَتَى ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " إِذَا كَثُرَ قُرَّاؤُكُمْ، وَقَلَّتْ عُلَمَاؤُكُمْ، وَكَثُرَتْ أُمَرَاؤُكُمْ، وَقَلَّتْ أُمَنَاؤُكُمْ، وَالْتُمِسَتِ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الآخِرَةِ، وَتُفُقِّهَ لِغَيْرِ اللَّهِ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَأَصْبَحْتُمْ فِيهَا كَذَا، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ نَبْهَانَ مَرْفُوعًا، وَالْمَشْهُورُ مِنْ قَوْلِ عَبْدِ اللَّهِ مَوْقُوفٌ [١٣٥/١]

319- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle bir fitnenin içine gireceksiniz ki bu fitneyi sünnet olarak göreceksiniz. Bu fitnede küçükler büyüyecek, büyükler kocayacak. Bu fitneden bir şey bırakıldığı zaman «Bir sünnet bırakıldı!» denilecek. Böylesi bir zamanda haliniz ne olacak?"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu ne zaman olacak?" diye sorunca da: *"Kur'ân okuyucularınız çoğalıp âlimleriniz azaldığında, yöneticileriniz çoğalıp güvenilir kişileriniz azaldığında, âhiretin amelleriyle dünyalık istendiğinde ve Allah rızası dışında ilim öğrenildiğinde"* buyurdu.[1] Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) buyurduğu gibi de oldu.

Faydasız İlim

٣٢٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَعَوَّذُ بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ لا يَنْفَعُ، وَدُعَاءٍ لا يُسْمَعُ، وَقَلْبٍ لا يَخْشَعُ، وَنَفْسٍ لا تَشْبَعُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي سِنَانٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، وَرَوَاهُ خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ فَخَالَفَهُ [٣٦٢/٤]

320- Abdullah b. Amr der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) faydası olmayan ilimden, kabul görmeyen duadan, haşyeti olmayan kalpten ve doymayan bir nefisten Allah'a sığınırdı."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢١- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، قَالَ: حَدَّثَنِي شَيْخٌ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ إِيلِيَا، فَجَلَسْتُ فِي سَارِيَةٍ، فَجَاءَ شَيْخٌ فَصَلَّى إِلَى السَّارِيَةِ، فَسَأَلْتُ عَنْهُ، فَقَالُوا: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، وَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ نَبِيَّكُمْ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لا يَخْشَعُ، وَمِنْ دُعَاءٍ لا يُسْمَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لا تَشْبَعُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَؤُلاءِ الأَرْبَعِ " [٣٦٢/٤]

321- Abdullah b. Ebi'l-Hüzeyl, bir yaşlıdan bildiriyor: Îliya mescidine (Beytu'l-Makdis'e) girip bir direğin yanında oturdum. Yaşlı bir adam gelip o

---

[1] Dârimî 1/75-76 (186) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/514-515).

direğe doğru namaz kıldı. Kim olduğunu sorduğumda: "Abdullah b. Amr" dediler. Bu adam şöyle dedi: "Peygamber'inizin (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allahım! Faydası olmayan bir ilimden, haşyeti olmayan bir kalpten, işitilmeyen bir duadan ve doymak bilmeyen bir nefisten sana sığınırım. Bu dört şeyin şerrinden sana sığınırım»* buyurduğunu işittim."

٣٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْجُرْجَانِيُّ بِبَغْدَادَ وَيُعْرَفُ بِالأَبِيدُونِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّارِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ آدَمَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْعَدَنِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ، عَنْ أَبِي عِيَاضٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ عِلْمًا لا يُنْتَفَعُ بِهِ، كَكَنْزٍ لا يُنْفَقُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا عَنْهُ [٢٢٨/٧]

322- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisinden faydalanılmayan bir ilim, Allah yolunda harcanmayan hazine gibidir"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Kötü Âlimler

٣٢٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَطَّارُ، قَالَ: ثنا أَبُو الْفَضْلِ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ، قَالَ: ثنا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ عُبَّادٌ جُهَّالٌ، وَقُرَّاءٌ فَسَقَةٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ بْنِ عَطِيَّةَ، وَهُوَ قَاصٍ بَصْرِيٌّ فِي حَدِيثِهِ نَكَارَةٌ

323- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhir zamanda cahil âbidler ve fasık Kur'ân hafızları olacaktır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٤- ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنَ الْمَهْرَجَانِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَصْرٍ التَّمَّارُ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّازُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْعُقَيْلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ، قَالَ: ثنا الْخَلِيلُ بْنُ مُرَّةَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ

---

[1] İbn Asâkir (7/293).

بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يَخَامِرَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: تَصَدَّيْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَطُوفُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرِنَا شَرَّ النَّاسِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَلُوا عَنِ الْخَيْرِ وَلا تَسْأَلُوا عَنِ الشَّرِ، شِرَارُ النَّاسِ شِرَارُ الْعُلَمَاءِ فِي النَّاسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْخَلِيلُ عَنْ ثَوْرٍ [٥/٢١٩]

324- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tavaf ederken karşısına çıktım ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bize insanların en kötülerini söyler misin?" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kötü olanı değil hayırlı olanı sorun. İnsanların en kötüsü de, insanlar içindeki kötü âlimlerdir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا سَيَّارُ بْنُ حَاتِمٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَعِيُّ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يُعَافِي الأُمِّيِّينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا لا يُعَافِي الْعُلَمَاءَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ تَفَرَّدَ بِهِ سَيَّارٌ، عَنْ جَعْفَرٍ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: قَالَ أَبِي: هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ، وَمَا حَدَّثَنِي بِهِ إِلا مَرَّةً [٩/٢٢٢]

325- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah kıyamet gününde âlimlerden daha çok ümmi olanları cezadan uzak tutacaktır"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir. Ahmed b. Hanbel, isnâdı hakkında münker (zayıf) hükmü vermiştir.

٣٢٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا سَيَّارُ بْنُ حَاتِمٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ يُعَافِي الأُمِّيِّينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَا لا يُعَافِي الْعُلَمَاءَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ سَيَّارٌ، عَنْ جَعْفَرٍ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ [٢/٣٣١]

326- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah kıyamet gününde âlimlerden daha çok ümmi olanları cezadan uzak tutacaktır"* buyurmuştur.

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-Mütenâhiye* (1/133).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو هَارُونَ مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَثِيرٍ الشريني، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَرْبِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعُمَرِيُّ، عَنْ أَبِي طُوَالَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الزَّبَانِيَةُ أَسْرَعُ إِلَى فَسَقَةِ الْقُرْآنِ مِنْهُمْ إِلَى عَبَدَةِ الأَوْثَانِ، فَتَقُولُ: يُبْدَأُ بِنَا قَبْلَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ؟ فَيُقَالُ لَهُمْ: لَيْسَ مَنْ عَلِمَ كَمَنْ لا يَعْلَمُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي طُوَالَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْعُمَرِيُّ [٢٨٥/٨]

327- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Kıyamet gününde) zebaniler putperestlerden önce fasık olan Kur'ân hafızlarının yanına gelir. Bu hafızlar: «Putperestlerden önce bizle mi başlanıyor?» diye sorunca: «Bilenler bilmeyenler gibi değildir» denilir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٨- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْبَطَّالِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاقِبُ، قَالَ: ثنا سَالِمٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ ذِئْبَانُ الْقُرَّاءِ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ الزَّمَانَ فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ بِهَذَا الإِسْنَادِ إِلا عَنْ هَذَا الشَّيْخِ، أَفَادَنَاهُ عَنْهُ أَبُو الْحَسَنِ الدَّارَقُطْنِيُّ الْحَافِظُ [٣٥/٣]

328- Ebû Umâme el-Bâhilî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ahir zamanda kurt gibi olan Kur'ân hafızları olacaktır. Böylesi bir zamana yetişen kişi bunların şerrinden Allah'a sığınsın."*

Tek kanallı bir hadistir.

İlmi Allah İçin Öğrenmemek

٣٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ جَدِّي لأُمِّي أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الطَّلْحِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الأَسَدِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ الْمَدَنِيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ رَجُلٍ ذَكَرَهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَعَلَّمَ

الْعِلْمَ لِيُمَارِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ، أَوْ يُجَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ، أَوْ يَتَأَكَّلُ بِهِ النَّاسَ، فَالنَّارُ أَوْلَى بِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٩٦/٧]

329- Abdurrahman b. Abdillah'ın bir adamdan bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İlmi âlimlere karşı övünmek, akılsızlarla tartışmak veya insanların ellerindekini elde etmek için öğrenenlere cehennem ateşi daha çok yakışır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Ümmeti Bekleyen Tehlikeler

٣٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنِّي أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي ثَلاثَةَ أَعْمَالٍ "، قَالُوا: مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " زَلَّةُ عَالِمٍ، أَوْ حُكْمُ حَاكِمٍ، أَوْ هَوًى مُتَّبَعٌ " [١٠/٢]

330- Kesîr b. Abdillah, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden sonra sizler için üç konuda endişe ediyorum"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âlimin ayağının kayması, yöneticinin (yanlış bir şekilde) hükmetmesi ve hevanın peşinden gidilmesidir"* buyurdu.[1]

٣٣١- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الأَرْقَطُ، قَالَ: ثنا حُمَيْدُ بْنُ الْحَكَمِ الْجُرَشِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَخْوَفُ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ: شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ حُمَيْدٌ، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ نَحْوَهُ [١٦٠/٢]

331- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimi üç şeyin helak etmesinden endişe ediyorum. Bunlar da kişinin cimri davranması, hevâya uyması ve sadece kendi görüşlerini beğenmesidir."*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/17 (14).

Tek kanallı bir hadistir.[1]

٣٣٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، قَالَ: ثنا بَقِيَّةُ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، أَوْ غَيْرُهُ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ شُرَيْحٍ، عَنْ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: يَا عَائِشَةُ، " إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا، إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الْبِدَعِ، وَأَصْحَابُ الأَهْوَاءِ، وَأَصْحَابُ الضَّلالَةِ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ، يَا عَائِشَةُ، إِنَّ لِكُلِّ صَاحِبِ ذَنْبٍ تَوْبَةً، إِلا أَصْحَابُ الأَهْوَاءِ وَالْبِدَعِ، أَنَا مِنْهُمْ بَرِيءٌ وَهُمْ مِنِّي بَرَآءُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ بَقِيَّةُ [١٣٧/٤]

333- Hz. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ey Âişe! Dinlerinde ayrılık çıkarıp fırka fırka olanlar, bu ümmet içinden bidatçiler (sapık mezhep sahipleri), hevalarının peşinden gidenler ve yoldan çıkmış kişilerdir. Ey Âişe! Günah işleyen her bir kişi için tövbe de vardır. Ancak hevalarının peşinden gidenler ile bidatçilerden ben uzağım, onlar da benden uzaktırlar."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ عِيسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ رَاشِدٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَا تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ إِلَهٌ يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَعْظَمُ مِنْ هَوًى مُتَّبَعٍ " [١١٨/٦]

334- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gökyüzü altında Allah dışında peşinden gidilen hevadan daha büyük bir ilah yoktur"* buyurmuştur.

٣٣٤/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ السَّكَنِ، إِمْلاءً، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَبِي أَوْفَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْهَوَى مَغْفُورٌ مَا لَمْ يَعْمَلْ أَوْ يَتَكَلَّمْ "، تَفَرَّدَ بِهَذَا اللَّفْظِ الْمُسَيَّبُ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ [٢٦١/٧]

---

[1] Bundan sonraki hadis, yanlışlıkla bir öncekinin tekrarı olduğundan tarafımızdan silinmiştir.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (/1/203) ve Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân* (5/449).

334/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yapılmadığı veya dile getirilmediği sürece kişi hevasından yana bağışlanır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ.ح وثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَهْلُ الْبِدَعِ شَرُّ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُعَافَى، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، بِهَذَا اللَّفْظِ وَرَوَاهُ عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، نَحْوَهُ [٢٩١/٨]

335- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bidatçiler (sapık mezhep sahipleri) insanların ve mahlukatın en kötüleridir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٦- حَدَّثَنَا عمرو بن حمدان ثنا الحسن بن سفيان ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ثنا إسحاق بن عبيدالله عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : " مَنْ قَالَ فِي دِينِنَا بِرَأْيِهِ فَاقْتُلُوهُ "

336- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dinimizde kendi şahsi görüşüne göre hüküm veren kişiyi öldürün"* buyurmuştur.

Bidatçiler (Sapık Mezhep Sahipleri)

٣٣٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ الصَّلْتِ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ الْمَدَنِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ عِنْدَ كُلِّ بِدْعَةٍ تَكِيدُ الإِسْلامَ وَأَهْلَهُ مَنْ يَذُبُّ عَنْهُ وَيَتَكَلَّمُ بِعَلامَاتِهِ، فَاغْتَنِمُوا تِلْكَ الْمَجَالِسَ بِالذَّبِّ عَنِ الضُّعَفَاءِ، وَتَوَكَّلُوا عَلَى اللَّهِ، وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلا " تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْغَفَّارِ، عَنْ سَعِيدٍ، وَعَنْهُ عَبَّادٌ [٤٠٠/١٠]

337- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İslam'a ve müslümanlara zarar veren her bir bidat karşılığında Allah adına ve onun buyruklarıyla konuşan (âlim) birileri olur. Bundan dolayı*

(ilmen) zayıf olanları savunmak adına böylesi meclisleri ganimet bilin ve Allah'a tevekkül edin. Zira vekil olarak Allah yeterlidir."

Bidatçilerden Yüz Çevirmek

٣٣٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ الْخُتَّلِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الأَبَّارِ، ثنا أَبُو زِيَادٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ نَافِعٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ خَالِدٍ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ خَالِدٍ.ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رَبَاحٍ، ثنا مَرْجَا بْنُ وَدَاعٍ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ، قَالُوا: عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَعْرَضَ عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ بِوَجْهِهِ بُغْضًا لَهُ فِي اللَّهِ، مَلأَ اللَّهُ قَلْبَهُ أَمْنًا وَإِيمَانًا، وَمَنْ نَهَى عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ أَمَّنَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْفَزَعَ الأَكْبَرَ، وَمَنْ سَلَّمَ عَلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ وَلَقِيَهُ بِالْبُشْرَى وَاسْتَقْبَلَهُ بِالْبُشْرَى، فَقَدِ اسْتَخَفَّ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ [١٩٩/٨]

338- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir bidatçiden Allah rızası için öfke duyarak yüz çeviren kişinin Allah kalbini güven ve imanla doldurur. İnsanları bidatçiden alıkoyan kişiyi Allah kıyamet günündeki büyük korkudan emin kılar. Bidatçi birine selam verip onu hoş ve güler yüzle karşılayan kişi de Allah'ın Muhammed'e indirdiğini hafife almış demektir."*

٣٣٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ دِينَارٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الزَّاهِدُ، وَكَانَ يَصْحَبُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ وَسُلَيْمَانُ الْخَوَّاصُ ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عن نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَزَادَ: " وَمَنْ أَهَانَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ رَفَعَهُ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ دَرَجَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَلَمْ يُتَابَعْ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ [٢٠٠/٨]

339- İbn Ömer, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) aynısını: *"Bidat sahibi birinin değerini düşüren kişinin Allah cennetteki derecesini yükseltir"* ziyadesiyle rivayet etmiştir.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٤٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَلانَ الْوَرَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ بَكْرٍ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ وَقَّرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ فَقَدَ أَعَانَ عَلَى هَدْمِ الإِسْلامِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عِيسَى عَنْ ثَوْرٍ [٢١٨/٥]

340- Abdullah b. Busr'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bidatçi olan birine saygı gösteren kişi, İslam'ın yıkılmasına yardımcı olmuş demektir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٤١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا عَمْرُ بْنُ عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ، ثنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ مُعَاذٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَشَى إِلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ لِيُوَقِّرَهُ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى هَدْمِ الإِسْلامِ "، كَذَا رَوَاهُ بَقِيَّةُ، فَقَالَ: عَنْ مُعَاذٍ، وَرَوَاهُ عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ مِثْلَهُ [٩٧/٦]

341- Muâz'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Saygısını göstermek için bidatçi olan birine giden kişi, İslam'ın yıkılmasına yardımcı olmuş demektir"* buyurmuştur.[1]

Kıssalar

٣٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْحُبَابِ الْمُقْرِي، قَالَ: ثنا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِي، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، قَالا: ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَجْلَحِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمَّا هَلَكُوا قَصُّوا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَجْلَحِ وَالثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو أَحْمَدَ [٣٦١/٤]

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/96 (188).

342- Habbâb b. el-Eret'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsrâil oğulları helak olduğu zaman (ameli bırakıp) kıssalara sarılmışlardı"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Bu Ümmetin Hatipleri

٣٤٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ الشَّاعِرُ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو عَتَّابٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْمُغِيرَةِ خَتْنِ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا عُرِجَ بِالنَّبِيِّ ﷺ مَرَّ عَلَى قَوْمٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ، فَقَالَ: " يَا جِبْرِيلُ مَنْ هَؤُلاءِ؟ "، قَالَ: هَؤُلاءِ الْخُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلا يَعْقِلُونَ "[٢٤٨/٦]

342/a- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (İsrâ gecesi) semaya çıkarıldığı zaman dudakları makasla kesilen bir toplulukla karşılaştı. *"Ey Cebrâil! Bunlar kim?"* diye sorunca, Cebrâil: "Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Kitab'ı okuyup insanlara iyiliği emreder, ancak kendilerini unuturlardı. Oysa hiç düşünmediler mi?" dedi.

٣٤٢/ب- حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْعَوْفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلَوِيَّةَ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي رِجَالا تُقْطَعُ أَلْسِنَتُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَؤُلاءِ خُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِمَا لا يَفْعَلُونَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ، وَحَدِيثُ سُلَيْمَانَ عَزِيزٌ [١٧٢/٨]

342/b- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrâ gecesi semaya çıkarıldığım zaman dudakları ateşten makaslarla kesilen bir toplulukla karşılaştım. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?»*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/80 (3705).

diye sorduğumda, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Kendi yapmadıkları şeyleri insanlara emrederlerdi» dedi."

Enes hadisinden meşhur bir hadis olup buradaki Süleymân'ın ondan olan rivayeti azîzdir.

٣٤٢/ج- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمَ بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ، فَإِذَا أَنَا بِرِجَالٍ تُقْرَضُ أَلْسِنَتُهُمْ وَشِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَؤُلاءِ الْخُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ "، تَفَرَّدَ بِهِ يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ هِشَامٍ، وَرَوَاهُ أَبُو عَتَّابٍ سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُ وَكَذَلِكَ رَوَاهُ صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَيْتَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ كُلَّمَا قُرِضَتْ وَفَتْ، قُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَؤُلاءِ خُطَبَاءُ أُمَّتِكَ الَّذِينَ يَقُولُونَ وَلا يَفْعَلُونَ وَيَقْرَءُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَلا يَعْمَلُونَ بِهِ "[٣٨٦/٢]

342/c- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrâ gecesi semaya çıkarıldığım zaman dudakları ateşten makaslarla kesilen kişilerle karşılaştım. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?» diye sorduğumda, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi» dedi."*

Başka bir kanalla Enes bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle nakleder: *"İsrâ gecesi semaya çıkarıldığım zaman dudakları ateşten makaslarla kesilen bir toplulukla karşılaştım. Dudakları da kesildikçe eski halini alıyordu. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?» diye sorduğumda, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Yapmadıklarını söyler, Allah'ın Kitâb'ını okur, ama onunla kendileri amel etmezlerdi» dedi."*

Ehl-i Kitab'dan Olanları Taklit Etmemek

٣٤٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ الْحِمْصِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ بْنِ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ الزُّبَيْرِيِّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ، أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ نُفَيْرٍ، حَدَّثَهُمْ أَنَّ رَجُلَيْنِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ بِحِمْصَ فِي خِلافَةِ عُمَرَ، وَكَانَا قَدِ اكْتَتَبَا مِنَ الْيَهُودِ مِلْءَ صِفْنَيْنِ،

فَأَخَذَاهُمَا مَعَهُمَا يَسْتَفْتِيَانِ فِيهِمَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَكَانَ أَرْسَلَ إِلَيْهِمَا عُمَرُ فِيمَنْ أَرْسَلَ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِ حِمْصَ، فَقَالا: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّا بِأَرْضِ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ، وَإِنَّا نَسْمَعُ مِنْهُمْ كَلامًا تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُنَا، أَفَنَأْخُذُ مِنْهُمْ أَمْ نَتْرُكُ؟ قَالَ: لَعَلَّكُمَا اكْتَتَبْتُمَا مِنْهُ شَيْئًا؟ فَقَالا: لا، قَالَ: سَأُحَدِّثُكُمَا: إِنِّي انْطَلَقْتُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى أَتَيْتُ خَيْبَرَ، فَوَجَدْتُ يَهُودِيًّا يَقُولُ قَوْلا أَعْجَبَنِي، فَقُلْتُ: هَلْ أَنْتَ مُكْتِبِي مِمَّا تَقُولُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ بِأَدِيمٍ ثَنِيَّةٍ أَوْ جَذَعَةٍ، فَأَخَذَ يُمْلِي عَلَيَّ حَتَّى كَتَبْتُ فِي الأَكْرُعِ رَغْبَةً فِي قَوْلِهِ، فَلَمَّا رَجَعْتُ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لَقِيتُ يَهُودِيًّا يَقُولُ قَوْلا لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهُ بَعْدَكَ، قَالَ: " لَعَلَّكَ كَتَبْتَ مِنْهُ؟ " قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: " ائْتِنِي بِهِ "، فَانْطَلَقْتُ أَرْغَبُ عَنِ الْمَشْيِ رَجَاءَ أَنْ أَكُونَ جِئْتُ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ بِبَعْضِ مَا يُحِبُّهُ، فَلَمَّا أَتَيْتُهُ، قَالَ: " اجْلِسْ فَاقْرَأْ عَلَيَّ "، فَقَرَأْتُ سَاعَةً، ثُمَّ نَظَرْتُ إِلَى وَجْهِهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ يَتَلَوَّنُ، فَحِرْتُ مِنَ الْفَرَقِ لا أُجِيزُ حَرْفًا مِنْهُ، فَلَمَّا رَأَى الَّذِي بِي دَفَعْتُهُ إِلَيْهِ، ثُمَّ جَعَلَ يَتَتَبَّعُهُ رَسْمًا رَسْمًا فَيَمْحُوهُ بَرِيقِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: " لا تَتَّبِعُوا هَؤُلاءِ فَإِنَّهُمْ قَدْ هَوَّكُوا وَتَهَوَّكُوا ".حَتَّى مَحَا آخِرَهُ حَرْفًا حَرْفًا، قَالَ عُمَرُ: فَلَوْ أَعْلَمُ أَنَّكُمَا اكْتَتَبْتُمَا مِنْهُمْ شَيْئًا جَعَلْتُكُمَا نَكَالا لِهَذِهِ الأُمَّةِ، قَالا: وَاللَّهِ لا نَكْتُبُ مِنْهُمْ شَيْئًا أَبَدًا، فَخَرَجَا بِصَفْنَيْهِمَا فَحَفَرَا لَهُمَا مِنَ الأَرْضِ، فَلَمْ يَأْلُوا أَنْ يُعَمِّقَا وَدَفَنَا، فَكَانَ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْهُمَا [٥/١٣٤]

343- Cübeyr b. Nüfeyr bildiriyor: Hz. Ömer'in hilafeti zamanında Humus'ta birbirlerini Allah için seven iki adam vardı. Bunlar Yahudilerden duydukları sözlerden neredeyse iki çanta dolusu yazmışlardı. Bunları alıp müminlerin emirine sormak üzere yola çıktılar. Hz. Ömer'in Humus'tan gelmesini istediği adamlar içinde bu ikisi de vardı. Geldiklerinde: "Ey Müminlerin emiri! Yahudi ve Hıristiyanların yaşadığı bir bölgede bulunuyoruz. Bazen onlardan tüylerimizi diken diken eden güzel sözler işitiyoruz. Onların bu sözlerini kullanalım mı? Yoksa itibar etmeyelim mi?" dediler. Ömer: "Sanırım onlardan bazı şeyleri yazmışsınızdır değil mi?" diye sorunca: "Hayır!" karşılığını verdiler.

Ömer: "Size anlatayım" dedi ve şöyle devam etti: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında Hayber'e gittim. Orada çok hoşuma giden sözler söyleyen bir Yahudiyle karşılaştım. Ona: "Söylediklerinden bazılarını bana yazdırır mısın?" dediğimde: "Evet!" karşılığını verdi. Altı veya beş yaşındaki bir devenin derisini getirdim. Sonrasında Yahudi söyledi, ben yazdım. Sözlerini o kadar beğenmiştim ki derinin paça kısmına bile onlardan yazdım.

Döndüğümde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Bir Yahudiyle karşılaştım ki senden sonra onun gibi güzel sözler söyleyen birini daha görmüş değilim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sanırım ondan bir şeyler yazdın"* buyurunca: "Evet!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazdığını bana getir"* buyurunca koşarak yazdıklarımı getirmeye gittim. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hoşuna gidecek bir şeyi getirmeyi umuyordum. Geldiğimde: *"Otur ve yazdıklarını bana oku"* buyurdu. Bir süre yazdıklarımdan okuduktan sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzüne baktım. Yüzü renkten renge giriyordu. Bu durumu görünce şaşakaldım ve tek bir harf daha okuyamadım.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) benim bu hâlimi görünce elimdekileri ona verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları aldıktan sonra sırasıyla kelime kelime tükürüğüyle silmeye başladı. Silerken de: *"Şaşkın olan böylesi kişilerin peşine takılmayın!"* diyordu. Sonunda son kısımlarını da harf harf sildi. Şimdi siz de onlardan bir şeyler yazmış olsaydınız ümmete ibret olsun diye sizleri cezalandırırdım." Onlar: "Vallahi onlardan hiçbir şey yazmayız!" dediler ve dışarıya çıktılar. Kazdıkları derin bir çukura da çantalarında bulunanları koyup gömdüler. Ehl-i Kitab'dan son yazdıkları şeyler de onlar oldu.

Ümmetin Yarım Gün Geciktirilmesi

٣٤٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا أَبُو الْيَمَانِ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ رَاشِدٍ، عَنْ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ لَنْ يُعْجِزَنِي فِي أُمَّتِي أَنْ يُؤَخِّرَهَا نِصْفَ يَوْمٍ خَمْسَ مِائَةِ عَامٍ "، وَقَالَ الْوَلِيدُ فِي حَدِيثِهِ: فَسَأَلْتُ رَاشِدًا مَا نِصْفُ الْيَوْمِ، قَالَ: خَمْسُ مِائَةِ سَنَةٍ [١١٧/٦]

344- Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim (mahşerde) yarım gün, yani (dünya günleriyle) beş yüz yıl geciktirilmekle Allah katında aciz kalacak değildir"* buyurmuştur.[1]

Ebû Bekr der ki: Râşid'e: "Yarım gün ne kadardır?" diye sorduğumda: "Beş yüz yıl" dedi.

---

[1] Ebû Dâvud 4/123 (4350).

İlmin Yok Olması

٣٤٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ، أَخْبَرَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ لا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ النَّاسِ، وَلَكِنَّهُ يَقْبِضُ الْعُلَمَاءَ بِعِلْمِهِمْ، فَإِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمٌ، اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤَسَاءَ جُهَّالا، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ.رَوَاهُ عَنْهُ ابْنُهُ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، وَالزُّهْرِيُّ، وَأَبُو الأَسْوَدِ [١٨١/٢]

345- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Allah insanların arasından ilmi çekerek almaz. Ama âlimleri aralarından alarak ilmi de onlardan almış olur. Bu şekilde de âlim kalmayınca insanlar cahil kişilerden önderler edinirler. Onlara da soru sorulduğu zaman ilimleri olmadan fetva verirler. Bu şekilde hem kendileri sapar, hem de başkalarını saptırırlar."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَتَّابٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ طِلابٍ الدِّمَشْقِيَّانِ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ لا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ النَّاسِ "، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ [٢٤/١٠]

346- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Allah, insanların arasından ilmi çekerek almaz..."* **Sonrasında ravi söz konusu hadisi aktarır.**

٣٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ، عَنْ جُبَيْرٍ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَنَظَرَ فِي أُفُقِ السَّمَاءِ، وَقَالَ: " هَذَا أَوَانٌ يُرْفَعُ الْعِلْمُ "، فَقَالَ لَهُ زِيَادُ بْنُ لَبِيدٍ

---

[1] Buhârî (100) ve Müslim (13/2673).

الأَنْصَارِيُّ: وَكَيْفَ يُرْفَعُ الْعِلْمُ وَفِينَا كِتَابُ اللَّهِ نُعَلِّمُهُ أَبْنَاءَنَا وَنِسَاءَنَا، وَيعَلِّمُهُ أَبْنَاؤُنَا أَبْنَاءَهُمْ وَنِسَاءَهُمْ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَا ظَنَنْتُكَ يَا ابْنَ لَبِيدٍ إِلا مِنْ فُقَهَاءِ الْمَدِينَةِ، أَوَلَيْسَ التَّوْرَاةُ وَالإِنْجِيلُ فِي يَدِ أَهْلِ الْكِتَابِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ؟ "، قَالَ ابْنُ حُمَيْدٍ: قَالَ جُبَيْرُ بْنُ نُفَيْرٍ: فَلَقِيتُ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ، فَحَدَّثْتُهُ بِهَذَا الْحَدِيثِ، فَقَالَ: وَمَا حَدَّثَكَ بِمَا يَرْفَعُ الْعِلْمَ؟ قَالَ: قُلْتُ: لا، قَالَ: بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ، وَبِدُوُّ ذَلِكَ أَنْ يُرْفَعَ الْخُشُوعُ فَلا تَرَى خَاشِعًا.كَذَا رَوَاهُ الْوَلِيدُ، فَقَالَ جُبَيْرٌ عَنْ عَوْفٍ، وَرَوَاهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ [١٣٨/٥]

347- Avf b. Mâlik el-Eşcaî der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarıya çıktı. Gökyüzüne doğru baktı ve: *"İlmin kaldırılma zamanı bu zamandır"* buyurdu. Ziyâd b. Lebîd el-Ensârî: "Ey Allah'ın Resûlü! Elimizde Allah'ın Kitab'ı varken ve onu kadınlarımız ile çocuklarımıza öğretiyorken, çocuklarımız da onu kendi çocuklarına ve kadınlarına öğretecekken bu nasıl olur?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İbn Lebîd! Seni Medine ahalisinin fakihlerinden sayardım. Tevrat ve İncil Ehl-i Kitab'ın ellerinde bulunmuyor mu? Bu kitapların onlara bir faydası oluyor mu?"* karşılığını verdi.[1]

Ravi Cübeyr (b. Nüfeyr) der ki: Daha sonra Şeddâd ile karşılaştığımda bu hadisi ona aktardım. Şeddâd: "Sana ilmin nasıl kaldırılacağını da söylemedi mi?" diye sorunca: "Hayır!" karşılığını verdim. Şeddâd: "Âlimlerin ölmesiyle ilim kaldırılır. İlk olarak da haşyet kaldırılır ki huşû sahibi olan tek bir adam dahi bulamazsın" dedi.

٣٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ الْكَرَابِيسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ الْعُقَيْلِيُّ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَذَا أَوَانُ الْعِلْمِ أَنْ يُرْفَعَ "، فَقَالَ لَهُ زِيَادُ بْنُ لَبِيدٍ الأَنْصَارِيُّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ يُرْفَعُ الْعِلْمُ وَفِينَا كِتَابُ اللَّهِ نَتعَلَّمُهُ وَنُعَلِّمُهُ أَبْنَاءَنَا، وَيعَلِّمُهُ أَبْنَاؤُنَا أَبْنَاءَهُمْ؟ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا ظَنَنْتُكَ يَا ابْنَ لَبِيدٍ إِلا مِنْ فُقَهَاءِ الْمَدِينَةِ، أَوَلَيْسَ التَّوْرَاةُ وَالإِنْجِيلُ فِي أَيْدِي أَهْلِ الْكِتَابِ، فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ؟ ".قَالَ جُبَيْرُ بْنُ نُفَيْرٍ: فَلَقِيتُ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ فَحَدَّثْتُهُ بِهَذَا

[1] Ahmed, *Müsned* 6/30 (24045) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/43 (75).

الْحَدِيثِ، قَالَ: وَمَا حَدَّثَكَ بِمَا، يُرْفَعُ الْعِلْمُ؟ قُلْتُ: لا، قَالَ: بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ، وَبُدُوٌّ ذَلِكَ أَنْ يُرْفَعَ الْخُشُوعُ فَلا تَرَى خَاشِعًا، رَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، مِثْلَهُ [٢٤٧/٥]

348- Avf b. Mâlik el-Eşcaî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlmin kaldırılma zamanı bu zamandır"* buyurdu. Ziyâd b. Lebîd el-Ensârî: "Ey Allah'ın Resûlü! Elimizde Allah'ın Kitab'ı varken ve onu hem kendimiz öğreniyor, hem de çocuklarımıza öğretiyorken, çocuklarımız da onu kendi çocuklarına öğretecekken bu nasıl olur?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İbn Lebîd! Seni Medine ahalisinin fakihlerinden sayardım. Tevrat ve İncil Ehl-i Kitab'ın ellerinde bulunmuyor mu? Bu kitapların onlara bir yararı oluyor mu?"* karşılığını verdi.[1]

Cübeyr b. Nüfeyr der ki: Daha sonra Şeddâd ile karşılaştığımda bu hadisi ona aktardım. Şeddâd: "Sana ilmin nasıl kaldırılacağını da söylemedi mi?" diye sorunca: "Hayır!" karşılığını verdim. Şeddâd: "Âlimlerin ölmesiyle ilim kaldırılır. İlk olarak da haşyet kaldırılır ki huşû sahibi olan tek bir adam dahi bulamazsın" dedi.

٣٤٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْمَيْمَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ذَهَابُ الْعِلْمِ ذَهَابُ حَمَلَتِهِ ".كَذَا قَالَ: عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي مَالِكٍ، وَرَوَاهُ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، فَقَالَ: عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ [١٧٤/٥]

349- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlmin gitmesi onu taşıyanların (âlimlerin) gitmesiyle olur"* buyurmuştur.[2]

٣٥٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، فَقَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامًا يَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ،

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Dârimî 1/90 (245).

وَيُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ، وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ، قَالَ: وَالْهَرْجُ: الْقَتْلُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ [١١٢/٤]

350- Ebû Vâil der ki: Abdullah ve Ebû Mûsa el-Eş'arî ile birlikte oturmuşken şöyle dediler: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kıyamet kopmaya yakın öyle günler gelir ki cehalet yayılır, ilim ortadan kaybolur ve kargaşalar çoğalır*» buyurdu. Kargaşalardan kasıt da öldürmelerdir."[1]

Sahih sâbit bir hadistir.

٣٥٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كُنَاسَةَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَظْهَرُ الْفِتَنُ، وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ "، قِيلَ: وَمَا الْهَرْجُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " الْقَتْلُ، وَيُقْبَضُ الْعِلْمُ " فَسَمِعَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، يَأْثُرُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " أَمَا إِنَّ قَبْضَ الْعِلْمِ لَيْسَ بِشَيْءٍ يُنْتَزَعُ مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ، وَلَكِنَّهُ فَنَاءُ الْعُلَمَاءِ " [٩٩/٤]

350/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Fitneler ortaya çıkıp kargaşalar baş gösterecektir*" buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bu kargaşalar nedir?" diye sorduğumuzda: "*Öldürmelerdir. İlim de çekilip alınacaktır*" buyurdu.

Ömer b. el-Hattâb da bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) rivayet ederken: "*İlmin alınması da insanların içinden çekilip alınmasıyla değil, âlimlerin tükenmesiyle olur*" demiştir.

---

[1] Buhârî (7062, 7063) ve Müslim (10/2672).

TAHARET KİTABI

Abdest Bozmak İçin Uzaklaşmak

٣٥١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ، وَيَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ، قَالا: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ الْجُمَحِيُّ، عَنْ عَمْرٍو، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَذْهَبُ لِحَاجَتِهِ إِلَى الْمُغَمَّسِ "، قَالَ نَافِعٌ: نَحْوَ مِيلَيْنِ مِنْ مَكَّةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ نَافِعٌ، وَهُوَ مِنْ ثِقَاتِ أَهْلِ مَكَّةَ [٣٥٣/٣]

351- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest bozacağı zaman Muğammes'e kadar giderdi."[1]

Nâfi' der ki: "Muğammes, Mekke'ye yaklaşık olarak iki mil uzaklığında bir yerdir."

Tek kanallı bir hadistir. Ravi Nâfi b. Ömer, Mekke'nin güvenilir ravilerindendir.

Hela Adabı

٣٥٢- ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّاتِ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا دَخَلَ الْخَلاءَ غَطَّى رَأْسَهُ " [١٨٢/٢]

352- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) helaya girdiği zaman başını örterdi."[2]

٣٥٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/451 (13638).

[2] Beyhakî, *Sünen* 1/155 (455).

عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ إِذَا دَخَلَ الْخَلاءَ غَطَّى رَأْسَهُ، وَإِذَا أَتَى أَهْلَهُ غَطَّى رَأْسَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، خَالِدٌ، وَعَلِيُّ بْنُ حَيَّانَ الْمَخْزُومِيُّ [١٣٨/٧]

353- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) helaya girdiği zaman başını örterdi. Yine eşlerinden biriyle birlikte olacağı zaman da başını örterdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَاشِدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَيَّانَ الْجَزَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا أَتَى أَهْلَهُ غَطَّى رَأْسَهُ، وَإِذَا دَخَلَ الْمُتَوَضَّأَ غَطَّى رَأْسَهُ " [١٣٩/٧]

354- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerinden biriyle birlikte olacağı zaman başını örterdi. Helaya girdiği zaman da başını örterdi."

Abdest Bozulması Yasaklanan Yerler

٣٥٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ الْمُعَدِّلُ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ مَرْوَانَ، قَالَ: ثنا فُرَاتُ بْنُ السَّائِبِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَتَخَلَّى الرَّجُلُ تَحْتَ شَجَرَةٍ مُثْمِرَةٍ، وَأَنْ يَتَخَلَّى الرَّجُلُ عَلَى ضَفَّةِ نَهَرٍ جَارٍ " [٩٣/٤]

355- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) meyve veren ağacın altında ve akar suyun kenarında abdest bozulmasını yasakladı."

٣٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ، ثنا أَبُو نَصْرٍ أَحْمَدُ بْنُ أَحْيَدَ الْبَلْخِيُّ، ثنا أَبُو صَالِحٍ مُسْلِمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مُسْتَمْلِي عُمَرَ بْنِ هَارُونَ، حَدَّثَنِي أَبُو عَلِيٍّ شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الزَّاهِدُ، ثنا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ مِنْهُ " [٧٢/٨]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

356- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi akmayan durgun suyun içine bevledip de sonradan kalkıp o sudan abdest almasın"* buyurmuştur.[1]

٣٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُصْعَبٍ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الرَّاكِدِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٤/٥]

357- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden hiç kimse akmayan durgun suyun içine bevletmesin"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Abdest Bozarken Kıbleye Dönmemek

٣٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَارِثِ الزُّبَيْدِيَّ، يَقُولُ: أَنَا أَوَّلُ مَنْ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ "، وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ حَدَّثَ النَّاسَ بِذَلِكَ، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ [٣٢٦/٧]

358- Abdullah b. Hâris ez-Zübeydî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiç kimse kıbleye doğru dönüp bevletmesin"* buyurduğunu ilk işiten benim.[3] Bunu insanlara ilk rivayet eden de benim.

Helada Konuşmak

٣٥٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، حدَّثَنِي هِلالُ بْنُ عِيَاضٍ،

---

[1] Müslim (94(281), Nesâî (1/32) ve İbn Mâce 1/124 (343).

[2] Tahrici daha önce yapıldı

[3] İbn Mâce 1/115 (317) ve Ahmed, *Müsned* 4/234 (17717).

حدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " لا يَخْرُجُ الرَّجُلانِ يَضْرِبَانِ الْغَائِطَ كَاشِفًا عَوْرَاتِهِمَا يَتَحَدَّثَانِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَمْقُتُ عَلَى ذَلِكَ " [٤٦/٩]

359- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İki kişi avretlerini açıp konuşarak abdest bozmasınlar. Zira Allah böylesi bir duruma öfkelenir."*[1]

Taharetlenme (İsticmâr)

٣٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، وَدُحَيْمٍ، قَالا: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ رَوْحِ بْنِ جُنَاحٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: " رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ بَالَ، ثُمَّ مَسَحَ ذَكَرَهُ بِالتُّرَابِ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا وَقَالَ: هَكَذَا عَلَّمَنَا "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ الْوَلِيدُ، عَنْ رَوْحٍ، حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ، عَنْ عَبْدَانَ، وَقَالَ الْوَلِيدُ:، عَنْ مَرْوَانَ بْنِ جُنَاحٍ [٣٥٤/٤]

360- Abdurrahman b. Ebî Leylâ der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın bevlettikten sonra cinsel organını toprakla sildiğini gördüm. Sonra da bize doğru döndü ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize böyle öğretmişti" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

Deniz Suyu

٣٦١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَالِمٍ الْخُتَّلِيُّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْبَحْرِ؟ فَقَالَ: " هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الْحِلُّ مَيْتَتُهُ " [٢٢٩/٩]

361- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) deniz suyunun hükmü sorulduğunda: *"Denizin suyu temiz, ölüsü de (deniz hayvanları) helaldir"* buyurdu.[2]

---

[1] Ebû Dâvud 1/4 (15) ve Ahmed, *Müsned* 3/44 (11316).

[2] İbn Mâce 1/137 (388) ve Ahmed, *Müsned* 3/457 (15022).

Kedi Suyu Artığıyla Abdest

٣٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثنا مُوسَى، حدَّثَنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصْغِي لَهَا الإِنَاءَ فَتَشْرَبُ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ بِفَضْلِهَا " يَعْنِي الْهِرَّةَ [٣٠٨/٩]

362- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) su kabını içmesi için kediye eğer, kedi içtikten sonra da kalan suyla abdest alırdı."[1]

Abdesthanede Abdest Almak

٣٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ وَاسِعٍ، أَنَّ رَجُلا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَتَوَضَّأُ مِنْ جَرٍّ أَبْيَضَ مُخَمَّرٌ عَلَيْهِ، أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمِ الْوَضُوءُ مِنْ وُضُوءِ جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ؟ قَالَ: " بَلِ الْوَضُوءُ مِنْ وُضُوءِ جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ، إِنَّ أَحَبَّ الدِّينِ إِلَى اللَّهِ الْحَنِيفِيَّةُ السَّمْحَاءُ "، رَوَاهُ خَلادُ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ مُرْسَلا، وَرَوَاهُ حَبَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ مُتَّصِلا [٢٠٣/٨]

363- Ebû Ali Muhammed b. Ahmed b. Vâsi' der ki: Adamın biri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Senin için ağzı kapalı tutulan beyaz testiden abdest almam mı daha iyidir yoksa herkesin abdest aldığı yerden (abdesthaneden) almam mı?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tabi ki diğer müslümanların abdest aldığı yerden! Allah'ın en sevdiği din, hoşgörülü olan hanif dindir"* buyurdu.

٣٦٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُنَيْسٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا مُحْرِزُ بْنُ عَوْنٍ، ثنا حَبَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الْوَضُوءُ مِنْ جَرٍّ جَدِيدٍ مُخَمَّرٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمْ مِنَ الْمَطَاهِرِ، قَالَ: " لا، بَلْ مِنَ الْمَطَاهِرِ، إِنَّ دِينَ اللَّهِ الْحَنِيفِيَّةُ السَّمْحَةُ "، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَبْعَثُ إِلَى الْمَطَاهِرِ فَيُؤْتَى بِالْمَاءِ فَيَشْرَبُهُ يَرْجُو بَرَكَةَ يَدِ الْمُسْلِمِينَ، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ حَبَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحْرِزٍ

---

[1] Ebû Dâvud 1/19 (76).

364- İbn Ömer der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Senin için yeni yapılmış ve ağzı kapalı tutulan testiden abdest almak mı daha iyidir, yoksa abdesthaneden almak mı?" diye sorulunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tabi ki abdesthaneden! Allah'ın dini hoşgörülü olan hanif bir dindir"* buyurdu. Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birini gönderip abdesthaneden içmek için su getirtirdi. Bununla da içine ellerini sokan müslümanların ellerinin bereketini umardı.

Tek kanallı bir hadistir.

Misvak

٣٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمُجَوِّزُ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا فَرْقَدٌ، عَنْ يَزِيدَ أَبِي الْمُهَزِّمِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " السِّوَاكُ سُنَّةٌ، فَاسْتَاكُوا أَيَّ النَّهَارِ شِئْتُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فَرْقَدٍ تَفَرَّدَ بِهِ، وَبِالَّذِي قَبْلَهُ، عَنْ فَرْقَدٍ، صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، وَيُعْرَفُ بِالدَّقِيقِيِّ بَصَرِيٌّ مَشْهُورٌ [٣/٤٩]

365- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak sünnettir. Günün hangi saatinde isterseniz ağzınızı misvaklayın"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا بَحْرُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ سَاجٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَفْوَاهَكُمْ طُرُقُ الْقُرْآنِ فَطَهِّرُوهَا بِالسِّوَاكِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَحْرٍ، وَحَدِيثُ أَبِي الصَّهْبَاءِ، عَنْ سَعِيدٍ تَفَرَّدَ بِهِ عُمَارَةُ [٤/٢٩٥]

366- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ağızlarınız Kur'ân'ın geçtiği yollardır. Bundan dolayı onları misvakla temizleyin"* buyurmuştur.[1]

---

[1] İbn Mâce 1/106 (291).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعَدَنِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ الْعَدَنِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ رَجُلٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلَّهِ "، وكَذَا رَوَاهُ يَزِيدُ، وَلَمْ يُسَمِّ الرَّجُلَ، وَرَوَاهُ الْمُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَكَنَّاهُ [٩٤/٧]

367- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak, ağızlar için temizlik aracı, Allah'ın rızası için de bir vesiledir"* buyurmuştur.[1]

٣٦٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ اللَّيْثِ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَشُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عَتِيقٍ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ " [٩٤/٧]

368- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak, ağızlar için temizlik aracı, Rabbin rızası için de bir vesiledir"* buyurmuştur.[2]

٣٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ السَّاجِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِ " [١٥٩/٧]

369- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak, ağızlar için temizlik aracı, Rabbin rızası için de bir vesiledir"* buyurmuştur.[3]

Abdestsiz Namazın Olmaması

٣٧٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُصْعَبَ بْنَ سَعْدٍ، يَقُولُ: دَخَلُوا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ

[1] Buhârî (4/187), Nesâî (1/15), Dârimî 1/184 (684) ve Ahmed, *Müsned* 6/53 (24258).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَجَعَلُوا يُثْنُونَ عَلَيْهِ، وَابْنُ عُمَرَ، سَاكِتٌ، فَقَالَ: أَمَا إِنِّي لَسْتُ بِأَغَشِّهِمْ لَكَ، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ لا يَقْبَلُ صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ، وَلا صَلاةً بِغَيْرِ طَهُورٍ "، اخْتُلِفَ عَلَى شُعْبَةَ فِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَقَاوِيلَ: شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكٍ، وَشُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، وَشُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ، وَشُعْبَةُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، فَحَدِيثُ أَبِي الْمَلِيحِ [١٧٦/٧]

370- Mus'ab b. Sa'd der ki: Ölümüne sebep olan hastalığı sırasında Abdullah b. Âmir'in yanına girdiklerinde onu övmeye başladılar. İbn Ömer de orada sessiz bir şekilde oturuyordu. En sonunda Abdullah'a şöyle dedi: "Seni onlar gibi kandıracak değilim, ama Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah ganimetten aşırılmış maldan verilen sadakayı kabul etmediği gibi abdestsiz namazı da kabul etmez»* buyurduğunu işittim."[1]

٣٧١- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْمَلِيحِ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَيْتٍ، فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ لا يَقْبَلُ صَلاةً مِنْ غَيْرِ طَهُورٍ، وَلا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ "، وَحَدِيثُ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ

371- Ebu'l-Melîh, babasından bildiriyor: Bir evde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteyken: *"Allah abdestsiz namazı kabul etmediği gibi ganimetten aşırılmış maldan verilen sadakayı da kabul etmez"* buyurduğunu işittim.[2]

٣٧٢- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عُبَيْدٌ الْعِجْلُ، ثنا رَجَاءٌ الْبَزَّارُ، وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالُوا: ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ الْعَدَوِيِّ، عَنْ عِمْرَانَ

---

[1] Müslim (1/224), Tirmizî 1/5 (1), İbn Mâce 1/100 (272) ve Ahmed, *Müsned* 2/28 (4699).

[2] Ebû Dâvud 1/15 (59), Nesâî (1/75), İbn Mâce 1/100 (271) ve Ahmed, *Müsned* 5/90 (20735).

بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلاةً بِغَيْرِ طَهُورٍ، وَلا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ " [١٧٦/٧]

372- İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah abdestsiz namazı kabul etmediği gibi ganimetten aşırılmış maldan verilen sadakayı da kabul etmez"* buyurmuştur.[1]

٣٧٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بَانِيقَا بْنِ يَاسِينَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجِهْبِذُ، ثنا شَبَابَةُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ بْنِ أُسَامَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ لا يَقْبَلُ صَلاةً بِغَيْرِ طَهُورٍ، وَلا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ " [١٧٦/٧]

373- Ebu'l-Melîh b. Usâme'nin, babasından bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah abdestsiz namazı kabul etmediği gibi ganimetten aşırılmış maldan verilen sadakayı da kabul etmez"* buyurmuştur.[2]

٣٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، حدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُقْبَلُ صَلاةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ، وَلا صَدَقَةٌ مِنْ غُلُولٍ " [٢٥١/٩]

374- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdestsiz namaz kabul edilmediği gibi ganimetten aşırılmış maldan verilen sadaka da kabul edilmez"* buyurmuştur.

Abdestli Durmak

٣٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " سَمِعْتُ فِي الْجَنَّةِ خَشْخَشَةً أَمَامِي، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ "، قَالُوا: بِلالٌ، فَأَخْبَرَهُ، وَقَالَ: " بِمَ سَبَقْتَنِي إِلَى الْجَنَّةِ؟ "، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا أَحْدَثْتُ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/206 (509).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

إلا تَوَضَّأْتُ، وَلا تَوَضَّأْتُ إلا رَأَيْتُ أَنَّ لِلَّهِ تَعَالَى عَلَيَّ رَكْعَتَيْنِ فَأُصَلِّيهِمَا رَوَاهُ أَبُو حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مِثْلَهُ [١٥٠/١]

375- Abdullah b. Bureyde'nin, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cennetteyken önümde bir tıkırtı işittim. «Bu ne?» diye sorduğumda: «Bilâl» dediler. Bilâl'a: «Hangi şeyle bu şekilde benden önce cennete girebildin?» diye sorduğumda: «Ey Allah'ın Resûlü! Ne zaman abdest bozsam hep abdest aldım. Ne zaman abdest aldıysam da Allah için iki rekat namaz kılmam gerektiğini düşündüm ve bu iki rekatı kıldım» dedi."*[1]

Abdest ve Fazileti

٣٧٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخُو الْقَعْنَبِيِّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَرَادَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي الْحَوَارِيِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " تَوَضَّأَ ثَلاثًا ثَلاثًا، وَمَرَّتَيْنِ وَمَرَّتَيْنِ، وَمَرَّةً وَمَرَّةً "، اخْتُلِفَ عَلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَلَى أَوْجُهٍ، فَرِوَايَتُهُ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَرَادَةَ [٢٧٧/٣]

376- Ubey b. Ka'b bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken uzuvlarını bazen üçer defa, bazen ikişer defa, bazen de birer defa yıkamıştır."[2]

٣٧٧- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلانٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السَّكَنِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو الزُّبَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّهَاوِيُّ، قَالَ: ثنا قَتَادَةُ بْنُ فَضْلٍ الْحَرَشِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، قَالَ: قُلْتُ لأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: كَيْفَ أَتَوَضَّأُ؟ قَالَ: أَتَسْأَلُنِي كَيْفَ أَتَوَضَّأُ، وَلا تَسْأَلُنِي كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: " رَأَيْتُهُ يَتَوَضَّأُ ثَلاثًا، وَقَالَ: " بِذَلِكَ أَمَرَنِي رَبِّي ﷻ [٢٤٥/٥]

377- İbrâhîm b. Ebî Able der ki: Enes b. Mâlik'e: "Nasıl abdest alayım?" diye sorduğumda: "Nasıl abdest alman gerektiğini bana soruyorsun da neden Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest aldığını sormuyorsun!"

---

[1] Tirmizî 5/620 (3689) ve Ahmed, *Müsned* 5/415 (23060).

[2] İbn Mâce 1/145 (420).

karşılığını verdi. Ona: "Evet, nasıl alırdı?" diye sorduğumda ise: "Abdest alırken uzuvlarını üçer defa yıkadığını gördüm" dedi.

٣٧٨- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ، وَعَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالا: ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ حُمْرَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ وَدَعَا بِمَاءٍ فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلاثًا وَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا وَذِرَاعَيْهِ ثَلاثًا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَظَهْرِ قَدَمَيْهِ ثُمَّ ضَحِكَ، فَقَالَ: أَلا تَسْأَلُونِي مَا أَضْحَكَنِي؟ فَقُلْنَا: مَا أَضْحَكَكَ يَا أَمِيرَ؟ قَالَ: أَضْحَكَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَعَا بِمَاءٍ فِي هَذَا الْمَكَانِ فَتَوَضَّأَ نَحْوًا مِمَّا تَوَضَّأْتُ ثُمَّ ضَحِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا تَسْأَلُونِي مَا أَضْحَكَنِي "، فَقُلْنَا: مَا أَضْحَكَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " أَضْحَكَنِي أَنَّ الْعَبْدَ إِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ، حَطَّ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ أَصَابَهَا بِوَجْهِهِ، فَإِذَا غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ كَذَلِكَ، وَإِذَا مَسَحَ بِرَأْسِهِ كَذَلِكَ، وَإِذَا طَهَّرَ قَدَمَيْهِ كَذَلِكَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ حُمْرَانَ.رَوَاهُ عَنْهُ مَنْ لا يُحْصَوْنَ كَثْرَةً، وَرَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ حُمْرَانَ،

378- Humrân der ki: Hz. Osman abdest için su istedi. Getirilen suyla ilk önce ellerini üç defa yıkadı. Sonra ağzına ve burnuna su alarak onları temizledi. Sonra yüzünü üç defa yıkadı. Sonra kollarını üç defa yıkadı. Sonra başını ve ayaklarının üst yüzünü meshetti. Sonra güldü ve: "Neden güldüğümü sormayacak mısınız?" dedi. "Ey müminlerin emiri! Neden güldün?" diye sorduğumuzda ise şöyle dedi: "Şundan dolayı güldüm: Zamanında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benim gibi su istedi ve benim abdest aldığım gibi abdest aldı. Abdest sonrası da güldü ve: *"Neden güldüğümü sormayacak mısınız?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Neden güldün?" diye sorduğumuzda ise şöyle buyurdu: *"Güldüm, çünkü kul abdestte yüzünü yıkayınca, Allah, bu kişinin yüzüyle işlediği bütün günahları siler. Kollarını yıkayınca da aynı şey olur. Başını meshedince de aynı şey olur. Ayaklarını da temizleyince aynı şey olur."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Müslim (33/245) ve Ahmed, *Müsned* 1/73 (417).

٣٧٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ بَكَّارٍ، قَالا: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الْخَلالُ، قَالَ: ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ حُمْرَانَ، عَنْ عُثْمَانَ، فَذَكَرَ مِثْلَهُ نَحْوَهُ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، بِإِدْخَالِ أَبِي قِلابَةَ بَيْنَ قَتَادَةَ، وَمُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، وَهَذَا حَدِيثٌ رَوَاهُ أَعْلامُ التَّابِعِينَ، عَنِ التَّابِعِينَ، فَإِنَّ قَتَادَةَ تَابِعِيٌّ، وَمُسْلِمَ بْنَ يَسَارٍ تَابِعِيٌّ، وَحُمْرَانَ تَابِعِيٌّ [٢٩٧/٢]

379- Başka bir kanalla Humrân aynısını aktarır. Burada üçü de tâbiûndan olan ravilerin birbirlerinden rivayet söz konusudur: Katâde, Müslim b. Yesâr ve Humrân.[1]

٣٨٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ السَّقَطِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: ثنا شُعَيْبُ بْنُ رُزَيْقٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ تَوَضَّأَ، فَخَلَّلَ لِحْيَتَهُ ثُمَّ، قَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَصْنَعُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ شُعَيْبٌ [٢٠٦/٥]

380- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Osman b. Affân'ı abdest alırken gördüm. Yüzünü yıkarken sakallarının diplerine suyu ulaştırdı ve: "Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) böyle yaptığını gördüm" dedi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْقَطَّانُ بِالْمِصِّيصَةِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ زِيَادٍ الْمُتُونِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ ذَكْوَانَ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، جَمِيعًا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ، فَأَعْرِفُكُمْ بِذَلِكَ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ "، فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَتَوَضَّأُ فَيَبْلُغُ بِالْمَاءِ خَلْفَ الْمِرْفَقَيْنِ وَخَلَفَ الْكَعْبَيْنِ، وَيَقُولُ: إِنِّي أُحِبُّ أَنْ تَطُولَ غُرَّتِي بِالْحِلْيَةِ، يُرِيدُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tirmizî 1/46 (31), İbn Mâce 1/148 (430) ve Dârimî 1/191 (704).

أَنَّ الْغُرَّةَ تَبْلُغُ حَيْثُ يَبْلُغُ الْوُضُوءُ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ أَبِي بُكَيْرٍ [٢٠٦/٧]

381- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Abdestte yıkadığınız yerler nurlu olacak şekilde haşredilecek ve sizi bu özelliğinizle tanıyacağım. Bundan dolayı elinizden geldiği kadar nurlu yerlerinizi çok tutmaya çalışın."*[1]

Ravi der ki: "Bundan dolayı Ebû Hureyre abdest alırken kollarını dirsekleriyle, ayaklarını da topuklarla birlikte yıkardı."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٢- ثنا أَبُو أَحْمَدَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَارِثِ الْغَنَوِيُّ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عِيسَى الرَّازِيُّ، ثنا حَاتِمٌ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ: أَحَدَّثَكَ جَابِرٌ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " تَوَضَّأَ مَرَّةً مَرَّةً؟ " فَقَالَ: " نَعَمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، وَاسْمُهُ ثَابِتُ بْنُ أَبِي صَفِيَّةَ [٢٣٢/٧]

382- Ebû Hamza es-Sumâlî der ki: Muhammed b. Ali'ye: "Câbir, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken uzuvlarını birer defa yıkadığını sana aktardı mı?" diye sorduğumda: "Evet!" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّى الْبَلْخِيُّ مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ يَزِيدَ الْوَزَّانُ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ إِسْمَاعِيلَ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ لَقِيطِ بْنِ صَبِرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا اسْتَنْشَقْتَ فَبَالِغْ، إِلا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ وَرَوَى مِسْعَرٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ السُّدِّيُّ، وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ، وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ نَشِيطٍ. [٢٢٩/٧]

383- Âsım b. Lakît b. Sabire'nin, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu değilsen burnunu temizlerken burnuna suyu iyice çek"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Buhârî (136) ve Müslim (35/246).

[2] Ebû Dâvud 1/35 (142), Tirmizî 3/146 (788), Nesâî (1/57) ve Ahmed, *Müsned* 4/42

٣٨٤- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ حَسَّانَ بْنِ بِلالٍ الْمُزَنِيِّ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فَخَلَّلَ لِحْيَتَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، عَنْ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ [٣١٧/٧]

384- Ammâr b. Yâsir der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken sakallarının arasına suyu iyice geçirdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِوَضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخَذَ مِنَ الْمَاءِ بِيَدِهِ الْيُمْنَى، فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنْ هِشَامٍ [٣٢٧/٧]

385- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) abdestinin nasıl olduğunu size söyleyeyim mi? Ağzını ve burnunu temizlerken suyu sağ eliyle aldı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا خَالِي عَبْدُ اللَّهِ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا سَالِمُ بْنُ مَيْمُونٍ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَمَضْمَضُوا وَاسْتَنْشِقُوا، وَالأُذُنَانِ مِنَ الرَّأْسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ فِي الْمَضْمَضَةِ وَالاسْتِنْشَاقِ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا الرَّبِيعُ [٢٨١/٨]

386- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdest alırken ağzınızı ve burnunuzu temizleyin. Kulaklar da baştandır (meshedilir)"* buyurmuştur.[3]

(16386).

[1] Tirmizî 1/44 (29, 30) ve İbn Mâce 1/148 (429).

[2] Buhârî (140), Ebû Dâvud 1/34 (138) ve Nesâî (1/63).

[3] Dârakutnî, *Sünen* 1/99 (14).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ فِي سَنَةِ ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ فِي الْمُحَرَّمِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُلَيَّةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي عَابِدٍ سَيْفٍ السَّعْدِيِّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ وَكَانَ أَمِيرًا بِعُمَانَ ، قَالَ: قَالَ أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: " اجْتَمِعُوا فَلْنُرِكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ، وَكَيْفَ كَانَ يُصَلِّي، فَإِنِّي لا أَدْرِي مَا قَدْرُ صُحْبَتِي إِيَّاكُمْ، فَجَمَعَ بَنِيهِ وَأَهْلَهُ فَدَعَا بِوَضُوءٍ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا، وَغَسَلَ هَذِهِ الْيَدَ يَعْنِي الْيُمْنَى ثَلاثًا، وَغَسَلَ يَدَهُ هَذِهِ ثَلاثًا يَعْنِي الْيُسْرَى، ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ وَأُذُنَيْهِ ظَاهِرَهُمَا وَبَاطِنَهُمَا، وَغَسَلَ هَذِهِ الرِّجْلَ ثَلاثًا يَعْنِي الْيُمْنَى، وَغَسَلَ هَذِهِ الرِّجْلَ ثَلاثًا يَعْنِي الْيُسْرَى، قَالَ: هَكَذَا، مَا آلَوْتُ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ، ثُمَّ دَخَلَ بَيْتَهُ فَصَلَّى صَلاةً مَا نَدْرِي مَا هِيَ، ثُمَّ خَرَجَ فَأَمَرَ بِالصَّلاةِ، فَأُقِيمَتْ فَصَلَّى بِنَا الظُّهْرَ، فَأَحْسِبُ أَنِّي سَمِعْتُ مِنْهُ آيَاتٍ مِنْ يس، ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ، ثُمَّ صَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ، ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا، مَا آلَوْتُ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ، وَكَيْفَ كَانَ يُصَلِّي " [٢٢٥/٩]

387- Umân valisi Yezîd b. el-Berâ anlatıyor: Babam: "Toplanın da size Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest alıp namaz kıldığını göstereyim. Çünkü aranızda ne kadar kalacağımı bilmiyorum" dedi. Bu şekilde çocuklarını ve ailesini toplayıp abdest almak için su istedi. Getirilen suyla ağzını çalkaladı, burnunu temizledi ve üç defa yüzünü yıkadı. Sonra sağ kolunu, ardından sol kolunu üçer defa yıkadı. Sonra başını ve kulaklarının hem içini hem dışını meshetti. Sonra sağ ayağını ardından sol ayağını üçer defa yıkadı. Ardından: "Size göstermek istediğim Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alış şekli böyledir" dedi.

Sonra eve girdi ve ne namazı olduğunu bilemediğimiz bir namazı kıldı. Sonra çıkıp kamet getirilmesini söyledi. Kamet getirilince de bize öğle namazını kıldırdı. Sanırım Yâsîn Suresi'nden bazı âyetleri okuduğunu işittim. Sonra ikindi namazını kıldırdı. Sonra bize akşam namazını kıldırdı. Sonra yatsı namazını kıldırdı ve: "Size göstermek istediğim Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) abdesti ve namaz kılışı bu şekildedir" dedi.[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/353 (18564).

Abdesti Güzelce Almak

٣٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، قَالَ:، ثَنَا زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ كَفَّارَاتٍ، وَثَلاثٌ دَرَجَاتٍ، وَثَلاثٌ مُنْجِيَاتٍ، وَثَلاثٌ مُهْلِكَاتٍ.فَأَمَّا الْكَفَّارَاتُ فَإِسْبَاغُ الْوضُوءِ فِي السَّبَرَاتِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَوَاتِ بَعْدَ الصَّلَوَاتِ، وَنَقْلُ الأَقْدَامِ إِلَى الْجُمُعَاتِ، وَأَمَّا الدَّرَجَاتُ فَإِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَإِفْشَاءُ السَّلامِ، وَالصَّلاةُ فِي اللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، وَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ فَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ، وَالرِّضَا وَالْقَصْدُ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ، وَخَشْيَةُ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ فَشُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ " [٢٦٨/٦]

388- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç şey kişinin günahlarına kefaret olur, üç şey âhirette derecesini yükseltir, üç şey onu (azaptan) kurtarır, üç şey de onu helak eder. Kişinin günahlarına kefaret olan üç şey; soğuk havalarda abdesti güzelce almak, namaz sonrası bir diğer vaktin namazını (mescidde) beklemek ve namazları cemaatle kılmaya gitmektir. Kişinin âhirette derecesini yükselten üç şey de; yemek ikramında bulunmak, selamı yaymak ve herkes uykudayken gece namazına kalkmaktır. Kişiyi (azaptan) kurtaran üç şey öfke ve rıza anında adaletli olmak, fakirken de zenginken de tutumlu davranmak ve açık veya gizli yapılan her şeyde Allah'tan korkmaktır. Kişiyi helak eden üç şey; cimri davranma, hevâya uyma ve kendini beğenmişliktir."*

Abdesti Eksik Almak

٣٨٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي كُرَيْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَيْلٌ لِلْعَرَاقِيبِ مِنَ النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [٢٥/٩]

389- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Yıkanmayan) topukların ateşten yana vay haline!"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " دَخَلَ رَجُلٌ الْمَسْجِدَ وَقَدْ تَوَضَّأَ وَقَدْ بَقِيَ عَلَى قَدَمِهِ مِثْلُ الدِّرْهَمِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَرِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ، إِلا ابْنُ وَهْبٍ [٨/٣٣٠]

390- Enes der ki: Adamın biri Mescid'e abdest alıp girmişti. Ancak ayağında bir dirhem kadarlık bir yere su değmemişti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Geri dön ve abdestini güzelce al"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Abdestin Fazileti

٣٩١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا مُوسَى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْزَةَ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: جِئْتُ فِي اثْنَيْ عَشَرَ رَاكِبًا حَتَّى حَلَلْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَصْحَابِي: مَنْ يَرْعَى إِبِلَنَا وَنَنْطَلِقُ فَنَقْتَبِسُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: أَنَا، ثُمَّ إِنِّي قُلْتُ فِي نَفْسِي: لَعَلِّي مَغْبُونٌ يَسْمَعُ أَصْحَابِي مَا لَمْ أَسْمَعْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَحَضَرْتُ يَوْمًا فَسَمِعْتُ رَجُلا يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَوَضَّأَ وُضُوءً كَامِلا ثُمَّ قَامَ إِلَى صَلاتِهِ خَرَجَ مِنْ خَطِيئَتِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ " فَتَعَجَّبْتُ مِنْ ذَلِكَ، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: فَكَيْفَ لَوْ سَمِعْتَ الْكَلامَ الآخَرَ كُنْتَ أَشَدَّ عَجَبًا؟ قُلْتُ: ارْوِهِ عَلَيَّ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ مَاتَ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ وَلَهَا ثَمَانِيَةُ أَبْوَابٍ " فَخَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَلَسْتُ مُسْتَقْبِلَهُ فَصَرَفَ وَجْهَهُ عَنِّي فَقُمْتُ فَاسْتَقْبَلْتُهُ فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا كَانَتِ الرَّابِعَةُ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِأَبِي وَأُمِّي لِمَ

---

[1] İbn Mâce 1/155 (454) ve Ahmed, *Müsned* 3/452 (14976).

[2] Ebû Dâvud 1/43 (173), İbn Mâce 1/218 (665) ve Ahmed, *Müsned* 3/180 (12495).

تَصْرِفُ وَجْهَكَ عَنِّي، فَأَقْبَلَ عَلَيَّ، فَقَالَ: " وَاحِدٌ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمِ اثْنَا عَشَرَ؟ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا " فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ رَجَعْتُ إِلَى أَصْحَابِي [٩/٣٠٧]

391- Ukbe b. Âmir der ki: On iki kişi ile Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bulunduğu yere geldik. Yanımdakiler: "Develerimizi kim otlatır? Biz de gidip Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) dinleyelim" dediklerinde: "Ben otlatırım" karşılığını verdim. Ancak kendi kendime: "Sanırım kandırıldım! Zira arkadaşlarım Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) benim duyamayacağım şeyler duyacaklar" dedim. Bir gün Mescid'e gittiğimde bir adamın: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Güzel bir şekilde abdest aldıktan sonra namaza duran kişi annesinden yeni doğmuş gibi günahsız olur»* buyurdu" dediğini işittim.

Bu söze şaşıp kalmışken Ömer b. el-Hattâb bana: "Şâyet daha sonra söylediği şeyi duysaydın şaşkınlığın daha da artardı" dedi. Ona: "Allah beni sana feda kılsın! Söylediğini bana da aktar" dediğimde Ömer b. el-Hattâb şöyle dedi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen kişiye cennetin bütün kapıları açılır ve içeriye istediği kapıdan girer. Cennetin de sekiz kapısı vardır»* buyurdu."

O sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkınca tam karşısında oturdum. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü başka tarafa çevirdi. Kalkıp yine tam karşısında oturduğumda yine yüzünü çevirdi. Bu durum üç defa tekrarlandıktan sonra dördüncüsünde: "Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun! Neden benden yüz çeviriyorsun?" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana doğru döndü ve iki üç defa: *"Senin için bir kişi mi daha iyidir, yoksa on iki kişi mi?"* buyurdu. Bunu duyunca arkadaşlarımın yanına döndüm.[1]

Sütten Dolayı Ağzı Yıkamak

٣٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " شَرِبَ لَبَنًا، فَمَضْمَضَ، وَقَالَ: إِنَّ لَهُ دَسَمًا " [٨/٣٨٧]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/336 (929).

392- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) süt içtikten sonra ağzını yıkadı ve: *"Sütün yağı olur"* buyurdu.[1]

Abdestlinin Öpmesi

٣٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا قَبِيصَةُ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي رَوْقٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُقَبِّلُنِي وَهُوَ عَلَى وُضُوءٍ ثُمَّ يُصَلِّي "، كَذَا رَوَاهُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَائِشَةَ، مِنْ دُونِ أَبِيهِ [٤/٢١٩]

393- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdestli iken beni öper, sonra da namaza dururdu."[2]

Abdesti Bozan Şeyler

٣٩٤- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ، نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ إِسْحَاقَ الأَنْطَاكِيُّ، نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْعَيْنُ وِكَاءُ السَّهِ، فَإِذَا نَامَتِ الْعَيْنُ اسْتَطْلَقَ الْوِكَاءُ ".رَوَاهُ الْوَلِيدُ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ مِثْلَهُ [٥/١٥٤]

394- Muâviye b. Ebî Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Göz, dübürün bağı gibidir. Uykuya dalınca bu bağ çözülür"* buyurmuştur.[3]

٣٩٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ حدثنا السَّمَيْدَعُ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، حدَّثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ أَبِي مَرْيَمَ الْغَسَّانِيِّ ح وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، حدَّثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، حدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْجَرَّاحِ الْبَزَّازُ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، حدَّثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ الْغَسَّانِيِّ عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ،

---

[1] Buhârî (211), Müslim (95/358), Ahmed, *Müsned* (1/223, 227, 229, 337) ve Beyhakî, *es-Sünenu'l-Kübrâ* (1/160).

[2] Ebû Dâvud 1/44 (178, 179), Tirmizî 1/133 (86), Nesâî (1/86), İbn Mâce 1/168 (502, 503) ve Ahmed, *Müsned* 6/235 (25821).

[3] Dârimî 1/198 (722), Ahmed, *Müsned* 4/120 (16885) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/372 (875).

قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّمَا الْعَيْنُ وِكَاءُ السَّهِ فَإِذَا نَامَتِ الْعَيْنُ انْطَلَقَ الْوِكَاءُ فَمَنْ نَامَ فَلْيَتَوَضَّأْ " [٩/٣٠٤]

395- Muâviye b. Ebî Süyân'ın bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Göz, dübürün bağı gibidir. Uykuya dalınca bu bağ çözülür. Bundan dolayı uyuyan abdestini tazelesin"* buyurduğunu işitmiştir.[1]

٣٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَاعِدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُنْقِذٍ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى الْخَوْلانِيُّ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِيبٍ، عَنْ شُعْبَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْوضُوءُ مِمَّا خَرَجَ لَيْسَ مِمَّا دَخَلَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي ذِيبٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْفَضْلِ، وَعَنْهُ إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى الْخَوْلانِيُّ [٨/٣٢٠]

396- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdest kişinin içine giren şeyden dolayı değil, içinden çıkan şeyden dolayı alınır"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ الْحَرْبِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَوْ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ مَسِّ الذِّكْرِ، فَقَالَ: " إِنَّمَا هُوَ مِنْكَ "، مَشْهُورٌ عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَعَنْ مُحَمَّدٍ [٧/١٠٣]

397- Kays b. Talk, babasından bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin cinsel organına dokunmasını sorduğumda veya biri bunu ona sorduğunda: *"O senden (bedeninden) bir parçadır"* buyurdu.[3]

٣٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَابِرٍ الْحَنَفِيِّ، عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ، عَنْ أَبِيهِ،

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Dârakutnî, *Sünen* 1/151 (1) ve Beyhakî, *es-Sünenu'l-Kübrâ* 1/178 (568).

[3] Ebû Dâvud 1/46 (182), Tirmizî 1/131 (85), Nesâî (1/84), İbn Mâce 1/163 (483) ve Ahmed, *Müsned* 4/29 (16292).

قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ وَأَنَا أَسْمَعُ عَنِ الرَّجُلِ يَمَسُّ ذَكَرَهُ وَهُوَ فِي الصَّلاةِ، أَيَتَوَضَّأُ؟ قَالَ: " لا، إِنَّمَا هُوَ كَبَعْضِ جَسَدِهِ "، مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ يَمَامِيٌّ سَكَنَ الْكُوفَةَ، رَوَى عَنْهُ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَعَمْرٌو عَاشَ حَتَّى رَوَى عَنْهُ إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ

398- Kays b. Talk, babasından bildiriyor: Adamın birinin Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Kişi namazdayken cinsel organına dokunsa yeniden abdest alması gerekir mi?" diye sorduğunu işittim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gerekmez, zira o da bedeninin bir parçasıdır"* buyurdu.[1]

٣٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ، ثنا مُحَمَّدٌ، عَنْ جَابِرٍ، مِثْلَهُ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ غَانِمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ، قَالَ: لَقِيَنِي شُعْبَةُ بِوَاسِطَ، فَقَالَ: " حَدِّثْنِي يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، بِحَدِيثِ مَسِّ الذَّكَرِ، فَحَدَّثْتُهُ، فَقَالَ لِي: أُحِبُّ أَنْ لا تُحَدِّثَ بِهِ أَحَدًا بَعْدِي، فَقُلْتُ: لا أَفْعَلُ " [١٦٦/٧]

399- Başka bir kanalla Câbir'den aynısı zikredilmiştir.

Muhammed b. Câbir der ki: Vâsıt'ta Şu'be ile karşılaştığımda bana: "Ey Ebû Abdillah! Cinsel organa dokunma konusunda olan hadisi bana aktar" dedi. Ona bu yöndeki hadisi aktardığımda: "Benden sonra bu hadisi kimseye rivayet etmemeni istiyorum" dedi. Ancak: "Bunu yapamam" karşılığını verdim.

٤٠٠- أَخْبَرَنَا الشَّيْخُ الْحَافِظُ أَبُو نُعَيْمٍ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، فِيمَا كَتَبَ إِلَيَّ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي وَهْبٍ، عَنْ جَمِيلٍ الْعَجَمِيِّ، عَنْ أَبِي وَهْبٍ الْخُزَاعِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ، وَمَنْ مَسَّ مِنْ وَرَاءِ الثَّوْبِ فَلَيْسَ عَلَيْهِ وُضُوءٌ " [٤٤/٩]

400- Ebû Hureyre der ki: "Cinsel organına dokunan kişi abdest almalıdır. Ancak giysi üzerinden dokunan kişinin abdest alması gerekmez."[2]

٤٠١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَوْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 2/445 (8425) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (210).

اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ يُحَدِّثُ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: " بَعَثَ مَرْوَانُ إِلَى سَبْرَةَ وَهِيَ جَدَّةُ مَرْوَانَ، فَقَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا مَسَّ أَحَدُكُمْ ذَكَرَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ [١٥٩/٧] "

401- Urve b. ez-Zübeyr der ki: Mervân ninesi Sebre'ye (abdest konusunu sordurmak üzere) birini gönderince Sebre şöyle dedi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Biriniz cinsel organına dokunduğu zaman abdest alsın*» buyurdu."[1]

٤٠١/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بُكَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا سَعْدٌ، قَالَ: ثنا ابْنُ سُحَيْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَغْتَسِلُ ثُمَّ اسْتَدْفِي بِهَا " [٦٤/٥]

401/a- İbn Suhaym der ki: İbn Ömer'in: "Guslettikten sonra onunla (karımla) ısınıyorum" dediğini işittim.

Ateşte Pişen Şeyi Yemekten Dolayı Abdest Almak

٤٠٢- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: ثنا جَدِّي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَرْزُوقٍ، قَالَ: ثنا عَفَّانُ، قَالَ: ثنا هَمَّامُ: قِيلَ لِمَطَرٍ الْوَرَّاقِ وَأَنَا عِنْدَهُ: " عَمَّنْ أَخَذَ الْحَسَنُ الْوُضُوءُ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ؟ فَقَالَ: أَخَذَهُ الْحَسَنُ عَنْ أَنَسٍ، وَأَخَذَهُ أَنَسٌ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ، وَأَخَذَهُ أَبُو طَلْحَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مَشْهُورٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَطَرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا هَمَّامٌ، حَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ عَفَّانَ نَحْوَهُ [٧٧/٣]

402- Hemmâm der ki: Matar el-Verrâk'a: "Hasan(-ı Basrî), ateşte pişen bir şeyi yemekten dolayı abdest alınması gerektiği yönündeki hadisi kimden aldı?" diye sorulduğunda ben de yanındaydım. Matar: "Hasan, Enes'ten, Enes Ebû Talha'dan, Ebû Talha da Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) aldı" dedi.[2]

---

[1] Ebû Dâvud 1/45 (181), Tirmizî 1/126 (82), Nesâî (1/83), İbn Mâce 1/161 (479), Mâlik, *Muvattâ* 1/42 (58) ve Ahmed, *Müsned* 6/435 (2736).

[2] Ahmed, *Müsned* 4/37 (16354) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 5/98 (4711).

Ebû Talha'dan tek kanallı bir hadistir. Meşhur olan Enes'te kalan rivayettir.

٤٠٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثنا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَارِظٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " تَوَضَّئُوا مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ ".صَحِيحٌ ثَابِتٌ.رَوَاهُ ابْنُ عُلَيَّةَ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ مَعْمَرٍ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَابْنُ مُسَافِرٍ، وَشُعَيْبٌ، وَيُونُسُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ خُلَيْدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، فِي آخَرِينَ [٥/٣٦٢]

403- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ateşte pişen bir şeyi yemekten dolayı abdest alın"* buyurmuştur.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ مَظَفَّرُ بْنُ أَحْمَدَ الْحَنْظَلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الأَسْفَاطِيُّ، ثنا أَبُو عَتَّابٍ سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَوَضَّئُوا مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ "، قَالَ: فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: كَيْفَ نَصْنَعُ بِالْمَاءِ الْمُسَخَّنِ؟ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: إِذَا حُدِّثْتَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَلا تَضْرِبْ لَهُ الأَمْثَالَ أَوِ الأَمَاثِيلَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو عَتَّابٍ، وَعَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ [٧/١٦٠]

404- Ebû Seleme bildiriyor: Ebû Hureyre: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Ateşte pişen bir şeyi yemekten dolayı abdest alın*» buyurdu" dedi.[2]

İbn Abbâs: "Kaynatılmış suyun içilmesi konusunda ne dersin?" diye sorunca, Ebû Hureyre: "Sana Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) bir hadis aktarıldığı zaman karşısına başka örneklerle çıkma!" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِي، قَالَ: قَالَ أَبُو

---

[1] Müslim (352), Ebû Dâvud 1/49 (194), Tirmizî 1/114 (79), Nesâî (1/87), İbn Mâce 1/163 (485) ve Ahmed, *Müsned* 2/356 (7623).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

هُرَيْرَةَ: الْوَضُوءُ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ، فَقَالَ مَرْوَانُ: وَكَيْفَ نَسْأَلُ أَحَدًا وَفِينَا أَزْوَاجُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَيْنَنَا وَأُمَّهَاتُنَا؟ فَأَرْسَلَنِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ، فَسَأَلْتُهَا، فَقَالَتْ: " أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ تَوَضَّأَ، فَنَاوَلْتُهُ عَرْقًا، أَوْ كَتِفًا، فَأَكَلَ مِنْهَا، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلاةِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١٠٢/٧]

405- Abdullah b. Şeddâd b. el-Hâdî der ki: Ebû Hureyre ateşte pişmiş yemekleri yemekten dolayı da abdest alınması gerektiğini söyleyince Mervân: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri ve annelerimiz henüz aramızdayken bu konuyu neden başkasından sorup öğrenelim" dedi. Sonrasında konuyu sormak üzere beni Ümmü Seleme'ye gönderdi. Konuyu ona sorduğumda Ümmü Seleme: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdestli bir şekilde yanıma geldiğinde ona pişmiş but veya kürek eti ikram ettim. Bunu yedikten sonra abdestini yenilemeden namaza kalktı" dedi.[1]

٤٠٦- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عُقْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ الزُّبَيْدِيِّ، قَالَ: " كُنَّا يَوْمًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصُّفَّةِ، فَوَضَعَ لَنَا طَعَامًا فَأَكَلْنَا، ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلاةُ فَصَلَّيْنَا، وَلَمْ نَتَوَضَّأْ " [٦/٢]

406- Abdullah b. el-Hâris b. Cez ez-Zübeydî der ki: "Bir gün Suffe'de Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteydik. Yemek konulunca oturup yedik. Kamet getirilince de abdest tazelemeden kalkıp namaz kıldık."[2]

٤٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " أَكَلَ لَحْمًا، أَوْ عَرْقًا، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَمَسَّ مَاءً "، قَالَ هِشَامٌ: وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَحَدَّثَنِيهِ وَهْبُ بْنُ كَيْسَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، اتَّفَقَ عَلَيْهِ الإِمَامَانِ، وَأَخْرَجَاهُ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامٍ [٢٠٧/٣]

---

[1] Nesâî (1/90), İbn Mâce 1/165 (491) ve Ahmed, *Müsned* 6/324 (26558).

[2] Ahmed, *Müsned* 4/234 (17722).

407- İbn Abbâs bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) pişmiş but veya kürek eti yedikten sonra suya dokunmadan (abdest tazelemeden) namaz kıldı."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٠٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ السُّكَّرِيِّ، عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَامِرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِكَتِفِ شَاةٍ فِي الْمَسْجِدِ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلاةِ وَلَمْ يَمَسَّ الْمَاءَ "، رَوَاهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ نَحْوَهُ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ، عَنْ جَابِرٍ [٣٣١/٤]

408- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'deyken koyunun kürek eti getirildi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yedikten sonra suya dokunmadan (abdest tazelemeden) namaza kalktı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَارِثِ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَكَلَ كَتِفَ شَاةٍ، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٤١/٦]

409- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koyunun kürek etinden yedikten sonra abdest tazelemeden kalkıp namaz kıldı."[3]

Muvattâ'da yer alan sahih meşhur bir hadistir.

٤١٠- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ لَقِيطٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ سَرْحَانَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ

---

[1] Buhârî (207) ve Müslim (91/354).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

بْنِ شُعْبَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ طَعَامًا وَأُقِيمَتِ الصَّلاةُ، وَقَدْ كَانَ تَوَضَّأَ قَبْلَ ذَلِكَ، فَأَتَيْتُهُ بِوَضُوءٍ فَانْتَهَرَنِي، وَقَالَ: " وَرَاءَكَ "، فَسَاءَنِي ذَلِكَ، فَلَمَّا صَلَّيْتُ شَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى عُمَرَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ الْمُغِيرَةَ قَدْ شَقَّ عَلَيْهِ انْتِهَارُكَ إِيَّاهُ، وَخَشِيَ أَنْ يَكُونَ فِي نَفْسِكَ عَلَيْهِ شَيْءٌ، فَقَالَ ﷺ: " مَا فِي نَفْسِي عَلَيْهِ إِلا خَيْرٌ، وَلَكِنَّهُ أَتَانِي بِوَضُوءٍ، وَإِنَّمَا أَكَلْتُ طَعَامًا، وَلَوْ فَعَلْتُ ذَلِكَ فَعَلَ ذَلِكَ النَّاسُ بَعْدِي " [٩/٤٠]

410- Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yemek yedikten sonra kamet getirildi. Yemekten önce de abdest almıştı. Kametten sonra abdest için ona su getirdiğimde beni tersleyerek: *"Geri çekil!"* dedi. Böyle demesi gücüme gitti. Namaz sonrası bu durumdan Ömer'e yakındım. Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Muğîre'yi terslemen gücüne gitmiş. İçinde ona karşı bir nefretin olmasından çekiniyor" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçimde ona karşı hayırdan başka bir şey yok. Abdest için bana su getirmişti. Oysa ben sadece yemek yemiştim. Şâyet abdest alsaydım benden sonra gelenler de böylesi durumlarda aynısını yapacaklardı"* buyurdu.[1]

Abdesti Gerektirmeyen Şeyler

٤١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ الْحَرْبِيُّ، ثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، عَنْ زَمْعَةَ بْنِ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " خَرَجَ مِنَ الْخَلاءِ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ طَعَامٌ، فَقِيلَ لَهُ: أَلا نَأْتِيكَ بِوَضُوءٍ، فَقَالَ: أُصَلِّي فَأَتَوَضَّأُ؟ " عَمْرُو هُوَ ابْنُ دِينَارٍ، وَرَوَى هَذَا الْحَدِيثَ، عَنْهُ أَيُّوبُ، وَالْحَمَّادَانِ، وَرَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، وَالثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ [٨/٣٣٠]

411- İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) heladan çıktıktan sonra önüne yemek konuldu. Ona: "Abdest için sana su getirelim mi?" diye sorulunca: *"Namaza mı duracağım ki abdest alayım?"* karşılığını verdi.[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/310 (18247).

[2] Müslim (119/374), Dârimî 1/216 (767) ve Ahmed, *Müsned* 1/467 (3381).

٤١٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ مِنَ الْخَلاءِ فَأَكَلَ، فَقِيلَ لَهُ: أَلا تَوَضَّأُ؟ فَقَالَ: " أَأُصَلِّي فَأَتَوَضَّأُ "، رَوَاهُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، الْحَمَّادَانِ، وَشُعْبَةَ، وَالثَّوْرِيِّ، وَابْنِ عُيَيْنَةَ، وَأَيُّوبَ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، وَرَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، وَلَيْثٍ، وَزَمْعَةَ بْنِ صَالِحٍ عَلَى خُلْفٍ بَيْنَهُمْ.فَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ رَجُلٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَقَالَ لَيْثٌ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَوَافَقَ الْبَاقُونَ حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ، وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، رَوَاهُ عَنْهُ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ.وَرَوَاهُ مَرْوَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، وَرَوَاهُ الْحَسَنُ بن ذكوان، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ [٢٥٤/٦]

412- İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) heladan çıktıktan sonra önüne konulan yemekten yemeye başladı. Ona: "Abdest almayacak mısın?" diye sorulunca: *"Namaza mı duracağım ki abdest alayım?"* karşılığını verdi.[1]

Ravi Amr b. Dînâr üzerinden birkaç kanalla İbn Abbâs'tan rivayet olunmuştur

Mest Üzerine Mesh

٤١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ أَسْفَلَ الْخُفِّ وَأَعْلاهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَجَاءٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا ثَوْرٌ [١٧٧/٥]

413- Muğîre b. Şu'be bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestlerin alt ve üst taraflarını meshetti."[2]

Tek kanallı bir badistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ebû Dâvud 1/41 (165), Tirmizî 1/162 (97) ve İbn Mâce 1/182 (550).

٤١٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا أَبُو إِسْمَاعِيلَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ قُدَامَةَ بْنِ مُوسَى، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ زِيَادٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ لِحَاجَتِهِ، فَاتَّبَعْتُهُ بِإِدَاوَةٍ فِيهَا مَاءٌ حَتَّى إِذَا خَرَجَ أَعْطَيْتُهُ، فَأَخْرَجَ يَدَيْهِ مِنْ تَحْتِ الْجُبَّةِ فَتَوَضَّأَ، وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ " [١٩١/٥]

414- Muğîre b. Şu'be der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hacetini gidermek için gidince ben de bir kap suyla peşinden gittim. İşini bitirince suyu ona verdim. Ellerini cübbesinin alt tarafından çıkarıp abdest aldı. Mestlerinin üzerine de meshetti."[1]

٤١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِهْرَانَ الدِّينَوَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي نُعَيْمٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَسِيتَ؟ قَالَ: " بَلْ أَنْتَ نَسِيتَ ! بِهَذَا أَمَرَنِي رَبِّي ﷻ " [٣٣٥/٧]

415- Muğîre b. Şu'be der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestlerinin üzerine meshetti. "Ey Allah'ın Resûlü! (Ayaklarını yıkamayı) unuttun mu?" diye sorduğumda: *"Asıl unutan sensin! Rabbim bana bunu emretti"* karşılığını verdi.[2]

٤١٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ بِالْمَاءِ فِي السَّفَرِ "، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٣٣/٧]

416- İbn Ömer der ki: "Yolculukta Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestlerinin üzerine meshettiğini gördüm."[3]

---

[1] Buhârî (203) ve Müslim (75/274).

[2] Ebû Dâvud 1/39 (156) ve Ahmed, *Müsned* 4/301 (18171).

[3] Buhârî (202) ve Ahmed, *Müsned* 1/20 (88).

٤١٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ عُمَرَ، فَأَتَاهُ رَاكِبٌ، فَزَعَمَ أَنَّهُ رَأَى الْهِلالَ هِلالَ شَوَّالٍ، فَقَالَ عُمَرُ: " أَيُّهَا النَّاسُ أَفْطِرُوا "، ثُمَّ قَامَ إِلَى عُسٍّ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى مُوقَيْنِ لَهُ، ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ، فَقَالَ لَهُ الرَّاكِبُ: مَا جِئْتُكَ إِلا لأَسْأَلَكَ عَنْ هَذَا، أَشَيْئًا رَأَيْتَ غَيْرَكَ يَفْعَلُهُ؟ قَالَ: " نَعَمْ، رَأَيْتُ خَيْرًا مِنِّي أَوْ خَيْرَ هَذِهِ الأُمَّةِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَعَلَ ذَلِكَ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْرَائِيلُ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى [٤/٣٥٤]

417- Abdurrahman b. Ebî Leylâ der ki: (Ramazan ayında) Ömer'in yanında oturmuşken bir yolcu geldi ve Şevvâl ayının hilalini gördüğünü söyledi. Bunun üzerine Ömer: "Ey insanlar! Orucunuzu bitirin!" dedi. Sonra su kabının yanına gidip abdest aldı. Abdestte ayakkabılarının üzerine meshetti. Sonra akşam namazını kıldı. Yolcu: "Ben de sana bunu sormak için gelmiştim. Bunu (ayakkabı üzerine meshi) senden başka yapanı gördün mü?" deyince, Ömer: "Evet! Benden ve bu ümmetin tümünden daha hayırlı olanın böyle yaptığını gördüm" karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ خَيْرٍ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّهُ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ عَلَى نَعْلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: " لَوْلا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَفْعَلُ هَذَا، لَرَأَيْتُ أَنَّ بَاطِنَ الْقَدَمَيْنِ أَحَقُّ بِالْمَسْحِ مِنْ ظَاهِرِهِمَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ بِذِكْرِ النَّعْلَيْنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ عَنْهُ [٨/١٩٠]

418- Abdi Hayr bildiriyor: Hz. Ali abdest alırken ayakkabılarının üzerine meshetti ve: "Şâyet Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde meshettiğini görmeseydim ayakların altının üstünden daha fazla meshi hak ettiğini söylerdim" dedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud 1/41 (162), Dârimî 1/195 (715) ve Ahmed, *Müsned* 1/149-150 (974).

٤١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ "، قَالَ سُلَيْمَانُ: لَمْ يَرْوِهِ عَنْ سُفْيَانَ، إِلا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو [١٠٨/٧]

419- İbrâhim b. Cerîr, babasından bildiriyor: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine meshettiğini gördüm."[1]

٤٢٠- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ.ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، ثنا مُقَاتِلُ بْنُ حَيَّانَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ "، فَقِيلَ لِجَرِيرٍ: بَعْدَ نُزُولِ الْمَائِدَةِ، قَالَ: إِنَّمَا كَانَ إِسْلامِي بَعْدَ نُزُولِ الْمَائِدَةِ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: وَكَانَ هَذَا الْحَدِيثُ يُعْجِبُهُمْ [٤٤/٨]

420- Şehr b. Havşeb bildiriyor: Cerîr b. Abdillah el-Becelî: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) mestlerinin üzerine meshettiğini gördüm" dedi. Cerîr'e: "Mâide Suresi'nin (abdest âyetinin) nazil olmasından sonra mı?" diye sorulunca: "Ben Mâide Sûresi'nin nazil olmasından sonra Müslüman olmuştum" dedi. İbrâhîm b. Edhem, bu hadisin (içerdiği hükmü ile) onların hoşlarına gittiğini söylemiştir.[2]

٤٢١- ثنا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاودَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُقَاتِلِ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ "، تَفَرَّدَ بِهِ بَقِيَّةُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ [٤٥/٨]

421- Cerîr b. Abdillah der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestlerinin üzerine meshettiğini gördüm."[3]

---

[1] Buhârî (387), Müslim (72/272) ve Tirmizî 1/155 (93).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

٤٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَحْمَدَ الرَّازِيُّ بِمَكَّةَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا الْمُسْتَمِرُّ بْنُ الصَّلْتِ، ثنا عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ رَوْحٍ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي مَنْصُورٌ، وَسَيَّارٌ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " أَتَى سُبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ سَيَّارٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْكَرِيمِ [٣١٥/٨]

422- Huzeyfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken bir kabilenin çöplüğüne gidip küçük abdestini ayakta yaptı. Sonrasında abdest alırken mestlerinin üzerine meshetti."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، سَمِعَ أَبَا وَائِلٍ، شَقِيقًا، عَنْ حُذَيْفَةَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، وَالأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنِ حُذَيْفَةُ " إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَى سُبَاطَةَ قَوْمٍ، فَبَالَ قَائِمًا "، زَادَ الأَعْمَشُ: " ثُمَّ تَنَحَّى فَأُتِيَ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ، وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ "، رَوَاهُ النَّاسُ عَنِ الأَعْمَشِ، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ: مَنْصُورٌ، وَعَاصِمٌ، وَحُصَيْنٌ، فِي آخَرِينَ [١١١/٤]

423- Huzeyfe bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken bir kabilenin çöplüğüne gidip küçük abdestini ayakta yaptı."

A'meş rivayet ederken Huzeyfe'nin: "Sonra bir kenara çekilince ona su getirildi. Abdest alırken mestlerinin üzerine meshetti" dediğini aktarır.[2]

٤٢٤- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مُسَدَّدٌ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ بِلالٍ: قَالَ: " مَسَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْخِمَارِ " [١٧٨/٤]

424- Bilâl der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri ile başörtüsünün üzerine meshetti."[3]

---

[1] Buhârî (224) ve Müslim (73/273).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* 1/358 (1095).

Mestler Üzerine Meshetme Süresi

٤٢٥- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ، حدَّثنا زَنْجُوَيْهِ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثنا قَبِيصَةُ، حدَّثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْقَاسِمِ بن مُخَيْمِرَةَ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ هَانِئٍ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْمَسْحُ لِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَلِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ " [٢٥٢/٩]

425- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mest üzerine meshin süresi, mukîm için bir gün, yolcu için ise gecesi ve gündüzüyle üç gündür"* buyurmuştur.[1]

٤٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَاسِبُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عِيسَى، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ، قَالا: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ هَانِئٍ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ، فَقَالَتْ: إِيتِ عَلِيًّا فَسَلْهُ، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ، فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَأْمُرُنَا أَنْ نَمْسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ يَوْمًا وَلَيْلَةً وَلِلْمُسَافِرِ ثَلاثًا "، رَوَاهُ عَنِ الْحَكَمِ، زُبَيْدُ بْنُ الْحَارِثِ، وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، وَشُعْبَةُ، وَإِدْرِيسُ الأَوْدِيُّ، وَالأَجْلَحُ، وَالْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ، وَعَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ، وَأَبُو خَالِدٍ الدَّالانِيُّ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَأَةَ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي غُنَيْةَ فِي آخَرِينَ، وَرَوَاهُ أَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ، وَأَبُو حَصِينٍ، وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، وَعَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ شُرَيْحٍ مِثْلَهُ [٨٢/٦]

426- Şurayh b. Hâni der ki: Hz. Âişe'ye mest üzerine mesh konusunu sorduğumda: "Bunu gidip Ali'ye sor" dedi. Hz. Ali'ye gidip bunu sorduğumda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mukîm isek gecesi ve gündüzüyle bir gün, yolcu isek de üç gün boyunca mest üzerine meshetmemizi söylerdi" dedi.[2]

---

[1] Müslim (85/276), Nesâî (1/72) ve Ahmed, *Müsned* 1/120 (751).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٤٢٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، سَنَةَ سَبْعٍ وَتِسْعِينَ، يَقُولُ عَاصِمٌ، عَنْ زِرٍّ، قَالَ: أَتَيْتُ صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ، فَقَالَ لِي: مَا جَاءَ بِكَ؟ فَقُلْتُ: جِئْتُ ابْتِغَاءَ الْعِلْمِ، قَالَ: فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَطْلُبُ، قُلْتُ: حَاكَ فِي نَفْسِي أَوْ صَدْرِي مَسْحٌ عَلَى الْخُفَّيْنِ بَعْدَ الْغَائِطِ وَالْبَوْلِ، فَهَلْ سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا؟ قَالَ: نَعَمْ، كَانَ " يَأْمُرُنَا إِذَا كُنَّا سَفَرًا أَوْ مُسَافِرِينَ، أَنْ لا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ إِلا مِنْ جَنَابَةٍ، لا مِنْ غَائِطٍ، وَبَوْلٍ، وَنَوْمٍ " قُلْتُ: سَمِعْتَهُ يَذْكُرُ الْهَوَى؟ قَالَ: نَعَمْ، بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَهُ فِي مَسِيرٍ إِذْ نَادَاهُ أَعْرَابِيٌّ بِصَوْتٍ لَهُ جَهْوَرِيٍّ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، فَأَجَابَهُ عَلَى نَحْوٍ مِنْ كَلامِهِ " هَا "، قَالَ: أَرَأَيْتَ رَجُلا أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ: " الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ " ثُمَّ أَنْشَأَ يُحَدِّثُنَا: " أَنَّ مِنَ قِبَلِ الْمَغْرِبِ بَابًا يُفْتَحُ لِلتَّوْبَةِ مَسِيرَةَ عَرْضِهِ أَرْبَعُونَ سَنَةً، فَلا يُغْلَقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ "، رَوَاهُ الْكِبَارُ، عَنْ سُفْيَانَ، فِيهِمْ عَبْدُ الرَّزَّاقِ، وَعَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحُمَيْدِيُّ، وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَإِسْحَاقُ، فِي آخَرِينَ، وَرَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ عَاصِمٍ، مِنْهُمُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَالْحَمَّادَانِ، وَمَعْمَرٌ، وَزُهَيْرٌ، وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَمِسْعَرٌ، وَعَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، وَمَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَشَرِيكٌ، وَعَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ، وَرَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، وَهَمَّامٌ، وَأَبُو عَوَانَةَ، فِي آخَرِينَ [٣٠٨/٧]

427- Zir (b. Hubeyş) der ki: Safvân b. Assâl'ın yanına gittiğimde: "Neden geldin?" diye sordu. "Senden bir şeyler öğrenmek için geldim" karşılığını verdiğimde, Safvân: "İlim talep etmek üzere evinden çıkan kişinin bu isteğine rızalarından dolayı melekler üzerine kanat gererler" dedi. Ona: "Küçük ve büyük abdest sonrasında mest üzerine mesh konusunda içimde tereddüt oluştu. Bu konuda Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bir şey işittin mi diye sana sormaya geldim" dediğimde şu karşılığı verdi: "Evet, işittim. Bir sefere veya yolculuğa çıktığımız zamanlarda cünüp olmamız durumu hariç geceleriyle birlikte üç gün boyunca küçük-büyük abdest veya uyku sonrası abdest için mestlerimizi çıkarmamamızı emretti."

Ona: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) hevâ hakkında bir şey işittin mi?" diye sorduğumda, Safvân şöyle dedi: "Evet, işittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir yolculuğumuz sırasında bedevinin biri sert bir sesle: "Ey Muhammed!" diye seslendi. Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem) aynı tonda: *"Ne?"* diyerek cevap verdi. Bedevi: "Bir kavmi seven, ancak onlara katılmayan kişi hakkında ne dersin?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi (kıyamet gününde) sevdikleriyle birlikte olacaktır"* buyurdu. Sonra

Resûlullah (sellallahu aleyhi vesellem) bize batıda tövbe için açılan ve genişliği kırk yıllık bir yolculuk mesafesi kadar olan bir kapının bulunduğundan, güneş o yönden doğmadan (kıyamet kopmadan) da bu kapının kapanmayacağından bahsetti."[1]

٤٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ الأَعْرَابِيُّ بِمَكَّةَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَفَّانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ فُضَيْلٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ الْكَلْبِيِّ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: " نَعَمْ، ثَلاثَةُ أَيَّامٍ لِلْمُسَافِرِ وَلا تُنْزَعُ مِنْ غَائِطٍ وَلا بَوْلٍ وَلا نَوْمٍ، وَيَوْمًا لِلْمُقِيمِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا أَبُو جَنَابٍ [٣٧٦/١٠]

428- Safvân b. Assâl der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Mest üzerine meshedebilir miyim?" diye sorduğumda: *"Evet! Yolcu olan üç gün, mukîm olan ise bir gün boyunca mest üzerine meshedebilir. Bu süre boyunca da küçük-büyük abdest veya uyku sonrası abdest için çıkarılmazlar"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَفَّانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ فُضَيْلٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ الْكَلْبِيِّ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، أَنَّ زِرَّ بْنَ حُبَيْشٍ أَتَى صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ، فَقَالَ: مَا غَدَا بِكَ؟ قَالَ: غَدَا بِي الْتِمَاسُ الْعِلْمِ، قَالَ: لَيْسَ أَحَدٌ يَصْنَعُ مَا صَنَعْتَ إِلا وَضَعَتْ لَهُ الْمَلائِكَةُ أَجْنِحَتَهَا رِضًى بِالَّذِي يَصْنَعُ، قُلْتُ: إِنِّي غَدَوْتُ أَسْأَلُكَ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَيُمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، ثَلاثٌ لِلْمُسَافِرِ لا يَنْزِعُهُنَّ مِنْ غَائِطٍ وَلا بَوْلٍ، وَيَوْمٌ وَلَيْلَةٌ لِلْمُقِيمِ ".رَوَاهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، وَحَدِيثُ طَلْحَةَ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْ يَحْيَى، عَنِ الْحَسَنِ [٢٢/٥]

---

[1] Tirmizî 1/159 (96), İbn Mâce 1/161 (478), Nesâî (1/71) ve Ahmed, *Müsned* 4/293 (18115).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

429- Talha b. Musarrif bildiriyor: Zir b. Hubeyş, Safvân b. Assâl'a gelince Safvân: "Seni getiren nedir?" diye sordu. Zir: "Bir şeyler öğrenmek için geldim" karşılığını verince, Safvân: "Senin bu yaptığını yapan her bir kişiye yaptığına rızalarından dolayı melekler kanat gerer" dedi. Ona: "Mest üzerine mesh konusunu sormak için gelmiştim" dediğimde şu karşılığı verdi: "Ben de Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Mestler üzerine meshedilir mi?" diye sorduğumda: *"Evet! Yolcu olan üç gün, mukîm olan ise bir gün boyunca mest üzerine meshedebilir. Bu süre boyunca da küçük-büyük abdest sonrası abdest için çıkarılmazlar"* buyurdu."[1]

Çoğunluk bunu Âsım kanalıyla Zir'den rivayet etti. Talha rivayeti ise tek kanallıdır.

٤٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا الْخَلِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ، قَالَ: إِنَّ الْمَلائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ مِنَ الرِّضَا، قَالَ: قُلْتُ: هَلْ سَمِعْتَ مِنْ هَذَا الأَمْرِ شَيْئًا؟ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَنَادَاهُ: يَا مُحَمَّدُ، فَأَجَابَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَاؤُمُ "، قَالَ: أَرَأَيْتَ رَجُلا يُحِبُّ قَوْمًا وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ "، فَمَا بَرِحَ، حَتَّى حَدَّثَنَا أَنَّ بِالْمَغْرِبِ بَابًا مَفْتُوحًا لِلتَّوْبَةِ لا يُغْلَقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ نَحْوِهِ، وَذَلِكَ يَوْمَ لا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا، قُلْتُ: أَلا تُحَدِّثُنِي عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ؟ فَإِنَّهُ قَدْ شَكَّ فِي نَفْسِي، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَمْسَحُ عَلَى الْمُوقَيْنِ وَالْخِمَارِ " [٢٨٤/٦]

430- Zir b. Hubeyş bildiriyor: Safvân b. Assâl bana: "Melekler ilim talep etmek isteyen kişinin bu isteğine rızalarından dolayı üzerine kanat gererler" dedi. Ona: "Bu konuda Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğin bir şeyler var mı?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir yolculuğumuz sırasında bedevinin biri sert bir sesle: "Ey Muhammed!" diye seslendi. Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne?"* diyerek cevap verdi. Bedevi: "Bir kavmi seven, ancak onlara katılmayan kişi hakkında ne dersin?" diye sorunca, Allah Resûlü: *"Kişi (kıyamet gününde) sevdikleriyle birlikte olacaktır"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize batıda tövbe için

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

açılan bir kapının bulunduğundan, Güneş o yönden doğmadan (kıyamet kopmadan) da bu kapının kapanmayacağından, Güneş o yönden doğduğu zaman da kişi daha önce iman etmemiş ve bu imanıyla hayırlı amellerde bulunmamışsa o anda iman etmesinin kendisine bir faydasının olmayacağından bahsetti."

Ona: "Bana mest üzerine mesh konusunu anlatır mısın? Zira bu konuda tereddütlerim var" dediğimde ise Safvân: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (mest üzerine giydiği) ayakkabısının ve başındaki örtüsünün üzerine meshettiğini gördüm" karşılığını verdi.

٤٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ الْحَنْبَلِيُّ، نا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحمِيدِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ دَاوُدَ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّمْلِيُّ، نا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْكُوفِيُّ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى الْكُوفِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: أَتَيْنَا صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ نَسْأَلُهُ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ، فَقَالَ: زَائِرُونَ؟ فَقُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ زَارَ أَخَاهُ فِي اللَّهِ خَاضَ فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ " وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ بِالْمَغْرِبِ بَابًا مَفْتُوحًا لِلتَّوْبَةِ لا يُغْلَقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا " قُلْنَا: لِغَيْرِ هَذَا جِئْنَا، جِئْنَا نَسْأَلُكَ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ، قَالَ: أَنَا فِي الْجَيْشِ الَّذِي بَعَثَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَرَنَا أَنْ لا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ لا نَعْرِفُهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَتَفَرَّدَ بِهِ مِنْ بَيْنِ أَصْحَابِ زِرٍّ بِلَفْظِ الزِّيَادَةِ، وَحَدِيثُ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَطُلُوعُ الشَّمْسِ مَشْهُورٌ وَرَوَاهُ عَاصِمٌ، وَزُبَيْدٌ، وَطَلْحَةُ، وَحَبِيبٌ، وَابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنْ زِرٍ [٩/٥]

431- Zir b. Hubeyş der ki: Mest üzerine mesh konusunu sormak üzere Safvân b. Assâl'ın yanına gittik. Bize: "Ziyarete mi geldiniz?" diye sorunca: "Evet!" karşılığını verdik. Safvân şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah rızası için kardeşini ziyarete giden kişi, dönene kadar cennet bahçelerinden bir bahçede gibidir»* buyurduğunu işittim. Yine: *«Batı tarafından tövbe için açılmış bir kapı vardır. Güneş batıdan doğmadıkça da bu kapı kapanmaz»* buyurduğunu işittim."

Ona: "Biz bunun için değil, mest üzerine mesh konusunu sormak için yanına geldik" dediğimizde şu karşılığı verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdiği ordulardan birinin içinde ben de vardım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mestlerimizi gecesi ve gündüzüyle üç gün boyunca çıkarmamamızı söylemişti."

Tek kanallı bir hadistir.

٤٣٢- حَدَّثَنَا أَبِي، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ الشَّيْبَانِيُّ، بِالْكُوفَةِ، قَالَ: ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ مُسْلِمٍ الأَعْوَرِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَسْحُ لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٠١/٤]

432- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mest üzerine meshin süresi, yolcu için gecesi ve gündüzüyle üç gün, mukîm için ise gecesi ve gündüzüyle bir gündür"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٣٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ الْقَنَوِيُّ، قَالَ: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ قَيْسٍ الْفَايَشِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُسْلِمٍ، وَمِنْ حَدِيثِ أَبِيهِ، وَابْنِهِ، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ الْهَيْثَمُ بْنُ قَيْسٍ وَهُوَ بَصْرِيٌّ [٢٩٨/٢]

433- Abdullah b. Müslim b. Yesâr, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mest üzerine meshin süresi konusunda: *"Yolcu için gecesi ve gündüzüyle üç gün, mukîm için ise gecesi ve gündüzüyle bir gündür"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Teyemmüm

٤٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، وَزَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ زَحْمَوَيْهِ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ.ح وثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالُوا: ثنا هُشَيْمٌ، ثنا سَيَّارٌ، عَنْ يَزِيدَ الْفَقِيرِ، ثنا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "

---

[1] Beyhakî 1/411 (1292).

أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِيَ الأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلاةُ فَلْيُصَلِّ، وَأُحِلَّتْ لِيُ الْغَنَائِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لأَحَدٍ قَبْلِي، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةُ وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً " [٣١٦/٨]

434- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Daha önce hiç kimseye (peygambere) verilmeyen beş şey bana verildi. Bir aylık mesafeden bile (düşmana) korku verme özelliği yardım olarak bana verildi. Yer (toprak) bana temiz, temizleyici ve mescid olarak kılındı. Bunun için ümmetinden biri namaz vaktini nerede idrak ederse orada kılabilir. Benden önce ganimet hiç kimseye (peygambere) caiz görülmemişken bana helal kılındı. Şefaat etme hakkı bana tanındı. Her peygamber özel olarak kendi kavmine gönderilirdi, ben ise bütün insanlara gönderildim."*[1]

٤٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلا أَصَابَهُ جُرْحٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأُمِرَ بِالاغْتِسَالِ، فَاغْتَسَلَ فَمَاتَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " قَتَلُوهُ قَتَلَهُمُ اللَّهُ، أَلَمْ يَكُنْ شِفَاءَ الْعِيِّ السُّؤَالُ؟ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لا تُحْفَظُ هَذِهِ اللَّفْظَةُ مِنْ أَحَدٍ مِنَ الصَّحَابَةِ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَلا عَنْهُ إِلا مِنْ رِوَايَةِ عَطَاءٍ، حَدَّثَ بِهِ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، وَالأَعْلامُ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ [٣١٧/٣]

435- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında adamın biri yaralanmıştı. (Cünüp olunca) yıkanması gerektiğini söylediler. Adam yıkanınca da öldü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bundan haberdar olunca: *"Adamı öldürmüşler! Allah da onların canını alsın! Derdin dermanı sormakta değil midir?"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (438) ve Müslim (3/521).

[2] Ebû Dâvud 1/91 (337) ve İbn Mâce 1/189 (572).

Cünübün Kur'ân Okuması

٤٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ صَالِحٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَقْرَأِ الْحَائِضُ، وَلا الْجُنُبُ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ " [٢٢/٤]

436- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayız veya cünüp olanlar Kur'ân'dan bir şey okumasın"* buyurmuştur.[1]

Yıkanma Âdâbı

٤٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنُ قُتَيْبَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْمُسْتَمْلِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ الْوَلِيدِ، ثَنَا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ، حدَّثَنِي أَبُو السَّمْحِ، قَالَ: كُنْتُ خَادِمَ النَّبِيِّ ﷺ فَكَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَغْتَسِلَ، قَالَ: " وَلِّنِي ظَهْرَكَ "، فَاسْتَتَرَ بِثَوْبِهِ [٦٢/٩]

437- Ebu's-Semh der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetini görürdüm. Yıkanmak istediği zaman bana: *"Sırtını dön!"* buyurur ve giysisiyle gizlenirdi.[2]

٤٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الآدَمِيُّ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ مَزِيدٍ الأَعْرَجُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا نَزَعَ أَحَدُكُمْ ثَوْبَهُ أَوْ تَعَرَّى، فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ سِتْرٌ لَهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الشَّيْطَانِ " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَفِّفُوا بُطُونَكُمْ وَظُهُورَكُمْ لِقِيَامِ الصَّلاةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ [٢٥٥/٧]

438- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz giysisini çıkardığı veya çıplak kaldığı zaman «Bismillah» desin. Bu onu şeytana karşı gizler"* buyurdu. Yine: *"Namazı daha iyi kılabilmeniz için midenizin ve sırtınızın yüklerini (yemeğinizi ve giysilerinizi) az tutun"* buyurdu.

---

[1] Dârakutnî, *Sünen* 2/87 (7).

[2] Ebû Dâvud 1/100 (376) ve Nesâî (1/104-105).

Tek kanallı bir hadistir.

Guslü Sadece Boşalmanın Gerektirmesi

٤٣٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبِرْتِيُّ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ فَعَجِلَ وَلَمْ يُنْزِلْ، أَوْ أَقْحَطَ فَلا يَغْتَسِلْ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو حُذَيْفَةَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ فِيمَا أَعْلَمُ [٨٧/٧]

439- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz karısıyla ilişkiye girip de (boşalmadan) kısa keserse veya boşalmazsa gusletmesi gerekmez"* buyurmuştur.

Guslü Gerektiren Şeyler

٤٤٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ الْعَطَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ عِيسَى الْهَاشِمِيُّ، ثنا أَبُو حَفْصِ بْنُ أُخْتِ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ خَالِي، فَأَخْرَجَ دَفْتَرًا مِنْ قَرَاطِيسَ، فَقَرَأَ مِنْهُ، فَقَالَ ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قَعَدَ بَيْنَ شُعَبِهَا الأَرْبَعِ وَاجْتَهَدَ، فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ " [٣٥٦/٨]

440- Bişr b. el-Hâris'in kız kardeşinin oğlu Hafs der ki: Dayımın yanında otururken bir defter çıkardı. O defterden şu hadisi okudu: "İsa b. Yunus'un Eş'as b. Abdilmelik'ten, onun da Muhammed b. Sîrîn'den, onun da Ebû Hureyre'den bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Erkek kadının dört organı arasına yerleşip içine sokmak için zorladığı zaman gusül gerekir»* buyurmuştur."[1]

٤٤١- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثَنَا قُحْطُبَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شُعَبِهَا الأَرْبَعِ، ثُمَّ أَجْهَدَهَا، فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ " [٢٧٥/٦]

---

[1] Buhârî (291) ve Müslim (87/348).

441- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Erkek kadının dört organı arasına yerleşip içine sokmak için zorladığı zaman gusül gerekir"* buyurmuştur.[1]

Gusülde İyice Yıkanmak

٤٤٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ فَهْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سُوَيْدٍ، قَالا: ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ وَجِيهٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَحْتَ كُلِّ شَعْرَةٍ جَنَابَةٌ، فَاغْسِلُوا الشَّعْرَ وَأَنْقُوا الْبَشَرَةَ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَارِثُ، عَنْ مَالِكٍ [٣٨٨/٢]

442- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kılın dibinde cünüplük vardır. Onun için saçınızı yıkayın ve tüm vücudunuzu temizleyin"* buyurmuştur.[2]

٤٤٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَرَكَ شَعْرَةً لَمْ يُصِبْهَا الْمَاءُ مِنَ الْجَنَابَةِ فَعَلَ اللَّهُ بِهِ كَذَا وَكَذَا "، قَالَ: فَلِذَلِكَ عَادَيْتُ رَأْسِي، أَوْ قَالَ: شَعْرِي، وَكَانَ يَجِزُّ شَعْرَهُ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ حَمَّادٌ عَنْ عَطَاءٍ، وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ حَمَّادٍ، نَحْوَهُ [٢٠٠/٤]

443- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cünüp olan kişi yıkanırken su değmeyen tek bir kıl dahi bıraktığı zaman Allah onu şöyle şöyle cezalandırır"* buyurdu.[3] Bundan dolayı başıma (saçıma) düşman olmuşumdur.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tirmizî 1/178 (106) ve Ebû Dâvud 1/63 (248).

[3] Ebû Dâvud 1/63 (249) ve İbn Mâce 1/196 (599).

٤٤٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا يَحْيَى عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَعَ كُلِّ شَعْرَةٍ جَنَابَةٌ "، وَلِذَلِكَ عَادَيْتُ رَأْسِي [٤/٢٠٠]

444- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kılda ayrı ayrı cünüplük vardır"* buyurdu.[1] Bundan dolayı başıma (saçıma) düşman olmuşumdur.

Cünüplükten Dolayı Yıkanmak

٤٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ حَدِيثِ مُخَوَّلٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: ذُكِرَ الْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " أَمَّا أَنَا فَأَحْفِنُ عَلَى رَأْسِي ثَلاثًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، إِلا مِنْ حَدِيثِ رَوْحٍ [٣/٢٠٠]

445- Câbir der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında cünüplükten dolayı yıkanma konusu zikredilince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben böylesi bir durumda başımdan aşağıya üç defa su döküyorum"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

İlişki Tekrarında Yıkanma

٤٤٦- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَجَرِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا ابْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، قَالا: ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ، " كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ، هَذِهِ، ثُمَّ هَذِهِ، ثُمَّ هَذِهِ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ مِنْهُمْ غُسْلا وَاحِدًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، وَالثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ يُوسُفُ [٧/١٠٠] [٨/٢٤٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (255), Müslim (329) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (1/64, 65).

446- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerinden birkaçını dolaşıp onlarla birlikte olur, sonra hepsi için sadece bir defa guslederdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٤٧- ثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْحَافِظُ، وَسَأَلْتُهُ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْدَانَ الْمُذَكِّرُ، ثنا صَالِحُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُلَيْمَانَ الزَّيَّاتُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ فِي غُسْلٍ وَاحِدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَمِسْعَرٌ قَدْ رَوَى، عَنْ ثَعْلَبَةَ أَبِي بَحْرٍ، وَلَمْ يُسْنِدْ عَنْهُ [٧/٢٣٢]

447- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gecede eşlerinden birkaçını dolaşıp onlarla birlikte olur, sonra hepsi için sadece bir defa gusledərdi."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Erkek ile Kadının Aynı Kaptan Yıkanması

٤٤٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ السَّمَيْدَعِ، ثنا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ النَّصِيبِيُّ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ، ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَعَنْ مُوسَى، فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ [٨/٢٦٠]

448- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir kaptan birlikte boy abdesti alırdık."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٤٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا حَوْثَرَةُ بْنُ أَشْرَسَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ،

---

1 Buhârî (284) ve Müslim (28/309).

2 Tahrici daha önce yapıldı.

3 Buhârî (250) ve Müslim (41/319).

قَالَتْ: " كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي تَوْرِ شَبَهٍ، فَيُبَادِرُنِي مُبَادَرَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ، عَنْ شُعْبَةَ [٢٠٦/٦]

449- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte aynı kaptan yıkanırdık. Kaptan daha önce su almak için de birbirimizle yarışırdık."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٥٠- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الطُّوسِيُّ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثَنَا بُنْدَارٌ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ، قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " اغْتَسَلَ هُوَ وَمَيْمُونَةُ مِنْ إِنَاءٍ فِي قَصْعَةٍ فِيهَا أَثَرُ الْعَجِينِ " [١٥/٩]

450- Ümmü Hâni der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile hanımı Meymûne henüz içinde hamur kalıntılarının bulunduğu bir kaptan birlikte yıkandılar."[2]

Hamam ve Hamam Otu

٤٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ نِسْوَةً مِنْ أَهْلِ حِمْصَ دَخَلْنَ عَلَيْهَا، فَقَالَتْ: لَعَلَّكُنَّ مِنَ اللَّوَاتِي تَدْخُلْنَ الْحَمَّامَاتِ؟ فَقُلْنَ: أَمَا إِنَّا لَنَفْعَلُ ذَلِكَ؟ فَقَالَتْ: عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَزَعَتْ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِ زَوْجِهَا هَتَكَتْ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ ﷻ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، لا أَعْلَمُ عَنْهُ رَاوِيًا غَيْرَ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ [٣٢٥/٣]

451- Atâ der ki: Humus ahalisinden bazı kadınlar Hz. Âişe'ye geldi. Hz. Âişe onlara: "Sanırım kadınları hamama giden bölgedensiniz?" deyince, kadınlar: "Evet, bunu yapıyoruz" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Hz. Âişe şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Giysilerini kocasının evi dışında*

---

[1] Ebû Dâvud 1/24 (98) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/169).

[2] Nesâî (1/108), İbn Mâce 1/134 (378) ve Ahmed, *Müsned* 6/375 (26956).

çıkaran bir kadın Allah ile arasında olan perdeyi yırtıp atmış olur» buyurduğunu işittim."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٥٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا كَامِلُ أَبُو الْعَلاءِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اطَّلَى وَلَّى عَانَتَهُ بِيَدِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ كَامِلٌ [٥/٦٩]

452- Ümmü Seleme der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tüylerini almak için hamam otu kullandığı zaman avret yerine onu kendi eliyle sürerdi."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Kadının İhtilam Olması

٤٥٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ، قَالَتْ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الْمَرْأَةُ تَرَى فِي الْمَنَامِ مَا يَرَى الرَّجُلُ؟ قَالَ: " إِذَا رَأَتْ ذَلِكَ فَلْتَغْتَسِلْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ سَعِيدٍ، رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ أَيْضًا عَنْهُ [٥/٢٠٦]

453- Havle binti Hakîm der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Rüyasında erkeğin gördüğü şeyi gören (ihtilam olan) kadın konusunda ne dersin?" diye sorduğumda: *"Kadın başına öyle bir şey geldiği zaman yıkansın"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/47 (24195) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/289).

[2] İbn Mâce 2/1234 (3751).

[3] İbn Mâce 1/197 (602) ve Nesâî (1/95).

Cünup Olanın Uyuması

٤٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " أَنَّهُ أَصَابَتْهُ جَنَابَةٌ، فَأَتَى عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: " يَتَوَضَّأُ وَيَرْقُدُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٤٤]

454- Nâfi' der ki: İbn Ömer cünüp olunca babası Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip durumu anlattı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Cünüp olduktan sonra uyumak isterse) önce abdest alır ve öyle uyur"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عُمَرَ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ: أَيَرْقُدُ أَحَدُنَا وَهُوَ جُنُبٌ؟ قَالَ: " يَتَوَضَّأُ وُضُوءَهُ لِلصَّلاةِ "، مَشْهُورٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ [٧/٣٢٦]

455- İbn Ömer bildiriyor: Hz. Ömer, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Cünüp iken uyuyabilir miyiz?" diye sorunca: *"Kişi namaz için aldığı gibi abdest alıp öyle uyur"* buyurdu.[2]

Sabit bir hadistir.

٤٥٦- حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَصْبَهَانِيُّ بِالْبَصْرَةِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَفَّانَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ فُضَيْلٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي تُصِيبُنِي الْجَنَابَةُ مِنَ اللَّيْلِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ، ثُمَّ نَمْ "، قَالَ الشَّيْخُ: كَذَا، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ فُضَيْلٍ، وَالصَّوَابُ أَنَّ يَحْيَى بْنَ فُضَيْلٍ لَهُ، عَنِ الْحَسَنِ غَيْرُ حَدِيثٍ [٧/٣٣٢]

---

[1] Buhârî (289) ve Müslim (23/306).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

456- İbn Ömer der ki: Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Bazen geceleri cünüp oluyoruz" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Uyuyacaksan) abdest al, cinsel organını yıka ve öyle uyu"* buyurdu.[1]

Gusül Sonrası Abdest Almak

٤٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُزَنِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ النَّهْدِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " لَمْ يَكُنْ يَتَوَضَّأُ بَعْدَ الْغُسْلِ "، مَا كَتَبْنَاهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧/٣٣٥]

457- Hz. Âişe bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gusülden sonra ayrıca abdest almazdı."[2]

٤٥٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، حَدَّثَنِي أَبَانُ بْنِ يَزِيدَ الضَّبِّيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَوَضَّأَ بَعْدَ الْغُسْلِ فَلَيْسَ مِنَّا "، أَبَانُ هَذَا هُوَ ابْنُ أَبِي عَيَّاشٍ، وَيَزِيدُ الضَّبِّيُّ لَيْسَ بِصَحَابِيٍّ، وَالْحَدِيثُ فِيهِ إِرْسَالٌ، وَأَبَانُ هُوَ مَتْرُوكُ الْحَدِيثِ

458- Yezîd ed-Dabbî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gusül sonrası bir de abdest alan kişi bizden değildir"* buyurmuştur.

Ebân b. Ebî Ayyâş, sahabi olmadığı için rivayet mürseldir. Ayrıca Ebân, metrûk (oldukça zayıf) bir ravidir.

٤٥٧/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا مِسْعَرٌ، ثنا ابْنُ سُحَيْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَغْتَسِلُ ثُمَّ أَسْتَدْفِئُ بِهَا " [٧/٢٣٣]

457/a- İbn Suhaym der ki: İbn Ömer'in: "Guslettikten sonra onunla (karımla) ısınıyorum" dediğini işittim

[1] Buhârî (290) ve Müslim (25/306).

[2] Tirmizî 1/179 (107), Ebû Dâvud 1/64 (250), İbn Mâce 1/191 (579) ve Ahmed, *Müsned* 6/76 (24443).

Başı Islak Namaza Çıkmak

٤٥٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثنَا سَعِيدُ بْنُ أَوْسٍ الدِّمَشْقِيُّ، حدَّثنَا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ الْجُوعِيُّ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، حدَّثنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَتْنَا عَائِشَةُ، قَالَتْ: " رُبَّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ، قُلْتُ: مِنَ الْجَنَابَةِ؟ قَالَتْ: فَمِنْ أَيِّ شَيْءٍ " [٣٢٤/٩]

459- Ebû Bekr b. Abdillah der ki: Hz. Âişe: "Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam) namaza çıktığında başından su damlıyor olurdu" dedi. Ona: "Gusül abdestinden dolayı mı?" diye sorduğumda, Âişe: "Ya neyden olacak!" dedi.[1]

Meninin Giysiye Bulaşması

٤٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ، ثنا مَيْمُونُ بْنُ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا " رُبَّمَا فَرَكْتُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي " [٩٦/٤]

460- Hz. Âişe der ki: "Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza durmuşken ben de giysisinden meniyi elimle ovalayıp silerdim."[2]

٤٦١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا يَعْقُوبُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي هُشَيْمٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو مَعْشَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كُنْتُ أَفْرُكُ الْجَنَابَةَ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ يُصَلِّي فِيهِ "، رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَالْمَسْعُودِيُّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، مِثْلَهُ [٢٣٩/٤]

461- Hz. Âişe der ki: "Bazen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) giysisinden meniyi elimle ovalayıp silerdim. Sonra o giysiyle kalkıp namaz kılardı."[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/111 (24735).

[2] Buhârî (229) ve Müslim (105/288).

٤٦٢- حَدَّثَنَا أبو بكر بن خَلاد ثنا محمد بن عثمان بن أبي شبية ثنا عون بن سلام، ثنا مندل عن جعفؤ بن ابي المغيرة ، عَنْ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كُنْتُ أَفْرُكُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ، ثُمَّ يُصَلِّي فِيهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مِنْدَلٍ [٣٠٩/٤]

462- Hz. Âişe der ki: "Bazen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) giysisinden meniyi elimle ovalayıp silerdim. Sonra o giysiyle kalkıp namaz kılardı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Mezi

٤٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْمُؤَدِّبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: كُنْتُ رَجُلا مَذَّاءً فَأَمَرْتُ رَجُلا، فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " فِيهِ الْوُضُوءُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ بِشْرٌ، وَأَبُو حُصَيْنٍ اسْمُهُ عُثْمَانُ بْنُ عَاصِمٍ كُوفِيٌّ [٣٠٠/٨]

463- Hz. Ali der ki: "Mezisi çok gelen biriydim. Birinden bu konuyu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sormasını istedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Böylesi bir durumda abdest almak gerekir"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Özür Kanı

٤٦٤- أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِيمَا قُرِئَ عَلَيْهِ وَأَذِنَ لِي فِيهِ، ثنا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْخَرَّازُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: جَاءَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ جَحْشٍ، إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَتِ اسْتُحِيضَتْ سَبْعَ سِنِينَ، فَشَكَتْ ذَلِكَ إِلَيْهِ، وَاسْتَفْتَتْ فِيهِ، فَقَالَ: ﷺ: " هَذِهِ لَيْسَ بِالْحَيْضَةِ، وَلَكِنَّ هَذَا

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (132) ve Müslim (17/303).

عِرْقٌ، فَاغْتَسِلِي وَصَلِّي "، وَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلاةٍ وَتُصَلِّي، فَكَانَتْ تَجْلِسُ فِي مِرْكَنٍ فَتَعْلُو حُمْرَةُ الدَّمِ الْمَاءَ، ثُمَّ تُصَلِّي [١٤/٩]

464- Hz. Âişe der ki: Ümmü Habîbe binti Cahş yedi yıl boyunca kanaması olan biriydi. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip bu durumdan yakındı ve fetva istedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, hayız kanı değil, damardan gelen özür kanıdır. Yıkan ve namazını kıl"* buyurdu.[1]

Bundan dolayı Ümmü Habîbe her namaz için yıkanırdı. Leğende oturup yıkandığı zaman kendisinden gelen kanın suyun rengini tamamen değiştirdiğini görürdü. Yıkandıktan sonra da namaz kılardı.

٤٦٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِيمَا قُرِئَ عَلَيْهِ وَأَذِنَ لِي فِيهِ، ثنا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، أَنَّهُ جَاءَهُ رَجُلٌ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ: أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تُهَرَاقُ دَمًا لا يَفْتُرُ عَنْهَا، فَقَالَ: " لِتَنْظُرْ عَدَدَ الأَيَّامِ وَاللَّيَالِي الَّتِي كَانَتْ تَحِيضُ قَبْلَ ذَلِكَ وَعَدَدَهُنَّ، وَلْتَتْرُكِ الصَّلاةَ قَدْرَ ذَلِكَ ثُمَّ إِذَا حَضَرَتِ الصَّلاةُ فَلْتَغْتَسِلْ، وَلْتَسْتَتِرْ بِثَوْبٍ وَلْتُصَلِّ " [٣٥/٩]

465- Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Ümmü Seleme bildiriyor: Kadının birinin devamlı olarak kanaması olurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda şöyle buyurdu: *"Bu kanaması olmadan önce geçirdiği normal hayızlık süresini hesaplayıp aynen geçirir. Bu süre içinde de namazı bırakır. Bu süreyi geçirdikten sonra da yıkanıp o bölgesini bir bezle kapatır ve namazını kılar."*[2]

٤٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا أَبُو ثَوْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تُهَرَاقُ الدَّمَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَفْتَى لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " لِتَنْظُرْ عَدَدَ الأَيَّامِ الَّتِي كَانَتْ تَحِيضُ مِنَ الشَّهْرِ قَبْلَ أَنْ يُصِيبَهَا الَّذِي أَصَابَهَا،

---

[1] Müslim (63/334), Ebû Dâvud 1/70 (279) ve İbn Mâce 1/203 (622).

[2] Ebû Dâvud 1/69 (274), Nesâî (1/149), Mâlik, *Muvattâ* 1/62 (105) ve Ahmed, *Müsned* 6/353 (26772).

فَلْتَتْرُكِ الصَّلاةَ قَدْرَ ذَلِكَ مِنَ الشَّهْرِ، فَإِذَا خَلَّفَتْ ذَلِكَ فَلْتَغْتَسِلْ، وَلْتَسْتَشْعِرْ بِثَوْبٍ وَتُصَلِّى " [١٥٦/٩]

466- Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında kadının birinin çokça kanaması olurdu. Konuyu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorup fetva istediğinde şöyle buyurdu: *"Bu kanaması olmadan önce aylık geçirdiği normal hayızlık süresini aynen geçirir. Her ay bu kadar süre namazı bırakır. Bu süreyi geçirdikten sonra da yıkanıp o bölgesini bir bezle kapatır ve namazını kılar."*[1]

Hayız Kanının Giysiye Bulaşması

٤٦٧- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ، قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ دَمِ الْمَحِيضِ يُصِيبُ الثَّوْبَ، فَقَالَ: " اغْسِلِيهِ بِمَاءٍ، وَسِدْرٍ، وَحُكِّيهِ بِضِلَعٍ "، هَكَذَا رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: ثَابِتُ بْنُ هُرْمُزَ [١٢٣/٧]

467- Ümmü Kays binti Mihsan der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hayızlı kanın giysiye bulaşmasını sorduğumda: *"Bulaşan yeri kemikle (sert bir şeyle) kazıdıktan sonra su ve sidr ile yıkarsın"* buyurdu.[2]

Hayızlık

٤٦٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي، فَوَجَدَ قَرًّا، فَقَالَ: " يَا عَائِشَةُ، أَرْخِي عَلَيَّ مُرْطَكِ "،

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ebû Dâvud 1/98 (363), Nesâî (1/161), İbn Mâce 1/206 (628) ve Ahmed, *Müsned* 6/389 (27065).

فَقُلْتُ: إِنِّي حَائِضٌ، فَقَالَ: " عِلَّةً وَبُخْلا، إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ فِي ثَوْبِكِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو حَمْزَةَ مَيْمُونٌ [٢٣٩/٤]

468- Hz. Âişe der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken biraz üşüdü. Bana: *"Üzerime abayeni at"* buyurunca: "Ama hayızım" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cimri bir gerekçe! Senin hayızlığın giysinde değil ki!"* karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٦٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْبَهِيِّ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَهَا: " نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ "، إِذْ أَرَادَ أَنْ يُصَلِّي عَلَيْهَا، قَالَتْ: إِنِّي حَائِضٌ، قَالَ: " إِنَّ حَيْضَتُكِ لَيْسَتْ فِي يَدِكِ " [٢٣/٩]

469- Abdullah el-Behiy bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılmak isteyince Âişe'ye: *"Bana seccadeyi ver"* buyurdu. Âişe: "Ama hayızlıyım" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayızlığın elinde değil ki!"* karşılığını verdi.[2]

٤٧٠- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، قَالَ: " سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ مُؤَاكَلَةِ الْحَائِضِ؟ " فَقَالَ: " وَاكِلْهَا " [٥٠/٩]

470- Ömer b. el-Hattâb der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hayız olan kadınla birlikte yemek yemenin hükmünü sorduğumda: *"Onunla birlikte ye"* buyurdu.

٤٧١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ حَرَامِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ مُوَاكَلَةِ الْحَائِضِ؟ فَقَالَ: " وَاكِلْهَا " [٥١/٩]

---

[1] Ebû Dâvud 1/99 (370).

[2] Müslim (11/298), Ebû Dâvud 1/66 (261), Tirmizî 1/241 (134) ve Nesâî (1/158).

471- Abdullah b. Sa'd der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hayız olan kadınla birlikte yemek yemenin hükmünü sorduğumda: *"Onunla birlikte ye"* buyurdu.[1]

Müslüman Olanın Yıkanması

٤٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَفْصٍ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمُجَوِّزُ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ.ح وَثنا أَبُو سَعِيدٍ، أَحْمَدُ بْنُ أَنْبَاهٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَغَرِّ بْنِ الصَّبَّاحِ، عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ، أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَسْلَمَ، " فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَغْتَسِلَ بِمَاءٍ، وَسِدْرٍ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١١٧/٧]

472- Halîfe b. Husayn der ki: "Kays b. Âsım, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip müslüman olduğunda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) su ve sidr ile yıkanmasını söyledi."

٤٧٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ ثُمَامَةَ بْنَ أُثَالٍ أَسْلَمَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اذْهَبُوا بِهِ إِلَى حَائِطِ بَنِي فُلانٍ، فَمُرُوهُ أَنْ يَغْتَسِلَ " [٣٦/٩]

473- Ebû Hureyre bildiriyor: Sumâme b. Usâl müslüman olduğu zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu filan oğullarının bahçesine götürün ve orada yıkanmasını söyleyin"* buyurdu.[2]

٤٧٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ بْنِ مُطَيَّبٍ الْمِصِّيصِيُّ، حدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ عَمَّارٍ، حدَّثَنَا أَبِي، حدَّثَنَا مَعْرُوفٌ أَبُو الْخَطَّابِ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: لَمَّا أَسْلَمْتُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " اغْتَسِلْ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاحْلِقْ عَنْكَ شَعْرَ الْكُفْرِ " [٣٢٩/٩]

---

[1] Ebû Dâvud 1/53, 54 (212), Tirmizî 1/240 (133) ve Ahmed, *Müsned* 5/345 (22566).

[2] Ahmed, *Müsned* 2/407 (8057).

474- Vâsile b. el-Eska' der ki: Müslüman olduğum zaman Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldim. Bana: *"Su ve sidr ile yıkan. Küfürden kalan kıllarını da tıraş et"* buyurdu.[1]

Mescidleri Temiz Tutma

٤٧٥- حَدَّثَنَا أبو أحمد محمد بن أحمد ثنا الحسن بن سفيان ثنا حبان بن موسى حَدَّثَنَا عبد الله بن المبارك، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، قَالَ: " جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي طَائِفَةِ الْمَسْجِدِ فَزَجَرَهُ النَّاسُ، فَنَهَاهُمْ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا قَضَى بَوْلَهُ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَنُوبٍ مِنْ مَاءٍ، فَأُهْرِيقَ عَلَيْهِ "

475- Enes b. Mâlik der ki: "Bedevinin biri geldi ve Mescid'in bir kenarında bevletti. İnsanlar onu azarlamak istediler, ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara engel oldu. Bedevi işini bitirince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir kova su getirilmesini söyledi. Getirilen su bedevinin bevlettiği yere döküldü."[2]

٤٧٥/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ يعني ابْنَ طَهْمَانَ، عَنِ ابْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْحِمْصِيِّ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَأَخَذُوهُ فَسَبُّوهُ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَصُبَّ عَلَى مَكَانِ الْبَوْلِ الْمَاءُ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّكُمْ بُعِثْتُمْ هُدَاةً وَلَمْ تُبْعَثُوا مُضِلِّينَ، كُونُوا مُعَلِّمِينَ وَلا تَكُونُوا مُعَانِدِينَ أَرْشِدُوا الرَّجُلَ "، قَالَ: ثُمَّ جَاءَ مِنَ الْغَدِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِمُحَمَّدٍ وَلا تَغْفِرْ لأَحَدٍ غَيْرِنَا، قَالَ: فَفَعَلُوا بِهِ مِثْلَ ذَلِكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّكُمْ بُعِثْتُمْ هُدَاةً وَلَمْ تُبْعَثُوا مُضِلِّينَ، كُونُوا مُعَلِّمِينَ وَلا تَكُونُوا مُعَانِدِينَ أَرْشِدُوا الرَّجُلَ "، عَمْرُو بْنُ سَعِيدٍ هُوَ أَخُو سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا اللَّفْظِ غَيْرُهُ [١٠/٣٩٥]

475/a- Ebu'l-Bahterî der ki: Bedevinin biri Mescid'de bevledince oradaki Müslümanlar kalkıp adama müdahale ettiler ve sövmeye başladılar. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) emrederek bedevinin bevlettiği yere su

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/42).

[2] Buhârî (1/378) ve Müslim (99/284).

döküldü. Sonra: *"Sizin göreviniz yoldan çıkarmak değil, doğru yolu göstermektir. Onun için terslemek yerine öğretici olun. Adama doğru olanı gösterin"* buyurdu.

İkinci gün bedevi geldi ve: "Allahım! Bana ve Muhammed'e merhamet et. Bizimle birlikte başka da kimseye merhamet etme!" diye dua etti. Oradakiler bir önceki gün gibi adama çıkışınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Sizin göreviniz yoldan çıkarmak değil, doğru yolu göstermektir. Onun için terslemek yerine öğretici olun. Adama doğru olanı gösterin"* buyurdu.

Toprağın Temizliği

٤٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا مالك، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أُمِّ وَلَدٍ لِإِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، أَنَّهَا سَأَلَتْ أُمَّ سَلَمَةَ، زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: إِنِّي امْرَأَةٌ أُطِيلُ ذَيْلِي وَأَمْشِي فِي الْمَكَانِ الْقَذِرِ، فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُطَهِّرُهُ مَا بَعْدَهُ " [٦/٣٣٨]

476- İbrâhîm b. Abdirrahman b. Avf'ın ümmü veledi bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Ümmü Seleme'ye: "Eteklerimi uzun tutan biriyim. Ama bazen pis olan yerlerden geçiyorum" dedim. Ümmü Seleme bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sorunca: *"Pis yerden sonraki gelen temiz yerler o eteği temizler"* buyurdu.[1]

Erkek ve Kız Çocuğunun Çişi

٤٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، قَالَ فِي كِتَابِي، عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْعَظِيمِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ الْوَلِيدِ، ثَنَا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا السَّمْحِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُنْضَحُ بَوْلُ الْغُلامِ، وَيُغْسِلُ بَوْلُ الْجَارِيَةِ "، يَعْنِي مَا لَمْ يَطْعَمَا الطَّعَامَ [٩/٦٢]

---

[1] Ebû Dâvud 1/102 (383), Tirmizî 1/226 (143), İbn Mâce 1/177 (531) ve Ahmed, *Müsned* 6/322 (26544).

477- Ebu's-Semh'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Yemek yiyecek çağa gelmemiş) erkek çocuğunun çişinin değdiği yere su serpilir, kız çocuğunun çişinin değdiği yer ise yıkanır"* buyurmuştur.[1]

Köpeğin Dokunduğu Kabın Yıkanması

٤٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانٍ، ثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ، أُولاهُنَّ، أَوْ أُخْرَاهُنَّ بِالتُّرَابِ " [١٥٨/٩]

478- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köpek bir kaba ağzını soktuğu zaman ilki veya sonuncusu toprakla olmak üzere o kabı yedi defa yıkayın"* buyurmuştur.[2]

Yağın İçine Fare Düşmesi

٤٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، قَالَ: سُئِلَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ السَّمْنِ الْجَامِدِ، تَقَعُ فِيهِ الْفَأْرَةُ، فَحَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: " خُذُوهَا وَمَا حَوْلَهَا فَأَلْقُوهُ "، هَذَا حَدِيثٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاخْتُلِفَ عَلَى مَالِكٍ، وَالزُّهْرِيِّ فِيهِ [٣٧٩/٣]

479- Ka'nebî der ki: Mâlik b. Enes'e katı yağın içine fare düşmesi konusu sorulunca şöyle dedi: "Zührî'nin Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe'den, onun da İbn Abbâs'tan bildirdiğine göre Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) bu konu sorulunca: *«Sadece farenin düştüğü yer ile çevresini alıp atın»* buyurmuştur."[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud 1/100 (376) ve İbn Mâce 1/175 (526).

[2] Buhârî (172) ve Müslim (91/279).

[3] Dârimî 2/149 (2085).

٤٨٠- فَحَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنْ فَأْرَةٍ وَقَعَتْ فِي سَمْنٍ، فَمَاتَتْ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خُذُوهَا وَمَا حَوْلَهَا مِنَ السَّمْنِ فَاطْرَحُوهُ "، تَابَعَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، وَغَيْرُهُمَا ابْنَ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَعَنِ ابْنِ الْمَاجِشُونِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ،

480- Meymûne bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yağın içine bir farenin düşüp ölmesi konusu sorulunca: *"Sadece farenin düştüğü yer ile çevresini alıp atın"* buyurdu.[1]

٤٨١- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ حَسَّانَ بْنِ إِسْحَاقَ الْبَلْخِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التِّرْمِذِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْمَاجِشُونِ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، بِهِ وَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٣٧٩/٣]

481- Farklı bir kanaldan aynısı rivayet edilmiştir.[2]

٤٨٢- حَدَّثَنَاهُ فَارُوقٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الضَّرِيرُ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ فَأْرَةٍ مَاتَتْ فِي سَمْنٍ جَامِدٍ، فَقَالَ: " تُؤْخَذُ وَمَا تَحْتَهَا فَتُلْقَى، ثُمَّ تُؤْكَلُ الْبَقِيَّةُ "، وَرَوَى ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، مُخَالِفًا الْجَمَاعَةَ [٣٨٠/٣]

482- Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) farenin katı yağ içine düşüp ölmesi konusu sorulunca: *"Fare ve alt tarafında kalan yağ alınıp atılır. Ģeri kalan yağ da yenilir"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (235), Ebû Dâvud 3/363 (3842), Tirmizî 4/256 (1798), Nesâî (7/157) ve Mâlik, *Muvattâ* 2/971-972 (20).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٤٨٣- حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْفَأْرَةِ تَقَعُ فِي السَّمْنِ أَوِ الْوَدَكِ، فَقَالَ: " اطْرَحُوهَا وَاطْرَحُوا مَا حَوْلَهَا إِنْ كَانَ جَامِدًا "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَإِنْ كَانَ مَائِعًا؟ قَالَ: " انْتَفِعُوا بِهِ وَلا تَأْكُلُوهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، إِلا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ [٣٨٠/٣]

483- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) içine fare düşen yağın ve et yağının durumu sorulunca: *"Şâyet yağ katı ise sadece farenin düştüğü yer ile çevresini alıp atın"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Yağ sıvı ise?" diye sorulunca: *"Başka şeylerde kullanın, ama ondan yemeyin"* buyurdu.[1]

Ölü Hayvan Derisi

٤٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْعَوَّامِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ أَخِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي جُلُودِ الْمَيْتَةِ، فَقَالَ: " إِنَّ دِبَاغَهُ قَدْ ذَهَبَ بِخَبَثِهِ أَوْ نَجَسِهِ أَوْ رِجْسِهِ " [٩٩/٥]

484- İbn Abbâs der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ölmüş hayvan derisi konusu sorulunca: *"Bu derilerin tabaklanması onun pisliğini (veya necisliğini) giderir"* buyurdu.[2]

٤٨٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدٍ الثَّوْرِيِّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ وَعْلَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَيُّمَا إِهَابٍ دُبِغَ فَقَدْ طَهُرَ " [٢١٨/١٠]

485- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölü hayvanın derisi tabaklandığı zaman temiz olur"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/257 (3077).

[2] Ahmed, *Müsned* 1/409 (2883) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/161).

٤٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثَنَا مالك، عَنْ يَزِيدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُسَيْطٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ أُمِّهِ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " رَخَّصَ فِي جُلُودِ الْمَيْتَةِ إِذَا دُبِغَتْ " أَوْ قَالَ: " طَهُرَتْ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٥٥/٦]

486- Hz. Âişe bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) tabaklandıktan —veya tabaklanarak temizlendikten— sonra ölü hayvan derisinin kullanılmasına ruhsat verdi."[2]

Müşriklerin Kapları

٤٨٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ،، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ نَجِدُ آنِيَةَ الْمُشْرِكِينَ، قَالَ: " اغِسْلُوهَا وَاطْبُخُوا فِيهَا " [٢٤/١٠]

487- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Başkasını bulamazsak müşriklerin kaplarını kullanabilir miyiz?" diye sorduğumuzda: *"Yıkadıktan sonra içinde yemek pişirebilirsiniz"* buyurdu.[3]

[1] Müslim (105/366), Ebû Dâvud 4/65 (4123), Nesâî (7/153), Mâlik, *Muvattâ* 2/498 (17) ve Ahmed, *Müsned* 1/288 (1900).

[2] Ebû Dâvud 4/65 (4124), Tirmizî 4/221 (1728), Nesâî (7/155) ve İbn Mâce 2/1194 (3612).

[3] Tirmizî 4/129 (1560), İbn Mâce 2/945 (2831) ve Ahmed, *Müsned* 4/237 (17747).

NAMAZ KİTABI

Namazın Farz Kılınması

٤٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ يَحْيَى السُّوسِيُّ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى أَبُو عُثْمَانَ الشَّامِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ بِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوَّلُ مَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَى أُمَّتِي الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَأَوَّلُ مَا يُرْفَعُ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَأَوَّلُ مَا يُسْأَلُونَ عَنْهُ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ " [٥/٢٣٢]

488- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın ümmetime ilk farz kıldığı şey, beş vakit namazdır. Amellerinden huzura ilk çıkacak olan şey de beş vakit namazdır. (Kıyamet gününde) ilk hesabını verecekleri şey de beş vakit namaz olacaktır."*

٤٨٩- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، قَالَ: " كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ، فَذَكَرُوا الْوِتْرَ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: وَاجِبٌ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: سُنَّةٌ، فَقَالَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ: أَمَّا أَنَا فَأَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: إِنِّي قَدْ فَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ، مَنْ وَفَى بِهِنَّ عَلَى وُضُوئِهِنَّ، وَمَوَاقِيتِهِنَّ، وَرُكُوعِهِنَّ، وَسُجُودِهِنَّ، فَإِنَّ لَهُ عِنْدِي بِهِنَّ عَهْدًا أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَقِيَنِي وَقَدِ انْتَقَصَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا أَوْ كَلِمَةً تُشْبِهُهَا، فَلَيْسَ لَهُ عِنْدِي عَهْدٌ، إِنْ شِئْتُ عَذَّبْتُهُ، وَإِنْ شِئْتُ رَحِمْتُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا زَمْعَةُ، وَإِنَّمَا يُعْرَفُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنِ الْمُخْدَجِيِّ، عَنْ قَتَادَةَ [٥/١٢٦]

489- Ebû İdrîs el-Havlânî der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının bulunduğu bir meclisteydim. İçlerinde Ubâde b. es-Sâmit de vardı. Vitir namazı konusu açılınca bazıları bu namazın vacip, bazıları da sünnet olduğunu söyledi. Ubâde b. es-Sâmit ise şöyle dedi: "Bana gelince, şahadet ederim ki Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah tarafından Cebrâil yanıma geldi ve: "Ey Muhammed! Allah: «Ümmetine beş vakit*

namazı farz kıldım. Bu namazları abdestlerine, vakitlerine, rükû ve secdelerine riâyet ederek ifa eden kişiyi cennete sokacağıma dair katımda sözüm vardır. Bunlardan bir şeyi eksik yaparak huzuruma çıkan kişiye ise katımda verilmiş herhangi bir sözüm olmayacaktır. Böylesi bir kişiyi dilersem cezalandırır, dilersem de merhamet ederim» buyuruyor" dedi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، قَالَ: ثنا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ الصُّنَابِحِيِّ، عَنْ عُبَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خَمْسُ صَلَوَاتٍ كَتَبَهُنَّ اللَّهُ ﷻ عَلَى عِبَادِهِ، مَنْ حَافَظَ عَلَيْهِنَّ وَلَمْ يُضَيِّعْهُنَّ اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ، كَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ لا يُعَذِّبْهُ، وَمَنْ لَمْ يَأْتِ بِهِنَّ لَمْ يَكُنْ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ، إِنْ شَاءَ رَحِمَهُ، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الصُّنَابِحِيِّ، عَنْ عُبَادَةَ، وَمَشْهُورُهُ رِوَايَةُ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنِ الْمُخْدَجِيِّ، عَنْ عُبَادَةَ [١٣٠/٥]

490- Ubâde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Allah kullarına beş vakit namazı farz kıldı. Bu namazları eda eden, gereken önemi gösterip heba etmeyen kişilere Allah katında, cezalandırılmayacaklarına dair verilmiş bir söz vardır. Bunları eda etmemiş bir şekilde huzura çıkan kişi için ise Allah katında verilmiş herhangi bir söz yoktur. Allah dilerse bu kişiye merhamet eder, dilerse de onu cezalandırır."*[2]

Sunâbihî'nin Ubâde'den olan bu rivayeti tek kanallıdır. Meşhur olan ise Muhdacî'nin Ubâde'den rivayetidir.

Çocuğa Namazı Emretmek

٤٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا دَاوُدُ بْنُ سَوَّارٍ الْمُزَنِيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ

---

[1] Ebû Dâvud 2/63 (1420), Nesâî (1/1856), İbn Mâce 1/448 (1401) ve Ahmed, *Müsned* 5/371 (22859).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مُرُوا صِبْيَانَكُمْ بِالصَّلاةِ إِذَا بَلَغُوا سَبْعًا، وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا إِذَا بَلَغُوا عَشْرًا، وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ، وَإِذَا زَوَّجَ أَحَدُكُمْ خَادِمَه عَبْدَهُ أَوْ أَجِيرَهُ عَبْدًا فَلا يَنْظُرَنَّ إِلَى مَا دُونَ السُّرَّةِ وَفَوْقَ الرُّكْبَةِ فَإِنَّهُ عَوْرَةٌ " [٢٦/١٠]

491- Amr b. Şuayb'ın, babasından, onun da dedesinden bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Çocuklarınız daha yedi yaşında iken onlara namazı emredin. On yaşına geldiklerinde kılmazlarsa vurun ve (kız çocuklarıyla erkek çocuklarının) yataklarını ayırın. Biriniz hizmetini gören kölesi veya işçisini evlendirdiği zaman onun diz ile göbek arasında kalan yerine bakmasın. Zira bu yer, avrettir."*[1]

Namazın Ortadan Kalkması

٤٩٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ شِيرَزَادَ، ثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَوَّلُ مَا تَفْقِدُونَ مِنْ دِينِكُمُ الصَّلاةُ " [٢٦٥/٦]

492- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu alayhi vesellem): *"Dininizde ilk kaybedeceğiniz şey namaz olacaktır"* buyurmuştur.

٤٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ الرُّمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا حَكِيمُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوَّلُ مَا يُرْفَعُ مِنَ الأُمَّةِ الأَمَانَةُ، وَآخِرُ مَا يَبْقَى الصَّلاةُ، وَرُبَّ مُصَلٍّ لا خَيْرَ فِيهِ " [١٧٤/٢]

493- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ümmetten ilk kaldırılacak olan şey emanet olacaktır. Dinlerinden geriye son kalacak şey de namaz olacaktır. Ancak nice namaz kılan kişilerde hiçbir hayır bulunmayacaktır"* buyurmuştur.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/243 (6698), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 2/324 (3234) ve Dârakutnî, *Sünen* 1/230 (2).

Namazın Terkedilmesi

٤٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ بْنِ عَامِرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالإِيمَانِ إِلا تَرْكُ الصَّلاةِ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، رَوَاهُ عَنْهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَأَبُو لزُّبَيْرِ، وَغَيْرُهُمَا، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، مِثْلَهُ

494- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Küfür ile iman arasında sadece namazın terki vardır"* buyurmuştur.

Sabit meşhur bir hadistir.

٤٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " بَيْنَ الْعَبْدِ وَالْكُفْرِ، أَوِ الشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلاةِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ رَوَاهُ، عَنِ الأَعْمَشِ النَّاسُ جَمِيعًا [٢٥٦/٨]

495- Câbir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kul ile küfür veya şirk arasında sadece namazın terki vardır"* buyurduğunu işittim.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ التَّمِيمِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ: ثنا حَسَّانُ بْنُ عَبَّادٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، وَعِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الشِّرْكُ فِي أُمَّتِي أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ الذَّرِّ عَلَى الصَّفَا، وَلَيْسَ بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ، إِلا تَرْكُ الصَّلاةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، وَأَبِي مِجْلَزٍ، وَعِكْرِمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبَّادٌ الْبَصْرِيُّ، وَعَنْهُ ابْنُهُ حَسَّانُ [٣٦/٣] [١١٤/٣]

---

[1] Müslim (134/82), Ebû Dâvud 4/219 (4678), Tirmizî 5/13 (2618), İbn Mâce 1/342 (1078) ve Ahmed, *Müsned* 3/453 (14989).

496- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şirk ümmetimde, karıncanın kaya üzerinde yürüyüşünden daha sessiz bir şekilde ilerler. Kul ile küfür arasında da sadece namazın terki vardır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ الْبَصْرِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " بَيْنَ الرَّجُلِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلاةِ "، رَوَاهُ أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ هِشَامٍ مِثْلَهُ

497- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi ile küfür arasında sadece namazın terki vardır"* buyurmuştur.

٤٩٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْمُزَكِّي النَّيْسَابُورِيُّ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ صَالِحُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَرَكَ صَلاةً مُتَعَمِّدًا كُتِبَ اسْمُهُ عَلَى بَابِ النَّارِ فِيمَنْ يَدْخُلُهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ صَالِحٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْهُ

498- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazı kasıtlı olarak terk eden kişinin adı cehennemin kapısına oraya girecekler arasında yazılır"* buyurmuştur.

Namazın Fazileti

٤٩٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا دَاوُدُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جُنْدُبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ، فَلا يَطْلُبَنَّكَ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنْ ذِمَّتِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ رَوَاهُ عَنْ دَاوُدَ، خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَالنَّاسُ، وَاخْتُلِفَ عَلَى دَاوُدَ فِيهِ، رَوَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، عَنْ يَزِيدَ، عَنْ دَاوُدَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ جُنْدُبٍ، وَرَوَاهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ تَمَامٍ،عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، وَصَوَابُهُ مَا رَوَاهُ خَالِدٌ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَالنَّاسُ، عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جُنْدُبٍ [٩٦/٣]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

499- Cündüb'ün bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını kılan kişi Allah'ın zimmetine (himayesine) girmiş demektir. Dikkat et de Allah, zimmetinde olan bir şey için seni hesaba çekmesin"* buyurmuştur.

Sabit meşhur bir hadistir.

٥٠٠- ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ السَّمَّانُ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، وَمَيْمُونِ بْنِ سِيَاهٍ، وَجَعْفَرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ فَإِيَّاكُمْ أَنْ يَطْلُبَكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنْ ذِمَّتِهِ " [١٧٣/٦]

500- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını kılan kişi, Allah'ın zimmetine (himayesine) girmiş demektir. Dikkat edin de Allah zimmetinde olan bir şey için sizleri hesaba çekmesin"* buyurmuştur.[1]

٥٠١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلَوَيْهِ الْقَطَّانُ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ، عَنْ مَطَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ عَذْبٍ عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، فَمَاذَا يَبْقَيْنَ مِنْ دَرَنِهِ وَدَرَنِ إِثْمِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، وَقَتَادَةَ، وَمَطَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدُ، عَنْ مَطَرٍ [٣٤٤/٢]

501- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Beş vakit namaz, birinizin kapısının önünden akan ve günde içinde beş defa yıkandığı duru bir ırmak gibidir. Bu ırmak kişide pislikten bir eser bırakmaz. Pisliği de günahlarıdır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٥٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ إِمْلاءً، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ زُهَيْرٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حدَّثَنَا عَبْدُ الْحَكَمِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ " [٢٤٩/٩]

---

[1] Müslim (261/657), Tirmizî 1/434 (222), İbn Mâce 2/1301 (3946) ve Ahmed, *Müsned* 4/384 (18828).

502- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Beş vakit namaz, büyük günahlardan uzak durulduğu sürece arada işlenen günahların kefareti olurlar. Cuma namazı da bir sonraki cumaya, hatta üç gün daha fazlasına kadar işlenen günahlara kefaret olur."*[1]

٥٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالَ: نَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، نا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي شَجَرَةَ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ، عَنْ حُمْرَانَ ، قَالَ: كُنْتُ أَضَعُ لِعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ طَهُورَهُ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُتِمُّ وُضُوءَهُ الَّذِي كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ ثُمَّ صَلَّى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ إِلا كَانَ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهُنَّ ".رَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ غَيْرُ وَاحِدٍ، وَلَمْ يَرْفَعْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا حَسَّانُ [٦٥/٥] [٢٣٣/٧]

503- Humrân der ki: Osman b. Affân'a abdest suyu hazırlarken şöyle dediğini işittim: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bir müslümanın, Allah'ın kendisine farz kıldığı abdesti gereği gibi alıp beş vakit namazlarını kılması, arada işlediği günahlarına kefaret olur»* buyurdu."

٥٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْخُشَنِيُّ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ حَسَّانَ الْجُرَشِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ الْغَازِ، عَنْ أَبَانَ يَعْنِي الْعَطَّارَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " يُبْعَثُ مُنَادٍ عِنْدَ حَضْرَةِ كُلِّ صَلاةٍ، فَيَقُولُ: يَا بَنِي آدَمَ، قُومُوا، فَأَطْفِئُوا عَنْكُمْ مَا أَوْقَدْتُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ، فَيَقُومُونَ فَيَتَطَهَّرُونَ فَتَسْقُطُ خَطَايَاهُمْ مِنْ أَعْيُنِهِمْ، وَيُصَلُّونَ فَيُغْفَرَ لَهُمْ مَا بَيْنَهُمَا، ثُمَّ يُوقِدُونَ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ ، فَإِذَا كَانَ عِنْدَ صَلاةِ الأُولَى نَادَى : يَا بَنِي آدَمَ ، قُومُوا فَأَطْفِئُوا مَا أَوْقَدْتُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، فَيَقُومُونَ فَيَتَطَهَّرُونَ وَيُصَلُّونَ فَيُغْفَرُ لَهُمْ مَا بَيْنَهُمَا فَإِذَا حَضَرَتِ الْعَصْرُ فَمِثْلُ ذَلِكَ، فَإِذَا حَضَرَتِ الْمَغْرِبُ فَمِثْلُ ذَلِكَ، وَإِذَا حَضَرَتِ الْعَتَمَةُ فَمِثْلُ ذَلِكَ، فَيَنَامُونَ وَقَدْ غُفِرَ لَهُمْ "، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَمُدْلِجٌ فِي خَيْرٍ، وَمُدْلِجٌ فِي شَرٍّ "، كَذَا حُدِّثْنَاهُ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْغَازِ، عَنْ أَبَانَ الْعَطَّارِ وَحَدَّثْنَاهُ بِعَقِبِهِ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خَطْيَانَ، عَنْ عَاصِمٍ،

---

[1] Buhârî (528) ve Müslim (283/667).

504- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her bir namaz vaktinde (Allah katından) bir münadi gönderilir ve: «Ey Âdemoğulları! Kalkın da kendiniz için tutuşturduğunuz ateşi söndürün!» diye seslenir. Kalkıp abdest aldıklarında günahları gözlerinden akıp gider. Namazı kıldıkları zaman da bu namaz bir önceki namaza kadar işledikleri günahlara kefaret olur. Sonra yine günahlarıyla ateşlerini tutuşturmaya başlarlar. Öğle namazı vakti geldiği zaman aynı münadi: «Ey Âdemoğulları! Kalkın da kendiniz için tutuşturduğunuz ateşi söndürün!» diye seslenir. Abdest alıp namazı kıldıklarında bir önceki namazdan itibaren işledikleri günahları bağışlanır. İkindi namazı vakti gelince aynı şey olur. Akşam namazı vakti gelince aynı şey olur. Yatsı namazı vakti gelince de aynı şey olur. Bu şekilde bağışlanmış bir şekilde uyurlar. İnsanların kimi hayır kimi de şer içinde geceyi bulur."*[1]

٥٠٥- وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَاهُ الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ مَيْمُونٍ النَّحَّاسُ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خَطْيَانَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ، حَدِيثُ الرَّبِيعِ يَنْفَرِدُ بِهِ عَبْدُ رَبِّهِ وَحَدِيثُ هِشَامٍ أَيُّوبُ بْنُ حَسَّانَ [١٨٩/٤]

505- Başka bir kanalla Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) aynısı aktarılmıştır.

٥٠٦- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ زُهَيْرٍ الْقُرَشِيُّ ، ثنا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ مَلَكًا يُنَادِي عِنْدَ كُلِّ صَلاةٍ : يَا بَنِي آدَمَ ، قُومُوا إِلَى نِيرَانِكُمُ الَّتِي أَوْقَدْتُمُوهَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، فَأَطْفِئُوهَا بِالصَّلاةِ " ، لَمْ يَرْوِ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ إِلا أَزْهَرُ ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ زُهَيْرٍ الْقُرَشِيُّ . [٤٢/٣]

506- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın her namaz vaktinde «Ey Âdemoğulları! Kalkın da kendiniz için tutuşturduğunuz ateşi namazla söndürün!» diye seslenen bir meleği vardır."*[2]

---

[1] Müslim (11/231), İbn Mâce 1/156 (459) ve Ahmed, *Müsned* 1/72 (408).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٥٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَا: ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: نا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى، ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَصْرٍ، نا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَذْرَمِيُّ، ح. وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، نا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالُوا: ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَكَّائِيُّ، نا مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ، - وَكَانَ قَلِيلَ الْحَدِيثِ - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ تَوَضَّأَ كَمَا أُمِرَ، وَصَلَّى كَمَا أُمِرَ، خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ». ثُمَّ اسْتَشْهَدَ رَهْطًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: هَلْ سَمِعْتُمْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ هَذَا؟ قَالُوا: نَعَمْ هَذَا حَدِيثٌ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدٍ [٨/٥]

507- Amr b. Meymûn der ki: Az hadis rivayetinde bulunan Osman b. Affân'ın: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Emredildiği gibi abdest alıp emredildiği gibi namaz kılan kişi annesinden yeni doğmuş gibi günahlarından arınır*» buyurdu" dediğini işittim. Daha sonra Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grup şehit düşünce Osman: "Siz de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bunu dediğini işittiniz değil mi?" diye sordu. "Evet!" dediler.

٥٠٨- حدثنا أبو علي بن أحمد بن الحسن ثنا بشر بن موسى ثنا معاوية بن عمرو ثنا أبو إسحاق الفزاري ثنا الأعمش عن أبي سفيان عن جابر أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ أَيِسَ أَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّونَ وَلَكِنْ فِي التَّحْرِيشِ بِهِمْ "

508- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): "*Şeytan, namaz kılanların kendisine kulluk etmelerinden umudunu kesmiştir, ama yine de onları kışkırtıp durmaktadır*" buyurmuştur.[1]

٥٠٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ مَاهَانَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ أَيِسَ أَنْ يُعْبَدَ بِأَرْضِكُمْ هَذِهِ، وَلَكِنْ رَضِيَ مِنْكُمْ بِمَا تَحْقِرُونَ "، حَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ [٢٥٦/٨]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 1/92 (149). Hilye'de bulamadım.

509- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şeytan bu bölgede bulunanların kendisine kulluk etmelerinden umudunu kesmiştir. Ama önemsemediğiniz günahlara da razı olmuştur"* buyurmuştur.[1]

٥١٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا أَبُو مَعْبَدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَكْحُولا يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي رُهْمٍ السَّمَاعِيِّ، ثنا أَبُو أَيُّوبَ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ صَلاةٍ تَحُطُّ مَا بَيْنَ يَدَيْهَا مِنَ الْخَطِيئَةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو مَعْبَدٍ حَفْصُ بْنُ غَيْلانَ، عَنْ مَكْحُولٍ [١٩٠/٥]

510- Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kılınan her bir namaz, bir sonraki namaza kadar işlenecek günahların bağışlanmasına sebep olur"* buyurmuştur.[2]

Namazları Vaktinde Kılmak

٥١١-حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَسْبَاطٍ، عَنِ السَّرِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " تَدْرُونَ مَا يَقُولُ رَبُّكُمْ؟ " قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: يَقُولُ: " مَنْ صَلَّى الصَّلاةَ لِوَقْتِهَا، ولَمْ يُضَيِّعْهَا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهَا، فَلَهُ عَلَيْهِ عَهْدٌ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَمْ يُصَلِّهَا لِوَقْتِهَا، وَضَيَّعَهَا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهَا، فَلا عَهْدَ لَهُ إِنْ شِئْتُ غَفَرْتُ لَهُ، وَإِنْ شِئْتُ عَذَّبْتُهُ "، رَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ جَمَاعَةٌ، وَحَدِيثُ السَّرِيِّ فِيمَا أَعْلَمُ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا يُوسُفَ [٢٤٧/٨]

511- Ka'b b. Ucre der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı ve: *"Rabbinizin ne dediğini biliyor musunuz?"* diye sordu. "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" denilince de şöyle buyurdu: *"Şöyle dedi: Namazları vaktinde kılan ve gereken önemi gösterip heba etmeyen kişiyi cennete sokacağıma dair katımda sözüm vardır. Namazları vaktinde kılmayan ve önemsemeyip heba*

---

[1] Müslim (65/2812), Tirmizî 4/330 (1937) ve Ahmed, *Müsned* 3/385 (14379).

[2] Ahmed, *Müsned* 5/482 (23564).

eden kişi için ise katımda verilmiş herhangi bir söz yoktur. Dilersem onu bağışlar, dilersem de onu cezalandırırım."[1]

٥١٢- حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحُسَيْنِ الأَشْجَعِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا أَبِي، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ، وَشُعْبَةَ، ومسعر، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ الْعَيْزَارِ، عَنْ أَبِي مَحْمُودٍ الشَّيْبَانِيِّ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَيُّ الْعَمَلُ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " الصَّلاةُ لِوَقْتِهَا، وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٢٦٦/٧]

512- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "En hayırlı amel hangisidir?" diye sorduğumda: *"Namazları vaktinde kılmak, anne babaya iyi davranmak ve Allah yolunda cihad etmektir"* buyurdu.[2]

٥١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِمْشَادٍ،، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ يَعْنِي ابْنَ الْعَلاءِ، ثنا مَرْوَانُ يَعْنِي ابْنَ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ الْعَيْزَارِ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ الأَعْمَالِ أَقْرَبُ إِلَى الْجَنَّةِ؟ قَالَ: " الصَّلاةُ عَلَى مَوَاقِيتِهَا "، ثُمَّ قُلْتُ: وَمَاذَا يَا نَبِيَّ اللَّهِ؟ قَالَ: " بِرُّ الْوَالِدَيْنِ "، قُلْتُ: وَمَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " [١٠/٤٠٠]

513- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Kişiyi cennete en çok yaklaştıracak ameller nedir?" diye sorduğumda: *"Namazları vaktinde kılmaktır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Sonra hangisi?" diye sorduğumda: *"Anne babaya iyi davranmaktır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Sonra hangisi?" diye sorduğumda: *"Allah yolunda cihaddır"* buyurdu.[3]

٥١٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ غَنَّامٍ الْبَيَاضِيِّ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ فَرْوَةَ، قَالَتْ: سُئِلَ رَسُولُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/488 (8831).

[2] Dârimî 1/303-304 (1226).

[3] Buhârî (527) ve Müslim (137/85).

اللَّهِ ﷺ عَنْ أَفْضَلِ الْعَمَلِ؟ فَقَالَ: " الصَّلاةُ لأَوَّلِ وَقْتِهَا ".رَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ،

514- Ümmü Ferve der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) en üstün amelin hangisi olduğu sorulunca: *"İlk vaktinde kılınan namazdır"* karşılığını verdi.[1]

٥١٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ أَبِيهِ الدُّنْيَا، عَنْ أُمِّ فَرْوَةَ جَدَّةِ أَبِيهِ وَكَانَتْ مِمَّنْ بَايَعْنَ النَّبِيَّ ﷺ: أَنَّهَا سَمِعَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَسُئِلَ عَنْ أَفْضَلِ الأَعْمَالِ، وَذَكَرَ مِثْلَهُ، رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَالضَّحَّاكُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنِ الْقَاسِمِ نَحْوَهُ [٧٣/٢]

515- Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat edenlerden biri olan Ümmü Ferve bildiriyor: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) en üstün amelin hangisi olduğu soruldu..." Sonrasında ravi aynısını aktarır.[2]

Namaz Vakitleri

٥١٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا الْمِنْهَالُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نَسِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ لِي: " يَا مُعَاذُ، إِذَا كَانَ الشِّتَاءُ فَغَلِّسْ بِالْفَجْرِ، وَأَطِلِ الْقِرَاءَةَ عَلَى قَدْرِ مَا يُطِيقُ النَّاسُ، وَلا تُمِلَّهُمْ، وَصَلِّ الظُّهْرَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ، وَصَلِّ الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ نَقِيَّةٌ، وَصَلِّ الْمَغْرِبَ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ وَتَوَارَتْ بِالْحِجَابِ، وَصَلِّ الْعِشَاءَ وَأَعْتِمْ بِهَا فَإِنَّ اللَّيْلَ طَوِيلٌ، فَإِذَا كَانَ الصَّيْفُ فَأَسْفِرْ بِالْفَجْرِ، فَإِنَّ اللَّيْلَ قَصِيرٌ وَالنَّاسُ يَنَامُونَ فَأَسْفِرْهُمْ حَتَّى يُدْرِكُوهَا، وَصَلِّ الظُّهْرَ حِينَ تَبْيَضُّ الشَّمْسُ وَيَهُبُّ الرِّيحُ ؛ فَإِنَّ النَّاسَ يَقِيلُونَ فَأَمْهِلْهُمْ حَتَّى يُدْرِكُونَا، وَصَلِّ الْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ebû Dâvud 1/113 (426), Tirmizî 1/319 (170) ve Ahmed, *Müsned* 6/464 (27544).

عَلَى مِيقَاتٍ وَاحِدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَادَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْمِنْهَالِ بْنِ جِرَاحٍ وَهُوَ جَزْرِيٌّ [٨/٢٤٩]

516- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Yemen'e gönderirken şöyle buyurdu: *"Kışın sabah namazlarını ortalık ağarmaya başlayınca kıldır. Namazda kıraati de cemaatin dayanacağı ve bıkmayacağı şekilde uzat. Öğle namazını Güneş tepe noktasını aştıktan sonra kıldır. İkindi namazını Güneş parlak ve beyazken kıldır. Akşam namazını Güneş batıp ufukta tamamen kaybolunca kıldır. Yatsı namazını da ortalığı karanlık bastırınca kıl. Geceler uzun olduğu için de geç kıldırmaya çalış. Yazları ise sabah namazını şafak sökerken kıldır. Zira geceleri kısa olur, cemaat namaza yetişebilsin. Öğle namazını Güneş beyazlaşıp rüzgar çıkınca kıldır. Zira insanlar öğle vakti dinlenmeye çekilirler, cemaate yetişmeleri için zaman ver. İkindi, akşam ve yatsı namazlarını da hem kışın hem de yazın aynı vakitlerde kıldır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Öğle Namazı Vakti

٥١٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، حَدَّثَنَا بَلْهَطُ بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَرَّ الرَّمْضَاءِ، فَلَمْ يُشْكِنَا، وَقَالَ: " اسْتَعِينُوا بِلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ، فَإِنَّهَا تُذْهِبُ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الضُّرِّ، أَدْنَاهُمُ الْهَمُّ " [٣/١٥٦]

517- Câbir der ki: Öğle namazı vaktinde olan aşırı sıcaklardan dolayı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyette bulunduğumuzda: *"Buna karşı «Lâ havle velâ kuvvete illâbillâh» sözünden yardım alın. Zira bu söz, en küçüğü dert olan yetmiş çeşit zararı giderir"* buyurdu.

Öğle Namazını Serinliğe Bırakmak

٥١٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَاصِمٍ، ثنا شَبُّوَيْهِ بْنُ مُضَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عَوْفٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَبْرِدُوا بِالصَّلاةِ فِي الْحَرِّ، فَإِنَّ حَرَّهَا مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ، أَوْ فَيْحِ جَهَنَّمَ "، قَالَ الْقَاضِي: لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ عَوْفٍ إِلا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ [٨/١٧٣]

518- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sıcaklarda öğle namazını havanın serinlediği vakitte kılın, zira öğle sıcağının şiddeti, cehennemin kaynamasındandır"* buyurmuştur.

٥١٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُذَكِّرُ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زَهْرٍ الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَبْرِدُوا بِالصَّلاةِ، فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ أَوْ مِنْ فَيْحِ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ " [٦/٢٧٤]

519- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Çok sıcak günlerde) öğle namazını hava serinlediği zaman kılın. Çünkü sıcağın şiddeti cehennemin kaynamasındandır"* veya: *"Cehennem kapılarından gelen hararettendir"* buyurmuştur.[1]

٥٢٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، عَنْ شَرِيكٍ، عَنْ بَيَانِ بْنِ بِشْرٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ نَبِيِّنَا عَلَيْهِ الصَّلاةُ وَالسَّلامُ الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ، فَقَالَ لَنَا: " أَبْرِدُوا بِالصَّلاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ " [٩/٢٢٨]

520- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sıcaklarda öğle namazını havanın serinlediği vakitte kılın, zira öğle sıcağının şiddeti cehennemin kaynamasındandır"* buyurmuştur.[2]

İkindi Namazı Vakti

٥٢١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، حَدَّثَ عَنْ أَبِي الأَبْيَضِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ مُحَلِّقَةٌ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، مِثْلَهُ، وَلا يُعْرَفُ لِرِبْعِيٍّ، عَنْ أَبِي الأَبْيَضِ، عَنْ أَنَس غَيْرُهُ [٣/١١١]

---

1 Buhârî 2/20 (533), Müslim (180/615), İbn Mâce 1/108 (401, 402), Ahmed, *Müsned* (2/462, 4/250) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (1/324, 325).

2 Tahrici daha önce yapıldı.

521- Enes b. Mâlik bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını kıldığında güneşin rengi beyaz ve henüz yüksekte olurdu."[1]

Vaktin Çıkışından Önce Bir Rekata Yetişmek

٥٢٢- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْفَجْرِ رَكْعَةً قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ، وَمَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْعَصْرِ رَكْعَةً قَبْلَ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ "، تَفَرَّدَ بِهِ النُّعْمَانُ، عَنْ سُفْيَانَ [٧/١٤٤]

522- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Güneş doğmadan sabah namazından bir rekata yetişen kişi, sabahı vaktinde kılmış olur. Güneş batmadan ikindi namazından bir rekata yetişen kişi, ikindiyi vaktinde kılmış olur."*[2]

İkindi Namazını Kaçırmak

٥٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الَّذِي تَفُوتُهُ صَلاةُ الْعَصْرِ، فَكَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ " [٩/١٦٠]

523- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İkindi namazını kaçıran kişi, ailesini ve malını kaybetmiş gibidir"* buyurmuştur.[3]

---

[1] İbn Mâce 1/223 (680) ve Ahmed, *Müsned* 4/306 (18211).

[2] Ebû Dâvud 1/110 (412), Nesâî (1/202), Ahmed, *Müsned* 3/161 (12339) ve Beyhakî, *Sünen* (1/378, 379).

[3] Buhârî (579) ve Müslim (165/608).

Akşam Namazı

٥٢٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مَالِكِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْهَرَوِيِّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْمَغْرِبُ وِتْرُ النَّهَارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ مَالِكُ بْنُ سُلَيْمَانَ [٣٤٨/٦]

524- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akşam namazı, gündüz namazlarının vitridir"* buyurmuştur.[1]

Yatsı Namazı Vakti

٥٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَزَّازُ، حَدَّثَنَا الْفَيْضُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ مُوسَى الْحَرَمِيُّ، حَدَّثَنَا حَبِيبٌ الْمُعَلِّمُ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: أَخَّرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلاةَ الْعِشَاءِ فَاحْتَبَسَ عَنْهَا حَتَّى نَامَ النَّاسُ وَاسْتَيْقَظُوا، ثُمَّ نَامُوا، ثُمَّ اسْتَيْقَظُوا، فَقَامَ عُمَرُ، فَنَادَاهُ: الصَّلاةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَخَرَجَ يَقْطُرُ رَأْسُهُ، وَقَالَ: " لَوْلا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَخَّرْتُ هَذِهِ الصَّلاةَ إِلَى هَذِهِ السَّاعَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ، عَنْ عَطَاءٍ، وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ الصَّائِغُ، عَنْ عَطَاءٍ، نَحْوَهُ [٣١٦/٣]

525- İbn Abbâs der ki: Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını geciktirdi. Öyle ki Müslümanlar uyudular, kalktılar. Sonra bir daha uyuyup kalktılar. Daha sonra Ömer b. el-Hattâb kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Namaz!" diye seslendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıktığında saçlarından su damlıyordu. Çıktığında da: *"Şâyet ümmetime ağır gelmeyeceğini bilseydim, yatsı namazını bu vakitte kılmalarını emrederdim"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (552) ve Müslim (200/626).

[2] Mâlik, *Muvattâ* 1/125 (22) ve Ahmed, *Müsned* 2/42 (4846).

٥٢٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ إِمْلاءً، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ، ثنا عِكْرِمَةُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: أَخَّرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْعِشَاءَ ذَاتَ لَيْلَةٍ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ وَإِذَا النَّاسُ يَنْتَظِرُونَ الصَّلاةَ، فَقَالَ: " أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ مِلَّةٍ مِنْ أَهْلِ الأَدْيَانِ أَحَدٌ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ غَيْرُكُمْ "، قَالَ: وَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ﴾، رَوَاهُ نَصْرٌ الْقَصَّابُ عَنْ عَاصِمٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ الأَعْمَشُ، عَنْ زِرٍّ نَحْوَهُ [١٨٧/٤]

526- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını geciktirdi. Daha sonra Mescid'e çıktığında cemaat namazı bekliyordu. Cemaate: *"Bir dine sahip insanlar içinde sizden başka bu saatte Allah'ı zikreden kimse yoktur"* buyurdu.[1]

Allah da bu konuda: **"Hepsi bir değildir. Ehl-i kitap içinde istikâmet sahibi bir topluluk vardır ki, gece saatlerinde secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar"**[2] âyetini indirdi.

٥٢٧- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حدَّثَنَا جَعْفَرٌ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُبَشِّرٌ، حدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ أَسَدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ،، مِنْ أَصْحَابِ مُعَاذٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: أَعْتَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ حَتَّى ظَنَّ الظَّانُّ أَنَّهُ صَلَّى وَلَيْسَ بِخَارِجٍ، ثُمَّ خَرَجَ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ظَنَنَّا أَنَّكَ صَلَّيْتَ وَلَسْتَ بِخَارِجٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْتِمُوا بِهَذِهِ الصَّلاةِ فَإِنَّكُمْ فُضِّلْتُمْ بِهَا عَلَى سَائِرِ الأُمَمِ، وَلَمْ يُصَلِّهَا أَحَدٌ قَبْلَكُمْ " [٢٣٨/٩]

527- Muâz b. Cebel der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazı için yanımıza çıkmakta o kadar gecikti ki cemaat namazı kıldığını ve artık çıkmayacağını düşünmeye başladı. Sonunda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı. Biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Namazı kıldığını ve yanımıza çıkmayacağını düşünmeye başladık" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem):

---

[1] Buhârî (571) ve Müslim (225/642).

[2] Âl-i İmrân Sur. 113

"Bu namazı geciktirerek kılın. Zira bu namazla diğer ümmetlere üstün kılındınız. Sizden önceki ümmetlerden böylesi bir namazı kılan olmadı" buyurdu.[1]

٥٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو حَبِيبٍ يَحْيَى بْنُ نَافِعٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَحْرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: احْتَبَسَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ كَانَ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِهِ أَوْ نِسَائِهِ، فَلَمْ يَأْتِنَا لِصَلاةِ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ حَتَّى ذَهَبَ اللَّيْلُ، فَجَاءَنَا وَمِنَّا الْمُصَلِّي وَمِنَّا الْمُضْطَجِعُ، فَبَشَّرَ، وَقَالَ: " إِنَّهُ لا يُصَلِّي هَذِهِ الصَّلاةَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ "، فَنَزَلَتْ: ﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ [١٨٧/٤]

528- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarından birinin yanındayken yanımıza çıkmakta çok gecikti. Yatsı namazına çıktığı zaman gece yarısı olmuştu ve cemaatten kimi namaz kılıyor, kimi de uyuyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu duruma çok sevindi ve: *"Ehl-i Kitap içinde bu namazı sizden başka kılan yoktur"* buyurdu.

Bunun üzerine: **"Hepsi bir değildir. Ehl-i kitap içinde istikâmet sahibi bir topluluk vardır ki, gece saatlerinde secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar"**[2] âyeti nazil oldu.[3]

Yatsı Namazının İsmi

٥٢٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ، عَنْ غَيْلانَ بْنِ شُرَحْبِيلٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَغْلِبَنَّكُمُ الأَعْرَابُ عَنِ اسْمِ صَلاتِكُمْ فَإِنَّهَا فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى الْعِشَاءُ، وَإِنَّمَا سَمَّتْهَا الْعَرَبُ الْعَتَمَةَ مِنْ أَجْلِ إِنَاتِهَا لِحِلابِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٣٨٥/٨]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/514 (3759) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/131 (10209).

[2] Âl-i İmrân Sur. 113

[3] Ebû Dâvud 1/112 (421) ve Ahmed, *Müsned* 5/280 (22127).

529- Abdurrahman b. Avf'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bedevilerin buna (yatsı namazına) koydukları isim (ateme) sizin koyduğunuz isme baskın çıkmasın. Allah'ın Kitâb'ında bu (yatsı) namazın adı İşâ namazıdır. Bedeviler ise develerini geç sağdıkları için bu namaza ateme namazı diyorlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

Yatsıdan Sonra Oturmak

٥٣٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي مَنْصُورٌ، قَالَ: سَمِعْتُ خَيْثَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " لا سَمَرَ بَعْدَ الصَّلاةِ إِلا لأَحَدِ رَجُلَيْنِ: لِمُسَافِرٍ، أَوْ مُصَلٍّ "، كَذَا رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَخَالَفَهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، فَقَالَ عَنْ خَيْثَمَةَ، عَمَّنْ سَمِعَ ابْنَ مَسْعُودٍ، يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ سَلَّمَ [١٢١/٤]

530- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yatsı namazından sonra, gece yolculuğa çıkılmayacak veya namaz kılınmayacak ise (sohbet için) oturulmaz"* buyurmuştur.[1]

٥٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا سَمَرَ إِلا لِمُصَلٍّ أَوْ مُسَافِرٍ " [١٩٨/٤]

531- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yatsı namazından sonra gece namaz kılınmayacak veya yolculuğa çıkılmayacak ise oturulmaz"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 1/547 (1739).

[2] Tirmizî 5/75 (2730) ve Ahmed, *Müsned* 1/535 (3916).

Sabah Namazı Vakti

٥٣٢- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَسْفِرُوا بِصَلاةِ الْفَجْرِ، فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِلأَجْرِ "، وَقَالَ ابْنُ شَبِيبٍ: " بِصَلاةِ الصُّبْحِ "، تَفَرَّدَ بِهِ النُّعْمَانُ، عَنْ سُفْيَانَ [٩٤/٧]

532- Râfi' b. Hadîc'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallellahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını ortalık aydınlanırken kılın. Zira namazı bu vakitte kılmanın sevabı daha büyüktür"* buyurmuştur.

٥٣٣- حدثنا إبراهيم بن محمد والحسين بن محمد قالا: ثنا محمد بن المسيب ثنا عبد الله بن خبيق ثنا يوسف بن خبيق ثنا يوسف بن أسباط عن أبي خالد الواسطي عن زيد بن علي بن الحسين عن أبيه عن جده قال: صلَّى بنا رسول الله الفجر بغلس وكانَ كَثِيرًا ما يغلس وأسفر وقال بينهما وقت.

533- Zeyd b. Ali b. Hüseyn, babasından, o da dedesinden bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını ortalık aydınlanırken kıldırdı ki sabah namazını daha çok bu vakitte kıldırırdı. Daha sonra da ortalık iyice aydınlanınca kıldırdı ve: *"Sabah namazının vakti bu ikisi arasında bir vakittedir"* buyurdu.[1]

٥٣٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الصَّنْعَانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَرَّانِيُّ، قَالا: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي نَهِيكُ بْنُ مَرْيَمَ، حَدَّثَنِي مُغِيثُ بْنُ سُمَيٍّ، قَالَ: صَلَّيْتُ وَإِلَى جَنْبِي ابْنُ عُمَرَ وَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يُسْفِرُ بِصَلاةِ الْفَجْرِ فَغَلَّسَ بِهَا يَوْمًا، فَقُلْتُ لابْنِ عُمَرَ: مَا هَذِهِ الصَّلاةُ؟، قَالَ: " هَذِهِ كَانَتْ صَلاتُنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، فَلَمَّا قُتِلَ عُمَرُ أَسْفَرَ بِهَا عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ " [٧٠/٦]

---

[1] Tirmizî 1/289 (154) ve Nesâî (1/218). Hilye'de bulamadım.

534- Muğîs b. Sumey der ki: İbnu'z-Zübeyr sabah namazını ortalık iyice aydınlanınca kıldırırdı. Bir defa bu namazı daha erken, ortalık henüz ağarırken kıldırdı. Namazda yanımda İbn Ömer duruyordu. İbn Ömer'e: "Bu vakitte ne namazıdır bu?" diye sorduğumda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Ömer ile birlikte sabah namazını bu vakitte kılardık. Ömer öldürülünce Osman onu ortalık iyice aydınlanınca kıldırmaya başladı" dedi.

٥٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا الْقَوَارِيرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ ضِرْغَامَةَ بْنِ عُلَيَّةَ، حدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " انْتَهَيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي وَفْدٍ مِنَ الْحَيِّ، فَصَلَّى بِنَا الصُّبْحَ، فَجَعَلْنَا نَنْظُرُ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ، مَا نَكَادُ نَعْرِفُهُمْ مِنَ الْغَلَسِ "، وَرُوِيَ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، وَفَيَّاضِ بْنِ الأَسْوَدِ الطَّائِيِّ [٤٧/٩]

535- Dirğâme b. Uleyye, babasından, o da dedesinden bildiriyor: "Kabilemden bir heyet içinde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize sabah namazını kıldırdıktan sonra etrafımızdaki insanların yüzlerine dikkatlice bakmaya başladık. Zira karanlıktan kim olduklarını çıkaramıyorduk."[1]

Sabah ve İkindi Namazlarının Fazileti

٥٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْبُرْجُلانِيُّ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي يُونُسَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْمَلائِكَةَ فِيكُمْ مُعْتَقِبُونَ، مَلائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلائِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ وَصَلاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَعْرُجُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، فَيُقَالُ: مَا وَجَدْتُمْ عِبَادِي يَعْمَلُونَ؟ فَيَقُولُونَ: جِئْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ، وَفَارَقْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ [٣٢٥/٧]

536- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın nöbetleşerek yanınıza inen gece ile gündüz melekleri vardır. Bunlar sabah ve ikindi namazları vaktinde bir araya gelirler. Yanınızda*

---

[1] İbn Mâce 1/221 (671).

nöbeti biten melekler Allah katına yükselince onlara: «Kullarım ne yapıyor?» diye sorar. Melekler: «Yanlarına gittiğimizde namaz kılıyorlardı, bırakıp geldiğimizde de namaz kılıyorlardı» derler."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Cuma Günü Sabah Namazını Cemaatle Kılmak

٥٣٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثنا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّ ابْنَ عُمَرَ، قَالَ لِحمْرَانَ بْنِ أَبَانَ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ فِي جَمَاعَةٍ؟ قَالَ: قَدْ صَلَّيْتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي جَمَاعَةِ الصُّبْحِ، قَالَ: أَوَمَا بَلَغَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ عِنْدَ اللَّهِ صَلاةُ الصُّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي جَمَاعَةٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ خَالِدٌ مَرْفُوعًا، وَرَوَاهُ غُنْدَرٌ مَوْقُوفًا [٢٠٧/٧]

537- Velîd b. Abdirrahman bildiriyor: İbn Ömer, Humrân b. Ebân'a: "Neden cemaatle namaza gelmedin?" diye sorunca Humrân şu karşılığı verdi: "Çünkü Cuma günü sabah namazını cemaatle kıldım. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah katında en üstün namaz, Cuma günü cemaatle kılınan sabah namazıdır»* buyurduğunu işitmedin mi?"[2]

Orta Namaz (Salâtu'l-Vustâ)

٥٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْعَزَائِمِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الْحِمَارُ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ.ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِلانَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شَرِيكٍ الأَسَدِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " شَغَلُونَا عَنْ صَلاةِ الْوُسْطَى

---

[1] Sahih bir hadistir, aslı Buhârî ile Müslim'de yer almıştır.

[2] Buhârî (555) ve Müslim (210/632).

صَلاةِ الْعَصْرِ، مَلأَ اللَّهُ قُبُورَهُمْ، أَوْ بُيوتَهُمْ نَارًا "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ عَنْ مُرَّةَ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ عَوْنِ بْنِ سَلامٍ، وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ [٤/١٦٥] [٥/٣٥]

538- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizleri (müşrikler) orta namazı olan ikindi namazından alıkoydular! Allah onların kabirlerini ve evlerini ateşle doldursun"* buyurmuştur.

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٥٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْخَطَّابِ الْوَرَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، ثنا هِشَامٌ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ عُبَيْدَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " شَغَلُونَا عَنْ صَلاةِ الْوُسْطَى، صَلاةِ الْعَصْرِ، مَلأَ اللَّهُ بُيوتَهُمْ، وَقُبُورَهُمْ نَارًا "،

539- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizleri orta namazı olan ikindi namazından alıkoydular! Allah onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun"* buyurmuştur.[1]

٥٤٠- ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي الضُّحَى، عَنْ شُتَيْرِ بْنِ شَكْلٍ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [١٠/٢٤]

540- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı aktarılmıştır.[2]

Namazı Unutmak veya Kılamadan Uyumak

٥٤١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا رَقَدَ أَحَدُكُمْ عَنِ الصَّلاةِ، أَوْ غَفَلَ عَنْهَا فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: ﴿وَأَقِمِ

[1] Müslim (206/628), İbn Mâce 1/224 (686) ve Ahmed, *Müsned* (1/436).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

الصَّلاةَ لِذِكْرِي﴾ قَالَ: وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا غَزَا، قَالَ: " اللَّهُمَّ أَنْتَ عَضُدِي، وَأَنْتَ نَصِيرِي، وَبِكَ أُقَاتِلُ " [٥٢/٩]

541- Enes bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Biriniz namazı kılmadan uyuduğu veya unutarak kılamadığı zaman aklına geldiğinde bu namazı kılsın. Zira Allah:* **«Beni anmak için namaz kıl»**[1] *buyurur."*[2]

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) savaşacağı zaman da: *"Allahım! Dayanağım ve yardımcım sensin. Ben de senin yolunda savaşıyorum"* diye dua ederdi.

Namazları Geç Kılmak

٥٤٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَرَّاقُ أَبِي نُعَيْمٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَعَلَّكُمْ سَتَدْرِكُونَ أَقْوَامًا يُؤَخِّرُونَ الصَّلاةَ عَنْ وَقْتِهَا، فَصَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ وَاجْعَلُوا الصَّلاةَ مَعَهُمْ سُبْحَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرٍ [٣٠٥/٨]

542- Abdullah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Belki namazları geciktirerek kılan topluluklara yetişirsiniz. Eğer onlara yetişirseniz siz namazlarınızı vaktinde evde kılın. Onlarla kıldığınız namazı da nafile olarak sayın."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٥٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْجَعْدِ، ثنا أَبُو طَاهِرٍ الْهَرَوِيُّ هَاشِمُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَعَلَّكُمْ تُدْرِكُونَ

---

[1] Tâhâ Sur. 14

[2] Müslim (316/684), Dârimî 1/305 (1229) ve Ahmed, *Müsned* 3/226 (12914).

[3] Müslim /26/534), İbn Mâce 1/398 (1255) ve Ahmed, *Müsned* 1/594-595 (4385).

أَقْوَاما يؤَخِّرُونَ الصَّلاةَ عَنْ وَقْتِهَا، فَإِذَا أَدْرَكْتُمُوهُمْ فَصَلُّوهَا لِلْوَقْتِ الَّذِي تَعْرِفُونَ فِي بُيوتِكُمْ، ثُمَّ ائْتُوهُمْ فَصَلُّوا مَعَهُمْ وَاجْعَلُوهَا سُبْحَةً " [٨/٣١١]

543- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Belki namazları geciktirerek kılan topluluklara yetişirsiniz. Eğer onlara yetişirseniz siz bildiğiniz vakitte namazlarınızı evde kılın. Sonra da onlarla kılın ve onlarla kıldığınız namazı nafile olarak sayın."*[1]

Namaz Kılınması Mekruh Olan Vakitler

٥٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا مَعْنٌ، عَنْ عِيسَى، وَمُحَمَّدِ بْنِ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيِّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُؤَمَّلِ الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ حُمَيْدٍ مَوْلَى عَفْرَاءَ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِأُذُنِيَّ هَاتَيْنِ، يَقُولُ: " لا صَلاةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ، وَلا بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ إِلا بِمَكَّةَ إِلا بِمَكَّةَ " [٩/١٥٩]

544- Ebû Zer der ki: Şu iki kulağımla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"İkindi namazından sonra Güneş batana kadar, sabah namazından sonra da Güneş doğana kadar nafile namaz kılınmaz! Mekke'de hariç! Mekke'de hariç!"* buyurduğunu işittim.[2]

٥٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، ثنا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ الدِّمْيَاطِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ التِّنِّيسِيُّ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَيَّانَ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَى عَنِ الصَّلاةِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَعَنْ الصَّلاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ " [٦/٣٣٦]

545- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazından sonra da Güneş doğana, ikindi namazından sonra da Güneş batana kadar nafile namaz kılınmasını yasakladı."[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 5/198 (21518).

[3] Buhârî (588), Müslim (285/825), Tirmizî 1/345-346 (184), Nesâî (1/276, 277) ve Tahâvî, *Şerh Meâni'l-Âsâr* (1/304).

Ezan

٥٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ بَهْرَامَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ سَلَّمَ: " نَزَلَ آدَمُ بِالْهِنْدِ فَاسْتَوْحَشَ، فَنَزَلَ جِبْرِيلُ فَنَادَى بِالأَذَانِ: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ: وَمَنْ مُحَمَّدٌ هَذَا؟ فَقَالَ: هَذَا آخِرُ وَلَدِكَ مِنَ الأَنْبِيَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٠٧/٥]

546- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hz. Âdem Hind bölgesine indirildikten sonra kendini yalnız hissetti. Bunun üzerine Cebrâil indi ve: «Allahu Ekber, Allahu Ekber! Eşhedu en lâ ilâhe illallah! Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah!» diye seslendi. Âdem: «Bu Muhammed de kim oluyor?» diye sorunca, Cebrâil: «Soyundan olan son peygamberdir» dedi."*

Tek kanallı bir hadistir.

٥٤٧- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي أَبُو جَعْفَرٍ وَلَيْسَ بِالْفَرَّاءِ، عَنْ أَبِي الْمُثَنَّى، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " كَانَ الأَذَانُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَثْنَى مَثْنَى، وَالإِقَامَةُ مَرَّةً مَرَّةً، غَيْرَ أَنَّ الْمُؤَذِّنَ كَانَ إِذَا، قَالَ: قَدْ قَامَتِ الصَّلاةُ، قَالَ مَرَّتَيْنِ " [١٦٧/٧]

547- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ezanın lafızları ikişer defa tekrarlanır, kâmetin lafızları ise birer defa söylenirdi. Ancak kâmet getirilirken müezzin "Kad kâmeti's-salâtu" sözünü iki defa söylerdi.[1]

٥٤٨- ثنا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ أَبِي الأَخْيَلِ، ثنا أَبِي، ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ، عَنِ الأَذَانِ، فَقَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْمُثَنَّى، مُؤَذِّنَ مَسْجِدِ الْجَامِعِ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " كَانَ الأَذَانُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَثْنَى

---

[1] Nesâî (2/4) ve Ahmed, *Müsned* 2/116 (5571).

مَثْنَى "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ أَبُو جَعْفَرٍ الْمُؤَذِّنُ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ مِهْرَانَ كُوفِيٌّ، رَوَى عَنْهُ أَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ، وَأَبُو الْمُثَنَّى اسْمُهُ مُسْلِمٌ [١٦٧/٧]

548- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ezanın lafızları ikişer defa tekrarlanırdı..." Sonrasında ravi aynısını aktarır.[1]

٥٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَبُو الطَّبَّاعِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ دَاوُدَ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ ح وثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ.ح وثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ الْغَزَّالُ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ، قَالُوا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَحْذُورَةَ ، يَقُولُ: " كُنْتُ غُلامًا صَبِيًّا فَأَذَّنْتُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ الْفَجْرَ، فَلَمَّا انْتَهَيْتُ إِلَى حَيِّ عَلَى الصَّلاةِ حَيِّ عَلَى الْفَلاحِ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَلْحِقْ فِيهَا الصَّلاةَ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ، إِلا أَبُو بَكْرٍ فِيمَا أَعْلَمُ [٣٠٩/٨]

549- Ebû Mahzûre der ki: Huneyn savaşı sırasında henüz küçük bir çocukken sabah namazı ezanını Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) önünde okudum. "Hayya ale's-salât! Hayya ale'l-felâh!" dediğim zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkasından «es-Salâtu hayrun mine'n-nevm» de"* buyurdu.[2]

٥٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا هَمَّامٌ، ثنا عَامِرٌ الأَحْوَلُ، ثنا مَكْحُولٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ أَبِي مَحْذُورَةَ، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الآذَانَ تِسْعَ عَشْرَةَ كَلِمَةً، وَالإِقَامَةَ سَبْعَ عَشْرَةَ كَلِمَةً.رَوَاهُ هِشَامٌ، وَسَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ عَامِرٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ [١٤٧/٥]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (6/379), Ebû Dâvud 1/133 (500), Tirmizî 1/366 (191), Nesâî (2/5), İbn Mâce 1/235 (709) ve Ahmed, *Müsned* 3/500 (15382).

550- Ebû Mahzûre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana ezanı on dokuz, kâmeti de on yedi kelime olarak öğretti."[1]

٥٥١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو عَاصِمٍ، ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَيْرِيزٍ حَدَّثَهُ، وَكَانَ يَتِيمًا فِي حِجْرِ أَبِي مَحْذُورَةَ فَجَهَّزَهُ إِلَى الشَّامِ، قَالَ: فَقُلْتُ لأَبِي مَحْذُورَةَ: إِنِّي خَارِجٌ إِلَى الشَّامِ فَأَخْشَى أَنْ أُسْأَلَ عَنْ تَأْذِينِكَ، فَأَخْبَرَنِي أَنَّ أَبَا مَحْذُورَةَ أَخْبَرَهُ، قَالَ: خَرَجْتُ فِي نَفَرٍ وَكُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ، فَأَذَّنَ مُؤَذِّنُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالصَّلاةِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَمِعْنَا صَوْتَ الْمُؤَذِّنِ وَنَحْنُ عِنْدَهُ، فَصَرَخْنَا نَحْكِيهِ لِيَسْمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الصَّوْتَ، فَأَرْسَلَ إِلَيْنَا فَوَقَفْنَا بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيُّكُمُ الَّذِي سَمِعْتُ صَوْتَهُ قَدِ ارْتَفَعَ؟ " فَأَشَارَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ إِلَيَّ وَصَدَقُوا، قَالَ: فَأَرْسَلَهُمْ كُلَّهُمْ وَحَبَسَنِي، فَقَالَ: " قُمْ فَأَذِّنْ بِالصَّلاةِ "، فَقُمْتُ وَلا شَيْءَ إِلَيَّ أَكْرَهَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلا مِمَّا يَأْمُرُنِي، فَقُمْتُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَلْقَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ التَّأْذِينَ هُوَ بِنَفْسِهِ، الْحَدِيثُ بِطُولِهِ [١٤٧/٥]

551- Abdulazîz b. Abdilmelik b. Ebû Mahzûre, Ebû Mahzûre'nin himayesinde bir yetim olarak büyüyen Abdullah b. Muhayrîz'den bildiriyor: Ebû Mahzûre beni Şam'a göndermek için hazırladı. Ona: "Şam'a gidiyorum. Belki orada senin ezanını bana sorarlar" dediğimde, Ebû Mahzûre şunu anlattı:

Bir grupla birlikte yola çıktık. Yolun bir yerine ulaştığımızda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) müezzini namaz için ezan okumaya başladı. Yanlarına ulaştığımızda müezzinin ezanını dinledik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi duysun diye de müezzinin ezanını (istihza ile) taklit etmeye başladık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi yanına çağırttı. Gelip önünde durduk. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden sesi en yüksek çıkan kimdi?"* diye sorunca, oradakilerin tümü beni gösterdi ki doğruyu söylemişlerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları gönderip beni yanında tuttu.

Bana: *"Kalkıp ezan oku!"* buyurunca kalktım. O sırada en nefret ettiğim kişi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) idi. En nefret ettiğim şey de benden istediği ezan

---

[1] Ebû Dâvud 1/134 (502), Tirmizî 1/367 (192), Nesâî (2/5) ve Ahmed, *Müsned* 6/429 (27319).

okumam idi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde ezan okumak üzere kalktığımda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ezanı nasıl okumam gerektiğini bizzat kendisi şu şekilde öğretti..."[1] Sonrasında ravi söz konusu hadisi tam metniyle zikreder.

Sabah Ezanı

٥٥٢- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا ابْنُ الْبَاغَنْدِيِّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَدَائِنِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ بِلالٍ، قَالَ: " أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ لا أُؤَذِنَ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ عَنْ سُوَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحَسَنُ، وَرَوَاهُ أَبُو جَابِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ سُوَيْدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ بِلالٍ [٥/٢٢]

552- Bilâl der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şafak sökmeden önce sabah namazı için ezan okumamamı söyledi."

Tek kanallı bir hadistir.

Kaçırılmış Namazların Ezanı

٥٥٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا فاروقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ، ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، ثَنَا أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " شَغَلَنَا الْمُشْرِكُونَ عَنْ صَلاةِ الظُّهْرِ، وَالْعَصْرِ، وَالْمَغْرِبِ، وَالْعِشَاءِ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِلالا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ، فَصَلَّيْنَا الظُّهْرَ، ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّيْنَا الْعَصْرَ، ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ، ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّيْنَا الْعِشَاءَ، ثُمَّ قَالَ: " مَا فِي الأَرْضِ عِصَابَةٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ غَيْرُكُمْ " [٤/٢٠٦]

553- Ebû Ubeyde, babasından bildiriyor: Müşrikler bizi öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kılmaktan alıkoymuştu. Daha sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) emrederek Bilâl ezanı okudu ve kâmeti getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize öğle namazını kıldırdı. Bir daha kâmet getirince bize ikindi namazını kıldırdı. Bir daha kâmet getirince bize akşam namazını kıldırdı. Bir daha kâmet getirince de bize yatsı namazını kıldırdı.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

Daha sonra: *"Yeryüzünde sizden başka Allah'ı zikreden bir topluluk yoktur"* buyurdu.[1]

Müezzinin Sözlerini Tekrarlamak

٥٥٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا ٦ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا جَرِيرٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ مُجَمِّعِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ أَبِي أُسَامَةَ بْنِ سَهْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " وَسَمِعَ الْمُؤَذِّنَ، فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَعَنْهُ جَرِيرٌ [٢٦٥/٧]

554- Muâviye der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), müezzinin ezan okuduğunu duyunca söylediklerini aynen tekrar ettiğini işittim."[2]

٥٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ الْمِصْرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ بَشِيرٍ الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ، فَقَالَ مِثْلَ مَا يَقُولُ: غَفَرَ اللَّهُ لَهُ الذُّنُوبَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْمُنْعِمِ [٣٥٠/٦]

555- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezanı duyup da müezzinin dediklerini tekrar eden kişinin Allah günahlarını bağışlar"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٥٥٦- حَدَّثَنَا حَبِيبٌ، وَفَارُوقٌ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سَمِعَ أَحَدُكُمُ النِّدَاءَ أَوِ الْمُؤَذِّنَ، فَلْيَقُلْ مِثْلَ مَا يَقُولُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَاخْتُلِفَ فِيهِ عَلَى مَالِكٍ، وَعَلَى الزُّهْرِيِّ، وَعَلَى عَطَاءٍ، وَرَوَى عَنْ عَمْرِو بْنِ مَرْزُوقٍ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ [٣٧٨/٣]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (914), Nesâî (2/25) ve Dârimî 1/294 (1202).

556- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz ezanı veya müezzini duyduğu zaman dediklerini tekrarlasın"* buyurmuştur.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٥٥٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ حَبِيبٍ الزَّارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ شُجَاعٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ، فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ "، وَرَوَى عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

557- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezanı duyduğunuz zaman müezzinin dediklerini tekrarlayın"* buyurmuştur.

٥٥٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ الْمُعَدِّلُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ الزَّنْجِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، مَقْرُونًا بِأَبِي سَلَمَةَ،

558- Farklı bir kanalla aynısı Ebû Hureyre hadisi olarak aktarılmıştır.[2]

٥٥٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلامٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحِمنِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدٍ، وأبي سلمة عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ الأَنْصَارِيُّ، ذَكَرَهُ لَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلامٍ الْحَافِظُ ذِكْرًا [٣٧٨/٣]

559- Farklı bir kanalla aynısı aktarılmıştır.[3]

---

[1] Buhârî (611), Müslim (10/383) ve Ahmed, *Müsned* (2/423).

[2] İbn Mâce 1/238 (718) ve Mâlik, *Muvattâ* 1/67 (2).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

Vesileyi Dilemek

٥٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ بِمَدِينَةِ الرَّسُولِ ﷺ ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَسْأَلُ اللَّهَ عَبْدٌ لِيَ الْوَسِيلَةَ إِلا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ [٩٦/٧]

560- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim için vesîle'yi (cennetteki en yüksek makamı) isteyen kula kıyamet gününde şefaatçi olurum"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ezan ile Kamet Arasında Dua Etmek

٥٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْمُؤَدِّبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا سعيد بن يعقوب ثنا ابن المبارك ثنا معمر عن قتادة عن أنس قال قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الدُّعاءُ بَيْنَ الأذان والإقامة لا يُرَدُّ .

561- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezan ile kamet arasında yapılan dualar geri çevrilmez"* buyurmuştur.[2]

٥٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْمُؤَدِّبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا نوح بن عبد الله ثنا عبد الله بن المبارك عن سليمان التيمي عن قتادة عن أنس قال قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الدُّعاءُ بَيْنَ الأذان والإقامة لا يُرَدُّ .

562- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezan ile kamet arasında yapılan dualar geri çevrilmez"* buyurmuştur.[3]

٥٦٣- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَابِرٍ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّنْعَانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قُرَيْشٍ الصَّنْعَانِيُّ، ثَنَا أَبُو مَطَرٍ وَاسْمُهُ مَنِيعٌ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 1/198-199 (633).

[2] Ebû Dâvud 1/141 (521), Tirmizî 5/577 (3594) ve Ahmed, *Müsned* 3/147 (12207).

[3] Hilye'de bulamadım.

عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَحَرَّوا الدُّعَاءَ فِي الْفَيَافِي وَثَلاثَةٌ لا يُرَدُّ دُعَاؤُهُمْ: عِنْدَ النِّدَاءِ، وَعِنْدَ الصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعِنْدَ نُزُولِ الْقَطْرِ " [٦/٣٤٣]

563- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Zeval vaktinde dua etmeye bakın. Kişinin üç yerde ettiği dua geri çevrilmez. Bunlardan biri ezan sırasında ettiği duadır. Diğeri Allah yolunca cihad ederken saf tutulduğu sırada ettiği duadır. Bir diğeri de yağmur yağarken ettiği duadır."*

٥٦٤- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ الرُّعَيْنِيُّ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَاعَتَانِ تُفْتَحُ فِيهِمَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ، فَلَمْ تُرَدَّ فِيهِمَا دَعْوَةٌ: حُضُورُ الصَّلاةِ، وَعِنْدَ الزَّحْفِ لِلْقِتَالِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِي الْمُوَطَّأِ رَوَاهُ أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ أَبُو المنذر، عَنْ مَالِكٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ مَنِيعٌ، عَنْ مَالِكٍ بِزِيَادَةِ لَفْظٍ [٦/٣٤٣]

564- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki an vardır ki semanın kapıları bu anlarda açılır ve edilen hiçbir dua geri çevrilmez. Bunlardan biri, namaz için ezan okunduğu sırada edilen duadır. Diğeri de, savaş alanında edilen duadır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٥٦٥- ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبَانَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أُذِّنَ بِالأَذَانِ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ " [٦/٣٠٨]

565- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezan okunduğu zaman semanın kapıları açılır ve edilen dualara icabet edilir"* buyurmuştur.

---

[1] Mâlik, *Muvattâ* 1/70 (7).

٥٦٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْعَزَائِمِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الْكُوفِيُّ الْحَمَّارُ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا الْمَسْعُودِيُّ، أَبُو الْعُمَيْسِ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ الرَّقَاشِيَّ يحَدِّثُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا نُودِيَ لِلصَّلاةِ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ " [٣/٥٤]

566- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezan okunduğu zaman semanın kapıları açılır ve edilen dualara icabet edilir"* **buyurmuştur.**

٥٦٧- فَمِمَّا رَوَاهُ مَا: حَدَّثَنَاهُ أَبُو جَعْفَرٍ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا أَبُو طَاهِرٍ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو أَيُّوبَ سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ أَبُو كَامِلٍ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا نَادَى الْمُنَادِي فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ فَمَنْ نَزَلَ بِهِ كَرْبٌ أَوْ شِدَّةٌ فَلْيَتَحَيَّنِ الْمُنَادِي فَإِذَا كَبَّرَ كَبَّرَ، وَإِذَا تَشَهَّدَ تَشَهَّدَ، وَإِذَا قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ، قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ، وَإِذَا قَالَ حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ، قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ الصَّادِقَةِ الْحَقِّ الْمُسْتَجَابِ لَهَا دَعْوَةِ الْحَقِّ وَكَلِمَةِ التَّقْوَى أَحْيِنَا عَلَيْهَا وَأَمِتْنَا عَلَيْهَا وَابْعَثْنَا عَلَيْهَا وَاجْعَلْنَا مِنْ خِيَارِ أَهْلِهَا مَحْيًا وَمَمَاتًا ثُمَّ سَلِ اللَّهَ حَاجَتَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمٍ وَعُفَيْرٍ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا الْوَلِيدُ [١٠/٢١٢]

567- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Ezan okunduğu zaman semanın kapıları açılır ve edilen dualara icabet edilir. Bundan dolayı kişinin başına bir sıkıntı veya musibet geldiği zaman ezan vaktini beklesin. Müezzin tekbirler getirince o da tekbir getirsin. Müezzin şahadetleri edince o da şahadetleri etsin. Müezzin «Hayya ale's-salât» dediği zaman o da «Hayya ale's-salât» desin. Müezzin «Hayya ale'l-felâh» dediği zaman o da «Hayya ale'l-felâh» desin. Sonra «Allahım! Ey çağrısına karşılık verilen, vesilesiyle dualara icabet edilen, doğru, hak ve takva sözü olan bu davetin Rabbi! Bizleri bu davete bağlı bir şekilde yaşat ve bu davete bağlıyken canımızı al. Bizleri yaşamımızda da, ölümümüzde de bu davete bağlı olanların en üstünlerinden kıl» şeklinde dua edip ardından Allah'tan isteyeceğini istesin."*[1]

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (1/546-547).

Tek kanallı bir hadistir.

٥٦٥٨- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَاكِرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا عَبْدُ الْقُدُّوسِ أَبُو الْمُغِيرَةِ، ثنا ابْنُ ثَوْبَانَ، حَدَّثَنِي عَطَاءٌ يَعْنِي ابْنَ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ضَمْرَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ " أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلانِ أَحَدُهُمَا لا يَكَادُ يُفَارِقُهُ وَلا يُعْرَفُ لَهُ كَبِيرُ عَمَلٍ وَكَانَ الآخَرُ لا يَكَادُ يُرَى وَلا يُعْرَفُ لَهُ كَبِيرُ عَمَلٍ، فَقَالَ الَّذِي لا يَكَادُ يُفَارِقُهُ " يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ذَهَبَ الْمُصَلُّونَ بِالأَجْرِ، بِأَجْرِ الصَّلاةِ، وَالصَّائِمُونَ بِأَجْرِ الصِّيَامِ فَذَكَرَ أَعْمَالَ الْخَيْرِ، فَقَالَ: " وَيْحَكَ مَاذَا عِنْدَكَ؟ " قَالَ: لا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِلا حُبَّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ، قَالَ: " لَكَ مَا احْتَسَبْتَ وَأَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ "، قَالَ: وَأَمَّا الآخَرُ فَمَاتَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ: " هَلْ عَلِمْتُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَدْخَلَ فُلانًا الْجَنَّةَ؟ " فَعَجِبَ الْقَوْمُ أَنَّهُ كَانَ لا يَكَادُ يُرَى، فَقَامَ بَعْضُهُمْ إِلَى أَهْلِهِ، فَسَأَلَ امْرَأَتَهُ عَنْ عَمَلِهِ؟ فَقَالَتْ: مَا كَانَ لَهُ كَبِيرُ عَمَلٍ إِلا مَا قَدْ رَأَيْتُمْ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ كَانَتْ لَهُ خَصْلَةٌ، قَالُوا: وَمَا هِيَ؟ قَالَتْ: مَا كَانَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ مِنْ لَيْلٍ وَلا نَهَارٍ وَلا عَلَى أَيِّ حَالٍ إِلا كَانَ يَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مِثْلَ قَوْلِهِ أُقِرُّ بِهَا وَأُكْفِرُ مَنْ أَبَاهَا، قَالَتْ: فَإِذَا قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أُقِرُّ بِهَا وَأُكَفِّرُ مَنْ أَبَى، قَالَ الرَّجُلُ: دَخَلَ الْجَنَّةَ، فَأَقْبَلَ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ حَيْثُ يُسْمِعُهُ الصَّوْتَ نَادَى النَّبِيَّ ﷺ بِأَعْلَى صَوْتِهِ: أَتَيْتُ أَهْلَ فُلانٍ فَسَأَلْتُهُمْ عَنْ عَمَلِهِ، فَأَخْبَرُونِي بِكَذَا، وَكَذَا، قَالَ الرَّجُلُ: أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: " وَأَنَا أَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ " [١٠/٢٨]

568- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından iki adam vardı. Bunlardan biri neredeyse Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından hiç ayrılmazdı, ancak kayda değer bir ameli yoktu. Diğeri de neredeyse Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında hiç görülmezdi ve bunun da kayda değer bir ameli bulunmuyordu. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından hiç ayrılmayan adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Namaz kılanlar namazın, oruç tutanlar orucun sevabını alıp bitirdiler" dedi ve bu yönde birçok hayırlı ameli zikretti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazık sana! Senin yanında ne var?"* diye sorunca, adam: "Seni hakla gönderene yemin olsun ki Allah ve Resûlünün sevgisinden başka bir şeyim yok" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunun karşılığını alacak ve sevdiklerinle beraber olacaksın"* buyurdu.

Diğer adam ise ölünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: *"Allah'ın filan kişiyi cennete soktuğunu biliyor musunuz?"* buyurdu. Ashâb bu duruma çok şaşırdı, zira bu adam neredeyse aralarında hiç görünmeyen biriydi. İçlerinden biri adamın karısının yanına gidip adamın amelini sordu. Kadın: "Gördüğünüzden başka çok büyük bir ameli yoktu, fakat bir hasleti vardı" dedi. Adam: "Nedir?" diye sorunca kadın şöyle dedi: "Gece, gündüz veya hangi durumda olursa olsun müezzinin «Eşhedu en lâ ilâhe illallah» dediğini işittiği zaman «Ben de onun gibi Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim. Bunu kabul eder, kabul etmeyeni de tekfir ederim» derdi. Müezzin «Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah» dediği zaman «Ben de onun gibi Muhammed'in, Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet ederim. Bunu kabul eder, kabul etmeyeni de tekfir ederim» derdi." Bunun üzerine soruyu soran adam kadına: "Kocan cennete girdi" dedi.

Kadının yanından ayrıldıktan sonra ashâbıyla birlikte olan Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti. Sesini duyurabilecek bir mesafeye kadar ulaştığında en yüksek sesiyle: "Filan kişinin karısının yanına gittim ve amelini sordum. Adam hakkında bana şunu şunu anlattı. Ben de senin Allah Resûlü olduğunu şahadet ediyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben de Allah Resûlü olduğuma şahadet ederim"* karşılığını verdi.

٥٦٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: ثنا الصَّعْقُ بْنُ حَزْنٍ، قَالَ: ثنا شُمَيْطُ بْنُ عَجْلانَ، قَالَ: حَدَّثَ مُؤَذِّنُ بَنِي كَعْبٍ ، قَالَ: بَيْنَا أَنَا أَسِيرُ فِي أَرْضٍ قَفْرَاءَ، إِذْ أَذَّنْتُ، فَقَالَ لِي قَائِلٌ مِنْ خَلْفِي: نِعْمَ مَا أَدَّبَكَ اللَّهُ، فَالْتَفَتُّ فَإِذَا أَبُو بَرْزَةَ الأَسْلَمِيُّ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا مِنْ عَبْدٍ أَذَّنَ فِي أَرْضٍ قَفْرٍ، فَتَبْقَى شَجَرَةٌ، وَلا مَدَرَةٌ، وَلا تُرَابٌ، وَلا شَيْءٌ، إِلا اسْتَحْلَى الْبُكَاءَ لِقِلَّةِ ذَاكِرِي اللَّهَ فِي ذَلِكَ الْمَكَانِ "، ذِكْرُ طَبَقَةٍ مِنْ تَابِعِي الْمَدِينَةِ مِنَ الْمَعْرُوفِينَ بِالتَّعَبُّدِ وَالنُّسُكِ، وَقَدْ تَقَدَّمَ ذِكْرُ مُتَقَدِّمِيهِمْ فِي جُمْلَةِ طَبَقَةِ الْبَصْرِيِّينَ، وَهُمُ الْفُقَهَاءُ السَّبْعَةُ [١٣٢/٣]

569- Şumayt b. Aclân, Ka'b oğullarının müezzininden bildiriyor: Issız bir bölgede yol alırken ezan okudum. Arkamdan biri: "Allah seni ne güzel terbiye etmiş!" dedi. Dönüp baktığımda Ebû Berze el-Eslemî'yi gördüm. Bana şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kişi ıssız bir bölgede ezan*

okuduğu zaman o bölgede Allah'ı zikredenlerin azlığından dolayı orada ağaç, kum, toprak her ne varsa ağlamaya başlar» buyurduğunu işittim."

Kameti Kim Getirir?

٥٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ رَاشِدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادِ بْنِ أَنْعَمَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ الْحَارِثِ الصُّدَائِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَذَّنَ فَهُوَ أَحَقُّ أَنْ يُقِيمَ "، وَرَوَى الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ الْمَدَنِيِّ، عَنْ مَنْ أَخْبَرَهُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ بِغَيْرِ حَدِيثٍ مُرْسَلٍ [١١٤/٧]

570- Ziyâd b. el-Hâris es-Sudâî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezanı okuyan kişi, kameti getirmede daha fazla hak sahibidir"* buyurmuştur.[1]

Müezzinin Sorumlulukları

٥٧١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ. ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثنا سَعِيدُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ مَرْوَانَ بْنِ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَصْلَتَانِ مُعَلَّقَتَانِ فِي أَعْنَاقِ الْمُؤَذِّنِينَ لِلْمُسْلِمِينَ صَلاتُهُمْ، وَصِيَامُهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي رَوَّادٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مَرْوَانُ [١٩٨/٨]

571- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki şey müslümanların müezzinlerinin sorumluluğundadır. Bunlar da namaz ve oruçtur"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî 1/383 (199), İbn Mâce 1/237 (717) ve Ahmed, *Müsned* 4/209 (17550).

[2] İbn Mâce 1/236 (712).

Müezzinler

٥٧٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُ عِبَادِ اللَّهِ الَّذِينَ يُرَاعُونَ الشَّمْسَ، وَالْقَمَرَ، وَالأَهِلَّةَ لِذِكْرِ اللَّهِ "، تَفَرَّدَ سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ بِرَفْعِهِ، وَرَوَاهُ خَلادٌ، وَغَيْرُهُ، عَنْ مِسْعَرٍ مَوْقُوفًا [٢٢٧/٧]

572- Abdullah b. Ebî Evfâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın en hayırlı kulları Allah'ın zikri için Güneş'i, Ay'ı ve ayların başlangıcını (ibadet vakitlerini) gözetleyen kişilerdir"* buyurmuştur.

İmamlar ve Müezzinler

٥٧٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا / أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَذِّنُ أَمِينٌ، أَرْشَدَ اللَّهُ الأَئِمَّةَ وَأَعَانَ الْمُؤَذِّنِينَ "، رَوَاهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَحَدِيثُ فُضَيْلٌ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيِّ [١١٨/٨]

573- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmam (cemaatin namazının sıhhatinden) sorumlu, müezzin ise (namaz vakitlerini bildirmekle) görevlidir. Allah imamları doğru yola iletsin, müezzinlere de yardım etsin"* buyurmuştur.[1]

٥٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ الْحَافِظُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا الأَوْزَاعِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، هَكَذَا قَالَ لَنَا عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُوسُفَ الْبَصْرِيُّ، ثنا بُنْدَارُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا مُؤَمَّلٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ،

---

[1] Ebû Dâvud 1/140 (517), Tirmizî 1/402 (207) ve Ahmed, *Müsned* 2/311 (7187).

اللَّهُمَّ أَرْشِدِ الأَئِمَّةَ، وَاغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِينَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ وَكِيعٌ، وَابْنُ مَهْدِيٍّ، وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ وَقَبِيصَةُ فِي آخَرِينَ عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ النَّاسُ، مِنْهُمْ: سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، وَشُعْبَةُ، وَشَرِيكٌ، وَهُشَيْمٌ، وَالأَوْزَاعِيُّ، وَصَدَقَةُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ، وَأَبُو الأَشْهَبِ جَعْفَرُ بْنُ حَيَّانَ، وَزَائِدَةُ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَأَبُو حَمْزَةَ، وَأَبُو شِهَابٍ، وَسَنْدَلٌ، وَحِبَّانُ ابْنَا عَلِيٍّ فِي آخَرِينَ [٨٧/٧]

574- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmam (cemaatin namazının sıhhatinden) sorumlu, müezzin ise (namaz vakitlerini bildirmekle) görevlidir. Allahım! İmamları doğru yola ilet, müezzinleri de bağışla"* buyurmuştur.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٥٧٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ عَبْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرَّاءُ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مُسْلِمٍ الْمُقْرِي، حَدَّثَنَا بَحْرٌ السَّقَّا، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ فُرَافِصَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ قَالَ: لَوْ لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا مَرَّةً وَمَرَّةً وَمَرَّةً، حَتَّى عَدَّ سَبْعَ مِرَارٍ مَا حَدَّثْتُ بِهِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " ثَلاثَةٌ عَلَى كُثْبَانِ الْمِسْكِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لا يَهُولُهُمُ الْحَزَنُ، وَلا يَفْزَعُونَ حِينَ يَفْزَعُ النَّاسُ: رَجُلٌ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ فَأَمَّ بِهِ قَوْمًا يَطْلُبُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ ﷻ وَمَا عِنْدَهُ، وَرَجُلٌ نَادَى فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ لِلصَّلاةِ يَطْلُبُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ ﷻ وَمَا عِنْدَهُ، وَعَبْدٌ مَمْلُوكٌ لَمْ يَمْنَعْهُ رِقُّ الدُّنْيَا عَنْ طَاعَةِ رَبِّهِ ﷻ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَارِثُ بْنُ مُسْلِمٍ الرَّازِيُّ [٣١٨/٣]

575- Atâ bildiriyor: İbn Ömer: "Şâyet Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bunu bir değil, iki değil, üç değil, dört değil, beş değil, altı değil yedi defa işitmemiş olsaydım size aktarmazdım" dedi ve şöyle devam etti: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kıyamet gününde üç kişi misk yığınlarının üzerinde durur. Bunlar ne üzülür, ne de tüm insanların yaşadığı o korkuyu yaşarlar. Bunlardan biri, Allah rızasını ve katındakilerini umarak Kur'ân öğrenen, öğrendiğiyle de bir topluluğa imam olan kişidir. Diğeri, Allah rızasını ve katındakilerini umarak gecesi ve gündüzüyle her gün beş vakit*

namaza çağıran müezzindir. Bir diğeri de, dünyadaki köleliği Allah'a itaatine engel olmayan köledir."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٥٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَبَّادُ بْنُ أَحْمَدَ الْعَرْزَمِيُّ، قَالَ: ثنا عَمِّي، عَنْ أَبِيهِ، عَمْرِو بْنِ شَمِرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " ثَلاثَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى كُثْبَانٍ مِنَ الْمِسْكِ لا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الأَكْبَرُ، وَلا يَكْتَرِثُونَ لِلْحِسَابِ: رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ مُحْتَسِبًا ثُمَّ أَمَّ بِهِ قَوْمًا، وَرَجُلٌ أَذَّنَ مُحْتَسِبًا، وَمَمْلُوكٌ أَدَّى حَقَّ اللَّهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرُو بْنُ شَمِرٍ [١٠٦/٥]

576- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet gününde üç kişi misk yığınlarının üzerinde durur. Bunlar ne büyük korkunun endişesini taşır, ne de herkesin içinde hesaba getirilirler. Bunlardan biri, Allah rızası için Kur'ân okuyan ve Kur'ân'la bir topluluğa imam olan kişidir. Diğeri, Allah rızası için ezan okuyan müezzindir. Bir diğeri de, hem Allah'a, hem de efendilerine karşı olan sorumluluklarını yerine getiren köledir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Kamet Sonrası Sadece Farz Namazın Kılınması

٥٧٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا هُرَيْمُ بْنُ مِسْعَرٍ التِّرْمِذِيُّ.ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنِ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَلامٍ، قَالا: ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاةُ فَلا صَلاةَ إِلا الْمَكْتُوبَةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ وَزِيَادٍ، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، رَوَاهُ عَنْهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ [١٣٨/٨]

577- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kamet getirildikten sonra farz namazdan başka bir şey kılınmaz"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Tirmizî 4/697 (2566) ve Ahmed, *Müsned* 2/37 (4798).

Tek kanallı bir hadistir.

٥٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَالِمٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ وَرْقَاءَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاةُ فَلا صَلاةَ إِلا الْمَكْتُوبَةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ وَرْقَاءَ، قِيلَ: إِنَّهُ تَفَرَّدَ بِهِ غُنْدَرٌ عَنْهُ [٩/٢٢٢]

578- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kamet getirildikten sonra farz namazdan başka bir şey kılınmaz"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Kametten Sonra Mescidden Çıkmak

٥٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَشَّاءُ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو حَفْصٍ الأَبَّارُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَجُلا خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ حِينَ أَخَذَ الْمُؤَذِّنُ فِي الإِقَامَةِ، فَقَالَ " أَمَّا هَذَا فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، إِلا أَبُو حَفْصٍ، وَعَنْهُ شُرَيْحٌ [١٠/١١٤]

579- Ebû Sâlih bildiriyor: Müezzin namaz için kameti getirirken adamın biri Mescid'den çıkınca Ebû Hureyre: "Bu adam Ebu'l-Kâsım'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı geldi" dedi.[2]

Avret

٥٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ، عَنْ زُرْعَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَرْهَدَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ جَرْهَدُ مِنْ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ، وَإِنَّهُ قَالَ: جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عِنْدَنَا وَفَخِذِي مُنْكَشِفَةٌ، فَقَالَ: " أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْفَخِذَ عَوْرَةٌ " [١/٣٥٣]

---

[1] Müslim (63/710), Ebû Dâvud 2/22 (1266), Tirmizî 2/282 (421) ve Ahmed, *Müsned* 2/442 (8400).

[2] Müslim (258 (655), Ebû Dâvud 1/145 (536), Nesâî (2/24) ve Ahmed, *Müsned* 2/541 (9335).

580- Zür'a b. Abdirrahman b. Cerhed, (Suffe ashâbından biri olan) babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımızda oturduğunda uyluğum açıkta kalmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uyluğun da avretten olduğunu bilmiyor musun?"* buyurdu.[1]

Namaz İçin Gerekli Giysi

٥٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَاتِمٍ الْعَلافُ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُصَلِّي أَحَدُنَا فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ؟، قَالَ: " أَوَكُلُّكُمْ يَجِدُ ثَوْبَيْنِ؟ [٣٠٧/٦] "

581- Ebû Hureyre der ki: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Tek giysi içinde namaz kılabilir miyiz?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hepinizin iki giysisi var mı ki?"* karşılığını verdi.[2]

٥٨٢- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي ثنا وَكِيعٌ، حَدَّثَنِي فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " رَأَيْتُ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ يُصَلُّونَ فِي ثَوْبٍ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَبْلُغُ رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ، فَإِذَا رَكَعَ أَحَدُهُمْ قَبَضَ عَلَيْهِ مَخَافَةَ أَنْ تَبْدُوَ عَوْرَتُهُ " [٣٤٠/١]

582- Ebû Hureyre der ki: "Suffe ahalisinden yetmiş kişinin tek bir giysi ile namaz kıldığına şahit olmuşumdur. Bu giysi de kimilerinin dizine kadar, kimilerine de daha uzun gelirdi. İçlerinden biri rükûya gittiği zaman da avret yerleri görünmesin diye giysiyi iyice üzerine toplardı."[3]

٥٨٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: " كَانَ عَامَّةُ مَنْ يُصَلِّي خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَصْحَابَ الْعَقْدِ "، قُلْتُ: وَمَا أَصْحَابُ الْعَقْدِ؟ قَالَ: " لَمْ يَكُنْ لأَحَدِهِمْ إِلا ثَوْبٌ

---

[1] Ebû Dâvud 4/39 (4014) ve Ahmed, *Müsned* 3/581 (15932).

[2] Buhârî (358), Müslim (275/515) ve İbn Mâce 1/333 (1047).

[3] Buhârî (442).

وَاحِدٌ كَانَ يَعْقِدُهُ عَلَى عُنُقِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ [٢٥١/٣]

583- Ebû Hâzım der ki: Sehl b. Sa'd: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz kılanların geneli düğümlü kişilerdi" dedi. Ona: "Düğümlü olmalarından kasıt nedir?" diye sorduğumda: "Çoğunun sadece tek bir giysisi vardı ve iki ucunu omuzlarında düğümlerlerdi" dedi.[1]

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٥٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي غِيَاثٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَمْرٍو، ثنا عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ أَبِي هَمَّامٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي يَحْيَى، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، " أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُتَوَشِّحًا بِهِ، قَدْ خَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ [٣٦٠/٥]

584- Ömer b. Ebî Seleme der ki: "Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) tek parçalık giysi içinde, iki ucunu omuzlarında bağlamış bir şekilde namaz kılarken gördüm."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٥٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " خَرَجَ مُتَوَكِّئًا عَلَى أُسَامَةَ مُتَوَشِّحًا بِثَوْبٍ قِطْرِيٍّ فَصَلَّى بِهِمْ " [٢٦٣/٦]

585- Enes b. Mâlik bildiriyor: "(Hastalığı sırasında) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Usâme'ye dayanmış bir şekilde çıktı. Üzerinde (Yemen kumaşından) *kıtrî* türü bir giysi vardı. İki ucunu omuzlarında bağlamıştı ve bu şekilde cemaate namazı kıldırdı."[3]

٥٨٦- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، قَالا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ،

---

[1] Buhârî (362) ve Müslim (133/441).

[2] Buhârî (356) ve Müslim (278/517).

[3] Ahmed, *Müsned* 3/293 (13516).

عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُتَوَشِّحًا بِهِ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَالنَّاسُ، وَدَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ [١٢١/٨]

586- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) tek parçalık giysi içinde, iki ucunu omuzlarında bağlamış bir şekilde namaz kılarken gördüm."[1]

٥٨٧- أُخْبِرْتُ عَنِ الْمَسْعَى حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو الضَّبِّيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُمَرُ أَوْ عَمْرُو بْنُ كَثِيرٍ، حدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ كَيْسَانَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يُصَلِّي الظُّهْرَ عِنْدَ الْبِئْرِ الْعُلْيَا بِالأَبْطَحِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُلَبِّيًا بِهِ " [٤٤/٩]

587- Abdurrahman b. Keysân, babasından bildiriyor: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Abtah'ta üstteki kuyunun yanında uçlarını boynunda topladığı tek bir giysi içinde öğle namazını kıldığını gördüm."

٥٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَبُو جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ، حدَّثَنَا وَرْقَاءُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَانْتَهَيْنَا إِلَى مَشْرَعَةٍ، فَقَالَ: " أَلا تُشْرِعُ يَا جَابِرُ؟ " قَالَ: فَقُلْتُ: بَلَى، قَالَ: فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَشَرَعْتُ، قَالَ: ثُمَّ ذَهَبَ لِحَاجَتِهِ وَوَضَعْتُ لَهُ وَضُوءًا، فَجَاءَ فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ خَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهِ، فَقُمْتُ خَلْفَهُ، فَأَخَذَ بِأُذُنِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ "

588- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir yolculuktayken bir su kenarına ulaştık. Bana: *"Ey Câbir! Deveni suya salmayacak mısın?"* diye sorunca, ben: "Evet, yapacağım" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devesinden inince ben de deveyi suya saldım. Daha sonra Resûlullah (sallallaha aleyhi vesellem) def-i hacet yapmak üzere gitti. Sonra gelip abdest aldı. İki ucunu omuzlarında bağladığı tek bir giysiyle namazı kıldırdı. Onunla namazı kılmak için ben arkasında durdum, ama kulağımdan çekip beni sağ tarafında durdurdu.[2]

---

[1] Buhârî (361) ve Müslim (284/519).

[2] Müslim (196/766) ve Ahmed, *Müsned* 3/431 (14801).

٥٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ الزَّاهِدُ، حدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ قَدْ خَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ " [٩/٢٥١]

589- Ömer b. Ebî Seleme der ki: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) tek parçalık giysi içinde, iki ucunu omuzlarında bağlamış bir şekilde namaz kılarken gördüm."[1]

٥٨٩/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا بُنْدَارٌ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، وأبي سعيد، أن النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، وَقَالَ ابْنُ أَبِي يَعْقُوبَ: عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ بِإِسْنَادِهِ، فَقَالَ: جَابِرٌ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ [٩/٢٧]

589/a- Câbir ile Ebû Saîd der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) tek parçalık bir giysiyle namaz kıldı."

Tek kanallı bir hadistir.

٥٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُفِيدُ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَرَجِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُرَشِيُّ، حدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ الْجُوعِيُّ، حدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي شَمْلَةٍ قَدْ عَقَدَهَا مِنْ خَلْفِهِ " [٩/٣٢٤]

590- Ubâde b. es-Sâmit der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) uçlarını arkasında birbirine bağladığı bir kumaş parçası içinde namaz kıldı."[2]

٥٩١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ، أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُشْتَمِلا بِهِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنْ هِشَامٍ جَمَاعَةٌ [٨/٣١٣]

591- Ömer (b. Ebî Seleme) bildiriyor: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) tek parçalık giysiyle sarınmış bir şekilde namaz kılarken gördüm."[1]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] İbn Mâce 2/1176 (3552).

Sahih sabit bir hadistir.

٥٩٢- أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ صَاعِدٍ، ثنا طَاهِرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ نِزَارٍ، ثنا أَبِي، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَالِمٍ الْقَدَّاحُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: " خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدَةٌ لَيْسَ عَلَيْهِ غَيْرُهَا، فَصَلَّى بِنَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١١٩/٧]

592- Ubâde b. es-Sâmit der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktığında üzerinde sadece bir aba vardı ve onunla bize namazı kıldırdı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٥٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ النَّسَائِيُّ.ح وثنا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، (ح) ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، قال ثنا شيعب بن أيوب قالا: ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عن أبي سَعِيدٍ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُتَوَشِّحًا بِهِ "

593- Ebû Saîd der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdiğimde iki ucunu omuzlarında bağladığı tek parçalık giysi içinde namaz kılıyordu."[3]

٥٩٤- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، قَالا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُتَوَشِّحًا بِهِ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَالنَّاسُ، وَدَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ [١٢١/٨]

594- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) iki ucunu omuzlarında bağladığı tek parçalık giysi içinde namaz kıldığını gördüm."[4]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (356), Müslim (284/519) ve İbn Mâce 1/333 (1048). Hilye'de bulamadım.

[4] Tahrici daha önce yapıldı.

٥٩٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ، وَعَلِيُّ بْنُ حَسَّانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَعْلَى بْنُ الْحَارِثِ الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ غَيْلانَ بْنِ جَامِعٍ، عَنِ ابْنٍ لِعَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُتَوَشِّحًا بِهِ " [٦٢/٩]

595- Ammâr b. Yâsir der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) iki ucunu omuzlarında bağladığı tek parçalık giysi içinde namaz kıldığını gördüm."

Nalınlarla Namaz Kılmak

٥٩٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الثَّقَفِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى وَخَلَعَ نَعْلَيْهِ، فَخَلَعَ النَّاسُ نِعَالَهُمْ [١٩٨/٨]

596- İbn Ömer bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken nalınlarını çıkarınca arkasındaki cemaat de nalınlarını çıkardı."

٥٩٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ، ثنا عِيسَى ابْنُ مُوسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ كُرْزِ بْنِ وَبَرَةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ: " خُذُوا زِينَةَ الصَّلاةِ " قِيلَ: وَمَا زِينَةُ الصَّلاةِ؟ قَالَ: " الْبَسُوا نِعَالَكُمْ فَصَلُّوا فِيهَا " [٨٣/٥]

597- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namaz için süsünüzü takının"* buyurdu. "Namazın süsü nedir?" diye sorulunca: *"Nalınlarınızı giyip onlarla namazı kılın"* buyurdu.

٥٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَيْرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَنْبَأَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيُّ، عَنْ مَكْحُولٍ، أَنَّ مَسْرُوقَ بْنَ الأَجْدَعِ حَدَّثَهُمْ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي حَافِيًا وَمِنْتَعِلا وَيَنْصَرِفُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَقِيَّةَ، عَنِ الزُّبَيْدِيِّ [١٩١/٥]

598- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nalınlarıyla namaz kıldığını gördüğüm gibi çıplak ayakla namaz kıldığını da gördüm. Namazı

bitirdikten sonra sağ taraftan dönüp kalktığını gördüğüm gibi sol taraftan dönüp kalktığını da gördüm."

Tek kanallı bir hadistir.

Seddacede Namaz Kılmak

٥٩٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا عَمِّي سَعِيدُ بْنُ عِيسَى، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يُصَلِّي عَلَى الْخُمْرَةِ وَيَسْجُدُ عَلَيْهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُفَضَّلُ، عَنْ يُونُسَ عَنْهُ [٣٢٣/٨]

599- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seccade üzerinde namaz kılar, üzerine secde ederdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Giysi Üzerine Secde Etmek

٦٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ، ثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ الْفَيَّاضِ الزِّمَّانِيُّ، قَالُوا: ثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، ثَنَا غَالِبٌ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ فَإِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَحَدُنَا أَنْ يُمَكِّنَ وَجْهَهُ مِنَ الأَرْضِ، بَسَطَ ثَوْبَهُ فَسَجَدَ عَلَيْهِ ".رَوَاهُ خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ، عَنْ غَالِبٍ نَحْوَهُ [١٨٦/٦]

600- Enes b. Mâlik der ki: "Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile aşırı sıcaklarda namaz kılardık. Alnımızı yerin sıcaklığından yere koyamadığımız zaman giysiyi serip üzerine secdemizi yapardık."[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 4/301 (4260).

[2] Buhârî (1208) ve Müslim (191/620).

٦٠١- حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بِسْطَامٍ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاسِطِيُّ، قَالا: ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ، عَنْ غَالِبٍ، عَنْ بَكْرٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالظَّهَائِرِ سَجَدْنَا عَلَى ثِيَابِنَا اتِّقَاءَ الْحَرِّ "، لَفْظُ حِبَّانَ [٦/١٨٦]

601- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile aşırı sıcaklarda öğle namazını kıldığımız zaman yerin sıcaklığından korunmak için giysimizin üzerine secdemizi yapardık."[1]

Yaygı Üzerinde Namaz Kılmak

٦٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَمْرٍو، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بِسَاطٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ زَمْعَةُ [٣/٣٥١]

602- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yaygı üzerinde namaz kıldı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٦٠٢/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، " أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي عَلَى الْحَصِيرِ، وَيَضَعُ جَبْهَتَهُ عَلَيْهَا " [٧/١٢٢]

602/a- Nâfi' bildiriyor: "İbn Ömer hasır üzerinde namaz kılar, secdede alnını yine hasırın üzerine koyardı."

[1] Buhârî (542) ve Tirmizî 2/479 (584).

[2] İbn Mâce (1/328), Ahmed, *Müsned* 1/305 (2066) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/344 (11624).

٦٠٢/ب- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، " يُصَلِّي عَلَى عَبْقَرِيٍّ " [١٢٢/٧]

602/b- Abdullah b. Ammâr der ki: "Hz. Ömer'in kilim üzerinde namaz kıldığını gördüm."

Sütre

٦٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ الْيَمَانِ، وَحَدَّثَنَا الْحَسَينُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رَزِينٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَاتِمٍ، قَالا: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عِيسَى بْنِ مُوسَى بْنِ إِيَاسٍ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ سَهْلٍ، عَنْ سَعْدٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى سُتْرَةٍ، فَلْيَدْنُ مِنْهَا لا يَقْطَعُ الشَّيْطَانُ عَلَيْهِ صَلاتَهُ "، كَذَا قَالَ إِسْمَاعِيلُ، عَنْ سَهْلٍ، عَنْ سَعْدٍ، وَتَابَعَهُ عَلَيْهِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، وَاخْتُلِفَ عَلَى صَفْوَانَ فِيهِ، فَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي عُيَيْنَةَ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ سَهْلٍ، وَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلِ بْنِ حَنِيفٍ، عَنْ أَبِيهِ، نَحْوَهُ [١٦٥/٣]

603- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz sütreye doğru namaz kıldığı zaman ona iyice yaklaşsın ki şeytan onun namazını kesmesin"* buyurmuştur.

٦٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالأَبْطَحِ بَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةٌ أَوْ شَبِيهٌ بِعَنَزَةٍ، وَالطَّرِيقُ مِنْ وَرَائِهَا، وَالْمَرْأَةُ " [٢٥٧/٧]

604- Avn b. Ebî Cuhayfe, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Abtah'ta bize namazı kıldırırken önünde sütre olarak sopa veya ona benzer bir şey dikilmişti. Sopa ötesinden yol ve kadınlar geçiyordu."[1]

---

[1] Buhârî (495) ve Müslim (252/503).

٦٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ تُرْكَزُ لَهُ الْحَرْبَةُ فِي الْعِيدَيْنِ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ، إِلا مُحَمَّدَ بْنَ بِشْرٍ [٧/٢٦٦]

605- İbn Ömer bildiriyor: "Bayram namazlarında Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sütre olarak mızrak dikilir ve ona doğru namazı kıldırırdı."[1]

٦٠٦- أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنِي أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَلِيٍّ، حَدَّثَنِي أَبُو طَالِبِ بْنُ سَوَادَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَمَاعَةَ، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى بِمَكَّةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ تَمَّامِ بْنِ نَجِيحٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " رُكِزَتِ الْحَرْبَةُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَصَلَّى إِلَيْهَا، وَالْحِمَارُ مِنْ وَرَائِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ خَلادٌ [٧/١٢٣]

606- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne sütre olarak bir mızrak dikildi ve ona doğru namazı kıldı. Merkep de mızrağın gerisinde duruyordu."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Namazı Kesen (Bazan) Şeyler

٦٠٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا أَبُو عُمَيْرِ بن النَّحَّاسُ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَقْطَعُ الصَّلاةَ الْحِمَارُ وَالْمَرْأَةُ وَالْكَلْبُ الأَسْوَدُ "، قُلْتُ: مَا بَالُ الأَسْوَدِ مِنَ الأَحْمَرِ وَالأَصْفَرِ، فَقَالَ: سَأَلْتَنِي كَمَا سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " الْكَلْبُ الأَسْوَدُ شَيْطَانٌ " [٦/١٣٢]

607- Abdullah b. es-Sâmit bildiriyor: Ebû Zer: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kişinin önünden geçen merkep, kadın ve siyah köpek namazını bozar*» buyurdu" dedi. Ona: "Siyah köpeğin kırmızı veya sarı köpekten ne farkı var

---

[1] Buhârî (498) ve Müslim (245/501).

[2] İbn Mâce 1/414 (1306).

ki?" diye sorduğumda, Ebû Zer şu karşılığı verdi: "Yeğenim! Ben de Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) aynısını sorduğumda: «*Siyah köpek şeytandır*» buyurdu."[1]

٦٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَحْيَى، قَالَ شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ، يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَقْطَعُ الصَّلاةَ الْمَرْأَةُ وَالْحَائِضُ وَالْكَلْبُ "، قَالَ يَحْيَى: وَأَنَا أُوقِفُهُ [٣٨٧/٨]

608- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Kişinin önünden geçen hayızlı kadın ve köpek namazını bozar*" buyurmuştur.[2]

٦٠٩- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: ثنا زَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ يَحْيَى الْجَزَّارِ، عَنْ أَبِي الصَّهْبَاءِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: " أَقْبَلْتُ عَلَى حِمَارٍ وَمَعِي رَدِيفٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي فِي أَرْضٍ خَلاءٍ، فَنَزَلْنَا ثُمَّ جِئْنَا حَتَّى دَخَلْنَا فِي الصَّلاةِ، وَتَرَكْتُ الْحِمَارَ قُدَّامَهُمْ فَمَا بَالَى ذَلِكَ، وَأَقْبَلَتْ جَارِيَتَانِ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ تَشْتَدَّانِ تَتْبَعْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى، حَتَّى انْتَهَيَتَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ يُصَلِّي، فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا فَمَا بَالَى ذَلِكَ "، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: اخْتُلِفَ فِي أَبِي الصَّهْبَاءِ هَذَا، فَقِيلَ: إِنَّهُ صِلَةُ، وَقِيلَ: بَلْ هُوَ صُهَيْبٌ، وَمِمَّا دَلَّ عَلَى أَنَّهُ صِلَةُ مَا

609- İbn Abbâs der ki: Abdulmuttalib oğullarından bir çocukla birlikte bir merkebe binmiştik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) boş bir arazide namaz kıldırıyordu. Merkepten indik ve gelip cemaate katıldık. Merkebi önlerinde bırakmama rağmen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buna aldırmadı. Yine bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'de namazı kıldırırken Abdulmuttalib oğullarından iki küçük kız peş peşe koşarak geldiler ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) dizlerinden tuttular. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onları birbirinden ayırıp secdeye gitti ve namazını bozmadı.[3]

---

[1] Müslim (265/510), Ebû Dâvud 1/184 (702), Tirmizî 2/161 (338) ve Ahmed, *Müsned* 5/178 (21381).

[2] Ebû Dâvud 1/184 (703), Nesâî (2/50) ve İbn Mâce 1/305 (949).

[3] Ebû Dâvud 1/187 (716) ve Ahmed, *Müsned* 1/400 (2808).

٦١٠- حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ يَحْيَى الْجَزَّارِ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ قُرَى الْبَصْرَةِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، بِنَحْوٍ مِنْ ذَلِكَ [٢/٢٤٢]

610- Başka bir kanalla İbn Abbâs'tan aynısı aktarılmıştır.[1]

Mescidler

٦١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا عَبْدِ الرَّحْمَنِ.ح وثنا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُشَنِي، عَنْ بِشْرِ بْنِ حَيانَ، قَالَ: جَاءَنِي وَاثِلَةُ بْنُ الأَسْقَعُ وَنَحْنُ نَبْنِي مَسْجِدَنَا فَسَلَّمَ عَلَيْنَا، ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ يَبْنِي مَسْجِدًا يُصَلَّى فِيهِ، بَنَى اللَّهُ تَعَالَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ أَفْضَلَ مِنْهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْخُشَنِي، عَنْ بِشْرٍ [٨/٣١٩]

611- Bişr b. Hayyân der ki: Bir mescid inşa ediyorken Vâsile b. el-Eska' yanımıza geldi. Selam verip şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«İçinde namaz kılmak için bir mescid inşa eden kişiye Allah cennette daha güzel bir ev inşa eder»* buyurduğunu işittim."[2]

٦١٢- ثنا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا أَبُو أَيُّوبَ سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ الْمُحَارِبِيِّ ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا وَلَوْ مِفْحَصَ قَطَاةٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَكَمُ، وَرَوَاهُ أَبُو زُرْعَةَ الرَّازِيُّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الدِّمَشْقِيِّ مِثْلَهُ [٥/٢٤]

612- Ebû Bekr es-Sıddîk'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah rızası için kaya kuşu yuvası kadar dahi olsa bir mescid inşa eden kişiye Allah cennette bir ev inşa eder"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 3/595 (16011).

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* 7/146 (7114).

٦١٣- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهِيعَةَ.رَوَاهُ عَنْهُ الْكِبَارُ ابْنُ الْمُبَارَكِ، وَابْنُ وَهْبٍ [١٨٠/٢]

613- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah rızası için bir mescid inşa eden kişiye Allah cennette bir ev inşa eder"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٦١٤- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، ثنا قطبة بن عبد العزيز عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا وَلَوْ مَفْحَصِ قَطَاةٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "، رَوَاهُ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنِ الأَعْمَشِ مَوْقُوفًا كَرِوَايَةِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ مَرْفُوعًا [٢١٧/٤]

614- Ebû Zer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah rızası için kaya kuşu yuvası kadar dahi olsa bir mescid inşa eden kişiye Allah cennette bir ev inşa eder"* buyurmuştur.[2]

Bu hadis, başka bir kanalla sahabi sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

٦١٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ النَّهْدِيُّ، قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا وَلَوْ مِثْلَ مَفْحَصِ الْقَطَاةِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "، هَكَذَا رَوَاهُ الْفِرْيَابِيُّ وَالنَّاسُ مَوْقُوفًا عَلَى الثَّوْرِيِّ، وَلَمْ

---

[1] İbn Mâce 1/243 (737).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

يَرْفَعْهُ مِنْ أَصْحَابِهِ عَنْهُ إِلا وَكِيعٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَدَوِيُّ، رَوَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَقُطْبَةُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنِ الأَعْمَشِ مَرْفُوعًا [٤/٢١٧]

615- Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah rızası için kaya kuşu yuvası kadar dahi olsa bir mescid inşa eden kişiye Allah cennette bir ev inşa eder"* buyurmuştur.[1]

Bu hadis, başka bir kanalla sahabi sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

٦١٦- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّاقِدُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عِيسَى بْنِ الْمُخْتَارِ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا كَمَفْحَصِ قَطَاةٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "، هَكَذَا رَوَاهُ ابْنُ أَبِي لَيْلَى مَوْقُوفًا عَلَى عَائِشَةَ، وَرَوَاهُ حَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ عَنِ الْحَكَمِ مَرْفُوعًا، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، فَرَفَعَهُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ وَلَمْ يَذْكُرْ إِبْرَاهِيمَ [٤/٢١٩]

616- Hz. Âişe der ki: "Allah rızası için kaya kuşu yuvası kadar dahi olsa bir mescid inşa eden kişiye Allah cennette bir ev inşa eder."[2]

Bu hadis, başka bir kanalla Resûlullah'ın sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

٦١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْقَزَّازُ، قَالَ: ثنا جَنْدَلُ بْنُ وَالِقٍ، قَالَ: ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ابْنُوا الْمَسَاجِدَ وَاتَّخِذُوهَا جُمًّا "، رَوَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ هُرَيْمٍ، عَنْ لَيْثٍ، وَرَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي جَمْرَةَ، عَنْ لَيْثٍ [٣/١١]

617- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescidler inşa edin, ancak onları yüksek duvarlı yapmayın"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 7/11 (7005).

[3] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 2/615 (4300).

Mescidlerde Yasaklanan Şeyler

٦١٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَجَلِيُّ الْخَرَّازُ، قَالَ: ثنا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا سَاءَ عَمَلُ قَوْمٍ إِلا زَخْرَفُوا مَسَاجِدَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو وَأَبِي إِسْحَاقَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَبْدُ الْكَرِيمِ [١٥٢/٤]

618- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ameli bozulan bir topluluk mescidlerini süslemeye kalkışır"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٦١٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي فَزَارَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أُمِرْتُ بِتَشْيِيدِ الْمَسَاجِدِ "، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: لَتُزَخْرِفُنَّهَا كَمَا تُزَخْرِفُ الْيَهُودُ، وَالنَّصَارَى، لَمْ يُوصِلْهُ إِلا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْجَبَّارِ، وَغَيْرُهُ فَوَقَفَهُ عَلَى يَزِيدَ [٣١٣/٧]

619- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden mescidleri süslemem istenmedi"* buyurdu.[2] Sizler de zaman gelecek Yahudi ve Hıristiyanların kendi mabetlerini süsledikleri gibi mescidlerinizi süsleyeceksiniz.

Mescide Girerken Nalınları Kontrol Etmek

٦٢٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ الْخَطِيبُ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ الشُّمُومِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ هَاشِمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَفَقَّدُوا نِعَالَكُمْ عِنْدَ أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الشُّمُومِيِّ [٢٦٩/٧]

---

[1] İbn Mâce 1/244 (741).

[2] Ebû Dâvud 1/119 (448) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 2/615 (4298).

620- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescidlerin kapılarında nalınlarınızı(n altında pislik olup olmadığını) kontrol edin"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٦٢١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَعْمَرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ حَفْصِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ عَفَّانَ صِهْرُ الأَوْزَاعِيِّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مَزِيدٍ، عَنِ ابْنِ جَابِرٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ، فَنَظَرَ فِي أَسْفَلِ خُفَّيْهِ أَوْ نَعْلَيْهِ، تَقُولُ الْمَلائِكَةُ: طِبْتَ وَطَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ، ادْخُلْ بِسَلامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُقْبَةَ وَعَطَاءٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٠٣/٥]

621- Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi mescide girerken mestlerinin veya nalınlarının altını kontrol ettiği zaman melekler «Sen cennete, cennet sana hoş olsun! Selametle gir» derler"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Mescidleri İhya Etmek

٦٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ الْعَبْسِيُّ، قَالا: ثنا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، ثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عُمَّارُ مَسَاجِدِ اللَّهِ، وَقَالَ الْعَبْسِيُّ: عُمَّارُ بُيُوتِ اللَّهِ، هُمْ أَهْلُ اللَّهِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ " [١٧٣/٦]

622- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın mescidlerini"* veya: *"Evlerini ihya edenler Allah'ın yakınlarıdır! Allah'ın yakınlarıdır!"* buyurmuştur.

٦٢٣- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو الْحَسَنِ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ الْحَرِيشِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثَنَا صَالِحٌ، ثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، قَالَ: كَتَبَ سَلْمَانُ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ: يَا أَخِي، عَلَيْكَ بِالْمَسْجِدِ فَالْزَمْهُ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمَسْجِدُ بَيْتُ كُلِّ مُؤْمِنٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٧٦/٦]

623- Ebû Osman der ki: Selmân, Ebu'd-Derdâ'ya şöyle bir mektup yazdı: "Kardeşim! Mescidlerden uzak durma ve devamlı olarak oraya git. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Mescid, mümin olan her bir kişinin evidir»* buyurduğunu işittim."

Tek kanallı bir hadistir.

٦٢٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، وحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْحَكَمِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ صَاحِبٍ لَهُ، أَنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ كَتَبَ إِلَى سَلْمَانَ: " وَيَا أَخِي، اغْتَنِمْ صِحَّتَكَ وَفَرَاغَكَ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ بِكَ مِنَ الْبَلاءِ مَا لا يَسْتَطِيعُ الْعِبَادُ رَدَّهُ، وَاغْتَنِمْ دَعْوَةَ الْمُبْتَلَى وَيَا أَخِي، لِيَكُنِ الْمَسْجِدُ بَيْتَكَ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الْمَسَاجِدَ بَيْتُ كُلِّ تَقِيٍّ "، وَقَدْ ضَمِنَ اللَّهُ ﷻ لِمَنْ كَانَتِ الْمَسَاجِدُ بُيُوتَهُمْ بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالْجَوَازِ عَلَى الصِّرَاطِ إِلَى رِضْوَانِ الرَّبِّ ﷻ [١/٢١٤]

624- Ma'mer, bir arkadaşından naklediyor: Ebu'd-Derdâ, Selmân'a şöyle yazdı: "Kardeşim! Kulların engel olamayacağı belalar üzerine inmeden, sıhhatinin ve boş vaktinin değerini bil. Belaya maruz kalanın da duasının kıymetini bil. Kardeşim! Mescid evin olsun. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Mescidler, takvalı olan her bir kişinin evidir. Allah, mescidleri ev edinenlere gönül huzuru, rahatlık içinde sırat köprüsünden Rabbinin rızasına doğru geçmesini garanti etmiştir»* buyurduğunu işittim."

٦٢٥- ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ، ثنا بَقِيَّةُ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي السَّمْحِ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَقُولُ اللَّهُ ﷻ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: " أَيْنَ جِيرَانِي؟ " فَتَقُولُ الْمَلائِكَةُ: وَمَنْ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ جَارَكَ؟ فَيَقُولُ: " عُمَّارُ مَسْجِدِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْهَيْثَمِ سُلَيْمَانِ بْنِ عَمْرٍو الْعُتْوَارِيِّ لا أَعْلَمُ رَوَاهُ لَهُ رَاوٍ إِلا دَرَّاجًا [١٠/٢١٣]

625- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah kıyamet günü: «Komşularım nerede?» diye sorar. Melekler: «Kim senin komşun olabilir ki?» deyince, Allah: «Mescidimi ihya eden kişidir» buyurur."*

Tek kanallı bir hadistir.

٦٢٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الْمَقْدِسِيُّ، ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالإِيمَانِ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ﴾ " [٣٢٧/٨]

626- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mescide devam ettiğini gördüğünüz kişinin imanlı biri olduğuna şahadet edebilirsiniz. Zira Allah:* **«Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder»**[1] *buyurur."*[2]

Tahiyyetu'l-Mescid

٦٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زُهَيْرٍ الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ وَكَانَ امْرَأً ذَا هَيْئَةٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا قَتَادَةَ الأَنْصَارِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ "، رَوَاهُ أَبُو الأَسْوَدِ، عَنْ عَامِرٍ،

627- Ebû Katâde el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz mescide girdiği zaman iki rekat namaz kılmadan oturmasın"* buyurmuştur.[3]

٦٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [١٦٨/٣]

---

1 Tevbe Sur. 17

2 Tirmizî 5/277 (3093), İbn Mâce 1/263 (802) ve Ahmed, *Müsned* 3/84 (11657).

3 Buhârî (1167) ve Müslim (69/714).

628- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı aktarılmıştır.[1]

٦٢٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ كَوْثَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، قَالا: أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ "، رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ عَامِرٍ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَنْ عَامِرٍ، زِيَادُ بْنُ سَعْدٍ، وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَعُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ، وَرَبِيعَةُ بْنُ عُثْمَانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ، فِي آخَرِينَ [١٦٨/٣]

629- Ebû Katâde el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz mescide girdiği zaman oturmadan önce iki rekat namaz kılsın"* buyurmuştur.[2]

٦٣٠- حدثنا أبو بكر بن خلاد ، ثنا أحمد بن علي الخزاز ، ثنا مليح بن وكيع ، ثنا أبي ، عن شعبة ، عن محارب بن دثار ، عن جابر ، لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ أَمَرَنِي فَصَلَّيْتُ فِي الْمَسْجِدِ رَكْعَتَيْنِ.

630- Câbir der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye geldiği zaman bana verdiği emirle Mescid'e gidip iki rekat namaz kıldım."

Kıble

٦٣١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " بَيْنَمَا النَّاسُ بِقُبَاءَ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ، وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ، فَاسْتَقْبِلُوهَا، وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّامِ، فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ " [١٥٨/٩]

631- İbn Ömer der ki: Müslümanlar Kubâ'da sabah namazını kılarken yanlarına biri geldi ve: "Gece vakti Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) vahiy indi. İnen vahiyde de namazlarda kıble olarak Kâbe'ye doğru yönelmesi

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

emredildi. Onun için siz de Kâbe'ye doğru dönün" dedi. O sırada cemaat Şam'a (Beytu'l-Makdis'e) doğru namazını kılmaktaydı. Bu sözün ardından (namazlarını bozmadan) Kâbe'ye doğru döndüler.[1]

Kıbleyi Bulamamak

٦٣٢- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ السَّمَّانُ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ سَوْدَاءَ مُظْلِمَةٍ، فَنَزَلْنَا مَنْزِلا فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَحْمِلُ الْحِجَارَةَ فَيَجْعَلُهُ مَسْجِدًا فَيُصَلِّي إِلَيْهِ، فَلَمَّا أَصْبَحْنَا إِذَا نَحْنُ عَلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، صَلَّيْنَا لَيْلَتَنَا هَذِهِ لِغَيْرِ الْقِبْلَةِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ: ﴿وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ﴾ " [١٧٩/١]

632- Abdullah b. Âmir b. Rabîa, babasından bildiriyor: Karanlık bir gecede Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir yolculuktaydık. Mola verdiğimizde her birimiz taş toplamaya ve topladığı taşlara doğru namaz kılmaya başladı. Sabah olunca kıbleden başka bir yöne namaz kıldığımızı anladık. "Ey Allah'ın Resûlü! Dün gece namazlarımızı kıbleden başka bir yöne kılmışız" dediğimizde Allah: **"Doğu da batı da Allah'ındır, nereye dönerseniz Allah'ın yönü orasıdır"**[2] âyetini indirdi.[3]

٦٣٢/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثنا جَرِيرٌ، حدَّثنا قَابُوسُ بْنُ أَبِي ظَبْيَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَصْلُحُ قِبْلَتَانِ بِأَرْضٍ، وَلَيْسَ عَلَى مُسْلِمٍ جِزْيَةٌ " [٢٣٢/٩]

632/a- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir bölgede iki kıble olmaz. Müslüman da cizye vermez"* buyurmuştur.

---

[1] Buhârî (403), Müslim (13/526) ve Tirmizî 2/170 (341).

[2] Bakara Sur. 115

[3] İbn Mâce 1/326 (1020) ve Tirmizî 5/205 (2957).

Mesciddeki Pislikleri Temizlemek

٦٣٣- حَدَّثَنَا محمد بأحمد بن الحسن ثنا بشر بن موسى ثناخلاد بن يحيى ثنا عبدالعزيز بن أبي رواد عن نافع عن ابن عمر أَنَّ النَّبِيَّ رَأَى نُخَامَةً فِي المَسْجِدِ فَأَخَذَ عُودًا فَمَشَى إِلَيْهَا فَحَتَّهَا ثُمَّ دَعَا بِخَلُوقٍ فَخَلَّقَ ذَلِكَ الْمَكَانَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: " إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ أَقْبَلَ اللهُ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ فَلَا يَتَنَخِمَنَّ أَحَدُكُمْ قِبْلَتَهُ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ "

633- İbn Ömer bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'de bir balgam görünce bir değnek alıp ona doğru gitti ve elindeki değnekle onu kazıyıp temizledi. Sonra (bir çeşit koku olan) halûk getirilmesini söyledi. Getirilen halûku oraya sürdükten sonra cemaate döndü ve şöyle buyurdu: *"Biriniz namaza durduğu zaman Allah da karşısında duruyor demektir. Bundan dolayı kimse kıble (ön) tarafına veya sağ tarafına tükürmesin."*[1]

٦٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَوَّارٍ الْخَطِيبُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ رُمَيْسٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَأَى بُصَاقًا فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَحَكَّهُ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: " إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ يُصَلِّي فَلا يَبْصُقْ قِبَلَ وَجْهِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قِبَلَ وَجْهِهِ " [١٦٠/٩]

634- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'in kıble tarafında tükürük görünce kazıyıp temizledi. Sonra cemaate dönüp: *"Biriniz namaz kılarken ön (kıble) tarafına tükürmesin, zira karşısında Allah duruyor gibidir"* buyurdu.[2]

Pis Kokulu Bir Şey Yiyip Mescide Gitmek

٦٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ نُوحٍ، أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ، سَمِعَ جَابِرًا، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ، فَلا يَغْشَنَا فِي مَسْجِدِنَا، فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ الْمُسْلِمُ "،

---

[1] Buhârî (753), Müslim (51/547) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (2/365).

[2] Müslim (50/547) ve Nesâî (2/40).

صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْهُ حَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ، عَنْ رَوْحِ بْنِ عُبَادَةَ، عَنْهُ [٣/٣٢٤]

635- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu bitkiden (sarımsaktan) yiyen kişi Mescid'imize gelmesin. Zira müslümanların rahatsız olduğu şeyden melekler de rahatsız olur"* buyurmuştur.[1]

Mezarlıkta Namaz Kılmak

٦٣٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّكَنِ الأَيْلِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَتَّخِذُوا قَبْرِي عِيدًا، لَعَنَ اللَّهُ قَوْمًا اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُصَلُّونَ إِلَيْهَا، وَصَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ وَلا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِهِ عَبْدِ اللَّهِ [٦/٢٨٣]

636- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kabrimi şenlik yerine çevirmeyin! Allah peygamberlerinin kabirlerini mescidlere çevirip orada namaz kılan topluluklara lanet etmiştir. Evlerinizde de namaz kılın ve içinde mezarlıklar yapmayın."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٦٣٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارَةَ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تُصَلُّوا عَلَى الْقُبُورِ وَلا تَجْلِسُوا عَلَيْهَا " [٢/١٩]-

637- Ebû Mersed el-Ğanevî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mezarlıklarda namaz kılmayın ve mezarların üzerinde oturmayın"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Müslim (74/564) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 3/108 (5054).

[2] Ebû Dâvud 2/225 (2042) ve Ahmed, *Müsned* 2/487 (8825).

[3] Müslim (97/972), Ebû Dâvud 3/214 (3229), Tirmizî 3/358 (1050) ve Ahmed, *Müsned* 4/166 (17220).

٦٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا حَمْزَةُ بْنُ الْمُغِيرَةِ الْكُوفِيُّ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَجْعَلُوا قَبْرِي وَثَنًا، لَعَنَ اللَّهُ قَوْمًا اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَمْزَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سُفْيَانُ [٣١٧/٧]

638- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mezarımı (kendisine doğru namaz kılınan) bir puta dönüştürmeyin! Allah peygamberlerinin mezarlarını mescid edinen topluluklara lanet etsin!"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٦٣٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْمُونٍ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ ضُمْرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ، قَالَ: آخِرُ مَا تَكَلَّمَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ: " أَخْرِجُوا يَهُودَ أَهْلِ الْحِجَازِ، وَأَهْلِ نَجْرَانَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ، وَاعْلَمُوا إِنَّ شِرَارَ النَّاسِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ [٣٨٥/٨]

639- Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) son sözleri şunlardı: *"Hicaz Yahudileri ile Necrân ahalisini Arap yarımadasından çıkarın. Bilin ki insanların en kötüleri, peygamberlerinin mezarlarını mescid edinen kişilerdir."*[1]

٦٣٩/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالُوا: ثنا وَكِيعٌ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْمُونٍ مَوْلَى آلِ سَمُرَةَ، عَنْ سَعْدُ بْنُ سَمُرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ، قَالَ: إِنَّ آخِرَ مَا تَكَلَّمَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَخْرِجُوا يَهُودَ الْحِجَازِ وَأَهْلَ نَجْرَانَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ " [٣٧٢/٨]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/248 (1696).

639/a- Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) son sözleri: *"Hicaz Yahudileri ile Necrân ahalisini Arap yarımadasından çıkarın"* şeklindeydi.

٦٤٠- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: آخِرُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ " [٥٣/٩]

640- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) son işittiğim söz: *"Allah, Yahudilere lanet etsin! Zira peygamberlerinin kabirlerini ibadet yeri edindiler"* şeklindeydi.[1]

Mescidlerde Uyumak

٦٤١- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ الْجُنَيْدِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِي الأَخْضَرِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " كُنْتُ شَابًّا أَعْزَبَ أَبِيتُ فِي الْمَسْجِدِ وَأَحْتَلِمُ، فَتُقْبِلُ الْكِلابُ فِيهِ وَتُدْبِرُ وَلا يُنْضَحُ وَلا يُرَشُّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، لَفْظُ النَّضْحِ وَالرَّشِّ لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا عَنْ صَالِحٍ [٢٨٩/٨]

641- Sâlim, babasından bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bekar bir genç iken Mescid'de uyur, bazen ihtilam olurdum. Köpekler de Mescid'e girip çıkardı, ancak bundan dolayı zemini ne yıkarlar, ne de su serperlerdi."[2]

٦٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ، حَدَّثَنَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، حَدَّثَتْنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ يَزِيدَ، " أَنَّ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْ خِدْمَتِهِ أَوَى إِلَى الْمَسْجِدِ فَكَانَ هُوَ بَيْتَهُ فَاضْطَجَعَ فِيهِ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَوَجَدَ أَبَا ذَرٍّ

---

[1] Buhârî (1330) ve Müslim (19/529).

[2] Ebû Dâvud 1/102 (382) ve Ahmed, *Müsned* 2/97 (5388).

نَائِمًا مُنْجَدِلا فِي الْمَسْجِدِ فَرَكَلَهُ بِرِجْلِهِ حَتَّى اسْتَوَى جَالِسًا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلا أَرَاكَ نَائِمًا فِيهِ؟ فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ: فَأَيْنَ أَنَامُ؟ مَا لِي بَيْتٌ غَيْرُهُ، فَجَلَسَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " [٣٥٢/١]

642- Esmâ binti Yezîd bildiriyor: Ebû Zer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetini görür, işini bitirince de gece Mescid'e giderdi, zira evi orasıydı. Yine bir gece bu şekilde orada uzanıp uyurken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeriye girdi. Ebû Zer'in yerde uzanıp yattığını görünce ayağıyla onu dürttü. Ebû Zer kalkıp oturunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neden burada uyuyorsun?"* diye sordu. Ebû Zer: "Başka evim yok, nerede uyuyayım?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanına oturdu.

٦٤٣- حُدِّثْتُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْعَامِرِيُّ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الأَسْلَمِيُّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ نُعَيْمٍ الْمُجْمِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: كُنْتُ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، فَكُنَّا إِذَا أَمْسَيْنَا حَضَرْنَا بِبَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَيَأْمُرُ كُلَّ رَجُلٍ فَيَنْصَرِفُ بِرَجُلٍ، فَيَبْقَى مَنْ بَقِيَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ عَشَرَةٌ أَوْ أَكْثَرُ أَوْ أَقَلُّ، فَيُؤْتَى النَّبِيُّ ﷺ بِعَشَائِهِ فَنَتَعَشَّى مَعَهُ، فَإِذَا فَرَغْنَا، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَامُوا فِي الْمَسْجِدِ "، قَالَ: فَمَرَّ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا نَائِمٌ عَلَى وَجْهِي فَغَمَزَنِي بِرِجْلِهِ، وَقَالَ: " يَا جُنْدُبُ، مَا هَذِهِ الضِّجْعَةُ، فَإِنَّهَا ضِجْعَةُ الشَّيْطَانِ " [٣٥٣/١]

643- Ebû Zer der ki: Suffe'de kalanlardan biriydim. Akşam olduğunda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kapısının önünde toplanırdık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her birimizi müslümanlardan biriyle gönderirdi. Geriye de yaklaşık olarak on kişi kalırdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geriye kalanları evine alırdı. Akşam yemeği getirildiği zaman onunla birlikte yerdik. Yemeği bitirince de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize: *"Mescid'de uyuyun"* buyururdu. Bir defasında Mescid'de yüzüstü uzanmış uyurken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldi. Ayağıyla beni dürttü ve: *"Ey Cündüb! Bu nasıl uzanmaktır? Bu uzanma, şeytanın uzanma şeklidir"* buyurdu.

٦٤٤- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ يَعِيشَ بْنِ طِخْفَةَ بْنِ قَيْسٍ الْغِفَارِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ قَالَ: " أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

أَصْحَابَهُ، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَذْهَبُ بِالرَّجُلِ، وَالرَّجُلُ يَذْهَبُ بِالرَّجُلَيْنِ، حَتَّى بَقِيتُ فِي خَامِسِ خَمْسَةٍ، قَالَ: فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: انْطَلِقُوا، فَانْطَلَقْنَا مَعَهُ إِلَى عَائِشَةَ، فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ، أَطْعِمِينَا، اسْقِينَا، فَجَاءَتْ بِجَشِيشَةٍ، قَالَ: فَأَكَلْنَا، ثُمَّ جَاءَتْ بِحَيْسَةٍ مِثْلِ الْقَطَاةِ فَأَكَلْنَا، ثُمَّ قَالَ: يَا عَائِشَةُ، اسْقِينَا، فَجَاءَتْ بِقَدَحٍ صَغِيرٍ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبْنَا، ثُمَّ قَالَ: إِنْ شِئْتُمْ بِتُّمْ، وَإِنْ شِئْتُمُ انْطَلَقْتُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ، قَالَ: قُلْنَا: نَنْطَلِقُ إِلَى الْمَسْجِدِ، قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا مُضْطَجِعٌ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى بَطْنِي إِذَا رَجُلٌ يُحَرِّكُنِي بِرِجْلِهِ، فَقَالَ: إِنَّ هَذِهِ ضِجْعَةٌ يُبْغِضُهَا اللَّهُ، قَالَ: فَنَظَرْتُ فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "، رَوَاهُ عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، وَابْنُ عُلَيَّةَ، وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ هِشَامٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ شَيْبَانُ، وَالأَوْزَاعِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ مِثْلَهُ [٣٧٣/١]

644- Yaîş b. Tihfa b. Kays el-Ğifârî, Suffe ahalisinden biri olan babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu alayhi vesellem) ashâbına bizi misafir etmelerini emredince, herkes bir iki kişi alıp götürmeye başladı. Geriye benim de içlerinde bulunduğum beş kişi kaldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benimle gelin"* buyurunca, onunla birlikte Âişe'nin evine gittik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Âişe! Bize yiyecek ve içecek getir"* buyurunca, Âişe bize buğdaydan yapılmış bir yemek getirdi. Onu yedikten sonra hays (keş ve yağ karışımı hurma yemeği) getirdi. Onu da yedikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Âişe! Bize içecek ver"* buyurdu. Âişe içinde süt olan küçük bir kâse getirdi. Onu içtikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İster burada yatın, isterseniz Mescid'e gidin"* buyurdu. Biz: "Mescid'e gideriz" dedik. Ben Mescid'de yüzüstü uzanmışken bir adam ayağıyla beni dürttü ve: *"Bu, Allah'ın sevmediği bir yatış şeklidir"* dedi. Baktığımda bu kişinin Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) olduğunu gördüm.[1]

٦٤٥- ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ الْمُعَدِّلُ السَّقَطِيُّ، ثنا أَبُو بُرْدَةَ الْفَضْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَاسِبُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الصَّلْتُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَه اللَّهُ: كَذَا وَقَعَ فِي كِتَابِي: الْحَكَمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، وَإِنَّمَا هُوَ مُعَاوِيَةُ بْنُ الْحَكَمِ، قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الصُّفَّةِ، فَجَعَلَ يُوَجِّهُ الرَّجُلَ مِنَ

---

[1] Ebû Dâvud 4/311 (5040), İbn Mâce 2/1227 (3723) ve Ahmed, *Müsned* 3/525 (15549).

الْمُهَاجِرِينَ مَعَ الرَّجُلِ مِنَ الأَنْصَارِ، وَالرَّجُلَيْنِ وَالثَّلاثَةَ، حَتَّى بَقِيتُ فِي أَرْبَعَةٍ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَامِسُنَا، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " انْطَلِقُوا بِنَا "، فَلَمَّا جِئْنَا، قَالَ: " يَا عَائِشَةُ عَشِّينَا "، فَجَاءَتْ بِجُشَيْشَةٍ فَأَكَلْنَا، ثُمَّ قَالَ: " يَا عَائِشَةُ أَطْعِمِينَا "، فَجَاءَتْ بِحَيْسَةٍ فَأَكَلْنَا، ثُمَّ قَالَ: " يَا عَائِشَةُ اسْقِينَا "، فَجَاءَتْ بِجُرَيْعَةٍ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبْنَا، ثُمَّ قَالَ: " يَا عَائِشَةُ اسْقِينَا "، فَجَاءَتْ بِعُسٍّ مِنْ مَاءٍ فَشَرِبْنَا، ثُمَّ قَالَ: " مَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْطَلِقَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلْيَنْطَلِقْ، وَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ بَاتَ هَاهُنَا "، قَالَ: فَقُلْنَا: بَلْ نَنْطَلِقُ إِلَى الْمَسْجِدِ، قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ عَلَى بَطْنِي، إِذَا بِرَجُلٍ يَرْفُسُنِي بِرِجْلِهِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي، فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " قُمْ، فَإِنَّ هَذِهِ ضِجْعَةٌ يُبْغِضُهَا اللَّهُ ﷻ "، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: رَوَاهُ الأَوْزَاعِيُّ، وَهِشَامٌ، وَشَيْبَانُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ طِخْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ، نَحْوَهُ ، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: وَكَانَ يَزُورُ أَهْلَ الصُّفَّةِ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ الأَكَابِرُ مِنَ الأَقَارِبِ وَالأَشْرَافِ، يَتَبَرَّكُونَ بِمَا خُصُّوا بِهِ مِنَ الأَلْطَافِ وَعُصِمُوا بِهِ مِنَ الإِسْرَافِ وَالإِتْرَافِ [٣٣/٢]

645- Muâviye b. el-Hakem anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Suffe'deydim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Muhacirlerden her bir adamı Ensâr'dan bir adamın yanında yollamaya başladı. Bazılarıyla iki, bazılarıyla da üç adam gönderdi. Sonunda geriye dört kişi kaldık. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) beşincimizdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hadi gidelim!"* buyurunca yanında gittik. Eve varınca: *"Ey Âişe! Bize akşam yemeği getir"* buyurdu. Âişe bize buğday yemeği getirdi. Yedikten sonra bir daha: *"Ey Âişe! Bize yemek getir"* buyurdu. Âişe bize hays yemeği getirdi. Onu da yedikten sonra: *"Ey Âişe! Bize içecek getir"* buyurdu. Âişe küçük bir kâsede süt getirdi. İçtikten sonra bir daha: *"Ey Âişe! Bize içecek getir"* buyurdu. Âişe bir kapta bize su getirdi. Suyu da içtikten sonra bize: *"İçinizden isteyen Mescid'e gitsin, isteyen de geceyi burada geçirsin"* buyurdu. "Biz Mescid'e gideceğiz" dedik.

Mescid'de yüzüstü uzanıp uyurken gece yarısı bir adamın beni ayağıyla dürtmesiyle kendime geldim. Başımı kaldırıp baktığımda Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem) olduğunu gördüm. Bana: *"Kalk! Allah böylesi bir yatış şeklini sevmez"* buyurdu."[1]

Mescidlere Girme Niyeti

٦٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا حَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، نا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، نا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، نا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هَانِي، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ دَخَلَ الْمَسْجِدَ لِشَيْءٍ فَهُوَ حَظُّهُ "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ عُمَيْرٍ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٥٩/٥]

646- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi mescide ne için girmişse, o girişten nasibi de sadece o olur"* buyurmuştur.

٦٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْحُصَيْنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الطَّيِّبِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُدْرَانَ، ثنا بَزِيغٌ أَبُو الْخَلِيلِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَقْعُدُونَ فِي الْمَسَاجِدِ حِلَقًا حِلَقًا، إِنَّمَا هَمَّتُهُمُ الدُّنْيَا، فَلا تُجَالِسُوهُمْ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لِلَّهِ فِيهِمْ حَاجَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ صُدْرَانَ، عَنْ بَزِيغٍ، وَبَزِيغٌ هُوَ الْخِصَافُ الْبَصْرِيُّ وَاهِي الْحَدِيثِ [١٠٩/٤]

647- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlara öyle bir zaman gelir ki mescidlerde halka halka otururlar, ancak tek dertleri dünya olur. Siz böylesi kişilerle oturmayın, zira Allah'ın böylesi kişilerle işi olmaz."*

Tek kanallı bir hadistir.

٦٤٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، قَالَ: ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ رَاشِدٍ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى نَبِيٍّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ: مَا بَالُ عِبَادِي يَدْخُلُونَ بِيُوتِي يَعْنِي الْمَسَاجِدَ بِقُلُوبٍ غَيْرِ طَاهِرَةٍ وَأَيْدٍ غَيْرِ نَقِيَّةٍ، أَبِي يَغْتَرُّونَ أَوْ إِيَّايَ يخَادِعُونَ ! وَعِزَّتِي وَجَلالِي وَعُلُوِّي فِي ارْتِفَاعِي لأَبْتَلِيَنَّهُمْ بِبَلِيَّةٍ أَتْرُكُ الْحَلِيمَ فِيهِمْ حَيْرَانَ، لا يَنْجُو مِنْهُمْ إِلا مَنْ دَعَا كَدُعَاءِ الْغَرِيقِ " [٤٨/٣]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

648- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Allah peygamberlerinden birine şöyle buyurdu: "Kullarıma ne oluyor da evlerime –yani mescidlere- kirli kalplerle, temiz olmayan ellerle giriyorlar. Yoksa benim hakkımda yanılgıya mı düşüyorlar ya da beni mi kandırıyorlar? İzzetime, celâlime ve yüceliğime yemin olsun onlara öyle bir bela vereceğim ki içlerinde ağırbaşlı olanlar bile şaşıp kalacaklardır. İçlerinden de sadece suda boğulan kişinin dua edişi gibi içten dua edenler kurtulabilecektir."*

Kadınların Mescide Girmesi

٦٤٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا بَنَى الْمَسْجِدَ جَعَلَ بَابًا لِلنِّسَاءِ، فَقَالَ: " لا يَلِجَنَّ مِنْ هَذَا الْبَابِ مِنَ الرِّجَالِ أَحَدٌ "، قَالَ نَافِعٌ: فَمَا رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ دَاخِلا مِنْ ذَلِكَ الْبَابِ، وَلا خَارِجًا مِنْهُ [٣١٣/١]

649- Abdullah b. Ömer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'i inşa ederken kadınlar için de bir kapı yaptırdı ve: *"Bu kapıdan erkeklerden hiç kimse girmesin"* buyurdu.

Nâfi' der ki: "İbn Ömer'in o kapıdan ne girdiğini, ne de çıktığını gördüm."

٦٥٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ الصَّنْعَانِيُّ، حدَّثَنَا رَبَاحٌ، حدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا يَمْنَعَنَّ الرَّجُلُ أَهْلَهُ أَنْ تَأْتِيَ الْمَسْجِدَ "، فَقَالَ ابْنٌ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: إِنَّا لَنَمْنَعُهُنَّ، فَقَالَ لَهُ: أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَتَقُولُ هَذَا، قَالَ: فَمَا كَلَّمَهُ عَبْدُ اللَّهِ حَتَّى مَاتَ [٢٢٨/٩]

650- Mücâhid bildiriyor: Abdullah b. Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi, karısının namaz için mescidlere gitmesine engel olmasın"* buyurduğunu söyledi.[1]

Oğullarından biri: "Ama biz gitmelerine izin vermeyiz" deyince, İbn Ömer: "Ben sana bu konuda Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) hadis aktarırken

---

[1] Buhârî (900) ve Müslim (140/442).

sen bana bunu mu söylüyorsun!" karşılığını verdi ve ölene kadar o oğluyla konuşmadı.

٦٥١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَطَاءٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُعَاوِيَةُ [١٣٧/٧]

651- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Allah'ın kadın kullarını mescidlerinden alıkoymayın*" buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٦٥٢- حَدَّثَنَا أَبِي فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " لَوْ عَلِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا أَحْدَثَ النِّسَاءُ بَعْدَهُ لَمَنَعَهُنَّ الْمَسَاجِدَ كَمَا مُنِعَتْ نِسَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ عَالِيًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٣٣/٧]

652- Hz. Âişe der ki: "Bugün kadınların yaptığı şeyleri Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) görseydi İsrail oğullarının kadınlarının alıkonulduğu gibi onların da mescidlere gitmesine müsaade etmezdi."[2]

İmamlık

"İmamlık ve Müezzinlik" başlığı altında imamlık ile ezanın faziletlerine yönelik hadisler zikredilmişti.

İmamın Vasıfları

٦٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سِنِينَ، ثنا نَصْرُ بْنُ الْحَرِيشِ الصَّامِتُ، ثنا الْمُشْمَعِلُّ بْنُ مِلْحَانَ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " صَلُّوا عَلَى مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَصَلُّوا خَلْفَ مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ " [٣٢٠/١٠]

---

[1] Buhârî (900) ve Müslim (136/442).

[2] Buhârî (869) ve Müslim (144/445).

653- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lâ ilahe illallah diyenin cenaze namazını kılın. Lâ ilahe illallah diyenin de arkasında namaz kılın"* buyurmuştur.[1]

٦٥٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ التَّاجِرُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ [١١٤/٧]، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، وَالثَّوْرِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ، عَنْ أَوْسِ بْنِ ضَمْعَجٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، إِلا عَبْدَ الرَّزَّاقِ [١١٣/٧]

654- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir topluluğa, içlerinden Allah'ın Kitâb'ını en iyi okuyan kişi imam olur"* buyurmuştur.

٦٥٥- حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّجِيرَمِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، وَثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الأَوَّلُونَ الْعُصْبَةَ قَبْلَ مَقْدَمِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ يَؤُمُّهُمْ سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، كَانَ أَكْثَرَهُمْ قُرْآنًا فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ " [١٧٨/١]

655- İbn Ömer der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye girmeden önce ilk Muhacirler Usba'ya geldiklerinde Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim, Kur'ân ezberi en fazla olan kişi olarak onlara imamlık yapardı. Cemaatin içlerinde Ebû Bekr ile Ömer de vardı."[2]

Körün İmamlığı

٦٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَأَبُو أَحْمَدَ الغِطْرِيفِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " اسْتَخْلَفَ ابْنَ أُمِّ مَكْتُومٍ عَلَى الْمَدِينَةِ مَرَّتَيْنِ " [٤٥/٩]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 12/447 (13622).

[2] Buhârî (692) ve Ebû Dâvud 1/157 (588).

656- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'de (müslümanlara namaz kıldırması için kör biri olan) İbn Ümmü Mektûm'u iki defa yerine bıraktı."

İmamın Namazı Eksik Kıldırması

٦٥٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، وَمُطَهَّرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنُ أَبَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَيُّوبَ الإِفْرِيقِيُّ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " سَيَأْتِي قَوْمٌ يُصَلُّونَ بِكُمُ الصَّلاةَ، فَإِنْ أَتَمُّوا فَلَكُمْ وَلَهُمْ، وَإِنْ نَقَصُوا فَعَلَيْهِمْ "، حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو أَيُّوبَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ الإِفْرِيقِيُّ [١٦٣/٣]

657- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Size namazı kıldıran bazı kişiler olacaktır. Şâyet doğru bir şekilde kıldırırlarsa sevabı hem size, hem de onlara olur. Yanlış bir şekilde kıldırırlarsa da sevabı size, vebali onlara olur."*[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

Yöneticilerin Namazı Geciktirmesi

٦٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ الْخَزَّازُ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، وَالأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّهُ سَيَكُونُ أُمَرَاءُ يُمِيتُونَ الصَّلاةَ وَيَخْنُقُونَهَا إِلَى شَرَقِ الْمَوْتَى، وَإِنَّهَا صَلاةُ مَنْ هُوَ شَرٌّ مِنْ حِمَارٍ، وَصَلاةُ مَنْ لا يَجِدُ بُدًّا، فَمَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ ذَلِكَ الزَّمَانَ، فَلْيُصَلِّ الصَّلاةَ لِوَقْتِهَا، وَاجْعَلُوا صَلاتَكُمْ مَعَهُمْ سُبْحَةً "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ بِهَذَا اللَّفْظِ مَجْمُوعًا، عَنْ عَلْقَمَةَ، وَالأَسْوَدِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ مُسْهِرٍ، عَنْهُ [١٠٥/٢]

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (375).

658- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Öyle yöneticiler gelecek ki namazı vakti çıkmak üzereyken, son anlarında kıldıracaklardır. Böylesi bir namaz da eşekten daha değersiz olanın ve namaz kılmak zorunda kalanın namazıdır. İçinizden öylesi bir zamana yetişenler namazı kendi vaktinde kılsın, onlarla kıldığı namazı da nafileden saysın."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Oturarak Namaz Kılmak

٦٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ قَالَ: " خَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ فَرَسٍ فَجُحِشَ، فَصَلَّى بِنَا قَاعِدًا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ [٣٢٦/٧]

659- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) attan düşünce (kalçasından yaralanıp) derisi soyuldu. Bundan dolayı namazı bize oturarak kıldırdı."[2]

İmam Gelmeden Namaza Durulmaması

٦٦٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ حَجَّاجٍ يَعْنِي الصَّوَّافَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، وَأَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاةُ، أَوْ نُودِيَ فَلا تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِي " [٣٩١/٨]

660- Ebû Katâde'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kamet getirildiği veya ezan okunduğu zaman benim geldiğimi görmeden namaza durmayın"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (732) ve Müslim (77/411).

[3] Buhârî (637) ve Müslim (156/604).

İmamın Oturarak Namazı Kıldırması

٦٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، قَالَا: عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: رَكِبَ فَرَسًا فَصُرِعَ عَنْهُ، فَجُحِشَ شِقُّهُ الْأَيْمَنُ، فَصَلَّى صَلَاةً مِنَ الصَّلَوَاتِ وَهُوَ قَاعِدٌ، وَصَلَّيْنَا وَرَاءَهُ قُعُودًا، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ: " إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَإِذَا صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا، فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ "، هَذَا لَفْظُ مَالِكٍ، وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ رَوَاهُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ: أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ، وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، وَالْأَوْزَاعِيُّ، وَمَعْمَرٌ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَعُقَيْلٌ، وَيُونُسُ، وَقُرَّةُ، وَيَزِيدُ بْنُ الْهَادِ، وَالزُّبَيْدِيُّ، وَالنُّعْمَانُ بْنُ رَاشِدٍ، وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ، وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ، وَأَبُو أُوَيْسٍ، وَزَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، وَيَحْيَى بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَأَبُو الْغِطْرِيفِ، وَسُفْيَانُ بْنُ الْحُسَيْنِ [٣/٣٧٣]

661- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bindiği attan düşünce sağ kalçasının derisi soyuldu. Bundan dolayı namazlardan birini bize oturarak kıldırdı. Biz de namazı arkasında oturarak kıldık. Namazı bitirince de şöyle buyurdu: *"İmam kendisine uyulmak için imam olmuştur. İmam oturarak kılıyorsa siz de oturarak kılın. İmam rükû edince siz de edin, rükûdan kalkınca siz de kalkın. İmam «Semiallahu limen hamideh» dediği zaman siz «Allahumme Rabbenâ lekel-hamd» deyin. İmam oturarak kılıyorsa siz de hepiniz oturarak kılın."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٦٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ قَالَ: "

---

[1] Buhârî (689) ve Müslim (77/411).

خَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ فَرَسٍ فَجُحِشَ، فَصَلَّى بِنَا قَاعِدًا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ [٣٢٦/٧]

662- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) attan düşünce (kalçasından yaralanıp) derisi soyuldu. Bundan dolayı namazı bize oturarak kıldırdı."[1]

İmama Uymak

٦٦٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي بِلالٍ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، قَالا: عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ، يَقُولُ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، لا تُبَادِرُونِي إِلَى الرُّكُوعِ وَإِلَى السُّجُودِ مَهْمَا أَسْبِقْكُمْ إِلَيْهِ، إِذَا رَكَعْتُ تُدْرِكُونِي إِذَا رَفَعْتُ، إِنِّي رَجُلٌ قَدْ بَدَّنْتُ ".رَوَاهُ وُهَيْبٌ، وَبَكْرُ بْنُ مُضَرَ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، وَرَوَاهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ مِثْلَهُ [١٤٧/٥]

663- Muâviye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Sizden ne kadar önce gitmiş olursam olayım sakın rükû ve secdelere benden önce gitmeye çalışmayın. Rükûya (ve secdeye) sizden önce gitsem de başımı kaldırdığımda bana yetişirsiniz. Zira ben de ağırlaştım."*[2]

٦٦٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، ثنا الْبَرَاءُ، وَهُوَ غَيْرُ كَذُوبٍ، قَالَ " كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ حَتَّى يَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ جَبْهَتَهُ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [١٣٣/٧]

664- Ebû İshâk Abdullah b. Yezîd bildiriyor: Berâ b. Âzib -ki yalancı biri değildir- şöyle dedi: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ebû Dâvud 1/165 (619), İbn Mâce 1/309 (963) ve Ahmed, *Müsned* 4/115 (16844).

kıldığımız zaman alnını secde için yere koymadan içimizden hiç kimse eğilmezdi."[1]

Sahih bir hadistir.

İmamdan Önce Davranmak

٦٦٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقَلانِسِيُّ، ثنا آدَمُ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ.ح وَثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، ثنا الْخَضِرُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا ابْنُ عَرَفَةَ، ثنا هُشَيْمٌ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ وَالإِمَامُ سَاجِدٌ أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ "، أَوْ قَالَ: " صُورَةَ حِمَارٍ " لَفْظُ سُلَيْمَانَ بْنِ حَرْبٍ [١٦٤/٧]

665- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Başını imamdan önce kaldıran kişi, Allah'ın onun başını eşek başına"* veya: *"Suretini eşek suretine çevirmesinden korkmaz mı?"* buyurmuştur.[2]

٦٦٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ إِمْلاءً وَقِرَاءَةً، ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَمَا يَخْشَى الَّذِي يَرْفَعُ رَأْسَهُ قَبْلَ الإِمَامِ أَنْ يُحَوِّلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ كَلْبٍ؟ ! "، هَذَا مِنْ غَرَائِبِ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، ذَاكَرَ بِهِ الْقُدَمَاءَ قَدِيمًا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ بْنِ عَدِيٍّ، وَأَنَّهُ مِنْ مَفَارِيدِهِ، رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْمُتَأَخِّرِينَ عَنْ جَمَاعَةٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، فَرُوِيَ مِنْ حَدِيثِ وَكِيعٍ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْقَتَّاتِ، وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُصْعَبٍ الْكُوفِيِّ بِأَسَانِيدَ لا قِوَامَ لَهَا، مِمَّا وَهِمَتْ فِيهِ الضِّعَافُ عَنْ قَرِيبٍ [٢٢٥/٧]

---

[1] Buhârî (690) ve Ebû Dâvud 1/165 (621).

[2] Buhârî (691), Müslim (114/427), Ebû Dâvud 1/166 (623), Tirmizî 2/476 (582) ve Ahmed, *Müsned* (2/469, 504).

666- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Başını imamdan önce kaldıran kişi, Allah'ın onun başını köpek başına çevirmesinden korkmaz mı?"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٦٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَكِّيٍّ، ثنا أَبُو حَسَّانَ الْبَصْرِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ مَاهَانَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَمَا يَخْشَى اللَّهَ الَّذِي يَرْفَعُ رَأْسَهُ قَبْلَ الإِمَامِ أَنْ يُحَوِّلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ "، هَذَا أَيْضًا مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، رَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ الخشابِ، عَنِ الْجَزَرِيِّ، مِثْلَهُ، عَنْ سُفْيَانَ مِنْ دُونِ مُصْعَبٍ [٤٣/٨]

667- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Başını imamdan önce kaldıran kişi, Allah'ın onun başını eşek başına çevirmesinden korkmaz mı?"* buyurmuştur.[2]

٦٦٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا زَائِدَةُ، عَنْ مُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ رَأَيْتُمْ مَا رَأَيْتُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلا "، قَالُوا: وَمَا رَأَيْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " رَأَيْتُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ "، وَنَهَاهُمْ أَنْ يَسْبِقُوهُ، إِذَا كَانَ يَؤُمُّهُمْ بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ، أَوْ يَنْصَرِفُوا قَبْلَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلاةِ " فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ أَمَامِي وَمِنْ خَلْفِي " [٢٢/٩]

668- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canım elinde olana yemin olsun ki benim gördüğümü görseydiniz çok ağlar az gülerdiniz"* buyurdu. Ey Allah'ın Resûlü! Ne gördün ki?" diye sorduklarında: *"Cennet ile cehennemi gördüm"* buyurdu. Yine bize namaz kıldırırken rükû ve secdelere ondan önce gitmemizi veya kendi namazı bitirmeden namazı bitirmemizi yasakladı ve: *"Ben sizi önümdeyken de, arkamdayken de görüyorum"* buyurdu.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (6644) ve Müslim (112/426).

İmamın Namazı Uzatmaması

٦٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ الْعَطَّارُ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ مَيْمُونٍ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ حَيَّانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَجَوَّزُوا فِي صَلاتِكُمْ، فَإِنَّهُ يُصَلِّي خَلْفَكُمُ الضَّعِيفُ، وَالْكَبِيرُ، وَذُو الْحَاجَةِ "، رَوَاهُ إِسْرَائِيلُ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَرَوَاهُ عَمَّارٌ الدُّهْنِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، فَخَالَفَ الأَعْمَشَ [٢١٨/٤]

669- Ebû Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birilerine namazı kıldırırken kısa tutsun; zira içlerinde zayıf, yaşlı ve işi olanlar bulunabilir"* buyurmuştur.[1]

٦٧٠- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مَحْمُودُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَالِكٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا أَبُو يَحْيَى مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَزَّارُ صَاعِقَةُ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرُ، ثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَبَّاسِ، عَنْ عَمَّارٍ الدُّهْنِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، قَالَ: كَانَ أَبِي قَدْ تَرَكَ الصَّلاةَ مَعَنَا، قُلْتُ: " مَا لَكَ تَرَكْتَ الصَّلاةَ مَعَنَا؟ " قَالَ: " إِنَّكُمْ تُخَفِّفُونَ "، قُلْتُ: فَأَيْنَ قَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ: " إِنَّ فِيكُمُ الْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ "، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ ذَلِكَ، ثُمَّ صَلَّى ثَلاثَةَ أَضْعَافِ مَا تُصَلُّونَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمَّارٍ وَإِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢١٨/٤]

670- İbrâhim et-Teymî der ki: Babam bizimle birlikte cemaatle namazı bırakmıştı. Ona: "Neden bizimle namazı kılmıyorsun?" diye sorduğumda: "Çünkü namazları kısa tutuyorsunuz" karşılığını verdi. Ona: "O zaman Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) «*İçinizde yaşlı, zayıf ve işi olanlar bulunabilir*» buyruğu ne olacak?" dediğimde: "Abdullah b. Mes'ûd'un da bu hadisi rivayet ettiğini işittim. Ama onun namazı sizin namazınızın üç katı çıkardı" karşılığını verdi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/96 (91368) ve *M. el-Kebîr* 1/214 (10507).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٦٧١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّوَّاقُ الْعَبْدِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيِّبِ، يُحَدِّثُ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ، قَالَ: آخِرُ مَا عَهِدَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ: " إِذَا أَمَمْتَ قَوْمًا، فَاخْفُ بِهِمُ الصَّلاةَ، فَإِنَّ فِيهِمُ الْكَبِيرَ وَالْمَرِيضَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ وَعَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [١٠٠/٥]

671- Osman b. Ebi'l-Âs der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) bana söylediği son söz: *"Bir topluluğa imamlık yaparsan namazı kısa tut. Zira içlerinde yaşlı, hasta, zayıf ve işi olanlar bulunabilir"* sözüdür.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٦٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السُّلَمِيُّ، ثَنَا غَالِبٌ، ثَنَا بَكْرٌ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فَأَخَفَّ الصَّلاةَ، قُلْتُ: يَا أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ مَا لِي أَرَاكُمْ أَخَفَّ النَّاسِ صَلاةً؟ قَالَ: إِنَّا نُبَادِرُ الْوَسْوَاسَ وَلَكِنَّكُمْ أَهْلُ الْعِرَاقِ يُطِيلُ أَحَدُكُمُ الصَّلاةَ، حَتَّى يَغِيبَ فِي صَلاتِهِ " [١٨٦/٦]

672- Enes der ki: Zübeyr b. el-Avvâm'ın ardında namaz kıldığımız zaman Zübeyr namazı kısa tutardı. Bir defasında namaz sonrası: "Ey Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı! Neden namazı kısa tutuyorsunuz?" diye sorduğumda, Zübeyr: "Namaz kılarken içimizdeki vesveselerle de uğraşıyoruz. Ancak siz Irak ahalisi namazı o kadar uzun tutuyorsunuz ki kişi artık kendini kaybediyor" dedi.

٦٧٣- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ مَعَ أُمِّهِ، فَيَقْرَأُ بِالسُّورَةِ الْقَصِيرَةِ [٢٩١/٦]

673- Enes der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazda annesinin yanında olan çocuğun ağlamasını duyduğu zaman kısa sürelerden okurdu."[1]

---

[1] Müslim (187/468), İbn Mâce 1/316 (988) ve Ahmed, *Müsned* 4/28 (16283).

٦٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ الْوَرَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الْمُصْعَبِيُّ، ثنا أَبِي، وَعَمِّي، قَالا: ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ مُصْعَبٍ، عَنْ نَضْرِ بْنِ بَابٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ بَيَانٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " مِنْ أَخَفِّ النَّاسِ صَلاةً فِي تَمَامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ بَيَانٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَرَوَى مِسْعَرٌ، عَنْ بِشْرِ بْنِ يَزِيدَ الْبَكَّائِيِّ، وَبِشْرِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ [٧/٢٣١]

674- Enes der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) insanlar içinde namazı en kısa ve tam olanlardan biriydi."

Tek kanallı bir hadistir.

٦٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنِ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِمُعَاذٍ: " أَمَا يَكْفِيكَ أَنْ تَقْرَأَ فِي الْمَغْرِبِ بـ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَذَوَاتِهَا؟ ! " مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٧/٢٦٣]

675- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz'a: *"Akşam namazını kıldırırken Şems veya buna benzer sûreleri okuman yetmez mi ki?"* buyurdu.

٦٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ.ح وثنا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثنا مُصْعَبٌ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَجَوَّزُوا فِي الصَّلاةِ، فَإِنَّ خَلْفَكُمُ الضَّعِيفَ، وَالْكَبِيرَ، وَذَا الْحَاجَةِ "، صَحِيحٌ، ثَابِتٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِغَيْرِ إِسْنَادٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ دَاوُدَ إِلا مُصْعَبٌ [٧/٣٦٤]

676- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birilerine namazı kıldırırken kısa tutun! Zira içlerinde zayıf, yaşlı ve işi olanlar bulunabilir"* buyurmuştur.[2]

Sabih sabit bir hadistir.

---

[1] Buhârî (708) ve Müslim (191/470).

[2] Buhârî (703) ve Müslim (185/467).

٦٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، ثنا سَعْدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ، قَالَ: آخِرُ مَا عَهِدَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " صَلِّ بِأَصْحَابِكَ صَلاةَ أَضْعَفِهِمْ، فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ، وَاتَّخِذْ مُؤَذِّنًا لا يَأْخُذُ عَلَى الأَذَانِ أَجْرًا "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، رَوَاهُ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنِ أَشْعَثَ، وَرَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، وَعُبَيْدَةُ بْنِ حَسَّانَ، عَنِ الْحَسَنِ، وَرَوَاهُ عَنْ عُثْمَانَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ، وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، وَمُوسَى بْنُ طَلْحَةَ وَمُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، وَعَبْدُ رَبِّهِ بْنُ الْحَكَمِ الطَّائِفِيُّ، وَالنُّعْمَانُ بْنُ سَالِمٍ الثَّقَفِيُّ، وَدَاوُدُ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ الثَّقَفِيُّ [١٣٤/٨]

677- Osman b. Ebi'l-Âs der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana söylediği son söz: *"Namaz kıldırırken içlerinden en zayıf olanına göre kıldır. Zira cemaatin içinde zayıf, yaşlı ve işi olanlar bulunabilir. Ezan için de ücret almayacak birini müezzin tutun"* sözüdür.[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

Namazda İmamın Uyarılması

٦٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدٍ الْمَرْوَانِيُّ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ " [٢٥٢/٩]

678- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Namazda yanılan imamı uyarmak için) erkekler «Sübhânallah» derken, kadınlar el çırpar"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Tirmizî 1/409 (209), Nesâî (2/20), İbn Mâce 1/236 (714) ve Ahmed, *Müsned* 4/266 (17927).

[2] Müslim (106/422), Tirmizî 2/205 (369), Nesâî (3/11), İbn Mâce 1/329 (1034) ve Ahmed, *Müsned* 2/350 (7567).

İmamın Yerine Halef Bırakması

٦٧٩- فَمِنْ صِحَاحِ أَحَادِيثِهِ مَا حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُطَرِّزُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، وَاللَّفْظُ لَهُ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ حَمَّادٌ: ثُمَّ لَقِيتُ أَبَا حَازِمٍ، فَحَدَّثَنِي بِهِ، فَلَمْ أُنْكِرْ مِمَّا حَدَّثَنِي شَيْئًا، قَالَ: كَانَ قِتَالٌ بَيْنَ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، فَأَتَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ لِيُصْلِحَ بَيْنَهُمْ، وَقَالَ لِبِلالٍ: " إِنْ حَضَرَتِ الصَّلاةُ وَلَمْ آتِ فَأْمُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيصَلِّ بِالنَّاسِ "، قَالَ: فَلَمَّا حَضَرَتِ الصَّلاةُ أَذَّنَ وَأَقَامَ، وَأَمَرَ أَبَا بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ، فَلَمَّا تَقَدَّمَ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا جَاءَ صَفَّقَ النَّاسُ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلاةِ لَمْ يَلْتَفِتْ، فَلَمَّا رَآهُمْ لا يَسْكُتُونَ الْتَفَتَ، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: فَأَوْمَى بِيَدِهِ إِلَيْهِ أَنِ امْضِهِ، قَالَ: فَرَجَعَ أَبُو بَكْرٍ الْقَهْقَرَى، وَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ إِذْ أَوْمَأْتُ إِلَيْكَ أَنْ تَمْضِيَ فِي صَلاتِكَ "، قَالَ: مَا كَانَ لابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يَؤُمَّ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: " إِذَا نَابَكُمْ فِي الصَّلاةِ شَيْءٌ، فَلْيُسَبِّحِ الرِّجَالُ، وَلْيُصَفِّقِ النِّسَاءُ "، حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنِ ابْنِ بَزِيعٍ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى، وَاتَّفَقَ هُوَ وَالْبُخَارِيُّ فِيهِ، عَنْ مَالِكٍ، وَيَعْقُوبَ الْقَارِيِّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، وَانْفَرَدَ الْبُخَارِيُّ بِرِوَايَةِ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَابْنِ حَازِمٍ، وَحَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، وَمُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، فِيهِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، وَمِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، مِمَّنْ لا يَذْكُرَاهُ: مَعْمَرٌ، وَأَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمَاجِشُونِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَجْلانَ، وَهِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَالْحَمَّادَانِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيُّ، وَعَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخُو فُلَيْحٍ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، وَيَعْقُوبُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، وَعُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ، وَمُوسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ، وَجَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، وَخَارِجَةُ بْنُ مُصْعَبٍ، فِي آخَرِينَ، مِنْهُمْ مَنْ سَاقَهُ مُطَوَّلا، وَمِنْهُمْ مَنْ رَوَاهُ مُخْتَصَرًا، فَقَالَ: التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ، وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ [٣/٢٥٠]

679- Sehl b. Sa'd anlatıyor: Amr b. Afv oğulları arasında kavga vardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) aralarını bulmak için yanlarına gitti. Giderken

Bilâl'a: *"Namaz vakti gelir de ben dönmemiş olursam Ebû Bekr'e söyle, cemaate namazı kıldırsın"* buyurdu. Namaz vakti gelince de Bilâl ezanı okuyup kameti getirdi. Ebû Bekr'e de öne geçmesini söyledi. Ebû Bekr öne geçip namaza başlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldi. Cemaat onu görünce Ebû Bekr'i uyarmak için el çırpmaya başladılar. Ebû Bekr de namaza başladığı zaman hiçbir tarafa dönüp bakmazdı. Ancak arkada cemaatin susmadığını görünce dönüp baktı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) gelmiş olduğunu gördü. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namaza devam etmesi yönünde ona işarette bulunduysa da Ebû Bekr geri geri arkaya geçti. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) öne geçip namazı kıldırdı.

Namaz sonrası: *"Ey Ebû Bekr! Namaza devam etmen için elimle sana işarette bulunmama rağmen neden devam etmedin?"* diye sorunca, Ebû Bekr: "İbn Ebî Kuhâfe'nin Resûlullah'a imamlık etmesi uygun düşmez" dedi. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cemaate: *"Namazdayken imamı uyarmak istediğinizde erkekler «Sübhânallah» desin, kadınlar ise el çırpsın"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Namaz Safları

٦٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا ابْنُ نُمَيْرٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ بِلالٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يُسَوِّي مَنَاكِبَنَا وَأَقْدَامَنَا فِي الصَّلاةِ " [٢٥/١٠]

680- Bilâl der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda düzgün olması için omuzlarımızı ve ayaklarımızı düzeltirdi."[2]

٦٨١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ، وَيَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، يَقُولانِ: سَمِعْنَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ: لَمْ أُدَاهِنْ إِلا فِي هَذَا الْحَدِيثِ، قَالَ قَتَادَةُ قَالَ أَنَسٌ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَوُّوا صُفُوفَكُمْ "، فكَرِهْتُ أَنْ يُفْسِدَ عَلَيَّ مِنْ جَوْدَةَ الْحَدِيثِ [٣٢/٩]

---

1 Buhârî (684) ve Müslim (102/421).

2 Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/81).

681- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazda saflarınızı düzgün tutun"* buyurmuştur.[1]

Ravi Şu'be der ki: "Sadece bu hadisi (Kâle=Dedi) eda lafzı yönünden görmezden gelmişimdir. Zira eda lafızlarına dikkat edip hadisin sağlamlığına gölge düşürmek istemedim."

٦٨٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ يَعْقُوبَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: مَا سَمِعْتُ مِنْ رَجُلٍ حَدِيثًا، إِلا قَالَ لِي: حَدَّثَنِي أَوْ حَدَّثَنَا إِلا حَدِيثًا وَاحِدًا، قَالَ شُعْبَةُ قَالَ قَتَادَةُ قَالَ أَنَسٌ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ حُسْنِ الصَّلاةِ إِقَامَةُ الصَّفِّ "، أَوْ كَمَا قَالَ: فَكَرِهْتُ أَنْ يُفْسِدَ عَلَيَّ مِنْ جَوْدَةِ الْحَدِيثِ [٣٣/٩]

682- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazda safları düzgün tutmak, namazı güzelleştiren unsurlardandır"* buyurmuştur.[2]

Ravi Şu'be der ki: "Dinlediğim bütün hadislerin eda lafızları «Haddesenî=Bana bildirdi» veya «Haddesenâ=Bize bildirdi» şeklindedir. Katâde'nin Enes'ten (Kâle eda lafzıyla) rivayet ettiği bu hadis hariç! Hadisin sağlamlığına gölge düşürmek istemediğim için de bunu görmezden geldim."

٦٨٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا عُبَيْدَةُ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنِ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَرَاصُّوا الصُّفُوفَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَقُومُ فِي الْخَلَلِ "، كَذَا حَدَّثَ بِهِ الأَبَّارُ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ الرَّقَاشِيِّ، وَرَوَاهُ أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ /أَنَسٍ نَفْسِهِ مِنْ دُونِ الرَّقَاشِيِّ [٥٣/٣]

683- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazda saflarınızı sık tutun! Zira şeytan safın aralık kalan yerlerinde durur"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Buhârî (723), Müslim (124/433), Ebû Dâvud 1/176 (668), İbn Mâce 1/317 (993), Dârimî 1/323 (363) ve Ahmed, *Müsned* (2/234, 319, 505).

[2] Ahmed, *Müsned* 3/151 (12239).

[3] Ahmed, *Müsned* 3/190 (12579) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 3/142 (5179).

٦٨٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ، فَإِنَّ مِنْ تَمَامِ الصَّلاةِ إِقَامَةَ الصَّفِّ "، تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٥٩/٧]

684- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Safları düzgün tutun! Zira safları düzgün tutmak, namazın tamamlayıcı unsurlarındandır"* buyurmuştur.[1]

٦٨٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ.ح وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: ثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ، فَإِنَّ تَمَامَ الصَّلاةِ إِقَامَةُ الصَّفِّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرُ [٣٠١/٨]

685- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Safları düzgün tutun! Zira safları düzgün tutmak, namazın tamamlayıcı unsurlarındandır"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٦٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ يُونُسَ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا الرَّبِيعُ، ثَنَا يَزِيدُ، عَنِ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وَتَرَاصُّوا فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لأَرَى الشَّيَاطِينَ بَيْنَ صُفُوفِكُمْ كَأَنَّهَا غَنَمٌ صُفْرٌ " [٣٠٨/٦]

686- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Safları düzgün ve sık tutun! Canım elinde olana yemin olsun ki şeytanların sarı koyunlar gibi saflarınızın aralıklarında durduklarını görüyorum."*[3]

٦٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامِ بْنِ أَبِي الدُّمَيْكِ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/220 (12847).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Ebû Dâvud 1/176 (667) ve Nesâî (2/72).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَوُوا تَسْتَوِ قُلُوبُكُمْ وَتَمَاسُّوا وَتَرَاحَمُوا "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ مُجَالِدٍ، إِلا أَبُو خَالِدٍ، وَعَنْهُ شُرَيْحٌ [١١٤/١٠]

687- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Saflarda düzgün durun ki kalpleriniz de düzgün olsun. Birbirinize değecek şekilde sık durun ki aranızda merhamet olsun"* buyurmuştur.[1]

٦٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَثنا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالا: ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لِيُسَوِّي الصُّفُوفَ فِي الصَّلاةِ كَمَا تُسَوَّى الرِّمَاحُ، أَوِ الْقِدَاحُ " [٢٤١/٧]

688- Nu'mân b. Beşîr der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mızrakları veya okları dizmemiz gibi namazda saflarımızı düzeltirdi."[2]

٦٨٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْمُسَيِّبِ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ تَمِيمٍ الطَّائِيِّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ: خَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " أَلا تَصُفُّونَ كَمَا تَصُفُّ الْمَلائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ؟ " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَصُفُّ الْمَلائِكَةُ؟ قَالَ: " يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْمُتَقَدِّمَةَ، وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الْمُسَيِّبِ بْنِ رَافِعٍ، رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ الثَّوْرِيُّ، وَأَخُوهُ عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ، وَزَائِدَةُ، وَزُهَيْرٌ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَرَوَاهُ أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ، عَنْ تَمِيمٍ الطَّائِيِّ، وَتَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ [١٢٠/٨]

689- Câbir b. Semure der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı ve: *"Meleklerin Rableri huzurunda saf bağlayıp durdukları gibi saf bağlasanız ya!"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Melekler Rablerinin huzurunda nasıl saf bağlayıp dururlar?" diye sorulunca: *"Öndeki safları tamamlayıp birbirlerine perçinlenmiş gibi bitişik dururlar"* karşılığını verdi.[3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 5/214 (5121).

[2] Nesâî (2/70) ve Ahmed, *Müsned* 4/332 (18415).

[3] Müslim (119/430), Ebû Dâvud 1/174 (661), İbn Mâce 1/317 (992) ve Ahmed, *Müsned* 5/129 (21080).

٦٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِيهِ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي طَلْحَةُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْسَجَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ مَنَحَ مِنْحَةَ لَبَنٍ أَوْ أَهْدَى زِقَاقًا كَانَ لَهُ مِثْلُ عِتْقِ رَقَبَةٍ " قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْسَحُ مَنَاكِبَهُمْ وَصُدُورَهُمْ إِذَا قَامَ فِي الصَّلاةِ، وَيَقُولُ: " اسْتَوُوا وَلا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ " وَكَانَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ. [٥/٢٧]

690- Berâ b. Âzib der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birine sütünden faydalanması için ödünç olarak hayvan veren veya yolunu kaybetmiş birine yol gösteren kişi, bir köleyi azat etmiş gibi olur"* buyurduğunu işittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza durduğumuz zaman yanımıza gelip omuz ve göğüslerimizden saflarımızı düzeltir: *"Safları düzgün tutun ve ayrı durmayın ki kalpleriniz de ayrılığa düşmesin"* buyururdu. Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ı sesinizle güzelleştirin"* buyururdu.[1]

Namazda İlk Saf

٦٩١- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، أَنَّ خَالِدَ بْنَ مَعْدَانَ حَدَّثَهُ، أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ نُفَيْرٍ حَدَّثَهُ، أَنَّ الْعِرْبَاضَ بْنَ سَارِيَةَ حَدَّثَهُ، وَكَانَ الْعِرْبَاضُ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ " يُصَلِّي عَلَى الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ ثَلاثًا، وَعَلَى الثَّانِي وَاحِدَةً "، حَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُوسَى الأَشْيَبِ، وَحَدَّثَهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ شَيْبَانَ، مِثْلَهُ [٢/١٣]

691- Suffe ahalisinden biri olan İrbâd b. Sâriye der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda ilk saftakiler için üç defa, ikinci saftakiler için de bir defa hayır dua ederdi."[2]

---

[1] Tirmizî 4/340 (1957) ve Ahmed, *Müsned* 4/349 (18543).

[2] Nesâî (2/72), Ahmed, *Müsned* 4/158 (17161) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/255 (637).

٦٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ بَحِيرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، قَالَ: " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى الصَّفِّ الأَوَّلِ ثَلاثًا وَعَلَى الَّذِي يَلِيهِ وَاحِدَةً ".رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ خَالِدٍ مِثْلَهُ [٥/٢١٩]

692- İrbâd b. Sâriye der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda ilk saftakiler için üç defa, sonraki saftakiler için de bir defa hayır dua etti."[1]

٦٩٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبِي الأَشْهَبِ جَعْفَرِ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ أَبِي نَضْرٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ائْتَمُّوا بِي، وَلْيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ، لا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخِّرَهُمُ اللَّهُ " [٩/١٩]

693- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yaklaşıp bana uyun, arkanızdakiler de size uysun. Zira bir topluluk (cemaatten) geri durdukça Allah da onları (kıyamet gününde) geride bırakır."*[2]

İmamın Arkasında Durmak

٦٩٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي إِيَاسٌ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ، قَالَ: أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ لِلِقَاءِ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَكَانَ أَحَبَّهُمْ إِلَيَّ لِقَاءً أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ، قَالَ: فَقُمْتُ فِي الصَّفِّ الأَوَّلِ، فَخَرَجَ عُمَرُ مَعَهُ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ فَنَظَرَ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ فَعَرَفَهُمْ غَيْرِي، فَنَحَّانِي عَنْ مَكَانِي فَقَامَ فِيهِ، قَالَ: فَمَا عَقَلْتُ صَلاتِي، قَالَ: فَلَمَّا قَضَى صَلاتَهُ أَقْبَلَ عَلَيَّ، فَقَالَ: لا يَسُوْؤُكَ اللَّهُ يَا فَتَى، إِنِّي لَمْ آتِ الَّذِي أَتَيْتَ بِجَهَالَةٍ، أَوْ قَالَ: لَمْ آتِ أَمْرًا بِجَهَالَةٍ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " أَمَرَنَا أَنْ نَكُونَ فِي الصَّفِّ الَّذِي يَلِيهِ "، وَإِنِّي

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (130/438), Ebû Dâvud 1/178 (680), İbn Mâce 1/313 (978) ve Ahmed, *Müsned* 3/23-24 (11148).

نَظَرْتُ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ فَعَرَفْتُهُمْ غَيْرَكَ، ثُمَّ حَدَّثَ فَمَا رَأَيْتُ الرِّجَالَ مَتَحَتْ أَعْنَاقُهَا إِلَى شَيْءٍ مُتُوحَهَا إِلَيْهِ، فَقَالَ: هَلَكَ أَهْلُ الْعُقْدَةِ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، قَالَهَا ثَلاثًا، وَاللَّهِ مَا عَلَيْهِمْ آسَى، هَلَكُوا وَأَهْلَكُوا، وَاللَّهِ مَا آسَى عَلَيْهِمْ، وَلَكِنْ إِنَّمَا آسَى عَلَى مَنْ يُهْلِكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، قَالَ: فَإِذَا الرَّجُلُ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ [١١٠/٣]

694- Kays b. Ubâd anlatıyor: Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbını görmek için Medine'ye geldim. İçlerinde karşılaşmayı en çok istediğim kişi de Ubey'di. Namaz vakti ilk safta durdum. Ömer de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıyla birlikte namaza geldi. Ancak adamın biri gelip ilk safta olanlara şöyle bir baktı. Benden başka herkesi tanıyınca beni geri çekip yerimde durdu. Bu hareketten sonra nasıl namaz kıldığımı bilemedim. Namaz bittiğinde adam bana dönüp şöyle dedi: "Ey genç! Allah seni kötü bir duruma düşürmesin! Sana o hareketi kabalığımdan dolayı yapmadım. Ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize hemen arkasındaki safta durmamızı söylemişti. Ben de imamın arkasında safa baktığımda senden başka herkesi tanıyordum."

Sonra adam konuşmaya başladı. Cemaat boyunlarını uzatmış o kadar dikkatle dinliyordu ki böylesini görmüş değildim. Adam üç defa: "Kâbe'nin Rabbine andolsun ki yöneticiler helak olacak!" dedikten sonra şöyle devam etti: "Ama vallahi onlara acımıyorum! Hem kendileri helak olmuş, hem de başkalarının helakına sebep olmuşlardır. Vallahi onlara değil helakına sebep oldukları müslümanlara acıyorum." Sonra adamın Ubey b. Ka'b olduğunu öğrendim.

٦٩٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ، قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أُصَلِّي فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ فِي الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ، إِذْ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ خَلْفِي فَجَذَبَنِي جَذْبَةً، فَنَحَّانِي وَقَامَ مَقَامِي، فَلَمَّا سَلَّمَ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَإِذَا هُوَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ، فَقَالَ: يَا فَتَى، لا يَسُؤْكَ اللَّهُ، إِنَّ هَذَا عَهْدٌ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيْنَا، ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، فَقَالَ: هَلَكَ أَهْلُ الْعُقْدَةِ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، لا آسَى عَلَيْهِمْ ثَلاثَ مِرَارٍ، أَمَا وَاللَّهِ مَا عَلَيْهِمْ آسَى، وَلَكِنْ آسَى عَلَى مَنْ أَضَلُّوا " [٢٠٢/١]

695- Kays b. Ubâd der ki: Medine Mescid'inde ilk safta namaza durmuşken arkamdan bir adam geldi. Beni kenara çekti ve yerimde durdu. Selam verip namazı bitirdikten sonra bana döndüğünde Ubey b. Ka'b olduğunu gördüm. Bana: "Ey genç! Allah seni kötü bir duruma düşürmesin!

Bunu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize olan bir sözünden dolayı yaptım" dedi. Sonra kıbleye doğru döndü. Üç defa: "Kâbe'nin Rabbine andolsun ki yöneticiler helak olacak! Ama onlara acımıyorum!" dedikten sonra şöyle devam etti: "Vallahi onlara değil, saptırdıkları kişilere acıyorum."[1]

Erkeklerin ve Kadınların Safları

٦٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [٩١/٧]

696- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Erkekler için en hayırlı saf en öndeki saf, en kötü (sevabı az) saf da en arkadaki saftır. Kadınlar için en hayırlı saf en arka saf, en kötü (sevabı az) saf ise en öndeki (erkeklerin hemen arkasındaki) saftır."*[2]

٦٩٧- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا زَائِدَةُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ الْمُقَدَّمُ، وَشَرُّهَا الْمُؤَخَّرُ، وَشَرُّ صُفُوفِ النِّسَاءِ الْمُقَدَّمُ وَخَيْرُهَا الْمُؤَخَّرُ "، وَقَالَ: " يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ، إِذَا سَجَدَ الرِّجَالُ فَاغْضُضْنَ أَبْصَارَكُنَّ، لا تَرَيْنَ عَوْرَاتِ الرِّجَالِ مِنْ ضِيقِ الإِزَارِ " [٢٣/٩]

697- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Erkekler için en hayırlı saf en öndeki saf, en kötü (sevabı az) saf da en arkadaki saftır. Kadınlar için en hayırlı saf en arka saf, en kötü (sevabı az) saf ise en öndeki (erkeklerin hemen arkasındaki) saftır."*

Yine şöyle buyurdu: *"Ey kadınlar! Erkekler secdeye gittiği zaman gözlerinizi kapatın ki dar olan peştamallarından edeb yerlerini görmeyesiniz."*[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (132/440), Tirmizî 1/435-436 (224), İbn Mâce 1/319 (1000) ve Ahmed, *Müsned* 2/638 (10300).

[3] İbn Mâce 1/320 (1001) ve Ahmed, *Müsned* 3/359 (14131).

٦٩٨- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " صَلَّيْتُ أَنَا وَيَتِيمٌ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ وَأُمُّ سُلَيْمٍ خَلْفَنَا " [٢٨/٩]

698- Enes der ki: "Ben ve yetim çocuk Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında, Ümmü Süleym de bizim arkamızda olacak şekilde namaz kıldık."[1]

٦٩٨/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ رَاشِدٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّكَ إِذَا تَتَبَّعْتَ عَوْرَاتِ النَّاسِ أَفْسَدْتَهُمْ أَوْ كِدْتَ أَنْ تُفْسِدَهُمْ "، قَالَ: فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةٌ سَمِعَهَا مُعَاوِيَةُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ نَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا [١١٨/٦]

698/a- Râşid bildiriyor: Muâviye: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«İnsanların kusurlarının peşine düştüğün zaman onları bozar veya bozulmayla yüz yüze bırakırsın»* buyurduğunu işittim" deyince, Ebu'd-Derdâ: "Muâviye, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bir söz işitmiş! Allah onu bu sözden faydalandırsın" dedi.

٦٩٨/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو حَنِيفَةَ مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عَمِّي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَاهَانَ، ثنا أَبِي، ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ بِلالِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ سَتَرَ عَوْرَةً فَكَأَنَّمَا أَحْيَا مَوْءُودَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْوَضِينِ عَنْ بِلالٍ، تَفَرَّدَ بِهِ طَلْحَةُ، وَحَدِيثُ بِلالٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ [٢٣٢/٥]

698/b- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinin ayıbını örten kişi, diri diri gömülen kız çocuğunu (bir ölüyü) diriltmiş gibi olur"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (727), Nesâî (2/91) ve Ahmed, *Müsned* 3/136 (12088).

İki Kişilik Cemaat

٦٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُسَدَّدٌ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، قَالا: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي يُونُسَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " أَتَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ فَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ، فَجِئْتُ فَقُمْتُ مِنْ خَلْفِهِ، فَأَخَذَ بِيَدِي فَجَعَلَنِي حِذَاءَهُ، فَسَلَّمْتُ وَانْصَرَفْتُ، قَالَ: مَا لَكَ أَجْعَلُكَ حِذَاي فَتَخْنِسُ؟، فَقُلْتُ: لا يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقُومَ حِذَاءَكَ وَأَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَدَعَا اللَّهَ أَنْ يَزِيدَنِي فِقْهًا وَعِلْمًا "، أَبُو يُونُسَ هُوَ حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ الْقُشَيْرِيُّ [٣٨٦/٨]

699- İbn Abbâs der ki: Gece sonuna doğru Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimde namaz kılıyordu. Ben de gelip arkasında namaza durdum. Ancak elimden tutup yanında durdurdu. Ben hemen selam verip namazdan çıktım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazını bitirince: *"Neyin var? Ben seni yanımda durdururken sen geri çekiliyorsun?"* buyurdu. "Sen ki Allah'ın Resûlü'sün ve hiç kimsenin senin hizanda durması uygun olmaz" dediğimde Allah'ın anlayışımı ve ilmimi arttırması için bana dua etti.

Cemaatle Namaza Gitmek

٧٠٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ السَّقَطِيُّ الْمُعَدِّلُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْفٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، ثَنَا أَبُو سَعْدٍ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَبَقَ إِلَى الصَّلاةِ مَخَافَةَ أَنْ تَسْبِقَهُ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ، وَمَنْ تَرَكَهَا مَأْثَرَةً عَلَيْهَا لَمْ يُدْرِكْهَا بِعَمَلٍ إِلَى الْحَوْلِ " غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٩٧/٦]

700- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kaçırmaktan çekindiği için erkenden namaza giden kişiye Allah cenneti vacip kılar. Başka bir şeyi yapmayı tercih edip de bir namazı terk eden kişi, diğer yıla kadar hangi amelde bulunursa bulunsun bu namazı telafi edemez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٧٠١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَفَعَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلاةِ، فَلا يَسْعَى أَحَدُكُمْ إِلَيْهَا وَلَكِنْ لِيَمْشِ إِلَيْهَا وَعَلَيْهِ السَّكِينَةُ فَصَلِّ مَا أَدْرَكْتَ وَاقْضِ مَا سُبِقْتَ " [٦/٢٧٤]

701- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Namaz için ezan okunduğu zaman koşmadan ve acele etmeden sakin bir şekilde yürüyerek gelin. Yetişebildiğiniz kadarıyla kılın, kaçırdığınızı da kaza edin."*[1]

٧٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حدَّثَنَا ابْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ، حدَّثَنَا سُفْيَانُ، حدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " ثَلاثَةٌ فِي ضَمَانِ اللَّهِ: رَجُلٌ خَرَجَ إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ ﷻ وَرَجُلٌ خَرَجَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ خَرَجَ حَاجًّا " [٩/٢٥١]

702- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç kişi Allah'ın güvencesi altındadır. Bunlardan biri, Allah'ın mescidlerinden birine gitmek üzere yola çıkan kişidir. Diğeri, Allah yolunda savaşmak için çıkan kişidir. Bir diğeri de, hac için yola çıkan kişidir."*

٧٠٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التَّرْقُفِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ دِينَارِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُنَادِيَ بِالصَّلاةِ فَأَجِيبُوا وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ، فَإِنْ وَجَدْتَ فُرْجَةً فَادْخُلْ، وَإِلا فَلا تُضَيِّقَنَّ عَلَى أَخِيكَ الْمُسْلِمِ، وَصَلِّ صَلاةَ مُوَدِّعٍ، وَإِذَا قَرَأْتَ فَاقْرَأْ مَا يُسْمِعُ أُذُنَيْكَ وَلا تُؤْذِ جَارَكَ " [٦/٣٠٧]

703- Enes der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Namaz için ezan okunduğunu işittiğinizde sakin bir şekilde namaza gidin. Saflar içinde bir boşluk bulursan oraya gir. Aksi halde müslüman kardeşini sıkıştırma. Son namazını kılan kişi gibi namaz kıl. Kıraatini yaparken sadece kendin duyacağın şekilde oku ve yanındakini rahatsız etme."*

---

[1] Buhârî (636) ve Müslim (151/602).

٧٠٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ قَرِيبًا مِنْ مَنْزِلِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، فَحَدَّثَنَا قَالَ: كَانَ مَنْزِلُنَا بَعِيدًا مِنْ مَنْزِلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتْ بِقَاعٍ قُرَيْبَةٍ مِنَ الْمَسْجِدِ، فَأَرَدْنَا أَنْ نَتَحَوَّلَ إِلَيْهَا فَنَبْنِي فِيهَا لِبُعْدِ مَنْزِلِنَا مِنَ الْمَسْجِدِ وَهُوَ عَلَى مِيلٍ مِنْ سَلْعٍ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَتَانَا فَقَالَ: " بَنِي سَلَمَةَ دِيَارَكُمْ فَإِنَّمَا تُكْتَبُ آثَارُكُمْ " [٣٢٠/٩] [٣٢١/٩]

704- Ebû Nadra der ki: Medine'ye geldiğimde Câbir b. Abdillah'ın evine yakın bir yere yerleştik. Câbir bize şunu anlattı: "Evimiz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) evinden uzaktaydı. Evimiz Mescid'e uzak olduğu için Mescid'e yakın bir yerde bulunan boş bir arsaya taşınıp orada ev yapmayı düşündük. Zira evimiz Sel' dağı tarafından Mescid'e bir millik bir uzaklıktaydı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bundan haberdar olunca yanımıza geldi ve: *"Ey Seleme oğulları! Yerinizde kalın! Zira (cemaatle namaz için) attığınız her bir adım lehinize yazılacaktır"* buyurdu.[1]

٧٠٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا تَوَضَّأَ الرَّجُلُ فَأَحْسَنَ الْوضُوءَ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلاةِ لا يُخْرِجُهُ غَيْرُهَا فَلَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْهُ خَطِيئَةً " [٦٠/٥]

705- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi abdestini güzelce alıp da sadece namaz kılmak niyetiyle cemaat namazına gittiği zaman Allah her adımında derecesini bir derece yükseltir ve günahlarından birini siler."*[2]

٧٠٦- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الطُّوسِيُّ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَصْبَهَانِيُّ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّفَّارُ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، قَالَ: ثنا عِمْرَانُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: خَلَتِ الْبِقَاعُ حَوْلَ الْمَسْجِدِ، فَأَرَادَتْ بَنُو سَلِمَةَ قُرْبَ الْمَسْجِدِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ

---

[1] Müslim (280/665) ve Ahmed, *Müsned* 3/407-408 (14578).

[2] Buhârî (477), Müslim (27/857) ve Ahmed, *Müsned* 2/338 (7448).

فَقَالَ: " يَا بَنِي سَلِمَةَ أَرَدْتُمْ أَنْ تُحَوِّلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ؟ " قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: " يَا بَنِي سَلَمَةَ دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ "، صَحِيحٌ عَلَى رَسْمِ مُسْلِمٍ، أَخْرَجَهُ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ [١٠٠/٣]

706- Câbir der ki: Mescid'in çevresinde bazı arsalar boşalınca Seleme oğulları Mescid'e yakın bir yere yerleşmek istediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bundan haberdar olunca: *"Ey Seleme oğulları! Mescid'e yakın bir yere mi taşınmak istiyorsunuz?"* diye sordu. "Evet!" dediklerinde: *"Ey Seleme oğulları! Yerinizde kalın! Zira (cemaatle namaz için) attığınız her bir adım lehinize yazılacaktır"* buyurdu.[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٧٠٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا تَوَضَّأَ الرَّجُلُ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلاةِ لا يُخْرِجُهُ غَيْرُهَا، لا يَخْطُو خُطْوَةً إِلا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْهُ خَطِيئَةً "، مَشْهُورٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَالأَعْمَشِ [٢٠١/٧]

707- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi abdestini güzelce alıp da sadece namaz kılmak niyetiyle cemaat namazına gittiği zaman Allah her adımında derecesini bir derece yükseltir ve günahlarından birini siler."*[2]

Sabit meşhur bir hadistir.

٧٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي وَبَرَةَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كُنَّا نُؤْمَرُ أَنْ نُقَارِبَ الْخُطَا إِلَى الصَّلاةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُصَيْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي بَكْرٍ [١٩٥/٤]

708- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Cemaatle namaza yürürken adımlarımızı (fazla olsun diye) yakın atmamız söylenirdi."

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Tek kanallı bir hadistir.

٧٠٩- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَكَمِ الثَّقَفِيُّ وَكَانَ ثِقَةً، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ مُضَرِّسٍ النَّصْرِيُّ مِنْ بَنِي نَصْرِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، قَالَ: ثنا جَبَلَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا جُعِلَ الأَذَانُ الأَوَّلُ لِيَتَيَسَّرَ أَهْلُ الصَّلاةِ لِصَلاتِهِمْ، إِذَا سَمِعْتُمُ الأَذَانَ، فَأَسْبِغُوا الْوضُوءَ، وَبَادِرُوا التَّكْبِيرَةَ الأُولَى، فَإِنَّهَا فَرْعُ الصَّلاةِ وَتَمَامُهَا، وَلا تُبَادِرُوا الإِمَامَ بِرُكُوعٍ وَلا سُجُودٍ " [٤/٣٠١]

709- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Kametten önceki) ilk ezan, namaz kılacak olanların namaza gitmesi için okunmaktadır. Ezanı işittiğiniz zaman güzelce abdestinizi alın ve imamın ilk tekbirine ulaşmaya çalışın. Zira ilk tekbir namazın bir parçası ve tamamlayıcısıdır. Namazlarda imamdan önce rükûya ve secdeye gitmeye çalışmayın."*[1]

٧١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ أَوْ رَاحَ، أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ نُزُلا مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، جميعا عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ

710- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah veya akşam mescide giden kişiye Allah her gidişinde cennette bir mesken hazırlar"* buyurmuştur.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٧١١- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ، وَأَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/23 (12383).

[2] Buhârî (662) ve Müslim (285/669).

مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَشَى فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ إِلَى الْمَسْجِدِ، أَتَاهُ اللَّهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [١٢/٢]

711- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece karanlığında namaz için mescide giden kişiye Allah kıyamet gününde bir nur verir"* buyurmuştur.

٧١٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَزْرَقِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّكُونِيِّ الْحِمْصِيُّ، حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ بْنُ سُلَيْمٍ الْقُرَشِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِأَحَبِّ خُطُوَاتٍ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى "، قَالُوا: بَلَى يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَالَ: " فَإِنَّ أَحَبَّ خُطْوَةٍ إِلَى اللَّهِ يَخْطُوهَا عَبْدٌ فِي صِلَةِ رَحِمٍ، أَوْ خُطْوَةِ عَبْدٍ إِلَى جَمَاعَةٍ يُصَلِّي فِيهَا، وَأَحَبُّ قَطْرَتَيْنِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى: قَطْرَةُ دَمٍ أُهْرِيقَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ قَطْرَةٌ مِنْ عَيْنٍ ذَرَفَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَأَحَبُّ جُرْعَتَيْنِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى: كَاظِمُ غَيْظٍ، وَصَابِرٌ عِنْدَ مُصِيبَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، وَالزُّهْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٧٧/٣]

712- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın en sevdiği adımları size söyleyeyim mi?"* buyurunca, ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Tabi ki söyle" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın en sevdiği adımlar kişinin bir akrabasını ziyaret için attığı veya kişinin cemaatle namaza gitmek için attığı adımlardır. Allah katında en değerli iki damladan biri Allah yolunda dökülen kan damlası, diğeri de Allah korkusuyla gözden akıtılan damladır. Allah katında en değerli iki yudumdan biri, kişinin öfkesini yudumlayıp içine atmasıdır. Diğeri de musibete sabretmesidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٧١٢/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ أَبُو شُرَيْحٍ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ، عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ مُحَمَّدِ بْنِ سُمَيْرٍ الرُّعَيْنِيِّ، عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ أَبِي رَيْحَانَةَ، أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ، فَأَوَيْنَا ذَاتَ لَيْلَةٍ إِلَى شَرَفٍ فَأَصَابَنَا فِيهِ بَرْدٌ شَدِيدٌ، حَتَّى رَأَيْتُ الرِّجَالَ يَحْفِرُ أَحَدُهُمُ الْحُفْرَةَ فَيَدْخُلُ فِيهَا وَيُكْفِئُ عَلَيْهِ بِجُحْفَتِهِ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ مِنْهُمْ، قَالَ: " مَنْ يَحْرُسُنَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، فَأَدْعُو لَهُ بِدُعَاءٍ يُصِيبُ بِهِ فَضْلَهُ؟ " فَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: "

مَنْ أَنْتَ؟ " فَقَالَ: أَنَا فُلانُ بْنُ فُلانٍ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: " ادْنُهْ "، فَدَنَا مِنْهُ فَأَخَذَ بِبَعْضِ ثِيَابِهِ، ثُمَّ اسْتَفْتَحَ بِدُعَاءٍ لَهُ، فَلَمَّا سَمِعْتُ مَا يَدْعُو بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُمْتُ، فَقُلْتُ: أَنَا رَجُلٌ فَسَأَلَنِي كَمَا سَأَلَهُ، ثُمَّ قَالَ: " أَدْنِهِ "، كَمَا قَالَ لَهُ وَدَعَا لِي بِدُعَاءٍ دُونَ مَا دَعَا بِهِ لِلأَنْصَارِيِّ، ثُمَّ قَالَ: " حُرِّمَتِ النَّارُ عَلَى عَيْنٍ سَهِرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَحُرِّمَتِ النَّارُ عَلَى عَيْنٍ دَمَعَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ "، وَقَالَ الثَّالِثَةَ فَنَسِيتُهَا، قَالَ أَبُو شُرَيْحٍ بَعْدَ ذَلِكَ: " وَحُرِّمَتِ النَّارُ عَلَى عَيْنٍ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ تَعَالَى " [٢٨/٢]

712/a- Ebû Reyhâne bildiriyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte bir savaşa çıkmıştık. Bir gece yetiştiğimiz tepede konakladığımızda o kadar şiddetli bir soğuğa maruz kaldık ki bazılarının çukur kazıp içine girdiğini ve üzerini kalkanıyla kapattığını gördüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) müslümanların bu halini görünce: *"Bu gece kim nöbet tutup bizi korur? Buna karşılık ben de ona hayır duada bulunacağım"* diye seslendi. Bir adam kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben nöbet tutarım" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Sen kimsin?"* diye sordu. Adam: "Ben Ensar'dan filanın oğlu filanım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanıma gel"* buyurdu.

Adam yanına gelince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) giysisinin ucundan tuttu ve adama dua etmeye başladı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) adama bu şekilde dua ettiğini işittiğimde kalktım ve: "Ben de nöbet tutarım" dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) adama sorduğu şeyleri bana da sorduktan sonra: *"Yanıma gel"* buyurdu. Sonra bana Ensarlı olan adama ettiğinden daha kısa bir dua etti. Sonra şöyle buyurdu: *"Allah yolunda geceyi uykusuz geçiren göze cehennem ateşi haram kılınmıştır. Allah korkusuyla yaş akıtan göze cehennem ateşi haram kılınmıştır..."*

Ebû Ali el-Hemdânî der ki: "Ebû Reyhâne, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) üçüncü bir göz daha zikretti, ancak ne olduğunu unuttum."

Ebû Şurayh ise rivayet ederken bu sözün: *"Allah'ın haram kıldığı şeylere bakmayan göze cehennem ateşi haram kılınmıştır"* olduğunu zikreder.

٧١٢/ب- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلالُ، ثنا زَافِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْكُوفِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ شَبِيبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَيْنَانِ لا تَرَيَانِ النَّارَ: عَيْنٌ بَكَتْ فِي خَلاءٍ مِنْ خَشْيَةِ

اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَكْلأُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ زَافِرٍ [١١٩/٧]

712/b- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki göz cehennem ateşini görmez. Bunlardan biri yalnızken Allah korkusuyla ağlayan gözdür. Diğeri de geceyi Allah yolunda nöbet tutarak geçiren gözdür."*

Tek kanallı bir hadistir.

٧١٢/ج- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجَهْبَذِيُّ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَحِمَ اللَّهُ عَيْنًا بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَرَحِمَ اللَّهُ عَيْنًا سَهِرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْجَهْبَذِيِّ [١٤٢/٧]

712/c- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah korkusuyla ağlayan göze Allah merhamet eder. Allah yolunda nöbet tutan göze de Allah merhamet eder."*

Tek kanallı bir hadistir.

Cemaatle Namaz

٧١٣- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عُبَيْدِ الْمَرْوَانِيُّ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ بْنُ مُحَمَّدٍ اللَّبَّادُ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ الطُّوسِيُّ، حدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا أَبُو الْوَفَاءِ جَعْفَرٌ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ سَمِعَ الْفَلاحَ فَلَمْ يُجِبْهُ فَلا هُوَ مَعَنَا وَلا هُوَ وَحْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْوَفَاءِ [٢٥٠/٩]

713- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kurtuluş çağırısını (ezanı) duyup da buna icabet etmeyen kişi ne bizimle, ne de tek başına namaz kılmış olur"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٧١٤- حَدَّثَنَا أَبُو طَاهِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، حدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: " صَلُّوا الصَّلَوَاتِ فِي الْمَسْجِدِ، فَإِنَّهَا مِنَ الْهُدَى وَسُنَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ [٢٥٠/٩]

714- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Beş vakit namazı mescidde (cemaatle) kılın. Bunu yapmak hidâyettir ve Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetidir."

Tek kanallı bir hadistir.

٧١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُومُوا، فَإِنَّهَا عَزْمَةٌ مِنَ اللَّهِ " [١٧٤/٢]

715- Osman b. Affân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezanı duyduğunuz zaman namaza kalkın. Zira bu, Allah'a karşı olan bir görevinizdir"* buyurmuştur.

٧١٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ يَسَارٍ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي بَحْرِيَّةَ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ حِمْصٍ، فَسَمِعْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ، يَقُولُ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَأْتِيَ اللَّهَ ﷻ آمِنًا فَلْيَأْتِ هَذِهِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ حَيْثُ يُنَادَى بِهِنَّ، فَإِنَّهُنَّ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى، وَمِمَّا سَنَّهُ لَكُمْ نَبِيُّكُمْ ﷺ لا يَقُلْ: إِنَّ لِي مُصَلًّى فِي بَيْتِي فَأُصَلِّي فِيهِ، فَإِنَّكُمْ إِنْ فَعَلْتُمْ ذَلِكَ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ، وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ ﷺ لَضَلَلْتُمْ " [٢٣٥/١]

716- Ebû Bahriyye der ki: Humus'ta bir mescide girdim. İçerde Muâz b. Cebel'in cemaate şöyle dediğine şahit oldum: "Allah'ın huzuruna güven içinde çıkmayı seven kişi, ezan okunduğu zaman şu beş vakit namaz için mescide gelsin. Zira bu namazlar, hem hidâyetin yolu, hem de Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) size gösterdiği bir sünnettir. Sakın ezan okunduğu zaman: «Benim evimde namazgâhım var, evimde kılarım!» demeyin. Böyle yaparsanız Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetini

terk etmiş olursunuz. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetini terk ederseniz de dalâlete düşersiniz."

٧١٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَنْمَاطِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " صَلاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّإِ [٣٥٠/٦]

717- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin cemaatle kıldığı namaz, kendi başına kıldığı namazdan yirmi yedi kat daha üstündür"* buyurmuştur.[1]

Muvattâ'da geçen meşhur bir hadistir.

٧١٨- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْجُرْجَانِيُّ , ثنا أَبُو الْقَاسِمِ بْنُ عُبَيْدٍ الْقَاضِي ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قُرَيْشٍ ، ثنا بِشْرُ بْنُ مَرْثَدٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى ، ثنا مِسْعَرٌ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَسْتَحِي مِنْ عَبْدِهِ إِذَا صَلَّى فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ يَسْأَلُهُ حَاجَةً أَنْ يَنْصَرِفَ حَتَّى يَقْضِيَهَا " ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ , تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ .

718- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah, cemaatle namazı kıldıktan sonra ihtiyacı için dua eden kulunu, ihtiyacını vermeden oradan göndermekten hayâ eder."*

Tek kanallı bir hadistir.

٧١٩- حَدَّثَنَا حَبِيبٌ، ثنا يُوسُفُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمَّارٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " صَلاةُ الْجَمَاعَةِ تَزِيدُ عَلَى صَلاةِ الْفَذِّ خَمْسًا وَعِشْرِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْقَاسِمِ، لَمْ يَرْوِهِ فِيمَا أَعْلَمُ، إِلا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمَّارٍ [٣٨٦/٨]

719- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cemaatle kılınan namaz, kişinin tek başına kıldığı namazdan yirmi beş kat daha üstündür"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Buhârî (645) ve Müslim (249/650).

[2] Nesâî (2/80) ve Ahmed, *Müsned* 6/56 (2476).

Tek kanallı bir hadistir.

٧٢٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْجَارُودِ الرَّقِّيُّ بِعَسْكَرَ سَنَةَ سِتٍّ وَخَمْسِينَ، وَفِي الْقَلْبِ مِنْهُ شَيْءٌ، قَالَ: ثنا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " صَلاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلاةِ الْفَذِّ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً "، تَفَرَّدَ بِهِ الشَّافِعِيُّ، عَنْ مَالِكٍ [٩/١٥٦]

720- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin cemaatle kıldığı namaz, kendi başına kıldığı namazdan yirmi beş kat daha üstündür"* buyurmuştur.[1]

٧٢١- ثنا فاروقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ، قَالَ: ثنا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " فَضْلُ صَلاةِ الْجَمَاعَةِ عَلَى صَلاةِ الرَّجُلِ وَحْدَهُ خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ دَرَجَةً "

721- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin cemaatle kıldığı namaz, kendi başına kıldığı namazdan yirmi beş kat daha üstündür"* buyurmuştur.[2]

Sabah ile Yatsı Namazları

٧٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُثْمَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ فَهُوَ كَمَنْ قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ، وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَهُوَ كَمَنْ قَامَ اللَّيْلَ كُلَّهُ " [٩/٤٥]

722- Hz. Osman'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yatsı namazını cemaatle kılan kişi, gecenin yarısını*

---

[1] Buhârî (647) ve Müslim (247/649).

[2] Ahmed, *Müsned* 1/489 (3563).

ibadetle geçirmiş gibidir. Sabah namazını cemaatle kılan kişi d,e gecenin tümünü ibadetle geçirmiş gibi olur."

٧٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْعَيْزَارِ بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ أَبِي نُصَيْرٍ، قَالَ: قَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ الْغَدَاةَ فَلَمَّا سَلَّمَ نَظَرَ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ، ثُمَّ قَالَ: " أَشَاهِدٌ فُلانٌ؟ " قَالُوا: نَعَمْ وَلَمْ يَحْضُرْ، قَالَ: " إِنَّ أَثْقَلَ الصَّلَوَاتِ عَلَى الْمُنَافِقِينَ صَلاةُ الْفَجْرِ وَصَلاةُ الْعِشَاءِ، وَلَوْ عَلِمُوا مَا فِيهِمَا لأَتَوْهُمَا حَبْوًا، وَإِنَّ الصَّفَّ الأَوَّلَ لَعَلَى مِثْلِ صُفُوفِ الْمَلائِكَةِ وَلَوْ عَلِمْتُمْ مَا فِيهِ لابْتَدَرْتُمُوهُ، وَإِنَّ صَلاتَكَ مَعَ رَجُلٍ أَزْكَى مِنْ صَلاتِكَ وَحْدَكَ، وَصَلاتُكَ مَعَ رَجُلَيْنِ أَزْكَى مِنْ صَلاتِكَ مَعَ رَجُلٍ، وَمَا كَثُرَ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى [٩/٣٢١]

723- Ubey b. Ka'b der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize sabah namazını kıldırdı. Selam verdikten sonra cemaatin yüzlerine baktı ve: *"Filan kişi namaza geldi mi?"* diye sordu. "Evet!" dediler, ama sorduğu kişi namaza gelmemişti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Münafıklara en ağır gelen namazlar, sabah ile yatsı namazlarıdır. Ancak bu namazlardaki sevabı bilselerdi emekleyerek de olsa kılmaya gelirlerdi. Namazda ilk saf meleklerin, Rablerinin huzurunda durduğu saf gibidir. Bu safta olmanın sevabını bilseydiniz içinde bulunmak için yarışırdınız. Bir adamla birlikte kıldığın namazın sevabı, tek başına kıldığın namazın sevabından daha fazladır. Senden başka iki kişiyle kıldığın namazın sevabı bir adamla kıldığın namazın sevabından daha fazladır. Daha fazla kişiyle kılınan namazı da Allah daha fazla sever."*[1]

٧٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ إِمْلاءً، ثنا أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ التَّغْلَبِيُّ، ثنا جَدِّي أَبُو أُمِّي سَلْمَانُ بْنُ خَالِدٍ التَّغْلَبِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَلا أَدُلُّكُمْ عَلَى أَمْرٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟، أَفْشُوا السَّلامَ بَيْنَكُمْ إِنَّ أَثْقَلَ الصَّلاةِ عَلَى الْمُنَافِقِينَ الْعِشَاءُ وَالْفَجْرُ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى، وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ السُّفْلَى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ

---

[1] Ebû Dâvud 1/149 (554), Nesâî (2/81) ve Ahmed, *Müsned* 5/168 (21323).

أُمَّكَ، وَأَبَاكَ، وَأُخْتَكَ، وَأَخَاكَ، وَأَدْنَاكَ أَدْنَاكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ وَكِيعٍ [٨/٣٧٥]

724- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi de sevmedikçe iman etmiş sayılmazsınız. Yapmanız halinde birbirinize olan sevginizi arttıracak olan şeyin ne olduğunu size söyleyeyim mi? Selamı aranızda yayın. Münafıklara en ağır gelen namazlar, yatsı ile sabah namazlarıdır. Ancak bu namazlardaki sevabı bilselerdi emekleyerek de olsa kılmaya gelirlerdi. En hayırlı sadaka, ihtiyaç dışı maldan verilen sadakadır. Veren el, alan elden daha üstündür. Sadaka vermeye de önce annen, baban, kız kardeşin, erkek kardeşin gibi bakmakla sorumlu olduğun kişilerden başla. Sonra sana olan yakınlık derecelerine göre diğerlerine ver."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٢٥- حَدَّثَنَا أَبِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا صَالِحُ بْنُ عَدِيٍّ النُّمَيْرِيُّ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الأَزْدِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ وَاسِعٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِغُرَفِ أَهْلِ الْجَنَّةِ "، قُلْنَا: بَلَى، بِأَبِينَا وَأُمِّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرَفًا مِنْ أَلْوَانِ الْجَوَاهِرِ يُرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا، فِيهَا مِنَ النَّعِيمِ وَالثَّوَابِ وَالْكَرَامَةِ مَا لا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلا عَيْنٌ رَأَتْ "، فَقُلْنَا: بِأَبِينَا أَنْتَ وَأُمِّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، لِمَنْ تِلْكَ؟ فَقَالَ: " لِمَنْ أَفْشَى السَّلامَ، وَأَدَامَ الصِّيَامَ، وَأَطْعَمَ الطَّعَامَ، وَصَلَّى وَالنَّاسُ نِيَامٌ "، فَقُلْتُ: بِأَبِينَا أَنْتَ وَأُمِّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ؟ فَقَالَ: " مِنْ أُمَّتِي مَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ، وَسَأُخْبِرُكُمْ عَمَّنْ يُطِيقُ ذَلِكَ: مَنْ لَقِيَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، فَسَلَّمَ فَرَدَّ عَلَيْهِ السَّلامَ، فَقَدْ أُفْشَى السَّلامَ، وَمَنْ أَطْعَمَ أَهْلَهُ وَعِيَالَهُ مِنَ الطَّعَامِ حَتَّى يُشْبِعَهُمْ فَقَدْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ، وَمَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَمِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ فَقَدْ أَدَامَ الصِّيَامَ، وَمَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ الآخِرَةَ وَالْغَدَاةَ فِي جَمَاعَةٍ، فَقَدْ صَلَّى وَالنَّاسُ نِيَامٌ وَالْيَهُودُ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسُ " [٢/٣٥٦]

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/183 (10396).

725- Câbir b. Abdillah der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı ve: *"Cennet evlerinin nasıl olduğunu size söyleyeyim mi?"* buyurdu. Biz: "Anamız babamız sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü! Tabi ki söyle" dediğimizde: *"Cennette değişik mücevherlerden yapılmış, içlerinden dışarısı, dışarıdan da içerisi görünen, içinde nimet, mükâfat ve değerli şeylerden hiç kimsenin duyamadığı ve göremediği şeyler bulunan evler vardır"* buyurdu. "Anamız babamız sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü! Bu evler kimin?" diye sorduğumuzda: *"Bunlar selamı yayan, devamlı oruç tutan, yemek ikramında bulunan ve insanlar uykudayken namaza kalkan kişiler içindir"* buyurdu.

"Anamız babamız sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü! Tüm bunlara kimin gücü yeter?" diye sorduğumda şöyle buyurdu: *"Tümüne gücü yetenler ümmetimdendir. Bunların da kim olduğunu size söyleyeyim. Müslüman kardeşiyle karşılaştığında selam veren veya onun verdiği selamı alan kişi selamı yaymış olur. Ailesi ve çoluk çocuğuna doyana kadar yemek yediren kişi yemek ikramında bulunmuş olur. Ramazan ayı orucu ile her aydan üç gün oruç tutan kişi devamlı olarak oruç tutmuş olur. Yatsı namazı ile sabah namazını cemaatle kılan kişi de insanlar, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Mecusiler uykudayken namaz kılmış olur."*

Sabah Namazından Sonra Mescidde Oturmak

٧٢٦- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْوَرَّاقُ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَنْبَرِيُّ، ثنا سَلْمُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ الضَّرِيرُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ ثُمَّ جَلَسَ فِي مَسْجِدٍ حَتَّى يُصَلِّيَ الضُّحَى رَكْعَتَيْنِ، كُتِبَتْ لَهُ حَجَّةً وَعُمْرَةً مُسْتَقْبَلَتَيْنِ "، تَفَرَّدَ بِهِ سَلْمٌ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ

[٢٣٧/٧]

726- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını kıldıktan sonra kuşluk vaktine kadar mescidde oturan ve iki rekat da kuşluk namazı kılan kişiye kabul görmüş bir hac ve umre sevabı yazılır"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Tirmizî 2/481 (856) ve Buhârî, *Târîhu'l-Kebîr* (1/373).

Cemaati Bırakmaya Ruhsat

٧٢٧- حَدَّثَنَا محمد بن علي بن حبيش ثنا القاسم بن زكريا بن مسوار الجوهري ثنا محمد بن مقاتل ثنا عبدالله بن المبارك أنبأنا معمر عن قتادة عن أنس قال قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا حَضَرَ الْعَشَاءُ، وَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ، فَابْدَؤُوا بِالْعَشَاءِ.

727- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yemek konulup da namaz vakti geldiği zaman önce yemeği yiyin"* buyurmuştur.[1]

٧٢٨- قال: وحدثنا ابن المبارك عن محمد بن أبي حفصة عن الزهري عن أنس عن النبي صلى الله عليه وسلم بنحو حدث الزهري.

728- Başka bir kanalla aynısı aktarılmıştır.[2]

٧٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَابِدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا حَضَرَ الْعَشَاءُ وَأُقِيمَتِ الصَّلاَةُ، فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ [٨/٢١١]

729- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yemek konulup da namaz için kamet getirildiği zaman önce yemeği yiyin"* buyurmuştur.[3]

Sabit bir hadistir.

Namaz Vaktini Beklemek

٧٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى، قَالاَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَزْدِيِّ، عَنْ نَوْفٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى ذَاتَ لَيْلَةٍ الْمَغْرِبَ، فَصَلَّيْنَا مَعَهُ فَعَقَّبَ مَنْ

---

1 Buhârî (5463) ve Müslim (64/557).

2 Tahrici daha önce yapıldı.

3 Buhârî (671) ve Müslim (67/560).

عَقَّبَ وَرَجَعَ مَنْ رَجَعَ فَجَاءَ وَقَدْ حَفَزَهُ النَّفَسُ رَافِعًا أُصْبُعَهُ وَعَقَدَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ يشِيرُ بِالسَّبَّابَةِ إِلَى السَّمَاءِ فَحَسَرَ ثَوْبَهُ عَنْ رُكْبَتَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ: " أَبْشِرُوا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ هَذَا رَبُّكُمْ قَدْ فَتَحَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِ السَّمَاءِ يبَاهِي بِكُمُ الْمَلائِكَةَ يَقُولُ: يَا مَلائِكَتِي انْظُرُوا إِلَى عِبَادِي هَؤُلاءِ قَضَوْا فَرِيضَةً وَهُمْ يَنْتَظِرُونَ أُخْرَى "، وَرَوَى حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ نَوْفًا وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو اجْتَمَعَا فَحَدَّثَ نَوْفٌ عَنِ التَّوْرَاةِ وَحَدَّثَ عَبْدُ اللَّهِ بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ

730- Abdullah b. Amr der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **bizlere akşam namazını kıldırdı. Namaz sonrası kimi Mescid'de kaldı, kimi de gitti. İnsanlar yatsı namazı için daha toplanmadan önce, Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem) **nefes nefese geldi. İşaret parmağını yirmi dokuz rakamı gibi şu şekilde semaya doğru kaldırmıştı. Giysisini dizlerinin gerisine atıp şöyle buyurdu:** *"Ey müslümanlar! Sevinin! Rabbiniz meleklere karşı sizinle iftihar edeceği gök kapılarından bir kapı açarak: «Ey Melekler! Şu kullarıma bakın. Farz olan ibadeti edâ ettiler ve şu anda diğer vakti bekliyorlar» buyuruyor."*[1]

٧٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ، ثَنَا عِمْرَانُ الْقَصِيرُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْمَلائِكَةَ لِتُصَلِّي عَلَى الْعَبْدِ، مَا دَامَ فِي مُصَلاهُ مَا لَمْ يُحْدِثْ، تَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ " [٦/١٨٠]

731- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kul namazgâhında durduğu ve abdestini bozmadığı sürece melekler ona hayır duada bulunur, «Allahım! Onu bağışla! Allahım! Ona merhamet et!» derler."*[2]

٧٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، قَالَ:، ثَنَا زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ كَفَّارَاتٌ، وَثَلاثٌ دَرَجَاتٌ، وَثَلاثٌ مُنْجِيَاتٌ، وَثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ. فَأَمَّا الْكَفَّارَاتُ فَإِسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي السَّبَرَاتِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَوَاتِ بَعْدَ الصَّلَوَاتِ، وَنَقْلُ الأَقْدَامِ إِلَى

---

[1] İbn Mâce 1/262 (801) ve Ahmed, *Müsned* 2/251-252 (6759).

[2] Buhârî (445) ve Nesâî (2/43).

الْجُمُعَاتِ، وَأَمَّا الدَّرَجَاتُ فَإِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَإِفْشَاءُ السَّلامِ، وَالصَّلاةُ فِي اللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، وَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ فَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ، وَالرِّضَا وَالْقَصْدُ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ، وَخَشْيَةُ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ فَشُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ " [٢٦٨/٦]

732- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç şey kişinin günahlarına kefaret olur, üç şey âhirette derecesini yükseltir, üç şey onu (azaptan) kurtarır, üç şey de onu helak eder. Kişinin günahlarına kefaret olan üç şey soğuk havalarda abdesti güzelce almak, namaz sonrası bir diğer vaktin namazını (mescidde) beklemek ve namazları cemaatle kılmaya gitmektir. Kişinin âhirette derecesini yükselten üç şey de yemek ikramında bulunmak, selamı yaymak ve herkes uykudayken gece namazına kalkmaktır. Kişiyi (azaptan) kurtaran üç şey; öfke ve rıza anında adaletli olmak, fakirken de zenginken de tutumlu davranmak ve açık veya gizli yapılan her şeyde Allah'tan korkmaktır. Kişiyi helak eden üç şey; cimri davranma, hevâya uyma ve kendini beğenmişliktir."*[1]

٧٣٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، ثنا خَارِجَةُ بْنُ أَحْمَدَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: " أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللهُ بِهِ الذُّنُوبَ وَيَرْفَعُ الدَّرَجَاتِ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رسولَ اللهِ قَالَ: إِسْبَاغُ الْوضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَذَلِكَ الرِّبَاطُ. ثَلَاثَ مَرَّاتٍ " صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الْعَلَاءِ وَرَوَاهُ مَالِكٌ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ وَالنَّاسُ , غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَارِجَةَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ [٢٤٨/٨]

733- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kendileriyle günahları affettiği ve kişinin katındaki derecesini yükselteceği şeyleri söyleyeyim mi?"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Tabi ki söyle" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bunlar mescitlere doğru yürümek, zor anlarda bile abdesti güzelce almak ve namaz sonrası diğer namazı*

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 5/328 (5452).

beklemektir. İşte asıl nöbet (ribât) budur! Asıl nöbet budur! Asıl nöbet budur! Asıl nöbet budur!"[1]

Bu haliyle tek kanallı bir hadistir. Buna karşılık Alâ b. Abdirrahman kanalıyla sahih sâbit bir hadistir.

٧٣٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَلائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلاهُ مَا لَمْ يُحْدِثْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ، وَأَحَدُكُمْ فِي الصَّلاةِ مَا كَانَتِ الصَّلاةُ تَحْبِسُهُ "، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ حَدَّثَ بِهِ عَنْهُ أَبُو حَاتِمٍ الرَّازِيُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ [١٣١/٨]

734- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kul namazgâhında durduğu ve abdestini bozmadığı sürece melekler ona hayır duada bulunur, «Allahım! Onu bağışla! Allahım! Ona merhamet et!» derler. Kişi namaz için beklediği sürece namazda gibidir."*[2]

Misvak Kullanmak

٧٣٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَوْلا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلاةٍ "، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو مِثْلَهُ [٣٨٦/٨]

735- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetime ağır geleceğini bilmesem her namaz için misvak kullanmalarını emrederdim"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Müslim (41/251), Tirmizî 1/72-73 (51) ve Ahmed, *Müsned* 2/371 (7747).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (887) ve Müslim (42/252).

٧٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ الْعَدَوِيُّ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ أَجْرَى السِّوَاكَ عَلَى فِيهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ [٢٦/٣]

736- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazına kalktığı zaman ağzını misvaklardı."

Tek kanallı bir hadistir.

٧٣٧- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حُصَيْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يُحَدِّثُ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا قَامَ لِلتَّهَجُّدِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ حُصَيْنٍ، وَرَوَاهُ مُؤَمَّلٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ [١٨٠/٧]

737- Huzeyfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) teheccüd namazına kalktığı zaman ağzını misvaklardı."[1]

٧٣٨- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ الْمُقْرِئُ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُعَارِكُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصُّورِيُّ مِنْ كِتَابِهِ، ثنا مُؤَمَّلٌ، ثنا مَنْصُورٌ، وَحُصَيْنٌ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا اسْتَيْقَظَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ، وجرير، عَنْ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، مِثْلَهُ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ وَاصِلٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، مِثْلَهُ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ [١٨٠/٧]

738- Huzeyfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece vakti (namaza) kalktığı zaman ağzını misvaklardı."[2]

٧٣٩- حدثنا سليمان بن أحمد ثنا محمد بن عثمان بن سعيد ثنا فضيل بن عياض عن منصور و حصين عن شقيق عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا اسْتَيْقَظَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ "

---

[1] Buhârî (245) ve Müslim (42/252).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

739- Huzeyfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece vakti (namaza) kalktığı zaman ağzını misvaklardı."[1]

Amellerin Niyetlere Göre Olması

٧٤٠- وثنا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْبُزُورِيُّ الْمُقْرِئُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ طَاهِرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رُمَيْحٍ ح وثنا أَبُو بَكْرٍ دَاهِرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدَةِ الْمُؤَذِّنِ الأَصْبَهَانِيُّ بِالْبَصْرَةَ مُؤَذِّنُ جَامِعِهَا، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَالِدٍ الْمَرْوَزِيُّ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَاسِينٍ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَبَانَ، ثنا قَطَنُ بْنُ صَالِحٍ الدِّمَشْقِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ، عَنْ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالْنِيَاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى "، الْحَدِيثُ هَذَا مِنْ صِحَاحِ الأَحَادِيثِ وَعُيونِهَا، رَوَاهُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ، الْجَمُ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ يَحْيَى، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ، عَنْ قَطَنٍ [٤١/٨]

740- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ameller yapıldığı niyete göre değerlendirilir. Kişinin niyetindeki ne ise eline geçen de odur"* buyurmuştur.[2]

Sahih bir hadistir.

٧٤١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ مُعَاوِيَةَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَارُودِيُّ، ثَنَا نُوحُ بْنُ حَبِيبٍ الْقُومَسِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ زَيْدٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْمَجِيدِ وَمَشْهُورُهُ وَصَحِيحُهُ مَا فِي الْمُوَطَّأِ مَالِكٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ [٣٤٢/٦]

---

[1] Hilye'de bulamadım.

[2] Buhârî (1), Müslim (155/1907), Ahmed, *Müsned* (1/25, 43) ve Beyhakî (2/14, 4/112).

741- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ameller yapıldığı niyete göre değerlendirilir. Kişinin niyetindeki ne ise eline geçen de odur. Kimin hicreti (göç etmesi veya günahlardan uzaklaşması) elde edeceği bir dünyalık veya evleneceği kadın için ise onun bu yaptığı bu niyetine göre değerlendirilir."*

Tek kanallı bir hadistir. Muvattâ'da ise Mâlik bunu Yahyâ b. Saîd kanalıyla rivayet etti.

٧٤١/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ بِالْمَدِينَةِ قَوْمًا شَهِدُوا مَعَكُمْ حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [٩/٢٧]

741/a- Câbir der ki: (Çıktığımız bir savaşta) Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mazeretlerinden dolayı Medine'de kalan kişiler var ki (niyetlerinden dolayı) onlar da burada sizinle bulunmuş gibidirler"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٧٤١/ب- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ تَبُوكَ حِينَ دَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ، قَالَ: " إِنَّ بِالْمَدِينَةِ لأَقْوَامًا مَا سِرْتُمْ مِنْ مَسِيرٍ وَلا قَطَعْتُمْ وَادِيًا إِلا كَانُوا مَعَكُمْ "، قَالُوا: وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ " صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٨/٢٦٤]

741/b- Enes b. Mâlik der ki: Tebuk savaşı dönüşü Medine'ye yaklaştığımızda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Medine'de öyle kimseler var ki bu çıkışta aldığınız bütün yollarda ve aştığınız bütün vadilerde sizinle birlikteydiler"* buyurdu. "Medine oldukları halde mi?" diye sorulunca: *"Evet, zira mazeretleri onları orada tutmuştur"* buyurdu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Namazda Elleri Kaldırmak

٧٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلاةَ رَفَعَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَهُمَا كَذَلِكَ، وَإِذَا قَالَ: " سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ "، قَالَ: " رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ "، وَكَانَ لا يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السُّجُودِ [١٥٧/٩]

742- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza başlayacağı zaman ellerini omuz hizasında kaldırırdı. Rükûdan başını kaldırdığı zaman da ellerini bu şekilde kaldırırdı. Rükûdan kalkarken *"Semiallahu limen hamideh"* dediği zaman: *"Rabbenâ ve lekel-hamd"* derdi. Secdelerde ise ellerini kaldırmazdı.[1]

٧٤٣- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأُمَوِيُّ، عَنْ أَبِي ثَوْرٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ أَصْحَابِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، فَلَمَّا قَدِمَ الشَّافِعِيُّ عَلَيْنَا جِئْتُ إِلَى مَجْلِسَهُ شِبْهَ الْمُسْتَهْزِئِ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ مَسْأَلَةٍ مِنَ الدَّوْرِ فَلَمْ يُجِبْنِي، وَقَالَ: كَيْفَ تَرْفَعُ يَدَيْكَ فِي الصَّلاةِ؟ فَقُلْتُ: هَكَذَا، فَقَالَ: أَخْطَأْتَ، فَقُلْتُ: هَكَذَا فَقَالَ: أَخْطَأْتَ، فَقُلْتُ: وَكَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: حَدَّثَنِي سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ: " كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مِنْكَبَيْهِ، وَإِذَا رَكَعَ، وَإِذَا رَفَعَ "، قَالَ أَبُو ثَوْرٍ: فَوَقَعَ فِي قَلْبِي مِنْ ذَلِكَ، فَجَعَلْتُ أَزِيدُ فِي الْمَجِيءِ إِلَى الشَّافِعِيِّ، وَأَقْصَرُ مِنَ الاخْتِلافِ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، فَقَالَ: أَجَلْ، الْحَقُّ مَعَهُ، قَالَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: كَيْفَ تَرْفَعُ يَدَيْكَ فِي الصَّلاةِ؟ فَأَجَابَنِي نَحْوَ مَا أَخْبَرْتُ الشَّافِعِيَّ، فَقُلْتُ: أَخْطَأْتَ، فَقَالَ: كَيْفَ أَصْنَعُ؟ فَقُلْتُ: حَدَّثَنِي الشَّافِعِيُّ عَنْ سُفْيَانٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مِنْكَبَيْهِ، وَإِذَا رَكَعَ، وَإِذَا رَفَعَ "، قَالَ أَبُو ثَوْرٍ: فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ شَهْرٍ، وَعَلِمَ الشَّافِعِيُّ أَنِّي قَدْ لَزِمْتُهُ لِلتَّعَلُّمِ مِنْهُ، قَالَ: يَا أَبَا ثَوْرٍ، مَسْأَلَتُكَ فِي الدَّوْرِ؟ وَإِنَّمَا مَنَعَنِي أَنْ أُجِيبَكَ يَوْمَئِذٍ لأَنَّكَ كُنْتَ مُتَعَنِّتًا

743- Ebu's-Sevr anlatıyor: Muhammed b. el-Hasan'ın öğrencilerindendim. Şâfiî yanımıza gelince ben bulunduğu meclise onları küçümser gibi geldim ve ona (namazdaki) hareketlerle ilgili bir soru sordum. Bana cevap vermeyip: "Namazda ellerini nasıl kaldırırsın?" diye sordu. Ben: "Şöyle" deyince, "Yanlış yaptın" dedi. Ben: "Şöyle" deyince yine: "Yanlış yaptın" dedi. Ben: "Peki nasıl yapayım?" diye sorunca şöyle dedi: "Süfyân'ın

---

[1] Buhârî (735) ve Müslim (21/390).

Zührî'den, onun da Sâlim'den, onun da babasından naklen bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini omuz hizasına kadar kaldırırdı. Rükûya varınca da rükûdan kalkınca da aynı şekilde kaldırırdı."

İşte o zaman ona karşı tereddütte kaldım ve Muhammed b. el-Hasan'ın yanına gidişlerimi azaltıp, Şâfiî'nin yanına daha sık gidip gelmeye başladım. Muhammed b. el-Hasan bana: "Ey Ebû Sevr! Sanırım şu Hicazlı (Şâfiî) içindeki tereddütleri giderdi" deyince: "Evet! Ama doğru söylüyor" karşılığını verdim. Muhammed: "Neden?" deyince ona: "Namazda ellerini nasıl kaldırıyorsun?" diye sordum. Muhammed benim Şâfiî'ye verdiğim cevabın aynısını verdiğinde: "Yanlış!" dedim. Muhammed: "Peki nasıl yapmalıyım?" diye sorunca da: "Şâfiî'nin Süfyân'dan, onun da Zührî'den, onun da Sâlim'den, onun da babasından naklen bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini omuz hizasına kadar kaldırırdı. Rükûya varınca da rükûdan kalkınca da aynı şekilde kaldırırdı" dedim.

Aradan bir ay geçip de Şâfiî ondan bir şeyler öğrenmek için devamlı yanına gittiğimi fark edince bana şöyle dedi: "Ey Ebû Sevr! Bana namazdaki hareketlerin sırasıyla nasıl yapıldığını sormuştun, ama o gün inadın üzerinde olduğundan dolayı sana bir cevap vermedim."

٧٤٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا كَبَّرَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ لا يجَاوِزُ بِهِمَا أُذُنَيْهِ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: قَالَ أَبِي: لَمْ يَسْمَعْهُ هُشَيْمٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَحَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حُسَيْنٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، نَحْوَهُ [٩/٢٢٣]

744- İbn Ömer der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) tekbir getirdiği zaman ellerini kaldırırdı. Rükûdan kalkınca da ellerini kaldırırdı. Ancak elleri kulaklarını aşmazdı."[1]

٧٤٥- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ أَبُو بَكْرِ بْنُ حُبَيْشٍ، حدَّثَنَا حَجَّاجٌ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ حِينَ افْتَتَحَ الصَّلاةَ يرَفَعُ يَدَيهِ حَتَّى جَاوَزَ بِهِمَا أُذُنَيْهِ " [٩/٢٢٤]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

745- Âmir b. Abdillah b. ez-Zübeyr, babasından bildiriyor "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) namaza başlarken ellerini, kulakları aşacak şekilde kaldırdığını gördüm."[1]

٧٤٦- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حدثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَامَ إِلَى صَلاةٍ قَطُّ إِلا شَهَرَ بِيَدِهِ إِلَى السَّمَاءِ قَبْلَ أَنْ يُكَبِّرَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ [٩/٢٣٨]

746- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ne zaman namaz kılarken gördüysem mutlaka tekbir getirmeden önce ellerini yukarıya doğru kaldırmıştır."

Tek kanallı bir hadistir.

٧٤٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، وَحَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، قَالا: ثنا هِشَامُ بْنُ عُمَارَةَ، ثنا رِفْدَةُ بْنُ قُضَاعَةَ الْغَسَّانِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الصَّلاةِ الْمَكْتُوبَةِ مَعَ كُلِّ تَكْبِيرَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ وَالأَوْزَاعِيِّ، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ إِلا رِفْدَةُ بْنُ قُضَاعَةَ [٣/٣٥٨]

747- Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr, babasından, o da dedesinden bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) farz namazlarda her tekbirde ellerini kaldırırdı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ الْحَافِظُ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِهْرَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي يَحْيَى، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلاةَ، وَإِذَا رَكَعَ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ " [٣/١٦٣]

---

[1] Müslim (26).

[2] İbn Mâce 1/280 (861).

748- Sâlim b. Abdillah b. Ömer, babasından bildiriyor: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namaza başlarken tekbirde ellerini kaldırdığını gördüm. Rükûya gidip rükûdan kalkarken de ellerini kaldırdı."[1]

İftitâh Tekbiri, Kıraat ve Selam

٧٤٩- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْعَطَّارُ الْعَسْكَرِيُّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا كَهْمَسُ بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِكُلِّ شَيْءٍ صَفْوَةٌ، وَصَفْوَةُ الصَّلاةِ التَّكْبِيرَةُ الأُولَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ وَالْحَسَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٥/٦٩]

749- Abdullah b. Ebî Evfâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her şeyin bir özü vardır. Namazın özü de ilk tekbirdir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٧٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ أَبِي فَرْوَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ، ثنا أَبُو عُبَيْدٍ الْحَاجِبُ، قَالَ: سَمِعْتُ شَيْخًا فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، يَقُولُ: قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ أَنَفَةً وَأَنَفَةُ الصَّلاةِ التَّكْبِيرَةُ الأُولَى، فَحَافِظُوا عَلَيْهَا "، قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ: فَحَدَّثْتُ بِهِ رَجَاءَ بْنَ حَيْوَةَ، فَقَالَ: حَدَّثَتْنِيهِ أُمُّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَجَاءٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو فَرْوَةَ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ [٥/١٧٧]

750- Ebû Ubeyd el-Hâcib der ki: Mescid-i Harâm'da yaşlı bir adamın şöyle dediğini işittim: "Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *«Her şeyin bir başlangıcı vardır. Namazın başlangıcı da ilk tekbirdir. Bu tekbiri getirmeye dikkat edin»* buyurmuştur."

Bu hadisi Recâ b. Hayve'ye aktardığımda: "Ümmü'd-Derdâ da bunu bana Ebu'd-Derdâ'dan naklen rivayet etmişti" dedi.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

٧٥١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بُدَيْلٍ بَصَرِيٌّ ثِقَةٌ صَدُوقٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَسْتَفْتِحُ الصَّلاةَ بِالتَّكْبِيرِ، وَالْقِرَاءَةِ بِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَإِذَا رَكَعَ لَمْ يُشْخِصْ رَأْسَهُ وَلَمْ يَخْفِضْهُ، وَلَكِنْ بَيْنَ ذَلِكَ " [٦٣/٣]

751- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza tekbirle, kıraata da Fâtiha Suresi'yle başlardı. Rükûya gittiği zaman başını ne yukarı kaldırır, ne de aşağıya eğer, ikisi arasında bir konumda tutardı."[1]

٧٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهُوَيْهِ، أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، حدَّثَنَا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُكَبِّرُ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو تَفَرَّدَ بِهِ زَمْعَةُ [٢٣٥/٩]

752- Câbir der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) rükûya giderken ve (secdeden) kalkarken tekbir getirirdi."

Tek kanallı bir hadistir.

٧٥٣- أَسْنَدَ الْحَدِيثَ الْكَثِيرَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْفَسَوِيُّ، ثنا نَصْرُ بْنُ الْحَرِيشِ الصَّامِتُ، ثنا الْمُشْمَعِلُّ بْنُ مِلْحَانَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَفْتَتِحُ الصَّلاةَ بِالتَّكْبِيرِ وَيَفْتَتِحُ الْقِرَاءَةَ بِ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ " [٣٢٠/١٠]

753- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza tekbirle, kıraata da Fâtiha Suresi'yle başlardı."[2]

٧٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ بُدَيْلٍ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَفْتَتِحُ الصَّلاةَ بِالتَّكْبِيرِ، وَالْقِرَاءَةِ بِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَيَخْتِمُهَا بِالتَّسْلِيمِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْجَوْزَاءِ، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ يَزِيدُ

---

[1] Müslim (24/498) ve Ahmed, *Müsned* 6/123 (24845).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ وَمِنْهُمُ الْمُتَعَبِّدُ السَّيَّاحُ، وَالْمُتَعَوِّذُ الصَّيَّاحُ، يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ أَبُو التَّيَّاحِ. [٣/٨٢]

754- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza tekbirle, kıraata da Fâtiha Suresi'yle başlardı. Namazı selam vererek bitirirdi."[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٧٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا إسرائيل، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، حدَّثَنَا بُدَيْلٌ الْعُقَيْلِيُّ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَفْتَتِحُ الصَّلاةَ بِالتَّكْبِيرِ وَيَخْتِمُهَا بِالتَّسْلِيمِ " [٩/٢٥٢]

755- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza tekbirle başlar, namazı selam vererek bitirirdi."[2]

٧٥٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْعَبَّاسِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ، قَالا: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى بْنِ مَيْسَرَةَ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ ثُوَيْرِ بْنِ أَبِي فَاخِتَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِفْتَاحُ الصَّلاةِ الطُّهُورُ، وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ "، تَفَرَّدَ بِهِ سَلَمَةُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَقِيلَ: إِنَّ الثَّوْرِيَّ، رَوَى عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، إِنْ صَحَّ، وَرَوَى عَنْ ثَوْرِ بْنِ عَمْرٍو الْهَمْدَانِيِّ الْكُوفِيِّ، وَلَمْ يُسْنِدْهُ فِيمَا أَعْلَمُ [٧/١٢٤]

756- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Namazın anahtarı abdesttir. (Namaz da yapılması) haram olan şeyler ilk tekbirle başlar, selamla da biter."*[3]

٧٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدٌ، ثنا أَبُو بَكْرٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ

---

[1] Tahrici üstte geçti.

[2] Tahrici üstte geçti.

[3] Ebû Dâvud 1/165 (618), Tirmizî 1/8-9 (3), İbn Mâce 1/101 (275) ve Ahmed, *Müsned* 1/154 (1010).

الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالُوا: ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ أَبِيهِ، عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِفْتَاحُ الصَّلاةِ الطُّهُورُ، وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ "، مَشْهُورٌ لا يُعْرَفُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ بِهَذَا اللَّفْظِ مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ [٨/٣٧٢]

757- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Namazın anahtarı abdesttir. (Namaz da yapılması) haram olan şeyler ilk tekbirle başlar, selamla da biter."*[1]

Tekbirleri Eksiltmek

٧٥٨- ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ الْمُفَضَّلِ الْبَلْخِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْدَانَ، بِبَلْخٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ مُسْتَمْلِي وَكِيعٍ، ثنا وَكُنْيَتُهُ أَبُو عَلِيٍّ شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الزَّاهِدُ عَنْ إِسْرَائِيلَ بْنِ يُونُسَ، عَنْ ثُوَيْرِ بْنِ أَبِي فَاخِتَةَ، عَنْ أُمِّهِ، أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ عُقْبَةَ نَقَصَ التَّكْبِيرَ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: نَقَصُوهَا أَنْقَصَهُمُ اللَّهُ، لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يُكَبِّرُ كُلَّمَا رَكَعَ وَكُلَّمَا سَجَدَ وَكُلَّمَا رَفَعَ " [٨/٧٢]

758- Süveyr b. Ebî Fâhite, annesinden bildiriyor: Velîd b. Ukbe namazın tekbirlerini eksik getirince Abdullah b. Mes'ûd: "Tekbirleri eksilttiler, Allah da onları eksiltsin! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) rükû ile secdelere giderken ve secdelerden kalkarken tekbir getirdiğini gördüm" dedi.[2]

Namazda Gereksiz Hareket Etmemek

٧٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أُمِّ رُومَانَ، قَالَتْ: رَآنِي أَبُو بَكْرٍ أَتَمَيَّلُ

---

[1] Ebû Dâvud 1/165 (618), Tirmizî 1/8-9 (3), İbn Mâce 1/101 (275) ve Ahmed, *Müsned* 1/154 (1010).

[2] Tirmizî 2/33-34 (253), Nesâî (2/161) ve Ahmed, *Müsned* 1/542-543 (971).

فِي الصَّلاةِ فَزَجَرَنِي زَجْرَةً كِدْتُ أَنْصَرِفُ مِنْ صَلاتِي، ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلاةِ فَلْيُسَكِّنْ أَطْرَافَهُ وَلا يَتَمَيَّلُ تَمَيُّلَ الْيَهُودِ فَإِنَّ تَسْكِينَ الأَطْرَافِ مِنْ تَمَامِ الصَّلاةِ "،

759- Ümmü Rûmân der ki: Ebû Bekr namazda sallandığımı görünce bana öyle bir vurdu ki neredeyse namazdan çıkacaktım. Sonra şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Biriniz namaza durduğu zaman hareket etmesin ve Yahudiler gibi sallanmasın. Zira uzuvların hareketsiz durması, namazı tamamlayan unsurlardandır»* buyurduğunu işittim."

٧٦٠- حدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الْحُسَيْنُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْمَهْرِيُّ، حدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، حدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى الطَّرَابُلُسِيُّ، حدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، مِثْلَهُ [٩/٣٠٤]

760- Başka bir kanalla aynısı aktarılmıştır.[1]

Bazılarının Namazının Daha Üstün Olması

٧٦١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، حَدَّثَنَا مَيْسَرَةُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الرَّجُلَيْنِ لَيَتَوَجَّهَانِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيُصَلِّيَانِ، فَيَنْصَرِفُ أَحَدُهُمَا وَصَلاتُهُ أَوْزَنُ مِنْ أُحُدٍ، وَيَنْصَرِفُ الآخَرُ وَمَا تَعْدِلُ صَلاتُهُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ "، فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ: وَكَيْفَ يَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " إِذَا كَانَ أَحْسَنَهُمَا عَقْلا "، قَالَ: وَكَيْفَ يَكُونُ ذَلِكَ؟ قَالَ: " إِذَا كَانَ أَوْرَعَهُمَا عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ وَأَحْرَصَهُمَا عَلَى الْمُسَارَعَةِ إِلَى الْخَيْرِ، وَإِنْ كَانَ دُونَهُ فِي التَّطَوُّعِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، وَحَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ، وَتَابَعَ الزُّبَيْدِيُّ مُوسَى بْنَ عُبَيْدَةَ عَلَيْهِ، وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ أَبِي حُمَيْد [١/٣٦٢]

761- Ebû Eyyûb el-Ensârî bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bazen iki kişi mescide gidip namaz kılar. Namaz bittiğinde birinin namazı Uhud dağı kadar sevabı getirirken diğerinin namazı zerre kadar dahi bir değer taşımaz"*

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

buyurdu. Ebû Humeyd es-Sâidî: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu nasıl olur?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biri diğerinden daha akıllı olursa"* buyurdu. Ebû Humeyd: "Peki bu nasıl olur?" diye sorunca da Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biri, Allah'ın haram kıldığı şeylerden diğerinden daha fazla sakınıyorsa ve hayır işlerinde ondan daha fazla koşuyorsa nafile ibadetleri daha az olsa da kıldığı namaz daha üstün olur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Namazı Huşû İçinde Kılmak

٧٦٢- مَا حَدَّثَنَاهُ عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: ثنا جَدِّي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَرْزُوقٍ، وَحَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّجِيرَمِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالا: ثنا عَفَّانُ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ " يُصَلِّي، وَلِصَدْرِهِ أَزِيزٌ كَأَزِيزِ الْمِرْجَلِ مِنَ الْبُكَاءِ "، وَرَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ السَّرِيُّ بْنُ يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ رُشَيْدٍ، عَنْ مُطَرِّفٍ مِثْلَهُ [٢١١/٢]

762- Mutarrif b. Abdillah eş-Şıhhîr, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimde namaz kılıyordu ve ağlamaktan göğsünden fokurdama sesi gibi bir ses geliyordu."[1]

Namazı Kabul Görenler

٧٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ قَيْسٍ الْكَلَدِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، ثنا أَبُو نُمَيْرٍ، ثنا أَبُو كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: " إِنَّمَا أَتَقَبَّلُ الصَّلاةَ مِمَّنْ تَوَاضَعَ لِعَظَمَتِي، وَلَمْ يَتَعَاظَمْ عَلَى خَلْقِي، وَكَفَّ نَفْسَهُ عَنِ الشَّهَوَاتِ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي، فَقَطَعَ نَهَارَهُ بِذِكْرِي، وَلَمْ يَبِتْ مُصِرًّا عَلَى خَطِيئَتِهِ، يُطْعِمُ الْجَائِعَ، وَيَكْسُو الْعَارِي، يَرْحَمُ الضَّعِيفَ، وَيُؤْوِي الْغَرِيبَ، فَذَلِكَ الَّذِي يُضِيءُ وَجْهُهُ كَمَا يُضِيءُ نُورُ الشَّمْسِ، يَدْعُونِي فَأُلَبِّي، وَيَسْأَلُنِي فَأُعْطِي، وَيُقْسِمُ عَلَيَّ فَأَبَرُّ قَسَمَهُ، أَجْعَلُ لَهُ فِي الْجَهَالَةِ

[1] Ebû Dâvud 1/236 (904), Nesâî (3/12) ve Ahmed, *Müsned* 4/32 (16318).

عِلْمًا، وَفِي الظُّلْمَةِ نُورًا، أَكْلَؤُهُ بِقُوَّتِي، وَأَسْتَحْفِظُهُ مَلائِكَتِي، فَمَثَلُهُ عِنْدِي كَمَثَلِ الْفِرْدَوْسِ فِي الْجِنَانِ، لا تَيْبَسُ ثِمَارُهَا، وَلا يَتَغَيَّرُ حَالُهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، لا أَعْلَمُهُ مَرْفُوعًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

763- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Allah şöyle buyurur: Azametim karşısında tevazu içinde boyun eğen, kullarıma karşı büyüklenmeyen, rızam için şehvetlerinden uzak duran, gününü beni zikrederek geçiren, günahında ısrar etmeyen, aç olanı doyuran, çıplak olanı giydiren, zayıf olana şefkat gösteren ve garip olanı himaye eden kişilerin namazlarını kabul ederim. Böylesi bir kişinin yüzü güneş gibi parıldar. Beni çağırdığında davetine icabet eder, istediklerini verir, üzerime ettiği yeminleri doğru çıkarır, cehaletini ilme çevirir, karanlıklarını aydınlatır, kudretimle onu korur ve meleklerime onu himaye ettiririm. Böylesi bir kişi benim katımda meyveleri kurumayan ve güzelliği değişmeyen Firdevs cenneti gibidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Namazda Elleri Bele Koymamak ve Etrafa Bakmamak

٧٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ الْحَافِظُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَشِيرِ بْنِ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ، عَنْ مَطَرٍ، وَأَيُّوبَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: " نَهَى عَنِ الاخْتِصَارِ فِي الصَّلاةِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَطَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ [٧٨/٣]

764- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda elin bele konulmasını yasakladı."[1]

Başka kanalla sahih sabit bir hadistir.

٧٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُسَبِّحُ بْنُ حَاتِمٍ، ثنا بُنْدَارٌ أَبُو قُتَيْبَةَ الشَّعِيرِيُّ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ طَرِيفٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ، عَنْ أَبِيهِ،

---

[1] Buhârî (1219) ve Müslim (46/545).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا صَلاةَ لِمُلْتَفِتٍ "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ مُتَّصِلا، إلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي قُتَيْبَةَ الشَّعِيرِيِّ [٢٤٣/٧]

765- Yûsuf b. Abdillah b. Selâm'ın, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazında etrafına bakınanın namaz yoktur"* buyurmuştur.

٧٦٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْهَيْثَمِ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُعَاذِ بْنِ الْحَارِثِ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا زَائِدَةُ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الالْتِفَاتِ فِي الصَّلاةِ، فَقَالَ: " هُوَ اخْتِلاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلاةِ الْعَبْدِ " [٢٣/٩]

766- Hz. Âişe der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) namazda etrafa bakınmayı sorduğumda: *"Bu, kulun namazından şeytanın aşırdığı kısımdır"* buyurdu.[1]

٧٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْهَيْثَمِ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُعَاذِ بْنِ الْحَارِثِ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ سَلامُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ حَدِيثِ زَائِدَةَ عِنِ الأَشْعَثِ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الالْتِفَاتِ فِي الصَّلاةِ؟ فَقَالَ: " هُوَ اخْتِلاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلاةِ الْعَبْدِ " [٣٠/٩]

767- Hz. Âişe der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) namazda etrafa bakınma konusu sorulduğumda: *"Bu, kulun namazından şeytanın aşırdığı kısımdır"* buyurdu.[2]

Namazda Tükürmek

٧٦٨- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ، وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ

---

[1] Buhârî (751), Nesâî (3/8) ve Ahmed, *Müsned* 6/78-79 (24466).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

حَمْزَةَ، قَالُوا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ فِي صَلاتِهِ، فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ تَعَالَى فَلا يَبْزُقَنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلا عَنْ يَمِينِهِ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ، أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ آدَمَ، وَالْحَوْضِيِّ، عَنْ شُعْبَةَ، وَمَنْ حَدِيثِ هِشَامٍ، وَيَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ قَتَادَةَ نَحْوَهُ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ بُنْدَارٍ، وَأَبِي مُوسَى، عَنْ غُنْدَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ [٣٤٢/٢]

768- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Biriniz namaza durduğu zaman Rabbiyle konuşuyor demektir. Bundan dolayı kişi namazda iken ön (kıble) ve sağ tarafına tükürmesin. Sol tarafına veya ayağının altına tükürsün."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٧٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ هَارُونَ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَسْعُودٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، وَجَعْفَرٌ الأَحْمَرُ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " بَزَقَ فِي ثَوْبِهِ " [٣٦٦/٧]

769- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazdayken giysisinin içine tükürdü."[2]

Secde Yerini Temizlemek

٧٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ، حَتَّى سَأَلْتُهُ عَنْ مَسِّ الْحَصَا؟ فَقَالَ " مَسَّةُ مَرَّةً أَوْ دَعْ " [١٦٩/١]

770- Ebû Zer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) her şeyi, hatta namazdayken secde yerinde bulunan taşları temizlemeyi sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ya bir defalığına sil ya da öyle bırak"* buyurdu.[1]

---

[1] Buhârî (413) ve Müslim (54/551).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Namazda Yılan ve Akrep Öldürmek

٧٧١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَحْيَى، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ جَوْسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَمَرَ بِقَتْلِ الأَسْوَدَيْنِ فِي الصَّلاةِ " [٩/٤٥]

771- Ebû Hureyre bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazdayken yılan veya akrep görmemiz durumunda öldürmemizi söyledi."[2]

Namazda Konuşmak

٧٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ أَبِي مَعْشَرٍ، قَالَ: ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَوْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ حُمَيْدٍ الْحِمْيَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّهُ سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِمَكَّةَ، وَالنَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي رَدَّ عَلَيْهِ السَّلامَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ

772- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: "Mekke'deyken namaz kılan Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) selam verdiğimde selamıma karşılık verdi."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Namazda Allah'ı Övmek

٧٧٣- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، قَالَ: ثنا هَمَّامٌ، عَنْ أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ، قَالَ: ثنا أَبُو الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ حَدَّثَتْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلاةِ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ، وَنَحْنُ نَقُولُ: اللَّهُ أَكْبَرُ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلا إِلَهَ غَيْرُكَ، [٣/٨١]

---

[1] Ebû Dâvud 1/246 (945), Tirmizî 2/219 (379), Nesâî (3/7), İbn Mâce 1/327 (1027) ve Ahmed, *Müsned* 5/179 (21388).

[2] Ebû Dâvud 1/240 (921), Tirmizî 2/234 (390) ve İbn Mâce 1/394 (1245).

[3] Buhârî (1216) ve Müslim (34/538).

773- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza *"Allahu Ekber"* diyerek başlardı. Biz de arkasından: "Allahu Ekber! Allahım! Seni hamdınla tesbih ederim. Adın kutlu, şanın yücedir. Senden başka ilah yoktur" derdik.[1]

٧٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنِ الْقَائِلُ كَذَا وَكَذَا؟ " فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: " عَجِبْتُ لَهَا، فُتِحَتْ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ "، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: فَمَا تَرَكْتُهُنَّ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ ذَلِكَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو الزُّبَيْرِ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ تَدْرُسَ تَابِعِيٌّ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحَجَّاجُ وَهُوَ الصَّوَّافُ الْبَصْرِيُّ [٢٦٤/٤]

774- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte namaz kılarken cemaatten bir adam: "Allah büyükler büyüğüdür. Allah'a sayısız hamdler olsun. Sabah ve akşam Allah'ı tesbih ederim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), adamın dediğini kastederek: *"Filan sözü kim söyledi?"* diye sorunca, cemaatten biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben söyledim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu söylediğinden dolayı semanın kapıları açıldı da ona şaşırdım"* buyurdu. Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bunu işitmemden bu yana ben de aynı şeyi söylemeyi hiç bırakmadım.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٧٥- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَجُلا عَطَسَ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّلاةِ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ كَمَا يَرْضَى رَبُّنَا ﷻ وَبَعْدَ الرِّضَى، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، فَلَمَّا

---

[1] İbn Mâce 1/265 (806).

[2] Müslim (150/601).

سَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: " مَنْ صَاحِبُ الْكَلِمَاتِ؟ "، قَالَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا أَرَدْتُ بِهَا إِلا خَيْرًا، قَالَ: " لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا " [١٧٩/١]

775- Âmir b. Rabîa bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz kılarken adamın biri hapşırdı ve: "Allah en büyüktür! Rabbimizin razı olacağı şekilde pek çok, en güzel ve bereketli hamdler Allah'a mahsustur. Razı olduktan sonra da her hâlimiz için Allah'a hamd ederiz" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirip selam verdikten sonra: *"O sözleri söyleyen hanginizdi?"* diye sorunca, adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim, ama hayırdan başka bir niyetim yoktu" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"On iki tane meleğin bu sözü ilk önce yazmak için aralarında yarıştıklarını gördüm"* buyurdu.[1]

Namazın Kılınış Şekli

٧٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا مُسَدَّدٌ، وَعَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَدِينِيُّ، قَالا: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَجُلا دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى، ثُمَّ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمَ فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ: " ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ "، فَرَجَعَ فَصَلَّى كَمَا صَلَّى، ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ "، فَرَجَعَ فَصَلَّى كَمَا صَلَّى، ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَعَلَيْكَ السَّلامُ، ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ "، فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ الرَّجُلُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أُحْسِنُ غَيْرَ هَذَا فَعَلِّمْنِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلاةِ فَكَبِّرْ، ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ، ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اصْنَعْ ذَلِكَ فِي صَلاتِكَ كُلِّهَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، وَرَوَاهُ الدَّارَوَرْدِيُّ، وَأَبُو أُسَامَةَ فِي آخَرِينَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مِنْ دُونِ أَبِيهِ [٣٨٢/٨]

776- Ebû Hureyre anlatıyor: Adamın biri Mescid'e gelip namaz kıldı. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip selam verdi. Hz.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adamın selamını aldıktan ona: *"Gidip namazını baştan kıl, zira namaz kılmadın"* buyurdu. Adam gitti ve namazını aynı şekilde kıldı. Sonra gelip Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) selam verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha: *"Gidip namazını baştan kıl, zira namaz kılmadın"* buyurdu. Adam gitti ve namazını aynı şekilde kıldı. Sonra gelip Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) selam verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ve aleyke's-selam! Gidip namazını baştan kıl, zira namaz kılmadın"* buyurdu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde onu üç defa geri gönderdi. Sonunda adam: "Seni hakla gönderene yemin olsun ki daha iyisini kılamam. Nasıl kılacağımı bana öğret" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Namaza durduğun zaman tekbir getir ve Kur'ân'dan okuyabildiğini oku. Sonra rükûya git ve bunu iyice yaptığına kanaat getirene kadar rükûda kal. Sonra rükûdan kalk ve iyice durduğuna kanaat getirene kadar ayakta dur. Sonra secdeye git ve bunu iyice yaptığına kanaat getirene kadar secdede kal. Sonra kalkıp otur ve bunu iyice yaptığına kanaat getirene kadar öyle kal. Kılacağın diğer rekatlarda da aynısını yap."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٧٧٦/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنَا أَبِي، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ سِنَانٍ الْوَاسِطِيِّ، قَالَ: كَتَبَ الشَّافِعِيُّ حَدِيثَ ابْنِ عَجْلانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلادٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلا فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: " ارْجِعْ فَصَلِّ، فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ "، فَكَتَبَ الشَّافِعِيُّ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ حُسَيْنٍ الأَلْثَغِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، قَالَ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ: لِحِرْصِ الشَّافِعِيِّ عَلَى طَلَبِ الصَّحِيحِ مِنَ الْعِلْمِ كَتَبَ عَنْ رَجُلٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ الْحَدِيثَ الَّذِي احْتَاجَ إِلَيْهِ، وَلَمْ يَأْنَفْ بِكِتَابَتِهِ عَمَّنْ هُوَ فِي سِنِّهِ، وَأَصْغَرَ مِنْهُ وَلَعَلَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ كَانَ حَيًّا فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ، فَلَمْ يبَالِ بِذَلِكَ [٩/٧٨]

776/a- Ali b. Yahya b. Hallâd, babasından, o da amcasından bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Mescid'in bir köşesinde namaz kılan bir adama: *"Gidip namazını baştan kıl, zira namaz kılmadın"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (6667) ve Müslim (45/397).

Ahmed b. Sinân el-Vâsitî der ki: "Şâfiî bu rivayeti «Hüseyn el-Elsağ, Yahya b. Saîd el-Kattân'dan, o da İbn Aclân'dan» şeklinde olan kanalla yazdı."

Ebû Muhammed b. Ebî Hâtim der ki: "Şâfiî sahih ilmin sağlam kanallardan alınması konusundaki titizliğinden dolayı ihtiyacı olan hadisi bir adam kanalıyla Yahya b. Saîd el-Kattân'dan naklen yazdı. Hadisi alırken ravinin yaşıtı veya kendisinden küçük olmasına aldırış etmezdi. Belki de o zamanlar Yahya b. Saîd el-Kattân henüz hayattaydı ve Şâfiî buna aldırış etmemişti."

٧٧٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا فُضَيْلُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، أَنَّهُ رَأَى رَجُلا قَدْ خَفَّفَ فِي الصَّلاةِ، فَقَالَ لَهُ: " مُذْ كَمْ هَذِهِ صَلاتُكَ؟ فَقَالَ: مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً، فَقَالَ: مَا صَلَّيْتَ مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَلَوْ مُتَّ وَأَنْتَ عَلَى هَذِهِ الصَّلاةِ لَمِتَّ عَلَى غَيْرِ فِطْرَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ: ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّ الرَّجُلَ قَدْ يُخَفِّفُ وَيُتِمُّ وَيُحْسِنُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ عَنْ زَيْدٍ لا يُعْرَفُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ عَنْهُ، وَرَوَاهُ عَنْ مَالِكٍ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ، وَخَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ وَغَيْرُهُمْ

777- Zeyd b. Vehb der ki: Huzeyfe adamın birinin namazı hızlıca kıldığını görünce: "Ne zamandan beri namazları bu şekilde kılıyorsun?" diye sordu. Adam: "Kırk yıldır bu şekilde kılıyorum" karşılığını verince, Huzeyfe: "O zaman kırk yıldır namaz kılmıyorsun. Namazı bu şekilde kılarak ölmen durumunda da Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) yolu dışında bir yolda ölmüş olurdun" dedi. Sonra adama kişinin hızlıca namaz kılabileceğini, ancak namazı erkânına uyarak güzel bir şekilde kılması gerektiğini anlattı.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٧٨- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، قَالَ: ثنا هَمَّامٌ، عَنْ أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ، قَالَ: ثنا أَبُو الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ حَدَّثَتْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلاةِ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ، وَنَحْنُ نَقُولُ: اللَّهُ أَكْبَرُ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلا إِلَهَ غَيْرُكَ، وَكَانَ إِذَا رَكَعَ،

---

[1] Nesâî (3/49).

قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَأَنْتَ رَبِّي، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، قَالَ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءَ السَّمَوَاتِ، وَمِلْءَ الأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، وَإِذَا سَجَدَ، قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَأَنْتَ رَبِّي، عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِذَا تَشَهَّدَ ذَكَرَ التَّشَهُّدَ وَيُتْبِعُهُ: أَشْهَدُ أَنَّ وَعْدَكَ حَقٌّ، وَأَنَّ لِقَاءَكَ حَقٌّ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَأَشْهَدُ أَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ، إِنَّ اللَّهَ لا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ وَرَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، وَإِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبَانَ نَحْوَهُ [٨١/٣]

778- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza *"Allahu Ekber"* diyerek başlardı. Biz de arkasından: "Allahu Ekber! Allahım! Seni hamdınla tesbih ederim. Adın kutlu, şanın yücedir. Senden başka ilah yoktur" derdik. Rükûya gittiği zaman: *"Allahım! Senin önünde eğildim, sana iman ettim. Sen benim Rabbimsin, sana tevekkül ettim"* derdi. *"Semiallahu limen hamideh"* deyip rükûdan kalktığı zaman: *"Allahım! Rabbimiz! Gökler ve yer dolusu kadar, ikisinin arasındaki mesafeler dolusu ve bundan başka dilediğin şeyler dolusu kadar hamdler sana mahsustur. Ey şan ve övgüler sahibi!"* derdi.

Secdeye gittiği zaman: *"Allahım! Sana secde ettim, sana iman ettim, sana tevekkül ettim"* derdi. Tahiyyât'ta şahadetleri getirdikten sonra: *"şahadet ederim ki vaad ettiğin (o gün) haktır, sana kavuşmak haktır. şahadet ederim ki cennet haktır. şahadet ederim ki kıyamet şüphesiz bir şekilde vaki olacaktır. şahadet ederim ki Allah kabirlerdekini diriltecektir ve yine şahadet ederim ki Allah sözünden caymaz"* derdi.[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

٧٧٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ الثَّقَفِيِّ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ، يَقُولُ: قَالَ عُمَرُ لِسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ: " لَقَدْ شَكَوْكَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى فِي الصَّلاةِ !، قَالَ: أَمَّا أَنَا فَكُنْتُ أَمُدُّ بِهِمْ فِي الأُولَيَيْنِ، وَأَحْذِفُ فِي الأُخْرَيَيْنِ، وَلَمْ آلُ مَا اقْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ صَلاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ " [١٦٢/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

779- Câbir b. Semure der ki: Ömer, Sa'd b. Ebî Vakkâs'a: "Senin her şeyinden hatta kıldırdığın namazdan bile şikâyetlerde bulunuyorlar" deyince, Sa'd: "Namaz kıldırırken ilk iki rekatı uzun, son iki rekatı ise kısa tutuyordum. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığını gördüğüm bir konuda da başkasını yapacak değilim" karşılığını verdi. Ömer: "Senden de beklenen budur" dedi.[1]

٧٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ الْحَنْبَلِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَاعِدٍ، ثنا أَبُو الأَشْعَثِ أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ: وَقَعَ أُنَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ فِي سَعْدٍ عِنْدَ عُمَرَ، فَقَالُوا: وَاللَّهِ مَا يُحْسِنُ أَنْ يُصَلِّيَ، فَقَالَ: " ادْعُوا لِي أَبَا إِسْحَاقَ "، فَلَمَّا جَاءَ، قَالَ: " زَعَمَ هَؤُلاءِ أَنَّكَ لا تُحْسِنُ أَنْ تُصَلِّيَ "، فَقَالَ: " أَمَّا أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي صَلاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلا أَخْرِمُ عَنْهَا، أَرْكُدُ فِي الأُولَيَيْنِ، وَأَحْذِفُ فِي الأُخْرَيَيْنِ "، قَالَ: " كَذَاكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ "، هَذَا حَدِيثٌ صحيح مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، شُعْبَةُ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَجَرِيرٌ، والناس، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، مِثْلَهُ [٣٦١/٧]

780- Câbir b. Semure der ki: Kûfe ahalisinden bazıları Ömer'in huzurunda Sa'd b. Ebî Vakkâs'tan şikâyette bulunup: "Vallahi namazı bile güzel kıldıramıyor" dediler. Ömer: "Bana Ebû İshâk'ı çağırın!" emrini verince Sa'd geldi. Ona: "Bunlar namazı güzel kıldıramadığını söylüyorlar" deyince, Sa'd: "Ben onlara Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kıldırdığı şekilde namazı kıldırıyorum ve başka şekilde de kıldıracak değilim. İlk iki rekatı uzatıyor, son iki rekatı da kısa tutuyorum" karşılığını verdi. Ömer: "Ey Ebû İshâk! Senden beklediğimiz de budur" dedi.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٧٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بُدَيْلٍ الْعَقِيلُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَائِمًا، وَإِذَا سَجَدَ رَفَعَ رَأْسَهُ لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَاعِدًا، وَكَانَ يَفْتَرِشُ قَدَمَهُ الْيُسْرَى وَيَرْفَعُ قَدَمَهُ الْيُمْنَى، وَكَانَ

[1] Buhârî (770) ve Müslim (158 (453).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

يَقُولُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عَقِبِ الشَّيْطَانِ، وَعَنِ افْتِرَاشٍ كَافْتِرَاشِ السَّبُعِ وَالْكَلْبِ، وَكَانَ يَخْتِمُ الصَّلاةَ بِالتَّسْلِيمِ "، رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ، عَنْ بُدَيْلٍ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، نَحْوَهُ وَهُوَ صَحِيحٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ [٨٢/٣]

781- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) rükûdan kalktığı zaman dimdik doğrulmadıkça secdeye gitmezdi. Secdeden başını kaldırdığı zaman iyice doğrulup oturmadıkça bir daha secdeye gitmezdi. Otururken sol ayağını yayıp sağ ayağını dikerek (sol ayağının üzerine) otururdu. Her iki rekatta bir Tahiyyât'ı okurdu. Şeytan oturuşundan (kalça yere gelecek şekilde oturmaktan) ve secdede iken kolların vahşi hayvanların oturuşu gibi yerde yayılmasından alıkoyardı. Namazı da selam vererek bitirirdi."[1]

Namazda Kıraat

٧٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ الأَنْمَاطِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَفْصٍ الْمُعَدِّلُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ، قَالا: ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عِمْرَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " يُسِرُّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا "، تَفَرَّدَ بِهِ سُوَيْدٌ، عَنْ عِمْرَانَ [١٧٩/٦]

782- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Ömer namazda Besmele'yi gizliden okurlardı."[2]

٧٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: صَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَعُثْمَانَ، فَكَانُوا يَسْتَفْتِحُونَ الْقِرَاءَةَ بِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، وَرَوَاهُ عَامَّةُ أَصْحَابِهِ مِنْ حَدِيثِ أَيُّوبَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ [٣١٦/٧]

---

[1] İbn Mâce 1/288 (893) ve Ahmed, *Müsned* 6/35 (24085).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 8/162 (8277).

783- Enes der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'in, Ömer'in ve Osman'ın arkasında namaz kıldım. Hepsi de namazda kıraate Fâtiha Suresi'yle başlardı."[1]

٧٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَمْرٍو الْحَافِظُ الْبَصْرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا مُفَضَّلُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، قَالَ الْمُفَضَّلُ: فَلَقِيتُ الأَوْزَاعِيَّ، فَحَدَّثَنِي عَنْ قَتَادَةَ، كَتَبَ إِلَيْهِ يَذْكُرُ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " صَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، فَكَانُوا يَفْتَتِحُونَ الْقِرَاءَةَ بِـ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ " [٨/٥١]

784- Enes der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'in ve Ömer'in arkasında namaz kıldım. Hepsi de namazda kıraate Fâtiha Suresi'yle başlardı."[2]

٧٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ، حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ، حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ عَائِذِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَعُثْمَانَ، وَعَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، كَانُوا يَفْتَتِحُونَ الْقِرَاءَةَ بِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ "، قَالَ أَبُو هَمَّامٍ: فَلَقِيتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، فَحَدَّثَنِيهِ عَنْ عَائِذٍ، عَنْ أَنَسٍ، مِثْلَهُ [٨/٢٤٥]

785- Enes der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'in, Ömer'in, Osman'ın ve Ali'nin arkasında namaz kıldım. Hepsi de namazda kıraate Fâtiha Suresi'yle başlardı."[3]

٧٨٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنُ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا حَفْصُ الرَّمَّالِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا زَائِدَةُ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ بِقَافٍ، وَكَانَتْ صَلاتُهُ بَعدُ تَخْفِيفًا " [٩/٢٣]

786- Câbir b. Semure der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazında Kâf Sûresi'ni okurdu. Ancak daha sonra sabah namazlarını daha kısa tutmaya başladı."[1]

---

[1] Müslim (52/399), Nesâî (2/103) ve Ahmed, *Müsned* 3/249 (13107).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

٧٨٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبِي عَوَانَةَ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ، حدَّثَنِي الْوَلِيدُ أَبُو بِشْرٍ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ بِقَدْرِ ثَلاثِينَ آيَةً، وَفِي الأُخِيرَتَيْنِ بِقَدْرِ خَمْسَ عَشْرَةَ آيَةً ، وَكَانَ يَقُومَ فِي الْعَصْرِ بِقَدْرِ خَمْسَ عَشْرَةَ آيَةً فِي كُلِّ رَكْعَةٍ وَفِي الأُخِيرَتَيْنِ بِالنِّصْفِ مِنْ ذَلِكَ "، أَبُو عَوَانَةَ اسْمُهُ الْوَضَّاحُ مَوْلَى يَزِيدَ بْنِ عَطَاءٍ. [٥٦/٩]

787- Ebû Saîd der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazının ilk iki rekatının her birinde yaklaşık olarak otuz âyet kadar, son iki rekatın her birinde de on beş âyet kadar okurdu. İkindi namazının ilk iki rekatının her birinde yaklaşık olarak on beş âyet, son iki rekatında da onun yarısı kadar âyet okurdu."[2]

٧٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنِ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِمُعَاذٍ: " أَمَا يَكْفِيكَ أَنْ تَقْرَأَ فِي الْمَغْرِبِ بـ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَذَوَاتِهَا؟ ! " مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٢٦٣/٧]

788- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz'a: *"Akşam namazını kıldırırken Şems veya buna benzer sûreleri okuman yetmez mi ki?"* buyurdu.

٧٨٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى.ح وَثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ " يَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ بـ ﴿وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ﴾ "، رَوَاهُ زَائِدَةُ، وَزُفَرُ فِي آخَرِينَ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٩/٧]

789- Berâ b. Âzib der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazında Tîn Suresi'ni okuduğunu işittim."[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 5/109 (20889).

[2] Müslim (157/452).

[3] Buhârî (769) ve Müslim (175/464).

٧٩٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شُعَيْبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ يَزِيدَ الْفَقِيرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " كُنَّا نَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ، وَالْعَصْرِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، وَسُورَةٍ، وَفِي الأُخْرَيَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، وَكُنَّا نَقُولُ: لا صَلاةَ إِلا بِقِرَاءَةٍ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَالنَّاسُ عَنْهُ [٢٦٩/٧]

790- Câbir der ki: "Öğle ile ikindi namazlarının ilk iki rekatlarında Fâtiha Suresi ve bir sûre daha okurduk. Son iki rekatlarında ise sadece Fâtiha Suresi'ni okurduk. Ayrıca «Kıraati olmayanın namazı da yoktur» derdik."

٧٩١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ يَحْيَى الأُشْنَانِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ سَرِيعٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ: ﴿فَلا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ﴾ "، رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، وَيَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٦٥/٧]

791- Amr b. Hureys der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazında Tekvîr Suresi'ni okuduğunu işittim."[1]

٧٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ سَرِيعٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ: ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ﴾ "، رَوَاهُ الْقَاسِمُ، عَنْ حُصَيْنٍ، وَوَكِيعٌ، وَالنَّاسُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٦٥/٧]

792- Amr b. Hureys der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazında Tekvîr Suresi'ni okuduğunu işittim."[2]

٧٩٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " فِي كُلِّ الصَّلاةِ نَقْرَأُ كَمَا أَسْمَعَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَسْمَعْنَاكُمْ، وَمَا أَخْفَى عَلَيْنَا أَخْفَيْنَاهُ عَلَيْكُمْ " [٣٢١/٩]

793- Ebû Hureyre der ki: "Namazın bütün rekatlarında kıraat yapılır. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellam) kıraatini bize açıktan yaptığı namazlarda biz de

---

[1] Ebû Dâvud 1/213-214 (817) ve İbn Mâce 1/268 (817).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

kıraati size açıktan yaparız. Kıraatini gizliden yaptığı namazlarda biz de size kıraati gizliden yaparız."[1]

٧٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَبُو مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمَدَنِيُّ، عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَكْفِيكَ قِرَاءَةُ الإِمَامِ خَافَتَ أَوْ جَهَرَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو سُهَيْلٍ وَهُوَ نَافِعُ بْنُ مَالِكٍ عَمُّ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، يُعَدُّ مِنْ تَابِعِي أَهْلِ الْمَدِينَةِ، سَمِعَ مِنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، تَفَرَّدَ عَنْهُ عَاصِمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَهُوَ اللَّيْثِيُّ [٤/٢٦٥]

794- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gizliden de olsa, açıktan da olsa imamın kıraati senin için yeterli olur"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٧٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ لَهُ إِمَامٌ فَقِرَاءَةُ الإِمَامِ لَهُ قِرَاءَةٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ [٧/٣٣٤]

795- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi imamın arkasında namazı kılıyorsa, imamın kıraati kendi kıraati gibidir"* buyurmuştur.[3]

٧٩٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ إِذَا كُنْتُمْ مَعِي فِي الصَّلاةِ؟ " قَالَ: قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " فَلا تَفْعَلُوا إِلا بِأُمِّ الْقُرْآنِ " [٩/٣٢١]

796- Ubâde b. es-Sâmit der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim arkamda namaz kılarken Kur'ân okuyor musunuz?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın

---

[1] Buhârî (772) ve Müslim (43/396).

[2] Dârakutnî, *Sünen* 1/333 (33).

[3] İbn Mâce 1/277 (850) ve Ahmed, *Müsned* 3/415 (14655).

Resûlü! Evet, okuyoruz" dedik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Arkamda kılarken) Fâtiha dışında başka bir şey okumayın"* buyurdu.[1]

٧٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو حَاتِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا ابْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا أَبُو ثَوْبَانَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُرِّ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَ أَبِي السَّائِبِ مَوْلَى هِشَامٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُلُّ صَلاةٍ لا يُقْرَأُ فِيهَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، فَهِيَ خِدَاجٌ "

797- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fâtiha Suresi'nin okunmadığı namaz, eksik bir namazdır"* buyurmuştur.[2]

٧٩٨-حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا أَبُو ثَوْبَانَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُرِّ، مِثْلَهُ [٣١/١٠]

798- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı aktarılmıştır.

٧٩٨/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مَيْمُونٍ بَيَّاعِ الأَنْمَاطِ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: أَمَرَنِي النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أُنَادِيَ: " لا صَلاةَ إِلا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَمَا زَادَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ حَفْصٍ [١٢٤/٧]

798/a- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara: *"Fâtiha Suresi ve ona ilave olarak (Kur'ân'dan) bir şey okumadan namaz olmaz"* diye seslenmemi emretti.

Tek kanallı bir hadistir.

٧٩٨/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَرَأَ النَّاسُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي صَلاةٍ جَهَرَ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ، فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

---

[1] Tirmizî 2/116-117 (311) ve Ahmed, *Müsned* 5/371 (22760).

[2] Müslim (38/395), Ebû Dâvud 1/214 (821), Tirmizî 2/121 (312), İbn Mâce 1/273 (838) ve Ahmed, *Müsned* 2/641 (10329).

صَلاتَهُ أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ: هَلْ قَرَأَ مِنْكُمْ مَعِي أَحَدٌ آنِفًا؟ " قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي أَقُولُ مَا لِي أُنَازَعُ الْقُرْآنَ؟ " [٩/٣٢٠]

798/b- Ebû Hureyre der ki: Bir defasında kıraati açıktan yapılan bir namazda cemaat Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte kıraat yaptı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirdikten sonra cemaate döndü ve: *"Demin namazda ben okurken içinizden de okuyan var mıydı?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Evet, okuyorduk" dediklerinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben de neden kıraatim karışıyor diyordum"* buyurdu.

Kur'ân Bilmeyenlerin Kıraati

٧٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْوَرَّاقُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُمَيْرِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا نَصْرُ بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَاهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ، فَعَلِّمْنِي مَا يُجْزِينِي، قَالَ: " قُلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ "، فَقَبَضَ عَلَى يَمِينِهِ، فَقَالَ: هَذَا لِلَّهِ، فَمَا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " قُلِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي وَتُبْ عَلَيَّ، وَارْزُقْنِي "، قَالَ: وَقَبَضَ عَلَى الأُخْرَى، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَمَّا هَذَا فَقَدْ مَلأَ يَدَيْهِ مِنَ الْخَيْرِ "، هَذَا الْحَدِيثُ غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ [٧/١١٣]

799- İbn Ebî Evfâ der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Kur'ân'ı ezberlemeye gücüm yetmiyor. Bana, (namazda) bunun yerini tutacak bir şey öğret" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman «Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih eder, O'na hamd ederim. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah büyükler büyüğüdür. Kuvvet ve kudret ancak yüce ve ulu olan Allah'ın inâyetiyle olabilir» de"* buyurdu.

Adam sağ elini kapatıp: "Bunlar Allah için, peki kendim için ne demeliyim?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Beni bağışla, bana merhamet et, tövbemi kabul edip rızıklar bahşet, dersin"* buyurdu. Adam

diğer elini de kapatınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu adamın elleri hayırlarla doldu"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِيِّ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، أَنَّ رَجُلا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: عَلِّمْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يُجْزِينِي مِنَ الْقُرْآنِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " قُلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ "، قَالَ: هَذَا لِلَّهِ، فَمَا لِي؟ قَالَ: " قُلِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي وَعَافِنِي "، رَوَاهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ مِثْلَهُ [٧/٢٢٧]

800- İbn Ebî Evfâ der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, (namazda) Kur'ân'ın yerini tutacak bir şey öğret" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih eder, O'na hamd ederim. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah büyükler büyüğüdür, de"* buyurdu. Adam: "Bunlar Allah için, peki kendim için ne demeliyim?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Beni bağışla, bana merhamet et, doğru yola ilet ve afiyetler ihsan et, dersin"* buyurdu.[2]

Rükû ve Secdeler

٨٠١- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا زِيَادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَبُو عَتَّابٍ، ثنا أَبُو مَكِينٍ، ثنا زُبَيْدٌ الأَيَامِيُّ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى رَجُلٍ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: أَيَسُرُّكُمْ أَنْ أُرِيكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي؟ فَقَالُوا: نَعَمْ، " فَرَكَعَ فَأَمْكَنَ يَدَيْهِ مِنْ رُكْبَتَيْهِ " [٥/٣٤]

801- Zübeyd el-Eyâmî der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yetişmiş bir adamın yanına girdiğimizde bize: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl namaz kıldığını göstermemi ister misiniz?" dedi. "Evet!" karşılığını verdiğimizde rükûya gitti. Rükûda diz kapaklarını elleriyle iyice kavradı.

---

[1] Ebû Dâvud 1/218 (832) ve Ahmed, *Müsned* 4/431 (19134).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٨٠٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَنْبَأَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ أَبِي الْمُنِيبِ، قَالَ: رَأَى ابْنُ عُمَرَ فَتًى يُصَلِّي قَدْ أَطَالَ الصَّلاةَ وَأَطْنَبَ فِيهَا، فَقَالَ: أَيُّكُمْ يَعْرِفُ هَذَا؟، فَقَالَ رَجُلٌ: أَنَا أَعْرِفُهُ، فَقَالَ: أَمَا إِنِّي لَوْ عَرَفْتُهُ لأَمَرْتُهُ أَنْ يُكْثِرَ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلاةِ أُتِيَ بِذُنُوبِهِ كُلِّهَا فَوُضِعَتْ عَلَى عَاتِقَيْهِ فَكُلَّمَا رَكَعَ أَوْ سَجَدَ تَسَاقَطَتْ عَنْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْمُنِيبِ، وَثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عِيسَى بْنِ يُونُسَ [٦/٩٩]

802- Ebu'l-Munîb der ki: İbn Ömer genç birinin namaz kıldığını gördü. Genç namazı ağır bir şekilde kılıp uzatınca: "İçinizden bunu tanıyan var mı?" diye sordu. Adamın biri: "Ben tanıyorum" karşılığını verince, İbn Ömer şöyle dedi: "Şâyet ben tanısaydım rükû ile secdeleri çokça yapmasını söylerdim. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kul namaza durduğu zaman günahları getirilip omuzlarına konulur. Her rükû ve secde edişinde de bu günahları dökülür*» buyurduğunu işittim."

Tek kanallı bir hadistir.

٨٠٣- ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " اعْتَدِلُوا فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَلا يَفْتَرِشْ أَحَدُكُمْ ذِرَاعَيْهِ افْتِرَاشَ الْكَلْبِ " [٦/٢٨٠]

803- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Rükû ve secdeleri düzgün yapın. Biriniz secde ettiği zaman köpeğin kollarını yayması gibi kollarını yaymasın*" buyurmuştur.[1]

٨٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، قَالَ: ثنا سَلامٌ الطَّوِيلُ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا رَكَعَ اسْتَوَى، فَلَوْ صُبَّ عَلَى ظَهْرِهِ الْمَاءُ لاسْتَقَرَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي نَضْرَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا زَيْدٌ الْعَمِّيُّ [٣/١٠١]

804- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) rükûya gittiği zaman sırtına su dökülecek olsa akmayacak kadar düzgün dururdu."

---

[1] Buhârî (532) ve Müslim (233/493).

Tek kanallı bir hadistir.

٨٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قال: " كُنْتُ إِذَا رَكَعْتُ وَضَعْتُ يَدَيَّ بَيْنَ رُكْبَتَيَّ، قَالَ: فَرَآنِي أَبِي سَعْدُ فَنَهَانِي "، وَقَالَ: إِنَّا كُنَّا نَفْعَلُهُ فَنُهِينَا عَنْهُ، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ سَعْدٍ، وَمُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ [٣٧٢/٨]

805- Mus'ab b. Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: Rükûya gittiğim zaman ellerimi dizlerimin arasına koyardım. Babam Sa'd bu şekilde yaptığımı görünce bundan alıkoydu ve: "Biz de böyle yapardık, ama yapmamamız söylendi" dedi.

Sahih sabit bir hadistir.

٨٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو النَّضْرِ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " امْسِكُوا فَقَدْ سُنَّتْ لَكُمُ الرُّكَبُ "، مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ، وَمِسْعَرٌ، وَزَائِدَةُ، وَالثَّوْرِيُّ [١٩٣/٤]

806- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Rükûda diz kapaklarınızı tutun! Zira onları tutmak size sünnet kılındı."[1]

٨٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ، قَالَ: ثنا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو الصَّهْبَاءِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، قَالَ: " نَهَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلا أَقُولُ نَهَاكُمْ، عَنِ التَّخَتُّمِ بِالذَّهَبِ، وَرُكُوبِ الأُرْجُوَانِ، وَأَنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ رَاكِعًا وَسَاجِدًا [٢٩٥/٤] "

807- Ali b. Ebî Tâlib der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) altın yüzük takmayı, kırmızı (iplik) eyerler kullanmayı ve rükû ile secdelerde Kur'ân'dan bir şeyler okumayı size demiyorum, ama bana yasakladı."[1]

---

[1] Tirmizî 2/43 (258) ve Nesâî (2/145).

٨٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّي، وَعَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُجْزِئُ صَلاةٌ لا يُقِيمُ الرَّجُلُ فِيهَا صُلْبَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ فُضَيْلٍ، إِلا قُتَيْبَةُ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ [٨/١١٦]

808- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rükû ve secdelerden sonra belini iyice doğrultmayanın namazı geçerli olmaz"* buyurmuştur.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٨٠٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، أَبُو عُمَرَ ثنا، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَسْوَأَ النَّاسِ سَرِقَةً، الَّذِي يَسْرِقُ صَلاتَهُ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَسْرِقُهَا؟ قَالَ: " لا يُتِمُّ رُكُوعَهَا وَلا سُجُودَهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ وَهُوَ ابْنُ جُدْعَانَ، عَنْ سَعِيدٍ وَعَنْهُ، حَمَّادٌ [٨/٣٠٢]

809- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En kötü hırsızlar, namazlarından çalan kişilerdir"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Kişi namazından nasıl çalar?" diye sorulunca: *"Rükû ve secdelerini tam yapmayarak"* buyurdu.[3]

٨١٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ الْحَافِظُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ

---

[1] Müslim (29/2078), Ebû Dâvud 4/46 (4044), Nesâî (2/147) ve Ahmed, *Müsned* 1/115 (713).

[2] Ebû Dâvud 1/224 (855), Tirmizî 2/51 (265), Nesâî (2/169) ve Ahmed, *Müsned* (4/147).

[3] Ahmed, *Müsned* 3/69 (11538).

يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ: " سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ، وَفِي سُجُودِهِ " سُبْحَانَ رَبِّي الأَعْلَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يُوسُفُ فِيمَا قَالَهُ الْحَافِظُ [٨/٢٤٦]

810- Huzeyfe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) rükûda «*Sübhâne Rabbiye'l-Azîm*» derdi. Secdede de «*Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ*» derdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٨١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسَعْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: " إِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَاءِ، وَمِلْءَ الأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلُ الثَّنَاءِ وَالْكِبْرِيَاءِ، وَأَهْلُ الْمَجْدِ، لا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ، مِنْكَ الْجَدُّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ، وَمَيْمُونٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤/٣٧٧]

811- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Semiallahu limen hamideh"* deyip rükûdan kalktığı zaman şöyle dua ederdi: *"Rabbimiz! Gökler ve yer dolusu kadar, ikisinin arasındaki mesafeler dolusu ve bundan başka dilediğin şeyler dolusu kadar hamdler sana mahsustur. Ey övgülerin, azametin ve şanın sahibi! Senin verdiğine kimse mâni olamaz. Mahrum ettiğine de hiç kimse bir şey veremez. Servet sahibinin bu varlığı, senin inâyetin olmadıkça ona fayda vermez."*

٨١٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي إِدْرِيسَ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْرٍ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، قَالُوا: عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قَالَ الإِمَامُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلائِكَةِ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "، مَشْهُورٌ ثَابِتٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٦/٣٤٥]

---

[1] Ebû Dâvud 1/228 (871), Tirmizî 2/48 (262) ve İbn Mâce 1/287 (888).

812- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İmam «Semiallahu limen hamideh» dediği zaman siz de «Allahumme lekel-hamd» deyin. Zira bu sözünü meleklerin sözüne denk getiren kişinin geçmiş günahları bağışlanır."*[1]

Muvattâ'da yer alan sabit bir hadistir.

٨١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ مُوسَى.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلْطِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَاءِ، وَمِلْءَ الأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٢٤٦/٧]

813- İbn Ebî Evfâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (rükûdan kalktığı zaman): *"Allahım! Gökler ve yer dolusu kadar, bundan başka dilediğin şeyler dolusu kadar hamdler sana mahsustur"* derdi.[2]

٨١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عُثْمَانَ الرَّقَاشِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ لَمْ نَحْنِ ظُهُورَنَا حَتَّى نَرَاهُ سَاجِدًا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ شُعْبَةَ [٢٠١/٧]

814- Berâ b. Âzib der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını rükûdan kaldırdıktan sonra secdeye gittiğini görmeden içimizden hiç kimse eğilmezdi."[3]

Sahih sabit bir hadistir.

٨١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ، قَالَ: ثنا وَرْقَاءُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِيِّ، عَنْ عَبْدِ

---

[1] Buhârî (796) ve Müslim (71/409).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ حَتَّى يَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَالثَّوْرِيُّ، وَإِسْرَائِيلُ، وَالنَّاسُ عَنْهُ، وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ،

815- Berâ b. Âzib der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını rükûdan kaldırdıktan sonra alnını secdeye koyana kadar içimizden hiç kimse eğilmezdi."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٨١٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْكُمَيْتِ، قَالَ: ثنا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْبَرَاءِ، مِثْلَهُ [٤/٣٤٧]

816- Başka bir kanalla aynısı aktarılmıştır.[2]

٨١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا أَبُو سُلَيْمَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الأَصَمِّ، عَنْ عَمِّهِ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا سَجَدَ لَوْ أَرَادَتْ بَهِيمَةٌ أَنْ تَمُرَّ تَحْتَهُ لَمَرَّتْ مِمَّا يُجَافِي "، رَوَاهُ جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ، نَحْوَهُ [٤/١٠٠]

817- Meymûne der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda secde ettiği zaman kollarını yanlarından o kadar uzak tutardı ki kolunun arasından küçük bir hayvan geçmek istese geçebilirdi."[3]

٨١٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ الأَصَمِّ، عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا سَجَدَ جَافَى حَتَّى يَرَى مَنْ خَلْفَهُ وَضَحَ إِبْطَيْهِ "، ذَكَرْنَا نَفَرًا مِنْ مُتَقَدِّمِي طَبَقَةِ الْكُوفِيِّينَ فِي ذِكْرِ زُهَّادِ الْيَمَانِيَّةِ وَعُبَّادِهِمْ، وَعُدْنَا إِلَى ذِكْرِ جَمَاعَةٍ مِنْ عُبَّادِ الْكُوفِيِّينَ وَنُسَّاكِهِمْ [٤/١٠٠]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Müslim (237/496), Nesâî (2/168), İbn Mâce 1/285 (880) ve Ahmed, *Müsned* 6/364 (26866).

818- Meymûne der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazda secde ettiği zaman kollarını yanlarından o kadar uzak tutardı ki arkadakiler koltuk altlarının beyazlığını görebilirdi."[1]

٨١٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا سَجَدَ الْعَبْدُ سَجَدَ مَعَهُ سَبْعَةُ آرَابٍ: وَجْهُهُ، وَكَفَّاهُ، وَرُكْبَتَاهُ، وَقَدَمَاهُ " [٩/٣٦]

819- Abbâs b. Abdilmuttalib'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kul secde ettiği zaman yüzü, iki eli, iki dizi ve iki ayağı olmak üzere yedi organı da secde etmiş olur"* buyurmuştur.[2]

٨٢٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّلِيحِينِيُّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، كلاهما، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْضَاءٍ: الأَنْفِ، وَالْجَبْهَةِ، وَالرَّاحَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ الأَصَابِعِ، وَلا أَكُفَّ شَعْرًا وَلا ثَوْبًا " [٦/٢٦٤]

820- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Burun, alın, avuçlar ve (el ile ayakların) parmak uçlarıyla beraber yedi organla secde etmem, namazda iken saçlarımı ve giysimi de toplamamam emredildi"* buyurmuştur.[3]

٨٢١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ النَّسَائِيُّ.ح وثنا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سَجَدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَعْتَدِلْ، وَلا يَفْتَرِشْ ذِرَاعَيْهِ افْتِرَاشَ الْكَلْبِ " [٧/٣٦٥]

---

[1] Müslim (238/497), Nesâî (2/184) ve Ahmed, *Müsned* 6/376 (26889).

[2] Ebû Dâvud 1/234 (891), Tirmizî 2/61 (272), Nesâî (2/164), İbn Mâce 1/286 (885) ve Ahmed, *Müsned* 1/268 (1769).

[3] Buhârî (809) ve Müslim (227/490).

821- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz secde edeceği zaman bunu düzgün yapsın ve köpeğin kollarını yayması gibi kollarını (yere) yaymasın"* buyurmuştur.[1]

٨٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَمِّي، ثنا أَبِي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مِسْعَرٌ، عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ الْبَكْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَبْسُطْ ذِرَاعَيْكَ إِذَا سَجَدْتَ كَبَسْطِ السَّبُعِ، وَادْعَمْ عَلَى رَاحَتِكَ، وَتَجَافَ عَنْ ضَبْعَيْكَ، فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ سَجَدَ كُلُّ عُضْوٍ مِنْكَ "، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَرَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ مَوْقُوفًا [٢٢٧/٧]

822- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Secde ettiğin zaman vahşi hayvanlar gibi kollarını yere yayma. Secdede avuçlarından destek al ve kollarını yanlarından uzak tut. Böyle yaptığın zaman bütün uzuvların secde etmiş olur."*[2]

٨٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُصْعَبٍ الأُشْنَانِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا عَوْفُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، قَالَ: " أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَعْتَدِلَ فِي السُّجُودِ وَلا نَسْتَوْفِزَ "، تَفَرَّدَ بِهِ مَخْلَدٌ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٦١/٧]

823- Semure der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) secdeyi gelişi güzel değil de ta'dile uyarak düzgün yapmamızı emretti."[3]

٨٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى الْحَافِظُ الصُّوفِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا لاحِقُ بْنُ الْهَيْثَمِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى الدِّمَشْقِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فَيْرُوزَ الْمِصْرِيُّ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ أَبِيهِ أَدْهَمَ بْنِ مَنْصُورٍ الْعِجْلِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " يَسْجُدُ عَلَى كَوْرِ الْعِمَامَةِ " [٥٤/٨]

---

[1] Tirmizî 2/65 (275), İbn Mâce 1/288 (891) ve Ahmed, *Müsned* 3/374 (14286).

[2] Hâkim, *Müstedrek* (1/227).

[3] Ahmed, *Müsned* 5/15 (20132) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/212-213 (6883).

824- Saîd b. Cübeyr der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sarığının alnı kapatan kısmı üzerine secde ederdi."[1]

٨٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمَدَانِيُّ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ غَزِيَّةَ، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّهُ وَجِلَّهُ، سِرَّهُ وَعَلانِيَتَهُ، أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ "، رَوَى اللَّيْثُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، مِثْلَهُ، وَرَوَى عَمِيرَةُ بْنُ أَبِي نَاجِيَةَ، عَنْ عُمَارَةَ مِثْلَهُ [٣٣٠/٨]

825- Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) secdesinde: *"Allahım! Küçük, büyük, gizli açık, başından sonuna kadar bütün günahlarımı bağışla"* diye dua ederdi.[2]

٨٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ.ح وَثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالا: ثنا مِسْعَرٌ، ثنا ثَابِتُ بن عُبَيْدٍ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْت ابن الْبَرَاءَ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كُنَّا نُحِبُّ أَوْ نَسْتَحِبُّ، شَكَّ مِسْعَرٌ، أَنْ نَقُومَ أَوْ أَقُومَ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " رَبِّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ "، لَفْظُ الْحَارِثِ، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ مِسْعَرٍ، رَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، زَادَ: وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ " عَنْ يَمِينِهِ، يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ " [٢٣٢/٧]

826- Berâ b. Âzib der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte namaz kıldığımız zaman sağ tarafında bulunmayı severdik. Bir defasında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbim! Kullarını tekrar diriltiğin günün azabından beni koru"* diye dua ettiğini işittim."[3]

Başka bir kanalla Berâ'dan: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz bitiminde önce sağ tarafına selam verirdi" ziyadesiyle rivayet edilmiştir.

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 2/153 (2667).

[2] Müslim (21/483) ve Ebû Dâvud 1/230 (878).

[3] Müslim (62/709), Tirmizî 5/471 (3399) ve Ahmed, *Müsned* 4/344 (18501).

Kunût

٨٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَيْلِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى بْنِ يَزِيدَ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَفْصٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ بِشْرِ بْنِ حَرْبٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ قَالَ: " أَرَأَيْتَ قِيَامَكُمْ هَذَا بَعْدَ الرُّكُوعِ؟ وَاللَّهِ إِنَّهَا لَبِدْعَةٌ "

827- Bişr b. Harb bildiriyor: İbn Ömer: "Şu rükûdan sonraki duruşunuz var ya vallahi bidattir" dedi.

٨٢٨- وَقَالَ يَحْيَى ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُقْبَةَ وَهُوَ ابْنُ لَهِيعَةَ.ح قَالَ وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُعْتَمِرٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَلْعَنُ فُلانًا وَفُلانًا بَعْدَ مَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَعْمَرٍ [١٧٦/٨]

828- Sâlim, babasından bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) rükûdan kalktıktan sonra filan ve falan kabilelere lanet ederdi. Sonrasında Allah bu konuda: **"Bu işte senin yapacağın bir şey yoktur. Allah, ya tövbelerini kabul edip onları affeder, ya da zâlim olduklarından dolayı onlara azap eder"**[1] âyetini indirdi.[2]

٨٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " قَنَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَهْرًا بَعْدَ الرُّكُوعِ يَدْعُو عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ ثُمَّ تَرَكَ " [٥٧/٩]

829- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir ay boyunca rükûdan kalktıktan sonra Araplardan bazı kabilelere lanet ederdi. Sonradan bunu bıraktı."[3]

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 128

[2] Buhârî (4559), Nesâî (2/160) ve Ahmed, *Müsned* 2/127 (5676).

[3] Buhârî (1102) ve Müslim (299/677).

٨٣٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَنَتَ شَهْرًا فَدَعَا عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ، ثُمَّ تَرَكَهُ " [٦/٢٨٠]

830- Enes der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir ay boyunca (rükûdan kalktıktan sonra) Araplardan bir kabileye lanet etti. Sonradan bunu bıraktı."[1]

٨٣١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: أَنّ النَّبِيَّ ﷺ: " قَنَتَ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنَ الْعَرَبِ، أَوْ قَالَ: يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ، وَذَكْوَانَ، وَعُصَيَّةَ عَصَتِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ رَوَاهُ وَالأَعْلامُ مِنْهُمْ: الثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ، وَغَيْرُهُمَا عَنْهُ الأَئِمَّةُ [٣/٣٦]

831- Ebû Miclez bildiriyor: Enes b. Mâlik der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir ay boyunca (rükûdan kalktıktan sonra) Araplardan bazı kabilelere" veya: "Ri'l, Zekvân ve Allah ile Resûlüne isyan eden Usayye kabilelerine beddua etti" dedi.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٨٣١/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: " قَنَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَهْرًا فِي الْفَجْرِ بَعْدَ الرُّكُوعِ يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ، وَذَكْوَانَ، وَقَالَ: " عُصَيَّةُ عَصَتِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ " [٣/١١٣]

831/a- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir ay boyunca sabah namazlarında rükûdan kalktıktan sonra Ri'l ile Zekvân kabilelerine beddua etti ve: *"Usayye de Allah'a ve Resûlüne isyan etmiştir"* dedi.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

٨٣٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " قَنَتَ شَهْرًا بَعْدَ الرُّكُوعِ " [٩/١٩] [٩/٢١]

832- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir ay boyunca rükûdan kalktıktan sonra kunût yaptı."[1]

٨٣٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، قَالَ: قُلْتُ لأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَقَنَتَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: " نَعَمْ، قَنَتَ شَهْرًا "، فَقُلْتُ: قَبْلَ الرُّكُوعِ أَوْ بَعْدَهُ؟ قَالَ: " قَبْلَ وَبَعْدَ " [٩/٣٣]

833- Humeyd der ki: Enes b. Mâlik'e: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kunût yaptı mı?" diye sorduğumda: "Evet, bir ay boyunca yaptı" dedi. Ona: "Rükûdan önce mi, sonra mı?" diye sorduğumda: "Bazen önce, bazen de sonra" dedi.[2]

٨٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " كُلَّ ذَلِكَ قَدْ فَعَلَ، قَبْلَ وَبَعْدَ "، يَعْنِي أَنَّهُ قَنَتَ النَّبِيُّ ﷺ [٩/٣٣]

834- Enes der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kunûtu yaparken bazen rükûdan önce, bazen de sonra yaptı."[3]

٨٣٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَرْبٍ الْعَسْكَرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو أَبُو مَعْمَرٍ، ثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " وَاللَّهِ إِنِّي لأَقْرَبُكُمْ صَلاةً بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَقْنُتُ فِي الرَّكْعَةِ الأَخِيرَةِ مِنْ صَلاةِ الظُّهْرِ وَصَلاةِ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَصَلاةِ الصُّبْحِ بَعْدَمَا، يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَيَدْعُو لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَلْعَنُ الْكُفَّارَ " [٦/٢٨٢]

835- Ebû Seleme bildiriyor: Ebû Hureyre: "Vallahi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namazına en yakın namazı içinizde ben kılıyorum" dedi. Ebû

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

Hureyre öğle, yatsı ve sabah namazlarının son rekatlarında "Semiallahu limen hamideh" dedikten sonra kunût yapar, bu kunûtta da müminlere dua, kafirlere de lanet ederdi.[1]

٨٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ، حدَّثنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثنَا إِبْرَاهِيمُ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَقُولَ هَؤُلاءِ الْكَلِمَاتِ فِي الْوِتْرِ: " اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلا يُقْضَى عَلَيْكَ، وَلا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ " [٩/٣٢١]

836- Hasan b. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında (kunût ederken) söyleyeceğim sözleri şu şekilde öğretti: *"Allahım! Hidâyete erdirdiklerinle beraber beni de hidâyete erdir. Afiyette kıldıklarınla birlikte beni de afiyette kıl. İşlerini üzerine aldığın kişilerin arasına beni de kat. Bana verdiğin nimetleri bereketli kıl. Takdir ettiğin şeylerin şerrinden beni koru. Sen ki herkese hükmedersin; ama sana kimse hükmedemez. Dostun kıldığın kimseler asla zillete düşmez. Rabbimiz! Sen mübarek ve yücesin."*[2]

Oturuş ve Teşehhüd

٨٣٧- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ إِذَا صَلَّى وَضَعَ إِحْدَى يَدَيْهِ عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى، وَالْيَدَ الأُخْرَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى، وَقَالَ بِأُصْبُعِهِ هَكَذَا "، رَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، وَزِيَادُ بْنُ سَعِيدٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، نَحْوَهُ وَرَوَاهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَعُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ، وَحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، عَنْ عَامِرٍ، نَحْوَهُ [٣/١٦٧]

---

[1] Buhârî (797) ve Müslim (296/676).

[2] Buhârî (1425), Tirmizî 2/328 (464), Nesâî (3/206), İbn Mâce 1/372 (1178) ve Ahmed, *Müsned* 1/257 (1723).

837- Âmir b. Abdillah b. ez-Zübeyr, babasından bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda oturduğu zaman bir elini sol bacağına, diğer elini sağ bacağına koyar ve parmağıyla şöyle (teşehhüd) yapardı."[1]

٨٣٨- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُقْرِئُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ ابْنُ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهَوَيْهِ، ثنا أَبِي، قَالُوا: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ عِصَامِ بْنِ قُدَامَةَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ نُمَيْرٍ الْخُزَاعِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ " وَاضِعًا يَدَهُ الْيُمْنَى فِي الصَّلاةِ وَيُشِيرُ بِأُصْبُعِهِ السَّبَّابَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عِصَامٌ [٨/٣٧٣]

838- Mâlik b. Numeyr el-Huzâî, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) namazda otururken sağ elini dizine koyup (teşehhüdde) şahadet parmağıyla işaret ettiğini gördüm."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٣٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ، قَالَ: ثنا صُغْدِيُّ بْنُ سِنَانٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، وَيَقُولُ: " تَعَلَّمُوا، فَإِنَّهُ لا صَلاةَ إِلا بِالتَّشَهُّدِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلْقَمَةَ بِهَذَا اللَّفْظِ، تَفَرَّدَ بِهِ صُغْدِيٌّ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ [٤/٢٣٥]

839- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kur'ân'dan bir sûreyi öğretir gibi bize teşehhüdü öğretir ve: *"Bunu öğrenin! Zira teşehhüd olmadan namaz da olmaz"* buyururdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٤٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ هِلالٍ، ثنا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ

---

[1] Müslim (112/579) ve Nesâî (3/32).

[2] Nesâî (3/32) ve İbn Mâce 10/295 (911).

[3] Buhârî (6265) ve Müslim (59/402).

وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كُنَّا نَقُولُ فِي الصَّلاةِ: السَّلامُ عَلَى رَبِّنَا، فَقِيلَ لَنَا: " قُولُوا السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمْ ذَلِكَ سَلَّمْتُمْ عَلَى مَنْ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، عَنْ زَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدُ، وَاخْتُلِفَ عَلَى مَنْصُورٍ فِيهِ، فَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ فِي التَّشَهُّدِ [٤٤/٥]

840- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Önceleri namazda: "Rabbimize selam olsun" derdik. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bize ve Allah'ın salih kullarına selam olsun, deyin. Böyle dediğiniz zaman hem göktekilere, hem de yerdekilere selam vermiş olursunuz"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٤١-حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَزِيزٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثَنَا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُرِّ، عَنِ الْقَاسِمِ، أَنَّهُ سَمِعَهُ، يَقُولُ: أَخَذَ بِيَدِي عَلْقَمَةُ بْنُ قَيْسٍ، وَحَدَّثَنِي أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ أَخَذَ بِيَدِهِ وَعَلَّمَهُ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَخَذَ بِيَدِي، فَعَلَّمَنِي التَّشَهُّدَ حَتَّى فَرَغَ مِنْهُ "، رَوَاهُ بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَابِتٍ، وَرَوَاهُ زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَجْلانَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُرِّ عَنِ الْقَاسِمِ مِثْلَهُ [٨٤/٦]

841- Kâsım der ki: Alkame b. Kays elimden tuttu ve şöyle dedi: "Abdullah b. Mes'ûd da elimden tuttu ve teşehhüdü öğretti. O da bana: «Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elimden tuttu ve teşehhüdü sonuna kadar öğretti» dedi."

٨٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا عَلِيٌّ حدثنا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا إِذَا قَعَدْنَا فِي الصَّلاةِ، قُلْنَا: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ دُونَ عِبَادِهِ، السَّلامُ عَلَى جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ، السَّلامُ عَلَى فُلانٍ وَفُلانٍ، فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلامُ، فَإِذَا قَعَدْتُمْ، فَقُولُوا: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمْ

---

[1] Buhârî (831) ve Müslim (55/402).

ذَلِكَ أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ يَتَخَيَّرُ بَعْدُ مِنَ الدُّعَاءِ مَا شَاءَ " [٩/٣٢٢]

842- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Namazda oturduğumuz zaman: "Selam kulları dışında sadece Allah'a olsun! Cebrâil'e ve Mikâil'e selam olsun! Falana ve filana selam olsun" derdik. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda bizlere şöyle buyurdu: *"Selam Allah'tır. Namazda oturduğunuz zaman «et-Tahiyyâtu lillâhi ve's-salavâtu ve't-tayyibâtu. es-Selâmu aleyke eyyuhe'n-nebiyyu ve rahmetullâhi ve berekâtühü. es-Selâmu aleynâ ve alâ ibâdillahi's-sâlihîn (=Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına)» deyin. Bunu dediğiniz zaman selamınız semada ve yerde bulunan bütün salih kullara ulaşır. Ardından «Eşhedu en lâ ilâhe illallâh. Ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve Resûlühü (=şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür)» der, sonra da istediğiniz şekilde duanızı edersiniz."*

٨٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ. ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ أَبِي وَائِلٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ قُلْنَا: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ، دُونَ عِبَادِهِ، السَّلامُ عَلَى جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ، السَّلامُ عَلَى فُلانٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لا تَقُولُوا هَكَذَا، وَلَكِنْ قُولُوا: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمْ ذَلِكَ أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ لِلَّهِ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ، الأَئِمَّةُ وَالنَّاسُ، وَرَوَاهُ مُحِلُّ بْنُ مُحْرِزٍ الضَّبِّيُّ، عَنْ شَقِيقٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا مُحِلٌّ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ غَيْرُ مَنْ ذَكَرْنَا: حَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، ومنصور بن المغيرة، والحكم بن عتيبة، وعاصم بن بهدلة، ومغيرة، وحصين، وأبو هاشم، وفضيل بن عمرو، سعيد بن مسروق وواصل الأحداب، وحبيب بن حسان، وأبو سعد البقال، ورواه عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، غَيْرُ شَقِيقٍ: بُرَيْدَةُ السُّلَمِيُّ، وَأَبُو الأَحْوَصِ، وَعَلْقَمَةُ، وَمَسْرُوقٌ، وَالأَسْوَدُ، وَأَبُو مَعْمَرٍ، وَزَيْدُ بْنُ وَهْبٍ، وَعَبِيدَةُ السَّلْمَانِيُّ،

وَعُمَيْرُ بْنُ سَعْدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى، وَأَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ، وَأَبُو الْكَنُودِ، وَأَبُو فَزَارَةَ [٤/١٠٥]

843- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz kılarken oturduğumuzda: "Selam kulları dışında sadece Allah'a olsun! Cebrâil'e ve Mikâil'e selam olsun! Falana selam olsun" derdik. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda bizlere şöyle buyurdu: *"Böyle demeyin! Bunun yerine «Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına» deyin. Bunu dediğiniz zaman selamınız semada ve yerde bulunan bütün salih kullara ulaşır. Ardından «şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür» dersiniz."*

٨٤٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي أَبُو إِسْحَاقَ، سَمِعَ أَبَا الأَحْوَصِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: كُنَّا لا نَدْرِي مَا نَفْعَلُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ غَيْرَ أَنْ نُسَبِّحَ، وَنُكَبِّرَ، وَنَحْمَدَ رَبَّنَا، وَأَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ عَلِمَ فَوَاتِحَ الْخَيْرِ وَجَوَامِعَهُ، أَوْ جَوَامِعَهُ وَخَوَاتِمَهُ، وَأَمَرَنَا أَنْ نَقُولَ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ لِيَخْتَرْ أَحَدُكُمْ مِنَ الدُّعَاءِ أَعْجَبَهُ إِلَيْهِ فَيَدْعُو بِهِ "، لِشُعْبَةَ فِي التَّشَهُّدِ غَيْرُ قَوْلٍ، لَهُ فِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ثَلاثَةُ أَقْوَالٍ، وَلَهُ عَنْ أَصْحَابِ أَبِي وَائِلٍ سِتَّةُ أَقْوَالٍ [٧/١٧٨]

844- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Namazda her iki rekatta bir tesbih, tekbir ve hamd etme dışında ne yapacağımızı bilmiyorduk. Ancak Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) hayrın başı, sonu ve özü öğretilmişti. İki rekatta bir: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür"* dememizi öğretti ve: *"Bunu dedikten sonra kişi istediği ve beğendiği duayı edebilir"* buyurdu.

٨٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الشَّافِعِيُّ الْحِمْصِيُّ، ثنا مَزْدَادُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُنَازِلٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ،، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كُنَّا لا نَدْرِي مَا نَقُولُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ فِي الصَّلاةِ غَيْرَ أَنْ نُكَبِّرَ وَنُسَبِّحَ وَنَحْمَدَ رَبَّنَا، وَأَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ أُعْطِيَ فَوَاتِحَ الْخَيْرِ وَخَوَاتِمَهُ، قَالَ " إِذَا قَعَدْتُمْ فِي التَّشَهُّدِ، فَقُولُوا: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ " [١٧٩/٧]

845- İbn Mes'ûd der ki: Namazda her iki rekatta bir Rabbimizi tesbih, tekbir ve hamd etme dışında ne yapacağımızı bilmiyorduk. Ancak Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) hayrın başı sonu öğretilmişti. Bize şöyle buyurdu: *"Teşehhüde oturduğunuz zaman «Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür» deyin."*

٨٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ، وَمَنْصُورٍ، وَحَمَّادٍ، وَالْمُغِيرَةِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ، قَالَ فِي التَّشَهُّدِ: " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، بِالْجَمْعِ بَيْنَ هَؤُلاءِ الْخَمْسَةِ [١٧٩/٧]

846- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) teşehhüdde (bize öğretirken) şöyle dedi: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür."*

٨٤٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ.ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، قَالا: ثنا عَلِيُّ

بْنُ الْجَعْدِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كُنَّا نَقُولُ: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لا تَقُولُوا: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلامُ "، وَأَمَرَهُمْ بِالتَّشَهُّدِ، " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ " [١٧٩/٧]

847- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Önceleri teşehhüde oturduğumuzda: "Selam Allah'a olsun" derdik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selam Allah'a olsun, demeyin. Zira Allah'ın kendisi Selam'dır"* buyurdu ve şu şekilde teşehhüd etmemizi söyledi: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür."*

٨٤٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، وَحُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا، نَقُولُ: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، تَفَرَّدَ بِهِ بَدَلٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْحَكَمِ، وَرَوَاهُ النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حُصَيْنٍ [١٧٩/٧]

848- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Önceleri teşehhüde oturduğumuzda: "Selam Allah'a olsun" derdik. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şu şekilde dememizi söyledi: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir..."* Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.

٨٤٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا، نَقُولُ: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قُولُوا: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي وَحْشِيَّةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، فِي التَّشَهُّدِ [١٧٩/٧]

849- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Önceleri teşehhüde oturduğumuzda: "Selam Allah'a olsun" derdik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle

buyurdu: *"Bunun yerine şöyle deyin: Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir..."* Sonrasında ravi aynısını zikreder.

٨٥٠- حَدَّثَنَاهُ حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي التَّشَهُّدِ: " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ "، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: زِدْتُ فِيهَا: " وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: زِدْتُ فِيهَا: " وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ نَصْرٌ، عَنْ أَبِيهِ [١٨٠/٧]

850- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) teşehhüdü bize şöyle öğretti: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti üzerine olsun."* Ben buna "Ve bereketi" ifadesini ekledim. Devamını: *"Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur!"* şeklinde öğretti, ama ben buna: "Tek ve ortaksız olduğuna da şahadet ederim" ifadesini ekledim. Devamını da: *"Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür"* şeklinde öğretti.[1]

٨٥١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْحَافِظُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدُونِ بْنِ عُمَارَةَ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَدِيٍّ، قَالا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الطَّلْقِيُّ، ثنا عَفَّانُ بْنُ سَيَّارٍ الْبَاهِلِيُّ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ جَامِعِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَلَّمَهُمُ التَّشَهُّدَ: " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ مَرْفُوعًا، إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الطَّلْقِيِّ، عَنْ عَفَّانَ، مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ حَمْدُونٍ، عَنْهُ، وَوَقَفَهُ أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَدِيٍّ [٦٤/٥] [٢٣٣/٧]

851- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) teşehhüdü bize şöyle öğretti: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam*

---

[1] Mâlik, *Muvattâ* 1/91 (54).

olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür."[1]

٨٥١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، وَالتَّشَهُّدُ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ [٣/٤٤]

851/a- İbn Mes'ûd der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Kur'ân'dan bir sûreyi öğretir gibi bize teşehhüdü şöyle öğretti: *"Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına! şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür."*

Sahih bir hadistir.

٨٥٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا إِذَا جَلَسْنَا فِي الصَّلاةِ قُلْنَا: السَّلامُ عَلَى اللَّهِ قَبْلَ عِبَادِهِ، السَّلامُ عَلَى جِبْرِيلَ، السَّلامُ عَلَى مِيكَائِيلَ، فَعَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ التَّشَهُّدَ، فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلامُ،وَلَكِنِ قُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ "، قَالَ أَبُو وَائِلٍ فِي حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " إِذَا قُلْتَهَا أَصَابَتَ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ "، وَقَالَ أَبُو إِسْحَاقَ فِي حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ: " إِذَا قُلْتَهَا أَصَابْتَ كُلَّ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ أَوْ نَبِيٍّ مُرْسَلٍ أَوْ عَبْدٍ صَالِحٍ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ، وَحَدِيثُ فُضَيْلٍ لا نَعْلَمُهُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

إِسْمَاعِيلُ، وَكَانَ فُضَيْلٌ يَتَوَرَّعُ أَنْ يَقُولَ الأَعْمَشُ فَكَانَ إِذَا حَدَّثَ عَنْهُ، قَالَ: سُلَيْمَانُ بْنُ مِهْرَانَ، وَإِنَّمَا أَصْحَابُهُ وَصَفُوهُ بِالأَعْمَشِ لِيَكُونَ أَشْهَرَ [٨/١١٤]

852- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Namazda oturduğumuzda: "Selam, kullarından önce Allah'a olsun! Cebrâil'e selam olsun! Mikâil'e selam olsun!" derdik. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın kendisi Selam'dır. Bunu demeyin! Yerine: «Tüm övgüler, ibadetler ve temiz şeyler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın tüm salih kullarına» deyin. Bunu dediğiniz zaman selamınız semada ve yerde bulunan bütün salih kullara ulaşır. Ardından «şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur! Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür» dersiniz."*

Ebû İshâk bunu Abdullah'tan rivayet ederken: *"Bunu dediğiniz zaman selamınız ne kadar mukarreb melek, gönderilmiş peygamber ve salih kul varsa hepsine ulaşır"* lafzıyla rivayet etmiştir.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٨٥٣- ثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَاكِرٍ، ثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ بُدَيْلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ، أُرَاهُ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ ﷺ " يَتَعَوَّذُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ الأَعْوَرِ " [٦/٢٦٢]

853- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (namazda) kabir azabından ve kör Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığınırdı."[2]

٨٥٤- ثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الشَّافِعِيُّ، ثنا عَمِّي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: " مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي صَلاةً إِلا وَهُوَ يَتَعَوَّذُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ " ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مِنْ حَدِيثِ الشَّافِعِيِّ [٨/١٢٤]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (6368) ve Müslim (49/589).

854- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıldığı bütün namazlarda kabir azabından Allah'a sığınırdı."[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

٨٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ السَّهْمِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ. ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، وَمُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالُوا: ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ، يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَفِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ "، زَادَ مُسْلِمٌ: " وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ " [٢٨٢/٦]

855- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (namazda): *"Allahım! Cehennem azabından, kabir azabından ve Mesih Deccâl'in fitnesinden sana sığınırım"* diye dua ederdi.

Müslim bunu: *"Hayatın ve ölümün fitnelerinden"* ziyadesiyle rivayet etmiştir.[2]

٨٥٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةٍ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمَنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ "، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبَّاسٍ [١١٨/٨]

856- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kabir azabından, hayat ile ölümün fitnelerinden ve Mesih Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığının"* diye dua etmiştir.[3]

٨٥٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا الْفِرْيَابِيُّ. ح

---

[1] Buhârî (6366), Müslim (125/586) ve Nesâî (4/86).

[2] Buhârî (1377) ve Müslim (124/585).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالُوا: ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ حَسَّانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَائِشَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا فَرَغَ أَحَدُكُمْ مِنَ التَّشَهُّدِ، فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَفِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ "، تَفَرَّدَ بِهِ حَسَّانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَائِشَةَ [٦/٧٩]

857- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Teşehhüdü bitirdiğiniz zaman kabir azabı, cehennem azabı, hayat ile ölümün fitnesi ve Mesih Deccâl'in fitnesi olmak üzere dört şeyden Allah'a sığının."*[1]

Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Salavât Getirmek

٨٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نُسِّيَ الصَّلاةَ عَلَيَّ، أَخْطَأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، وَعَمْرٍو، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ جُبَارَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ [٣/٩١]

858- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana salavât getirmeyi unutan kişi cennetin yolunu bulamaz"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٥٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَعَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَسِيَ الصَّلاةَ عَلَيَّ خَطِئَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ " [٦/٢٦٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] İbn Mâce 1/294 (908) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/180 (12819).

859- İbn Abbâs ile Ebû Câfer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana salavât getirmeyi unutan kişi cennetin yolunu bulamaz"* buyurmuştur.[1]

٨٦٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سَعدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عُبَيْدَةَ يُحَدِّثُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ كَأَنَّهُ عَلَى الرَّضْفِ، قَالَ: فَحَرَكَ شَفَتَيْهِ بِشَيْءٍ، فَأَقُولُ: حَتَّى يَقُومَ، فَيَقُولُ حَتَّى يَقُومَ " [٢٠٦/٤]

860- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ilk iki rekatta oturunca sanki kızgın taşa oturmuş gibi olurdu."

Ravi Sa'd der ki: Ebû Ubeyde bunu rivayet ettikten sonra bir şeyler der gibi dudaklarını oynattı. Ona: "Kalkana kadar mı?" dediğimde: "Kalkana kadar" dedi.[2]

٨٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَسْوَدِ، وَعَلْقَمَةَ، وَمَسْرُوقٍ، وَعُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ:السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ خَدِّهِ وَمِنَ الْجَانِبِ الآخَرِ مِثْلَ ذَلِكَ "، لَمْ يَرْوِهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ مَجْمُوعًا هَكَذَا إِلا أَبُو مَالِكٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحُسَيْنِ النَّخَعِيُّ [٣٤٨/٤]

861- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (namazı bitirirken) sağa tarafına «Esselâmu aleykum ve-rahmetullah» diyerek selam verdiğini gördüm ki (aynı yöne selam verenler tarafından) yanağının beyazlığı görebilirdi. Sonra sol tarafa aynı şekilde selam verdi."[3]

٨٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ.ح وثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْحُمَيْدِيِّ.ح وثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالُوا: ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ

---

[1] İbn Mâce 1/294 (908), Beyhakî, *Sünen* (9/286) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/180 (12819).

[2] Tirmizî 2/202 (366), Nesâî (2/194) ve Ahmed, *Müsned* 1/55 (4073).

[3] Ebû Dâvud 1/260 (996), Tirmizî 2/89 (295), Nesâî (3/52) ve İbn Mâce 1/296 (914).

اللَّهِ ﷺ " يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ خَدِّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَامِرٍ نَفْسِهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَ بِهَذَا الْحَدِيثِ إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ آدَمَ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ. [١٧٥/٨]

862- Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs, babasından bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirirken yanağının beyazlığı görünecek şekilde sağına ve soluna selam verirdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٦٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ هُوَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو يَعْلَى، ثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، وَأَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هاشم، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ حَتَّى يَبْدُوَ خَدُّهُ، وَعَنْ يَسَارِهِ حَتَّى يَبْدُو خَدُّهُ " [٣٦/٩]

863- Âmir b. Sa'd, babasından bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirirken yanağının beyazlığı görünecek şekilde sağ tarafına selam verirdi. Yine yanağının beyazlığı görünecek şekilde sol tarafına selam verirdi."[2]

٨٦٣/أ- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، قَالَ: ثنا حَمَّادٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ، حَتَّى يَبْدُوَ جَانِبُ خَدِّهِ الأَيْسَرِ " [٢٨٤/٦]

863/a- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirirken sağına ve soluna selam verirdi ki sol (ve sağ) yanağının beyazlığı görünürdü."

---

[1] Nesâî (3/52), Ahmed, *Müsned* 1/507 (3698), Dârakutnî, *Sünen* 1/357 (4), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 2/251 (2974) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/85 (10032).

[2] Nesâî (3/51) ve İbn Mâce 1/296 (915).

Namazı İki Defa Kılmamak

٨٦٤- حَدَّثَنَا حَبِيبٌ، ثنا يُوسُفُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ مَوْلَى مَيْمُونَةَ، قَالَ: أَتَيْتُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ، فَقُلْتُ: أَلا تُصَلِّي، فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُصَلُّوا صَلاةً فِي يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ " [٣٨٥/٨]

864- Meymûne'nin azatlısı Süleymân der ki: İbn Ömer'in yanına geldiğimde: "Sen namaz kılmayacak mısın?" dedim. İbn Ömer: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bir (farz) namazı bir günde iki defa kılmayın»* buyurduğunu işittim" karşılığını verdi.[1]

٨٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ حُسَيْنٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ، حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ مَوْلَى مَيْمُونَةَ، قَالَ: أَتَيْتُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ وَهُوَ بِالْبَلاطِ وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ فِي الْمَسْجِدِ، قُلْتُ: مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُصَلِّيَ مَعَ الْقَوْمِ؟ قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تُصَلُّوا صَلاةَ يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ " [٢٣١/٩]

865- Meymûne'nin azatlısı Süleymân der ki: Balât'ta bulunan İbn Ömer'in yanına geldiğimde insanlar mescidde namazı kılıyorlardı. Ona: "Neden sen de onlarla birlikte namaz kılmıyorsun?" diye sorduğumda: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bir (farz) namazı bir günde iki defa kılmayın»* buyurduğunu işittim" dedi.[2]

Namazgâhta Oturmak

٨٦٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ هِنْدِ بِنْتِ الْحَارِثِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " إِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلاةِ جَلَسَ فِي مُصَلاهُ يَسِيرًا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ " [١٤/٩]

---

[1] Ebû Dâvud 1/155 (579), Nesâî (2/88) ve Ahmed, *Müsned* 2/27 (4688).

[2] Tahrici üstte yapıldı.

866- Ümmü Seleme bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) selam verip namazı bitirdiği zaman kalkmadan önce namazgâhında az bir süre otururdu."[1]

Namaz Sonrası Duaları

٨٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زُهَيْرٍ، حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبُرَ كُلِّ صَلاةٍ، مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ، إِلا أَنْ يَمُوتَ، فَإِذَا مَاتَ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْمُغِيرَةِ، تَفَرَّدَ بِهِ هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ عُمَرَ، عَنْهُ مَا كَتَبْنَاهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ مَكِّيٍّ [٣/٢٢١]

867- Muğîre b. Şu'be'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her namazın ardından Ayetu'l-Kürsî'yi okuyan kişiyle cennet arasında sadece ölmesi vardır. Ölmesi halinde cennet girer."*

Tek kanallı bir hadistir.

٨٦٨- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، قَالَ: ثنا سَلامٌ الطَّوِيلُ، قَالَ: ثنا زَيْدٌ الْعَمِّيُّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا سَلَّمَ مِنْ صَلاتِهِ، مَسَحَ جَبْهَتَهُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى، وَقَالَ: " بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّي الْهَمَّ وَالْحَزَنَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَيْدٌ الْعَمِّيُّ وَهُوَ أَبُو الْحَوَارِيِّ زَيْدُ بْنُ الْحَوَارِيِّ، بَصْرِيٌّ فِيهِ لِينٌ [٢/٣٠١]

868- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) selam verip namazını bitirdiği zaman sağ eliyle alnını mesheder ve: *"Kendisinden başka ilah olmayan, Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla! Allahım! Derdi ve kederi benden gider"* diye dua ederdi.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (849), Ebû Dâvud 1/272 (1040) ve Ahmed, *Müsned* 6/343 (26700).

٨٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِي، قَالَ: ثنا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ مُسْلِمٍ التُّجِيبِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيُّ، عَنِ الصُّنَابِحِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيدِي يَوْمًا، ثُمَّ قَالَ: " يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ إِنِّي أُحِبُّكَ "، فَقَالَ مُعَاذٌ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَأَنَا وَاللَّهِ أُحِبُّكَ، فَقَالَ: " أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ، لا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاةٍ أَنْ، تَقُولَ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى شُكْرِكَ وَذِكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ "، قَالَ: وَأَوْصَى بِذَلِكَ مُعَاذٌ الصُّنَابِحِيَّ وأوصى الصنابحي أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَأَوْصَى أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ عُقْبَةَ، وَأَوْصَى عُقْبَةُ حَيْوَةَ، وَأَوْصَى حَيْوَةُ الْمُقْرِيَ، وَأَوْصَى الْمُقْرِي بِشْرًا، وَأَوْصَى بِشْرٌ مُحَمَّدًا، وَأَوْصَى مُحَمَّدٌ بِهِ، وَأَوْصَانَا بِهِ شَيْخُنَا أَبُو نُعَيْمٍ. رَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ حَيْوَةَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ مِنْ دُونِ الصُّنَابِحِيِّ [٥/١٣٠]

869- Muâz b. Cebel der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elimden tutup: *"Ey Muâz! Vallahi seni seviyorum!"* buyurdu. "Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü! Vallahi ben de seni seviyorum" dediğimde ise şöyle buyurdu: *"Ey Muâz! Her namazın ardından: «Allahım! Seni zikretmeye, sana şükretmeye ve en güzel bir şekilde sana ibadet etmeye bana yardımcı ol» şeklinde dua etmekten geri durmamanı tavsiye ediyorum."*[1]

Ravi der ki: "Muâz da bu duayı es-Sunâbihî'ye, es-Sunâbihî de Ebû Abdirrahman'a, Ebû Abdurrahman da bunu Ukbe b. Müslim'e, Ukbe de Hayve b. Şurayh'a, Hayve de Abdurrahman el-Mukrî'ye, Abdurrahman el-Mukrî de Bişr b. Mûsa'ya, Bişr de Muhammed b. Ahmed'e, Muhammed b. Ahmed de hocamız Ebû Nuaym'a, Ebû Nuaym da bize tavsiye etmiştir."

Sehiv (Yanılma) Secdesi

٨٧٠- فَمِنْ رِوَايَتِهِ، عَنْ عَلْقَمَةَ مَا حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا زَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَزَادَ أَوْ نَقَصَ، فَأَمَّا النَّاسِي لِذَلِكَ

---

[1] Ebû Dâvud 2/87 (1522), Nesâî (3/45) ve Ahmed, *Müsned* 5/289 (22180).

إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلْقَمَةَ أَوْ عَلْقَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، فَلَمَّا قَضَى صَلاتَهُ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَحَدَثَ فِي الصَّلاةِ مِنْ حَدَثٍ؟ قَالَ: " لا، وَمَا ذَاكَ؟ " فَذَكَرْنَا لَهُ الَّذِي صَنَعَ، فَثَنَى رِجْلَيْهِ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ، فَقَالَ: " إِنَّهُ لَوْ حَدَثَ فِي الصَّلاةِ حَدَثٌ لأَنْبَأْتُكُمْ بِهِ، وَلَكِنِّي بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي، وَأَيُّكُمْ مَا شَكَّ فِي صَلاتِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحْرَى لِلصَّوَابِ، فَلْيُتِمَّ عَلَيْهِ، ثُمَّ لِيُسَلِّمْ وَيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ مَنْصُورٍ، جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، وَالثَّوْرِيُّ، وَمِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، وَمُفَضَّلُ بْنُ مُهَلْهَلٍ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَجَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، وَأَبُو الأَشْهَبِ جَعْفَرُ بْنُ الْحَارِثِ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، وَرَوَاهُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ سِوَى مَنْصُورٍ: الأَعْمَشُ، وَأَبُو حُصَيْنٍ، وَطَلْحَةُ بْنُ مُصَرِّفٍ، وَالْمُغِيرَةُ، وَالْحَكَمُ، وَحَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَحَبِيبُ بْنُ حَسَّانَ [٢٣٣/٤] [٤٤/٥]

870- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize namazı kıldırırken eksik veya fazla —ki hangisi olduğunu ya İbrâhîm b. Alkame ya da Alkame b. Abdillah unutmuştur— kıldırdı. Namazı bitirince: "Ey Allah'ın Resûlü! Namaz konusunda yeni bir emir mi geldi?" diye soruldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır! Ne oldu ki?"* buyurunca namazda yaptığını anlattık. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dizlerinin üzerine çöktü, kıbleye dönüp iki secde yaptı. Sonra bize dönüp şöyle buyurdu: *"Eğer namazla ilgili yeni bir durum olsaydı size söylerdim. Fakat ben de sizin gibi bir insanım ve unuttuğunuz gibi ben de unuturum. Unuttuğum zaman bana hatırlatın. Biriniz namazda tereddüde düşerse, (eksik veya fazla) en doğru olarak düşündüğü şeye itibar edip namazı ona göre tamamlasın. Selam verdikten sonra da iki secde yapsın."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٨٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَاسِينَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ يزِيدَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلاتِهِ فَلْيَتَحَرَّ الصَّوَابَ، ثُمَّ لِيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٣٦/٧]

---

[1] Buhârî (401) ve Müslim (89/572).

871- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Biriniz namazda tereddüde düşerse, en doğru olarak düşündüğü şeye itibar edip namazı ona göre tamamlasın. En sonunda da iki secde yapsın."*[1]

٨٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِحْدَى صَلاتَي الْعَشِيِّ إِمَّا الظُّهْرَ وَإِمَّا الْعَصْرَ فَسَلَّمَ مِنْ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ قَامَ إِلَى خَشَبَةٍ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ فَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَيْهَا، وَفِى النَّاسِ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، فَذَكَرَ قِصَّةَ ذِي الْيَدَيْنِ " [٢٧٣/٦]

872- Ebû Hureyre der ki: "Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle veya ikindi namazlarından birini kıldırırken iki rekattan sonra selam verdi. Sonra kalktı, Mescid'in ön tarafında bulunan tahtanın yanına gidip ellerini üzerine koydu. Cemaatin içinde Ebû Bekr ve Ömer de vardı..." Sonrasında Ravi, Zu'l-Yedeyn ile Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arasında geçen olayı aktardı.[2]

٨٧٣- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " سَهَا ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ "، وَقِيلَ لابْنِ سِيرِينَ: هَلْ سَلَّمَ؟ قَالَ: ثَبَتَ عَنْ عُمَرَ، أَنَّهُ قَالَ: " سَلَّمَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، شُعْبَةُ، وَثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَمُعَاذٌ وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، وَالْعَلاءُ وَيَزِيدُ ابْنَا هَارُونَ، وَأَبُو أُسَامَةَ، وَابْنُ نُمَيْرٍ، وَإِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، وَالنَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ [١٧١/٨]

873- Ebû Hureyre bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazda yanılınca namaz sonunda iki defa secde etti."

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (482) ve Müslim (97/573).

İbn Avn der ki: İbn Sîrîn'e: "Selam verdikten sonra mı?" diye sorulunca: "Ömer'den bildirildiğine göre selam verdikten sonra bu secdeleri yapmıştır" dedi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Teşehhüdden Sonra Abdestin Bozulması

٨٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالَ: ثنا صَالِحُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ مَخْلَدٍ الْمُفْتِي، قَالَ: حَدَّثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ أَبُو السُّعُودِ الزَّجَّاجُ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنَ التَّشَهُّدِ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ، وَقَالَ: " مَنْ أَحْدَثَ حَدَثًا بَعْدَمَا فَرَغَ مِنَ التَّشَهُّدِ فَقَدْ تَمَّتْ صَلاتُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُتَّصِلا أَبُو مَسْعُودٍ الزَّجَّاجُ، وَرَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ مُرْسَلا،

874- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda teşehhüdü yaptıktan sonra bize doğru döner ve: *"Birinizin teşehhüdden sonra abdesti bozulduğu zaman bilsin ki namazı tamamlamıştır"* buyururdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٨٧٥-حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَطَاءٌ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا قَضَى التَّشَهُّدَ "، فَذَكَرَ نَحْوَهُ [١١٦/٥]

875- Atâ bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazda teşehhüdü yaptıktan sonra..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.

Hastanın Namazı

٨٧٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا أَبُو الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَادَ مَرِيضًا فَرَآهُ يَسْجُدُ عَلَى وِسَادَةٍ، فَرَمَى بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخَذَ عُودًا يُصَلِّي عَلَيْهِ، فَرَمَى بِهِ، وَقَالَ: "

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

إِذَا صَلَّيْتَ فَإِنْ أَطَقْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى الأَرْضِ، وَإِلا فَأَوْمِ إِيمَاءً، وَاجْعَلْ سُجُودَكَ أَخْفَضَ مِنْ رُكُوعِكَ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَنَفِيُّ [٩٢/٧]

876- Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasta birini ziyarete gittiğinde adamın minder üzerine secde ettiğini gördü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minderi alıp attı. Adam bir değneği alıp üzerine secde etmek isteyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu da alıp attı ve: *"Namaz kılacaksan gücün yetiyorsa secdeni yere yap. Yetmiyorsa imayla kıl. İmayla kılarken de secde, rükûda eğildiğinden biraz daha fazla eğil"* buyurdu.

Cuma Gününün Fazileti

٨٧٧- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ مَالِكٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَبِي، ثنا حُصَيْنُ بْنُ مُخَارِقٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ لَهُ: إِنَّا نَدْعُو يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَوْمَ الْمَزِيدِ، إِنَّ رَبَّكَ يَتَجَلَّى لأَهْلِ الْجَنَّةِ، وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ لَيْثٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحُسَيْنُ بْنُ مُخَارِقٍ [٢٦٣/٧]

877- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cebrâil bana şöyle dedi: "Cuma gününe aramızda «Yevmu'l-Mezîd» diyoruz. Çünkü Rabbin böylesi bir günde cennet ahalisine tecelli eder ve lütfundan fazlasıyla verir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٨٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي لُبَابَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الأَيَّامِ، وَأَعْظَمُهَا عِنْدَ اللَّهِ مِنْ يَوْمِ الأَضْحَى وَمِنْ يَوْمِ الْفِطْرِ، فِيهِ خَمْسُ خِصَالٍ: خَلَقَ اللَّهُ فِيهِ آدَمَ، وَفِيهِ أُهْبِطَ إِلَى الأَرْضِ، وَفِيهِ تَوَفَّى اللَّهُ آدَمَ، وَفِيهِ سَاعَةٌ لا يَسْأَلُ اللَّهَ الْعَبْدُ فِيهَا شَيْئًا إِلا آتَاهُ، مَا لَمْ يَسْأَلْ حَرَامًا، وَفِيهِ تَقُومُ السَّاعَةُ وَمَا مِنْ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ وَلا سَمَاءٍ وَلا أَرْضٍ وَلا جِبَالٍ وَلا رِيَاحٍ وَلا بَحْرٍ إِلا وَهُنَّ يُشْفِقْنَ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ " [٣٦٥/١]

878- Ebû Lubâbe b. Abdilmunzir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cuma günü günlerin efendisi ve Allah katında en değerlisidir. Cuma günü Allah katında Kurban ve Ramazan bayramı günlerinden daha değerlidir. Bu günün beş özelliği vardır. Birincisi, Allah, Âdem'i bu günde yaratmıştır. İkincisi, Allah, Âdem'i bu günde (cennetten) yeryüzüne indirmiştir. Üçüncüsü, Allah, Âdem'in canını bu günde almıştır. Dördüncüsü, bu günde öyle bir an vardır ki kul duasını bu ana denk getirebilirse haram olmadıktan sonra ne isterse Allah bu isteklerini ona verir. Beşincisi de, kıyamet bu günde kopacaktır. Bundan dolayı mukarreb melek olsun, sema olsun, yer olsun, dağ olsun, rüzgar olsun, deniz olsun ne kadar şey varsa bu günde kıyametin kopması korkusunu yaşarlar."*[1]

٨٧٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا جَرِيرُ بْنُ عَرَفَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ الْجُرْجَانِيُّ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عُرِضَتْ عَلَيَّ الأَيَّامُ فِيهَا يَوْمُ الْجُمُعَةِ زَهْرَاءُ مُنِيرَةٌ، وَفِيهَا نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، فَقُلْتُ: مَا هَذِهِ النُّكْتَةُ؟ قَالَ: هِيَ السَّاعَةُ تَقُومُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ يَحْيَى مُتَّصِلا مَرْفُوعًا، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَقِيلَ: إِنَّهُ تَفَرَّدَ بِهِ يَزِيدُ [٧٢/٣]

879- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Günler bana arz edildiği zaman içlerinden en güzel ve parlak olanının Cuma günü olduğunu gördüm. Ancak üzerinde siyah bir nokta vardı. "Bu nokta nedir?" diye sorduğumda: "Bu kıyamettir, zira Cuma gününde kopacaktır" denildi."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ عِمْرَانَ الْغَزِّيُّ الْكُوفِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جُمْهُورٍ الْقَرْقَسَانِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا سَلِمَتِ الْجُمُعَةُ سَلِمَتِ الأَيَّامُ كُلُّهَا، وَمَا مِنْ سَهْلٍ، وَلا جَبَلٍ وَلا شَيْءٍ، إِلا وَيَسْتَعِيذُ بِاللَّهِ مِنْ يَوْمِ

---

[1] İbn Mâce 1/344 (1084) ve Ahmed, *Müsned* 3/525 (15554).

[2] Abdurrezzâk, *Musannef* (5559, 5560).

الْجُمُعَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ جُمْهُورٍ [١٤٠/٧]

880- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Şâyet Cuma günü selametle geçerse diğer günler de selametle geçecek demektir. Zira ova, dağ ne kadar şey varsa Cuma gününden (bu günde kıyametin kopmasından) Allah'a sığınır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٨٨١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ، قَالَ: ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ الْمُنْذِرِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ جَهَنَّمَ تُسَعَّرُ فِي كُلِّ يَوْمٍ، وَتُفْتَحُ أَبْوَابُهَا إِلا يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَإِنَّهَا لا تُسَعَّرُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَلا تُفْتَحُ أَبْوَابُهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ وَمَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ النُّعْمَانِ [١٨٨/٥]

881- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her gün cehennemin ateşi tutuşturulur ve kapıları açılır. Sadece Cuma günlerinde ateşi tutuşturulmaz ve kapıları açılmaz."*

Tek kanallı bir hadistir.

Cuma Günü ile Ramazan Ayının Önemi

٨٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ سَهْلٍ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الْقُرَشِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سَلِمَ رَمَضَانُ سَلِمَتِ السَّنَةُ، وَإِذَا سَلِمَتِ الْجُمُعَةُ سَلِمَتِ الأَيَّامُ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْقُرَشِيِّ، وَرَوَاهُ، يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ [١٤٠/٧]

882- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şâyet Ramazan ayı selametle geçerse diğer aylar da selametle*

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân* 3/340 (3708).

geçecek demektir. Şâyet Cuma günü selametle geçerse diğer günler de selametle geçecek demektir."[1]

Cuma Günü Salavât Getirmek

٨٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَافِظُ بِنَيْسَابُورَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي مُعَاذٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةَ مَرَّةٍ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَعَهُ نُورٌ، لَوْ قَسَمَ ذَلِكَ النُّورَ بَيْنَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ لَوَسِعَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَابْنِ عَجْلانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْبُخَارِيِّ [٤٦/٨]

883- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Cuma gününde bana yüz defa salavât getiren kişiye kıyamet gününde öyle bir nur verilir ki bu nur bütün insanlar arasında paylaştırılacak olsa hepsine yeterli olurdu."*

Tek kanallı bir hadistir.

Cuma Gününün En Önemli Anı

٨٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي آخَرِينَ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ حَدَّثَنِي أَبِي ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَحَجَّاجُ قَالا: ثنا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لا يُوافِقُهَا عَبْدٌ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ "، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، وَسُلَيْمَانُ، قَالُوا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا حَجَّاجٌ، عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عن أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَحَدِيثُ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ، وَحَدِيثُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ حَجَّاجٌ وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا عَنْ أَحْمَدَ [٢٢٠/٩]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

884- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma gününde öyle bir an vardır ki kul duasını bu ana denk getirdiği zaman Allah'tan ne istese kendisine verilir"* buyurmuştur.[1]

٨٨٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ، حَدِيثُ شُعْبَةَ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْهُ حَجَّاجٍ، وَعَنْهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَرَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدٍ، أَيُّوبُ، وَسَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ، وَيَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٢/٢٧٩]

885- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı aktarılmıştır.[2]

٨٨٦- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَامِرِ بْنِ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا هِشَامُ، وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ عَوْنٍ، قَالا: عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ لَسَاعَةً لا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى فِيهَا خَيْرًا، إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ "، قَالَ: وَيُقَلِّلُهَا ، لَفْظُ هِشَامٍ.رَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، شُعْبَةُ،

886- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma gününde öyle bir an vardır ki müslüman kişi namazını bu ana denk getirdiği zaman Allah'tan hayır namına ne istese kendisine verilir"* buyurmuştur.[3]

٨٨٨- حَدَّثَنَا ابْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَثنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ: " إِنَّ فِي الْجُمْعَةِ لَسَاعَةً لا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى فِيهَا خَيْرًا إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ مِثْلَهُ،

---

[1] Müslim (10/850), Tirmizî 2/362 (491), Nesâî (3/93) ve İbn Mâce 1/360 (1137).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Bundan sonraki hadis yanlışlıkla tekrarlandığından dolayı tarafımızdan silinmiştir.

888- Ebû Hureyre der ki: Ebu'l-Kâsım (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma gününde öyle bir an vardır ki müslüman kişi namazını bu ana denk getirdiği zaman Allah'tan hayır namına ne istese kendisine verilir"* buyurdu.[1]

٨٨٩- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا حَجَّاجٌ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَيُقَالُ: إِنَّ هَذَا مِنْ مَفَارِيدِ أَحْمَدَ، عَنْ حَجَّاجٍ، عَنْ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ فِي آخَرِينَ [٤٢/٣]

889- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı aktarılmıştır.[2]

٨٩٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّاءَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَضْرَمِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، قَالا: ثنا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ ، قَالا: ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَخِيهِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لا يُوَافِقُهَا أَحَدٌ يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى فِيهَا شَيْئًا إِلا أَعْطَاهُ " قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلامٍ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى ابْتَدَأَ الْخَلْقَ وَخَلَقَ الأَرْضَ يَوْمَ الأَحَدِ وَيَوْمَ الاثْنَيْنِ، وَخَلَقَ السَّمَوَاتِ يَوْمَ الثُّلاثَاءِ وَيَوْمَ الأَرْبِعَاءِ، وَخَلَقَ الأَقْوَاتَ وَمَا فِي الأَرْضِ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَى صَلاةِ الْعَصْرِ، فَهِيَ مَا بَيْنَ صَلاةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ تَابِعِيٌّ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ، اسْمُهُ سَلْمَانُ بْنُ فَيْرُوزٍ، عَنْهُ خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ [٢٦٩/٤]

890- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma gününde öyle bir an vardır ki kul duasını bu ana denk getirdiği zaman Allah'tan ne istese kendisine verilir"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Ebû Dâvud 1/273 (1046) ve Tirmizî 1/362 (491).

Abdullah b. Selâm der ki: "Allah yaratmaya Pazar günü başladı ve Pazar ile Pazartesi günlerinde yeryüzünü yarattı. Salı ve Çarşamba günlerinde semaları yarattı. Perşembe günü ile Cuma günü ikindi namazı vaktine kadar da rızıkları ve yeryüzünün üzerindeki diğer kalan şeyleri yarattı. (Duaların kabul gördüğü) bu an da ikindi namazı vaktinden güneş batmasına kadar olan vakittedir."

Tek kanallı bir hadistir.

٨٩١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّادٍ الْعَبَّادَانِيُّ ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ فِيهَا خَيْرًا إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ، وَقَيْسٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ [١٧٦/٦]

891- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma gününde öyle bir an vardır ki müslüman kul duasını bu ana denk getirdiği zaman Allah'tan hayır namına ne istese kendisine verilir"* buyurmuştur.[1]

٨٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ ﷺ: " إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ لَسَاعَةً لا يوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ الله فِيهَا خَيْرًا إِلا أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ، قَالَ: وَقَلَّلَهَا " [٢٧٣/٦]

892- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma gününde öyle bir an vardır ki müslüman kişi namazını bu ana denk getirdiği zaman Allah'tan hayır namına ne istese kendisine verilir"* buyurdu. Sonra bu anın kısa olduğunu ifade etti.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Cuma Gününde Yıkanmak

٨٩٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ كَاغْتِسَالِهِ مِنَ الْجَنَابَةِ، يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ، يَجْعَلُ ذَلِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ "

893- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her müslümanın yedi günde bir gusül abdestinde olduğu gibi başını ve bedenini yıkaması gerekir. Bunu da Cuma günü yapsın."*[1]

٨٩٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ الْجَرَادِيُّ الْمَوْصِلِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ الصَّنْعَانِيُّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ هَمَّامٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنَ السُّنَّةِ "، لَمْ يَرْفَعْهُ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِ الثَّوْرِيِّ إِلا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، وَالْمُغِيرَةِ بْنِ سِقْلابٍ عَنْهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، وَالْمَسْعُودِيُّ عَنْ وَبَرَةَ [١٧٨/٤]

894- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma günü yıkanmak sünnettendir"* buyurmuştur.[2]

٨٩٥- حدثنا عبد الله بن جعفر ثنا يونس بن حبيب ثنا أبو داود ثنا المسعودي عن وبرة عن همام بن الحارث قال: قال ابن مسعود: إِنَّ مِنَ السُّنَّةِ غُسْلُ يَوْمِ الجُمُعَةِ.

895- İbn Mes'ûd der ki: "Cuma günü yıkanmak sünnet olan şeylerdendir."[3]

٨٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ رَوْحٍ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَارِسِيُّ، ثَنَا السَّمَيْدَعُ بْنُ صَبِيحٍ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَوَضَّأَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَبِهَا وَنِعْمَتْ، وَمَنِ اغْتَسَلَ فَالْغُسْلُ أَفْضَلُ " [٣٠٦/٦]

---

[1] Buhârî (898) ve Müslim (9/849).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

896- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma namazı için abdest alan kişi, gerekeni ve güzelini yapmış olur. Ancak kişinin yıkanması daha faziletlidir"* buyurmuştur.[1]

٨٩٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي غَسَّانَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى النَّيْسَابُورِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَامِدٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثَنَا مَكِّيُّ بْنُ عَبْدَانَ، قَالا: سَهْلُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعُمَرِيُّ، ثَنَا الْعُمَرِيُّ، وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ سَهْلٌ وَالْمَشْهُورُ فِي الْغُسْلِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، وَصَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَطَاءٍ.وَتَفَرَّدَ بِهِ مَعْنٌ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٣٤٩/٦]

897- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma günü yıkanmak, ihtilam gören (buluğa eren) herkese vaciptir"* buyurmuştur.[2]

Meşhur olan İbn Ömer hadisidir. Buradaki kek kanallı bir hadistir.

٨٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَتْحِ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْوَاعِظُ الْمِصْرِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى بِحِمْصَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شَدَّادِ بْنِ عِيسَى، ثنا حَاضِرُ بْنُ مُطَهَّرٍ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلَمَةَ، [٢٦٦/٧] ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ جَاءَ مِنْكُمُ الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ "، لَمْ أَكْتُبْهُ إِلا عَنْهُ بِهَذَا الإِسْنَادِ

898- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz cuma namazına geleceği zaman yıkansın"* buyurmuştur.[3]

٨٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُدَيْنَا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " غُسْلِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ [١٣٨/٨]

---

[1] İbn Mâce 1/347 (1091).

[2] Mâlik, *Muvattâ* 1/101 (2).

[3] Buhârî (877) ve Müslim (2/844).

899- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma günü yıkanmak, ihtilam gören (buluğa eren) herkese vaciptir"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا رَاحَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْجُمُعَةِ فَلْيَغْتَسِلْ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ رَوَاهُ عَنْهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ عَبْدِ الْعَزِيزِ لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُذَيْفَةَ [١٩٧/٨]

900- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz cuma namazına gideceği zaman yıkansın"* buyurmuştur.[2]

٩٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرِ بْنِ صَالِحٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنِ الأَجْلَحِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ [٢١٧/٨]

901- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma namazına gidecek olan kişi yıkansın"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٠٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ بُكَيْرٍ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ عَيَّاشٍ الْقِتْبَانِيِّ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجِّ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ رَوَاحُ الْجُمُعَةِ، وَعَلَى كُلِّ مَنْ رَاحَ الْجُمُعَةَ الْغُسْلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ بُكَيْرٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ، إِلا الْمُفَضَّلُ، عَنْ عَيَّاشٍ [٣٢٢/٨]

902- Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Meymûne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhtilam gören (buluğa eren)*

---

[1] Buhârî (879), Müslim (5/846) ve İbn Mâce 1/346 (1089).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

herkesin cuma namazına gitmesi, cumaya giden herkesin de yıkanması gerekir" buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Cuma Namazı İçin Giyinmek

٩٠٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْعُتْبِيُّ، نا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ مُدْرِكٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى أَصْحَابِ الْعَمَائِمِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَيُّوبُ [١٨٩/٥]

903- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ve melekleri, Cuma günü sarıklı olanlara salât ederler (hayır dilerler)"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Cuma Günü Cuma ve Sabah Namazlarında Okunacak Sureler

٩٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا ابْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُخَوَّلٍ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِسُورَةِ الْجُمُعَةِ، وَالْمُنَافِقِينَ، وَكَانَ يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ الم تَنْزِيلُ، وهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ "، لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ مُخَوَّلٍ، وَلِشُعْبَةَ فِيهِ أَقْوَالٌ تِسْعَةٌ، وَمُسْلِمٌ هُوَ مُسْلِمُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ الْبَطِينُ [١٨٢/٧]

904- İbn Abbâs bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cuma namazlarında Cuma ile Münâfikûn sûrelerini okurdu. Cuma günleri sabah namazlarında da Secde ile İnsân sûrelerini okurdu."[1]

---

[1] Ebû Dâvud 1/92 (342) ve Nesâî (3/73).

٩٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْفَضْلِ الْخُرَقِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الْغَدَاةِ الم تَنْزِيلُ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ وَفِي الْجُمُعَةِ بِسُورَةِ الْجُمُعَةِ، وَإِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ، وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْهُ [١٨٢/٧]

905- İbn Abbâs bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günleri sabah namazlarında Secde ile İnsân sûrelerini okurdu. Cuma namazlarında da Cuma ile Münâfikûn sûrelerini okurdu."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَنْبَسَةَ الْهَمْدَانِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ الم تَنْزِيلُ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ، وَفَى صَلاةِ الْجُمُعَةِ بِالْجُمُعَةِ، وَإِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَتَابَعَهُ عَلَيْهِ مُؤَمَّلٌ [١٨٢/٧]

906- İbn Abbâs bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günleri sabah namazlarında Secde ile İnsân sûrelerini okurdu. Cuma namazlarında da Cuma ile Münâfikûn sûrelerini okurdu."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْمَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ صَدَقَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ الم تَنْزِيلُ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ، وَفَى صَلاةِ الْجُمُعَةِ

---

[1] Müslim (64/879) ve İbn Mâce 1/269 (821).

[2] Müslim (64/879) ve Ahmed, *Müsned* 1/298 (1998).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

بِسُورَةِ الْجُمُعَةِ، وَإِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنِ الْحَكَمِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْوَاسِطِيُّ [١٨٣/٧]

907- İbn Abbâs der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günleri sabah namazlarında Secde ile İnsân sûrelerini okurdu. Cuma namazlarında da Cuma ile Münâfikûn sûrelerini okurdu."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٠٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الْحَنَفِيُّ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ الرُّخَامِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ السَّكَنِ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا عُتْبَةُ أَبُو الْعُمَيْسِ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ بَطِينٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الْفَجْرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ الم تَنْزِيلُ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ "، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ السَّكَنِ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي الْعُمَيْسِ [١٨٣/٧]

908- İbn Abbâs bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günleri sabah namazlarında Secde ile İnsân sûrelerini okurdu."[2]

٩٠٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ، أَخْبَرَنِي عَنْ أَبِي فَرْوَةَ، قَالَ شُعْبَةُ: فَلَقِيتُهُ، فَحَدَّثَنِي أَبُو فَرْوَةَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ الم تَنْزِيلُ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي فَرْوَةَ، وَاسْمُهُ عُرْوَةُ بْنُ الْحَارِثِ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ، حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ [١٨٣/٧]

909- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günleri sabah namazlarında Secde ile İnsân sûrelerini okurdu."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٩١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ أَحْمَدَ السَّمَرْقَنْدِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سِنْجِرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُعَلِّمُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ،

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] İbn Mâce 1/270 (824) ve Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/44).

قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَقْرَأُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي صَلاةِ الْغَدَاةِ الم تَنْزِيلُ السَّجْدَةَ، وهَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ زَكَرِيَّا [١٨٣/٧]

910- Hz. Ali der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günleri sabah namazlarında Secde ile İnsân sûrelerini okurdu."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩١١- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، وَعَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ.ح وَثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالَ: قِيلَ لأَبِي هُرَيْرَةَ: " إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الْجُمُعَةِ بِسُورَةِ الْجُمُعَةِ، وإِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ " [١٨٤/٧]

911- Ebû Câfer der ki: Ebû Hureyre'ye: "Ali b. Ebî Tâlib cuma namazlarında Cuma ile Münâfikûn sûrelerini okuyor" denilince: "Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) bunları okurdu" karşılığını verdi.[2]

٩١٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا شُعْبَةُ.ح وَثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ يُحَدِّثُ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْتَشِرِ يُحَدِّثُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ " أَنَّهُ كَانَ يَقْرَأُ فِي صَلاةِ الْجُمُعَةِ بِ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى، وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ، وَرُبَّمَا اجْتَمَعَ الْعِيدَانِ، فَقَرَأَ بِهِمَا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ [١٨٣/٧]

912- Nu'mân b. Beşîr bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cuma namazlarında A'lâ ile Ğâşiye sûrelerini okurdu. Bayramlar Cuma gününe denk geldiği zaman her iki namazda da yine aynı sûreleri okurdu."[3]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/96).

[2] Buhârî (891) ve Müslim (61/877).

[3] Müslim (62/878), Ebû Dâvud 1/291 (1122), Tirmizî 2/413 (533), Nesâî (3/92) ve Dârimî 1/443 (1568).

Cuma Namazının Farz Olması

٩١٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَاشِدٍ الآدَمِيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ، ثنا بِشْرٌ الآمِيُّ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ مَرْزُوقٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ بُكَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَدَوِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدِ افْتَرَضَ الْجُمُعَةَ فِي يَوْمِي هَذَا، فِي مَقَامِي هَذَا فِي شَهْرِي هَذَا، فَرِيضَةً مُفْتَرَضَةً فَمَنْ تَرَكَهَا رَغْبَةً عَنْهَا وَلَهُ إِمَامٌ عَادِلٌ أَوْ جَائِرٌ، أَلا فَلا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ شَمْلَهُ وَلا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ، أَلا فَلا صَلاةَ لَهُ، وَلا زَكَاةَ لَهُ، أَلا وَلا صِيَامَ لَهُ، أَلا وَلا حَجَّ لَهُ، أَلا وَلا تَؤُمَّنَّ امْرَأَةٌ رَجُلا، وَلا أَعْرَابِيٌّ مُهَاجِرًا، وَلا فَاجِرٌ بِرًّا ، إِلا أَنْ يَكُونَ سُلْطَانُهُ يُخَافُ سَيْفُهُ وَسَوْطُهُ "

913- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah bu günde, bu makamımda ve bu ayda cuma namazını diğer farzlar gibi farz kıldı. Başındaki yönetici zâlim de, adil de olsa bu namazdan yüz çevirip terk eden kişiye Allah birlik ve dirlik vermesin. Böylesi bir kişinin namazı, zekatı, orucu ve haccı kabul görmez. Bilmelisiniz ki kadın, erkeğe imamlık yapamaz. Kılıcı ve kamçısından korkulan yönetici olmadıktan sonra bedevi Muhacire, günahkar da salih birine imamlık yapamaz."*[1]

٩١٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ.ح وَثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَلَمَةَ، قَالا: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ أَبُو إِسْمَاعِيلَ الأَيْلِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، قَالا ثنا أَبُو السَّفَرِ، ثنا ابْنُ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لأَصْحَابِهِ: " جَدِّدُوا الإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ، مَنْ كَانَ عَلَى حَرَامٍ حَوَّلَ مِنْهُ إِلَى غَيْرِهِ، وَمَنْ أَحْسَنَ مِنْ مُحْسِنٍ وَقَعَ ثَوَابُهُ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا، وَمَلائِكَتُهُ عَشْرًا، وَمَنْ دَعَا بِدَعَوَاتٍ لَيْسَتْ بِإِثْمٍ، وَلا قَطِيعَةِ رَحِمٍ اسْتُجِيبَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَعَلَيْهِ الْجُمُعَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، إِلا أَنْ تَكُونَ امْرَأَةً أَوْ عَبْدًا أَوْ صَبِيًّا أَوْ مُسَافِرًا، وَمَنِ اسْتَغْنَى بِلَهْوٍ، أَوْ تِجَارَةٍ اسْتَغْنَى اللَّهُ عَنْهُ، وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْهَيْثَمُ، عَنْ حَفْصٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَأَبُو السَّفَرِ اسْمُهُ سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ [٢٤٠/٧]

---

[1] İbn Mâce 1/343 (1081).

914- İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına şöyle buyurdu: *"Kalplerinizdeki imanı tazeleyin! Haram olan şeyleri yapanlar bunu bırakıp helal olana yönelsinler. İyilik yapan her bir kişiye de Allah bunun mükafatını verecektir. Bana bir defa salavât getiren kişiye Allah on defa, melekler de on defa hayır dilerler. Haram içermeyen ve akrabalık bağlarını kesmeye yönelik olmayan dualarda bulunan kişiye Allah icabet eder. Allah'a ve âhiret gününe iman edenlerin Cuma gününde cuma namazını kılması gerekir. Kadın, köle, çocuk ve yolcu olanlar ise bunun dışındadır. Eğlencesi veya ticareti için bu namazı bırakan kişiyi Allah da bırakır. Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur ve her türlü övgüye layıktır."*

٩١٤/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ، قَالَ: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ وَاسِعٍ، عَنْ سُمَيْرِ بْنِ نَهَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " جَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُجَدِّدُ إِيمَانَنَا؟ قَالَ: " أَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى وَيُعْرَفُ بِالدَّقِيقِيِّ بَصْرِيٌّ مَشْهُورٌ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ هُوَ أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ [٢/٣٥٧]

914/a- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmanınızı yenileyin!"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! İmanımızı nasıl yenileyebiliriz?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çokça «Lâ ilâhe illallah» diyerek"* karşılığını verdi.

Tek kanallı bir badistir.

Cuma Ezanı

٩١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحٍ الزَّيَّاتُ. ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الطَّائِفِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هَارُونَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى: رَفَعَهُ، وَقَالَ عُبَيْدٌ: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الْجُمُعَةُ عَلَى مَنْ يَسْمَعُ النِّدَاءَ "، وَمِمَّنْ رَوَى عَنْهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ مِمَّنِ اسْمُهُ مُحَمَّدٌ مِنْهُمْ مَنْ رَوَى عَنْهُ

مُسْنَدًا، وَمِنْهُمْ مَنْ رَوَى عَنْهُ مُرْسَلا، أَوْ مَوْقُوفًا، فَاقْتَصَرْنَا عَلَى ذِكْرِهِمْ مِنْ دُونِ رِوَايَاتِهِمْ، فَمِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ: مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ أَبُو عَاصِمٍ الثَّقَفِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَاشِدٍ السُّلَمِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو جَابِرٍ الْكِنْدِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَالِمٍ أَبُو سَهْلٍ الْهَمْدَانِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحٍ السَّمَّاكُ الْوَاعِظُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَكَّاءُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْجُعْفِيُّ، وَمِنْ غَيْرِ أَهْلِ الْكُوفَةِ: مُحَمَّدُ بْنُ السَّائِبِ بْنِ بَرَكَةَ مَكِّيٌّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ مِهْرَانَ أَبُو جَعْفَرٍ الْمُؤَذِّنُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَيْفٍ أَبُو رَجَاءٍ الْبَصْرِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ وَاسِعِ بْنِ صُبَيْحٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ الْمَكْحُولِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ الْخُرَاسَانِيُّ [١٠٤/٧]

915- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma namazı, ezanını işitebilen herkese farzdır"* buyurmuştur.[1]

٩١٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَسْمَعُونَ النِّدَاءَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ثُمَّ لا يَأْتُونَهَا أَوْ لَيَطْبَعَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ " [٣٠٩/٩]

916- Abdullah b. Ka'b b. Mâlik'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bazı topluluklar ya Cuma namazını terk etmekten vazgeçecekler ya da Allah onların kalplerini mühürleyecek ve bu şekilde gafillerden olacaklardır"* buyurmuştur.

٩١٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ الْحَكَمِ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا بَحْرٌ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ قَوْمًا يَتَخَلَّفُونَ عَنِ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ: " لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أُخْلِفَ رَجُلا يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَأُحَرِّقَ عَلَى أَقْوَامٍ بُيوتَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ بَحْرٌ، وَعَنْهُ الْحَارِثُ [١٣٣/٧]

917- Abdullah (b. Mes'ûd) bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bazılarının cuma namazına katılmadıklarını duyunca: *"Bir adamın yerime*

---

[1] Ebû Dâvud 1/277 (1056) ve Dârakutnî, *Sünen* 2/6 (2).

namazı kıldırmasını, sonra (cuma namazına gelmeyen) bazılarını evleriyle birlikte yakmayı içimden geçirdim!" buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩١٧/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ رَوْحٍ الْبَرْدَعِيُّ بِبَغْدَادَ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ الْمِصِّيصِيُّ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ أَبِي أَسْوَدَ، عَنْ أَبِي لِيَلِيَ، مَوْلَى الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: " لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِالصَّلاةِ فَتُقَامَ، ثُمَّ آمُرَ فِتْيَانَ الأَنْصَارِ فَيُحْرِقُونَ عَلَى قَوْمٍ بُيُوتَهُمْ لا يَشْهَدُونَ الصَّلاةَ " [٩/٣١٩]

917/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Namaz için kâmet getirilmesini emretmeyi, sonra da Ensarlı gençlerin çıkıp cuma namazına gelmeyen kişileri evleriyle birlikte yakmalarını söylemeyi içimden geçirdim!"*

Cuma Namazına Erkenden Gelmek

٩١٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَصِيفٍ الْجَنَدِيُّ، ثَنَا أَبُو حَمْنَةَ، عَنْ أَبِي قُرَّةَ مُوسَى بْنِ طَارِقٍ عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ بَعَثَ اللَّهُ الْمَلائِكَةَ بِصُحُفٍ مِنْ نُورٍ، وَأَقْلامٍ مِنْ نُورٍ فَيَجْلِسُونَ عَلَى أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ فَيَكْتُبُونَ الأَوَّلَ فَالأَوَّلَ، حَتَّى تُقَامَ الصَّلاةُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَمْنَةَ، عَنْ أَبِي قُرَّةَ [٦/٣٥٠]

918- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cuma günü olduğu zaman Allah, melekleri nurdan sahifeler ve nurdan kalemlerle gönderir. Bu melekler mescidin kapılarında oturup kamet getirilene kadar gelenleri sırasıyla yazarlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/596 (4397).

Cuma Namazının Vakti

٩١٩- حدثنا أحمد بن القاسم ثنا محمد بن غالب ثنا قبيصة بن عقبة ثنا سفيان الثوري عن أبي إسحاق عن عمرو بن حريث قال: كان أصحاب النبي ﷺ يجمعون ثم يقيلون.

919- Amr b. Hureys der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı önce cuma namazını kılar, sonra da öğle istirahatını (kaylûle) yaparlardı."

٩٢٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِهِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: " كُنَّا نَجْمَعُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ نَرْجِعُ فَنَقِيلُ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، تَفَرَّدَ بِهِ أَحْمَدُ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [١٣٤/٨]

920- Enes der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte cuma namazını kıldıktan sonra gidip öğle istirahatımızı yapardık."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٢١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ أَبُو النَّصْرِ الزَّعْفَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَأَلْتُ جَابِرًا: مَتَى كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي الْجُمُعَةَ؟ قَالَ: " كُنَّا نُصَلِّيهَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ نَرْجِعُ فَنُرِيحُ نَوَاضِحَنَا "، قَالَ جَعْفَرٌ: وَإِرَاحَةُ النَّوَاضِحِ، حِينَ تَزُولُ الشَّمْسُ [٢٢٩/٩]

921- Câfer b. Muhammed, babasından bildiriyor: Câbir'e: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cuma namazını ne zaman kılardı?" diye sorduğumda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile cuma namazını kıldıktan sonra dönüp su taşımada kullandığımız develerimizi dinlendirirdik" dedi."[2]

Câfer der ki: "Su develeri de güneş batıya kaydıktan sonra dinlendirilirdi."

---

[1] Buhârî (940) ve İbn Mâce 1/350 (1102).

[2] Müslim (28/858), Nesâî (3/81) ve Ahmed, *Müsned* 3/405 (14552).

Cuma Hutbesi

٩٢٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ يَحْمَدُ اللَّهَ، وَيُثْنِي عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ يَقُولُ: " مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ، إِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ، وَكُلَّ ضَلالَةٍ فِي النَّارِ "، ثُمَّ يَقُولُ: " بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ "، وَكَانَ إِذَا ذُكِرَتِ السَّاعَةُ احْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ، وَعَلا صَوْتُهُ، وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ، كَأَنَّهُ نَذِيرُ جَيْشٍ صَبَّحَتْكُمْ مَسَّتْكُمْ، ثُمَّ قَالَ: " مَنْ تَرَكَ مَالا فَلأَهْلِهِ، وَمَنْ تَرَكَ ضِيَاعًا أَوْ دَيْنًا فَإِلَيَّ أَوْ عَلَيَّ، وَأَنَا أَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، رَوَاهُ: وَكِيعٌ، وَغَيْرُهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ [١٨٩/٣]

922- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cuma hutbesinde önce Allah'a layıkıyla hamdu senâda bulunduktan sonra şöyle derdi: *"Allah'ın hidâyete erdirdiği kişiyi kimse saptıramaz; Allah'ın saptırdığını da kimse hidâyete erdiremez. Sözün en doğru olanı, Allah'ın Kitab'ıdır. En güzel ve doğru yol, Muhammed'in yoludur. En kötü işlerden biri de, bir şeyleri sonradan çıkarıp dine sokmaktır. Sonradan çıkarılıp dine sokulan her şey bidattir. Her bidat dalâlettir ve dalâletin kişiyi götüreceği yer cehennem ateşidir."*

Sonra: *"Kıyamete (parmaklarımdan) şu ikisi gibi yakın bir zamanda gönderildim"* buyururdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıyamet zikredildiği zaman bir ordunun her an saldırmak üzere olduğu uyarısını yapar gibi yanakları kızarır, sesini yükseltir ve öfkesi artardı. Sonra şöyle buyururdu: *"Ölen kişinin geriye bıraktığı mal ailesinindir. Kişi ölüp de geriye borç veya çoluk çocuk bıraktığı zaman bu borcun ve çoluk çocuğun sorumluluğu benimdir. Zira ben müminlere herkesten daha fazla yakınım."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Müslim (43/867) ve İbn Mâce 1/17 (45).

٩٢٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الخُطْبَةُ لَيْسَ فِيهِمَا شَهَادَةٌ كَالْيَدِ الْجَذْمَاءِ " [٩/٤٣]

923- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinde teşehhüd bulunmayan bir hutbe, çolak el gibidir (yarım ve eksiktir)"* buyurmuştur.[1]

٩٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، قَالَ: ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، قَالَ: ثنا فِرْدَوْسُ بْنُ الأَشْعَرِيِّ، عَنْ مَسْعُودِ بْنِ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ عَمَّارٍ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نُطِيلَ الصَّلاةَ وَنُقْصِرَ الْخُطْبَةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ، عَنْ مَيْمُونٍ، مَا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَسْعُودٍ [٤/٣٧٨]

924- Ammâr b. Yâsir der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cuma namazını uzun, hutbesini de kısa tutmamızı emretti."

Tek kanallı bir hadistir.

٩٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلِ بْنِ الإِمَامِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَلْكَانَ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " كَانَ يَخْطُبُ بِمِخْصَرَةٍ " [٣/١٦٧]

925- Âmir b. Abdillah, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) elinde asasıyla hutbe verirdi."

Hutbede İmama Doğru Dönmek

٩٢٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُعْتَمِرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ الْخُرَاسَانِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اسْتَوَى عَلَى الْمِنْبَرِ اسْتَقْبَلْنَاهُ بِوُجُوهِنَا " تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ مَنْصُورٍ [٤/٢٣٥] [٥/٤٥]

---

[1] Ebû Dâvud 4/262 (4841), Tirmizî 3/405 (1106) ve Ahmed, *Müsned* 2/405 (8037), 2/302 (343).

926- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) minberde yerini aldığı zaman yüzlerimi ona doğru çevirirdik."[1]

Kötü Hatipler

٩٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، ثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُتِيتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ، فَإِذَا أَنَا بِرِجَالٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَؤُلاءِ الْخُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ "، كَذَا رَوَاهُ يَزِيدُ، عَنْ هِشَامٍ وَرَوَاهُ أَبُو عَتَّابٍ سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ، عَنْ هِشَامٍ فَأَدْخَلَ ثُمَامَةَ بَيْنَ مَالِكٍ وَبَيْنَ أَنَسٍ [٢٤٨/٦]

927- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrâ (Mirac) gecesi semaya çıkarıldığım zaman dudakları makaslarla kesilen adamlarla karşılaştım. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?» diye sorduğumda, Cebrâil: »Bunlar ümmetinin hatipleriydi» dedi."*

٩٢٨- حَدَّثَنَا محمد بن أحمد بن علي بن مخلد ثنا أحمد بن الهيثم الوزان ثنا مسلم بن إبراهيم ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَيْتَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ كُلَّمَا قُرِضَتْ وَفَتْ، قُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: خُطَبَاءُ أُمَّتِكَ الَّذِينَ يَقُولُونَ وَلا يَفْعَلُونَ وَيَقْرَءُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَلا يَعْمَلُونَ بِهِ " [٣٨٦/٢]

928- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrâ (Mirac) gecesi semaya çıkarıldığım zaman dudakları ateşten makaslarla kesilen bir toplulukla karşılaştım. Dudakları da kesildikçe eski halini alıyordu. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?» diye sorduğumda, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Yapmadıklarını söyler, Allah'ın Kitâb'ını okur, ama onunla amel etmezlerdi» dedi."*

٩٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ الشَّاعِرُ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو عَتَّابٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي

---

[1] Tirmizî 2/383 (509) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/73 (9991).

هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْمُغِيرَةِ خَتْنِ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا عُرِجَ بِالنَّبِيِّ ﷺ مَرَّ عَلَى قَوْمٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ، فَقَالَ: " يَا جِبْرِيلُ مَنْ هَؤُلاءِ؟ "، قَالَ: هَؤُلاءِ الْخُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلا يَعْقِلُونَ " [٦/٢٤٨]

929- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (İsrâ gecesi) semaya çıkarıldığı zaman dudakları makasla kesilen bir toplulukla karşılaştı. *"Ey Cebrâil! Bunlar kim?" diye sorunca, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Kitab'ı okuyup insanlara iyiliği emreder, ancak kendilerini unuturlardı. Oysa hiç düşünmediler mi?» dedi."*[1]

٩٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ الْحَنْبَلِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ الْعَطَّارُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سُفْيَانَ النَّسَائِي، ثنا ابْنُ مُصَفًّى، ثنا بَقِيَّةُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، ثنا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي رِجَالا تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَؤُلاءِ خُطَبَاءُ أُمَّتِكَ يَأْمُرُونَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلا يَعْقِلُونَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ أَنَسٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ عَنْهُ [٨/٤٣]

930- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrâ gecesi semaya çıkarıldığım zaman dudakları ateşten makaslarla kesilen bir toplulukla karşılaştım. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?» diye sorduğumda, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Kitab'ı okuyup insanlara iyiliği emreder, ancak kendilerini unuturlardı. Oysa hiç düşünmediler mi?» dedi."*[2]

٩٣١- حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْعَوْفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلَوِيَّةَ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي رِجَالا تُقْطَعُ أَلْسِنَتُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ يَا جِبْرِيلُ ؟ قَالَ: هَؤُلاءِ خُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ يَأْمُرُونَ

---

1 Ahmed, *Müsned* 3/148 (12218).

2 Tahrici daha önce yapıldı.

النَّاسَ بِمَا لا يَفْعَلُونَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ، وَحَدِيثُ سُلَيْمَانَ عَزِيزٌ [١٧٢/٨]

931- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrâ gecesi semaya çıkarıldığım zaman dilleri ateşten makaslarla kesilen adamlarla karşılaştım. «Ey Cebrâil! Bunlar kim?» diye sorduğumda, Cebrâil: «Bunlar ümmetinin hatipleriydi. Kendi yapmadıkları şeyleri insanlara emrederlerdi» dedi."*

٩٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: " قَامَ خَطِيبٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَخَطَبَ، فَقَالَ: مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشَدَ وَمَنْ يَعْصِهِمَا فَقَدْ غَوَى، فَقَالَ لَهُ: اسْكُتْ فَبِئْسَ الْخَطِيبُ أَنْتَ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ فِي آخَرِينَ مِثْلَهُ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ [٣٠٩/٨]

932- Adiy b. Hâtim der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda bir konuşma yaptı. Konuşmasında: "Allah'a ve Resûlüne itaat eden doğru yolu bulmuş, onlara karşı gelen ise sapmış olur" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sus! Ne kötü bir konuşmacısın!"* diye çıkıştı.[1]

Cuma Namazına Yetişmek

٩٣٣- حَدَّثَنَا إبراهيم بن محمد ثنا محمد بن المسيب ثنا عبد الله بن خبيق ثنا يوسف بن أسباط، عَنْ يَاسِينَ بْنِ مُعَاذٍ الزيات، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " من أَدْرَكَ من الْجُمُعَةِ ركعة أضافَ إِلَيْها أُخرى ، ومَن أَدْرَكَهُمْ في التَّشَهُّدِ صلى أَرْبَعا"

933- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cuma namazının bir rekatına yetişebilen kişi, ona bir rekat daha eklesin. Ancak ikinci rekatın teşehhüdünde yetişen kişi namazı dört rekat (öğle namazı) olarak kılar."*

---

[1] Müslim (48/870), Ebû Dâvud 1/286 (1099), Ahmed, *Müsned* 4/314 (18277) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/98 (234).

٩٣٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنا حَاتِمُ بْنُ بَكْرِ بْنِ غَيْلانَ، ثنا عِيسَى بْنُ وَاقِدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ وَالإِمَامُ يَخْطُبُ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عِيسَى بْنُ وَاقِدٍ [١٥٨/٧]

934- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi cumaya geldiğinde imam hutbede ise oturmadan önce iki rekat namaz kılsın"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٣٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْفَرَجِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ مُصَلِّيًا بَعْدَ الْجُمُعَةِ فَلْيُصَلِّ أَرْبَعًا "، رَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ، سَلَمَةُ الْعَوْصِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ الأَرْغِيَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُمَيْدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْحِمْصِيُّ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ الْعَوْصِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، مِثْلَهُ [٣٣٤/٧]

935- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma namazından sonra (nafile) namaz kılmak isteyen kişi dört rekat kılsın"* buyurmuştur.[2]

Cuma Namazını Kaçırmak

٩٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَالِبٍ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ خَالِدٍ الْبَلْخِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ النَّضْرِ، ثنا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ:

---

[1] Buhârî (930) ve Müslim (54/875).

[2] Müslim (67/881), Ebû Dâvud 1/293 (1131), Tirmizî 1/399 (523) ve Ahmed, *Müsned* 2/334 (7418).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ فَاتَتْهُ صَلاةُ الْجُمُعَةِ فَلْيَتَصَدَّقْ بِنِصْفِ دِينَارٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَهِشَامٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦٩/٧]

936- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma namazını kaçıran kişi, sadaka olarak yarım dinar (altın) versin"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Yolcu Namazı

٩٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو عَقِيلٍ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ النَّصِيبِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ زِيَادٍ، قَالا: ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " فُرِضَتِ الصَّلاةُ رَكْعَتَيْنِ فِي الْحَضَرِ وَفِي السَّفَرِ، فَأُقِرَّتْ صَلاةُ السَّفَرِ وَزِيدَتْ فِي الْحَضَرِ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٤٦/٦]

937- Hz. Âişe der ki: "Namaz mukîm olan için de, yolcu olan için de ikişer rekat olarak farz kılınmıştı. Daha sonra ise yolcu namazı olduğu gibi bırakıldı, mukîm olanın namazı ise arttırıldı."[2]

Muvattâ'da yer alan meşhur bir hadistir.

٩٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، ثنا زُبَيْدٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " الصَّلاةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَانِ، وَيَوْمَ الْفِطْرِ رَكْعَتَانِ، وَيَوْمَ النَّحْرِ رَكْعَتَانِ، وَصَلاةُ السَّفَرِ رَكْعَتَانِ، وَهُوَ تَمَامٌ لَيْسَ بِقَصْرٍ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ ".رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، وَيَحْيَى بْنُ السَّكَنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ، مِثْلَهُ، وَمِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ زُبَيْدٍ، سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، وَعَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ، وَالثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَالْجَرَّاحُ، وأَبُو وَكِيعٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَيزِيدُ بْنُ زِيَادِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، وَعَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ، وَالْقَاسِمُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَعَمَّارُ بْنُ رُزَيْقٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زُبَيْدٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ

---

[1] Ebû Dâvud 1/276 (1053), İbn Mâce 1/357 (1128), Nesâî (3/74) ve Ahmed, *Müsned* 5/19 (20180).

[2] Buhârî (3935) ve Müslim (1/685).

الطُّهَوِيُّ، وَيَحْيَى بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَيَاسِينٌ الزَّيَّاتُ، وَرَوَاهُ مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ [٣٧/٥]

938- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) diliyle kısaltmadan, tam şekliyle cuma namazı iki, Ramazan bayramı namazı iki, Kurban bayramı namazı iki ve yolcu namazı da iki rekattır."[1]

٩٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي إِبْرَاهِيمَ. ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمِهْرَجَانِ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ. ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا زُبَيْدُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: قَالَ عُمَرُ: " الصَّلاةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَانِ، وَيَوْمَ الْفِطْرِ رَكْعَتَانِ، وَيَوْمَ النَّحْرِ رَكْعَتَانِ، وَصَلاةُ السَّفَرِ رَكْعَتَانِ تَمَامٌ لَيْسَ بِقَصْرٍ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكُمْ ﷺ [٣٥٣/٤]

939- Hz. Ömer der ki: "Peygamberinizin (sallallahu aleyhi vesellem) diliyle kısaltmadan, tam şekliyle cuma namazı iki, Ramazan bayramı namazı iki, Kurban bayramı namazı iki ve yolcu namazı da iki rekattır."[2]

٩٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّبَّاحُ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عُمَرَ، قَالَ: " صَلاةُ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَانِ، وَالْفِطْرِ رَكْعَتَانِ، وَالنَّحْرِ رَكْعَتَانِ، وَالسَّفَرِ رَكْعَتَانِ، تَمَامٌ غَيْرُ قِصَارٍ، عَلَى لِسَانِ النَّبِيِّ ﷺ "، تَفَرَّدَ بِهِ سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ، عَنْ شُعْبَةَ [١٨٧/٧]

940- Hz. Ömer der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) diliyle kısaltmadan, tam şekliyle cuma namazı iki, Ramazan bayramı namazı iki, Kurban bayramı namazı iki ve yolcu namazı da iki rekattır."[3]

---

[1] Nesâî (3/91), İbn Mâce 1/338 (1064), Ahmed, *Müsned* 1/47 (259) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 3/282 (5718).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

٩٤١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ، قَالَ: " سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ، عَنِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: رَكْعَتَانِ، مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ كَفَرَ "، اخْتُلِفَ عَلَى شُعْبَةَ فِيهِ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ عَلَى خَمْسِ أَقَاوِيلَ [١٨٥/٧]

941- Safvân b. Muhriz der ki: İbn Ömer'e yolculukta namazı sorduğumda: "İki rekattır. Bu yöndeki sünnete (uygulamaya) uymayan da küfre girmiş olur" dedi.[1]

٩٤٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، وَحَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ، قَالَ: " سَأَلَ صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ، عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، عَنِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: رَكْعَتَانِ، مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ كَفَرَ " [١٨٥/٧]

942- Muvarrik el-Iclî der ki: Safvân b. Muhriz, Abdullah b. Ömer'e yolculukta namazı sorduğunda: "İki rekattır. Bu yöndeki sünnete (uygulamaya) uymayan da küfre girmiş olur" dedi.[2]

٩٤٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ، قَالَ: سَأَلَ صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ، ابْنَ عُمَرَ " عَنِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: رَكْعَتَانِ، مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ كَفَرَ " [١٨٥/٧]

943- Muvarrik el-Iclî der ki: Safvân b. Muhriz, İbn Ömer'e yolculukta namazı sorduğunda: "İki rekattır. Bu yöndeki sünnete (uygulamaya) uymayan da küfre girmiş olur" dedi.[3]

---

[1] Buhârî (1102) ve Müslim (8/689).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

٩٤٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا عَفَّانُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، قَالَ: سَمِعْتُ مُطَرِّفًا، يَقُولُ: سَأَلَ صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ، ابْنَ عُمَرَ، " عَنِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: رَكْعَتَانِ، مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ كَفَرَ " [١٨٥/٧]

944- Mutarrif der ki: Safvân b. Muhriz, İbn Ömer'e yolculukta namazı sorduğunda: "İki rekattır. Bu yöndeki sünnete (uygulamaya) uymayan da küfre girmiş olur" dedi.[1]

٩٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ الْمِصْرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمْدَانِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ الرَّصَاصِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ،، وَعَاصِمٍ الأَحْوَلِ، كلهم عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " صَلاةُ السَّفَرِ رَكْعَتَانِ، مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ كَفَرَ "، حَدِيثُ عَاصِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الرَّصَاصِيُّ، وَحَدِيثُ أَبِي رَجَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ حَجَّاجٌ [١٨٥/٧]

945- İbn Ömer der ki: "Yolculukta namaz iki rekattır. Bu yöndeki sünnete (uygulamaya) uymayan da küfre girmiş olur" dedi.[2]

٩٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ صَدَقَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ الطُّوسِيُّ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سُوَيْدٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ سُوَيْدٍ يُحَدِّثُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَيَّاشٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْمَرٍ، كَتَبَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ " يَسْأَلُهُ عَنِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ "، قَالَ أَبُو دَاوُدَ فِي حَدِيثِهِ وَهُوَ بِفَارِسَ: " كَيْفَ أُصَلِّي؟ فَقَالَ: رَكْعَتَانِ، مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ كَفَرَ "، وَقَالَ عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ فِي حَدِيثِهِ: " رَكْعَتَانِ، فَمَنْ زَادَ كَفَرَ " [١٨٦/٧]

946- Abdurrahman b. Ayyâş bildiriyor: Fâris'te bulunan Ömer b. Ubeydillah b. Ma'mer, Abdullah b. Ömer'e bir mektup yazdı ve yolculukta nasıl namaz kılması gerektiğini sordu. İbn Ömer cevaben: "İki rekat kılarsın. Bu yöndeki sünnete (uygulamaya) uymayan da küfre girmiş olur" diye yazdı.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Amr b. Hukkâm ise rivayet ederken: "İki rekat kılınır. Daha fazla kılan küfre girer" lafzını kullanır.[1]

٩٤٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ حَكِيمٍ الْحَذَّاءِ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ " وَسُئِلَ عَنِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: رَكْعَتَانِ، سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، تَفَرَّدَ بِهِ غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ [١٨٦/٧]

947- Hakîm el-Hazzâ der ki: İbn Ömer'e yolculuk namazı sorulunca: "İki rekattır. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünneti böyledir" dediğini işittim.[2]

٩٤٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لا يُصَلِّي فِي السَّفَرِ إِلا رَكْعَتَيْنِ " [١٨٧/٧]

948- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculukta namazları sadece iki rekat olarak kılardı."[3]

٩٤٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي فَرْوَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَوْنًا الأَزْدِيَّ، قَالَ: كَانَ عُمَرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْمَرٍ أَمِيرًا عَلَى فَارِسٍ، فَكَتَبَ إِلَى ابْنِ عُمَرَ، يَسْأَلُهُ عَنِ الصَّلاةِ، فِي السَّفَرِ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ ابْنُ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ أَهْلِهِ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ شُعْبَةَ، غُنْدَرٌ، وَلِشُعْبَةَ فِي قَصْرِ الصَّلاةِ رِوَايَاتٌ عِدَّةٌ [١٨٦/٧]

949- Avn el-Ezdî der ki: Fâris valisi Ömer b. Ubeydillah b. Ma'mer, İbn Ömer'e bir mektup yazıp yolculuk namazını sordu. İbn Ömer: "Resûlullah

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

(sallallahu aleyhi vesellem) evinden ayrıldığı zaman geri dönene kadar namazlarını iki rekat olarak kılardı" cevabını verdi.[1]

٩٥٠- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا حَكَّامُ بْنُ مُسْلِمٍ، وَهَارُونُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، قَالا: ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُثْمَانَ الطَّوِيلِ، عَنْ رُفَيْعٍ أَبِي الْعَالِيَةِ الرِّيَاحِيِّ، قَالَ: خَطَبَنَا أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ، فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِلظَّاعِنِ رَكْعَتَانِ وَلِلْمُقِيمِ أَرْبَعٌ، مَوْلِدِي مَكَّةُ، وَمُهَاجِرِي الْمَدِينَةُ، فَإِذَا خَرَجْتُ مُصْعِدًا مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ صَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى أَرْجِعَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ، مِنْ حَدِيثِ رُفَيْعٍ [٢/٢٢٢]

950- Rufey' Ebu'l-Âliye er-Riyâhî der ki: Ebû Bekr bizlere bir hutbe verdi. Hutbesinde şöyle dedi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Namaz yola çıkan için iki, mukîm olan için ise iki rekattır. Benim yetiştiğim yurt Mekke, hicret yurdum ise Medine'dir. Medine'den çıkıp Zul-Huleyfe'ye ulaştığımda dönene kadar namazları iki rekat olarak kılarım*» buyurdu."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٥١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي لَيْلَى الْكِنْدِيِّ، قَالَ: أَقْبَلَ سَلْمَانُ فِي ثَلاثَةَ عَشَرَ رَاكِبًا، أَوِ اثْنَيْ عَشَرَ رَاكِبًا مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَلَمَّا حَضَرَتِ الصَّلاةُ، قَالُوا: تَقَدَّمْ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: إِنَّا لا نَؤُمُّكُمْ، وَلا نَنْكِحُ نِسَاءَكُمْ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى هَدَانَا بِكُمْ، قَالَ: فَتَقَدَّمَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ، فَلَمَّا سَلَّمَ، قَالَ سَلْمَانُ: " مَا لَنَا وَلِلْمُرَبَّعَةِ، إِنَّمَا كَانَ يَكْفِينَا نِصْفُ الْمُرَبَّعَةِ، وَنَحْنُ إِلَى الرُّخْصَةِ أَحْوَجُ "، قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ: يَعْنِي فِي السَّفَرِ [١/١٨٩]

951- Ebû Leylâ el-Kindî anlatıyor: Selmân, Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından on üç veya on iki kişilik bir süvari birliğiyle yanımıza geldi. Namaz vakti gelince kendisine: "Ey Ebû Abdillah! İleri geç de bize namazı kıldır" dediler. Ancak Selmân: "Biz sizlere ne imam olabilir, ne de kadınlarınızla evlenebiliriz. Zira Allah bizleri sizler vasıtasıyla hidâyete erdirdi" diyerek imam olmayı kabul etmedi. Bunun üzerine oradan biri öne geçip cemaate dört rekât namaz kıldırdı. Namaz bitip imam selam verdiğinde

---

[1] İbn Mâce 1/339 (1067).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (3/166).

Selmân: "Neden dört rekât kıldık ki? İki rekât bizim için yeterli olurdu. Zira içinde bulunduğumuz durumda (yolculukta) ruhsata daha çok ihtiyacımız vardı" dedi.

٩٥٢- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا السَّفَرِ يُحَدِّثُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ شُفَيٍّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُسَافِرًا صَلَّى رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى يَرْجِعَ " [١٨٨/٧]

952- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evinden yolculuk için çıktığı zaman geri dönene kadar namazları ikişer rekat olarak kılardı."[1]

٩٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا مُرَّةُ، وَيَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدُّسْتُورِيُّ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " سَافَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ لا يَخَافُ إِلا اللَّهَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ " [٢٨/١٠]

953- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir defasında Mekke'den Medine'ye yolculuğa çıktığında Allah'tan başka hiç kimseden yana korku taşımadığı halde dönene kadar namazlarını ikişer rekat olarak kıldı."[2]

٩٥٤- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدُ ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ خُمَيرٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ حَبِيبَ بْنَ عُبَيْدٍ يُحَدِّثُ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ إِبْنِ السِّمْطِ، أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ، يَقُولُ: " صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ " [١٨٧/٧]

954- Hz. Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Zul-Huleyfe'de namazı iki rekat olarak kıldım."[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/372 (2579) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/143 (12711).

[2] Nesâî (3/96) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/191 (12857).

[3] Müslim (13/692) ve Nesâî (3/96).

٩٥٥- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، قَالا: ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا أبو الربيع ثنا هُشَيْمٌ، ثنا شُعْبَةُ، وَغَيْرُهُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي حَسَّانَ الأَعْرَجِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَا الْحُلَيْفَةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، وَذَكَرُوا الصَّلاةَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ، وَالإِهْلالَ بِهَا، وَلَمْ يَذْكُرُوا الرَّكْعَتَيْنِ، تَفَرَّدَ بِهَذِهِ اللَّفْظَةِ هُشَيْمٌ، عَنْ شُعْبَةَ [١٨٨/٧]

955- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zul-Huleyfe'ye geldiği zaman namazı iki rekat olarak kıldı."[1]

Başka bir kanalla gelen rivayette Zul-Huleyfe'de iki rekat namaz kılma ile birlikte ihrama da girildiği zikredilmiştir.

٩٥٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، وَالزُّهْرِيُّ، وَابْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَنَسٍ: " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا، وَصَلَّى الْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَنَسٍ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْهُ، وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَنَسٍ، وَحَدِيثُ الزُّهْرِيِّ، وَابْنِ الْمُنْكَدِرِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مَجْمُوعًا إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ وَهْبٍ، عَنْ أُسَامَةَ [١٥٨/٣]

956- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'de öğle namazını dört rekat olarak kıldıktan sonra yola çıktı. Zul-Huleyfe'ye geldiği zaman ikindi namazını iki rekat olarak kıldı."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٩٥٧- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ، يَحْيَى بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَحَجَجْنَا مَعَهُ، " فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى رَجَعَ "، قَالَ: قُلْتُ: كَمْ أَقَمْتُمْ بِمَكَّةَ؟ قَالَ: عَشْرًا [١٨٨/٧]

957- Yahya b. Ebî İshâk bildiriyor: Enes b. Mâlik: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte hacca gittik. Dönene kadar namazları ikişer rekat olarak

---

[1] Müslim (10/690), Ebû Dâvud 2/4 (1202) ve Tirmizî 2/431 (546).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

kıldı" dedi. Ona: "Mekke'de ne kadar kaldınız?" diye sorduğumda, Enes: "On gün kaldık" dedi.[1]

٩٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ مُعَاوِيَةَ الطَّلْحِيُّ، وَأَفَادَنِيهِ أَبُو الْحَسَنِ الدَّارَقُطْنِيُّ، ثنا سَهْلُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ بْنِ مُحَمَّدٍ أَبُو الْفَضْلِ التَّمِيمِيُّ الْفَارِسِيُّ سَنَةَ تِسْعٍ وَثَمَانِينَ وَمِائَتَيْنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى الْعَقْلُ، فَقَالَ: أَقْبِلْ، فَأَقْبَلَ، ثُمَّ قَالَ: أَدْبِرْ فَأَدْبَرَ، ثُمَّ قَالَ: مَا خَلَقْتُ شَيْئًا أَحْسَنَ مِنْكَ، بِكَ آخُذُ، وَبِكَ أُعْطِي " ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ لَهُ وَاعِظٌ مِنْ نَفْسِهِ كَانَ لَهُ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ، وَمَنْ أَذَلَّ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ فَهُوَ أَعَزُّ مِمَّنْ تَعَزَّزَ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ " ثُمَّ قَالَ: " شِرَارُ أُمَّتِي الَّذِينَ غَذَوْا فِي النَّعِيمِ، الَّذِينَ يَتَقَلَّبُونَ فِي أَلْوَانِ الطَّعَامِ وَالثِّيَابِ، الثَّرْثَارُونَ الشَّدَّاقُونَ بِالْكَلامِ، وَخِيَارُ أُمَّتِي الَّذِينَ إِذَا أَسَاءُوا اسْتَغْفَرُوا، وَإِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبْشَرُوا، وَإِذَا سَافَرُوا قَصَرُوا وَأَفْطَرُوا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، وَمَنْصُورٌ الزُّهْرِيُّ، لا أَعْلَمُ لَهُ رَاوِيًا عَنِ الْحُمَيْدِيِّ، إِلا سَهْلا، وَأَرَاهُ وَاهِمًا فِيهِ [٣١٨/٧]

958- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah ilk önce aklı yarattı. Ona: «Gel!» deyince geldi, «Git!» deyince de gitti. Bunun üzerine: «Senden daha güzel bir şey yaratmış değilim. Zira bir şeyleri seninle alır, seninle veririm» buyurdu."*

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Vicdan ve insaf sahibi olan kişi, Allah tarafından korunur. Allah'a itaat yolunda kendini zelil gören kişi, Allah'a isyanla kendini aziz sanan kişilerden daha azizdir."*

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimin en kötüleri; nimetler içinde yaşayan, her türlü yiyecekten yiyip her türlü giyecekten giyen, geveze ve boşboğaz olan kişilerdir. Ümmetimin en hayırlıları da; kötülük yaptıklarında bağışlanma dileyen, iyilik yaptıklarında buna sevinen, yolculuğa çıktıklarında da namazları kısaltarak kılan ve yolcuyken oruç tutmayan kişilerdir."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1081), Müslim (15/693), Ebû Dâvud 2/10 (1233) ve Tirmizî 2/431 (548).

٩٥٨/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ، ثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، ثَنَا وَكِيعٌ، قَالا: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ اللَّخْمِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُ أُمَّتِي الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، وَالَّذِينَ إِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبْشَرُوا، وَإِذَا أَسَاءُوا اسْتَغْفَرُوا، وَشِرَارُ أُمَّتِي الَّذِينَ وُلِدُوا فِي النَّعِيمِ وَغَنَوْا بِهِ، وَإِنَّمَا نَهْمَتُهُمْ أَلْوَانُ الطَّعَامِ وَالثِّيَابِ وَيَتَشَدَّقُونَ فِي الْكَلامِ " [١٢٠/٦]

958/a- Urve b. Ruveym el-Lahmî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin en hayırlıları; Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şahadet eden, iyilik yaptıklarında buna sevinen, kötülük yaptıklarında bağışlanma dileyen kişilerdir. Ümmetimin en kötüleri de; nimetler içinde doğup büyüyen, tek dertleri türlü yiyecek ile giyecekler olan, boşboğaz kişilerdir."*

٩٥٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا، وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَإِبْرَاهِيمَ [١٠٧/٧]

959- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte öğle namazını Medine'de dört rekat kıldıktan sonra Zul-Huleyfe'de ikindi namazını iki rekat olarak kıldık."[1]

٩٥٩/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، وَالزُّهْرِيُّ، وَابْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَنَسٍ: " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا، وَصَلَّى الْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَنَسٍ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْهُ، وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَنَسٍ، وَحَدِيثُ الزُّهْرِيِّ، وَابْنِ الْمُنْكَدِرِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مَجْمُوعًا إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ وَهْبٍ، عَنْ أُسَامَةَ [١٥٨/٣]

959/a- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazını Medine'de dört rekat kıldıktan sonra, Zul-Huleyfe'de ikindi namazını iki rekat olarak kıldı."

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٩٦٠- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ. ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، ثنا الْحَوْضِيُّ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، ثنا قَتَادَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ سَلَمَةَ الْهُذَلِيَّ، قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ " كَمْ أُصَلِّي إِذَا فَاتَتْنِي الصَّلاةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ؟ قَالَ: رَكْعَتَيْنِ، سُنَّةُ أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ [١٨٨/٧] "

960- Mûsa b. Seleme el-Hüzelî der ki: İbn Abbâs'a: "(Mekke'deyken) Mescid-i Harâm'daki cemaatle namaza yetişemediğim zaman namazı kaç rekat kılayım?" diye sorduğumda: "İki rekat olarak kıl. Zira Ebu'l-Kâsım'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünneti budur" karşılığını verdi.[1]

Ruhsatları Kullanmak

٩٦١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الذَّارِعُ، ثَنَا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ " [٢٧٦/٦]

961- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah azimetleri ile amel edilmesinden hoşlandığı gibi tanıdığı ruhsatların kullanılmasını da sever"* buyurmuştur.[2]

٩٦٢- حَدَّثَنَا فاروقُ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مَعْمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ تُقْبَلَ رُخَصُهُ، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ "، لَمْ يَرْوِهِ مَرْفُوعًا عَنْ شُعْبَةَ، إِلا مَعْمَرٌ، وَرَوَاهُ غُنْدَرٌ، وَبَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، وَغَيْرُهُمَا مَرْفُوعًا [١٠١/٢]

962- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah azimetleri ile amel edilmesinden hoşlandığı gibi tanıdığı ruhsatların kabul edilmesini de sever"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Nesâî (3/98).

[2] Beyhakî 3/200, 201 (5416).

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/84 (10030).

٩٦٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا سَلامٌ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ "، كَذَا رَوَاهُ تَمِيمٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ نَافِعٌ وَغَيْرُهُ عَنْهُ مَرْفُوعًا، وَلَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ سَلامٍ، وَسَعِيدٍ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٦/١٩١]

963- İbn Ömer der ki: "Allah azimetleri ile amel edilmesinden hoşlandığı gibi tanıdığı ruhsatların kullanılmasını da sever."[1]

Nâfi' ve başkaları bunu İbn Ömer'den merfû olarak rivayet etmişlerdir.

Yolculukta Nafile Namaz

٩٦٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ التَّطَوُّعِ فِي السَّفَرِ، فَقَالَ: " سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الْحَضَرِ الظُّهْرَ أَرْبَعًا، وَفِي السَّفَرِ رَكْعَتَيْنِ، فَكُنَّا نُصَلِّي قَبْلَهَا وَبَعْدَهَا فِي الْحَضَرِ، وَنُصَلِّي فِي السَّفَرِ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا قَبِيصَةُ [٧/١١٨]

964- Tâvus der ki: İbn Abbâs'a yolculuk sırasında nafile namaz kılma konusu sorulunca: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) farz namazları mukîm olanlar için dört rekat, yolcu olanlar için ise iki rekat olarak belirledi. Mukîmken de, yolcuyken de farz namazların hem öncesinde, hem de sonrasında nafile namaz kılardık" dedi.[2]

٩٦٥- ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: سَأَلْتُ طَاوُسًا عَنِ السُّبْحَةِ فِي السَّفَرِ؟، وَالْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ بَنَانٍ جَالِسٌ، فَقَالَ الْحَسَنُ ثنا طَاوُسٌ وَهُوَ يَسْمَعُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ، قَالَ: فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " صَلاةَ السَّفَرِ وَالْحَضَرِ فَكَانَ يُصَلِّي فِي الْحَضَرِ قَبْلَهَا وَبَعْدَهَا، وَصَلَّى فِي السَّفَرِ قَبْلَهَا وَبَعْدَهَا [١٠/٢٨]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/148 (5876) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (545, 914).

[2] İbn Mâce 1/339 (1068), Ahmed, *Müsned* 1/333 (2297) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/42 (10982).

965- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mukîm olanlar için de, yolcu olanlar içinde namazı farz kıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mukîmden farz namazların öncesi ve sonrasında nafile namaz kılardı. Yolculuktayken de farz namazın öncesi ve sonrasında nafile namaz kıldı."[1]

٩٦٦- ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِيبٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ لا يُصَلِّي فِي السَّفَرِ قَبْلَهَا وَلا بَعْدَهَا " [٢٦/١٠]

966- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuktayken farz namazların ne öncesinde, ne de sonrasında nafile namaz kılmazdı."[2]

Namazların Cemedilmesi

٩٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْفَرَجِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: " جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ "، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ [٨٨/٧]

967- Muâz b. Cebel der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebûk savaşına çıktığında öğle ile ikindi namazını ve akşam ile yatsı namazını cemederek kıldı."[3]

٩٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدِ بْنُ حَمْدَوَيْهِ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا أَبُو حَمَّادٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّرْقِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْفَسَوِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عُثْمَانُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَلِلثَّوْرِيِّ فِيهِ رِوَايَاتٌ أُخْرَى مُخْتَلِفَةٌ عَنِ الْحِجَازِيِّينَ، وَالْعِرَاقِيِّينَ تَكْثُرُ وَتَطُولُ، اقْتَصَرْنَا مِنْهَا عَلَى مَا ذَكَرْنَا [٨٩/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Nesâî (3/101).

[3] Müslim (53/706) ve İbn Mâce 1/340 (1070).

968- Muâz b. Cebel der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (Tebûk savaşına çıktığında) öğle ile ikindi namazını ve akşam ile yatsı namazını cemederek kıldığını gördüm."[1]

٩٦٩- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ، وَيَزِيدُ بْنُ مَوْهَبٍ الرَّمْلِيُّ، قَالا: ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنِ اللَّيْثِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ " إِذَا زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وإِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الظُّهْرَ حَتَّى يَنْزِلَ الْعَصْرِ وَفِي الْمَغْرِبِ مِثْلُ ذَلِكَ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ، وَإِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ حَتَّى يَنْزِلَ الْعِشَاءَ، ثُمَّ يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا " [٨/٣٢٢]

969- Muâz b. Cebel bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebûk savaşına çıktığında konaklama yerinden ayrılacağı sırada güneş tepe noktasını aşmışsa öğle ile ikindi namazını cemederek kılar, sonra yola çıkardı. Ayrılacağı zaman güneş tepe noktasını aşmamışsa öğle namazını ikindi vaktine kadar tehir eder, ikisini cemederek kılardı. Akşam vakti de aynı şeyi yapardı. Şâyet ayrılacağı sırada güneş batmışsa akşam ile yatsı namazını cemederek kılar ve bu şekilde yola çıkardı. Güneş batmadan önce yola çıkmışsa da akşam namazını tehir eder, yatsı vaktinde de ikisini cemederek kılardı."[2]

٩٧٠- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، وَيَزِيدُ بْنُ مَوْهَبٍ، قَالا: ثنا مُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ عَقِيلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسَ أَخَّرَ الظُّهْرَ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَنْزِلُ فَيَجْمَعُ بَيْنَهُمَا، فَإِنْ زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ صَلَّى الظُّهْرَ، ثُمَّ رَكِبَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَرَوَاهُ عَنْ عَقِيلٍ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، وَجَابِرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، وَيُونُسُ بْنُ يَزِيدَ [٨/٣٢١]

970- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) güneş tepe noktasını aşmadan yola çıktığı zaman öğle namazını ikindi vaktine kadar tehir eder,

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 5/286 (22155).

sonra mola verip ikisini cemederek kılardı. Yola çıkmadan güneş tepe noktasını aşmışsa da öğle namazını kılar öyle yola çıkardı."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٩٧١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، عَنْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي عَقِيلٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " إِذَا أَرَادَ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ أَخَّرَ الظُّهْرَ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا " [٨/٣٢١]

971- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle ile ikindi namazlarını cemederek kılmak istediği zaman öğle namazını ikindi vaktine kadar tehir eder, sonra da cemederek kılardı."[2]

٩٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ كَانَ " إِذَا عَجِلَ بِهِ السَّيْرُ يُؤَخِّرُ الظُّهْرَ إِلَى أَوَّلِ وَقْتِ الْعَصْرِ، فَيَجْمَعُ بَيْنَهُمَا وَيؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ، حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْعِشَاءِ حِينَ يَغِيبُ الشَّفَقُ "، حَدِيثُ جَابِرٍ عَزِيزٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي كِتَابِهِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سَوَّادٍ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ [٨/٣٢١]

972- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yolculuk sırasında acele etmek zorunda olduğu zaman öğle namazını ikindinin ilk vaktine kadar tehir eder, sonra ikisini cem ederek kılardı. Yine aynı durumlarda akşam namazını tehir eder ufuktaki kızıllık kaybolunca akşam ile yatsıyı cemederek kılardı."[3]

٩٧٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا هَارُونُ بْنُ كَامِلٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " إِذَا أَرَادَ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ أَخَّرَ الظُّهْرَ حَتَّى يَدْخُلَ وَقْتَ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا "، وَرَوَاهُ الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنِ اللَّيْثِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ [٨/٣٢٢]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (1111) ve Müslim (46/704).

[3] Müslim (47/704) ve Nesâî (1/231).

973- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle ile ikindi namazlarını cemederek kılmak istediği zaman öğle namazını ikindi vaktine kadar tehir eder sonra da cemederek kılardı."[1]

٩٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ ح وَحَدَّثَنَا [٩/١٦١] مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ " [٩/١٦٠]

974- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yolculuk sırasında acele etmek zorunda olduğu zaman akşam ile yatsı namazını cemederek kılardı."[2]

٩٧٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُهَلَّبِ الْحَرَّانِيُّ غُنْدَرٌ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَرْحٍ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عيينَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ، يَقُولُ: " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْمُهَاجِرَةِ، فَأَتَى بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَأْخُذُونَ مِنْ فَضْلِ وَضُوئِهِ يَتَمَسَّحُونَ بِهِ، فَصَلَّى الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ، وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ [٧/٢٣٥]

975- Ebû Cuhayfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle sıcağında (Bathâ'ya) çıktı. Su getirtip abdest alınca, yanında bulunanlar ondan arta kalan suyla abdest almaya ve bu suyu üzerlerine sürmeye başladılar. Sonrasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazını iki rekat, ardından da ikindi namazını iki rekat olarak kıldı."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: ثنا زُهَيْرٌ، قَالا: عَنْ أَبِي سْحَاقَ، عَنْ

---

[1] Müslim (48/704) ve Nesâî (1/231).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (1106) ve Müslim (44/703).

حَارثة بن وهْبٍ قَالَ: " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمِنًى أَكْثَرَ مَا كَانَ النَّاسُ وَأُمَّتُهُ رَكْعَتَيْنِ "، رَوَاهُ رَقَبَةُ بْنُ مَصْقَلَةَ، وَالأَجْلَحُ، وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَابْنُ أَبِي لَيْلَى، وَأَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ، وَالثَّوْرِيُّ، وَالْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، وَالْجَرَّاحُ بْنُ الضَّحَّاكِ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، وَأَبُو الأَحْوَصِ، وَشَرِيكٌ، وَإِسْرَائِيلُ، وَيَزِيدُ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حَارِثَةَ نَحْوَهُ [٣٤٤/٤]

976- Hârise b. Vehb der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Müslümanların sayıca çok ve güvende oldukları bir zamanda Minâ'da namazı bize iki rekat olarak kıldırdı."[1]

٩٧٧- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، ثنا شُعْبَةُ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَبُو أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنِ أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخُزَاعِيِّ، قَالَ: " صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِمِنًى أَكْثَرَ مَا كَانَ النَّاسُ وَأُمَّتُهُ رَكْعَتَيْنِ " [١٨٨/٧]

977- Hârise b. Vehb el-Huzâî der ki: "Müslümanların sayıca çok ve güvende oldukları bir zamanda Minâ'da namazı Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte iki rekat olarak kıldım."[2]

٩٧٨- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ.ح وثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ: " خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْبَطْحَاءِ بِالْهَاجِرَةِ، فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ، وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ " [١٨٨/٧]

978- Ebû Cuhayfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bathâ'da öğle sıcağında yanımıza çıktı. Abdest alıp önce öğle, sonra da ikindi namazını ikişer rekat olarak kıldı."[1]

---

[1] Buhârî (187) ve Müslim (252 (503).

[2] Buhârî (1083) ve Müslim (20/696).

٩٧٩- ثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ " أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْبَطْحَاءِ، فَرَكَزَ عَنَزَةً بَيْنَ يَدَيْهِ، فَصَلَّى إِلَيْهَا الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ، وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ "، فَهَذِهِ ثَلاثٌ وَعِشْرُونَ رِوَايَةً فِي قَصْرِ الصَّلاةِ فِي السَّفَرِ، اخْتَلَفَ أَصْحَابُ شُعْبَةَ عَلَيْهِ [١٨٩/٧]

979- Avn b. Ebî Cuhayfe, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile Bathâ'da namaz kıldım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne sütre olarak sopa dikildi. Bu sopaya doğru önce öğle, sonra da ikindi namazını ikişer rekat olarak kıldırdı."[2]

٩٨٠- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ، ثنا رَوْحُ بْنُ الْبَرْدَعِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ كَثِيرٍ الْحَرَّانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُمَيْرٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، قَالا: ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ الْفَضْلِ الْحَرَّانِيُّ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمُزْدَلِفَةِ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُؤَمَّلٌ، عَنْ مَرْوَانَ [١٤/٥]

980- Hz. Ömer bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Müzdelife'de akşam ile yatsı namazlarını cemederek kıldı."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٩٨١- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو الْوَلِيدِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ، قَالَ: شَهِدْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ بِجَمْعٍ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ، فَقَالَ: " صَلَّى بِنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، فِي

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (1673), Müslim (286/703), Ebû Dâvud 2/198 (1926) ve Mâlik, *Muvattâ* 1/400 (196).

هَذَا الْمَكَانِ، فَصَنَعَ مِثْلَ هَذَا، ثُمَّ حَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَنَعَ مِثْلَ هَذَا فِي هَذَا الْمَكَانِ " [١٨٧/٧]

981- Seleme b. Kuheyl der ki: Saîd b. Cübeyr'in Müzdelife'de namazı iki rekat olarak kıldığına şahit oldum. Selam verip bitirdikten sonra da şöyle dedi: "Abdullah b. Ömer de burada bize namazı bu şekilde kıldırdı. Ayrıca Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) burada böyle yaptığını bildirdi."[1]

٩٨٢- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، أَنَّهُ شَهِدَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ، بِجَمْعٍ فَصَلَّى الْعِشَاءَ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ قَالَ: " صَنَعَ ابْنُ عُمَرَ، فِي هَذَا الْمَكَانِ هَكَذَا، وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي هَذَا الْمَكَانِ مِثْلَ هَذَا " [١٨٧/٧]

982- Hakem bildiriyor: Saîd b. Cübeyr'in Müzdelife'de yatsı namazını iki rekat olarak kıldığına şahit oldum. Namazdan sonra da: "İbn Ömer de burada namazı bu şekilde kıldı. Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) burada böyle yaptığını söyledi" dedi.[2]

٩٨٣- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَالِكٍ، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ، بِجَمْعٍ فَصَلَّى الْعِشَاءَ رَكْعَتَيْنِ، فَسَأَلَهُ خَالِدُ بْنُ مَالِكٍ، فَقَالَ " إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَعَلَ مِثْلَ هَذَا فِي هَذَا الْمَكَانِ " [١٨٧/٧]

983- Abdullah b. Mâlik der ki: Müzdelife'de İbn Ömer'in arkasında yatsı namazını iki rekat olarak kıldım. Hâlid b. Mâlik ona neden bu şekilde kıldırdığını sorduğunda da İbn Ömer: "Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) burada bu namazı bu şekilde kıldırdı" dedi.[3]

٩٨٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سَعِيدُ بْنُ السَّايِبِ ذَاكَ الطَّائِفِيُّ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي عَاصِمٍ الثَّقَفِيِّ، قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

الصَّلاةِ بِمِنًى؟ فَقَالَ: هَلْ سَمِعْتَ مُحَمَّدًا ﷺ قُلْتُ: نَعَمْ، وَآمَنْتُ بِهِ، قَالَ: " فَإِنَّهُ كَانَ يُصَلِّي بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ " [٢٦/١٠]

984- Dâvud b. Ebî Âsım es-Sekafî der ki: İbn Ömer'e Minâ'da nasıl namaz kılınacağını sorduğumda: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) diye birini işittin mi?" sorusuyla karşılık verdi. Ona: "Evet, işittim ve ona iman ettim" cevabını verdiğimde: "O, Minâ'da namazı iki rekat olarak kılardı" dedi.[1]

٩٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو عَقِيلٍ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ زِيَادٍ النَّصَبِيُّ، ثَنَا مالك، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " يُصَلِّي الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِمِنًى، ثُمَّ يَغْدُو إِلَى عَرَفَةَ إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ "، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ عَبْدُ الْمَلِكِ وَفِي الْمُوَطَّأِ مَوْقُوفٌ

985- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Minâ'da öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kılar, güneş doğunca da Arafat'a giderdi."[2]

٩٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَرَجِ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ النَّسَائِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ حَتَّى مَرَّ بِالشِّعْبِ الَّذِي يَنْزِلُ فِيهِ الأُمَرَاءُ، قَالَ: فَتَوَضَّأَ وُضُوءًا بَيْنَ الْوُضُوءَيْنِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الصَّلاةُ، قَالَ: " الصَّلاةُ أَمَامَكَ "، حَتَّى أَتَى جَمْعًا فَأَقَامَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ، فَلَمْ يَحِلَّ آخِرُ النَّاسِ حَتَّى أَقَامَ فَصَلَّى الْعِشَاءَ، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَأَخِيهِ مُوسَى، عَنْ كُرَيْبٍ [١٠٥/٧]

986- Usâme b. Zeyd der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Arafat'tan Müzdelife'ye dönüşe geçip de valilerin mola verdiği yere gelince mola verdi. Orada suyu ne az, ne de fazla kullanmadan abdestini aldı. Sonrasında bineğine bindi. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Namaz?" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlerde kılacağız"* karşılığını verdi. Müzdelife'ye vardığında kamet getirilip akşam namazını kıldırdı. En arkadan gelenler henüz yüklerini indirmeden bir daha kâmet getirilip yatsı namazını kıldırdı.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Mâlik, *Muvattâ* 1/400 (195).

[3] Müslim (266/1280), Nesâî (5/209) ve *Ahmed,* Müsned 5/237 (21800).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٩٨٧- حَدَّثَنَاهُ فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالَ: أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ " أَنَّهُ صَلَّى بِالْمُزْدَلِفَةِ الْمَغْرِبَ ثَلاثًا وَالْعِشَاءَ رَكْعَتَيْنِ، وَقَالَ: صَلَّيْتُهُمَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي هَذَا الْمَكَانِ بِإِقَامَةٍ وَاحِدَةٍ "، رَوَاهُ يَحْيَى الْقَطَّانُ، وَالنَّاسُ عَلَى هَذَا [٣٤٤/٤]

987- Abdullah b. Mâlik bildiriyor: İbn Ömer, Müzdelife'de akşam namazını üç, yatsı namazını da iki rekat olarak kıldı ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte burada bu iki namazı tek kâmetle bu şekilde kıldım" dedi.[1]

٩٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، قَالَ: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِجَمْعٍ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِإِقَامَةٍ ثَلاثًا وَثِنْتَيْنِ "، كَذَا حُدِّثْنَاهُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، وَالصَّحِيحُ مَا [٣٤٣/٤]

988- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Müzdelife'de tek kametle akşam namazını üç, yatsı namazını da iki rekat olarak cemederek kıldı."[2]

Yolculukta Binek Üzerinde Namaz Kılmak

٩٨٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ السَّقْطِيُّ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ، ثَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَصِيرِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يُصَلِّي عَلَى بَعِيرِهِ تَطَوُّعًا حَيْثُمَا تَوَجَّهَتْ بِهِ " [١٨٠/٦]

989- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), devesinin üzerinde hayvanın döndüğü tarafa doğru nafile namaz kıldığını gördüm."[3]

[1] Müslim (287/1288).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (1100) ve Müslim (41/702).

٩٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ جَبَلٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَخْنَسِ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ "

990- Câbir bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bineğinin üzerinde hayvanın döndüğü tarafa doğru (nafile) namaz kılardı."[1]

٩٩١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الْحَلَبِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ الْحَافِي، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ فِي السَّفَرِ أَيْنَمَا تَوَجَّهَتْ بِهِ يُومِئُ إِيمَاءً وَيَجْعَلُ سُجُودَهُ أَخْفَضَ مِنْ رُكُوعِهِ "، رَوَى وُهَيْبٌ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنْ مُوسَى، نَحْوَهُ [٣٥٨/٨]

991- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuklarında bineğinin üzerinde başıyla ima ederek nafile namaz kılardı. Binek de ne tarafa yönelirse namazı o tarafa doğru kılıyordu. Secdelerinde de rükûda eğildiğinden daha fazla eğilirdi."[2]

٩٩٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو قُدَامَةَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الأَخْنَسِ، حَدَّثَنِي نَافِعٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ " [٣٩١/٨]

992- İbn Ömer bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (yolculuklarında) bineğinin üzerinde (nafile) namaz kılardı."[3]

٩٩٣- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّيَّاتُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْمَنِيعِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ الزَّنْجِيُّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ شُقْرَانَ، قَالَ: " رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ مُتَوَجِّهًا إِلَى خَيْبَرَ " [٣٧٢/١]

---

[1] Buhârî (440), Ebû Dâvud 2/9 (1227), Tirmizî 2/182 (351), Dârimî 1/426 (1513) ve Ahmed, *Müsned* 3/461 (15048).

[2] Buhârî (1096) ve Müslim (37/700).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

993- Şükrân der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), merkebinin üzerinde Hayber'e doğru dönmüş bir şekilde namaz kıldığını gördüm."[1]

Mukîm İken Namazları Cemederek Kılmak

٩٩٤- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَلِيٍّ السِّيرَافِيُّ.ح وَثنا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ بْنُ شَهْرَيَارَ الْمُعَدِّلُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ الرَّازِيُّ، قَالا: ثنا الرَّبِيعُ بْنُ يَحْيَى الأُشْنَانِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، فَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمَدِينَةِ، أَرَادَ الرُّخْصَةَ عَلَى أُمَّتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الرَّبِيعُ، وَاخْتُلِفَ عَلَى الثَّوْرِيِّ فِي الْجَمْعِ بَيْنَ الصَّلاتَيْنِ مِنْ وُجُوهٍ عِدَّةٍ [٧/٨٨]

994- Câbir bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'deyken öğle ve ikindi namazı ile akşam ve yatsı namazlarını cemederek kıldırdı. Bununla da ümmetine bu yönde bir ruhsat tanımak istemiştir."

Tek kanallı bir hadistir.

٩٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مِهْرَانُ الرَّازِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ مَخْلَدٍ، ثنا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ بِالْمَدِينَةِ مِنْ غَيْرِ سَفَرٍ وَلا خَوْفٍ، وَبَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ "، وَاخْتُلِفَ عَلَيْهِ أَيْضًا عَلَى أَبِي الطُّفَيْلِ [٧/٨٨]

995- Câbir bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'deyken yolcu değilken ve herhangi bir korku taşımıyorken öğle ve ikindi namazlarını cemederek kıldırdı."

٩٩٦- حَدَّثَنَا أَبِي، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثنا الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي غَيْرِ مَطَرٍ وَلا خَوْفٍ "، فَقِيلَ لابْنِ عَبَّاسٍ: لِمَ فَعَلَ ذَلِكَ؟ قَالَ: أَرَادَ أَنْ لا يُحْرِجَ أُمَّتَهُ، مَشْهُورٌ عَنِ الثَّوْرِيِّ، مِنْ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عِدَّةٍ مِنْ شُيُوخِهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، مِنْهُمْ حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، وَسَلَمَةُ بْنُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

كُهَيْلٍ، وَحَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَأَبُو إِسْحَاقَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، وَاخْتُلِفَ عَلَيْهِ أَيْضًا مِنْ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ [٧/٨٨]

996- Saîd b. Cübeyr bildiriyor: İbn Abbâs: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'de herhangi bir korku veya yağmur olmamasına rağmen öğle ve ikindi namazlarını cemederek kıldı(rdı)" dedi. İbn Abbâs'a: "Neden öyle bir şey yaptı?" diye sorulunca: "Ümmetine bu yönde sıkıntı vermemek için" dedi.[1]

٩٩٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا حَبِيبُ بْنُ يَزِيدَ الأَنْمَاطِيُّ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ هَرِمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ: " جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَزَعَمَ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ "، رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ [٣/٩٠]

997- Câbir b. Zeyd bildiriyor: İbn Abbâs: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle ve ikindi namazlarını cemederek kıldı" dedi ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'de de öğle ve ikindi namazlarını cemederek kıldığını söyledi.[2]

٩٩٨- حَدَّثَنَاهُ، الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الشَّعْثَاءِ، يَقُولُ: قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ جَمِيعًا، وَسَبْعَ رَكَعَاتٍ جَمِيعًا مِنْ غَيْرِ مَرَضٍ وَلا عِلَّةٍ "، رَوَاهُ مَعْمَرٌ، وَرَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرٍو مِثْلَهُ [٣/٩٠]

998- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) herhangi bir hastalık ve mazeret yokken cemederek sekiz rekat (öğle ve ikindi namazları) ile yedi rekat (akşam ve yatsı namazlarını) kıldı."[3]

---

[1] Müslim (49/705), Ebû Dâvud 2/6 (1211) ve Beyhakî 3/236 (5543).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (1174) ve Müslim (55/705).

Bayramlar

٩٩٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالَ: ثنا أَبُو رَافِعٍ أُسَامَةُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ نَجِيحٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، وَسُفْيَانَ، عَنْ حُمَيْدٍ، وَعَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " زَيِّنُوا الْعِيدَيْنِ بِالتَّهْلِيلِ، وَالتَّقْدِيسِ، وَالتَّحْمِيدِ، وَالتَّكْبِيرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَأَبِي قِلابَةَ، وَأَيُّوبَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ وَهُوَ الشَّامِيُّ نَزِيلُ مِصْرَ، تَفَرَّدَ بِهِ وَبِغَيْرِهِ، عَنِ الثَّوْرِي

999- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bayramları tehlîl, takdîs, tahmîd ve tekbir ile süsleyin"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٠٠٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ يُحَدِّثُ، عَنِ امْرَأَةٍ، مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ، عَنْ أُخْتِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ، قَالَ: " وَجَبَ الْخُرُوجُ عَلَى كُلِّ ذَاتِ نِطَاقٍ " [١٦٣/٧]

1000- Abdullah b. Revâha'nın kızkardeşinin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bayram günlerinde her kadının namazgâha çıkması gerekir"* buyurmuştur.[1]

١٠٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا عِصَامُ بْنُ غِيَاثٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ يَعْنِي الْعَرْزَمِيَّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى بِهِمُ الْعِيدَيْنِ بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلا إِقَامَةٍ، لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلا بَعْدَهَا " [١٦٣/٧]

1001- Câbir b. Abdillah bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bayram namazlarını ezansız ve kametsiz bir şekilde kıldırdı. Bu namazın da ne öncesi, ne de sonrasında nafile namaz kılmadı."[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/391 (27077) ve Beyhakî 3/429 (6243).

١٠٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ،، قَالُوا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُفْطِرُ عَلَى تَمَرَاتٍ قَبْلَ أَنْ يَغْدُوَ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٤٥]

1002- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bayram namazına birkaç hurma yedikten sonra çıkardı."[2]

١٠٠٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَوْنٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا أَبَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيُّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَفْصٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، " أَنَّهُ خَرَجَ يَوْمَ عِيدٍ فَلَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلا بَعْدَهَا وَذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَعَلَهُ " [١٠/٢٦]

1003- Ebû Bekr b. Hafs bildiriyor: "İbn Ömer bayram namazına çıktığında bu namazın ne öncesi, ne de sonrasında nafile namaz kılmadı ve Hz. Peygamber'in de (sallallahu aleyhi vesellem) böyle yaptığını söyledi."[3]

١٠٠٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحًى فَصَلَّى بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ وَلَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلا بَعْدَهَا " [١٠/٢٩]

1004- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan veya Kurban bayramı namazı için namazgâha çıkıp insanlara iki rekat kıldırdı. Bu namazın ne öncesi, ne de sonrasında nafile namaz kılmadı."[4]

١٠٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سَعِيدٌ، وَسُفْيَانُ، عَنْ مَعِينِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/380 (14340).

[2] Buhârî (953), Tirmizî 2/427 (543), İbn Mâce 1/558 (1754), Dârimî 1/455 (1601) ve Ahmed, *Müsned* 3/284 (13432).

[3] Tirmizî 2/418 (538), Mâlik, *Muvattâ* (1/181), Ahmed, *Müsned* 2/79 (5211), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 3/424 (6227) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/295).

[4] Buhârî (989) ve Müslim (13/884).

أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ بِ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى و هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ " [١٠/٢٩]

1005- Semure b. Cundub bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bayram namazlarında A'lâ ile Ğâşiye sûrelerini okurdu."[1]

١٠٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، وَمُسْعَدٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ بِ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ وَ ﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ﴾ " [١٠/٢٩]

1006- Nu'mân b. Beşîr bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bayram namazlarında A'lâ ile Ğâşiye sûrelerini okurdu."[2]

١٠٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ أَنَّهُ شَهِدَ الصَّلاةَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْعِيدِ، فَبَدَأَ بِالصَّلاةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ بِلا أَذَانٍ وَلا إِقَامَةٍ، ثُمَّ قَامَ مُتَوَكِّئًا عَلَى بِلالٍ، فَخَطَبَ النَّاسَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَوَعَظَهُمْ وَذَكَّرَهُمْ، ثُمَّ مَضَى مُتَوَكِّئًا عَلَى بِلالٍ حَتَّى أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ، وَقَالَ: " تَصَدَّقْنَ، فَإِنَّ أَكْثَرَكُنَّ مِنْ حَطَبِ جَهَنَّمَ "، فَقَامَتِ امْرَأَةٌ مِنْ سِفْلَةِ النِّسَاءِ سَفْعَاءُ الْخَدَّيْنِ، فَقَالَتْ: لِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: " إِنَّكُنَّ تُكْثِرْنَ الشَّكَايَةَ، وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ "، فَجَعَلْنَ يَتَصَدَّقْنَ بِخَوَاتِيمِهِنَّ وَقَلائِدِهِنَّ، وَأَقْبَلْنَ يُعْطُونَهُ بِلالا يَتَصَدَّقُ بِهِ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْمَلِكِ، وَعَنْهُ حَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ: أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَابْنَا أَبِي شَيْبَةَ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، وَابْنُ نُمَيْرٍ، وَغَيْرُهُمْ [٣/٣٢٤]

1007- Câbir bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir bayram namazına katıldım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hutbeden önce namazı ezansız ve kâmetsiz bir şekilde kıldırdı. Namazı bitirince Bilâl'a dayanarak ayakta durdu. Allah'a hamdu senâ ettikten sonra müslümanlara

---

[1] Ebû Dâvud 1/292 (1125), Ahmed, *Müsned* 5/11 (20103) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/183 (6773).

[2] Müslim (62/878), Ebû Dâvud 1/291 (1122), Tirmizî 2/413 (533), Nesâî (3/150) ve Ahmed, *Müsned* 4/332 (18417).

nasihat ve öğütler verdi. Sonra yine Bilâl'a dayanmış bir şekilde kadınların bulunduğu tarafa gitti. Onlara da nasihatler verip öğütlerde bulundu. Sonra: *"Sadaka verin! Zira çoğunuz cehennem ateşine odun olacaksınız!"* buyurdu. Kadınların arasından ileri gelenlerden olmayan esmer yanaklı bir kadın kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Neden?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çünkü çokça şikâyetçi oluyor ve yapılan iyiliklere nankörlük ediyorsunuz"* buyurdu. Bunun üzerine kadınlar sadaka olarak gerdanlık, küpe ve yüzük gibi takılarından çıkarıp Bilâl'a vermeye başladılar.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٠٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءً، يَقُولُ: إِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ، قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ خَرَجَ وَمَعَهُ بِلالٌ يَوْمَ عِيدٍ، فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ، ثُمَّ " أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ، فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي الْقُرْطَ وَالْخَاتَمَ، وَبِلَالٌ يَأْخُذُ فِي طَرَفِ ثَوْبِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ أَيُّوبَ: حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَابْنُ عُلَيَّةَ، وَوَهْبٌ، وَالنَّاسُ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ، مِثْلَهُ، وَحَدِيثُ جَابِرٍ، أَيْضًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ [٣/٣١٦]

1008- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bir bayram gününde Bilâl ile çıkıp önce namazı kıldırdığına, sonra hutbeyi verdiğine şahadet ederim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe sonrası kadınların bulunduğu tarafa gidip öğütlerde bulundu ve sadaka vermelerini söyledi. Kadınlar da küpe ve yüzüklerini Bilâl'ın açtığı giysinin içine atmaya başladılar."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٠٩- حَدَّثَنَا محمد بن علي ثنا محمد بن عون الوحيدي ثنا أحمد بن أبي الحواري ثنا وكيع ثنا سفيان الثوري عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : أَوَّلُ مَنْ

---

[1] Buhârî (961) ve Müslim (3/885).

[2] Buhârî (977) ve Müslim (1/884).

بَدَأَ بِالْخُطْبَةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ يَوْمَ العِيدِ مَرْوَانُ بنُ الْحَكَمِ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ : الصَّلَاةُ قَبْلَ الْخُطْبَةِ ، فَقَالَ : تُرِكَ مَا هُنَالِكَ يَا أَبَا فُلَانٍ ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ ،: أَمَّا هَذَا فَقَدْ قَضَى مَا عَلَيْهِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ : مَنْ رَأَى مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ ، وَهَذَا أَضْعَفُ الإِيمَانِ. " [٢٥٨/٧]

1009- Târık b. Şihâb der ki: Bayram gününde bayram namazından önce hutbeyi veren ilk kişi, Mervân b. el-Hakem'di. Adamın biri kalkıp: "Bayram namazı hutbeden önce kılınırdı" deyince, Mervân: "Ey Ebû Filan! Senin dediğin bırakıldı" karşılığını verdi. Bunun üzerine Ebû Saîd el-Hudrî itiraz eden adamı kastederek şöyle dedi: "Bu adam üzerine düşeni yaptı. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İçinizden her kim bir kötülük görürse gücü varsa onu eliyle düzeltmeye çalışsın. Eliyle düzeltmeye gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Diliyle düzeltmeye gücü yetmezse onu kalbiyle değiştirmeyi dilesin ki bu da imanın en zayıf şeklidir."*[1]

Kurbanı Bayram Namazından Önce Kesmek

١٠١٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَطَبَ يَوْمَ النَّحْرِ، فَقَالَ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاةِ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لأَهْلِهِ، لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ "، فَقَامَ خَالِي أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ وَكَانَ قَدْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاةِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عِنْدِي جَذَعَةٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مُسِنَّةٍ، فَقَالَ: " ضَحِّ بِهَا، وَلَنْ تُوفِيَ أَوْ تُجْزِئَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَحَدِيثِ زُبَيْدٍ مَشْهُورٌ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ سَبْعَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ [١٨٥/٧]

1010- Berâ b. Âzib bildiriyor: Kurban bayramında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir hutbe verdi ve: *"Böylesi bir günde (bayramda) yapacağımız ilk ibadet namazdır. Sonra dönüp kurbanları keseriz. Bu şekilde yapan kişi sünnetimize*

---

[1] Müslim (78/49), Nesâî (8/98) ve Ahmed, *Müsned* 3/25 (11156).

uymuş olur. Namazdan önce kurban olarak hayvanını kesen kişi, ailesine et yedirmek için hayvan kesmiş demektir ve bunun ibadetle ilgisi yoktur" buyurdu.

Namazdan önce kurbanı kesmiş olan dayım Ebû Burde b. Niyâr kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim yanımda kestiğim koyundan daha iyi bir keçim var (onu kurban etsem olur mu?)" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu kurban olarak kes! Ama senden sonra hiç kimseye böylesi caiz değildir"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٠١١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلْمٍ، فِي جماعة، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَيَّارٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَنْحَرَ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ [١٨٥/٧]

1011- Berâ b. Âzib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Böylesi bir günde (bayramda) yapacağımız ilk ibadet namazdır, sonra kurbanları keseriz..."* Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.[2]

١٠١٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَنْحَرَ "، تَفَرَّدَ بِحَدِيثِ ابْنِ أَبِي السَّفَرِ سُوَيْدٌ، عَنْ شُعْبَةَ [١٨٥/٧]

1012- Berâ b. Âzib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Böylesi bir günde (bayramda) yapacağımız ilk ibadet namazdır, sonra kurbanları keseriz..."* Sonrasında ravi söz konusu hadisi aktarır.[3]

١٠١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو السَّرِيِّ مُوسَى بْنُ الْحَسَنِ النَّسَائِيُّ، ثنا عَفَّانُ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي زُبَيْدٌ، وَدَاوُدٌ، وَمَنْصُورٌ، وَمُجَالِدٌ، وَابْنُ عَوْنٍ، وَهَذَا حَدِيثُ

---

[1] Buhârî (951) ve Müslim (7/1961).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

زُبَيْدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، وَرُبَّمَا قَالَ: ثنا الشَّعْبِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ، فَقَالَ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَنْحَرَ، فَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ أَنْ صَلَّى فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ، فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لأَهْلِهِ، لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ "، فَقَامَ خَالِي فَذَكَرَ مِثْلَهُ، تَفَرَّدَ بِهِ عَفَّانُ، مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ دَاوُدَ، وَمَنْصُورٍ، وَمُجَالِدٍ، وَابْنِ عَوْنٍ [٣٤/٥] [١٨٥/٧]

1013- Berâ b. Âzib bildiriyor: Kurban bayramında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir hutbe verdi ve: *"Böylesi bir günde (bayramda) yapacağımız ilk ibadet namazdır. Sonra dönüp kurbanları keseriz. Namazı kıldıktan sonra kurbanı kesen kişi sünnetimize uymuş olur. Namazdan önce kurban olarak hayvanını kesen kişi, ailesine et yedirmek için hayvan kesmiş demektir ve bunun ibadetle ilgisi yoktur"* buyurdu. Bunun üzerine dayım kalktı... Sonrasında ravi söz konusu hadisi aktarır.[1]

Korku Namazı

١٠١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ سِمَاكٍ الْحَنَفِيِّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى بِهَؤُلاءِ رَكْعَةً، وَبِهَؤُلاءِ رَكْعَةً فِي صَلاةِ الْخَوْفِ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤١/٧]

1014- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) iki gruba böldüğü müslümanlardan ilk gruba bir rekat (korku namazı) kıldırdıktan sonra kalan gruba da bir rekat kıldırdı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٠١٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَحْمُودِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ الْحِمْصِيُّ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي صَلاةَ الْخَوْفِ فَقَامَتْ طَائِفَةٌ خَلْفَهُ وَطَائِفَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْعَدُوِّ،

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (942) ve Müslim (305/839).

فَصَلَّى بِالَّذِينَ خَلْفَهُ رَكْعَةً وَسَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ انْطَلَقُوا فَقَامُوا فِي مَقَامِ أُولَئِكَ، وَجَاءَ الآخَرُونَ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً وَسَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَمَّتْ صَلاتُهُ، ثُمَّ صَلَّتِ الطَّائِفَتَانِ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا رَكْعَةً رَكْعَةً "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى، وَغَيْرُهُ، عَنْ نَافِعٍ [٢٦١/٨]

1015- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) korku namazını kıldıracağı zaman iki gruba böldüğü müslümanlardan ilk grup arkasında saf tutarken diğer grup düşmanla aralarında durdu. İlk grup iki secdelik bir rekat namaz kıldıktan sonra kalkıp diğer gruptakilerin yerini aldı. Onlar da gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında durdular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara da iki secdelik bir rekat namazı kıldırıp selam verdi. Bu şekilde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namazı tamamlanırken daha sonra her iki grubun adamları kalkıp kendi başlarına birer rekat daha kıldılar."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠١٦- وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ الصُّوفِيُّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَسَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْكُوفِيُّ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَسْوَدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " شُغِلَ النَّبِيُّ ﷺ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْمُشْرِكِينَ فَلَمْ يُصَلِّ الظُّهْرَ، وَالْعَصْرَ، وَالْمَغْرِبَ، وَالْعِشَاءَ، فَلَمَّا فَرَغَ صَلاهُنَّ الأَوَّلَ فَالأَوَّلَ، وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ تَنْزِلَ صَلاةُ الْخَوْفِ " [١١٠/١٠]

1016- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Savaş ortamında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) müşriklerle meşgul olunca öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını vaktinde kılamadı. Meşguliyeti bitince de hepsini sırasıyla kıldı. Bu da, korku namazıyla ilgili âyet nazil olmadan önceydi."[2]

Zâlimlerin Namazı

١٠١٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ رُزَيْقٍ، ثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدَةُ، حَدَّثَنِي زِرُّ بْنُ حُبَيْشٍ، قَالَ: سَمِعْتُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tirmizî 1/337 (179) ve Ahmed, *Müsned* 1/488 (3554).

حُذَيْفَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَيَّ: يَا أَخَا الْمُرْسَلِينَ، وَيَا أَخَا الْمُنْذِرِينَ، أَنْذِرْ قَوْمَكَ أَنْ لا يَدْخُلُوا بَيْتًا مِنْ بُيُوتِي وَلأَحَدٍ عِنْدَهُمْ مَظْلِمَةٌ، فَإِنِّي أَلْعَنُهُ مَا دَامَ قَائِمًا بَيْنَ يَدَيَّ يصَلِّي حَتَّى يَرُدَّ تِلْكَ الظَّلامَةَ إِلَى أَهْلِهَا، فَأَكُونُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَأَكُونُ بَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَكُونُ مِنْ أَوْلِيَائِي وَأَصْفِيَائِي وَيَكُونُ جَارِي مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ فِي الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدَةَ، وَرَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي يَحْيَى الْعَكِّيِّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ مِثْلَهُ [١١٦/٦]

1017- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Allah bana: «Ey elçilerin kardeşi! Ey uyarıcıların kardeşi! Kavmini uyar da içlerinden haksızlık yapmış olanlar evlerimden birine girmesin! Gasbettiği hakkı sahibine iade etmedikçe huzurumda namazda olduğu sürece ona lanet ederim. Ancak hakları sahiplerine iade ederse onun işiten kulağı, gören gözü olurum. Benim seçkin dostlarımdan biri olur» diye vahyetti. Böylesi bir kişi de cennette diğer peygamberler, şehitler ve sıddîk olanlarla birlikte komşum olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Güneş Tutulması (Küsûf) Namazı

١٠١٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي كُسُوفٍ، فَمَا سَمِعْتُ مِنْهُ حَرْفًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، وَيَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْوَاقِدِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ [٣٤٤/٣]

1018- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **arkasında güneş tutulması (küsûf) namazı kıldım. Bu namazda yaptığı kıraatin tek harfini bile duymadım."**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٠١٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ فَصَلَّى

---

[1] Buhârî (1052), Müslim (17/907) ve Ahmed, *Müsned* 1/455 (3277).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَطَالَ الْقِيَامَ، حَتَّى جَعَلُوا يَخِرُّونَ، قَالَ: ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ، ثُمَّ رَفَعَ فَأَطَالَ، ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ، ثُمَّ رَفَعَ فَأَطَالَ، ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ قَامَ فَصَنَعَ مِثْلَ ذَلِكَ، وَكَانَ لَهُ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ وَأَرْبَعُ سَجَدَاتٍ فَجَعَلَ يَتَقَدَّمُ وَيَتَأَخَّرُ فِي صَلاتِهِ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: " إِنَّهُ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ، فَتَقَرَّبَتْ مِنِّي الْجَنَّةُ حَتَّى لَوْ تَنَاوَلْتُ مِنْهَا قِطْفًا مَا قَصُرَتْ يَدِي عَنْهُ أَوْ قَالَ: نِلْتُهُ شَكَّ هِشَامٌ وَعُرِضَتْ عَلَيَّ النَّارُ فَجَعَلْتُ أَتَأَخَّرُ رَهْبَةً أَنْ تَغْشَاكُمْ، وَرَأَيْتُ امْرَأَةً حِمْيَرِيَّةً سَوْدَاءَ طَوِيلَةً تُعَذَّبُ فِي هِرَّةٍ لَهَا، رَبَطَتْهَا فَلَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَسْقِهَا وَلَمْ تَدَعْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ، وَرَأَيْتُ فِيهَا أَبَا ثُمَامَةَ عَمْرَو بْنَ لُحَيٍّ يَجُرُّ قَصَبَهُ فِي النَّارِ، وَإِنَّهُمْ كَانُوا يَقُولُونَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لا يَنْكَسِفَانِ إِلا لِمَوْتِ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ يُرِيكُمُوهُمَا، فَإِذَا انْكَسَفَا فَصَلُّوا حَتَّى تَنْجَلِيَ " [٢٨٣/٦]

1019- Câbir anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında aşırı sıcak bir günde güneş tutulması oldu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına namaz kıldırdı. Namazda kıyamı o kadar uzun tuttu ki cemaatten bazıları (güneş çarptığı için) yere düşmeye başladı. Sonra uzunca bir rükû yaptı. Rükûdan kalktığında ayakta uzunca durdu. Sonra bir daha uzunca bir rükû yaptı. Rükûdan kalktığında ayakta uzunca durdu. Sonra iki secde etti. Sonra ikinci rekata kalktı. Onda da ilk rekatta yaptığını yaptı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde iki rekatı dört rükû ve dört secde ile kıldırdı. Ancak ikinci rekatta bir geri bir ileri gidip geliyordu.

Namazdan sonra ashâbına döndü ve şöyle buyurdu: *"Namazda iken cennet ile cehennem bana arz edildi. Cennet bana öyle yaklaştırıldı ki elimi uzatsam meyvelerinden toplayabilirdim. Bana cehennem de gösterildi. Sizi sarmasın diye de geriye doğru çekilmeye başladım. İçinde Himyerli uzun ve siyah bir kadın gördüm. Bu kadın kedisini bağlayarak işkence ediyordu. Yiyecek ve içecek vermez, yerdeki böcekleri bile yemesine müsaade etmezdi. Ebû Sumâme Amr b. Luhay'in de bağırsaklarını yerde sürüdüğünü gördüm. Öncekiler Güneş ile Ay'ın ancak ileri gelenlerden birinin ölümü sebebiyle tutulduğunu söylerdi. Güneş ve Ay, Allah'ın sizlere gösterdiği iki âyettir. Bunlardan biri tutulduğu zaman eski haline dönene kadar namaz kılın."*[1]

---

[1] Müslim (9/904), Ebû Dâvud 1/305 (1179), Nesâî (3/110) ve Ahmed, *Müsned* 3/457 (15028).

١٠٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبَّادٍ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَطَبَ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ، وَقَالَ: " أَمَّا بَعْدُ "، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي دَاوُدَ [١١٧/٧]

1020- Semure b. Cundub bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) güneş tutulduğu zaman (namaz sonrası hamdu senâdan sonra hutbe girişi olarak) *"Emmâ ba'du (=Gelelim asıl konumuza)"* dedi.[1]

İstiska (Yağmur) Namazı, Rüzgar ve Bulut

١٠٢١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كِنَانَةَ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: أَرْسَلَنِي أَمِيرٌ مِنَ الأُمَرَاءِ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَسْأَلُهُ عَنِ الاسْتِسْقَاءِ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُتَوَاضِعًا مُتَذَلِّلا مُتَضَرِّعًا، فَخَطَبَ وَلَمْ يَخْطُبْ كَخُطْبَتِكُمْ هَذِهِ، فَدَعَا وَصَلَّى كَمَا يُصَلِّي فِي الْعِيدَيْنِ رَكْعَتَيْنِ "، قَالَ سُفْيَانُ: فَقُلْتُ لَهُ: أَقَبْلَ الْخُطْبَةِ صَلَّى، أَمْ بَعْدَهَا؟ قَالَ: لا أَدْرِي، وَرَوَى سُفْيَانُ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، وَعَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَرْقِيٍّ الْعُذْرِيِّ، وَلَمْ يُسْنِدْ عَنْهُمَا [١١٥/٧]

1021- Hişâm b. İshâk b. Abdillah b. Kinâne, babasından bildiriyor: Valilerden biri istiskâ (yağmur) namazını sormam için beni İbn Abbâs'a gönderdi. İbn Abbâs: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yağmur duası için tevazu içinde, boyun eğerek ve yalvarıp yakarmak için çıkıp hutbe verdi. Ancak bu hutbe sizin normal hutbeleriniz gibi değildi. Dua edip bayram namazlarında olduğu gibi iki rekatlık bir namaz da kıldı(rdı)" dedi.

Süfyân der ki: Raviye: "Namazı hutbeden önce mi sonra mı kıldı?" diye sorduğumda: "Bilmiyorum" dedi.[2]

---

[1] Ebû Dâvud 10/306 (307, 1184), Nesâî (30/114), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 3/471 (6361) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/329).

[2] Ebû Dâvud 1/301 (1165), Tirmizî 2/445 (558) ve Ahmed, *Müsned* 1/351, 352 (2427).

١٠٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَطَّابِ، ثنا مُؤَمَّلٌ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ عَمِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ إِذَا اسْتَسْقَى قَلَبَ رِدَاءَهُ " [١٥٩/٧]

1022- Abbâd b. Temîm, amcasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) istiskâ (yağmur) namazına çıktığı zaman abasını ters çevirirdi."[1]

١٠٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالا: حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ، تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ يَوْمُ الرِّيحِ وَالْغَيْمِ عُرِفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ، فَأَقْبَلَ وَأَدْبَرَ، فَإِذَا مُطِرَ سُرَّ بِهِ وَذَهَبَ عَنْهُ ذَلِكَ "، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: " إِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عَذَابًا سُلِّطَ عَلَى أُمَّتِي "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، وَمُسْلِمٌ، مِنْ حَدِيثِ الْقَعْنَبِيِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ [٢٠٥/٣]

1023- Hz. Âişe der ki: Rüzgarlı ve bulutlu günlerde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sıkıntısı yüzünden belli olur, gidip gelir, yerinde duramazdı. Yağmur yağması halinde de rahatlardı. Ona bunun sebebini sorduğumda: *"Ümmetime gönderilen bir azap olmasından endişe ediyorum"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٢٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا رَأَى مَخِيلَةً تَغَيَّرَ وَجْهُهُ، وَدَخَلَ وَخَرَجَ، وَأَقْبَلَ وَأَدْبَرَ، فَإِذَا أَمْطَرَتْ سُرِّيَ عَنْهُ "، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: " مَا أَمِنْتُ أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ اللَّهُ ﷻ: ﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ [٢٣/٤]

---

[1] Buhârî (1005) ve Müslim (2/894).

[2] Buhârî (4829) ve Müslim (14/899).

1024- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir bulut gördüğü zaman yüzünün rengi değişir, içeri girip çıkar, ileri geri hareket eder, yerinde duramazdı. Bu bulut yağmur yağdırdığı zaman da rahatlardı. Bir defasında bunun sebebini kendisine sorduğumda şöyle buyurdu: *"Allah'ın* **«O azabı vâdilerine doğru yayılan bir bulut olarak gördüklerinde "Bu bize yağmur getiren bir buluttur" dediler. Hûd, "Hayır, o sizin acele gelmesini istediğiniz şeydir. İçinde elem dolu azabın bulunduğu bir rüzgârdır" dedi»**[1] *buyruğunda geçtiği gibi bir şey olup olmadığından emin değilim."*[2]

١٠٢٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: ثنا مَعْمَرٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَأَى الْغَيْثَ، قَالَ: " اللَّهُمَّ صَيِّبًا هَنِيئًا " [١٨٦/٢] [١٤/٣]

1025- Hz. Âişe der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yağmurun indiğini gördüğü zaman: *"Allahım! Bunu bereketli ve faydalı bir yağmur kıl"* diye dua ederdi.[3]

١٠٢٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، وَإِبْرَاهِيمُ، قَالَا: ثنا محمد، ثَنَا قُتَيْبَةُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: أَصَابَنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَطَرٌ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَسَرَ ثَوْبَهُ حَتَّى أَصَابَهُ الْمَطَرُ، فَقِيلَ لَهُ: لِمَ صَنَعْتَ هَذَا؟ فَقَالَ: " إِنَّهُ حَدِيثُ عَهْدٍ بِرَبِّهِ " [٢٩١/٦]

1026- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteyken yağmur başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıktı ve giysisini sıyırıp yağmurda ıslandı. Ona: "Neden öyle yaptın?" diye sorulunca da: *"Çünkü bu Rabbinin katından yeni geliyor"* karşılığını verdi.[4]

١٠٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، ثنا بَيَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلَوَيْهِ الْقَطَّانُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صُبَيْحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ:

---

[1] Ahkâf Sur. 24

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] İbn Mâce 2/1280 (3890) ve Ahmed, *Müsned* 6/186 (25390).

[4] Müslim (13/898), Ebû Dâvud 4/329 (5100) ve Ahmed, *Müsned* 3/164 (12374).

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَسْتَمْطِرُ فِي أَوَّلِ مَطَرَةٍ يَنْزِعُ ثِيَابَهُ كُلَّهَا، إِلا الإِزَارَ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ تَفَرَّدَ بِهِ الرَّقَاشِيُّ، عَنْ أَنَسٍ [٣٧٧/٨]

1027- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yağan ilk yağmurda peştamalı dışında giysilerini çıkarır ve yağmur altında ıslanırdı."

Nafile (Sünnet) Namazlar

١٠٢٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْجَرَّاحِ الأَذَنِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا مِسْعَرٌ، وَسُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يُصَلِّي عَلَى إِثْرِ كُلِّ صَلاةٍ مَكْتُوبَةٍ رَكْعَتَيْنِ إِلا الْفَجْرَ، وَالْعَصْرَ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدٌ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٦/٧]

1028- Hz. Ali der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sabah ve ikindi namazları hariç her farz namazın ardından iki rekat nafile namaz kılardı."[1]

Sabah Namazının Sünneti

١٠٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، قَالا: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، قَالا: حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: " لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ أَشَدُّ تَعَاهُدًا مِنْهُ عَلَى رَكْعَتَي الْفَجْرِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ بَنَانِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي خَيْثَمَةَ، عَنْ يحيى، وَعَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ حَفْصٍ [٢٧٥/٣]

1029- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) nafile namazlar içinde en çok sabah namazının iki rekatlık sünnetini kılmaya dikkat ederdi."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud 2/24 (1275) ve Ahmed, *Müsned* 1/154 (1116).

[2] Buhârî (1163) ve Müslim (94/724).

١٠٣٠- حدثنا جعفر بن محمد الأحمسي ثنا أبو حصين الوادعي ثنا يحيى ابن عبد الحميد الحماني ثنا قيس بن الربيع عن حكيم بن جبير عن سعيد بن جبير عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَارِعُ إِلَى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ التَّطَوُّعِ مَا يُسَارِعُ إِلَى الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ وَلَا إِلَى غَنِيمَةٍ يَأْخُذَهَا.

1030- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının sünnetini kılmakta istekli davrandığı kadar hiçbir şeyde bu kadar istekli davrandığını görmedim. Hatta elde edeceği ganimette bile bu kadar istekli olmazdı."[1]

١٠٣١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا الْوَاقِدِيُّ، ثَنَا مَالِكٌ، وَابْنُ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يُخَفِّفُ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ، حَتَّى أَنِّي لأَتَمَارَى أَقَرَأَ فِيهِمَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ أَمْ لا "، أَبُو الرِّجَالِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ الْوَاقِدِيِّ مَجْمُوعًا عَنْهُ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٣٧/٦]

1031- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabahın iki rekatlık sünnetini o kadar kısa kılardı ki bunlarda Fâtiha Suresi'ni okuyup okumadığı konusunda şüpheye düşerdim."[2]

١٠٣٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ، " صَلَّى رَكْعَتَيْنِ يُخَفِّفُهُمَا "، فَأَقُولُ: أَيَقْرَأُ فِيهِمَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ؟، رَوَاهُ غُنْدَرٌ، وَابْنُ مَهْدِيٍّ، وَالنَّاسُ، عَنْ شُعْبَةَ، وَاخْتَلَفَ النَّاسُ فِي مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ، فَقِيلَ هُوَ أَبُو الرِّجَالِ، وَقِيلَ هُوَ ابْنُ أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ [١٥٨/٧]

1032- Hz. Âişe bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şafak söktüğü zaman kısa iki rekat nafile namazı kılardı. O kadar kısa kılardı ki kendi kendime: "Acaba Fâtiha Suresi'ni okudu mu, okumadı mı?" derdim."[1]

---

[1] Müslim (95/724) ve Ahmed, *Müsned* 6/283 (26219).

[2] Buhârî (1255), Nesâî (2/120), Mâlik, *Muvattâ* 1/127 (30) ve Ahmed, *Müsned* 6/184 (25369).

١٠٣٣- ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يُخَفِّفُ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ " [١٠/٢٨]

1033- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sabah vaktinin iki rekatlık nafile namazını kısa tutardı."[2]

١٠٣٤- ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " أَسَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْقُرْآنَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ فِي الْفَجْرِ، وَكَانَ يَقْرَأُ فِيهِمَا قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ " [١٠/٣٠]

1034- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabahın iki rekatlık nafile namazında kıraatini sessiz yapardı. Bu namazda Kâfirûn ile İhlâs sûrelerini okurdu."[3]

١٠٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى، عَنْ أَبِي عَامِرٍ، عَنْ أَبِي يَزِيدَ الْمَدَنِيِّ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَعَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي عَامِرٍ، عَنْ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ، أَوْ لِغَيْرِهِ وَرَآهُ يُصَلِّي قَبْلَ الْغَدَاةِ، فَقَالَ: " أَتُصَلِّي الصُّبْحَ أَرْبَعًا "، أَبُو عَامِرٍ اسْمُهُ صَالِحُ بْنُ رُسْتُمَ [٨/٣٨٦]

1035- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının farzından önce namaz kıldığımı (veya bir başkasının namaz kıldığını) görünce: *"Sabah namazını dört rekat olarak mı kılıyorsun?"* buyurdu.[4]

١٠٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا مُسْعَدٌ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ، قَالَ: " رَأَى ابْنُ عُمَرَ قَوْمًا اضْطَجَعُوا بَعْدَ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ فَنَهَاهُمْ، فَقَالُوا: ذَلِكَ السُّنَّةُ، قَالَ: فَارْجِعْ إِلَيْهِمْ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهَا بِدْعَةٌ " [١٠/٣٠]

1036- Ebu's-Sıddîk en-Nâcî der ki: İbn Ömer, sabahın iki rekat nafile namazından sonra uyuyan birilerini görünce birini gönderip onları bundan

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Ahmed, *Müsned* 6/206 (25564).

[4] Ahmed, *Müsned* 1/461 (3328).

alıkoydu. "Bu sünnettir" dediklerinde, İbn Ömer gönderdiği kişiye: "Git ve onlara bunun bidat olduğunu söyle" dedi.[1]

١٠٣٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سُهَيْلٍ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الْحَارِثِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " أَنَّهُ كَانَ إِذَا صَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ اضْطَجَعَ " [٩/٣٣]

1037- Ebû Hureyre bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sabahın iki rekat nafile namazını kıldıktan sonra uzanırdı."[2]

Öğle Namazından Önce ve Sonra Kılınan Namazlar

١٠٣٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرَ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمٍ، قَالا: حَدَّثَنَا الْيَمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَرِيمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، حَرَّمَهُ اللَّهُ ﷻ عَلَى النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْيَمَانُ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ [٣/٣٠٥]

1038- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, öğlenin farzından önce dört rekat nafile namaz kılan kişiyi cehennem ateşine haram kılar"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

١٠٣٩- ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أحمد، ثنا وَكِيعٌ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ، تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لا يَدَعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ عَلَى كُلِّ حَالٍ " [١٠/٢٩]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 3/66 (4895).

[2] Ebû Dâvud 2/21 (1261) ve Tirmizî 2/281 (420).

[3] Tirmizî 2/284 (47).

1039- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallehu aleyhi vesellem) ne durumda olursa olsun, öğlenin farzından önceki dört rekat ile sabahın farzından önceki iki rekat namazı bırakmazdı."[1]

١٠٤٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ صَدَقَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هَذِهِ الأَرْبَعُ رَكَعَاتٍ الَّتِي تُصَلِّيهَا عِنْدَ الزَّوَالِ؟ قَالَ: " هَذِهِ السَّاعَةُ تُفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ، فَلا تُرْتَجُ حَتَّى يُصَلَّى الظُّهْرُ فَأُحِبُّ أَنْ أُقَدِّمَ خَيْرًا " [١٠/٢١٨]

1040- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Zeval vaktinde kıldığın bu dört rekat nedir?" diye sorduğumda: *"Bu saate semanın kapıları açılır ve öğlenin farzı kılınmadan da kapanmaz. Ben de bu zaman içinde hayırlı amellerde bulunmak istiyorum"* buyurdu.[2]

١٠٤١- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الْعَصْرِ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْحِمَّانِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٤٦]

1041- Hz. Ali der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ikindinin farzından önce dört rekat nafile namaz kıldığını gördüm."[3]

١٠٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ شَيْخًا بِوَاسِطَ، يُقَالُ لَهُ: شُعَيْبٌ أَوْ أَبُو شُعَيْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ طَاوسًا، يَقُولُ: سُئِلَ ابْنُ عُمَرَ: عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ؟، فَقَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَوْ مَا رَأَيْنَا أَحَدًا يُصَلِّيهِمَا، قَالَ: وَسُئِلَ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ النَّوْمِ؟ فَلَمْ يَنْهَ عَنْهُمَا " [١٠/٢٩]

1042- Tâvus der ki: İbn Ömer'e ikindinin farzından sonra kılınan iki rekat nafile namazı konusu sorulunca: "(Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında)

---

[1] Buhârî (1182).

[2] Ebû Dâvud 2/23 (1270) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/169 (4037).

[3] Tirmizî 2/294 (429), Nesâî (2/92) ve Ahmed, *Müsned* 1/107 (652).

bunu kılan hiç kimseyi görmedik" dedi. Uykudan önce iki rekat nafile namazı kılma konusu sorulunca da kılınmaması yönünde bir şey demedi.[1]

Akşamın Sünneti

١٠٤٣- ثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو يَعْلَى مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ ، قَالَ: ثنا أَبُو صَفْوَانَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا أُذِّنَ لِلْمَغْرِبِ، يَبْتَدِرُونَ السَّوَارِيَ فَيُصَلُّونَ رَكْعَتَيْنِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ ثَابِتٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو صَفْوَانَ وَهُوَ الأُمَوِيُّ وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ ثِقَةٌ مَأْمُونٌ، وَرَوَاهُ طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو الْمَكِّيُّ، عَنْ ثَابِتٍ نَحْوَهُ [٢/٣٣٠]

1043- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında akşam ezanı okunduğu zaman ashâb hemen Mescid'deki sütunların arkasına geçip iki rekat nafile namaz kılardı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٠٤٤- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: سَمِعْتُ ثَابِتًا يُحَدِّثُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَخْرُجُ عَلَيْنَا وَقَدْ نَوَى بِالْمَغْرِبِ، وَنَحْنُ نُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ، فَلا يَأْمُرُنَا وَلا يَنْهَانَا "، وَرَوَاهُ مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ مِثْلَهُ [٢/٣٣١]

1044- Enes b. Mâlik der ki: "Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazını kıldırmak için yanımıza çıktığında biz iki rekat nafile namazı kılıyor olurduk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu namazı ne kılmamızı söyler, ne de bundan alıkoyardı."[3]

١٠٤٥- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ عُبَيْدٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: سُئِلَ: " أَكَانَ النَّبِيُّ

---

[1] Ebû Dâvud 2/26 (1284).

[2] Buhârî (625) ve Müslim (303/837).

[3] Müslim (302/836) ve Ebû Dâvud 2/26 (1282).

ﷺ يَأْمُرُهُ بِصَلاةٍ سِوَى الْمَكْتُوبَةِ؟ " قَالَ: " نَعَمْ ! بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ ".رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِي [١٢/٢]

1045- Mu'temir b. Süleyman, babasından, o da bir adamdan bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Ubeyd'e: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) farz namazlar dışında namaz kılmanı söyler miydi?" diye sorulunca: "Evet, akşam ile yatsı arasında kılmamı söylerdi" dedi.[1]

Günde On İki Rekat Nafile Namaz Kılmak

١٠٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا رَوْحٌ، قَالَ: ثنا زُرَارَةُ بْنُ أَبِي الْحَلالِ الْعَتَكِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ صَلَّى فِي الْيَوْمِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً، حَرَّمَ اللَّهُ لَحْمَهُ عَلَى النَّارِ "، قَالَ: فَمَا تَرَكْتُهَا بَعْدُ [١٠٥/٣]

1046- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim günde on iki rekât nafile namaz kılarsa Allah cehennem ateşini bedenine haram kılar"* buyurduğunu işittim. Bunu işittiğimden beri de bu namazları asla bırakmış değilim.

Kuşluk Namazı

١٠٤٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمِهْرَجَانِ الْمُعَدِّلِ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابِلْتِيُّ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ صَلَّى الضُّحَى، وَصَامَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ، وَلَمْ يَتْرُكِ الْوِتْرَ فِي حَضَرٍ وَلا سَفَرٍ، كُتِبَ لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ أَيُّوبُ [٣٣٢/٤]

1047- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşluk namazını kılan, her aydan üç gün oruç tutan, mukîmken de yolcuyken de vitir namazını bırakmayan kişiye şehit sevabı vardır"* buyurduğunu işittim.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 5/503 (23715).

١٠٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ بِنَيْسَابُورَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلَوِيَّةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْحَارِثِ، ثنا حَاتِمُ بْنُ عُنْوَانَ الأَصَمُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَاهِيَانِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، بِنَيْسَابُورَ، ثنا مَالِكٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " صَلِّ صَلاةَ الضُّحَى فَإِنَّهَا صَلاةُ الأَبْرَارِ، وَسَلِّمْ إِذَا دَخَلْتَ بَيْتَكَ يَكْثُرْ خَيْرُ بَيْتِكَ " [٨٤/٨]

1048- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşluk namazını kıl! Zira bu namaz ebrârın namazıdır. Evine girerken de selam ver ki evinin bereketi artsın"* buyurmuştur.

١٠٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبَانَ بْنِ خَالِدٍ، حدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: " لَمْ يُرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى إِلا أَنْ يَقْدَمَ مِنْ سَفَرٍ أَوْ يَخْرُجَ "[١٦/٩]

1049- Enes b. Mâlik der ki: "Yolculuğa çıktığı veya yolculuktan döndüğü zamanlar dışında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazı kıldığı görülmemiştir."

١٠٥٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا أَبِي، حدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، حدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ أَبُو قُدَامَةَ الْعُمَرِيُّ، حدَّثَتْنَا عائشةُ بِنْتُ سَعْد عن أم ذَرَّةَ، قَالَتْ: رَأَيْتُ عَائِشَةَ تُصَلِّي الضُّحَى، وَتَقُولُ " مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي إِلا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ " [٢٢٧/٩]

1050- Ümmü Zerre der ki: Hz. Âişe'nin kuşluk namazı kıldığını ve: "Benim gördüğüm, kuşluk namazı olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sadece dört rekat kıldığıdır" dediğini işittim.[1]

١٠٥١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ إِمْلاءً، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجِّ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُرَشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ " فَصَلَّى السُّبْحَةَ

---

[1] Müslim (79/717) ve Ahmed, *Müsned* 6/118 (24798).

ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ، فَقَالَ لَمَّا انْصَرَفَ: إِنِّي صَلَّيْتُ صَلاةً رَغْبَةً وَرَهْبَةً، وَسَأَلْتُ رَبِّي ثَلاثًا فَأَعْطَانِي اثْنَتَيْنِ وَمَنَعَنِي وَاحِدَةً، سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لا يَبْتَلِيَ أُمَّتِي بِالسِّنِينَ فَفَعَلَ، وَسَأَلْتُهُ أَنْ لا يُظْهِرَ عَلَيْهِمْ عَدُوَّهُمْ فَفَعَلَ، وَسَأَلْتُهُ أَنْ لا يَلْبِسَهُمْ شِيَعًا فَأَبَى عَلَيَّ " [٣٢٦/٨]

1051- Enes b. Mâlik der ki: Bir yolculuk sırasında kuşluk vakti Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sekiz rekat kıldığını gördüm. Namazı bitirdiği zaman şöyle buyurdu: *"Korku ve ümit namazı kıldım. Bu namazımda Rabbimden üç şey istedim. Bunlardan ikisini bana verirken birini vermedi. Ümmetimi kıtlıkla imtihan etmemesini dilediğimde bu isteğimi kabul etti. Düşmanlarını onlara musallat kılmamasını dilediğimde bunu da kabul etti. Ancak ümmetimi birbirine düşürmemesini dilediğimde bunu kabul etmedi."*[1]

١٠٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مِهْرَانَ، وَشَيْبَانُ، قَالا: ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: " أَوْصَانِي خَلِيلِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بِصِيَامِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَرْقُدَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْوَارِثِ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ [٨٥/٣]

1052- Ebû Hureyre der ki: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana her aydan üç gün oruç tutmamı, kuşluk vakti iki rekat namaz kılmamı ve uyumadan önce vitir namazı kılmamı tavsiye etti."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدثني أَبِي.ح وثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ، ثنا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ، حَدَّثَنِي مَنْ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: " أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِصَوْمِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ النَّوْمِ، وَبِصَلاةِ الضُّحَى، فَإِنَّهَا صَلاةُ الأَوَّابِينَ "، كَذَا رَوَاهُ ابْنُ السَّمَّاكِ، ولَمْ يسَمِّ مَنْ بَيْنَ

---

1 Ahmed, *Müsned* 3/180 (12494) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/314).

2 Buhârî (1178) ve Müslim (85/721).

الْعَوَّامِ وَبَيْنَ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَرَوَاهُ شَرِيكُ بْنُ هَارُونَ، عَنِ الْعَوَّامِ، وَسَمَّاهُ، وَقَالَ: حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مُوسَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٢١٣/٨]

1053- Ebû Hureyre der ki: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana her aydan üç gün oruç tutmamı, uyumadan önce vitir namazı kılmamı ve evvâbîn namazı olan kuşluk namazını kılmamı tavsiye etti."[1]

١٠٥٤- حدثنا محمد بن المظفر ثنا محمد بن محمد بن سليمان حدثني أحمد بن أبي الحواري وأخرج إلي كتابه ثنا أحمد بن حنبل ثنا محمد بن جعفر ثنا شعبة عن قتادة عن الحسن عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلاثٍ... فذكره.

1054- Ebû Hureyre der ki: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana üç şeyi tavsiye etti..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.[2]

١٠٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أُسَيْدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مُقَرَّنُ بْنُ رِزْمَةَ، عَنْ أَبِي كَثِيرٍ السُّحَيْمِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِثَلاثٍ: " نَوْمٍ عَلَى وِتْرٍ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى، وَصِيَامِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ " [٥١/٩]

1055- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazı kıldıktan sonra uyuma, kuşluk vakti iki rekat namaz kılma ve her aydan üç gün oruç tutma olmak üzere üç şeyi yapmamı söyledi."[3]

١٠٥٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ مُسْهِرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " قَالَ اللَّهُ ﷻ: ابْنَ آدَمَ، ارْكَعْ لِي أَوَّلَ النَّهَارِ أَكْفِكَ آخِرَهُ "

1056- Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah: «Ey Âdemoğlu! Günün başında bana namaz kıl ki ben de gün sonuna kadar senin ihtiyaçlarını karşılayayım» buyurur."*[1]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

Namazın ve Diğer İbadetlerin Fazileti

١٠٥٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا دُحَيْمٌ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ أَحَبَّ الأَعْمَالِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعَةٌ: عَمَلانِ يُجْهِدَانِ نَفْسَهُ، وَعَمَلانِ يُجْهِدَانِ مَالَهُ، فَاللَّذَانِ يُجْهِدَانِ نَفْسَهُ الصَّوْمُ وَالصَّلاةُ، وَاللَّذَانَ يُجْهِدَانِ مَالَهُ الْجِهَادُ وَالصَّدَقَةُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ وَرَوَاهُ أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ الْقُرَشِيِّ، عَنْ عَطَاءٍ، نَحْوَهُ [٢٠٩/٥]

1057- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) en çok sevdiği ameller dört taneydi. Bunlardan ikisi bedenini, ikisi de malını zayıf düşürürler. Bedenini zayıf düşüren iki amel oruç ve namazdı. Malını zayıf düşüren iki amel de cihad ve sadakaydı."

Tek kanallı bir hadistir.

Nafile Namazı Evde Kılmak

١٠٥٨- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مُقَرِّنُ بْنُ كَرْزَمَةَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ حَرَامِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الصَّلاةِ فِي بَيْتِي، وَالصَّلاةِ فِي الْمَسْجِدِ؟ فَقَالَ: " أَمَّا الصَّلاةُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَدْ تَرَى مَا أَقْرَبَ بَيْتِي مِنَ الْمَسْجِدِ ! وَلأَنْ أُصَلِّيَ فِي بَيْتِي، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُصَلِّيَ فِي الْمَسْجِدِ، إِلا الْمَكْتُوبَةَ " [٥١/٩]

1058- Abdullah b. Sa'd der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) nafile namazı evimde kılmayı sorduğumda: *"Mescid'de namaz kılma konusunda, evimin Mescid'e ne kadar yakın olduğunu biliyorsun. Ancak farz namazlar*

[1] Tirmizî 2/340 (475).

dışında kalan namazları evimde kılmam benim için Mescid'de kılmamdan daha iyidir" buyurdu.[1]

١٠٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدٌ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ صَلاتَهُ فِي الْمَسْجِدِ فَلْيَجْعَلْ لِبَيْتِهِ نَصِيبًا مِنْ صَلاتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَاعِلٌ فِي بَيْتِهِ مِنْ صَلاتِهِ خَيْرًا "، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، عَنْ سُفْيَانَ [٢٧/٩]

1059- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizden biri Mescid'de farz namazını kıldıktan sonra namazından evine de bir pay ayırsın. Böylece Allah bu namazı sebebiyle evinde hayır meydana getirir."*[2]

Namazın Rızka Vesile Olması

١٠٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا نَزَلَ بِأَهْلِهِ الضَّيْفُ أَمَرَهُمْ بِالصَّلاةِ، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لا نَسْأَلُكَ رِزْقًا﴾ " غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَعْمَرٍ، وَابْنِ الْمُبَارَكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٧٦/٨]

1060- Abdullah b. Selâm der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), ailesinin yanına misafir geldiği zaman namaz kılmalarını söyler ve: **"Ailene namazı emret ve kendin de ona devam et. Senden rızık istemiyoruz. Sana da biz rızık veriyoruz"**[3] âyetini okurdu.[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/417 (19031).

[2] Müslim (210/778) ve Ahmed, *Müsned* 3/388 (14408).

[3] Tâhâ Sur. 132

[4] Taberânî, *M. el-Evsat* 1/272 (886).

Namazın Fazileti

١٠٦١- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي فِرَاسٍ الأَسْلَمِيِّ، أَنَّهُ كَانَ فَتًى مِنْهُمْ يَلْزَمُ النَّبِيَّ ﷺ وَيخِفُّ لَهُ فِي حَوَائِجِهِ، فَخَلا بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: " سَلْنِي أُعْطِكَ "، فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مَعَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالَ: " إِنِّي فَاعِلٌ فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ ".رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو

1061- Ebû Firâs el-Eslemî bildiriyor: Kabilemizden bir genç Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında kalır ve ihtiyaçlarını giderirdi. Bir defasında bu genç Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile başbaşa kalınca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bir isteğin varsa söyle vereyim"* buyurdu. Genç: "Allah'a dua et de kıyamet gününde beni senin yanında kılsın" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu yaparım, ama sen de çokça namaz kılarak bu konuda bana yardımcı ol"* buyurdu.

١٠٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ، ثنا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ كَعْبٍ الأَسْلَمِيُّ، قَالَ: كُنْتُ أَبِيتُ عَلَى بَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَأُعْطِيهِ الْوُضُوءَ، فَأَسْمَعُهُ مِنَ الْهَوِيِّ بِاللَّيْلِ، يَقُولُ: " سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ "، وَالْهَوِيِّ مِنَ اللَّيْلِ، يَقُولُ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ " [٣١/٢]

1062- Rabîa b. Ka'b el-Eslemî der ki: Geceleri Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kapısında bekler abdest suyunu verirdim. Gecenin bir bölümünde içerden *"Semiallahu limen hamideh"* sözünü, bir bölümünde de *"Elhamdu lillâhi rabbi'l-alemîn"* sözünü işitirdim.[1]

١٠٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُقْرِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، ثنا هِقْلُ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَوْزَاعِيَّ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ، حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ كَعْبٍ الأَسْلَمِيُّ، قَالَ: كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

اللَّهِ ﷺ فَأَتَيْتُهُ بِوَضُوئِهِ، فَقَالَ لِي: " سَلْ "، فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ، فَقَالَ: " أَوَ غَيْرَ ذَلِكَ؟ " قُلْتُ: هُوَ ذَاكَ، قَالَ: " فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ " [٣١/٢]

1063- Rabîa b. Ka'b el-Eslemî der ki: Geceleri Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte kalır, abdest suyunu verirdim. Bir defasında bana: *"Bir isteğin varsa söyle"* buyurdu. "Cennette seninle birlikte olmak istiyorum" dediğimde, *"Başka bir isteğin yok mu?"* diye sordu. Ona: "Tek isteğim bu!" dediğimde: *"O zaman sen de çokça namaz kılarak bu konuda bana yardımcı ol"* buyurdu.[1]

١٠٦٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالَ: ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، قَالَ: ثنا هَارُونُ بْنُ رِئَابٍ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي خَلِيلِي أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ قَالَ " مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْجُدُ لِلَّهِ ﷻ سَجْدَةً إِلا رَفَعَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ بِهَا سَيِّئَةً " [٥٥/٣]

1064- Ebû Zer der ki: Dostum Ebu'l-Kâsım (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu: *"Kul Allah için bir secde ettiği zaman Allah bununla onun derecesini bir derece yükseltir ve bir günahını siler."*[2]

١٠٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ، عَنْ عَمِيرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخَثْعَمِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ حَسَّانَ الْبَكْرِيِّ، عَنْ أَبِي رَيْحَانَةَ صَاحِبِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَشَكَوْتُ إِلَيْهِ تَفَلُّتَ الْقُرْآنِ وَمَشَقَّتَهُ عَلَيَّ، فَقَالَ لِي: " لا تَحْمِلْ عَلَيْكَ مَا لا تُطِيقُ وَعَلَيْكَ بِالسُّجُودِ "، قَالَ أَبُو عَمِيرَةَ: فَقَدِمَ أَبُو رَيْحَانَةَ عَسْقَلانُ وَكَانَ يُكْثِرُ السُّجُودَ [٢٩/٢]

1065- Sahabi Ebû Reyhâne der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim ve Kur'ân okumaya dilimin dönmediğinden ve bu konuda zorluk çektiğimden şikâyet ettim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gücünün yetmeyeceği şeye kendini zorlama! Bunun yerine namaz sarıl"* buyurdu."

Ebû Amîre der ki: "Ebû Reyhâne, Askalan'a geldiğinde çokça namaz kıldığını gördük."

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ahmed, *Müsned* 5/196 (21508) ve Dârimî 1/405 (1461).

١٠٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْمَدَنِيُّ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بغية الصُّنَابِحِيِّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً، وَمَحَا بِهَا عَنْهُ سَيِّئَةً، وَرَفَعَهُ بِهَا دَرَجَةً، فَاسْتَكْثِرَا مِنَ السُّجُودِ " [١٣٠/٥]

1066- Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kul Allah için bir secde ettiği zaman Allah bununla ona bir iyilik sevabı yazar, bir günahını siler ve derecesini bir derece yükseltir. Bundan dolayı çokça namaz kılın."*[1]

١٠٦٦/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ ابْنِ عُمَرَ، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ " مَا صَلَّيْتُ صَلاةً إِلا وَأَنَا أَرْجُو أَنْ تَكُونَ كَفَّارَةً لِلَّذِي أَمَامَهَا "، رَوَاهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، مِثْلَهُ مُطَوَّلا [٢٣٩/٧]

1066/a- Saîd b. Ebî Burde, babasından bildirir: Namazı İbn Ömer'in hemen yanında kıldım. Namazı bitirince: "Ne zaman bir namazı kılsam bu namazın bir önceki namaza kadar işlediklerime kefaret olmasını ummuşumdur" dedi.

Süfyân b. Uyeyne de aynısını Mis'ar'dan daha uzun bir metinle rivâyet etmiştir.

١٠٦٦/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا صَالِحُ بْنُ أَبِي مُقَاتِلٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بِشْرِ بْنِ مَعْرُوفٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ ابْنِ عُمَرَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: " رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ، وَمَا صَلَّيْتُ صَلاةً مُنْذُ أَسْلَمْتُ إِلا وَأَنَا أَرْجُو أَنْ تَكُونَ كَفَّارَةً "، ثُمَّ قَالَ ابْنُ عُمَرَ، لأَبِي بُرْدَةَ: " إِنَّ أَبِي أَعْيَى أَبَاكَ "، فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَى، أَيَسُرُّكَ أَنْ عَمَلَكَ الَّذِي عَمِلْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَلَصَ لَكَ كَفَافًا لا عَلَيْكَ وَلا لَكَ؟

---

[1] İbn Mâce 1/457 (1424).

قَالَ: لا، قَرَأْتُ الْقُرْآنَ، وَعَلَّمْتُهُ النَّاسَ، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: " لَكِنِّي وَدِدْتُ أَنَّ عَمَلِيَ يَخْلُصُ لِي كَفَافًا لا عَلَيَّ وَلا لِيَ "، فَقَالَ أَبُو بُرْدَةَ: أَبُوكَ أَفْقَهُ مِنْ أَبِي، تَفَرَّدَ بِهِ الْقَاسِمُ هَكَذَا مُطَوَّلا بِذِكْرِ قِصَّةِ عُمَرَ وَرَوَى مِسْعَرٌ [٧/٢٤٠]

1066/b- Saîd b. Ebî Burde, babasından bildirir: Namazı İbn Ömer'in hemen yanında kıldım. Secdesinde: "Rabbim! Bana verdiğin nimetlere karşılık günahkarlara arka çıkacak değilim. Müslüman olduğumdan beri de kıldığım her bir namazın günahlarıma kefaret olmasını umdum" dediğini işittim. Sonra da bana şöyle dedi: "Babam, babana yüklenmiş ve: "Ey Ebû Mûsa! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yaptığın amellerinin lehinde veya aleyhinde bir şey olmadan sana kalmasını ister miydin?" diye sorunca, baban: "Hayır! Zira Kur'ân'ı okuyup onu insanlara öğrettim" karşılığını verdi. Ancak ben, amellerimin lehimde veya aleyhimde bir şey olmadan bana kalmasını isterdim." Ben de ona: "Ama baban benim babamdan daha fakih biriydi" dedim.

Ravi Kâsım bu şekilde Ömer'in de kıssasını da zikrederek uzun bir metinle yaptığı rivâyette tek kalmıştır. Mis'ar da şunları rivâyet etmiştir:

١٠٦٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ أَبِي فَرْوَةَ النَّصِيبِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: عَلِّمْنِي عَمَلا يُدْخِلُنِي اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ، قَالَ: " عَلَّمَكَهَا أَحَدٌ؟ " قَالَ: لا، قَالَ: " فَأَعِنِّي عَلَيْهَا بِكَثْرَةِ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ السَّلامِ [٧/٣١٤]

1067- Enes der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Beni cennete sokacak bir amel öğret" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu sormanı biri mi istedi?"* diye sorunca, adam: "Hayır!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman bu konuda çokça rükû ve secde ederek (namaz kılarak) bana yardımcı ol"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Gece Namazının Diğer Namazlara Üstünlüğü

١٠٦٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: " فَضْلُ صَلاةِ اللَّيْلِ عَلَى صَلاةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَدَقَةِ السِّرِّ عَلَى صَدَقَةِ الْعَلانِيَةِ "، رَوَاهُ مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ وَالثَّوْرِيُّ مِثْلَهُ، عَنْ زُبَيْدٍ مَوْقُوفًا، وَتَفَرَّدَ مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الثَّوْرِيِّ بِرَفْعِهِ [١٦٦/٤]

1068- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Gece namazının gündüz namazına üstünlüğü, gizliden verilen sadakanın aleni verilen sadakaya üstünlüğü gibidir."[1]

Bu hadis başka bir kanalla Resûlullah'ın sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

١٠٦٨/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا زَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " فَضْلُ صَلاةِ اللَّيْلِ عَلَى صَلاةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَدَقَةِ السِّرِّ عَلَى صَدَقَةِ الْعَلانِيَةِ " رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، وَالثَّوْرِيُّ مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ الْحَرَّانِيُّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ فَتَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ [٣٦/٥]

1068/a- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Gece namazının gündüz namazına üstünlüğü, gizliden verilen sadakanın aleni verilen sadakaya üstünlüğü gibidir."

Bu hadis başka bir kanalla Resûlullah'ın sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

١٠٦٩- حَدَّثَنَاهُ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُسْتَامِّ، قَالَ: ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَضْلُ صَلاةِ اللَّيْلِ عَلَى صَلاةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَدَقَةِ السِّرِّ عَلَى صَدَقَةِ الْعَلانِيَةِ " [٣٦/٥] [١٦٧/٤]

1069- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazının gündüz namazına üstünlüğü, gizliden verilen sadakanın aleni verilen sadakaya üstünlüğü gibidir"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/179 (10382).

١٠٧٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " فَضْلُ صَلاةِ اللَّيْلِ عَلَى صَلاةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَدَقَةِ السِّرِّ عَلَى صَدَقَةِ الْعَلانِيَةِ "، كَذَا شُعْبَةُ، وَالنَّاسُ، عَنْ زُبَيْدٍ مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَتَفَرَّدَ مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، بِرَفْعِهِ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ يَزِيدَ، حَدَّثَنَاهُ الْحَافِظُ أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا أَبُو أُمَيَّةَ عَمْرُو بْنُ هِشَامٍ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ مَرْفُوعًا [٧/٢٣٨]

1070- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Gece namazının gündüz namazına üstünlüğü, gizliden verilen sadakanın aleni verilen sadakaya üstünlüğü gibidir."

Başka bir kanalla aynısı merfû olarak rivayet edilmiştir.

Ayakta Namaz Kılmanın Fazileti

١٠٧١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا الْمُقَدَّمِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ ذَكْوَانَ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَلاةِ الْقَاعِدِ، فَقَالَ: " مَنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ، وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ، وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ " [٨/٣٩٠]

1071- İmrân b. Husayn bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin oturarak namaz kılması konusunu sorduğumda şöyle buyurdu: *"Kişinin ayakta namaz kılması en iyisidir. Kişinin oturarak kıldığı namazın sevabı, ayakta kılan kişinin sevabının yarısı kadar olur. Uzanarak kıldığı namazın sevabı da, oturarak kılan kişinin sevabının yarısı kadar olur."*[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (1115), Ebû Dâvud 1/248 (951), Nesâî (3/183), Tirmizî 1/207 (371) ve Ahmed, *Müsned* 4/529 (19910).

Giysiye Sarınarak Namaz Kılmak

١٠٧٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَرْوَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ كُرْزٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي مُحْتَبِيًا مُحَلِّلِ الأَزْرَارِ " [٨٣/٥]

1072- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdiğimde düğmelerini çözdüğü gömleğini üzerine sarmış bir şekilde namaz kılıyordu."[1]

Üstün Olan Namaz

١٠٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، قَالا: ثنا حَوْثَرَةُ بْنُ أَشْرَسَ، أَخْبَرَنِي سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَجُلا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الصَّلاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " طُولُ الْقُنُوتِ "، قَالَ: فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " جُهْدُ الْمُقِلِّ "، قَالَ: أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْمَلُ إِيمَانًا؟ قَالَ: " أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا "، هَذَا حَدِيثٌ تَفَرَّدَ بِهِ سُوَيْدٌ، مَوْصُولا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، مِنْ دُونِ جَدِّهِ [٣٥٧/٣]

1073- Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr, babasından, dedesinden bildiriyor: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! En üstün namaz hangisidir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kunûtu (kıyamı) en uzun olan namazdır"* buyurdu. Adam: "En üstün sadaka hangisidir?" diye sorunca: *"Malı az olanın verdiği sadakadır"* buyurdu. "Müminler içinde imanı en mükemmel olanlar kimlerdir?" diye sorunca da: *"Ahlakı en güzel olanlarıdır"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/152 (11334).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Namazın Uzunluğu ve Kısalığı

١٠٧٤- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ هِلالٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسْجِدَ وَمَعَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ ، فَصَلَّى أُسَامَةُ رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ احْتَبَى ، وَأَطَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الصَّلاةَ ، فَلَمَّا قَضَى صَلاتَهُ ، قَالَ : " يَا أُسَامَةُ ، لَقَدْ قَصَّرْتَ الصَّلاةَ وَأَطَلْتَ الْحَبْوَةَ ، فَكَيْفَ بِكَ إِذَا خُلِّفْتَ فِي قَوْمٍ يُقَصِّرُونَ الصَّلاةَ وَيُطِيلُونَ الْحَبْوَةَ ، وَيَأْكُلُونَ أَلْوَانَ الطَّعَامِ ضَحِكُهُمُ الْقَهْقَهَةُ ، وَضَحِكُ الْمُؤْمِنِينَ التَّبَسُّمُ ، أُولَئِكَ شِرَارُ أُمَّتِي ثَلاثًا " ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ ، وَجَعْفَرٍ ، لا أَعْلَمُ عَنْهُ رَاوِيًا مَوْصُولا غَيْرَ مُحَمَّدِ بْنِ حِمْيَرٍ .

1074- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Usâme b. Zeyd ile birlikte Mescid'e girdi. Usâme iki rekat namaz kıldıktan sonra oturdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise uzunca bir namaz kıldı. Namazı bitirdikten sonra da: *"Ey Usâme! Namazı kısa, oturmayı uzun tuttun. Namazı kısa oturmayı uzun tutan, türlü türlü yiyecekler yiyen, müminler tebessüm ederken onlar kahkahalarla gülen kişilerin başına getirilmen halinde ne yapacaksın? Bunlar da ümmetimin en kötüleridir"* buyurdu ve son cümleyi üç defa tekrarladı.

Tek kanallı bir hadistir.

Gece Namazı

١٠٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ شَاكِرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خِفْتَ الصُّبْحَ فَرَكْعَةٌ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، وَرَوَاهُ عَنْ طَاوُسٍ: عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَسُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، مِثْلَهُ [٢٣٥/٧]

1075- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazı ikişer rekat olarak kılınır. Ancak sabah vaktinin gireceğinden endişe ettiğin zaman bir rekat (vitir) kılarsın"* buyurmuştur.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٠٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيتَ الصُّبْحَ فَوَاحِدَةٌ أَوْ رَكْعَةٌ "، رَوَاهُ خَلادٌ، فِي آخَرِينَ، عَنْ مِسْعَرٍ، مِثْلَهُ

1076- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazı ikişer rekat olarak kılınır. Ancak sabah vaktinin gireceğinden endişe ettiğin zaman bir rekat (vitir) kılarsın"* buyurmuştur.[2]

Gece Kıyamı

١٠٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّالِحِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا رَأَيْتُ مِثْلَ الْجَنَّةِ نَامَ طَالِبُهَا، وَلا رَأَيْتُ مِثْلَ النَّارِ نَامَ هَارِبُهَا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ إِلا ابْنُهُ يَحْيَى [١٧٨/٨]

1077- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet gibi kendisini isteyenin, cehennem gibi de kendisinden kaçanın gaflet içinde olduğu başka bir şey bilmiyorum"* buyurmuştur.[3]

١٠٧٨- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ التَّمِيمِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ سَالِمٍ الرَّوَّاسُ، قَالَ: ثنا أَبُو بَدْرٍ، قَالَ: ثنا زِيَادُ بْنُ خَيْثَمَةَ، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبْجَرَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ قِيَامَ اللَّيْلِ، وَفَاضَتْ عَيْنَاهُ فَقَرَأَ: ﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ [٨٧/٥]

---

[1] Buhârî (1137) ve Müslim (147/749).

[2] Buhârî (473), Müslim (14/749) ve Ebû Dâvud 2/37 (1326).

[3] Tirmizî 4/715 (2601).

1078- İbn Abbâs der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazını zikredince gözleri yaşardı ve: **«Onlar, korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar»**[1] âyetini okudu."

١٠٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَوَّاسٍ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: كُنَّا نَتَنَاوَبُ الرَّعِيَّةَ، فَلَمَّا كَانَ نَوْبَتِي سَرَّحْتُ إِبِلِي، فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَخْطُبُ، فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " يُجْمَعُ النَّاسُ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ يَنْفُذُهُمُ الْبَصَرُ وَيُسْمِعُهُمُ الدَّاعِي، ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ: سَيَعْلَمُ أَهْلُ الْجَمْعِ لِمَنِ الْعِزُّ وَالْكَرَمُ ثَلاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ يَقُولُ: أَيْنَ الَّذِينَ كَانَتْ تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا، ثُمَّ يُنَادِي سَيَعْلَمُ أَهْلُ الْجَمْعِ لِمَنِ الْعِزُّ وَالْكَرَمُ، ثُمَّ يَقُولُ: أَيْنَ الَّذِينَ كَانَتْ لا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ يَقُولُ: أَيْنَ الْحَمَّادُونَ الَّذِينَ كَانُوا يَحْمَدُونَ اللَّهَ؟ " [٢/٩]

1079- Ukbe b. Âmir der ki: Develeri nöbetleşe otlatırdık. Nöbetimin olduğu sırada develeri kendi haline bıraktım ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Vardığımda hutbe veriyordu. Hutbesinde şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah tüm insanları, herkesin görebileceği ve söyleneni duyabilecekleri tek bir yerde topladıktan sonra bir münadi üç defa: «Bugün burada toplananlar izzetin ve keremin kimin olduğunu öğreneceklerdir!» diye seslenir. Sonra: «Korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkanlar nerede?» diye seslenir. Sonra yine: «Bugün burada toplananlar izzetin ve keremin kimin olduğunu öğreneceklerdir!» diye seslenir. Sonra bir daha üç defa: «Allah'ın, yüceltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerde hiçbir ticaretin ve hiçbir alışverişin kendilerini, Allah'ı anmaktan alıkoymadığı kişiler nerede?» diye seslenir. Sonra: «Allah'a çokça hamd edenler nerede?» diye seslenir."*[2]

١٠٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النُّعْمَانِ،

---

[1] Secde Sur. 16

[2] Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân* 3/170 (3246) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/398-399).

قَالَ: ثنا أَبُو رَبِيعَةَ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " عَجِبَ رَبُّنَا ﷻ مِنْ رَجُلَيْنِ: رَجُلٍ ثَارَ عَنْ وِطَائِهِ وَلِحَافِهِ مِنْ بَيْنِ حِبِّهِ وَأَهْلِهِ صَلاتِهِ، قَالَ: فَيَقُولُ اللَّهُ ﷻ لِمَلائِكَتِهِ: انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي، ثَارَ مِنْ وِطَائِهِ وَلِحَافِهِ مِنْ بَيْنِ حِبِّهِ وَأَهْلِهِ إِلَى صَلاتِهِ رَغْبَةً فِيمَا عِنْدِي، وَشَفَقَةً مِمَّا عِنْدِي، وَرَجُلٍ غَزَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَانْهَزَمَ، فَعَلِمَ مَا عَلَيْهِ فِي الانْهِزَامِ وَمَا لَهُ فِي الرُّجُوعِ، فَرَجَعَ حَتَّى أُهَرِيقَ دَمُهُ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى لِمَلائِكَتِهِ: انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي، رَجَعَ رَغْبَةً فِيمَا عِنْدِي وَشَفَقَةً مِمَّا عِنْدِي حَتَّى أُهَرِيقَ دَمُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَطَاءٌ عَنْ مُرَّةَ وَعَنْهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، رَوَاهُ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ عُبَادَةَ وَعَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ [٤/١٦٧]

1080- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Rabbimiz iki kişiyi beğenir. Bunlardan biri, ailesi ve sevdiklerinin yanında iken yatağını ve yorganını bırakıp namaza kalkan kişidir ki Rabbimiz: «Ey meleklerim! Şu kuluma bakın! Yanımdaki sevaba rağbet edip, azaptan da çekinerek ailesi ve sevdiklerinin yanındayken yatağını ve yorganını bırakıp namaza kalktı» buyurur. Diğeri de Allah, yolunda cihad edip de arkadaşları hezimete uğrayan, kaçması halinde vebalini düşünerek tekrar savaşmaya dönen ve öldürülen kişidir ki, Rabbimiz meleklerine: «Şu kuluma bakın! Benim yanımdaki sevaba rağbet edip, azaptan da çekinerek geri savaşmaya döndü ve öldü» buyurur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٠٨١- ثنا جَبْرُ بْنُ عَرَفَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ أَبِي عُشَّانَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: رِجَالٌ مِنْ أُمَّتِي يَقُومُ أَحَدُهُمْ مِنَ اللَّيْلِ، فَيُعَالِجُ نَفْسَهُ للطُّهُورِ، فَيَقُولُ اللَّهُ: " انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي يُعَالِجُ نَفْسَهُ، لِيَسْأَلَنِي مَا يَسْأَلُنِي عَبْدِي فَهُوَ لَهُ " [٢/٩]

1081- Ukbe b. Âmir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Ümmetimden iki kişi vardır ki bunlardan biri gece*

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/539 (3948) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/179 (10383).

kalkarak nefsini abdest almaya zorlar. Allah meleklere: «Şu kuluma bakın, nasıl nefsini terbiye ediyor. Kulum benden ne dilerse, o kendisine verilecektir» buyurur."[1]

١٠٨٢- كَذَا حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي خَلَفٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَعْجَبَهُ نَحْوُ الرَّجُلِ أَمَرَهُ بِالصَّلَاةِ " [١/٣٤٣]

1082- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hal ve tavırlarını beğendiği kişilere nafile namaz kılmalarını söylerdi."

١٠٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عُقَيْلٍ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا، يَقُولُ: أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا نَائِمٌ وَفَاطِمَةُ، وَذَلِكَ مِنَ السَّحَرِ، حَتَّى قَامَ عَلَى بَابِ الْبَيْتِ، فَقَالَ: " أَلا تُصَلُّونَ؟ "، فَقُلْتُ مُجِيبًا لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا نُفُوسُنَا بِيَدِ اللَّهِ، فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا، قَالَ: فَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يُرْجِعْ إِلَيَّ الْكَلامَ، قَالَ: فَسَمِعْتُهُ حِينَ وَلَّى يَقُولُ، وَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى فَخِذِهِ: ﴿وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلا﴾ "، رَوَاهُ حَكِيمُ بْنُ حَكِيمِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ حُنَيْفٍ وَصَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ وَشُعَيْبُ بْنُ حَمْزَةَ وَالنَّاسُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، عَنْ قُتَيْبَةَ بْنِ سَعِيدٍ، [١/٦٨]

1083- Hz. Ali der ki: Seher vaktinde Fâtıma ile uykudayken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip kapımızda durdu ve: *"Namaz kılmayacak mısınız?"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Canlarımız Allah'ın elindedir. Allah bu canları salmak isterse kalkarız" karşılığını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözüme bir karşılık vermeden oradan ayrıldı. Ancak giderken eliyle bacağına vurup: **"İnsan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür"**[2] dediğini duydum.[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/246 (17807) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/305, 306 (843).

[2] Kehf Sur. 54

[3] Buhârî (1127) ve Müslim (206/775).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي أَخِي، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي بِلالٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، وَأَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعْدٍ، ثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَقِيلٍ، قَالا: عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَخْبَرَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَرَقَهُ، وَفَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُمَا: أَلا تُصَلِّيَانِ؟ قَالَ عَلِيٌّ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللَّهِ ﷻ فَإِنْ شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا، فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ قُلْتُ ذَلِكَ لَهُ، وَلَمْ يُرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا، ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخِذَهُ، وَيَقُولُ: ﴿وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلا﴾ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، وَرَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَشُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ، فِي آخَرِينَ [١٤٣/٣]

1084- Ali b. Ebî Tâlib bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Fâtıma ile uykudayken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza geldi ve: *"Namaz kılmayacak mısınız?"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Canlarımız Allah'ın elindedir. Allah bu canları salmak isterse kalkarız" dediğimde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir karşılık vermeden oradan ayrıldı. Ancak giderken eliyle bacağına vurup: **"İnsan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür"**[1] dediğini duydum.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي مَيْمُونَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي إِذَا رَأَيْتُكَ طَابَتْ نَفْسِي وَقَرَّتْ عَيْنِي فَأَنْبِئْنِي عَنْ كُلِّ شَيْءٍ، قَالَ: " كُلُّ شَيْءٍ خُلِقَ مِنَ الْمَاءِ "، قَالَ: أَنْبِئْنِي بِعَمَلٍ إِذَا أَخَذْتُ بِهِ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ، قَالَ: "

---

1 Kehf Sur. 54

2 Tahrici daha önce yapıldı.

أَطِبِ الْكَلامَ وَأَفْشِ السَّلامَ وَصِلِ الأَرْحَامَ، وَصَلِّ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، ثُمَّ ادْخُلِ الْجَنَّةَ بِسَلامٍ " [٥٩/٩]

1085- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Seni gördüğümde içim huzurla ve sevinçle dolar. Bana her şeyin haberini ver" dediğimde: *"Her şey sudan yaratıldı"* buyurdu. Ona: "Yapmam halinde beni cennete sokacak bir amel söyle" dediğimde de: *"Güzel söz söyle, selamı yay, akrabalık bağlarını gözet, insanlar uykudayken sen namaza dur! Sonunda da selamet içinde cennete gir"* buyurdu.[1]

Haset Edilecek Kişiler

١٠٨٦- مَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ فَارِسٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا حَسَدَ إِلا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْكِتَابَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالا فَهُوَ يَتَصَدَّقُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ "، كَذَا قَالَ عُثْمَانُ: يَتَصَدَّقُ بِهِ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ.رَوَاهُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ، الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَحَدَّثَ بِهِ عَنِ الزُّهْرِيِّ، شُعَيْبٌ، وَالنَّاسُ [١٩٥/٢]

1086- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sadece iki kişiye haset edilebilir. Bunlardan biri, Allah'ın kendisine öğrettiği Kur'ân'la gece ve gündüzleri namaz kılan kişidir. Bir diğeri de, Allah'ın kendisine ihsan ettiği malı gece ve gündüzleri infak eden kişidir."*[2]

Sahih bir hadistir.

Namaz İçin Gecenin En Uygun Bölümü

١٠٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ الْعَطَّارُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: جَاءَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/395 (7951).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

رَجُلٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ يُقَالُ لَهُ عَمْرُو بْنُ عَبَسَةَ إِلَى الْمَدِينَةِ، وَلَمْ يَكُنْ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ إِلا بِمَكَّةَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي مَا أَنْتَ بِهِ عَالِمٌ، وَمَا أَنَا بِهِ جَاهِلٌ، عَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي وَلا يَضُرُّنِي، أَيُّ صَلاةِ اللَّيْلِ التَّطَوُّعِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " نِصْفُ اللَّيْلِ، فَإِنَّهَا سَاعَةٌ يَنْزِلُ فِيهَا اللَّهُ تَعَالَى إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: لا أَسْأَلُ عَنْ عِبَادِي أَحَدًا غَيْرِي، فَيَقُولُ: هَلْ مِنْ دَاعٍ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَيَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟ هَلْ مِنْ عانٍ يَدْعُونِي فَأَفُكَّ عَانَهُ؟ حَتَّى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ، ثُمَّ يَصْعَدَ الرَّحْمَنُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سَعِيدٌ، وَرَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ عَوْنٍ مُنْقَطِعًا وَلَمْ يَقُلْ: عَنْ أَبِيهِ،

1087- İbn Mes'ûd der ki: Süleym oğullarından Amr b. Abese adında bir adam Medine'ye geldi. Amr, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) sadece Mekke'deyken görmüştü. Amr ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, senin bildiğin, benim ise bilmediğim, bana faydası olan, zararı dokunmayan şeyleri öğretmeni istiyorum. Gecenin hangi vaktinde nafile namazı kılmak daha faziletlidir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gece yarısında kılınan nafile namazdır. Zira böylesi bir zamanda Allah dünya semasına iner ve: «Kullarıma benden başkasını sormayacağım!» buyurur. Sonra şafak sökene kadar: «Var mı bana dua eden, duasına icabet edeyim? Var mı benden bağışlanma dileyen, onu bağışlayayım? Var mı sıkıntısı için bana dua eden, sıkıntısını giderim?» buyurur. Ardından Rahmân (olan Allah) geri çıkar."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٠٨٨- حَدَّثَنَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ فَذَكَرَ نَحْوَهُ، وَاخْتُلِفَ عَلَى سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ، فَرُوِيَ عَنْهُ مِنْ رِوَايَةِ عَوْنٍ عَلَى مَا ذَكَرْنَا مِنِ اخْتِلافِهِ، وَرَوَى عَنْهُ يَعْنِي سَعِيدًا، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَرَوَى عَنْهُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَرَوَى عَنْهُ عَطَاءٌ مَوْلَى أُمِّ حَبِيبَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَسْلَمُ الرِّوَايَاتِ وَأَصَحُّهَا: عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٤/٢٦٥]

1088- İbn Mes'ûd der ki: "Süleym oğullarından bir adam geldi..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.

١٠٨٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، وَعَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، وَجَوْفُ اللَّيْلِ الآخِرُ أَجْوَبُهُ دَعْوَةً " [١٥٤/٥]

1089- Amr b. Abese'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazı ikişer rekat olarak kılınır. Gecenin son yarısı da dualara icabet bakımından en uygun vakittir"* buyurmuştur.[1]

١٠٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَزِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ الْبَكْرَاوِيُّ، حَدَّثَنَا مَرْزُوقٌ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَحَبُّ الصَّلاةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى صَلاةُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، كَانَ يُصَلِّي شَطْرَ اللَّيْلِ، وَيَنَامُ شَطْرَهُ الْبَاقِي، وَيُصَلِّي ثُلُثَيْهِ، وَيَنَامُ ثُلُثَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَرْزُوقٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ [٢٧٩/٣]

1090- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu: *"Allah'ın en çok sevdiği namaz şekli Hz. Dâvud'un namaz şeklidir. Dâvud gecenin yarısını namazla, diğer yarısını uykuyla geçirirdi. Bazen üçte ikisini namazla, üçte birini de namazla geçirirdi."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

İbadette Ölçülü Olmak

١٠٩١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَطَاءٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّازُ، حَدَّثَنَا السَّرِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ زُرَيْقٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ سَلْمَانَ رضى اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ دَخَلَ عَلَيْهِ فَرَأَى امْرَأَتَهُ رَثَّةَ الْهَيْئَةِ، فَقَالَ: مَا لَكِ؟ قَالَتْ: إِنَّ أَخَاكَ لا يُرِيدُ النِّسَاءَ، إِنَّمَا يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ، فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ، فَقَالَ: إِنَّ لأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، فَصَلِّ وَنَمْ، وَصُمْ وَأَفْطِرْ، فَبَلَغَ ذَلِكَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/473 (19366).

[2] Buhârî (1131) ve Müslim (189/1159).

النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " لَقَدْ أُوتِيَ سَلْمَانُ مِنَ الْعِلْمِ " رَوَاهُ الأَعْمَشُ، عَنِ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ [١٨٧/١]

1091- Ebû Sâlih bildiriyor: Selmân, Ebu'd-Derdâ'nın yanına girince karısı Ümmü'd-Derdâ'yı üstü başı perişan bir halde gördü. Ona: "Neyin var?" diye sorunca, Ümmü'd-Derdâ: "Kardeşin kadınları istemiyor! Gündüzlerini oruçla, gecelerini de ibadetle geçiriyor" karşılığını verdi. Bunun üzerine Selmân, Ebu'd-Derdâ'ya döndü ve: "Karının da senin üzerinde hakları vardır. Bundan dolayı hem namaz kıl, hem uyu. Bazen oruç tut, bazen tutma" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu olaydan haberdar olunca da: *"Selmân'a ilim ihsan edilmiştir"* buyurdu.[1]

١٠٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: جَاءَ سَلْمَانُ يَزُورُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِلَةً، فَقَالَ: مَا شَأْنُكِ؟ قَالَتْ: إِنَّ أَخَاكَ لَيْسَتْ لَهُ حَاجَةٌ فِي شَيْءٍ مِنَ الدُّنْيَا، يَقُومُ اللَّيْلَ وَيَصُومُ النَّهَارَ، فَلَمَّا جَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ رَحَّبَ بِهِ سَلْمَانُ، فَقَرَّبَ إِلَيْهِ طَعَامًا، فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ: اطْعَمْ، قَالَ: إِنِّي صَائِمٌ، فَقَالَ سَلْمَانُ: أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ إِلا طَعِمْتَ، قَالَ: مَا أَنَا بِآكِلٍ حَتَّى تَأْكُلَ، قَالَ: فَأَكَلَ مَعَهُ وَبَاتَ عِنْدَهُ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ اللَّيْلِ قَامَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَحَبَسَهُ سَلْمَانُ ثُمَّ قَالَ: يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ إِنَّ لِرَبِّكَ ﷻ عَلَيْكَ حَقًّا، وَلأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَلِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، أَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، صُمْ وَأَفْطِرْ، وَقُمْ وَنَمْ، وَأْتِ أَهْلَكَ، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ وَجْهِ الصُّبْحِ، قَالَ: قُمِ الآنَ، فَقَامَا وَتَوَضَّيَا وَصَلَّيَا، ثُمَّ خَرَجَا إِلَى الصَّلاةِ، فَلَمَّا صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ قَامَ إِلَيْهِ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَأَخْبَرَهُ بِمَا قَالَ سَلْمَانُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ، إِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، مِثْلَ مَا قَالَ سَلْمَانُ [١٨٨/١]

1092- Avn b. Ebî Cuhayfe, babasından bildiriyor: Selmân, Ebu'd-Derdâ'yı ziyarete gittiğinde Ümmü'd-Derdâ'nın üst başının kötü bir durumda olduğunu gördü. Ona: "Neyin var?" diye sorunca: "Kardeşinin dünyadan hiçbir arzusu kalmamış. Gündüzlerini oruçla, gecelerini de ibadetle geçiriyor" karşılığını verdi. Ebu'd-Derdâ gelince Selmân'ı hoş bir şekilde karşıladı ve ona yemek getirdi. Selmân: "Sen de ye!" deyince, Ebu'd-Derdâ:

---

[1] Buhârî (1968) ve Tirmizî 4/608 (2413).

"Ben oruçluyum" karşılığını verdi. Selmân: "Ant verdim sen yemedikçe ben de yemeyeceğim" deyince, Ebu'd-Derdâ onunla birlikte yedi.

Selmân o gece orada kaldı. Gece olunca Ebu'd-Derdâ ibadete kalkmak istedi, ancak Selmân ona engel oldu ve: "Ey Ebu'd-Derdâ! Rabbinin senin üzerinde bazı hakları olduğu gibi, karının da senin üzerinde bazı hakları vardır. Bedeninin de senin üzerine bazı hakları vardır. Bundan dolayı her birine hakkını ver. Bazen oruç tut, bazen tutma. Bazen namaz kıl, bazen de uyu ve karınla birlikte ol" dedi.

Sabah vaktine yakın bir zamanda Selmân ona: "Şimdi kalk" dedi. Bunun üzerine ikisi de kalkıp abdest aldılar ve nafile namaz kıldılar. Sonra sabah namazına çıktılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı kıldırdıktan sonra Ebu'd-Derdâ yanına gitti ve Selmân'ın dediklerini aktardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebu'd-Derdâ! Bedeninin de senin üzerinde bazı hakları vardır..."* buyurup Selmân'ın dediklerini tekrar etti.[1]

١٠٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: أُخْبِرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنِّي أَقُولُ: لأَصُومَنَّ النَّهَارَ، وَلأَقُومَنَّ اللَّيْلَ مَا عِشْتُ، فَقَالَ لِي: " أَنْتَ الَّذِي تَقُولُ: لأَصُومَنَّ النَّهَارَ، وَلأَقُومَنَّ اللَّيْلَ مَا عِشْتُ؟ "، فَقُلْتُ لَهُ: قَدْ قُلْتُهُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي، قَالَ: " فَإِنَّكَ لا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ "، رَوَاهُ مَعْمَرٌ وَابْنُ مُسَافِرٍ، وَعِيسَى بْنُ الْمُطَّلِبِ، وَبَكْرُ بْنُ وَائِلٍ فِي عَامَّةِ أَصْحَابِ الزُّهْرِيِّ عَنْهُ مَقْرُونًا [١/٢٨٣]

1093- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) "Yaşadığım sürece gündüzlerimi oruçla, gecelerimi de ibadetle geçireceğim" sözümden haberdar olunca bana: *"Yaşadığı müddetçe gündüzlerini oruçla, gecelerini de ibadetle geçireceğini söylediğin doğru mu?"* diye sordu. "Anam babam sana feda olsun! Evet, bunu söyledim" dediğimde: *"Buna gücün yetmez"* buyurdu.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (181/1159) ve Ahmed, *Müsned* 2/253 (6769).

١٠٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعَطَّارُ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَلْقَمَةَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْتِي، فَقَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو، أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَكَلَّفْتَ قِيَامَ اللَّيْلِ وَصَوْمَ النَّهَارِ؟ " قُلْتُ: إِنِّي لأَفْعَلُ، فَقَالَ: " إِنَّ مِنْ حَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ مِنْ كُلِّ جُمُعَةٍ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ "، فَغَلَّظْتُ فَغُلِّظَ عَلَيَّ، فَقُلْتُ: إِنِّي لأَجِدُ قُوَّةً عَلَى ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: " إِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِضَيْفِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا " [٢٨٣/١]

1094- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi ve: *"Ey Abdullah b. Amr! Gecelerini ibadetle, gündüzlerini de oruçla geçireceğini söylediğin bana ulaştı, doğru mu?"* diye sordu. "Evet, doğru" dediğimde: *"Haftada üç gün oruç tutman yeterli olur"* buyurdu. Bu konuda ısrar ettiğimde Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) ısrar etti. "Ey Allah'ın Resûlü! Ama buna gücüm yeter" dediğimde: *"Gözlerinin senin üzerinde hakları vardır. Misafirinin senin üzerinde hakları vardır. Ailenin (eşinin) de senin üzerinde hakları vardır"* buyurdu.[1]

١٠٩٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَحْلاءَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: حَدِّثْنِي مَدْخَلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا قَالَ لَكَ، قَالَ: دَخَلَ عَلَيَّ، فَقَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو، أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَكَلَّفْتَ قِيَامَ اللَّيْلِ وَصِيَامَ النَّهَارِ؟ " قَالَ: قُلْتُ: إِنِّي أَفْعَلُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " إِنَّ مِنْ حَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِذَا أَنْتَ صُمْتَ الدَّهْرَ كُلَّهُ "، فَغَلَّظْتُ فَغُلِّظَ عَلَيَّ، فَقُلْتُ: إِنِّي أَجِدُنِي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: " إِنَّ أَعْدَلَ الصِّيَامِ عِنْدَ اللَّهِ ﷻ صِيَامُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ "، قَالَ: فَأَدْرَكَنِي الْكِبَرُ وَالضَّعْفُ حَتَّى وَدِدْتُ أَنِّي غَرِمْتُ مَالِي وَأَهْلِي وَأَنِّي قَبِلْتُ رُخْصَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ [٢٨٣/١]

---

[1] Buhârî (1975) ve Müslim (186/1159).

1095- Ebû Seleme der ki: Abdullah b. Amr b. el-Âs'a: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girmesini ve sana söylediği şeyleri bana anlat" dediğimde şöyle anlattı: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi ve: *"Ey Abdullah b. Amr! Gecelerini ibadetle, gündüzlerini de oruçla geçireceğini söylediğin bana ulaştı, doğru mu?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Evet, böyle yapacağım" dediğimde: *"Her aydan üç gün oruç tutman yeterli olur. Bu şekilde tüm yılı oruçlu geçirmiş sayılırsın"* buyurdu. Bu konuda ısrar ettiğimde Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) ısrar etti. "Ey Allah'ın Resûlü! Ama buna gücüm yeter" dediğimde: *"O zaman Allah katında en mutedil olan Dâvud peygamberin orucu gibi (günaşırı) oruç tut"* buyurdu. Ancak yaşlanıp zayıf düştüğümde "Ailem ile malımı kaybetme pahasına da olsa keşke zamanında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) her aydan üç gün oruç tutma şeklinde olan ruhsatını kullanmış olsaydım" diyecek hale geldim."[1]

١٠٩٦- حَدَّثَنَاهُ عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى أَبِي مُصْعَبٍ الزُّهْرِيِّ، وَكَتَبْتُ مِنْ كِتَابِهِ، قُلْتُ: حَدَّثَكُمْ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ لا تُفْطِرُ، وَتُصَلِّي اللَّيْلَ لا تَنَامُ؟ قَالَ: فَحَسْبُكَ أَنْ تَصُومَ مِنْ كُلِّ جُمُعَةٍ يَوْمَيْنِ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَجِدُنِي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَهَلْ لَكَ فِي صِيَامِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَإِنَّهُ أَعْدَلُ الصِّيَامِ، تَصُومُ يَوْمًا وَتُفْطِرُ يَوْمًا؟ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَجِدُ بِي قُوَّةً هِيَ أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: إِنَّكَ لَعَلَّكَ أَنْ تَبْلُغَ بِذَلِكَ سِنًّا وَتَضْعُفُ "، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ وَيَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ غَيْرُ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ جَمَاعَةٌ [٢٨٤/١]

1096- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Abdullah b. Amr! Bütün gündüzlerini oruçla, gecelerini de namazla geçireceğini söylediğin bana ulaştı, doğru mu?"* diye sordu ve: *"Her haftadan iki gün oruç tutman yeterli olur"* buyurdu. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Daha fazlasına gücüm yeter" dediğimde: *"O zaman en mutedil oruç olan Dâvud peygamberin orucu gibi günaşırı oruç tutmaya ne dersin?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Kendimde bundan daha fazlasını yapma gücü buluyorum"

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

dediğimde: *"Ama öyle bir yaşa gelirsin ki bunu yapmaya gücün yetmez olur"* buyurdu.[1]

١٠٩٧- حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو، تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ؟ قَالَ: فَقُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: " إِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمَتِ الْعَيْنَانِ، وَنَقَمَتِ النَّفْسُ، إِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، فَقُمْ وَنَمْ، وَصُمْ وَأَفْطِرْ، صُمْ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، فَذَلِكَ صَوْمُ الدَّهْرِ "، قَالَ: قُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: " لا صَامَ مَنْ صَامَ الأَبَدَ، فَإِنْ كَانَ وَلا بُدَّ فَصُمْ صَوْمَ رَسُولِ اللَّهِ دَاوُدَ، كَانَ يَصُومُ يَوْمًا، وَيُفْطِرُ يَوْمًا، وَلا يَفِرُّ إِذَا لاقَى "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ، وَحَدِيثُ الْحَجَّاجِ، عَنْ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهَذِهِ اللَّفْظَةِ أَبُو مُعَاوِيَةَ [٣/٣٢٠]

1097- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Abdullah b. Amr! Gündüzlerini oruçla, gecelerini de ibadetle mi geçiriyorsun?"* diye sorunca: "Evet!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu yapman halinde gözlerin de, bedenin de zayıf düşecektir. Gözlerinin senin üzerinde bazı hakları vardır. Bedeninin de senin üzerinde bazı hakları vardır. Ailenin de senin üzerinde bazı hakları vardır. Hem ibadetini yap hem uyu. Bazen oruç tut bazen tutma. Her aydan üç gün oruç tut, bu şekilde tüm yılını oruçlu geçirmiş sayılırsın"* buyurdu. "Ama daha fazlasına gücüm yeter" dediğimde: *"Tüm günlerini oruçlu geçiren hiç oruç tutmamış gibidir. İlla da oruç tutacaksan Dâvud peygamberin orucu gibi oruç tut. Zira o, günaşırı oruç tutardı. Düşmanla karşılaştığı zaman da asla dönüp kaçmazdı"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٠٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، ثنا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ الْحَوْلاءَ مَرَّتْ بِهَا وَعِنْدَهَا رَسُولُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ: هَذِهِ الْحَوْلاءُ، وَزَعَمُوا أَنَّهَا لا تَنَامُ اللَّيْلَ، فَقَالَ: " لا تَنَامُ اللَّيْلَ ! خُذُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ، فَوَاللَّهِ لا يَسْأَمُ اللَّهُ حَتَّى تَسْأَمُوا " [٢/٦٥]

1098- Urve bildiriyor: Hz. Âişe'nin yanında Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) varken Havlâ uğradı. Hz. Âişe: "Bu, Havlâ'dır ve geceleri hiç uyumadığı söylenir" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece uyumuyor mu? Amellerden gücünüzün yeteceği kadarını yapın. Vallahi siz (ibadetten) usanmadıkça Allah da (sevabını vermekten) usanmaz"* buyurdu.[1]

١٠٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَتْ عِنْدِي امْرَأَةٌ، فَلَمَّا قَامَتْ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ هَذِهِ يَا عَائِشَةُ؟ " فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا تَعْرِفُهَا ! هَذِهِ فُلانَةُ، لا تَنَامُ اللَّيْلَ وَهِيَ أَعْبَدُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَهْ، مَهْ "، ثُمَّ قَالَ: " عَلَيْكُمْ مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا "، وَكَانَ أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَيْهِ أَدْوَمَهُ وَإِنْ قَلَّ [٢/٦٥]

1099- Hz. Âişe der ki: Yanımda bir kadın vardı. Kalkıp gidince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu kim?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bunu tanımıyor musun? Filan kadındır! Geceleri hiç uyumaz, Medine'nin en abid kadınlarındandır" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yavaş olun! Yavaş olun!"* buyurdu ve: *"Amellerden gücünüzün yeteceği kadarını yapın. Vallahi siz (ibadetten) usanmadıkça Allah da (sevabını vermekten) usanmaz"* diye ekledi.[2]

١١٠٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَتَكَلَّفُ أَحَدُكُمْ مِنَ الْعَمَلِ مَا لا يطِيقُ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا، وَقَارِبُوا، وَسَدِّدُوا " [٩/٢٠]

---

[1] Müslim (220/785) ve Ahmed, *Müsned* 6/275 (26149).

[2] Buhârî (43), Müslim (221/785) ve Ahmed, *Müsned* (6/199).

1100- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İçinizden hiç kimse gücünün yetmeyeceği amellere kalkışmasın! Zira siz (ibadetten) usanmadıkça Allah da (sevabını vermekten) usanmaz. Amellerinizde aşırılıktan uzak durup mutedil olun."*[1]

١١٠١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبِ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: " كَانَ أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مَا دَامَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ، وَإِنْ كَانَ يَسِيرًا " [٣٢/٩]

1101- Ümmü Seleme der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) en sevdiği ameller, kişinin az da olsa devamlı olarak yaptığı amellerdi."[2]

Namazda Uykunun Gelmesi

١١٠٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، وَ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: قَرَأْنَا عَلَى عَبْدِ الرَّزَّاقِ ثنا الثَّوْرِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يُصَلِّي فَلْيَنَمْ عَلَى فِرَاشِهِ، فَإِنَّهُ لا يَدْرِي أَيَدْعُو عَلَى نَفْسِهِ، أَوْ يَدْعُو لَهَا؟ ! " [١٣٨/٧]

1102- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birinizin (nafile) namazda iken uykusu geldiği zaman yatağına girip uyusun. Zira uykulu haliyle aleyhine mi, lehine mi dua ettiğini bilemez."*[3]

١١٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَنَمْ عَلَى فِرَاشِهِ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَعَلَّهُ يَذْهَبُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ " [٣٠/١٠]

1103- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birinizin (nafile) namazda iken uykusu geldiği zaman yatağına*

---

[1] Buhârî (1970) ve Müslim (215/782).

[2] Nesâî (3/181) ve İbn Mâce 2/1416 (4237).

[3] Buhârî (212) ve Müslim (222/786).

girip uyusun. Zira uykulu haliyle bağışlanma dileyecekken kendine sövmeye başlar."[1]

١١٠٣/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَعَنْ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَذُكِرَ عِنْدَهُ رَجُلٌ نَامَ فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ حَتَّى أَصْبَحَ، فَقَالَ: " ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ أَوْ قَالَ فِي أُذُنَيْهِ " [٩/٣٢٠]

1103/a- Abdullah (b. Mes'ûd) bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında uykuya dalan ve sabaha kadar uyanamayan bir kişi anılınca: *"Bu adamın kulağına Şeytan işemiş"* buyurdu.

Gece Namazı Duaları

١١٠٤- فَمِنْ غَرِيبِ حَدِيثِهِ مَا رَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ.ح، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ.ح، وَحَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالُوا: ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الأَحْوَلُ خَالُ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ طَاوُسًا، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ، قَالَ: " اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ، أَوْ قَالَ: لا إِلَهَ غَيْرُكَ "، شَكَّ سُفْيَانُ، قَالَ سُفْيَانُ: وَزَادَ فِيهِ عَبْدُ الْكَرِيمِ: وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِكَ، وَلَمْ يَقُلْهَا سُلَيْمَانُ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، وَابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ، وَرَوَاهُ عَنْ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

طَاوُسٍ: أَبُو الزُّبَيْرِ، وَقَيْسُ بْنُ سَعْدٍ، وَعَبْدُ الْكَرِيمِ، فَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ: عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَرَوَاهُ عَنْ قَيْسٍ عِمْرَانُ بْنُ: مُسْلِمٍ الْقَصِيرُ [٤/١٧]

1104- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazına durduğu zaman (tekbirden sonra) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Hamd ancak sanadır. Göklerin, yerin ve içindekilerin nuru sensin. Hamd ancak sanadır. Sen gökleri, yeri ve içindekileri ayakta tutansın. Hamd ancak sanadır. Sen Haksın, sözün haktır, vadin haktır, sana kavuşmak haktır, cennet haktır, cehennem haktır, kıyamet haktır, Muhammed haktır ve peygamberler haktır. Allahım! Ancak sana teslim oldum ve sadece sana iman ettim. Sana tevekkül edip sana yöneldim. Sana dayanarak (düşmanlarla) mücadele ediyor ve senin rızan doğrultusunda hükmediyorum. İşlediğim ve işleyeceğim, gizli açık bütün günahlarımı affet. Öne alan da, geriye bırakan da ancak sensin. Senden başka ilah yoktur."*

Abdulkerim ise *"Sana dayanmayan hiçbir güç ve kuvvet yoktur"* lafzını ekleyerek rivayet etmiştir.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١١٠٥- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ، ثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ، ثَنَا عِمْرَانُ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ كَبَّرَ، ثُمَّ قَالَ: " اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، أَنْتَ رَبُّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ، رَبِّ اغْفِرْ لِي مَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، أَنْتَ إِلَهِي لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ " [٦/١٨١]

1105- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazına durduğu zaman tekbir getirir ve şöyle dua ederdi: *"Allahım! Hamd ancak sanadır. Sen gökleri ve yeri ayakta tutansın. Hamd ancak sanadır. Göklerin ve yerin nuru sensin. Hamd ancak sanadır. Göklerin, yerin ve içindekilerin Rabbi sensin. Sen Haksın, sözün haktır, vadin haktır, sana kavuşmak haktır, cennet*

---

[1] Buhârî (1120) ve Müslim (199/769).

haktır, cehennem haktır ve kıyamet haktır. Allahım! Ancak sana teslim oldum ve sadece sana iman ettim. Sana tevekkül edip sana yöneldim. Sana dayanarak (düşmanlarla) mücadele ediyor ve senin rızan doğrultusunda hükmediyorum. Rabbimiz sensin ve dönüş sana olacaktır. Rabbim! Gizli açık, işlediğim ve işleyeceğim bütün günahlarımı affet. Benim ilahım sensin ve senden başka ilah yoktur."[1]

Gece Namazı Kıraati

١١٠٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الأَسْقَدَنِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، عَنْ عِيَاضٍ، عَنْ لَيْثٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا خَيَّبَ اللَّهُ عَبْدًا قَامَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَافْتَتَحَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَآلَ عِمْرَانَ وَنِعْمَ كَنْزُ الْمُؤْمِنِ الْبَقَرَةُ وَآلُ عِمْرَانَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، وَلَيْثٍ، تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرُ بْنُ يَحْيَى فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [١٢٩/٨]

1106- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Allah, gece yarısı namaza kalkıp Bakara ve Âl-i İmrân sûreleriyle okumaya başlayan kişinin amelini boşa çıkaracak değildir. Bakara ve Âl-i İmrân sûreleri mümin için en güzel hazinedir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٠٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ، يُحَدِّثُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ حَكِيمِ بْنِ صَفْوَانَ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: " جَمَعْتُ الْقُرْآنَ فَقَرَأْتُهُ فِي لَيْلَةٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنِّي أَخْشَى أَنْ يَطُولَ عَلَيْكَ الزَّمَانُ، وَأَنْ تَمَلَّ قِرَاءَتَهُ، ثُمَّ قَالَ: اقْرَأْهُ فِي شَهْرٍ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دَعْنِي أَسْتَمْتِعْ مِنْ قُوَّتِي وَمِنْ شَبَابِي، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي عِشْرِينَ، قُلْتُ: أَيْ رَسُولَ اللَّهِ، دَعْنِي أَسْتَمْتِعْ مِنْ قُوَّتِي وَمِنْ شَبَابِي، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي سَبْعٍ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دَعْنِي أَسْتَمْتِعْ مِنْ قُوَّتِي وَمِنْ شَبَابِي، فَأَبَى " [٢٨٥/١]

1107- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Kur'ân âyetlerini bir araya getirip

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/314 (1772).

hepsini bir gecede okudum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zaman gelip de Kur'ân okumadan bıkmandan endişe ediyorum"* buyurdu. Sonra: *"Onu ayda bir oku"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bu yöndeki gücümden ve gençliğimden faydalanmama izin ver" dediğimde: *"Yirmi günde bir oku"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bu yöndeki gücümden ve gençliğimden faydalanmama izin ver" dediğimde: *"Yedi günde bir oku"* buyurdu. Bir daha: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu yöndeki gücümden ve gençliğimden faydalanmama izin ver" dedim, ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha fazlasına izin vermedi.[1]

١١٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا الأَفْرِيقِيُّ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ، قَالَ: لَمَّا كَبَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ وَاشْتَدَّ عَلَيْهِ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، قَالَ: " إِنِّي لَمَّا جَمَعْتُ الْقُرْآنَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ: إِنِّي قَدْ جَمَعْتُ الْقُرْآنَ فَافْرِضْهُ عَلَيَّ، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي الشَّهْرِ، قَالَ: قُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي الشَّهْرِ مَرَّتَيْنِ، قُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي الشَّهْرِ ثَلاثًا، قَالَ: فَقُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي كُلِّ سِتٍّ، قُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: اقْرَأْهُ فِي كُلِّ ثَلاثٍ، قُلْتُ: إِنِّي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَغَضِبَ، وَقَالَ: قُمْ فَاقْرَأْ " [٢٨٥/١]

1108- Abdurrahman b. Râfi' der ki: Abdullah b. Amr b. el-Âs, yaşlanıp Kur'ân okumada zorlandığı zaman şunu anlattı: Zamanında Kur'ân âyetlerini bir araya getirdim ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. Ona: "Kur'ân âyetlerini bir araya getirdim. Ne aralıklarla okumam gerektiğini söyle" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ayda bir defa oku"* buyurunca: "Daha fazlasına gücüm yeter" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ayda iki defa oku"* buyurunca: "Daha fazlasına gücüm yeter" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ayda üç defa oku"* buyurunca: "Daha fazlasına gücüm yeter" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Altı günde bir defa oku"* buyurunca: "Daha fazlasına gücüm yeter" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç günde bir defa oku"* buyurunca yine: "Daha fazlasına gücüm yeter" dedim. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kızdı ve: *"Kalk ve dediğim gibi oku!"* buyurdu."[2]

---

[1] Buhârî (5054) ve Müslim (184/1159).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

١١٠٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا الْحَرِيشُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ "، فَقُلْتُ: إِنَّ لِي قُوَّةً، قَالَ: " فَاقْرَأْهُ فِي ثَلاثٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، وَخَيْثَمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرُو، عَنْ أَبِي دَاوُدَ

1109- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Kur'ân'ı ayda bir defa hatmet"* buyurdu. "Daha fazlasına gücüm yeter" dediğimde: *"Üç günde bir hatmet"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١١١٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ كَيْفَ أَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟، قَالَ: " فِي سَبْعِ لَيَالٍ "، قَالَ: فَمَا زِلْتُ أُنَاقِصُهُ، حَتَّى قَالَ: " اقْرَأْ فِي يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، لا تَزِيدُ عَلَى ذَلِكَ شَيْئًا " [٢٨٦/٦]

1110- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Kur'ân'ı kaç günde bir hatmedeyim?" diye sorduğumda, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yedi günde bir hatmet"* buyurdu. Zamanı daha aşağıya çekip ısrarlarda bulunmam üzerine de sonunda bana: *"Gecesi ve gündüzüyle günde bir defa hatmet ve daha fazlasına kalkışma"* buyurdu.[2]

١١١٠/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ذَكْوَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ " أَنَّهُ كَانَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ فِي الْجُمُعَةِ، وَيَقْرَأُهُ فِي رَمَضَانَ فِي ثَلاثٍ " [١٦٦/٧]

1110/a- Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd bildiriyor: "Babam İbn Mes'ûd, Kur'ân'ı cumadan cumaya hatmeder, Ramazan ayında ise üç günde bir hatmederdi."

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

١١١٠/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكِنْدِيُّ الصَّيْرَفِيُّ، ثنا مُؤَمَّلٌ، ثنا إِسْمَاعِيلُ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ذَكْوَانَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مِنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَيَقْرَأُهُ فِي رَمَضَانَ فِي ثَلاثٍ "، مُحَمَّدُ بْنُ ذَكْوَانَ جَزَرِيٌّ سَكَنَ الْكُوفَةَ [١٦٦/٧]

1110/b- Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd der ki: "İbn Mes'ûd, Kur'ân'ı cumadan cumaya hatmeder, Ramazan ayında ise üç günde bir hatmederdi."

Muhammed b. Zekvân, Cezirelidir ve Kûfe'de ikamet etmiştir.

١١١٠/ج- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النُّعْمَانِ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ بَذِيمَةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلاثٍ، فَهُوَ رَاجِزٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٢٥٧/٧]

1110/c- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Kur'ân'ı üç günden daha az bir sürede hatmeden kişi onu şiir (kaside) gibi okumuş demektir."

١١١١- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ غَالِبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، قَالَ: ثنا زَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ لَيْلَتَهُ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ "، فَأَشْفَقْنَا أَنْ يَأْمُرَنَا بِأَمْرٍ نَعْجِزُ عَنْهُ، قَالَ: فَسَكَتْنَا، فَقَالَهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ فَإِنَّهُ مَنْ قَرَأَ: اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ، فَقَدْ قَرَأَ لَيْلَتَهُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ ".رَوَاهُ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ فِي آخَرِينَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالٍ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [١١٧/٢]

1111- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz her gece Kur'ân'ın üçte birini okuyamaz mı?"* buyurunca biz gücümüzün yetmeyeceği bir şeyi bize emretmesinden çekindik ve susup bir cevap vermedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Biriniz her gece Kur'ân'ın üçte birini okuyamaz mı?"* sözünü üç defa tekrar ettikten sonra: *"Kişi İhlâs Suresi'ni*

okuduğu zaman bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumuş demektir" buyurdu.[1]

١١١٢- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدٌ، عَنْ مُعَاذٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ كُلَّ لَيْلَةٍ، قَالُوا: وَمَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ؟ قَالَ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الرَّبِيعِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، عَنْ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ هِلالُ بْنُ يَسَافٍ، عَنِ الرَّبِيعِ، فَخَالَفَ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيَّ [١١٧/٢]

1112- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz her gece Kur'ân'ın üçte birini okuyamaz mı?"* buyurunca: "Kimin buna gücü yeter ki?" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Suresi'ni okuyan bunu yapmış olur"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Değişik Sûrelerden Okumak

١١١٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرِ بْنِ زُرَارَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ عَمَّارٌ يَأْخُذُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ، وَمِنْ هَذِهِ السُّورَةِ، فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِعَمَّارٍ: " لِمَ تَأْخُذُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ وَمِنْ هَذِهِ السُّورَةِ؟ "، قَالَ: تَسْمَعُنِي أَخْلِطُ بِهِ مَا لَيْسَ مِنْهُ؟ قَالَ: " لا "، قَالَ: " فَكُلُّهُ طَيِّبٌ " [١٤٠/١]

1113- Hz. Ali der ki: Ammâr namazda Kur'ân'ın değişik sûrelerinden okurdu. Bu konu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) zikredilince Ammâr'a: *"Neden kıraatini farklı surelerden yapıyorsun?"* diye sordu. Ammâr: "Kur'ân'a ondan olmayan bir şey kattığımı işittin mi?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır!"* karşılığını verdi ve: *"Kur'ân'dan ne okursan güzeldir"* buyurdu.[3]

---

[1] Tirmizî 5/167 (2896) ve Ahmed, *Müsned* 5/488 (2360).

[2] Dârimî 2/552 (3433) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/140 (10245).

[3] Ahmed, *Müsned* 1/136 (868).

Kıraat Nasıl Yapılır?

١١١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الصُّوفِيُّ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ وَاصِلٍ، عَنِ ابْنِ الْعَلاءِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ، قَالَتْ: " كُنْتُ أَسْمَعُ قِرَاءَةَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا عَلَى عَرِيشِي "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو كُرَيْبٍ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ بِإِدْخَالِ وَاصِلٍ بَيْنَهُمَا، وَرَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، فِي آخَرِينَ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، ولَمْ يَذْكُرْ وَاصِلا [٧/٢٦٨]

1114- Ümmü Hâni der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) namazdaki kıraatini evimdeki çardaktan işitirdim."[1]

Hüzünlü Sesle Kur'ân Okuma

١١١٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، ثنا أَبِي، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ أَحْسَنَ النَّاسِ قِرَاءَةً مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ يَتَحَزَّنُ بِهِ " [٤/١٩]

1115- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar içinde Kur'ân'ı en güzel okuyanlar hüzünlü bir sesle okuyanlardır"* buyurmuştur.[2]

١١١٦- مَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَيْفٍ، ثَنَا عُوَيْنُ بْنُ عَمْرٍو أَخُو رِيَاحٍ الْقَيْسِيِّ، ثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اقْرَءُوا الْقُرْآنَ بِحُزْنٍ فَإِنَّهُ نَزَلَ بِالْحُزْنِ " [٦/١٩٦]

1116- İbn Bureyde'nin, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ın hüzünlü bir inişi vardı, onun için onu hüzünle okuyun"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Nesâî (2/139), İbn Mâce 1/429 (1349) ve Ahmed, *Müsned* 6/376 (26966).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/7 (10852).

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/193 (2902).

Kur'ân Okumada Haşyet

١١١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْوَشَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الْوَكِيعِيُّ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ: أَيُّ النَّاسِ أَحْسَنُ قِرَاءَةً؟ قَالَ: " إِذَا قَرَأَ رَأَيْتَ أَنَّهُ يَخْشَى اللَّهَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، انْفَرَدَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ، عَنْ قَبِيصَةَ [٣/٣١٧]

1117- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Kur'ân'ı en güzel okuyanların kimler olduğu sorulunca: *"Okuduğu zaman Allah'tan korktuğunu da gördüğün kişilerdir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١١١٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْمُعَلِّمِ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ أَحْسَنُ النَّاسِ قِرَاءَةً؟ قَالَ: " مَنْ إِذَا سَمِعْتَهُ يَقْرَأُ رَأَيْتَ أَنَّهُ يَخْشَى اللَّهَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ مَرْفُوعًا مَوْصُولا إِلا إِسْمَاعِيلُ، وَرَوَاهُ ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ طَاوُسٍ، نَحْوَهُ

1118- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Kur'ân'ı en güzel okuyan kişiler kimlerdir?" diye sorulunca: *"Okuduğunu işittiğin zaman Allah'tan korktuğunu da gördüğün kişilerdir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Fitne Zamanlarında İbadet

١١١٩- حدثنا أبو بكر بن مالكثنا عبد الله بن أحمد بن حنبل حدثني أبي ثنا يَزِيدُ بن هارون، حَدَّثَنَا مُسْتَلِمُ بْنُ سَعِيدٍ الثَّقَفِيُّ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ العِبَادَةُ فِي الْفِتْنَةِ كَالْهِجْرَةِ إِلَيَّ.

1119- Ma'kil b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fitne zamanlarında ibadet etmek (sevap bakımından) yanıma hicret etmek*

gibidir" buyurmuştur.[1]

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Namazı

١١٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْقُرَشِيُّ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ، قَالُوا: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ ذَكْوَانَ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُصَلِّي حَتَّى تَوَرَّمَ قَدَمَاهُ "، فَقِيلَ لَهُ: أَتَفْعَلُ ذَلِكَ، وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ؟ ! قَالَ: " أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؟ ! "، مَشْهُورٌ بِأَبِي حُذَيْفَةَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ الْفِرْيَابِيُّ عَنْهُ، وَهُوَ عَزِيزٌ،

1120- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayakları şişene kadar namaz kılardı. Bir defasında: "Allah günahlarını bağışlamışken bu şekilde mi ibadet ediyorsun?" denilince: *"Şükreden bir kul olmayayım mı?"* karşılığını verdi.[2]

١١٢١-ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ زَنْجُوَيْهِ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، مِثْلَهُ سَوَاءً [٧/٨٦]

1121- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.

١١٢٢- حَدَّثَنَا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ، ثنا أَبُو خَالِدٍ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْقُرَشِيُّ، ثنا أَبُو زَيْدٍ سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَفْعَلُ هَذَا، وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ ! قَالَ: " أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؟ ! " هَذِهِ الأَحَادِيثُ كُلُّهَا مِنْ مَشَاهِيرِ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَأَصْحَابِهِ [٧/٢٠٥]

1122- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ayakları şişene kadar namaz kılardı. Bir defasında: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamışken bu şekilde mi ibadet

---

[1] Müslim (130/2948), Tirmizî 4/489 (2201), İbn Mâce 2/1319 (3985) ve Ahmed, *Müsned* 5/35 (20335).

[2] Nesâî (3/178, 179) ve İbn Mâce 1/456 (1420).

ediyorsun?" denilince: *"Şükreden bir kul olmayayım mı?"* karşılığını verdi.[1]

١١٢٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بنِ مَعْبَدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ بِشْرٍ الْكُوفِيُّ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي فِي اللَّيْلِ أَرْبَعَ رَكْعَاتٍ، ثُمَّ يَتَرَوَّحُ فَأَطَالَ حَتَّى رَحِمْتُهُ، فَقُلْتُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَيْسَ قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ: " أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُغِيرَةُ بْنُ زِيَادٍ وَهُوَ الْمَوْصِلِيُّ [٢٨٩/٨]

1123- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazına kalkınca dört rekat kılar, sonra dinlenirdi. Bir defasında namazı çok uzatınca ona acıdım ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun! Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamadı mı?" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şükreden bir kul olmayayım mı?"* karşılığını verdi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَجَلِيُّ، وَمَا سَمِعْتُهُ إِلا مِنْهُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَاهَانَ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَسَّانَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لا يَكُونُ ذَاكِرُونَ إِلا كَانَ مَعَهُمْ، وَلا مُصَلُّونَ إِلا كَانَ أَكْثَرَهُمْ صَلاةً "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَبْدُ الصَّمَدِ [١١٢/٧]

1124- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Nerede Allah'ı zikreden varsa Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) içlerinde olurdu. Nerede namaz kılanlar varsa da içlerinde en çok namazı kendisi kılardı."

١١٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو طَالِبِ بْنُ سَوَادَةَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " مَا كُنَّا نَشَاءُ أَنْ نَرَى النَّبِيَّ ﷺ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلا رَأَيْنَاهُ، وَلا نَشَاءُ أَنْ نَرَاهُ نَائِمًا إِلا رَأَيْنَاهُ " [٣٦٦/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (4837) ve Müslim (81/2820).

1125- Enes der ki: "Gece vakti Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) ne zaman namazda görmek istesek görebilir, ne zaman uykudayken görmek istesek yine görebilirdik."[1]

١١٢٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا الْمِنْهَالُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَمَرَنِي الْعَبَّاسُ، قَالَ: " بِتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَانْطَلَقْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالنَّاسِ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ، حَتَّى لَمْ يَبْقَ فِي الْمَسْجِدِ غَيْرُهُ أَحَدٌ، قَالَ: ثُمَّ مَرَّ بِي، فَقَالَ: مَنْ هَذَا؟ قُلْتُ: عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: فَمَهْ؟ قُلْتُ: أَمَرَنِي الْعَبَّاسُ أَنْ أَبِيتَ بِكُمُ اللَّيْلَةَ، قَالَ: فَالْحَقْ، فَلَمَّا انْصَرَفَ دَخَلَ، فَقَالَ: افْرِشُوا لِعَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: فَأُتِيتُ بِوِسَادَةٍ مِنْ مُسُوحٍ، قَالَ: وَتَقَدَّمَ إِلَيَّ الْعَبَّاسُ: لا تَنَامُ حَتَّى تَحْفَظَ صَلاتَهُ، قَالَ: فَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَنَامَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ، فَاسْتَوَى عَلَى فِرَاشِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالَ: " سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ تَلا هَذِهِ الآيَةَ مِنْ آخِرِ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ، حَتَّى خَتَمَهَا: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ﴾ ، ثُمَّ قَامَ، ثُمَّ اسْتَنَّ بِسِوَاكِهِ، ثُمَّ دَخَلَ فِي مُصَلاهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَيْسَتَا بِطَوِيلَتَيْنِ، وَلا قَصِيرَتَيْنِ، ثُمَّ عَادَ إِلَى فِرَاشِهِ، فَنَامَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ، ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى فِرَاشِهِ، فَفَعَلَ كَمَا فَعَلَ فِي الْمَرَّةِ الأُولَى، ثُمَّ اسْتَنَّ بِسِوَاكِهِ فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ دَخَلَ مُصَلاهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَيْسَتَا طَوِيلَتَيْنِ، وَلا قَصِيرَتَيْنِ، ثُمَّ عَادَ إِلَى فِرَاشِهِ، فَنَامَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ، ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى فِرَاشِهِ، فَفَعَلَ كَمَا فَعَلَ فَصَلَّى ثُمَّ أَوْتَرَ، فَلَمَّا قَضَى صَلاتَهُ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي لِسَانِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي فَمِي نُورًا، وَاجْعَلْ عَنْ يَمِينِي نُورًا، وَاجْعَلْ عَنْ يَسَارِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ أَمَامِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ تَحْتِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي نُورًا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ، رُوِيَ عَنْهُ مِنْ وُجُوهٍ كَثِيرَةٍ، وَحَدِيثُ يُونُسَ رَوَاهُ عَنْهُ أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ دَاوُدُ بْنُ عِيسَى النَّخَعِيُّ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنْ عَلِيٍّ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ الأَحْوَصُ بْنُ حَكِيمٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، نَحْوَهُ، وَالْمُتَّفَقُ عَلَيْهِ مِنْ هَذِهِ الرِّوَايَاتِ رِوَايَةُ

---

[1] Buhârî (1141) ve Müslim (180/1158).

كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، رَوَاهُ عَنْ كُرَيْبٍ: مَخْرَمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَشَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ، وَسَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ، وَبُكَيْرٌ الطَّائِيُّ، وَتَفَرَّدَ مُسْلِمٌ بِحَدِيثِ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، أَخْرَجَهُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ فُضَيْلٍ، عَنْ حُصَيْنٍ، رَوَاهُ دَاوُدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِيهِ، طَوَّلَ فِي الدُّعَاءِ وَحَذَفَ الصَّلاةَ

[٢٠٨/٣]

1126- Ali b. Abdillah b, el-Abbâs, babasından bildiriyor: Abbâs bana: "Bu geceyi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında geçir" deyince Mescid'e gittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cemaate yatsı namazını kıldırdı. Cemaat dağılıp Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) başka kimse kalmayınca yanıma geldi ve: *"Kimsin?"* diye sordu. "Abdullah" karşılığını verdiğimde: *"Ne istiyorsun?"* diye sordu. "Abbâs bu gece sizde kalmamı istedi" dediğimde: *"Peşimden gel"* buyurdu. Eve girince: *"Abdullah'a yatak serin"* buyurdu. Ayrıca kıldan bir minder de getirildi. Ancak Abbâs beni: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl namaz kıldığını iyice öğrenmeden sakın uyuma!" diye tembihlemişti.

Gece vakti Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyudu. Horlamasını bile duydum. Sonra doğrulup yatağında oturdu. Başını semaya doğru kaldırdı ve üç defa: *"Sübhâne'l-Meliki'l-Kuddûs (=Mülkün sahibi ve her türlü noksanlıktan münezzeh olan Allah'ı tesbih ederim)"* dedi. Ardından Âl-i İmrân Suresi'nin sonlarında bulunan **"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır"**[1] âyetini sonuna kadar okudu.

Sonra ağzını misvaklayıp namazgâha girdi. Uzun olmayan kısa da olmayan iki rekatlık bir namaz kıldı. Sonra yatağına dönüp tekrar uyudu ki horladığını duydum. Bir süre sonra tekrar yatağının içinde doğruldu. İlkinde söylediğinin aynısını söyledikten sonra kalkıp ağzını misvakladı ve namazgâha girdi. Uzun olmayan kısa da olmayan iki rekatlık bir namaz kıldı. Sonra yatağına dönüp tekrar uyudu ki horladığını duydum. Bir süre sonra tekrar yatağının içinde doğruldu ve daha önce yaptıklarının aynısını yaptı. İki rekatın ardından vitri de kıldı.

Namazı bitirdikten sonra şöyle dediğini işittim: *"Allahım! Gözlerimi, kulaklarımı, dilimi, ağzımı, sağımı, solumu, önümü, arkamı, üstümü ve altımı*

---

[1] Al-i İmrân Sur. 190

nurlandır. Kıyamet gününde bana bir nur ihsan et ve nurumu çoğalt."[1]

Sahih bir hadistir.

١١٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ الصَّايِغُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى، حَدَّثَنِي أَبِي، وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ حَفْصٍ الدَّوْسِيُّ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالا: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ: بَعَثَنِي الْعَبَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَتَيْتُهُ مُمْسِيًا وَهُوَ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ، قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا صَلَّى الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ، قَالَ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِكَ تَهْدِي بِهَا قَلْبِي، وَتَجْمَعُ بِهَا شَمْلِي، وَتَرُدُّ بِهَا أَلْفَتِي، وَتَلُمُّ بِهَا شَعَثِي، وَتُصْلِحُ بِهَا دِينِي، وَتَحْفَظُ بِهَا غَائِبِي، وَتُرْفَعُ بِهَا شَاهِدِي، وَتُزَكِّي بِهَا عَمَلِي، وَتُبَيِّضُ بِهَا وَجْهِي، وَتُلْهِمُنِي بِهَا رُشْدِي، وَتَعْصِمُنِي بِهَا مِنْ كُلِّ سُوءٍ، اللَّهُمَّ أَعْطِنِي إِيمَانًا صَادِقًا، وَيَقِينًا لَيْسَ بَعْدَهُ كُفْرٌ، وَرَحْمَةً أَنَالُ بِهَا شَرَفَ كَرَامَتِكَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْفَوْزَ عِنْدَ الْقَضَاءِ، وَمَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ، وَعَيْشَ السُّعَدَاءِ، وَالنَّصْرَ عَلَى الأَعْدَاءِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أُنْزِلُ بِكَ حَاجَتِي، وَإِنْ قَصُرَ رَأْيِي، وَضَعُفَ عَمَلِي، وَافْتَقَرْتُ إِلَى رَحْمَتِكَ، فَأَسْأَلُكَ يَا قَاضِيَ الأُمُورِ، وَيَا شَافِيَ الصُّدُورِ، كَمَا تُجِيرُ بَيْنَ الْبُحُورِ أَنْ تُجِيرَنِيَ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ، وَمِنْ دَعْوَةِ الثُّبُورِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْقُبُورِ، اللَّهُمَّ وَمَا قَصُرَ عَنْهُ رَأْيِي، وَضَعُفَ عَنْهُ عَمَلِي، وَلَمْ تَنَلْهُ مَسْأَلَتِي، وَلَمْ تَبْلُغْهُ أُمْنِيَتِي مِنْ خَيْرٍ وَعَدْتَهُ أَحَدًا مِنْ عِبَادِكَ، أَوْ خَيْرٍ أَنْتَ مُعْطِيهِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، فَإِنِّي أَرْغَبُ إِلَيْكَ فِيهِ، وَأَسْأَلُكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا هَادِينَ مَهْدِيِّينَ، غَيْرَ ضَالِّينَ وَلا مُضِلِّينَ، حَرْبًا لأَعْدَائِكَ، سَلْمًا لأَوْلِيَائِكَ، نُحِبُّ بِحُبِّكَ مُحِبِّيكَ، وَنُعَادِي بِعَدَاوَتِكَ مَنْ خَالَفَكَ مِنْ خَلْقِكَ، اللَّهُمَّ هَذَا الدُّعَاءُ وَعَلَيْكَ الإِجَابَةُ، اللَّهُمَّ وَهَذَا الْجَهْدُ وَعَلَيْكَ التُّكْلانُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ ذَا الْحَبْلِ الشَّدِيدِ، وَالأَمْرِ الرَّشِيدِ أَسْأَلُكَ الأَمْنَ يَوْمَ الْوَعِيدِ، وَالْجَنَّةَ يَوْمَ الْخُلُودِ مَعَ الْمُقَرَّبِينَ الشُّهُودِ، الرُّكَّعِ السُّجُودِ، الْمُوفِينَ بِالْعُهُودِ، إِنَّكَ رَحِيمٌ وَدُودٌ، تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، سُبْحَانَ الَّذِي لَبِسَ الْعِزَّ وَتَكَرَّمَ بِهِ، سُبْحَانَ الَّذِي تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَقَالَ بِهِ، سُبْحَانَ الَّذِي لا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلا لَهُ، سُبْحَانَ ذِي

[1] Müslim (191/763), Ebû Dâvud 2/45 (1353) ve Ahmed, *Müsned* 1/485 (3540).

الْعِزِّ وَالْبَهَاءِ، سُبْحَانَ ذِي الْقُدْرَةِ وَالْكَرَمِ، سُبْحَانَ الَّذِي أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ بِعِلْمِهِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا فِي قَلْبِي، وَنُورًا فِي قَبْرِي، وَنُورًا فِي سَمْعِي، وَنُورًا فِي بَصَرِي، وَنُورًا فِي شَعْرِي، وَنُورًا فِي بَشَرِي، وَنُورًا فِي لَحْمِي، وَنُورًا فِي دَمِي، وَنُورًا فِي عِظَامِي، وَنُورًا بَيْنَ يَدَيَّ، وَنُورًا مِنْ خَلْفِي، وَنُورًا عَنْ يَمِينِي، وَنُورًا عَنْ شِمَالِي، وَنُورًا مِنْ تَحْتِي، وَنُورًا مِنْ فَوْقِي، اللَّهُمَّ زِدْنِي نُورًا، وَأَعْطِنِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا "، لَمْ يَسُقْ هَذَا الْحَدِيثُ بِهَذَا السِّيَاقِ وَالدُّعَاءِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، إِلا دَاوُدُ ابْنُهُ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى [٢٠٩/٣]

1127- Dâvud b. Ali b. Abdillah b. el-Abbâs, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Abbâs beni Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gönderince gece vakti teyzem Meymûne'nin evindeyken yanına gittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece vakti namaza kalktı. Sabahın farzından önceki iki rekatı kıldıktan sonra şöyle dua etti: *"Allahım! Katından, kalbimi doğru yola iletecek, işlerimi düzene koyacak, sevdiklerimi bana geri getirecek, dirliğimi sağlayacak, dinimi ıslah edecek, uzağımda olana selamet verip, yakınımda olanın ise derecesini yükseltecek, amellerimi arındıracak, yüzümü aydınlatacak, bana doğru yolu ilham edecek ve beni her türlü kötülükten koruyacak bir rahmet diliyorum.*

Allahım! Bana samimi bir iman ve sonrasında küfre bulaşamayacağım bir yakîn ver. Dünyada da, âhirette de senim lütfuna mazhar olma şerefine erdirecek bir rahmet ver. Allahım! Bana hesap gününde kurtuluşu, şehitlerle beraber olmayı, saadete ermiş insanların yaşantısını, düşmana karşı galip gelmeyi nasip et. Allahım! İhtiyaçlarımı sana arz ediyorum. Görüşüm kısa, amelim azdır ve senin rahmetine muhtacım. Ey ihtiyaçları karşılayan! Ey gönüllere şifa veren! Denizleri birbirinden nasıl ayırdıysan beni de cehennem ateşinden, ateşler içinde feryat etmekten ve kabir azabından uzak tut. Allahım! Ey Âlemlerin Rabbi! Görüşümün kısalığından dolayı kendisine niyetlenemediğim ve senden isteyemediğim, kullarına vaad ettiğin veya verdiğin hayırları, rahmetine sığınarak bana da vermeni diliyorum.

Allahım! Bizi hidâyete eren ve hidâyete rehber olan kullarından eyle. Sapıklığa düşen ve başkalarını da saptıran kullarından eyleme. Dostlarına dost, düşmanlarına da düşman kıl ki seni seveni bu sevgisi için biz de sevelim, sana buğzeden ve karşı gelene de senin nefretinle biz de buğzedelim. Allahım! Benim dileğim budur ve icabet etmek de sendendir. Çabamız budur ve dayanağımız da ancak sensin. Allah'a dayanmayan ne bir güç, ne de bir kuvvet vardır. Ey sağlam bir dinin ve doğru yolun sahibi olan Allahım! Hesap gününde güvenceyi, sonsuzluk âleminde cenneti ihsan et

ve beni sana yakın kullarınla, sana itaat edip boyun eğenlerle, verdikleri sözleri ifa edenlerle beraber kıl. Sen ki kullarına merhamet eder ve onları seversin. Dilediğini yapmaya kadirsin.

İzzete bürünüp izzetli olmayı emreden, şefkatiyle ihsanlarda bulunan ve kullarına da bunu emreden Allah'ı tesbih ederim. Tesbihe sadece kendisi layık olanı tesbih ederim. İzzetin ve azametin sahibini tesbih ederim. Kudret ve kerem sahibini tesbih ederim. Her şeyi ilmiyle kuşatanı tesbih ederim. Allahım! Kalbimde, kabrimde, işitmemde, görmemde, saçımda, tenimde, etimde, kanımda, kemiklerimde, önümde, arkamda, sağımda, solumda, altımda ve üstümde bana nur ihsan et. Allahım! Nurumu arttır, çoğalt ve bana has bir nur kıl."[1]

١١٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ التَّنُوخِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوَيْدٍ الْفِهْرِيِّ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ، قَالَ: لَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ الْعَتَمَةِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ائْذَنْ لِي أَنْ أتعَبْدَ بِعِبَادَتِكَ اللَّيْلَةَ، فَذَهَبَ وَذَهَبْتُ مَعَهُ إِلَى الْبِئْرِ، " فَأَخَذْتُ ثَوْبَهُ فَسَتَرْتُ عَلَيْهِ وَوَلَّيْتُهُ ظَهْرِي، ثُمَّ أَخَذَ ثَوْبِي فَسَتَرَ عَلَيَّ حَتَّى اغْتَسَلْتُ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَأَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ، ثُمَّ قَرَأَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ، ثُمَّ اسْتَفْتَحَ الْبَقَرَةَ لا يَمُرُّ بِآيَةِ رَحْمَةٍ إِلا سَأَلَ، وَلا آيَةِ خَوْفٍ إِلا اسْتَعَاذَ، وَلا مَثَلٍ إِلا فَكَّرَ حَتَّى خَتَمَهَا، ثُمَّ كَبَّرَ فَرَكَعَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَيُرَدِّدُ فِيهِ شَفَتَيْهِ، حَتَّى أَظُنُّ أَنَّهُ يَقُولُ وَبِحَمْدِهِ، فَمَكَثَ فِي رُكُوعِهِ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ وَرَفَعَ رَأْسَهُ، ثُمَّ سَجَدَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: سُبْحَانَ رَبِّي الأَعْلَى وَيُرَدِّدُ شَفَتَيْهِ فَأَظُنُّ أَنَّهُ يَقُولُ وَبِحَمْدِهِ، فَمَكَثَ فِي سُجُودِهِ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ نَهَضَ حِينَ فَرَغَ مِنْ سجدتيهِ، فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، ثُمَّ اسْتَفْتَحَ آلَ عِمْرَانَ، لا يَمُرُّ بِآيَةِ رَحْمَةٍ إِلا سَأَلَ، وَلا آيَةِ خَوْفٍ إِلا اسْتَعَاذَ، وَلا مَثَلٍ إِلا فَكَّرَ، حَتَّى خَتَمَهَا، ثُمَّ فَعَلَ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ كَفِعْلِهِ الأَوَّلِ، ثُمَّ سَمِعْتُ النِّدَاءَ بِالصُّبْحِ، قَالَ حُذَيْفَةُ: فَمَا تَعَبَّدْتُ بِعِبَادَةٍ كَانَتْ أَشَدَّ عَلَيَّ مِنْهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، وَمُحَمَّدٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ [١٢٧/٦]

1128- Huzeyfe b. el-Yemân anlatıyor: Yatsı namazından sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştığımda: "Ey Allah'ın Resûlü! İzin verirsen ben de bu gece senin gibi ibadet etmek istiyorum" dedim. İzin verince de birlikte kuyunun yanına gittik. Giysisini alıp önünde açtım ve ona sırtımı döndüm.

---

[1] Tirmizî 5/482 (3419) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/283 (10668).

Yıkandıktan sonra bu sefer o giysimi alıp önümde açtı ve sırtını döndü. Ben de yıkandıktan sonra Mescid'e geldik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıbleye doğru durdu, beni de sağ tarafında durdurdu.

Önce Fâtiha Suresi'ni okudu. Sonra Bakara Suresi'ne başladı. Okuduğu rahmet âyetlerinde rahmet diledi. Cezayla korkutan âyetlerde Allah'a sığındı. Örnek veren âyetlerde tefekkür etti. Bu şekilde sûreyi sonuna kadar okuduktan sonra tekbir getirip rûkûya gitti. Rükûda: *"Sübhâne Rabbiye'l-Azîm"* diyor ve ardından dudaklarını oynatıyordu. Sanırım o sırada *"Ve bihamdihi"* diyordu. Rükûda kıyamda durduğu kadar durduktan sonra başını kaldırdı. Ardından secdeye gitti. Secdede: *"Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ"* diyor ve ardından dudaklarını oynatıyordu. Sanırım o sırada *"Ve bihamdihi"* diyordu.

Secdelerde de kıyamda durduğu kadar durdu. Secdeleri bitirdikten sonra kalktı. Fâtiha Suresi'ni okuduktan sonra Âl-i İmrân Suresi'ne başladı. Okuduğu rahmet âyetlerinde rahmet diledi. Cezayla korkutan âyetlerde Allah'a sığındı. Örnek veren âyetlerde tefekkür etti. Bu şekilde sûreyi sonuna kadar okuduktan sonra rükû ve secdelerde ilk rekatta yaptığı gibi yaptı. Namazı bitirince sabah ezanının okunduğunu işittim. Hayatım boyunca böylesine ağır bir namazı kılmış değilim.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٢٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ فِي جماعة، قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ حَمَّادٍ الشُّعَيْثِيُّ، ثَنَا كَهْمَسُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ الْعُقَيْلِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: " أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى؟، فَقَالَتْ: لا، إِلا أَنْ يَجِيءَ مِنْ مَغِيبِهِ، قُلْتُ: أَوَ كَانَ يُصَلِّي جَالِسًا؟ قَالَتْ: بَعْدَ مَا حَطَمَتْهُ السِّنُّ، قُلْتُ: أَفَكَانَ يَقْرِنُ السُّوَرَ؟ قَالَتْ: الْمُفَصَّلُ، قُلْتُ: أَفَكَانَ يَصُومُ شَهْرًا كُلَّهُ إِلا رَمَضَانَ؟ قَالَتْ: لا أَعْلَمُهُ أَفْطَرَ شَهْرًا كُلَّهُ حَتَّى يصِيبَ مِنْهُ، حَتَّى مَضَى لِوَجْهِهِ ﷺ [٦/٢١٤]

1129- Abdullah b. Şakîk el-Ukaylî der ki: Âişe'ye: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazı kılar mıydı?" diye sorduğumda: "Bir yolculuktan dönmüş olmadıktan sonra hayır!" karşılığını verdi. Ona: "Oturarak namaz kılar mıydı?" diye sorduğumda: "Yaşlandıktan sonra oturarak da kılardı" dedi. "Tek rekatta birkaç sûre okur muydu?" diye sorduğumda: "Mufassal (kısa) sûrelerden bu şekilde okurdu" dedi. "Ramazan ayı dışında tamamıyla

---

[1] Ahmed, *Müsned* 5/446, 447 (23302).

oruçlu geçirdiği başka bir ay olur muydu?" diye sorduğumda: "Vefat edene kadar tamamıyla oruçsuz geçirdiği bir ayı olmamıştır. Her aydan birkaç günü oruç tutardı" dedi.[1]

١١٣٠- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ فِي كِتَابِهِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُبَشِّرٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ: كَيْفَ كَانَتْ صَلاةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ؟ فَقَالَتْ: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً، كَانَ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا مِثْلَهُنَّ ثُمَّ يُصَلِّي ثَلاثًا، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ؟ قَالَ: " يَا عَائِشَةُ، إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلا يَنَامُ قَلْبِي "، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، بِهِ [٣٨٣/١٠]

1130- Ebû Seleme der ki: Âişe'ye: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayındaki gece ibadeti nasıldı?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ne Ramazan ayında, ne de başka aylarda on bir rekattan fazla kılmazdı. Önce dört rekat kılardı ki bu dört rekatın güzelliğini ve uzunluğunu sorma! Sonra aynı şekilde dört rekat daha kılardı. En son da üç rekat kılardı. Bir defasında ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Vitir kılmadan önce uyuyor musun?" diye sorduğumda: *"Ey Âişe! Benim gözlerim uyur, ama kalbim uyumaz"* karşılığını verdi."[2]

١١٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي هِشَامٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَقْرَأُ وَهُوَ قَاعِدٌ، وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ بِقَدْرِ مَا يَقْرَأُ الإِنْسَانُ أَرْبَعِينَ آيَةً "، قَالَ مُوسَى: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ يَذْكُرُ أَنَّ يُونُسَ بْنَ عُبَيْدٍ رَوَى، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي هِشَامٍ، وَسَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ هُوَ ثِقَةٌ [٢٢٥/٩]

1131- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (gece namazlarında) otururken kıraatini yapardı. Rükûya gittiği zaman da birinin

---

[1] Müslim (75/717), Ebû Dâvud 2/28 (1292), Nesâî (4/125) ve Ahmed, *Müsned* 6/192 (25439).

[2] Buhârî (1147) ve Müslim (125/738).

kırk âyet okuyacağı süre kadar dururdu."[1]

١١٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ إِمْلاءً مِنْ كِتَابِهِ فِي شَعْبَانَ سَنَةَ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ، أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " لَمْ يَمُتْ حَتَّى كَانَ كَثِيرٌ مِنْ صَلاتِهِ وَهُوَ جَالِسٌ "

1132- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vefatına yakın namazlarının çoğunu oturarak kılıyordu."[2]

١١٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ لَمْ يَمُتْ حَتَّى صَلَّى قَاعِدًا "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ، إِلا عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ مُوسَى [٣٣٢/٧]

1133- Câbir b. Semure der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vefatına yakın namazlarını oturarak kılmıştır."[3]

١١٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا حَبَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ زَائِدَةَ بْنِ نَشِيطٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْوَالِبِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " كَانَتْ صَلاةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاللَّيْلِ يَخْفِضُ طَوْرًا وَيَرْفَعُ طَوْرًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَائِدَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا ابْنُهُ [١٨٥/٨]

1134- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazlarında kıraatini yaparken bazen sesini yükseltir, bazen de kısardı."[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1118) ve Müslim (113/731).

[2] Müslim (116/731), Nesâî (3/181) ve Ahmed, *Müsned* 6/189 (25415).

[3] Müslim (119/734) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/241 (2008).

[4] Ebû Dâvud 2/37 (1328).

١١٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلْمَانَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا أَلْفَيْتُهُ السَّحَرَ الآخَرَ إِلا نَائِمًا عِنْدِي "، تَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ، حَدَّثَ بِهِ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَوَكِيعٌ، وَالنَّاسُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٣٩/٧]

1135- Hz. Âişe der ki: "Seher vaktinin sonunda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) yanımda uyurken bulurdum."[1]

١١٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، وَمُسْعَدٌ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا كُنْتُ أَلْقَى النَّبِيَّ ﷺ مِنْ آخِرِ السَّحَرِ، إِلا وَهُوَ نَائِمٌ عِنْدِي، تَعْنِي بَعْدَ الْوِتْرِ " [٣٠/١٠]

1136- Hz. Âişe der ki: "Seher vaktinin sonunda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) yanımda uyurken bulurdum."[2]

Vitir Namazı

١١٣٧- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهُوَيْهِ، أَخْبَرَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَيْوِيلَ الْمِصْرِيُّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، وَعُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ الْجُهَنِيُّ، عن رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ زَادَكُمْ صَلاةً خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ، الْوِتْرُ وَهِيَ لَكُمْ فِيمَا بَيْنَ صَلاةِ الْعِشَاءِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قُرَّةَ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا سُوَيْدٌ [٢٣٥/٩]

1137- Ukbe b. Âmir el-Cühenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah (beş vakit namaz dışında) bir namazı daha kılmanızı istedi ki sizin için genç develerden daha iyidir. Vitir namazı olan bu namaz yatsı ile şafağın sökmesi (sabah namazı) arasında kılınır."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1133) ve Müslim (132/742).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Ahmed, *Müsned* 2/276 (6933) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 8/64-65 (7975).

١١٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا خَلِيلُ بْنُ مُرَّةَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ لَمْ يُوتِرْ فَلَيْسَ مِنَّا " [٢٦/١٠]

1138- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitir kılmayan bizden değildir"* buyurmuştur.[1]

١١٣٩- ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُوقِظُنِي، فَيَقُولُ: " قَوْمِي فَأَوْتِرِي " [٣٠/١٠]

1139- Hz. Âişe der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) beni uyandırır ve: *"Kalk ve vitir namazı kıl!"* derdi.[2]

١١٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو، ثنا الْحَسَنُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ الْقَصِيرِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، " أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلاثٍ: الْوِتْرُ قَبْلَ النَّوْمِ، وَالْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَصَوْمُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ " [٣٨٩/٨]

1140- Ebû Hureyre der ki: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem), uyumadan önce vitir kılma, Cuma gününde yıkanma ve her aydan üç gün oruç tutma olmak üzere üç şeyi bana tavsiye etti."[3]

١١٤١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ جَامِعِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ، وَعَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَعْيَنَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوْتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ "، فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: مَا تَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " لَيْسَتْ لَكَ وَلا لأَصْحَابِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي وَائِلٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَبِي عُمَرَ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ.وَمَشْهُورُهُ مَا رَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَاهُ الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمَ بْنِ بُنْدَارٍ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنِ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، نَحْوَهُ [٣١٣/٧]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/584 (9730).

[2] Müslim (134/744) ve Ahmed, *Müsned* 6/170 (25238).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

1141- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Kur'ân ehli! Vitir namazı kılın!"* buyurdu. Orada bulunan bir bedevi: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne diyorsun?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seninle ve arkadaşlarınla (bedevilerle) ilgili bir şey değildir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٤٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَنْطَاكِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: " الْوِتْرُ لَيْسَ بِحَتْمٍ، وَلَكِنَّهُ سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، تَفَرَّدَ بِهِ عُبَيْدٌ، عَنِ الْفَزَارِيِّ، فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ.

1142- Hz. Ali der ki: "Vitir, kılınmak zorunda olan bir namaz değildir. Fakat Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetidir."[2]

١١٤٣- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، وَإِذَا خِفْتَ الصُّبْحَ، فَرَكْعَةً "، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ حَبِيبٍ

1143- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazı, ikişer rekat olarak kılınır. Ancak sabah vaktinin gireceğinden endişe ettiğin zaman bir rekat (vitir) kılarsın"* buyurmuştur.[3]

Sahib bir hadistir.

١١٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادٌ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَجُلا، سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَلاةِ اللَّيْلِ، قَالَ: " مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ الصُّبْحُ فَبِوَاحِدَةٍ تُوتِرُ لَكَ قَبْلَهَا " [١٩٦/٨]

1144- İbn Ömer bildiriyor: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazını sorunca: *"İkişer rekat olarak kılınır. Sabah namazının*

---

1 Ebû Dâvud 2/62 (1417), İbn Mâce 1/370 (1170), Tirmizî 2/316 (453) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/145 (10262).

2 Tirmizî 2/316 (454), Nesâî (3/187) ve Ahmed, *Müsned* 1/107 (655).

3 Tahrici daha önce yapıldı.

geçmesinden korkarsan bir rekat kıl. Bu rekat daha önce kıldığını vitre çevirir" buyurdu.[1]

١١٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَاعِدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُنْقِذٍ ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى الْخَوْلَانِيُّ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " خَرَجَ إِلَى خَيْبَرَ فَأَوْتَرَ عَلَى حِمَارِهِ " [٣٢٠/٨]

1145- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e giderken vitri merkebinin üzerinde kıldı."[2]

١١٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي أَبُو الطَّيِّبِ مُحَمَّدُ بْنُ حَمْدَانَ النَّصِيبِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ الرَّهَاوِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ أَبَا بَكْرٍ: " مَتَى تُوتِرُ؟ " قَالَ: قَبْلَ أَنْ أَنَامَ، وَسَأَلَ عُمَرَ: " مَتَى تُوتِرُ؟ " قَالَ: بَعْدَ أَنْ أَنَامَ، فَقَالَ لأَبِي بَكْرٍ: " مِثْلُكَ عِنْدِي مِثْلُ الَّذِي أَخَذَ نَحْبَهُ وَهُوَ يَبْتَغِي النَّوَافِلَ "، وَقَالَ لِلآخَرِ: " أَمَّا أَنْتَ فَعَمِلْتَ عَمَلَ الأَقْوِيَاءِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَسَعْدٍ، عَنْهُمَا مُتَّصِلا، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، وَسَعِيدٍ، مُرْسَلا، وَقَدْ رَوَاهُ مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ سَعْدٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، مُرْسَلا [١٧٢/٣]

1146- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'e: *"Vitri ne zaman kılıyorsun?"* diye sorunca, Ebû Bekr: "Uyumadan önce" dedi. Ömer'e: *"Sen vitri ne zaman kılıyorsun?"* diye sorunca, Ömer: "Uyuduktan sonra (kalkıp kılıyorum)" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'e: *"Sen üzerine düşeni (farzları) ifa edip nafile kılmak isteyen kişi gibisin"* buyurdu. Ömer'e de: *"Sen ise sadece güçlü olanların yapabildiğini yapıyorsun"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tirmizî 2/336 (472).

١١٤٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ الصَّلْتِ، ثنا لَيْثُ بْنُ الْفَرَجِ الْعَبْسِيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُوتِرُ بِثَلاثٍ، يَقْرَأُ فِي الأُولَى بِـ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ، وَفِي الثَّانِيَةِ بِـ قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَفِي الثَّالِثَةِ بِـ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ عَاصِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ اللَّيْثُ، عَنْ أَبِي عَاصِمٍ [١٨٢/٧]

1147- Abdullah b. Sercis der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitri üç rekat olarak kılardı. Birinci rekatta A'lâ Suresi'ni, ikinci rekatta Kâfirûn Suresi'ni, üçüncü rekatta da İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini okurdu."

Tek kanallı bir hadistir.

١١٤٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، وَزُبَيْدٍ، سَمِعَا ذَرًّا يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي الْوِتْرِ بِـ: سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى، وَ قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ " [١٨١/٧]

1148- İbn Abdirrahman b. Ebzâ, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında A'lâ, Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu."[1]

١١٤٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ذَرًّا يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَقْرَأُ فِي الْوِتْرِ بـ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ، وَقُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، حَدِيثُ زُبَيْدٍ، وَسَلَمَةَ مَشْهُورٌ، وَلِشُعْبَةَ فِيهِ أَقْوَالٌ سَبْعَةٌ [١٨١/٧]

1149- İbn Abdirrahman b. Ebzâ, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında A'lâ, Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu."[2]

---

[1] Nesâî (3/204), Ahmed, *Müsned* 3/497 (15360) ve Dârakutnî, *Sünen* 2/31 (1).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

١١٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْدَهْ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَسْوَأَ حِفْظًا مِنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، سَمِعْتُهُ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ، " يُوتِرُ بِـ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى، وقُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، فَأَتَيْتُ بِسَلَمَةَ، فَحَدَّثَنِي عَنْ ذَرٍّ، عَنِ ابْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ [١٨١/٧]

1150- İbn Ebî Evfâ bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında A'lâ, Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu."[1]

١١٥١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ زُرَارَةَ يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ يُوتِرُ بِـ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ، وَقُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، حَدِيثُ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ مَشْهُورٌ [١٨١/٧]

1151- Abdurrahman b. Ebzâ bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında A'lâ, Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu."[2]

١١٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، غُنْدَرٌ.ح وَثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَزْرَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُوتِرُ بِ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ، وَقُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ، وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ " [١٨١/٧]

1152- Saîd b. Abdirrahman b. Ebzâ, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında A'lâ, Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu."[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

١١٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا ابْنُ عَيْشُونٍ، ثنا أَبُو قَتَادَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يُوتِرُ بِ إِذَا زُلْزِلَتْ، وَالْعَادِيَاتِ، وَأَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ، وَتَبَّتْ، وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ " كَذَا رَوَاهُ أَبُو قَتَادَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، وَتَفَرَّدَ بِهِ، وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَاقِدٍ الْحَرَّانِيُّ، وَفِي حَدِيثِهِ لِينٌ [١٨٢/٧]

1153- Hz. Ali der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında Zilzâl, Âdiyât, Tekâsür, Tebbet ve İhlâs sûrelerini okurdu."[1]

١١٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ، قَالَ: ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " أَوْتَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِثَلاثٍ، قَنَتَ فِيهَا قَبْلَ الرُّكُوعِ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ وَالْعَلاءِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَطَاءٌ [٦١/٥]

1154- İbn Abbâs der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazını üç rekat olarak kıldı ve kunūtu (son rekatta) rūkûdan önce yaptı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٥٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْخَلِيلِ، ثنا أَبُو النَّضْرِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " قَنَتَ فِي الْوِتْرِ قَبْلَ الرَّكْعَةِ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، إِلا أَبُو النَّضْرِ [١١٨/٧]

1155- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında rükûdan önce kunûtu yaptı."[3]

١١٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ عن عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " بِتُّ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَوْتَرَ فَقَنَتَ فِي الْوِتْرِ قَبْلَ الرَّكْعَةِ، قَالَ: ثُمَّ أَرْسَلَتْ أُمِّي مِنَ الْقَائِلَةِ فَأَخْبَرَتْنِي بِذَلِكَ " [٣٠/١٠]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/111 (681).

[2] İbn Mâce 1/374 (1182).

[3] Dârakutnî, *Sünen* 2/32 (5).

1156- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında kaldığım gecede vitir namazını kıldığında kunûtu rükûdan önce yaptığını gördüm. Daha sonra annem başka bir kadını (gece hanımlarının yanında kalması için) gönderdi. O da Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kunûtu aynı şekilde yaptığını söyledi."[1]

١١٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَوْتِرُوا قَبْلَ الصُّبْحِ " [٩/٦١]

1157- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazı vakti girmeden vitri kılın"* buyurmuştur.[2]

١١٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، حدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " بَادِرُوا الصُّبْحَ بِالْوِتْرِ " [٩/٢٣٢]

1158- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitri sabah namazının vakti girmeden kılın"* buyurmuştur.[3]

١١٥٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَاصِمٌ الأَحْوَلُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " بَادِرُوا الصُّبْحَ بِالْوِتْرِ " [٩/٢٣٢]

1159- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitri sabah namazının vakti girmeden kılın"* buyurmuştur.[4]

Vitri Unutmak veya Kılamadan Uyumak

١١٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْجَوْنِيُّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (160/754), Tirmizî 2/332 (468), Nesâî (3/189) ve Ahmed, *Müsned* 3/17 (11103).

[3] Müslim (149/750), Tirmizî 2/331 (467) ve Ahmed, *Müsned* 2/52 (4951).

[4] Tahrici daha önce yapıldı.

أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَسِيَ وِتْرَهُ أَوْ نَامَ عَنْهُ فَلْيَقْضِهِ إِذَا ذَكَرَهُ " [٩/٣٠٥]

1160- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitri unutan veya kılamadan uyuyan kişi hatırladığında onu kaza etsin"* buyurmuştur.[1]

١١٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ غَوْثٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَامَ عَنِ الْوِتْرِ أَوْ نَسِيَهُ، فَلْيُوتِرْ إِذَا ذَكَرَ أَوِ اسْتَيْقَظَ " [١٠/٢٥]

1161- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitri kılamadan uyuyan veya kılmayı unutan kişi, hatırladığında veya uyandığında onu kılsın"* buyurmuştur.[2]

Tesbih Namazı

١١٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بَرَّةَ الصَّنْعَانِيُّ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو الْوَلِيدِ الْمَخْزُومِيُّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ الْقُدُّوسِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَهُ: " يَا غُلامُ، أَلا أَحْبُوكَ، أَلا أَنْحِلُكَ، أَلا أُعْطِيكَ؟ "، قَالَ: قُلْتُ: بَلَى، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيَقْطَعُ لِي قِطْعَةَ مَالٍ، فَقَالَ: " أَرْبَعُ تُصَلِّيهِنَّ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَتَقْرَأُ أُمَّ الْقُرْآنَ وَسُورَةً، ثُمَّ تَقُولُ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً، ثُمَّ تَرْكَعُ فَتَقُولُهَا عَشْرًا، ثُمَّ تَرْفَعُ فَتَقُولُهَا عَشْرًا، ثُمَّ تَفْعَلُ فِي صَلاتِكَ كُلِّهَا مِثْلَ ذَلِكَ، فَإِذَا فَرَغْتَ قُلْتَ بَعْدَ التَّشَهُّدِ وَقَبْلَ التَّسْلِيمِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَوْفِيقَ أَهْلِ الْهُدَى، وَأَعْمَالَ أَهْلِ الْيَقِينِ، وَمُنَاصَحَةَ أَهْلِ التَّوْبَةِ، وَعَزْمَ أَهْلِ الصَّبْرِ، وَجَدَّ أَهْلِ الْخَشْيَةِ، وَطِلْبَةَ أَهْلِ الرَّغْبَةِ، وَتَعَبُّدَ أَهْلِ الْوَرَعِ، وَعِرْفَانَ أَهْلِ الْعِلْمِ حَتَّى أَخَافَكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مَخَافَةً

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/54 (11401).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

تَحْجِزُنِي عَنْ مَعَاصِيكَ، وَحَتَّى أَعْمَلَ بِطَاعَتِكَ عَمَلا أَسْتَحِقُّ بِهِ رِضَاكَ، وَحَتَّى أُنَاصِحَكَ فِي التَّوْبَةِ خَوْفًا مِنْكَ، وَحَتَّى أُخْلِصَ لَكَ النَّصِيحَةَ حُبًّا لَكَ، وَحَتَّى أَتَوَكَّلَ عَلَيْكَ فِي الأُمُورِ حَسَنَ الظَّنِّ بِكَ، سُبْحَانَ خَالِقِ النُّورِ، فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ ذُنُوبَكَ، صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا، قَدِيمَهَا وَحَدِيثَهَا، سِرَّهَا وَعَلانِيَتَهَا، وَعَمْدَهَا وَخَطَأَهَا " [٢٥/١]

1162- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Evladım! Sana ihsanda bulunayım mı? Hediye vereyim mi? Sana bir şey vereyim mi?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun! Tabi ki ver" dedim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana bir toprak parçası vereceğini zannediyordum, ancak şöyle buyurdu: *"Her gün dört rekat namaz kıl. Bu namazda Fâtiha Suresi'nin yanında bir sûre daha okuduktan sonra on beş defa: «Sübhânallahi ve'l-hamdu lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallahu ekber» dersin. Ardından rükûya gider aynı şeyi on defa dersin. Rükûdan kalkar on defa daha dersin. Dört rekatın hepsinde de aynı şekilde yaparsın. Son oturuşta teşehhüdden sonra selamdan önce de şöyle dersin: «Allahım! Senden doğru yolda olanların muvaffakiyetini, yakîn sahibi olanların amellerini, tövbe edenlerin samimiyetini, sabır ehli olanların azmini, haşyet sahibi olanların gayretini, âhirete yönelenlerin istediklerini, verâ sahibi olanların ibadetini ve ilim sahibi olanların irfanını istiyorum ki hakkıyla senden korkabileyim. Allahım! Bana öyle bir korku ver ki yasaklarından uzak durabileyim, rızanı hak edecek amellere yönelebileyim, samimi bir şekilde ve korku içinde tövbe edebileyim, sana olan sevgimden dolayı samimiyet ve ihlas içinde olabileyim ve hüsnü zan içinde her işimde sana tevekkül edebileyim. Sen ki nuru yaratansın! Seni tesbih ederim.» Ey İbn Abbâs! Böyle yaparsan Allah küçük büyük, eski yeni, gizli açık, kasıtlı kasıtsız işlediğin bütün günahları bağışlar."*[1]

Tilavet Secdesi

١١٦٣- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قَرَأَ بغية ابْنُ آدَمَ السَّجْدَةَ فَسَجَدَ اعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ يَبْكِي،

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/14-15 (2318).

وَقَالَ: يَا وَيْلَهُ أُمِرَ ابْنُ آدَمَ بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ وَأُمِرْتُ بِالسُّجُودِ فَعَصَيْتُ فَلِيَ النَّارُ " [٦٠/٥]

1163- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanoğlu secde âyetini okuyunca, şeytan ağlayarak oradan uzaklaşır ve: «Yazıklar olsun bana! Âdemoğluna secde etmesi emredilince secde etti. Bundan dolayı ona cennet verilecektir. Bana da secde etmem emredilmiş, ama ben isyan etmiştim. Bana da cehennem verilecektir» der."*[1]

١١٦٤- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ شَاهِينَ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْنٍ، قَالُوا: ثنا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " سَجَدَ فِي النَّجْمِ وَسَجَدَ مَعَهُ مَنْ حَضَرَهُ مِنَ الْجِنِّ وَالإِنْسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦٦/٨]

1164- Ebû Hureyre bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Necm Suresi'ndeki secde âyetini okuyunca secde etti. Orada bulunan cinler ve insanlar da onunla birlikte secde ettiler."

Tek kanallı bir hadistir.

١١٦٥- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا رَافِعٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، " أَنَّهُ سَجَدَ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ، وَقَالَ: رَأَيْتُ خَلِيلِي ﷺ يَسْجُدُ فِيهَا، فَلا أَزَالُ أَسْجُدُ حَتَّى أَلْقَاهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، وَلِشُعْبَةَ فِيهِ أَقَاوِيلُ سِتَّةٌ [١٧٧/٧]

1165- Ebû Râfi' der ki: Ebû Hureyre, İnşikâk Suresi'ndeki secde âyetini okuyunca secde etti ve: "Dostumun (sallallahu aleyhi vesellem) bu âyette secde ettiğini gördüm. Ben de ona kavuşana (ölene) kadar bu âyette secde edeceğim" dedi.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Müslim (133/81), İbn Mâce 1/334 (1052) ve Ahmed, *Müsned* 2/583 (9726).

[2] Buhârî (1078) ve Müslim (110/578).

١١٦٦- ثنا فَهِدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ، ثنا حَارِثُ بْنُ مَالِكٍ الْعَنْبَرِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ " سَجَدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ وَاقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحَسَنُ [١٧٧/٧]

1166- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte İnşikâk ve Alak sûrelerindeki secde âyetlerinde secde ettim."

Tek kanallı bir hadistir.

١١٦٧- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بِشْرِ بْنِ الْحَكَمِ، قَالا: ثنا أُمَيَّةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مَنْجُوفٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " سَجَدَ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ أُمَيَّةَ بْنِ خَالِدٍ [١٧٧/٧]

1167- Ebû Hureyre bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), İnşikâk Suresi'ndeki secde âyetinde secde etti."

Tek kanallı bir hadistir.

١١٦٨- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " سَجَدَ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ، وَبَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ [١٧٧/٧]

1168- Ebû Hureyre bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), İnşikâk Suresi'ndeki secde âyetinde secde etti."

Tek kanallı bir hadistir.

١١٦٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَجَّاجٍ، وَالْمِنْهَالُ، ثنا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، وَقَتَادَةَ، سَمِعَا بَكْرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، " أَنَّهُ سَجَدَ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ، فَقُلْتُ لَهُ: فَقَالَ: رَأَيْتُ خَلِيلِيَ ﷺ

يَسْجُدُ فِيهَا، فَلا أَزَالُ أَسْجُدُ فِيهَا حَتَّى أَلْقَاهُ " وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَا، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

1169- Ebû Râfi' der ki: Ebû Hureyre, İnşikâk Suresi'ndeki secde âyetini okuyunca secde etti. Ona sebebini sorduğumda: "Dostumun (sallallahu aleyhi vesellem) bu âyette secde ettiğini gördüm. Ben de ona kavuşana (ölene) kadar bu âyette secde edeceğim" dedi.[1]

١١٧٠- حَدَّثَنَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَطِيرِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، ثنا زَائِدَةُ، ثنا سُفْيَانُ، وَشُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَا، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " سَجَدْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ واقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ أَيُّوبَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، عَنْ زَائِدَةَ، وَحَدِيثُ سُفْيَانَ، عَنْ أَيُّوبَ مَشْهُورٌ،

1170- Ebû Hureyre der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte İnşikâk ve Alak sûrelerindeki secde âyetlerinde secde ettim."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٧١- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، مِثْلَهُ [١٧٧/٧]

1171- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[3]

١١٧٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَا، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " سَجَدْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ، وَاقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١١٦/٧]

1172- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte İnşikâk ve Alak sûrelerindeki secde âyetlerinde secde ettik."[1]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (108/578), Ebû Dâvud 2/60 (1407), Tirmizî 2/462-463 (573), Nesâî (2/124-125) ve Dârimî 1/409 (1471).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

١١٧٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالا: ثنا قُرَّةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " سَجَدَ فِي إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ وَ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمَا "، قِيلَ لَهُ: تَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " فَمَنْ أَعِنِّي " [٩/٤٧]

1173- Ebû Hureyre der ki: "İnşikâk ve Alak sûrelerindeki secde âyetlerinde Ebû Bekr, Ömer ve onlardan daha hayırlı olan kişi (Hz. Peygamber) secde etmiştir."[2]

Şükür Secdesi

١١٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " جَاءَهُ بَشِيرٌ فَخَرَّ سَاجِدًا "

1174- Ebû Cuhayfe bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) müjdeli haber getiren biri gelince (şükür göstergesi olarak) secdeye kapandı."

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

CENAZELER KİTABI

Müminin Maruz Kaldığı Musibetler

١١٧٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَبَسَّمَ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مِمَّ تَبَسَّمْتَ؟ قَالَ: " عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ السُّقْمِ، وَلَوْ يَعْلَمُ مَا فِي السُّقْمِ أُحِبُّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ ﷻ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ، وَرَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ عَوْنٍ، وَلَمْ يَقُلْ: عَنْ أَبِيهِ [٢٦٦/٤]

1175- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken bir ara tebessüm etti. "Ey Allah'ın Resûlü! Neden tebessüm ettin?" diye sorduğumuzda: *"Müminin hastalıklardan korkusuna şaşırdım. Oysa hastalıklarda nelerin olduğunu bilseydi Allah'a kavuşuncaya (ölünceye) kadar hasta kalmayı isterdi"* karşılığını verdi.[1]

١١٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مِلْحَانَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ، قَالَ: ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ، أَنَّ عَوْنَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: تَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا، فَقُلْنَا: مَا لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " إِنِّي عَجِبْتُ لِهَذَا الْعَبْدِ الْمُسْلِمِ يَكْرَهُ أَنْ يَمْرَضَ، وَلَوْ يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي الْمَرَضِ لأَحَبَّ أَنْ لا يَزَالَ مَرِيضًا " ثُمَّ تَبَسَّمَ، قُلْنَا: مَا شَأْنُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " عَجِبْتُ لِلْمَلَكَيْنِ، أَتَيَا يَلْتَمِسَانِ الْعَبْدَ فِي مُصَلاهُ فَوَجَدَاهُ قَدْ حَبَسَهُ الْمَرَضُ، فَعَرَجَا، فَقَالا: يَا رَبِّ، وَهُوَ أَعْلَمُ، جِئْنَا نَلْتَمِسُ عَبْدَكَ فُلانًا فِي مُصَلاهُ، فَوَجَدْنَاهُ قَدْ حَبَسَهُ الْمَرَضُ، قَالَ: اكْتُبَا لَهُ أَجْرَ عَمَلِهِ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُ، يُعْطَى

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/14 (2317).

أَجْرَهُ مَا كَانَ عَانِيًا فِي حِبَالِي "، وَرَوَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ بِهَذِهِ الزِّيَادَةِ مُجَرَّدًا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ،

1176- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm edince: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne oldu?" diye sorduk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hasta düşmekten hoşlanmayan müslüman kulun durumuna şaşırdım. Oysa hastalıklarda onun için nelerin olduğunu bilseydi devamlı olarak hasta kalmayı isterdi"* buyurdu. Sonra bir daha tebessüm etti. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne oldu?" diye sorduğumuzda da şöyle buyurdu: *"İki melek (sorumlu oldukları) kulun ne yaptığına bakmak için namazgâhına geldiklerinde hasta olduğu için ibadet edemediğini gördüler. Bunun üzerine geri çıkıp: «Rabbimiz! Kulunun ne yaptığına bakmak için namazgâhına gittik, ancak hasta olduğu için ibadet edemediğini gördük» dediler ki, Allah onun bu halini onlardan daha iyi bilir. Onlara: «Sağlıklıyken yaptığı iyi amelleri yazmaya devam edin. Benim iplerimle bağlı (hasta) olduğu süre içinde o amellerin sevabını alacaktır» buyurdu. Bu duruma şaşırdım."*[1]

١١٧٧- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ عَوْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ خَفَضَهُ، فَقَالَ: " عَجِبْتُ لِلْمَلَكَيْنِ ..."، فَذَكَرَ نَحْوَهُ [٢٦٧/٤]

1177- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını göğe kaldırıp baktı. İndirdikten sonra da şöyle buyurdu: *"İki meleğ(in kula gelmesin)e şaşırdım..."* Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.[2]

١١٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْبَرْمَكِيُّ، ثنا مَعْنٌ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي الْحُبَابِ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا يَزَالُ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يُصَابُ فِي مَالِهِ وَحُشَاشَتِهِ، حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ ﷻ وَلَيْسَ عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ "،

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَدْ رَوَاهُ أَصْحَابُ مَالِكٍ، عَنْهُ فِي الْمُوَطَّأِ أَنَّهُ بَلَغَهُ عَنْ أَبِي الْحُبَابِ، وَلَمْ يُسَمُّوا رَبِيعَةَ، وَتَفَرَّدَ بِهِ مَعْنٌ بِتَسْمِيَةِ رَبِيعَةَ [٣/٢٦٥]

1178- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin kul, Allah'ın huzuruna günahsız bir şekilde çıkana kadar malı ve bedeninde musibetlere maruz kalır"* buyurmuştur.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١١٧٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا جَزَاءُ الْحُمَّى؟ قَالَ: " تَجْرِي الْحَسَنَاتُ عَلَى صَاحِبِهَا مَا اخْتَلَجَ عَلَيْهِ قَدَمٌ، أَوْ ضَرَبَ عَلَيْهِ عِرْقٌ "، فَقَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُمًّى لا تَمْنَعُنِي خُرُوجًا فِي سَبِيلِكَ، وَلا خُرُوجًا إِلَى بَيْتِكَ وَلا مَسْجِدِ نَبِيِّكَ، قَالَ: فَلَمْ يُمَسَّ أُبَيٌّ قَطُّ إِلا وَبِهِ حُمًّى [١/٢٥٥]

1179- Muâz b. Muâz b. Ubey b. Ka'b, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Ubey b. Ka'b: "Ey Allah'ın Resûlü! Yüksek ateşin (hummanın) mükâfatı var mıdır?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adım atamadığı ve ağrı çektiği sürece (eski) iyilikleri yazılmaya devam eder"* buyurdu. Bunun üzerine Ubey: "Allahım! Beni senin yoluna düşmekten veya Kâbe'ye gitmekten veya Peygamber'inin (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'ine çıkmaktan alıkoymayacak bir yüksek ateş ver" diye dua etti. Bundan dolayıdır ki Ubey'e ne zaman dokunulacak olsa yüksek ateşinin olduğu görülürdü.[2]

١١٨٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبَانَ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزَالُ الْبَلاءُ بِالْمُؤْمِنِ فِي جَسَدِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ ﷻ مَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، رَوَاهُ عَنْهُ جَمَاعَةٌ، وَحَدِيثُ ابْنُ السَّمَّاكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ السَّهْلِ بْنِ عُثْمَانَ [٨/٢١١]

---

[1] Mâlik, *Muvattâ* 1/236 (40) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* 7/158 (9836).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 1/200-201 (540).

1180- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin kul Allah'ın huzuruna günahsız bir şekilde çıkana kadar bedeni ve malında musibetlere maruz kalır"* buyurmuştur.[1]

١١٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الدقِيقِيُّ، ثنا مُعَلَّى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا يَزَالُ الْبَلاءُ بِالْمُؤْمِنِ فِي دِينِهِ وَنَفْسِهِ وَمَالِهِ، حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْمُعَلَّى نَفْسَهُ [٩١/٧]

1181- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin kul Allah'ın huzuruna günahsız bir şekilde çıkana kadar dini, bedeni ve malında musibetlere maruz kalır"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١١٨٢- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ، قَاضِي عُمَانَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُصِيبُهُ صُدَاعٌ فِي رَأْسِهِ أَوْ شَوْكَةٌ تُؤْذِيهِ فَمَا سِوَى ذَلِكَ إِلا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَكَفَّرَ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةً "، رَوَاهُ الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْحَسَنِيُّ، عَنْ زَيْدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي حَبِيبٍ قَاضِي عُمَانَ [٨٥/٦]

1182- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin her bir baş ağrısına maruz kalmasında veya bir diken batmasında, hatta daha ufak eziyetlerde bile Allah kıyamet gününde derecesini yükseltir ve günahlarından birini siler"* buyurmuştur.

Hastalığa Sabredip Şikâyet Etmemek

١١٨٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَمَّالُ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا قَطَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا الْجَارُودُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

الْحُمْرَانِيِّ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ، إِخْفَاءُ الصَّدَقَةِ، وَكِتْمَانُ الشَّكْوَى، وَكِتْمَانُ الْمُصِيبَةِ " يَقُولُ: اللَّهُ تَعَالَى " إِذَا ابْتَلِيتُ عَبْدِي بِبَلاءٍ فَصَبَرَ وَلَمْ يَشْكُنِي إِلَى عُوَّادِهِ، أَبْدَلْتُهُ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهِ، وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهِ، فَإِنْ أَبْرَأْتُهُ أَبْرَأْتُهُ وَلا ذَنْبَ لَهُ، وَإِنْ تَوَفَّيْتُهُ فَإِلَى رَحْمَتِي "، تَفَرَّدَ بِهِ الْجَارُودُ، عَنْ سُفْيَانَ [١١٧/٧]

1183- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç şey iyiliğin hazinelerindendir. Bunlar da sadakayı gizli vermek, hastalığı gizli tutmak ve musibeti açığa vurmamaktır. Zira Allah: «Kuluma bir hastalık verdiğimde sabreder ve kendisini ziyarete gelenlere şikâyetlerde bulunmazsa onun eski etini daha hayırlı bir etle, kanını daha hayırlı bir kanla değiştiririm. İyileştirirsem günahsız bir şekilde iyileşir, canını alırsam da rahmetime nail olur» buyurur."*

١١٨٤- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو مُحَمَّدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَذْكُورُ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنِ حَيَّانَ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا زَافِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ كِتْمَانُ الْمَصَائِبِ وَالأَمْرَاضِ وَالصَّدَقَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَافِرُ [١٩٧/٨]

1184- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Musibetleri, hastalıkları ve verilen sadakayı gizli tutmak iyiliğin hazinelerindendir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١١٨٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، وَهِشَامٌ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، كلهم عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَلاءً؟ قَالَ: " الأَنْبِيَاءُ، ثُمَّ الأَمْثَلُ فَالأَمْثَلُ، حَتَّى يُبْتَلَى الرَّجُلُ عَلَى قَدْرِ دِينِهِ، فَإِنْ كَانَ صُلْبَ الدِّينِ اشْتَدَّ بَلاؤُهُ، وَإِنْ كَانَ فِي دِينِهِ رِقَّةٌ ابْتُلِيَ عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ أَوْ حَسَبَ ذَلِكَ فَمَا يَبْرَحُ الْبَلاءُ بِالْمُؤْمِنِ حَتَّى يَمْشِيَ عَلَى الأَرْضِ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ " [٣٦٧/١]

1185- Mus'ab b. Sa'd, babasından bildiriyor: "Ey Allah'ın Resûlü! İnsanlar içinde en ağır belaya kimler maruz kalır?" diye sorduğumda şöyle buyurdu: *"Önce peygamberler, sonra da sırasıyla yaşantıları onlara en çok benzeyenlerdir. Kişi dindarlığına göre belaya maruz kalır. Şâyet sağlam bir dindarlığı varsa belası da aynı oranda fazla olur. Dindarlığı zayıf ise belası da aynı oranda hafif olur. Mümin yeryüzünde (temizlenip) günahsız bir şekilde yürüyene kadar da bela üzerinden eksik olmaz."*[1]

١١٨٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَلاءً؟ فَقَالَ: " النَّبِيُّونَ، فَقُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: ثُمَّ الصَّالِحُونَ، إِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ لَيُبْتَلَى بِالْفَقْرِ حَتَّى مَا يَجِدُ إِلا التَّمْرَةَ أَوْ نَحْوَهَا، وَإِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ لَيُبْتَلَى فَيَقْمَلُ حَتَّى يَنْبُذَ الْقَمْلَ، وَكَانَ أَحَدُهُمْ بِالْبَلاءِ أَشَدُّ فَرَحًا مِنْهُ بِالرَّخَاءِ " [٣٧٠/١]

1186- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! İnsanlar içinde en ağır belaya kimler maruz kalır?" diye sorduğumda: *"Peygamberler"* buyurdu. Sonra kimler?" diye sorduğumda ise şöyle buyurdu: *"Sonra salih kişilerdir. Salih kişilerden her biri o kadar fakir olurdu ki yemeye sadece bir hurma veya benzeri bir şey bulabilirdi. Bunlardan her biri o kadar bitlenirdi ki üzerinden bitler dökülürdü. Yine de rahatlıktan ziyade belalara sevinirlerdi."*[2]

Müminin Taze Ekine Benzemesi

١١٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ تُكَفِّئُهَا الرِّيحُ مَرَّةً هَا هُنَا، وَمَرَّةً هَا هُنَا لا تَصْرَعُهَا، وَمَثَلُ الْكَافِرِ مَثَلُ الأَرْزَةِ الْمُجْذِيَةِ بَيْنَ الشَّجَرِ، لا يُكْفِئُهَا شَيْءٌ حَتَّى يَكُونَ انْجِعَافُهَا مَرَّةً وَاحِدَةً "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [١٧٣/٣]

---

[1] Tirmizî 4/601 (2398), İbn Mâce 2/1334 (4023) ve Ahmed, *Müsned* 1/217 (1485).

[2] İbn Mâce 2/1334 (4024) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/307).

1187- Ka'b b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin taze ekin gibidir. Rüzgarla bir o yöne bir bu yöne eğilir, ama yere düşmez. Kafir ise ağaçlar arasında gövdesi üzerinde yükselen selvi ağacı gibidir. Kökünden bir defada sökülene kadar hiçbir şeyden etkilenmez."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Sara Hastalığına Sabretmenin Fazileti

١١٨٨- ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا مُسَدَّدٌ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، ثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثَنَا أَبُو عَرُوبَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالُوا: ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا عِمْرَانُ أَبُو بَكْرٍ الْقَصِيرُ، ثَنَا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: أَلا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، قَالَ: قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: هَذِهِ السَّوْدَاءُ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ: إِنِّي أُصْرَعُ وَأَنْكَشِفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي، فَقَالَ: " إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ، وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يعَافِيَكِ "، قَالَتْ: لا بَلْ أَصْبِرُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ لا أَنْكَشِفَ أَوْ لا يَنْكَشِفَ عَنِّي قَالَ: " فَدَعَا لَهَا " مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ [٦/١٨٠]

1188- Atâ b. Ebî Rebâh anlatıyor: İbn Abbâs bana: "Sana cennetlik bir kadın göstermemi ister misin?" diye sorunca: "Göster" karşılığını verdim. İbn Abbâs bir kadını göstererek şöyle dedi: Şu siyah kadın Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ben saralıyım ve sara nöbetim geldiğinde üzerim açılıyor. Bana şifa için Allah'a dua et" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstersen buna sabret, bu şekilde cennete girersin. İstersen de sana şifa vermesi için Allah'a dua edeyim"* buyurdu. Kadın: "Tamam sabrederim, ama krizim sırasında üzerimin açılmaması için Allah'a dua et" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu yönde dua etti.[2]

Sahih bir hadistir.

١١٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عِمْرَانُ أَبُو بَكْرٍ، حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ:

---

[1] Buhârî (5643) ve Müslim (59/2810).

[2] Buhârî (5652) ve Müslim (54/2576).

قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: أَلا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ: إِنِّي أُصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ، فَادْعُ اللَّهَ لِي أَنْ لا أَتَكَشَّفَ، قَالَ: " إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ، وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ أَنْ يُعَافِيَكِ "، قَالَتْ: أَصْبِرُ وَلَكِنِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ لا أَتَكَشَّفَ، فَدَعَا لَهَا [٢/٧٢]

1189- Atâ b. Ebî Rabâh der ki: İbn Abbâs bana: "Sana cennet ahalisinden olan bir kadın göstereyim mi?" diye sordu. Ben: "Göster" karşılığını verdiğimde ise şöyle dedi: İşte şu siyahi kadın! Zira bir gün Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Sara nöbeti geçiriyorum ve bu sırada örtüm açılıyor. Örtümün açılmaması için Allah'a dua et" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstersen sabret ve bunun karşılığında Cenneti kazan, istersen de dua edeyim hastalığın geçsin"* buyurdu. Kadın: "Sabretmeyi tercih ederim; ama avret yerlerimin açılmaması için dua et" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun için dua etti.[1]

Gözlerdeki Musibete Sabretmek

١١٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: حَدَّثَ حَبِيبُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " إِذَا قَبَضْتُ مِنْ عَبْدِي كَرِيمَتَهُ وَهُوَ بِهَا ضَنِينٌ لَمْ أَرْضَ لَهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ إِذَا حَمِدَنِي عَلَيْهَا " [٦/١٠٢]

1190- İrbâd b. Sâriye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah: «Kulumun çok sevdiği gözlerini aldığımda yine bana hamd ederse mükafat olarak ona cennetten başkasına razı olmam» buyurur."*[2]

١١٩١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا أَبُو غَسَّانَ الْمَدِينِيُّ، قَالَ إِسْحَاقُ: هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، قَالَ: لا أَعْلَمُهُ إِلا عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَقُولُ اللَّهُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/257 (643).

تَعَالَى: لا أَذْهِبْ بِصَفِيَّتَيْ عَبْدٍ فَأَرْضَى لَهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي غَسَّانَ تَفَرَّدَ بِهِ زَيْدٌ [٩/٢٣٦]

1191- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah: «Gözlerini aldığım kuluma mükafat olarak cennetten başkasına razı olmam» buyurur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Müslümanın Hastalıklardan Sevabı

١١٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ عُمَارَةَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَجَرِيرٌ، وَيَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالُوا: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا، فَمَسِسْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا، قَالَ: " إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلانِ مِنْكُمْ "، قَالَ: قُلْتُ: ذَلِكَ بِأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ؟ قَالَ: " وَذَاكَ بِذَاكَ " ثُمَّ قَالَ: " مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُصِيبُهُ أَذًى مِنْ شَوْكٍ فَمَا سِوَاهُ، إِلا حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ خَطَايَا كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا "، لَفْظُ أَبِي يَعْلَى، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَأَبُو حَمْزَةَ، وَيَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، فِي آخَرِينَ، وَالْحَدِيثُ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ [٤/١٢٨]

1192- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Ağır hasta olan Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Ona dokundum ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Çok yüksek bir ateşin var" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, sizden iki kişinin ateşi kadar ateşim olur"* buyurdu. Ona: "Buna karşılık sevabının iki misli olacağı için mi?" diye sorduğumda: *"Evet! Bunun da karşılığı öyle olur"* cevabını verdi ve şöyle buyurdu: *"Müslümanın maruz kaldığı diken batması ve benzeri durumlarda ağacın yapraklarını dökmesi gibi Allah da onun günahlarını döker."*[2]

---

[1] Buhârî (5653) ve Ahmed, *Müsned* 3/177 (12476).

[2] Buhârî (5647) ve Müslim (45/2571).

Sahih bir hadistir.

١١٩٢/أ- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصَابُ بِشَيْءٍ فِي جَسَدِهِ، إِلا أَمَرَ اللَّهُ الْحَفَظَةَ الَّذِينَ يَحْفَظُونَهُ، أَنِ اكْتُبُوا لِعَبْدِي فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مَا كَانَ يَعْمَلُ فِي صِحَّتِهِ مَا دَامَ مَحْبُوسًا فِي وَثَاقِي "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٩/٧]

1192/a- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslümanlardan biri bedeninde herhangi bir belaya maruz kaldığı zaman Allah onun hafaza meleklerine: «Benim bağlarımla bağlı (hasta) olduğu süre zarfında kuluma, her gün ve gece sağlıklıyken yaptığı hayırlı amellerinin aynısını yazmaya devam edin» buyurur."*

Hastalanan veya Yolculuğa Çıkan Müminin Sevabı

١١٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُصَابُ بِبَلاءٍ فِي جَسَدِهِ إِلا أَمَرَ اللَّهُ الْحَفَظَةَ الَّذِينَ يَحْفَظُونَهُ، فَيَقُولُ: اكْتُبُوا لِعَبْدِي كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مِثْلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ مِنَ الْخَيْرَاتِ مَا دَامَ مَحْبُوسًا فِي وَثَاقِي "، رَوَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حَصِينٍ، وَعَاصِمٍ عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ مَرْفُوعًا [٨٢/٦]

1193- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslümanlardan biri bedeninde herhangi bir belaya maruz kaldığı zaman Allah onun hafaza meleklerine: «Benim bağlarımla bağlı (hasta) olduğu süre zarfında kuluma, her gün ve gece sağlıklıyken yaptığı hayırlı amellerin aynısını yazmaya devam edin» buyurur."*[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/267 (6884), Dârimî 2/407 (2770) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/348).

١١٩٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا جَدِّي أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا أَبُو خَالِدٍ بْنُ يَزِيدَ بْنِ مِهْرَانَ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ، ثنا يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ الْيَرْبُوعِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا اشْتَكَى الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ: اكْتُبُوا لَهُ أَفْضَلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ إِذَا كَانَ طَلَقًا حَتَّى أُطْلِقَهُ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، إِلا أَبُو بَكْرٍ [٣٠٩/٨]

1194- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslüman kul herhangi bir hastalığa maruz kaldığı zaman Allah onun amellerini yazan meleklere: «İyileşene kadar sağlıklıyken yaptığı en iyi amellerin aynısını yazmaya devam edin» buyurur."*[1]

١١٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْخَطِيبِ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِيَّ.ح قَالَ حَفْصٌ وَحَدَّثَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِيِّ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنَ أَبِي مُوسَى،، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَرِضَ أَوْ سَافَرَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الأَجْرِ مِثْلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ وَهُوَ صَحِيحٌ مُقِيمٌ " [٢٤/١٠]

1195- Ebû Burde b. Ebî Mûsa'nın, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, hastalanan veya yolculuğa çıkan kişiye sağlıklıyken veya mukîmken yaptığı amellerinin sevabını yazmaya devam eder"* buyurmuştur.[2]

١١٩٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا مُوسَيُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ دَاوُدَ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ، أَنَّهُ رَاحَ إِلَى مَسْجِدِ دِمَشْقَ وَهَجَرَ بِالرَّوَاحِ فَلَقِيَ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ وَالصُّنَابِحِيُّ مَعَهُ، فَقُلْتُ: أَيْنَ تُرِيدَانِ رَحِمَكُمَا اللَّهُ؟ فَقَالا: نُرِيدُ هَاهُنَا إِلَى أَخٍ لَنَا مَرِيضٍ نَعُودُهُ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُمَا حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى ذَلِكَ الرَّجُلِ، فَقَالا لَهُ: كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ قَالَ: أَصْبَحْتُ بِنِعْمَةِ اللَّهِ وَفَضْلِهِ، فَقَالَ شَدَّادٌ: أَبْشِرْ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (2996), Ebû Dâvud 3/180 (3091) ve Ahmed, *Müsned* 4/501 (19701).

فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: " إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدًا مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنًا فَحَمِدَنِي وَصَبَرَ عَلَى مَا ابْتَلَيْتُهُ بِهِ، فَإِنَّهُ يَقُومُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ مِنَ الْخَطَايَا، وَيَقُولُ الرَّبُّ لِلْحَفَظَةِ: إِنِّي أَنَا قَيَّدْتُ عَبْدِي هَذَا وَابْتَلَيْتُهُ فَأَجْرُوا مِنَ الأَجْرِ مَا كُنْتُمْ تُجْرُونَ لَهُ قَبْلَ ذَلِكَ "، وَهُوَ صَحِيحٌ [٣٠٩/٩]

1196- Ebu'l-Eş'as es-San'ânî bildiriyor: Sabah vakti erkenden Dimaşk mescidine (Şam Emevi camiine) gittiğimde Şeddâd b. Evs ile karşılaştım. Yanında da es-Sunâbihî vardı. Onlara: "Allah merhametini sizden esirgemesin! Nereye gidiyorsunuz?" diye sorduğumda: "Şurada hasta bir kardeşimiz var, onu ziyarete gidiyoruz" dediler. Ben de onlarla birlikte gittim. Hasta adamın yanına girdiğimiz zaman ona: "Nasılsın?" diye sordular. Adam: "Allah'ın nimeti ve ihsanı içindeyim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Şeddâd adama şöyle dedi: "O zaman sevin! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah: «Mümin kullarımdan birine bir hastalık verdiğimde buna karşılık bana hamd ederse hasta yatağından, annesinden doğduğu gün gibi günahlarından arınmış bir şekilde kalkar» buyurur. Rabbimiz, hafaza meleklerine de: «Kulumu hasta edip yatağına düşüren benim. Bundan dolayı daha önce yazdığınız salih amellerini yazmaya devam edin» buyurur."*[1]

Sahih bir hadistir.

Humma (Yüksek Ateş) Müminin Cehennemden Payıdır

١١٩٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الأَشْعَرِيِّ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ عَادَ مَرِيضًا وَمَعَهُ أَبُو هُرَيْرَةَ مِنْ وَعْكٍ كَانَ بِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَبْشِرْ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: هِيَ نَارِي أُسَلِّطُهَا عَلَى عَبْدِي الْمُؤْمِنِ فِي الدُّنْيَا لِتَكُونَ حَظَّهُ مِنَ النَّارِ فِي الآخِرَةِ "، حَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ وَالأَعْلامُ، عَنْ أَبِي أُسَامَةَ مِثْلَهُ [٨٦/٦]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/152-153 (17123) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/279 (7136).

1197- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte yüksek ateşi olan bir hastayı ziyarete gittik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Sevin! Zira Allah: «(Yüksek ateş) benim ateşimdir. Mümin kulumun âhirette cehennemdeki payı olsun diye dünyadayken bu ateşi ona musallat ederim» buyurur."*[1]

١١٩٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ سَلَمَةَ الْغِفَارِيُّ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: عَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلا مِنْ بَنِي غِفَارٍ، فَوَجَدَهُ مَحْمُومًا وَلَهُ ضَجِيجٌ مِنْ شِدَّةِ مَا يَجِدُ مِنَ الْحُمَّى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ، وَهِيَ نَصِيبُ الْمُؤْمِنِ مِنَ النَّارِ "، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:" مَا تَشْتَهِي " فَقَالَ أَشْتَهِي يَا رَسُولَ اللهِ بَرْدَ الجَنَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ أَعْطِهِ مَا تَمَنَّى "، فَقَالَ: هَاهْ فَشَهِقَ فَمَاتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لأَبَرَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ، وَمِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ هِشَامٍ، إِلا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَمَا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ سَلَمَةَ الْغِفَارِيِّ [١٨٢/٢]

1198- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ğifâr oğullarından yüksek ateşi olan bir hastayı ziyarete gitti. Adam yüksek ateşten dolayı da inliyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yüksek ateş (humma) cehennem artığındandır. Mümine bulaşan yüksek ateş onun cehennemden payı olur"* buyurdu. Sonra adama: *"Canın bir şey istiyor mu?"* diye sordu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Cennetin serinliğini istiyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Ona istediğini ver!"* diye dua etti. Adam derin bir nefes alıp ruhunu teslim edince de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden öyle kişiler vardır ki Allah adına yemin ettikleri zaman Allah bu yeminlerini boşa çıkarmaz"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî 4/412 (2088) ve İbn Mâce 2/1149 (3470).

[2] Buhârî (3263) ve Müslim (81/2210).

Hasta Ziyareti

١١٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الرِّفَاعِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا خَرَجَ يَعُودُ أَخًا لَهُ خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ إِلَى حِقْوَيْهِ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَ الْمَرِيضِ وَاسْتَوَى جَالِسًا غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ " [٢٥٣/٥]

1199- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi hasta kardeşini ziyarete gittiği zaman beline kadar rahmetin içine girer. Hastanın yanında oturduğu zaman da bu rahmet onu gömer."*

١٢٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُسَاوِرِ بْنِ سُهَيْلٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا عَبْدُ الْمَجِيدِ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، عَنْ مَنْصُورٍ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ، عَنِ أَبَانَ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ عَادَ مَرِيضًا فَجَلَسَ عِنْدَهُ سَاعَةً أَجْرَى اللَّهُ تَعَالَى لَهُ أَجْرَ عَمَلَ أَلْفِ سَنَةٍ لا يَعْصِي اللَّهَ تَعَالَى فِيهَا طَرْفَةَ عَيْنٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ وُهَيْبٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ يَحْيَى، وَعَبْدُ الْمَجِيدِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ [١٦١/٨]

1200- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah, bir hastayı ziyaret edip yanında bir süre oturan kişiye içinde bir anlık bile isyan bulunmayan bin yıllık bir amelin sevabını yazar."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٠١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنِ الطُّفَاوِيِّ، قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَثَوَيْتُ عِنْدَ أَبِي هُرَيْرَةَ شَهْرًا، فَأَخَذَتْنِي الْحُمَّى فَوُعِكْتُ، فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسْجِدَ، فَقَالَ: " أَيْنَ الْغُلامُ الدَّوْسِيُّ؟ فَقِيلَ: هُوَ ذَاكَ مَوعُوكٌ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ، فَجَاءَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ مَعْرُوفًا " [٣٧٥/١]

1201- Tufâvî der ki: Medine'ye geldiğimde bir ay boyunca Ebû Hureyre'nin misafiri oldum. Bu süre içinde ateşim çıkıp hastalandığımda

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'e girdi ve: *"Devsli olan genç nerede?"* diye sordu. "Mescid'in bir köşesinde ateşler içinde duruyor" dediklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma geldi ve dualar etti.[1]

١٢٠٢- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، قَالا: ثنا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ سَلَمَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ: أَتَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا شَاكٍ أَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ أَجْلِي قَدْ حَضَرَ فَأَرِحْنِي، وَإِنْ كَانَ مُتَأَخِّرًا فَارْفَعْنِي، وَإِنْ كَانَ بَلاءً فَصَبِّرْنِي، فَضَرَبَنِي بِرِجْلِهِ، وَقَالَ: " كَيْفَ قُلْتَ؟ " فَأَعَدْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ اشْفِهِ " أَوْ قَالَ: " اللَّهُمَّ عَافِهِ "، قَالَ عَلِيٌّ: فَمَا اشْتَكَيْتُ وَجَعِي ذَلِكَ بَعْدُ [٥/٩٦]

1202- Hz. Ali der ki: Hasta olduğumda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ziyaretime gelince ben: "Allahım! Şâyet ecelim gelmişse artık rahata erdir. Sadece bir musibet ise de bana sabır ver" diyordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu duyunca ayağıyla bana vurdu ve: *"Ne dedin?"* diye sordu. Dediklerimi ona tekrar ettiğimde: *"Allahım! Ona şifa ver"* veya: *"Allahım! Ona afiyet ver"* diye dua etti. Ondan sonra da aynı hastalığa hiç yakalanmadım.[2]

Hastanın Yapması Gereken Şeyler

١٢٠٣- مَا حَدَّثَنَاهُ الْحَسَنُ بْنُ حَمَوَيْهِ الْخَثْعَمِيُّ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَزْدِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ الْعَنْبَرِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَرَأَ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فِي مَرَضِهِ الَّذِي يَمُوتُ فِيهِ، لَمْ يُفْتَنْ فِي قَبْرِهِ، وَأَمِنَ مِنْ ضَغْطَةِ الْقَبْرِ، وَحَمَلَتْهُ الْمَلائِكَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَكُفِّهَا حَتَّى تُجِيزَهُ مِنَ الصِّرَاطِ إِلَى الْجَنَّةِ "

1203- Yezîd b. Abdillah b. eş-Şıhhîr el-Anberî'nin babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi vefatıyla*

---

[1] Ebû Dâvud 2/259 (2174) ve Ahmed, *Müsned* 2/708 (10983).

[2] Tirmizî 5/560 (3564) ve Ahmed, *Müsned* 1/105 (639).

sonuçlanacak hastalığı sırasında İhlâs Suresi'ni okuduğu zaman kabrin fitnesinden kurtulur ve sıkıştırmasından yana güvende olur. Kıyamet gününde de melekler onu elleriyle taşıyıp Sırat'tan cennete doğru geçirirler."[1]

Ölümü Anmak

١٢٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ عَلِيٍّ الْمِنْقَرِيُّ بِالْكُوفَةِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْبَجَلِيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الزُّهْرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَزِيدَ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَاذِمِ اللَّذَّاتِ " قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا هَاذِمُ اللَّذَّاتِ؟، قَالَ: " الْمَوْتُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ جَعْفَرٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ [٦/٣٥٥]

1204- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lezzetleri yok edeni çokça anın"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Lezzetleri yok eden ne ki?" diye sorduğumuzda: *"Ölümdür"* karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِقَوْمٍ يَضْحَكُونَ، أَوْ يَمْزَحُونَ، فَقَالَ: " أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَّاتِ " [٩/٢٥٢]

1205- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gülen veya şakalaşan birileriyle karşılaşınca: *"Lezzetleri yok edeni (ölümü) çokça anın"* buyurdu.

١٢٠٥/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا إِسْحَاقُ، ثنا سُفْيَانُ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَشْيَاخِنَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَوْصَى رَجُلا بِثَلاثٍ، فَقَالَ: " أَكْثِرْ مِنْ ذِكْرِ الْمَوْتِ يُسْلِكَ اللَّهُ عَمَّا سِوَاهُ، وَعَلَيْكَ بِالدُّعَاءِ، فَإِنَّكَ لا تَدْرِي مَتَى يُسْتَجَابُ لَكَ، وَعَلَيْكَ بِالشُّكْرِ، فَإِنَّ الشُّكْرَ زِيَادَةٌ " [٧/٣٠٥]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 6/57 (5785).

1205/a- Süfyân der ki: Hocalarımızdan biri bana şunu anlattı: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama şu üç öğütte bulundu: *"Ölümü çokça an ki, Allah diğer musibetleri senden uzak tutsun. Çokça dua et, zira sana ne zaman icabet edileceğini bilemezsin. Şükür etmekten geri durma, zira şükür ihsanı daha da arttırır."*

١٢٠٥/ب- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا جَعْفَرٌ الأَدَمِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، عَنْ زَيْدٍ السُّلَمِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا آنَسَ غَفْلَةً، أَوْ غِرَّةً نَادَى فِيهِمْ بِصَوْتٍ رَفِيعٍ: " أَتَتْكُمُ الْمَنِيَّةُ رَاتِبَةً لازِمَةً، إِمَّا بِشَقَاوَةٍ وَإِمَّا بِسَعَادَةٍ " [٣٠٤/٧]

1205/b- Zeyd es-Sülemî der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gaflet veya aldanma içinde olan birilerini görünce yüksek bir sesle: *"Ölüm mutlak ve istisnasız bir şekilde sizi bulacaktır. Artık sizi ya bedbaht (cehennemlik) ya da mutlu (cennetlik) yapacaktır"* şeklinde seslenirdi.

١٢٠٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَامَ فَتًى، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْيَسُ؟ قَالَ: " أَكْثَرُهُمْ لِلْمَوْتِ ذِكْرًا، وَأَحْسَنُهُمْ لَهُ اسْتِعْدَادًا قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ بِهِ، أُولَئِكَ الأَكْيَاسُ "، رَوَاهُ أَبُو سُهَيْلِ بْنُ مَالِكٍ وَحَفْصُ بْنُ غَيْلانَ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ، وَقُرَّةُ بْنُ قَيْسٍ، وَمُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَطَاءٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ مُجَاهِدٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، نَحْوَهُ [٣١٣/١]

1206- İbn Ömer der ki: Gencin biri kalktı ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Müminlerin en akıllıları kimlerdir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölümü en çok hatırlayan ve gelip çatmadan önce onun için gerekli hazırlıkları yapandır. İşte akıllılar bunlardır"* buyurdu.[1]

Hayırlı Ölüm

١٢٠٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا ابْنُ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا هَمَّامٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، قَالَ: سَمِعْتُ خَيْثَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

---

[1] İbn Mâce 2/1423 (4259).

" مَنْ وَافَقَ مَوْتُهُ عِنْدَ انْقِضَاءِ رَمَضَانَ دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ وَافَقَ مَوْتُهُ عِنْدَ انْقِضَاءِ عَرَفَةَ دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ وَافَقَ مَوْتُهُ عِنْدَ انْقِضَاءِ صَدَقَةٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ نَصْرِ بْنِ هَمَّامٍ [٥/٢٣]

1207- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ramazan ayı bitiminde ölen kişi cennete girer. Arafat vakfesi bitiminde ölen kişi cennete girer. Sadaka vermesinin ardından ölen kişi de cennete girer."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٠٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمَهْرَجَانِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفِرَاتِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ أَبِي رَجَاءٍ الأَسَدِيِّ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ نُعَيْمِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي سَهْلٍ، عَنْ حذَيْفَةَ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ وَعَلِيٌّ يَسْنِدُهُ إِلَى صَدْرِهِ، فَقُلْتُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَجِدُكَ؟ قَالَ: " صَالِحٌ "، فَقُلْتُ لِعَلِيٍّ: أَلا تَدَعُنِي فَأَسْنِدَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِلَى صَدْرِي، فَإِنَّكَ قَدْ شَهِدْتَ وَأَعْيَيْتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا، هُوَ أَحَقُّ بِذَاكَ يَا حذَيْفَةُ، ادْنُ مِنِّي "، فَدَنَوْتُ مِنْهُ، فَقَالَ: " يَا حذَيْفَةُ، مَنْ خُتِمَ لَهُ بِصَدَقَةٍ أَوْ بِصَوْمٍ يَبْتَغِي وَجْهَ اللَّهِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ "، قُلْتُ: بِأَبِي وَأُمِّي، أَوَأُعْلِنُ أَمْ أُسِرُّ؟ قَالَ: " بَلْ أَعْلِنْ ".مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ نُعَيْمٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدُ [٥/٢٠٧]

1208- Huzeyfe der ki: Vefatına sebep olan hastalığı sırasında Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Hz. Ali'nin göğsüne yaslanmıştı. "Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun! Nasılsın?" diye sorduğumda: *"İyiyim"* karşılığını verdi. Ali'ye: "Müsaade et de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) biraz da benim göğsüme yaslansın. Zira sen gece boyu ayakta kaldın ve yoruldun" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır! O bunu senden daha fazla hak ediyor ey Huzeyfe!"* karşılığını verdi. Sonra bana: *"Ey Huzeyfe! Yanıma yaklaş!"* buyurdu. Yaklaştığımda: *"Ey Huzeyfe! Son ameli Allah rızası için verdiği bir sadaka veya oruç olan kişiyi Allah cennete sokar"* buyurdu. "Anam babam sana feda olsun! Bu bir sır mı yoksa herkese açıklayayım mı?" dediğimde: *"Aksine açıklayabilirsin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Ölenin Pişmanlığı

١٢٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ الْبُرْجُمِيُّ. ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى الْمَرْوَزِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنَ أَحَدٍ يَمُوتُ إِلا نَدِمَ "، قَالُوا: وَمَا نَدَامَتُهُ؟ قَالَ: " إِنْ كَانَ مُحْسِنًا نَدِمَ أَنْ لا يَكُونَ ازْدَادَ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا نَدِمَ أَنْ يَكُونَ نَزَعَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ [١٧٨/٨]

1209- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölen her bir kişi pişmanlık duyacaktır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bu pişmanlığı nasıl olacaktır?" diye sorduklarında ise: *"Şâyet iyi biriyse neden daha fazla iyilik yapmadığına pişman olacaktır. Şâyet kötü biriyse de bu kötülüklerden vazgeçmemiş olmasına pişman olacaktır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ölümün Kefaret Olması

١٢١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، رَوَاهُ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَوْتُ كَفَّارَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ "، هَذَا حَدِيثُ عَاصِمٍ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ [١٢١/٣]

1210- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölüm her müslüman için kefarettir"* buyurmuştur.

١٢١١- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ الْحَرْبِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَجَّاجِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تُحْفَةُ

---

[1] Tirmizî 4/603-604 (2403).

الْمُؤْمِنِ الْمَوْتُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الْخُتَّلِيُّ [١٨٥/٨]

1211- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölüm mümin için (Allah tarafından verilmiş) bir armağandır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Hastanın ve Garibin Ölümü

١٢١٢- حدثنا أبو بكر بن خلاد ثنا الحارث بن أبي أسامة ثنا الحسن بن قتيبة ثنا عبد العزيز بن أبي رواد عن محمد بن عمر بن عطاء عن أبيه عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ مَرِيضًا مَاتَ شَهِيدًا وَوُقِيَ فِتَانِي الْقَبْرِ وَغَدَا بِرِزْقِهِ وَرَاحَ بِرِزْقِهِ مِنْ الْجَنَّةِ "

1212- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hastalanıp ölen kişi şehit olarak ölür. Kabir fitnesinden korunur. Kabirdeyken rızkı sabah akşam cennetten kendisine getirilir"* buyurmuştur.[1]

١٢١٣- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ عن بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْبَارُودِيُّ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْبَصْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ طَلْقٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ مَرِيضًا أَوْ غَرِيبًا مَاتَ شَهِيدًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ طَلْقٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْبَارُودِيُّ، عَنْ حَفْصٍ [٢٠٣/٨]

1213- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hasta veya garip biri olarak ölen kişi, şehit biri olarak ölür"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٢١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْعَبَّاسِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالا: ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عَامِرُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ الْوَاسِطِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَكْرٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ،

---

[1] İbn Mâce 1/515-516 (1615).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَوْتُ الْغَرِيبِ شَهَادَةٌ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٥/١١٩]

1214- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gurbetteki kişi, şehit biri olarak ölür"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢١٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ إِمْلاءً، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ.ح وثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ.ح وثنا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُؤَذِّنُ، ثنا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالُوا: ثنا الْهُذَيْلُ بْنُ الْحَكَمِ أَبُو الْمُنْذِرِ الأَزْدِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَوْتُ الْغَرِيبِ شَهَادَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، تَفَرَّدَ بِهِ الْهُذَيْلُ [٨/٢٠١]

1215- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gurbetteki kişi, şehit biri olarak ölür"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Cuma Günü veya Gecesi Ölmek

١٢١٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ الْوَرَّاقُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ السِّجِسْتَانِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَوَّارٍ أَبُو الْعَلاءِ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُوسَى بْنِ الْوَجِيهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَوْ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ أُجِيرَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَجَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ طَابَعُ الشُّهَدَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، وَمُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ مُوسَى، وَهُوَ مَدَنِيٌّ فِيهِ لِينٌ [٣/١٥٥]

1216- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cuma günü veya gecesi ölen kişi, kabir azabından korunur ve kıyamet gününde üzerinde şehitlik mührü olacak şekilde huzura çıkar"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce 1/515 (1613).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Meleklerin Ölü Adına Tesbih Etmesi

١٢١٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَصْرٍ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، قَالا: ثنا سَعْدَانُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا قَبَضَ اللَّهُ رَوْحَ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ صَعِدَ مَلَكَاهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالا: يَا رَبَّنَا وَكَّلْتَنَا بِعَبْدِكَ الْمُؤْمِنِ، نَكْتُبُ عَمَلَهُ، وَقَدْ قَبَضْتَهُ إِلَيْكَ، فَائْذَنْ لَنَا نَسْكُنَ السَّمَاءَ، فَقَالَ: سَمَائِي مَمْلُوءَةٌ مِنْ مَلائِكَتِي يُسَبِّحُونَنِي، فَيَقُولانِ: فَائْذَنْ لَنَا نَسْكُنَ الأَرْضَ، فَيَقُولُ: أَرْضِي مَمْلُوءَةٌ مِنْ خَلْقِي يُسَبِّحُونَنِي، وَلَكِنْ قُومَا عَلَى قَبْرِ عَبْدِي فَسَبِّحَانِي، وَهَلِّلانِي، وَكَبِّرَانِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَاكْتُبَاهُ لِعَبْدِي "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعْدَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٧/٢٠٤]

1217- Ebû Saîd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Allah mümin kulunun ruhunu aldığı zaman ondan sorumlu olan iki melek huzura çıkar ve: «Rabbimiz! Bizi mümin kulunun amellerini yazmakla sorumlu kıldın. Ama onun ruhunu aldın. İzin ver de semada yerleşelim» derler. Allah: «Sema beni tesbih eden meleklerle doludur» karşılığını verir. İki melek: «O zaman yeryüzünde yerleşmemize izin ver» deyince: «Yeryüzü de beni tesbih eden mahlûkatımla doludur. Ancak siz bu kulumun kabrinin yanında durun. Kıyamet gününe dek beni tesbih, tehlil ve tekbir edin. Bunu da onun adına yazın» buyurur."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٢١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ الْوَلِيدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا لِي لا أُحِبُّ الْمَوْتَ؟ قَالَ: " لَكَ مَالٌ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَقَدِّمْهُ "، قَالَ: لا أَسْتَطِيعُ، قَالَ: " فَإِنَّ قَلْبَ الرَّجُلِ مَعَ مَالِهِ، إِذَا قَدَّمَهُ أَحَبَّ أَنْ يَلْحَقَ بِهِ، فَإِذَا أَخَّرَهُ أَحَبَّ أَنْ يَتَأَخَّرَ مَعَهُ "، هَكَذَا رَوَاهُ عَبْدَةُ، أَيْضًا عَنِ الثَّوْرِيِّ، مِثْلَهُ مُرْسَلا، وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، عَنِ الرُّصَافِيِّ، مِثْلَهُ مُرْسَلا، وَرَوَاهُ طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو، مُسْنَدًا مُتَّصِلا،

1218- Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr der ki: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Neden ölümü sevemiyorum?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Malın var mı?"* **diye sordu. Adam: "Var" deyince, Resûlullah** (sallallahu aleyhi

vesellem): *"O zaman onu infak et"* buyurdu. Adam: "Bunu yapamam" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin kalbi malına bağlı olur. Bu malı infak ettiği zaman da peşinden gitmek ister. Elinde bıraktığı zaman da onunla birlikte kalmak ister"* buyurdu.

١٢١٩- حَدَّثَنَاهُ الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُضَرِّسٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا سَالِمُ بْنُ سَالِمٍ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا لِي لا أُحِبُّ الْمَوْتَ؟ قَالَ: لَكَ مَالٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَقَدِّمْهُ، فَذَكَرَ مِثْلَهُ سَوَاءً [٣٥٩/٣]

1219- Ebû Hureyre der ki: "Adamın biri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Neden ölümü sevemiyorum?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Malın var mı?"* diye sordu. Adam: "Var" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman onu infak et"* buyurdu..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını zikreder.

Ölmek Üzere Olana Telkîn Yapılması

١٢٢٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الطَّيِّبِ أَبُو سُلَيْمَانَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي مُعَاذٍ عُتْبَةَ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " احْضَرُوا مَوْتَاكُمْ وَلَقِّنُوهُمْ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وبَشِّرُوهُمْ بِالْجَنَّةِ، فَإِنَّ الْحَلِيمَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ يَتَحَيَّرُونَ عِنْدَ ذَلِكَ الْمَصْرَعِ، وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لأَقْرَبُ مَا يَكُونُ مِن ابْنِ آدَمَ عِنْدَ ذَلِكَ الْمَصْرَعِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيدِهِ، لَمُعَايَنَةِ مَلَكِ الْمَوْتِ أَشَدُّ مِنْ أَلْفِ ضَرْبَةٍ بِالسَّيْفِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيدِهِ، لا تَخْرُجُ نَفْسُ عَبْدٍ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَأْلَمَ كُلُّ عِرْقٍ مِنْهُ عَلَى حِيَالِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ [١٨٦/٥]

1220- Vâsile b. el-Eska'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölülerinize «Lâ ilâhe illallah» sözünü söylemelerini telkin edin ve onları cennetle sevindirin. Zira ölüm anında hilim sahibi erkek ve kadınlar bile şaşkınlık yaşar. Şeytanın da insana en yakın olduğu anlar, bu ölüm anlarıdır. Canım elinde olana yemin olsun ki ölüm meleğiyle karşı karşıya kalmak, bin kılıç darbesinden daha ağır gelir. Canım elinde olana yemin olsun ki, karşı karşıya*

kaldığı bu durum karşısında kulda bulunan bütün sinirler ayrı ayrı acı çekmedikçe canı dünyadan ayrılmaz."

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٢١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ فَهْدٍ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقِّنُوا أَمْوَاتَكُمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، عَنْ جَابِرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ، عَنْهُ [٣٠٩/٣]

1221- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölülerinize «Lâ ilâhe illallah» sözünü söylemelerini telkin edin"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٢٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، حدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عُمَارَةَ [٢٢٤/٩]

1222- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölülerinize «Lâ ilâhe illallah» sözünü söylemelerini telkin edin"* buyurmuştur.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Allah Hakkında Hüznü Zan, Korku ve Ümit

١٢٢٣- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ بُهْلُولٍ، ثنا جَدِّي، ثنا أَبِي، ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ " [٢٤٦/٥]

---

[1] Müslim (1/916), Ebû Dâvud 3/187 (3117), Tirmizî 3/297 (976) ve Ahmed, *Müsned* 3/4 (10999).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

1223- Vâsile b. el-Eska'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öleceğiniz zaman mutlaka Allah hakkında hüsnü zan içinde olun"* buyurmuştur.

١٢٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، مُحَمَّدِ بْنِ شِبْلٍ، ثَنَا يَحْيَى.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا عِيسَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْبَصْرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الشَّوَارِبِ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا ثَابِتٌ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَجُلٍ يَعُودُهُ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ، فَقَالَ: " كَيْفَ تَجِدُكَ؟ "، فَقَالَ: أَرْجُو وَأَخَافُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَجْتَمِعَانِ فِي قَلْبِ عَبْدٍ فِي مِثْلِ هَذَا الْمَوْطِنِ، إِلا أَعْطَاهُ اللَّهُ مَا يَرْجُوهُ، وَأَمَّنَهُ مِمَّا يَخَافُ " [٦/٢٩٢]

1224- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasta olan birini ziyarete gidince: *"Kendini nasıl görüyorsun?"* diye sordu. Adam: "Ümit ve korku içindeyim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Böylesi bir anda kulun kalbinde ümit ile korku bir araya geldiği zaman Allah mutlaka ona ümit ettiklerini verir, korktuğu şeylerden yana da onu güvende kılar"* buyurdu.[1]

Müminin ve Başkalarının Ölümü

١٢٢٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ يُونُسَ الأَفْطَسُ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ، عَنْ مَعْبَدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رِبْعِيٍّ، قَالَ: مُرَّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِجَنَازَةٍ، فَقَالَ: " مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاحٌ مِنْهُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْمُسْتَرِيحُ وَالْمُسْتَرَاحُ مِنْهُ؟، قَالَ: " الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ، وَالْعَبْدُ الْكَافِرُ وَالْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلادُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ عَنْهُ أَصْحَابِهِ فِي الْمُوَطَّأِ [٦/٣٣٦]

1225- Ebû Katâde b. Rib'î der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir cenaze geçince: *"Rahatladı ve rahatlattı"* buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Rahatlayan ve rahatlatan kimler?" diye sorunca da şöyle buyurdu: *"Mümin kul ölünce dünyanın yorgunluğundan ve eziyetlerinden kurtulup rahatlar, Allah'ın rahmetine kavuşur. Kafir kul öldüğü zaman da diğer kullar, bitkiler ve hayvanlar ondan kurtulup rahatlar."*[2]

---

[1] İbn Mâce 2/1423 (4261).

[2] Buhârî (6512) ve Müslim (61/950).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٢٢٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ عِمْرَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَامَ بِلالٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ: مَاتَتْ فُلانَةُ وَاسْتَرَاحَتْ، فَغَضِبَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ: " إِنَّمَا اسْتَرَاحَ مَنْ غُفِرَ لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ لَهِيعَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُعَافَى فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٨/٢٩٠]

1226- Hz. Âişe der ki: Bilâl kalkıp Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Filan kadın öldü ve huzura erdi" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kızdı ve: *"Sadece bağışlanan kişi huzura erer"* karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الْمُثَنَّى، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ عَادَ أَخًا لَهُ فَرَأَى جَبِينَهُ يَعْرَقُ، فَقَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمُؤْمِنُ يَمُوتُ بِعَرَقِ الْجَبِينِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الْمُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ الضُّبَعِيُّ [٩/٢٢٣]

1227- Abdullah b. Bureyde bildiriyor: Babam hasta olan kardeşlerinden birine ziyarete gidince alnının terlediğini gördü. Bunun üzerine şöyle dedi: "Allahu Ekber! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Mümin kişi alnı terleyerek ölür»* buyurduğunu işittim."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَنْبَسَةَ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُطَيَّبٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ نَفْسَ الْمُؤْمِنِ تَخْرُجُ رَشْحًا، وَإِنَّ نَفْسَ الْكَافِرِ تَسِيلُ كَمَا تَسِيلُ نَفْسُ الْحِمَارِ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَعْمَلُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/77 (24453).

[2] Tirmizî 3/301 (982) ve İbn Mâce 1/467 (1452).

الْخَطِيئَةَ فَيُشَدَّدُ بِهَا عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَوْتِ لِيُكَفِّرَ بِهَا، وَإِنَّ الْكَافِرَ لَيَعْمَلُ الْحَسَنَةَ، فَيُسَهَّلُ عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَوْتِ لِيُجْزَى بِهَا " [٥/٥٩]

1228- Abdullah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin kişinin ruhu terleterek çıkar. Kafirin ruhu ise eşeğin canının çıkması gibi zorlanmadan akıp çıkar. Mümin kişiye ölüm anında sıkıntı verilir ki işlediği günahlara kefaret olsun. Kafir olan kişinin ruhunun çıkması kolaylaştırılır ki yapmış olduğu iyiliklere mükafat olsun."*[1]

١٢٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَقِيلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّهُمْ غَزَوْا غَزَاةً بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، فَهَاجَتْ بِهِمْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ دَفَنَتِ الرِّجَالَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " هَذَا لِمَوْتِ مُنَافِقٍ "، قَالَ: فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَوَجَدْنَا مُنَافِقًا عَظِيمَ النِّفَاقِ مَاتَ يَوْمَئِذٍ [٤/٧٩]

1229- Câbir bildiriyor: Mekke ile Medine arasında çıktığımız bir savaşta sert bir rüzgar çıktı ve müslümanları kumlara gömdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu bir münafığın ölümü üzerine oldu!"* buyurdu. Medine'ye döndüğümüzde o günde münafıkların önde gelenlerinden birinin ölmüş olduğunu öğrendik.[2]

١٢٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا بْنِ قُتَيْبَةَ ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مُعَالَجَةُ مَلَكِ الْمَوْتِ أَشَدُّ مِنَ أَلْفِ ضَرْبَةٍ بِالسَّيْفِ، وَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَمُوتُ إِلا وَكُلُّ عِرْقٍ مِنْهُ يَأْلَمُ عَلَى حِدَةٍ "، كَذَا رَوَاهُ عَنْ عَطَاءٍ مُرْسَلا، وَمَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ عَنْهُ رَوَاهُ غَيْرُهُ، فَقَالَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ [٨/٢٠١]

1230- Atâ b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölüm meleğiyle karşı karşıya kalmak bin kılıç darbesinden daha ağır gelir. Mümin ölürken ölümün şiddetinden dolayı kendisinde bulunan bütün sinirler ayrı ayrı acı duyar."*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/79 (10015), *M. el-Evsat* 6/94 (5902).

[2] Ahmed, *Müsned* 3/418 (14688).

Mürsel rivayettir. Bir başkası bunu Atâ b. Yesâr'dan o da Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayet etti.

١٢٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ النُّعْمَانِ الشَّيْبَانِيُّ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ الْفَضْلِ الْحَرَّانِيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ قَسَامَةَ بْنِ زُهَيْرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا احْتُضِرَ أَتَتْهُ الْمَلائِكَةُ بِحَرِيرَةٍ فِيهَا مِسْكٌ، وَمِنْ ضَبَائِرِ الرَّيْحَانِ، وَتُسَلُّ رُوحُهُ كَمَا تُسَلُّ الشَّعْرَةُ مِنَ الْعَجِينِ، وَيُقَالُ: ﴿يَاأَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً﴾ ، مَرْضِيًّا عَنْكِ، فَطُوِيَتْ عَلَيْهِ الْحَرِيرَةُ، ثُمَّ يُبْعَثُ بِهَا إِلَى عِلِّيِّينَ "، رَوَاهُ هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ [١٠٤/٣]

1231- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminin ölüm anı geldiğinde melekler, içinde misk ve demet demet reyhan çiçekleri bulunan bir ipek parçası ile gelirler. Ruhunu kılı hamurdan çekip çıkarır gibi alırlar ve kendisine:* **«Ey huzur içinde olan nefis! Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!»**[1] *denilir. Ruhu ipek parçasının içine konulup katlandıktan sonra İlliyyûn'a gönderilir."*[2]

Ani Ölümler

١٢٣٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا حُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ، قَالَ: ثنا أَبُو مَعْشَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أُحِبُّ مَوْتًا كَمَوْتِ الْحِمَارِ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا مَوْتُ الْحِمَارِ؟ قَالَ: " مَوْتُ الْفَجْأَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو مَعْشَرٍ زِيَادُ بْنُ كُلَيْبٍ [٢٣٥/٤]

1232- Abdullah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eşek ölümü gibi olan ölümleri sevmiyorum"* buyurdu. Ona: "Eşek ölümü nedir?" diye sorulunca: *"Ani ölümdür"* karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Fecr Sur. 27, 28

[2] Nesâî (4/7) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/352-353).

١٢٣٢/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مَكِّيُّ بْنُ عَبْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " فِي مَوْتِ الْفَجْأَةِ تَخْفِيفٌ عَلَى الْمُؤْمِنِ وَأَسَفٌ عَلَى الْكَافِرِ " [٩/٥٥]

1232/a- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Ani ölüm, mümin için kolaylık, kâfir için ise eseftir."

Vebadan Ölenler

١٢٣٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: " وَقَعَ الطَّاعُونُ بِالشَّامِ فَاسْتَعَرَ فِيهَا، فَقَالَ النَّاسُ: مَا هَذَا إِلا الطُّوفَانُ، إِلا أَنَّهُ لَيْسَ بِمَاءٍ، فَبَلَغَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ فَقَامَ خَطِيبًا، فَقَالَ: إِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي مَا تَقُولُونَ، وَإِنَّمَا هَذِهِ رَحْمَةُ رَبِّكُمْ ﷻ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ وَكَفْتُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَلَكِنْ خَافُوا مَا هُوَ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ، أَنْ يَغْدُوَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ مِنْ مَنْزِلِهِ لا يَدْرِي أَمُؤْمِنٌ هُوَ أَمْ مُنَافِقٌ، وَخَافُوا إِمَارَةَ الصِّبْيَانِ " [١/٢٤٠]

1233- Târık b. Abdirrahman der ki: Şam'da veba baş gösterip yayılmaya başlayınca insanlar: "Bu da (Hz. Nuh zamanındaki) tufan gibi bir şey; ama bir suyu eksik!" demeye başladılar. Bu söylenenler Muâz b. Cebel'in kulağına gidince insanlara şöyle bir konuşma yaptı: "Bu, Rabbinizin bir rahmeti, Peygamberinizin de (sallallahu aleyhi vesellem) bir duasıdır. Sizden önce birçok salih kişinin de başına gelmiştir. Ancak sizi bundan daha çetin olan bir şeyden, birinizin sabah evinden çıkarken mümin mi, münafık mı olduğunu bilememesinden ve çocukların sizlerin başına yönetici olmasından korkun!"[1]

١٢٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الْيَقْطِينِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقَطَّانُ، حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ سَيَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، مِنْ حَدِيثِ الْحَارِثِ بْنِ عَمِيرَةَ، قَالَ: " طُعِنَ مُعَاذٌ، أَبُو عُبَيْدَةَ، وَشُرَحْبِيلُ بْنُ حَسَنَةَ، وَأَبُو مَالِكٍ الأَشْعَرِيُّ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ، فَقَالَ مُعَاذٌ: إِنَّهُ رَحْمَةُ رَبِّكُمْ ﷻ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ وَقَبْضُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ . فذكر بعده وفاته [١/٢٤٠]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 5/284 (22146).

1234- Hâris b. Amîre der ki: "Muâz, Ebû Ubeyde, Şurahbîl b. Hasene ve Ebû Mâlik el-Eş'arî aynı günde vebaya yakalandılar. Muâz: "Bu Rabbinizin bir rahmeti, Peygamberinizin de (sallallahu aleyhi vesellem) bir duasıdır. Sizden önce birçok salih kişinin de başına gelmiştir" dedi..." Sonrasında ravi Muâz'ın vefatını zikreder.[1]

١٢٣٥- حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَوْصِلِيُّ، قَالا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ بَحِيرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بِلالٍ الْخُزَاعِيِّ، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " يَخْتَصِمُ الشُّهَدَاءُ وَالْمُتَوَفَّوْنَ عَلَى فُرُشِهِمْ إِلَى رَبِّنَا تَعَالَى فِي الَّذِينَ مَاتُوا فِي الطَّاعُونِ، فَتَقُولُ الشُّهَدَاءُ: إِخْوَانُنَا قُتِلُوا كَمَا قُتِلْنَا، وَيَقُولُ الْمُتَوَفَّوْنَ عَلَى فُرُشِهِمْ: إِخْوَانُنَا مَاتُوا عَلَى فُرُشِهِمْ كَمَا مِتْنَا، قَالَ: فَيَقْضِي اللَّهُ تَعَالَى بَيْنَهُمْ، قَالَ: فَيَقُولُ: انْظُرُوا إِلَى جِرَاحِ الْمُطَّعَنِينَ، فَإِذَا هِيَ قَدْ أَشْبَهَتْ جِرَاحَ الشُّهَدَاءِ، فَيَلْحَقُونَ بِهِمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْعِرْبَاضِ، تَفَرَّدَ بِهِ خَالِدٌ [٥/٢٢١]

1235- İrbâd b. Sâriye der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Şehitler ile yataklarında ölenler Rabbimizin huzurunda vebayla ölen kişiler konusunda çekişirler. Şehitler: «Bu kardeşlerimiz bizim gibi öldüler» derken, yataklarında ölenler: «Kardeşlerimiz bizim gibi yataklarında öldüler» derler. Rabbimiz de aralarında hükmü vermek için: «Vebadan ölenlerin yaralarına bakın!» buyurur. Baktıklarında yaralarının şehitlerin yaralarına benzediği görülür ve şehitlerin arasına katılırlar."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Çocukların Ölümü

١٢٣٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا هُشَيْمٌ، أَنْبَأَنَا الْعَوَّامُ، عَنْ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلًى لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/116 (230).

[2] Nesâî (6/32), Ahmed, *Müsned* 4/158 (17164) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/250 (626).

ثَلاثَةٌ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلا كَانُوا لَهُ حِصْنًا حَصِينًا مِنَ النَّارِ "، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَإِنْ كَانَ اثْنَيْنِ؟ قَالَ: " وَإِنْ كَانَا اثْنَيْنِ "، قَالَ أَبُو ذَرٍّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَمْ أُقَدِّمْ إِلا اثْنَيْنِ، قَالَ: " وَإِنْ كَانَا اثْنَيْنِ "، قَالَ: فَقَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَبُو الْمُنْذِرِ سَيِّدُ الْقُرَّاءِ: لَمْ أُقَدِّمْ إِلا وَاحِدًا، فَقَالَ لَهُ: " وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا "، وَقَالَ: " إِنَّمَا ذَاكَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى " [٢٠٩/٤]

1236- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman bir anne babanın henüz ergenlik çağına ermeyen üç çocuğu vefat ederse, bu çocuklar cehennem ateşine karşı anne-babalarına sağlam bir kale gibi olurlar"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Ya iki çocuk ise?" diye sorulunca: *"İki çocuk için de aynı şey geçerlidir"* buyurdu. Ebû Zer: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim bu şekilde sadece iki çocuğum öldü" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki çocuk için de aynı şey geçerlidir"* buyurdu. Kur'ân hafızlarının başı olan Ubey b. Ka'b Ebu'l-Münzir: "Benim sadece bir çocuğum öldü" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir çocuk için de aynı şey geçerlidir"* buyurdu ve: *"Ancak bu, vefatın ilk anında gösterilen sabır için söz konusudur"* diye ekledi.[1]

١٢٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سفْيَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ ذَكْوَانَ، حَدَّثَنَا عِرَاكُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ صُبَيْحٍ الْمُرِّيُّ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا عُزِّيَ النَّبِيُّ ﷺ بِابْنَتِهِ رُقَيَّةَ امْرَأَةِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ، دَفْنُ الْبَنَاتِ مِنَ الْمَكْرُمَاتِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عِرَاكُ بْنُ خَالِدٍ [٢٠٩/٥]

1237- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kızı ve Osman b. Affân'ın hanımı olan Rukayye'nin vefatından dolayı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) taziyede bulunduklarında: *"Kız gömmek (kişinin kızının ölmesi) kişi için bir lütuf gibidir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ

---

[1] Tirmizî 3/366 (1061), İbn Mâce 1/512 (1606) ve Ahmed, *Müsned* 1/487 (3553).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/372 (2263), *M. el-Kebîr* 11/366 (12035).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَوْتُ الْبَنَاتِ مِنَ الْمَكْرُمَاتِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، عَنْ جَمِيلٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٥/٧]

1238- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kız gömmek (kişinin kızının ölmesi) kişi için bir lütuf gibidir"* buyurmuştur.[1]

Musibetlerde İstircâ ve Sabır

١٢٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الأَحْمَسِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالَ: ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلْمَوْتِ فَزَعًا، فَإِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ وَفَاةُ أَخِيهِ، فَلْيَقُلْ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، اللَّهُمَّ اكْتُبْهُ فِي الْمُحْسِنِينَ، وَاجْعَلْ كِتَابَهُ فِي عِلِّيِّينَ، وَأَخْلِفْ عَلَى عَقِبِهِ فِي الآخِرِينَ، اللَّهُمَّ لا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ قَيْسٌ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، وَرَوَاهُ مُوسَى بْنُ دَاوُدَ الضَّبِّيُّ، عَنْ قَيْسٍ مِثْلَهُ

1239- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölüm korkutup üzer. Onun için bir kardeşinizin vefat haberi geldiği zaman: «Biz Allah'a aidiz ve tekrar ona döneceğiz (=İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn). En sonunda Rabbimize varacağız. Allahım! Onu iyilerden biri yaz ve kitabını İlliyyûn'da kıl. Geride bıraktıklarına sen kefil ol. Allahım! Bizleri böylesi bir musibete sabretmenin sevabından mahrum etme ve böylesi bir vefattan sonra bizleri fitnelere maruz bırakma» deyin."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٤٠-حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلْطِيُّ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا قَيْسٌ، بِهِ

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *el-Mevdû'ât* (3/235) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (2/693).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/59 (12469).

1240- Başka bir kanalla aynısı bildirilmiştir.[1]

١٢٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ قُدَامَةَ الْجُمَحِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهَا، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَابُ بِمُصِيبَةٍ، فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ عِنْدَكَ أَحْتَسِبُ مُصِيبَتِي فَأْجُرْنِي فِيهَا وَأَعْقِبْنِي مِنْهَا خَيْرًا، إِلا أَعْطَاهُ اللَّهُ ذَلِكَ " [٣/٢]

1241- Ebû Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul musibete uğradığı zaman «İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn (=Biz Allah'a aidiz ve tekrar ona döneceğiz)» deyip: «Allahım! Bu musibete sabrımın sevabını ver ve daha hayırlı bir durum ihsan et» diye dua ettiği zaman Allah mutlaka bu dileğini yerine getirir."*[2]

١٢٤٢- حَدَّثَنَا فاروقُ الْخَطَّابِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي قُرَيْشٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: مَرِضَ ابْنٌ لأَبِي طَلْحَةَ مِنْ أُمِّ سُلَيْمٍ، قَالَ: فَمَاتَ الصَّبِيُّ فِي الْمَخْدَعِ، فَسَحَبَتْهُ ثُمَّ قَامَتْ فَهَيَّأَتْ لأَبِي طَلْحَةَ إِفْطَارَهُ كَمَا كَانَتْ تُهَيِّئُ لَهُ كُلَّ لَيْلَةٍ، فَدَخَلَ أَبُو طَلْحَةَ، وَقَالَ لَهَا: كَيْفَ الصَّبِيُّ؟ قَالَتْ: بِأَحْسَنِ حَالٍ، فَحَمِدَ اللَّهَ، ثُمَّ قَامَتْ فَقَرَّبَتْ إِلَى أَبِي طَلْحَةَ إِفْطَارَهُ، ثُمَّ قَامَتْ إِلَى مَا تَقُومُ إِلَيْهِ النِّسَاءُ، فَأَصَابَ أَبُو طَلْحَةَ مِنْ أَهْلِهِ، فَلَمَّا كَانَ السَّحَرُ، قَالَتْ: يَا أَبَا طَلْحَةَ، أَلَمْ تَرَ آلَ فُلانٍ اسْتَعَارُوا عَارِيَةً فَتَمَتَّعُوا بِهَا، فَلَمَّا طُلِبَتْ مِنْهُمْ شَقَّ عَلَيْهِمْ، قَالَ: مَا أَنْصَفُوا، قَالَتْ: فَإِنَّ ابْنَكَ كَانَ عَارِيَةً مِنَ اللَّهِ ﷻ وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ قَبَضَهُ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَاسْتَرْجَعَ، ثُمَّ غَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَبَا طَلْحَةَ بَارَكَ اللَّهُ لَكُمَا فِي لَيْلَتِكُمَا "، فَحَمَلَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ [٥٧/٢]

1242- Enes b. Mâlik der ki: Ebû Talha'nın Ümmü Süleym'den olan bir oğlu hastalandı ve bir odada yatağında öldü. Annesi Ümmü Süleym çocuğu odada defnetti, sonra da her gece yaptığı gibi kalkıp Ebû Talha'nın yemeğini hazırladı. Ebû Talha eve gelince ona: "Çocuk nasıl oldu?" diye sordu. Ümmü Süleym: "Çok iyi durumda" deyince Ebû Talha bundan dolayı Allah'a hamd

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (3/918), İbn Mâce 1/509 (1598) ve Ahmed, *Müsned* 4/36 (16349).

etti. Sonra Ümmü Süleym kalkıp yemeği Ebû Talha'nın önüne koydu. Yemekten sonra her kadının yaptığı gibi kalkıp kendini hazırladı ve Ebû Talha da onunla birlikte oldu.

Seher vakti olunca Ümmü Süleym: "Ey Ebû Talha! Filan oğullarının yaptıklarını gördün mü? Bir şeyi ödünç alıp kullandılar. Kendilerinden geri istenince de geri vermek güçlerine gitti" dedi. Ebû Talha: "Doğru yapmamışlar!" karşılığını verdi. Ümmü Süleym: "İşte senin oğlun da Allah'tan ödünç aldığımız bir şeydi ve onu geri aldı" deyince, Ebû Talha, Allah'a hamd etti ve "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" dedi. Sabahında Ebû Talha, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Ey Ebû Talha! Allah gecenizi mübarek kıldı!"* buyurdu. Ümmü Süleym o gece Abdullah b. Ebî Talha'ya hamile kaldı.[1]

Taziye

١٢٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ، نا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الصُّدَائِيُّ، نا حَمَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ عَزَّى مُصَابًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ " [٥/٩]

1243- Abdullah (b. Mes'ûd) bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Musibete uğrayan birini taziye eden kişiye, onun (musibete uğramış kişinin) sevabının aynısı verilir"* buyurmuştur.[2]

١٢٤٤- حدثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: نا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا وَكِيعٌ، نا يَحْيَى بْنُ أَبِي طَالِبٍ، نا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ، نا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ عَزَّى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ ".حَدِيثُ شُعْبَةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ نَصْرٌ، وَحَدِيثُ الثَّوْرِيِّ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ حَمَّادٌ، وَرَوَى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، وَرَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، وَرَوَاهُ عَنْهُ أَيْضًا: مَعْمَرٌ، وَإِسْرَائِيلُ، وَعَبْدُ الْحَكَمِ بْنُ مَنْصُورٍ، وَالْحَارِثُ بْنُ عِمْرَانَ

---

[1] Müslim (107) ve Ahmed, *Müsned* 3/240 (13031).

[2] İbn Mâce 1/511 (1602) ve Tirmizî 3/376 (1073).

الْجَعْفَرِيُّ، وَخَالِدُ بْنُ زِيدَ الْقُشَيْرِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ اخْتِلافٍ فِي رِوَايَتِهِمْ، فَمِنْهُمْ مَنْ قَالَ: عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ قَالَ: عَنْ عَلْقَمَةَ وَالأَسْوَدِ [٩/٥]

1244- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Musibete uğrayan birini taziye eden kişiye, onun (musibete uğramış kişinin) sevabının aynısı verilir"* buyurmuştur.[1]

١٢٤٥- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ غَيْلانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْقَاضِي، ثنا وَكِيعٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ عَزَّى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ " [١٦٤/٧]

1245- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Musibete uğrayan birini taziye eden kişiye, onun (musibete uğramış kişinin) sevabının aynısı verilir"* buyurmuştur.[2]

١٢٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ مَالِكٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الأَنْمَاطِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الصُّدَائِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالا: عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ عَزَّى مُصَابًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ "، غَرِيبٌ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَمَعْمَرٌ، وَإِسْرَائِيلُ، وَعَبْدُ الْحَلِيمِ بْنُ مَنْصُورٍ فِي آخَرِينَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ [٩٩/٧]

1246- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Musibete uğrayan birini taziye eden kişiye, onun (musibete uğramış kişinin) sevabının aynısı verilir"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

١٢٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْجَعْدِ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُرَشِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نَسِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، قَالَ: شَهِدْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ حِينَ أُصِيبَ بِوَلَدِهِ وَاشْتَدَّ وَجْدُهُ عَلَيْهِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَكَتَبَ إِلَيْهِ: " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: " سَلامٌ عَلَيْكَ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ، أَمَّا بَعْدُ: فَعَظَّمَ اللَّهُ لَكَ الأَجْرَ، وَأَلْهَمَكَ الصَّبْرَ، وَرَزَقَنَا وَإِيَّاكَ الشُّكْرَ، إِنَّ أَنْفُسَنَا وَأَهْلِينَا وَأَمْوَالَنَا وَأَوْلادَنَا مِنْ مَوَاهِبِ اللَّهِ الْهَنِيئَةِ وَعَوَارِيهِ الْمُسْتَوْدَعَةِ، يُمَتِّعُ بِهَا إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ، وَيَقْبِضُ لِوَقْتٍ مَحْدُودٍ، افْتَرَضَ عَلَيْنَا الشُّكْرَ إِذَا أَعْطَى، وَالصَّبْرَ إِذَا ابْتَلَى، وَكَانَ ابْنُكَ مِنْ مَوَاهِبِ اللَّهِ الْهَنِيئَةِ وَعَوَارِيهِ الْمُسْتَوْدَعَةِ، مَتَّعَكَ بِهِ فِي غِبْطَةٍ وَسُرُورٍ، وَقَبَضَهُ مِنْكَ بِأَجْرٍ كَبِيرٍ، الصَّلاةُ وَالرَّحْمَةُ وَالْهُدَى، إِنْ صَبَرْتَ احْتَسَبْتَ فَلا تَجْمَعَنَّ عَلَيْكَ يَا مُعَاذُ خَصْلَتَيْنِ، فَيُحْبِطُ لَكَ أَجْرَكَ فَتَنْدَمَ عَلَى مَا فَاتَكَ، فَلَوْ قَدِمْتَ عَلَى ثَوَابِ مُصِيبَتِكَ عَلِمْتَ أَنَّ الْمُصِيبَةَ قَدْ قَصُرَتْ فِي جَنْبِ الثَّوَابِ، فَتَنْجِزَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى مَوْعُودَهُ، وَلْيُذْهِبْ أَسَفَكَ مَا هُوَ نَازِلٌ بِكَ، فَكَأَنْ قَدْ، وَالسَّلامُ "

1247- Abdurrahman b. Ğanm anlatıyor: Muâz b. Cebel, oğlu vefat ettiği zaman ona çok üzüldü. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **bundan haberdar olunca taziye olarak ona şöyle bir mektup yazdı:** *"Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah'ın Resûlü Muhammed'den Muâz b. Cebel'e! Allah'ın selamı üzerine olsun! Senden yana kendisinden başka ilah bulunmayan Allah'a hamd ederim. Sonrasına gelince; Bilmelisin ki canlarımız, eşlerimiz, mallarımızı ve çoluk çocuğumuz Allah'ın bize güzel olan bir ihsanı, belli bir süreliğine kullanmamız için ödünç olarak verdiği ve zamanı gelince de geri alacağı şeylerdendir.*

Buna karşılık Allah ihsanlarına karşı bizden şükür, belalarına karşı da sabır istemektedir. Oğlun da Allah'ın sana güzel bir ihsanı ve ödünç olarak verdiği bir şeydi. Allah onunla seni gıpta edilecek bir şekilde sevindirdi. Büyük bir mükafat karşılığında da onu senden geri aldı. Şâyet karşılığını Allah'tan bekleyerek sabredersen Allah'ın hayırlarını, rahmetini ve hidâyetini elde edersin. Ey Muâz! İki hasleti kendinde taşıma ki bu sabrından dolayı alacağın mükafatın heba olmasın ve kaçırdıklarından dolayı pişman olmayasın. Bu musibetinin mükafatını elde ettiğin zaman buna karşılık musibetinin ne kadar değersiz olduğunu ve Allah'ın

vaad ettiğinin de yerine geldiğini göreceksin. Başına gelen şeyin takdir olduğunu bil ve üzülmeyi bırak. Baki selam."[1]

١٢٤٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ، حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ بَكْرِ بْنِ بَكَّارٍ الْقَعْنَبِيُّ، حَدَّثَنَا مُجَاشِعُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّهُ مَاتَ ابْنٌ لَهُ فَكَتَبَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَزِّيهِ بِابْنِهِ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ: " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ: سَلامٌ عَلَيْكَ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ "، فَذَكَرَ مِثْلَ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُبَادَةَ، وَرُوِيَ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ نَحْوَهُ،

1248- Mahmûd b. Lebîd der ki: Muâz b. Cebel'in oğlu vefat ettiği zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) taziye olarak ona şöyle bir mektup yazdı: *"Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah'ın Resûlü Muhammed'den Muâz b. Cebel'e! Allah'ın selamı üzerine olsun! Senden yana kendisinden başka ilah bulunmayan Allah'a hamd ederim..."*[2] Ravi daha sonra bir öncekinin aynısını aktarır.

١٢٤٩- حدثنا سليمان ثنا علي بن عبد العزيز ثنا أبو نعيم (ح) وحدثنا أبو إسحاق بن حمزة وأبو أحمد محمد بن أحمد الجرجاني قالا: ثنا أبو خليفة ثنا محمد بن كثير قالا: ثَنَا سُفْيَانُ ، حَدَّثَنِي زُبَيْدٌ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ. "

1249- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölü arkasından yüzünü gözünü döven, üstünü başını yırtan ve (bu yöndeki) cahiliye âdetlerini sürdüren bizden değildir"* buyurmuştur.[3]

١٢٥٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، قَالَ: ثنا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ، عَنِ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيُّ: إِنِّي

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/155 (324).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (1294), Nesâî (4/17), İbn Mâce 1/504 (1584) ve Ahmed, *Müsned* 1/502 (3657).

بَرِيءٌ مِمَّا بَرِئَ اللَّهُ مِنْهُ وَرَسُولُهُ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " بَرِيءٌ مِمَّنْ حَلَقَ، وَسَلَقَ، وَخَرَقَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى رَسْمِ مُسْلِمٍ، أَخْرَجَهُ فِي صَحِيحِهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ سَعِيدٍ التَّنُّورِيُّ [٢/٢١٦]

1250- Ebû Mûsa el-Eş'arî der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) uzak olduğu kişilerden ben de uzağım! Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (musibetlerde) saçını başını yolan, feryat figan eden ve üstünü başını yırtan kişilerden uzak olduğunu ifade etmiştir."[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

١٢٥١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، أَنَّ صُهَيْبًا، لَمَّا طُعِنَ عُمَرُ جَعَلَ، يَقُولُ: وَاأَخَاهُ، وَاأَخَاهُ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: مَهْ يَا صُهَيْبُ أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِبُكَاءِ الْحَيِّ عَلَيْهِ " [٦/٢٩٢]

1251- Ebû Râfi' der ki: Hz. Ömer suikastla yaralandığı zaman Suheyb: "Ah kardeşim! Vah kardeşim!" demeye başladı. Ancak Ömer: "Ey Suheyb! Ağır ol! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ölü, arkasından ağlayanlardan dolayı kabrinde azap çeker»* buyurduğunu işitmedin mi?" dedi.[2]

١٢٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ صُقَيْرٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَمَّا مَاتَ إِبْرَاهِيمُ ابْنُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَاحَ أُسَامَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا هَذَا؟ لَيْسَ هَذَا مِنَّا لَيْسَ لِصَائِحٍ حَظٌّ، الْقَلْبُ يَحْزَنُ وَالْعَيْنُ تَدْمَعُ وَلا نُغْضِبُ الرَّبَّ " [٦/٢٥٦]

1252- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) oğlu İbrâhim vefat ettiği zaman Usâme bir çığlık attı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ne? Böylesi bir şey bizim yaptığımız şeylerden değildir! Ölü arkasında feryat edenin*

---

[1] Müslim (167/104), Ebû Dâvud 3/190 (3130), Nesâî (4/17) ve Ahmed, *Müsned* 4/483 (19554).

[2] Buhârî (1290) ve Müslim (19/927).

İslam'dan nasibi yoktur! Kalp hüzünlenir, göz ağlar, ama Rabbi öfkelendirmeyiz" buyurdu.[1]

١٢٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ، قَالَ: " كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ يَكْرَهُونَ الصَّوْتَ عِنْدَ ثَلاثٍ: عِنْدَ الْقِتَالِ وَعِنْدَ الْجَنَائِزِ وَعِنْدَ الذِّكْرِ "

1253- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı savaş alanında, cenazede ve zikir anında olmak üzere üç yerde seslerini yükseltmeyi sevmezlerdi."

١٢٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يونس، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اثْنَتَانِ هُمَا كَفَرٌ: النِّيَاحَةُ، وَالطَّعْنُ فِي النَّسَبَةِ "، مَشْهُورٌ عَنِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ عَنْهُ زُبَيْدٌ الْيَامِيُّ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَجَرِيرٌ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ فِي آخَرِينَ [٣٠٥/٨]

1254- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölü arkasından feryat figan ağlama ve birilerine soyundan dolayı dil uzatma olmak üzere iki şey küfürdendir"* buyurmuştur.[2]

١٢٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ الأَزْهَرِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، قَالَ: " رُخِّصَ فِي الْبُكَاءِ مِنْ غَيْرِ نِيَاحَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْحَاقَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٤٤/٤]

1255- Abdullah b. Yezîd der ki: "(Ölü arkasından) feryat figan etmeden ağlamaya ruhsat verilmiştir."

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٥٦- حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوَانَةَ أَبُو النَّضْرِ، ثَنَا جَدِّي أَبُو عَوَانَةَ الإِسْفَرَايِينِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ بْنِ مِنْجَحٍ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا أَبِي ضَمْرَةُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: نَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى ابْنِهِ

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (743) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/382).

[2] Müslim (121/67) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/104 (7111).

إِبْرَاهِيمَ وَهُوَ فِي حِجْرِهِ يَمُوتُ، فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: أَتَبْكِي يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ نَهَيْتَنَا، عَنِ الْبُكَاءِ؟، فَقَالَ: " إِنِّي لَمْ أَنْهَكُمْ عَنْ هَذَا، إِنَّ هَذَا رَحْمَةٌ، مَنْ لا يَرْحَمُ لا يُرْحَمُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، وَرَبِيعَةُ تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ وَهُوَ الْغِفَارِيُّ، عَنْ أَبِي ضَمْرَةَ [٦/٣٤١]

1256- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kucağında can veren oğlu İbrâhim'e baktı ve gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı. Abdurrahman: "Ey Allah'ın Resûlü! Bize yasaklanmış olmasına rağmen sen ağlıyor musun?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim size yasakladığım ağlamak değildi. Ağlamak merhamettendir. Merhamet etmeyene de merhamet edilmez"* karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٥٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْفَضْلُ بْنُ أَحْمَدَ الأَصْبَهَانِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بُكَاءُ الْمُؤْمِنِ فِي قَلْبِهِ، وَبُكَاءُ الْمُنَافِقِ مِنْ هَامَتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤/١١١]

1257- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin kalbiyle, münafık ise gözleriyle ağlar"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ölüyü Hayırla Anmak

١٢٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ مُدْرِكٍ، ثَنَا أَبُو ظَفَرٍ عَبْدُ السَّلامِ بْنُ مُطَهَّرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: مَاتَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَأُثْنِيَ عَلَيْهِ خَيْرًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَجَبَتْ " وَمَاتَ رَجُلٌ آخَرُ، فَأُثْنِيَ عَلَيْهِ شَرًّا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَجَبَتْ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أُثْنِيَ عَلَى فُلانٍ خَيْرًا، فَقُلْتَ: وَجَبَتْ، وَمَاتَ فُلانٌ فَأُثْنِيَ عَلَيْهِ شَرًّا، فَقُلْتَ وَجَبَتْ، قَالَ: " إِنَّكُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ " [٦/٢٩١]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/263).

1258- Enes der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ölen bir adamı hayırla yâd ettiklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vacip oldu"* buyurdu. Ölen başka bir adam da kötülükleriyle anılınca yine: *"Vacip oldu!"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Filan kişi hayırla yâd edilince *«Vacip oldu!»* dedin. Ölen falan kişi de kötülükleriyle anılınca *«Vacip oldu!»* dedin" dediklerinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler Allah'ın yeryüzündeki şahitlerisiniz"* buyurdu.[1]

١٢٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرِ بْنِ مَسْعُودٍ الْجُمَحِيِّ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَرَّ بِجِنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ: " وَجَبَتْ "، وَمَرَّ بِجِنَازَةٍ أُخْرَى، فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا، فَقَالَ: " وَجَبَتْ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا وَجَبَتْ؟ قَالَ: " بَعْضُكُمْ شُهَدَاءُ عَلَى بَعْضٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَامِرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ، وَرَوَاهُ عَنْهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ [١٠٦/٧]

1259- Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından bir cenaze geçti. Cenazeyi hayırla yâd ettiklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vacip oldu"* buyurdu. Başka bir cenaze geçince bu kez onu kötülükleriyle andılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Vacip oldu!"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Vacip olan nedir?" dediklerinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler birbirinizin (leh veya aleyhte) şahitlerisiniz"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٥٩/أ- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حدَّثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَشْهَدُ لَهُ أَرْبَعَةُ أَهْلِ أَبْيَاتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الأَدْنَيْنَ أَنَّهُمْ لا يَعْلَمُونَ إِلا خَيْرًا، إِلا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: قَدْ قَبِلْتُ قَوْلَكُمْ، أَوْ قَالَ: شَهَادَتَكُمْ، وَغَفَرْتُ لَهُ مَا لا تَعْلَمُونَ " [٢٥٢/٩]

---

1 Buhârî (1367) ve Müslim (60/949).

2 Ebû Dâvud 3/215 (3233), İbn Mâce 1/478 (1492) ve Ahmed, *Müsned* 2/250 (7569).

1259/a- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Bir müslüman ölür de en yakın komşularından dört aile ondan yana hayırdan başka bir şey bilmediklerine dair şahadet ettikleri zaman Allah: «Sözünüzü (veya şehadetinizi) kabul ediyor ve bilmediğiniz günahlarını da bağışlıyorum» buyurur."*

Ölünün Yıkanması

١٢٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الْبَصْرِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا سَلامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ، ثَنَا جَابِرٌ الْجُعْفِيُّ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزَّارِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا فَأَدَّى فِيهِ الأَمَانَةَ، خَرَجَ مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ، وَلِيُّهُ أَقْرَبُ النَّاسِ مِنْهُ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَحَدٌ فَرَجُلٌ ذُو حَظٍّ مِنْ أَمَانَةٍ وَوَرِعٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَلامٍ، عَنْ جَابِرٍ، وَرَوَى عَنْ سَلامٍ الْكِبَارُ، وَرَوَاهُ حُسَيْنُ بْنُ عِمْرَانَ عَنْ جَابِرٍ نَحْوَهُ [١٩١/٦]

1260- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Bir ölüyü yıkayan ve yıkarken gördüklerini ifşa etmeyen kişi annesinden yeni doğmuş gibi günahlarından arınır. Bir ölüyü de ona en yakın olan kişi yıkar. Böylesi bir yakını yoksa da güvenilir ve verâ sahibi olan (günahlardan azami ölçüde sakınan) bir kişi onu yıkar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَيَّانٍ، ثَنَا حَرْمَلَةُ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ، ثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مِنْ غَسَّلَ مَيِّتًا اغْتَسَلَ، وَمَنْ حَمَلَهُ تَوَضَّأَ " [١٥٨/٩]

1261- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölüyü yıkayan kişi, sonra kendisi de yıkansın. Cenazesini taşıyanlar da daha sonra abdest alsınlar"* **buyurmuştur.**[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/134 (24934) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 4/47 (3575).

[2] Tirmizî 3/309 (993), İbn Mâce 1/470 (1463) ve Ebû Dâvud 3/197 (3161).

١٢٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنِ أُمِّ عَطِيَّةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَتِ ابْنَتُهُ، فَقَالَ: " اغْسِلْنَهَا ثَلاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ، فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي "، قَالَتْ: فَلَمَّا أَنْ فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَعْطَانَا حَقْوَهُ، فَقَالَ: " أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ يَعْنِي إِزَارَهُ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ فِي الْمُوَطَّأِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ [٣٣٩/٦]

1262- Ümmü Atiyye der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kızı vefat ettiğinde yanımıza girdi ve: *"Onu üç veya beş veya daha fazla yıkayın. Bitirdiğinizde de bana haber verin"* buyurdu. Yıkamasını bitirdiğimizde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) peştamalını bize verdi ve: *"Onu bununla sarın"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Ölünün Kefenlenmesi

١٢٦٣- حدثنا أبو بكر محمد بن جعفر ثنا جعفر بن محمد الصايغ ثنا حسين بن محمد المروزي ثنا جرير بن حازم عن أيوب عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَفَّنَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ ، فَلْيُحْسِنْ كَفَنَهُ "

1263- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz kardeşini kefenleyeceği zaman kefenini güzelinden yapsın"* buyurmuştur.[2]

١٢٦٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ، عَنِ الْعَوَّامِ، عَنْ شَهْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ ثَوْبَيْنِ أَبْيَضَيْنِ وَثَوْبُ حِبَرَةٍ " [٦٥/٦]

---

[1] Buhârî (1253), Müslim (36/939) ve Tirmizî 3/306 (990).

[2] Müslim (49/943), Ebû Dâvud 3/194 (3148) ve Ahmed, *Müsned* 3/362 (14154).

1264- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ettiği zaman ikisi beyaz kumaş, biri de çizgili Yemen kumaşı olmak üzere üç parça kumaşla kefenlendi."[1]

١٢٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مِسْكِينُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ مَكْحُولٌ: حَدَّثَنِي عُرْوَةُ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " كُفِّنَ فِي ثَلاثِ رِيَاطٍ يَمَانِيَةٍ " [١٢٧/٦]

1265- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Yemen yapımı üç parça kumaşla kefenlendi."[2]

١٢٦٦- حدثنا أبو بكر بن مالك حدثنا عبد الله بن أحمد بن حنبل حدثني أبي حَدَّثَنَا الشَّافِعِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، أَنَّهُ قَالَ : سَأَلْتُ عَائِشَةَ ، زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ ، فِي كَمْ كُفِّنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ؟ فَقَالَتْ : فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ سُحُولِيَّةٍ.

1266- Ebû Seleme der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Âişe'ye: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kaç parça kumaşla kefenlendi?" diye sorduğumda: "Suhûl (Yemen'in bir kasabası) yapımı üç parça beyaz kumaşla kefenlendi" dedi.[3]

١٢٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ، وَمَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: ثنا مالك، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ سُحُولِيَّةٍ بِيضٍ، لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلا عِمَامَةٌ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٥٤/٦]

1267- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Suhûl (Yemen'in bir kasabası) yapımı üç parça beyaz kumaşla kefenlendi. Kefenlenirken gömlek ve sarık kullanılmadı."[4]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/341 (2361).

[2] Buhârî (1264) ve Müslim (45/941).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

[4] Tahrici daha önce yapıldı.

١٢٦٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَحْمُودِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائشة، قَالَتْ: " كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ لَفَائِفَ "

1268- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç parça beyaz kumaşa sarılarak kefenlendi."[1]

Cenaze Namazı, Cenazeyle Yürümek

١٢٦٩- حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رُسْتَةُ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِجِنَازَةٍ فَصَلَّى عَلَيْهَا، وَكَبَّرَ أَرْبَعًا، وَقَالَ: " كَبَّرَتِ الْمَلائِكَةُ عَلَى آدَمَ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ "، وَكَبَّرَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى فَاطِمَةَ أَرْبَعًا، وَكَبَّرَ صُهَيْبٌ عَلَى عُمَرَ أَرْبَعًا " [٩٦/٤]

1269- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze getirildiğinde namazını dört tekbirle kıldırdı ve: *"Melekler de Âdem'in cenaze namazını dört tekbirle kıldılar"* buyurdu.[2]

Ebû Bekr de Hz. Fâtıma'nın cenaze namazını dört tekbirle kıldırdı. Ömer, Ebû Bekr'in cenaze namazını dört tekbirle kıldırdı. Suheyb de Ömer'in cenaze namazını dört tekbirle kıldırdı.

١٢٧٠- حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَكْفَانِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى الْمُزَنِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَبَّرَ أَرْبَعًا، وَقَرَأَ بِأُمِّ الْقُرْآنِ بَعْدَ التَّكْبِيرَةِ الأُولَى " [١٥٩/٩]

1270- Câbir bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze namazı kıldırırken dört tekbir getirdi. İlk tekbirden sonra Fâtiha Suresi'ni okudu."

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

١٢٧١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، حَدَّثَنَا السَّرِيُّ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ، فَكَبَّرَ عَلَيْهَا أَرْبَعًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ قَبِيصَةَ [٧/٣٣٣]

1271- İbn Ebî Evfâ bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birinin cenaze namazını dört tekbirle kıldırdı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٧٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ ثَوْبَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً فَصَلَّى عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ وَمَنْ شَهِدَ دَفْنَهَا فَلَهُ قِيرَاطَانِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا الْقِيرَاطَانِ؟ قَالَ: " أَصْغَرُهُمَا مِثْلُ جَبَلِ أُحُدٍ " [٩/٥٨]

1272- Sevbân bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenazenin peşinden çıkıp namazına da katılana bir kîrât sevap vardır. Defnedilmesinde bulunan kişiye ise iki kîrât vardır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! İki kîrât ne kadardır?" diye sorduklarında da: *"Küçüğü Uhud dağı kadardır"* buyurdu.[2]

١٢٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ، عَنْ صَالِحٍ، مَوْلَى التَّوْأَمَةِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ، " مَنْ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فِي الْمَسْجِدِ، فَلا شَيْءَ لَهُ "، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، إِلا مِنْ حَدِيثِ قَبِيصَةَ [٧/٩٣]

1273- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir cenazenin namazına mescidde katılan (ama peşinden yürümeyen) kişiye sevap olarak bir şey yoktur"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (3879) ve Müslim (65/952).

[3] Müslim (57/946), İbn Mâce 1/492 (1540) ve Ahmed, *Müsned* 5/326 (22439).

١٢٧٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الأَنْصَارِيُّ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُعْبَةَ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، قَالا: ثنا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ سَمُرَةَ " أَنَّ امْرَأَةً مَاتَتْ فِي الْبَطْنِ فَصَلَّى عَلَيْهَا رَسُولُ ﷺ فَقَامَ وَسَطَهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ شَبَابَةُ، عَنْ شُعْبَةَ [١٩٣/٧]

1274- Semure bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) karnındaki bir hastalıktan dolayı ölen bir kadının cenaze namazını kıldırırken cenazenin orta yerine gelecek şekilde durdu."[1]

١٢٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمَقْدِسِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْفَرَجِ الْغَزِّيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَنَاحٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنَّ فُلانَ بْنَ فُلانٍ فِي ذِمَّتِكَ، وَحَبْلِ جِوَارِكَ، فَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ، وَعَذَابَ النَّارِ، أَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ وَالْحَقِّ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ".تَفَرَّدَ بِهِ مَرْوَانُ، عَنْ يُونُسَ [٢٠٢/٥]

1275- Vâsile b. el-Eska' der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (bir cenazede) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allahım! Filan oğlu filan artık senin yanında, himayen ve güvencen altındadır. Onu kabrin fitnesinden ve cehennem azabından koru. Sen ki ahde vefa gösterir, hakları sahiplerine verirsin. Allahım! Onu bağışla, ona merhamet et. Çünkü sen bağışlayıcı ve merhametlisin."*[2]

١٢٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ بْنِ هَارُونَ بْنِ عِيسَى، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نَصْيرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ مِائَةُ رَجُلٍ إِلا غُفِرَ لَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ حَجَّاجٌ، عَنْ شُعْبَةَ

1276- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenaze namazı yüz kişi tarafından kılınan müslümanın günahları bağışlanır"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Ebû Dâvud 3/204 (3191), İbn Mâce 1/486 (1517) ve Ahmed, *Müsned* 2/585 (9743).

[2] Buhârî (1331) ve Müslim (87/964).

[3] Ebû Dâvud 3/208 (3202) ve İbn Mâce 1/480 (1499).

١٢٧٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْبَصْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْقُرْدُوَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَاجٍ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ مِائَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ "، تَفَرَّدَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ مِسْعَرٍ بِهَذَا اللَّفْظِ [٢٢٨/٧]

1277- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenaze namazı müslümanlardan yüz kişi tarafından kılınan kişiye cennet vacip olur"* buyurmuştur.

١٢٧٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، ثنا خَلَفُ بْنُ سَالِمٍ، ثنا يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُبَشِّرِ بْنِ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ رَجُلٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ مِائَةٌ، إِلا غُفِرَ لَهُ " [٣٩١/٨]

1278- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenaze namazı yüz kişi tarafından kılınan kişinin günahları bağışlanır"* buyurmuştur.

١٢٧٩- ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَلامٍ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ جَنَازَةٍ شَهِدَهَا مِائَةٌ يُصَلُّونَ عَلَيْهَا إِلا غُفِرَ لَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَلامٍ، وَشُعَيْبٍ [١٩١/٦]

1279- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenaze namazı yüz kişi tarafından kılınan kişinin günahları bağışlanır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٢٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ هُشَيْمِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ، قَالَ: " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى قَتْلَى أُحُدٍ تِسْعَةً تِسْعَةً، وَحَمْزَةُ عَاشِرُهُمْ، فَإِذَا صَلَّى رُفِعَتْ تِسْعَةٌ وَبَقِيَ حَمْزَةُ حَتَّى صَلَّى عَلَيْهِ تِسْعَ مَرَّاتٍ، أَوْ سَبْعَ مَرَّاتٍ " [٥٩/٩]

1280- Ebû Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında şehit düşenlerin namazlarını onuncuları Hamza olacak şekilde dokuzar

dokuzar kıldırdı. Bir grubun namazını kıldırdıktan sonra Hamza yerinde bırakılıyor, diğer dokuz kişi ise kaldırılıp başka dokuz kişi getiriliyordu. Bu şekilde Hamza'nın cenaze namazını dokuz veya yedi defa kıldırmış oldu."

١٢٨١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " صَلَّى عَلَى حَمْزَةَ وَأَصْحَابِهِ يَوْمَ أُحُدٍ " [٦١/٩]

1281- Şa'bî der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında şehit düşen Hamza ile diğer ashâbının cenaze namazlarını kıldırdı."

Gıyâbi Cenaze Namazı

١٢٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا " [١٤/٣]

1282- Câbir der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını (gıyabında) dört tekbirle kıldırdı."[1]

١٢٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ، قَالا: ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثَنَا حُبَابُ بْنُ جَبَلَةَ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَبَّرَ عَلَى النَّجَاشِيِّ أَرْبَعًا "، تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْ مَالِكٍ، حُبَابٌ، وَمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ [٣٥٢/٦]

1283- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını (gıyabında) dört tekbirle kıldırdı."[2]

١٢٨٤- حدثنا عبد الله بن جعفر ثنا يونس بن حبيب ثنا أبو داود ثنا عبيدالله بن عمر عن الزهري عن سعيد بن المسيب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَكَبَّرَ عَلَى النَّجَاشِيِّ أَرْبَعًا

1284- Ebû Hureyre bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını (gıyabında) dört tekbirle kıldırdı."[3]

---

[1] Buhârî (1334) ve Müslim (64/952).

[2] İbn Mâce 1/491 (1538) ve Ahmed, *Müsned* 3/445 (14922).

[3] Buhârî (1333) ve Müslim (62/951).

١٢٨٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا رَوْحٌ، ثنا شُعْبَةُ ثنا أَبُو الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ وَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا " [١٦١/٧]

1285- Câbir bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını (gıyabında) dört tekbirle kıldırdı."[1]

١٢٨٦- كَذَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَحْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُونُسَ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، فِيمَا أَفَادَنِيهِ أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبِي غَسَّانَ الْبَصْرِيُّ وَكَتَبَهُ لِي بِخَطِّهِ، وَحَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ مُوسَى، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، ثنا أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، مِثْلَهُ، وَالْحَدِيثُ مَشْهُورٌ بِعُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ شُعْبَةَ، وَأَبُو الزُّبَيْرِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ تَدْرُسَ مَكِّيٌّ [١٦١/٧]

1286- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[2]

١٢٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُلَيْمُ بْنُ حَيَّانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مِينَا، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ أَرْبَعًا " [٣٠/٩]

1287- Câbir b. Abdillah bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını (gıyabında) dört tekbirle kıldırdı."[3]

Defnedilmiş Olana Cenaze Namazı Kılmak

١٢٨٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ الشَّيْبَانِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي مَنْ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَتَى عَلَى قَبْرٍ مَنْبُوذٍ فَصَفَّهُمْ خَلْفَهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ "، قُلْتُ لِلشَّعْبِيِّ: مَنْ أَخْبَرَكَ يَا أَبَا عَمْرٍو؟ قَالَ: أَخْبَرَنِيهِ ابْنُ عَبَّاسٍ، رَوَاهُ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ: الثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ، وَهُشَيْمٌ، وَجَرِيرٌ، وَحَفْصٌ، وَابْنُ فُضَيْلٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَابْنُ إِدْرِيسَ، وَأَسْبَاطٌ، وَابْنُ مُسْهِرٍ، وَإِسْمَاعِيلُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

بْنُ زَكَرِيَّاءَ، وَخَالِدٌ الْوَاسِطِيُّ، وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ فِي آخَرِينَ، وَرَوَاهُ قَتَادَةُ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنِ الشَّعْبِيِّ [٤/٣٣٠]

1288- Süleyman eş-Şeybânî der ki: Şa'bî'nin: "Bu namazı kılanlardan birinin bana bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) henüz yeni kapatılmış bir mezarla karşılaşınca ashâbını arkasında dizmiş ve mezardakinin cenaze namazını kıldırmıştır" dediğini işittim.[1] Şa'bî'ye: "Ey Ebû Amr! Sana bunu anlatan kim?" diye sorduğumda: "İbn Abbâs" dedi.

١٢٨٩- حَدَّثَنَاهُ أَبُو يَعْلَى الزُّبَيْرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو عَوَانَةَ الإِسْفَرَايِينِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، قَالَ: قَالَ لَنَا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ الْعَنْبَرِيُّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَلَّى عَلَى قَبْرٍ بَعْدَمَا دُفِنَ "، فَقُلْتُ لِقَتَادَةَ: سَمِعْتَهُ مِنَ الشَّعْبِيِّ؟ قَالَ: لا، حَدَّثَنِيهِ الشَّيْبَانِيُّ، فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَرَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَبُو حُصَيْنٍ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ [٤/٣٣٠]

1289- İbn Abbâs bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir ölünün, defnedildikten sonra mezarında cenaze namazını kıldı."[2]

Şu'be der ki: Katâde'ye: "Bunu Şa'bî'den bizzat işittin mi?" diye sorduğumda: "Hayır, Süleymân eş-Şeybânî bana aktardı" dedi. Şeybânî'ye bunu sorduğumda: "Şa'bî'nin, İbn Abbâs'tan naklen şöyle dediğini işittim" dedi ve bunu rivayet etti.

١٢٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى عَلَى مَيِّتٍ بَعْدَمَا دُفِنَ "

1290- İbn Abbâs bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir ölünün, defnedildikten sonra mezarında cenaze namazını kıldı."[3]

---

[1] Buhârî (1336) ve Müslim (68/954).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

١٢٩١- ثنا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْبَجَلِيُّ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَخْرَمٍ، ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى قَبْرٍ مَنْبُوذٍ وَصَلَّيْتُ مَعَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ وَهْبٌ، عَنْ شُعْبَةَ [١٩٣/٧]

1291- İbn Abbâs bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) henüz yeni kapanmış bir mezara cenaze namazı kıldı. Ben de onunla birlikte bu namazı kıldım."[1]

١٢٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، في جماعة، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى قَبْرِ امْرَأَةٍ بَعْدَ مَا دُفِنَتْ "، رَوَاهُ مُؤَمَّلُ بْنُ خَارِجَةَ، وَعَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ مِثْلَهُ، عَنْ شُعْبَةَ، وَالْحَدِيثُ لِمُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ غُنْدَرٍ أَشْهَرُ [١٩٣/٧]

1292- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir kadının, defnedildikten sonra mezarında cenaze namazını kıldı."[2]

١٢٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ أَبُو بحر، قَالَا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَفْصٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " مَرَّ بِقَبْرِ امْرَأَةٍ كَانَتْ تُلْتَقِطُ الْقَصَبَ مِنَ الْمَسْجِدِ، فَصَلَّى عَلَيْهَا "، وَرَوَاهُ عِمْرَانُ بْنُ أَبَانَ، عَنْ شُعْبَةَ [١٩٣/٧]

1293- Abdullah b. Âmir b. Rabîa, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'deki çer çöpü toplayan bir kadının kabriyle karşılaşınca mezarında cenaze namazını kıldı."[3]

١٢٩٤- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَكَمِ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ أَبَانَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَفْصٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى قَبْرٍ "

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Müslim (70/955), İbn Mâce 1/490 (1531) ve Ahmed, *Müsned* 3/160 (12326).

[3] İbn Mâce 1/489 (1529) ve Ahmed, *Müsned* 3/542 (15679).

1294- Abdullah b. Âmir b. Rabîa, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), birinin defnedildikten sonra mezarında cenaze namazını kıldı"[1]

١٢٩٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " صَلَّى عَلَى قَبْرٍ بَعْدَ مَا دُفِنَ "، تَفَرَّدَ بِهِ غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ [٩/٢٢٢]

1295- Enes bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), birinin defnedildikten sonra mezarında cenaze namazını kıldı"[2]

Münafık Olanın Cenaze Namazını Kılmak

١٢٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ: لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولٍ دُعِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الصَّلاةِ عَلَيْهِ، فَلَمَّا قَامَ يُرِيدُ الصَّلاةَ عَلَيْهِ تَحَوَّلْتُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتُصَلِّي عَلَى عَدُوِّ اللَّهِ ابْنِ أُبَيٍّ ابْنِ سَلُولٍ الْقَائِلِ يَوْمَ كَذَا كَذَا، فَجَعَلْتُ أُعَدِّدُ أَيَّامَهُ، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَبْتَسِمُ، حَتَّى أَكْثَرْتُ، فَقَالَ: " أَخِّرْ عَنِّي يَا عُمَرُ، إِنِّي خُيِّرْتُ فَاخْتَرْتُ، قَدْ قِيلَ: ﴿اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ فَلَوْ أَعْلَمُ أَنِّي إِذَا زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ غُفِرَ لَهُ لَزِدْتُ "، ثُمَّ صَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَشَى مَعَهُ حَتَّى قَامَ عَلَى قَبْرِهِ وَفَرَغَ مِنْ دَفْنِهِ، فَعَجَبًا لِي وَلِجُرْأَتِي عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، فَوَاللَّهِ مَا كَانَ إِلا يَسِيرًا حَتَّى نَزَلَتْ هَاتَانِ الآيَتَانِ: ﴿وَلا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾، فَمَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَهَا عَلَى مُنَافِقٍ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ ﷺ [١/٤١]

1296- Ömer b. el-Hattâb der ki: Abdullah b. Ubey b. Selûl öldüğü zaman cenaze namazını kıldırmak için Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) çağırdılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazını kıldırmak üzere kalkınca karşısında durdum. "Ey Allah'ın Resûlü! Filan günde şunu diyen, filan günde şunu diyen Allah düşmanı İbn Ubey b. Selûl'un namazını mı kılacaksın?" dedim ve

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Abdullah b. Ubey'in söylediği şeyleri zamanlarıyla birlikte ona zikretmeye başladım. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm ederek dinliyordu. Lafı uzatmam üzerine: *"Ey Ömer! Geri çekil! Bu konuda:* **«Onlar için ister bağışlanma dile, ister dileme. Onlar için yetmiş kez bağışlanma dilesen de, Allah onları asla affetmeyecektir»**[1] *denilerek muhayyer bırakıldım. Şâyet yetmişten daha fazla bağışlanma dilememle bağışlanacağını bilsem ona daha fazla bağışlanma dilerdim"* buyurdu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazını kıldırdıktan sonra kabrine kadar cenazeyle birlikte yürüdü. Defin işi bitene kadar da orada kaldı. Allah ve Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bizden daha iyi bilirken Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı olan bu cüretime de şaşırdım. Vallahi çok bir zaman geçmeden **"Onlardan ölen hiçbirine asla namaz kılma ve kabrinin başında durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Resûlünü inkâr ettiler ve fasık olarak öldüler. Onların malları ve evlatları seni imrendirmesin. Allah, bunlarla ancak, dünyada kendilerine azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor"**[2] âyetleri nazil oldu. Bu âyetlerin nazil olmasında sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene kadar münafıklardan hiç kimsenin cenaze namazını kılmadı.[3]

Cenaze Sahiplerine Yardımcı Olmak

١٢٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَمِّي.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ بَهْرَامٍ، عَنِ الْحَارِثِ ابْنِ وَهْبٍ، عَنِ الصُّنَابِحِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَزَالُ هَذِهِ الأُمَّةُ فِي مُسْكَةٍ مِنْ دِينِهَا مَا لَمْ يَكِلُوا الْجَنَائِزَ إِلَى أَهْلِهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ الصَّلْتُ، عَنِ الْحَارِثِ، وَرَوَى الثَّوْرِيُّ، عَنِ الصَّلْتِ، مِثْلَهُ [٣٧٤/٨]

---

[1] Tevbe Sur. 80

[2] Tevbe Sur. 84, 85

[3] Buhârî (1366), Tirmizî 5/279 (3097) ve Ahmed, *Müsned* 1/21 (96).

1297- Sunâbihî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenaze işlerini sahiplerine bırakmayıp yardım ettikleri sürece bu ümmet dinine sağlam bir şekilde bağlı kalacaktır"* buyurmuştur.[1]

Cenazede Yürümek

١٢٩٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ شَهْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى أَنْ تُتَّبَعَ جَنَازَةٌ مَعَهَا رَانَّةٌ " [٦٦/٦]

1298- İbn Ömer bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) feryat ederek cenazenin peşinden gidilmesini yasakladı."[2]

١٢٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ مُعَارِكٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ الْمَيْمُونِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ السَّكَنِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ، كَانُوا يَمْشُونَ أَمَامَ الْجَنَازَةِ " [٣٠٨/٧]

1299- Sâlim, babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Ömer cenazenin önünde yürürlerdi."[3]

١٣٠٠- حدثنا أبو أحمد محمد بن أحمد الغطريفي حدثنا حامد بن شعيب حدثنا الحسن ابن عيسى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ ، يَعْنِي ابْنَ الْمُبَارَكِ ، أَخْبَرَنَا يُونُسُ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلٍ ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ : أَسْرِعُوا بِالْجِنَازَةِ ، فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً ، قَرَّبْتُمُوهَا إِلَى الْخَيْرِ ، وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ ذَلِكَ ، شَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ .

1300- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cenazeyi mezarına hızlıca götürün. O kimse iyi biri ise, onu*

---

1 Ahmed, *Müsned* 4/426 (19091) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/370).

2 İbn Mâce 3/504 (1583) ve Ahmed, *Müsned* 2/126 (5670).

3 Tirmizî 3/320 (1007), İbn Mâce 2/475 (1482), Ebû Dâvud 3/201 (3179) ve Ahmed, *Müsned* 2/12 (4538).

hayra ulaştırmakta acele etmiş olursunuz. Eğer kötü bir kimse ise bir kötüyü bir an önce omzunuzdan atmış olursunuz."[1]

١٣٠١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا حَكِيمُ بْنُ سَيْفٍ، وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، قَالا: ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ رَاشِدٍ، عَنْ ثَوْبَانَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ فِي جَنَازَةٍ فَرَأَى أُنَاسًا رُكْبَانًا، فَقَالَ: " أَلا تَسْتَحْيُونَ إِنَّ مَلائِكَةَ اللَّهِ يَمْضُونَ عَلَى أَقْدَامِهِمْ وَأَنْتُمْ عَلَى ظُهُورِ الدَّوَابِّ " [١١٨/٦]

1301- Sevbân bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) katıldığı bir cenazede bazılarının binekleri üzerinde gittiğini görünce: *"Allah'ın melekleri ayaklarıyla yürürken siz bineklerinizin sırtında gitmeye utanmıyor musunuz?"* buyurdu.[2]

١٣٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ ثَوْبَانَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَرَأَى نَاسًا رُكْبَانًا فَقَالَ: " أَلا تَسْتَحْيُونَ بِأَنَّ مَلائِكَةَ اللَّهِ يَمْشُونَ عَلَى أَقْدَامِهِمْ وَأَنْتُمْ عَلَى ظُهُورِ الدَّوَابِّ رُكْبَانًا " [٣٠٨/٩]

1302- Sevbân bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) katıldığı bir cenazede bazılarının binekleri üzerinde gittiğini görünce: *"Allah'ın melekleri ayaklarıyla yürürken siz bineklerinizin sırtında gitmeye utanmıyor musunuz?"* buyurdu.[3]

١٣٠٢/أ- [٥٧/٩] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى، " سَلَّمَ عَلَى الْجَنَازَةِ تَسْلِيمَةً خَفِيَّةً "، وَرُوِيَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ خَالِدٍ الْهَرَوِيِّ صَاحِبِ شُعْبَةَ

1302/a- Atâ b. es-Sâib bildiriyor: "Abdullah b. Ebî Evfâ, bir cenazeye

---

[1] Buhârî (1315) ve Müslim (50/944).

[2] Tirmizî 3/324 (1012) ve İbn Mâce 1/475 (1480).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

sessiz bir şekilde selam verdi."

Lahid ve Çukur

١٣٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُمَيْرٍ أَبِي الْيَقْظَانِ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّحْدُ لَنَا وَالشَّقُّ لِغَيْرِنَا "، رَوَاهُ عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَعَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ وَحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَأَةَ، وَأَبُو حَمْزَةَ الثُّمَالِيُّ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَرَوَاهُ أَبُو خَبَّابٍ، عَنْ زَاذَانَ مُطَوَّلا [٢٠٣/٤]

1303- Cerîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lahid (tarzı defin) bize, şak (çukur tarzı defin) ise diğerlerine aittir"* buyurmuştur.[1]

Ölüyü Gece Defnetmek

١٣٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عَمْرٍو، قَالَ: أَخْبَرَنِي جَابِرٌ قَالَ: رَأَى نَاسٌ نَارًا فِي مَقْبَرَةٍ فَأَتَوْهَا، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " نَاوِلُونِي صَاحِبَكُمْ، فَإِذَا هُوَ الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ بِالذِّكْرِ "، هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ مَفَارِيدِ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيِّ، عَنْ عَمْرٍو، وَرَوَاهُ عَنْهُ الْمُقَدَّمَانِ: أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، وَإِسْحَاقُ، عَنْ مَنْصُورٍ، وَغَيْرُهُمَا [٣٥١/٣]

1304- Câbir der ki: (Medine'de) bazıları gece vakti mezarlıkta ışık gördü. Gittiklerinde birinin gömüldüğünü, Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşınızı bana verin (kabre koyayım)"* buyurduğunu gördüler. Gömülen de Kur'ân'ı yüksek sesle okuyan kişiydi.[2]

---

[1] İbn Mâce 1/496 (1555), Ahmed, *Müsned* 4/436 (19181) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/317 (2319).

[2] Ebû Dâvud 3/198 (3164) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/368).

Ölüyü Salih Kişilerin Yanında Defnetmek

١٣٠٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ الْجُنَيْدِ، ثَنَا أَبُو أَحْمَدَ شُعَيْبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عِيسَى، ثَنَا مالك، عَنْ عَمِّهِ أَبِي سُهَيْلِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ادْفِنُوا مَوْتَاكُمْ وَسَطَ قَوْمٍ صَالِحِينَ، فَإِنَّ الْمَيِّتَ يَتَأَذَّى بِجَارِ السُّوءِ كَمَا يَتَأَذَّى الْحَيُّ بِجَارِ السُّوءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إلا مِنْ حَدِيثِ شُعَيْبٍ [٦/٣٥٤]

1305- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölülerinizi salih kişilerin arasına gömün. Zira hayatta olan kişinin kötü komşulardan eziyet görmesi gibi ölü de kötü komşulardan eziyet görür."*

Tek kanallı bir hadistir.

Ölüyü Kabre Koyarken Söylenecek Şeyler

١٣٠٦- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ، قَالَ: ثنا هَمَّامٌ، قَالَ: ثنا قَتَادَةُ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ هَمَّامٌ، وَهُوَ عِنْدِي، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا وَضَعْتُمْ مَوْتَاكُمْ فِي قُبُورِهِمْ، فَقُولُوا: بِسْمِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ "، لَمْ يَرْفَعْهُ عَنْ قَتَادَةَ، إلا هَمَّامٌ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، وَهَمَّامٌ، مَوْقُوفًا، وَيُرْوَى عَلَى: سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ [٣/١٠١]

1306- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölülerinizi kabrine koyduğunuz zaman: «Allah'ın adıyla ve Resûlullah'ın sünneti üzerine koyuyor (teslim ediyor)uz» deyin."*[1]

١٣٠٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي أُسَيْدٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَفَ

---

[1] Tirmizî 3/355 (1046), Ebû Dâvud 3/211 (3213), İbn Mâce 1/494 (1550) ve Ahmed, *Müsned* 2/38 (4811).

عَلَى قَبْرِ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ حِينَ فَرَغَ مِنْهُ، فَقَالَ: " إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ نَزَلَ بِكَ وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ، جَافِ الأَرْضَ عَنْ جَنْبِهِ، وَافْتَحْ أَبْوَابَ السَّمَاءِ لِرُوحِهِ، وَاقْبَلْهُ مِنْكَ بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَ ثَبِّتْ عِنْدَ الْمَسَائِلِ مَنْطِقَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ [٢٠١/٥]

1307- Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından birinin mezarının başında, defin işi bittikten sonra durdu ve: *"Biz Allah'a aidiz ve tekrar ona döneceğiz (=İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn). Allahım! Senin yanında konakladı ki sen onu ağırlayacakların en hayırlısısın. Yerin onu sıkmasından koru, semanın kapılarını ruhu için aç. Onu güzel bir şekilde karşıla ve sorgu anında dilini sağlam kıl"* diye dua etti.

Tek kanallı bir hadistir.

Kabirde Ölünün Altına Konulan Şeyler

١٣٠٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ: " أُدْخِلَ قَبْرَ النَّبِيِّ ﷺ قَطِيفَةٌ حَمْرَاءُ " [٢٠٣/٧]

1308- İbn Abbâs der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kabrinin tabanına kırmızı bir kadife parçası serildi."[1]

Aynı Kabre Birden Fazla Kişiyi Koymak

١٣٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: جَاءَتِ الأَنْصَارُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ، فَقَالُوا: أَصَابَنَا قَرْحٌ وَجَهْدٌ، فَقَالَ: " احْفِرُوا، وَأَوْسِعُوا، وَادْفِنُوا الاثْنَيْنِ وَالثَّلاثَةَ فِي الْقَبْرِ "، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ

[1] Müslim (91/967), Tirmizî 3/356 (1048) ve Ahmed, *Müsned* 1/301 (2026).

اللَّهِ مِنْ يُقَدَّمُ؟ قَالَ: " أَكْثَرُهُمْ قُرْآنًا "، فَقُدِّمَ أبو عَامِرٍ بَيْنَ يَدَيْ رَجُلٍ أَوْ رَجُلَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ [٢٩/٩]

1309- Hişâm b. Âmir der ki: Uhud savaşı sırasında Ensar, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve: "Yaralıyız ve çok yorgunuz" diyerek (o kadar kişiye ayrı ayrı kabir kazmanın zorluğundan) şikâyette bulundular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman kabirleri geniş kazın ve iki üç kişiyi bir mezara defnedin"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! En öne (kıbleye) kimi koyalım?" diye sorduklarında: *"İçlerinden Kur'ân'ı en iyi bilenini koyun"* buyurdu. Babam Ebû Âmir de bu şekilde kabirde Ensar'dan bir veya iki kişinin önünde konuldu.[1]

Ölünün Duyması

١٣١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا أَبِي، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ السُّدِّيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْمَيِّتَ يَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، غَيْرَ وَكِيعٍ [١١٣/٧]

1310- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gömülen kişi, yanından ayrılıp gidenlerin ayak seslerini duyar"* buyurmuştur.[2]

Kabirde Yaşananlar

١٣١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ الأَزْدِيِّ، عَنْ أَبِي الْحَجَّاجِ الثُّمَالِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَقُولُ الْقَبْرُ لِلْمَيِّتِ حِينَ يُوضَعُ فِيهِ: وَيْحَكَ يَا ابْنَ

---

[1] Tirmizî 3/213 (1713), İbn Mâce 1/497 (1560), Ebû Dâvud 3/211 (3215) ve Ahmed, *Müsned* 4/26 (16260).

[2] Ahmed, *Müsned* 2/586 (9755) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (777).

آدَمَ مَا غَرَّكَ بِي؟ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنِّي بَيْتُ الْفِتْنَةِ، وَبَيْتُ الظُّلْمَةِ، وَبَيْتُ الْوَحْدَةِ، وَبَيْتُ الدُّودِ، مَا غَرَّكَ بِي إِذْ كُنْتَ تَمُرُّ بِي "، قَالَ: فَإِذَا كَانَ مُسْلِمًا أَجَابَ عَنْهُ مُجِيبُ الْقَبْرِ، فَيَقُولُ: " أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ مِمَّنْ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ، فَيَقُولُ الْقَبْرُ: إِذًا أَعُودُ عَلَيْهِ خَضِرًا وَيَعُودُ جَسَدُهُ نُورًا، وَتَصْعَدُ رُوحُهُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْهَيْثَمِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَوَاهُ بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ مِثْلَهُ [٩٠/٦]

1311- Ebu'l-Haccâc es-Sumâlî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Ölü kabre konulunca kabir ona: «Yazık sana ey Âdemoğlu! Benden yana seni aldatan nedir? Sorgunun, karanlığın, yalnızlığın ve kurtların yeri olduğumu bilmiyor musun? Yanımdan geçip beni görmene rağmen seni aldatan neydi?» der. Kişi şâyet müslümansa onun adına kabirde cevap vermekle görevli olan kişi: «İyiliği emreden, kötülükten alıkoyan biri olması halinde ne yapacaksın?» diye sorunca, kabir: «Öyle ise onun için bir bahçeye dönerim. Bedeni bir nur olur ve ruhu âlemlerin Rabbine çıkar» der."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣١٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ أَنَّ أَحَدًا نَجَا مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ لَنَجَا مِنْهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ "، وَقَالَ بِأَصَابِعِهِ الثَّلاثَةِ فَجَمَعَهَا، كَأَنَّهُ يُقَلِّلُهَا، ثُمَّ قَالَ: " ضُغِطَ ثُمَّ عُوفِيَ "، كَذَا رَوَاهُ أَبُو حُذَيْفَةَ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سَعْدٍ، وَرَوَاهُ غُنْدَرٌ، وَغَيْرُهُ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَعْدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ سِنَانٍ، عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ [١٧٣/٣]

1312- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şâyet kabir azabından kurtulan olsaydı Sa'd b. Muâz kurtulurdu"* **buyurdu. Sonra onun da azabının az olduğunu ifade etmek için üç parmağını gösterdi ve:** *"(Üç defa) kabir tarafından sıkılıp bırakıldı"* **buyurdu.**[2]

١٣١٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُوَيْدٍ، حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ، عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 22/377 (942).

[2] Nesâî (4/82).

إِذَا مَاتَ الْعَبْدُ كَانَتِ الصَّلاةُ عِنْدَ رَأْسِهِ وَالصَّدَقَةُ عَنْ يَمِينِهِ وَالصِّيَامُ عِنْدَ صَدْرِهِ "، وَذِكْرُ حَدِيثِ الْقَبْرِ نَحْوُ حَدِيثِ الْبَرَاءِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، وَابْنِ الْمُنْكَدِرِ وَتَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِيهِ [١٤٦/٦]

1313- Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kul öldüğü zaman mezarında namazı başının ucunda, sadakası sağında, orucu da göğsünün yanında durur"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٣١٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ زَاذَانَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ، فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ "، فَذَكَرَ حَدِيثَ الْقَبْرِ بِطُولِهِ [٥٦/٩]

1314- Berâ der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Ensar'dan bir adamın cenazesine katıldım. Kabrine ulaştığımızda..." Sonrasında ravi kabir ile ilgili hadisi sonuna kadar nakleder.[1]

١٣١٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ مِنْ يَوْمٍ إِلا وَيُعْرَضُ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ مَقَاعِدُهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ "، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، حَدَّثَ بِهِ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ قَبِيصَةُ، عَنْ سُفْيَانَ وَزَادَ: " مَا دَامَتِ الدُّنْيَا "، وَتَفَرَّدَ بِهَذِهِ الزِّيَادَةِ، رَوَاهُ أَبُو زُرْعَةَ [١٣٧/٧]

1315- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her gün kabirde bulunanlara cennet veya cehennemdeki yerleri gösterilir"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Ebû Dâvud 3/210-211 (32012), İbn Mâce 1/494 (1549) ve Ahmed, *Müsned* 4/352 (18561).

[2] Buhârî (3240) ve Müslim (65/2866).

Kabir Üzerinde Yürümek, Namaz Kılmak ve Oturmak

١٣١٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا قَطَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْجَارُودُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لأَنْ يَطَأَ الرَّجُلُ عَلَى جَمْرَةٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَطَأَ قَبْرًا "، تَفَرَّدَ بِهِ الْجَارُودُ، عَنْ شُعْبَةَ [٢٠٧/٧]

1316- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin kor ateşine basması, kabir üzerine basmasından daha iyidir"* **buyurmuştur.**[1]

١٣١٧- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ الْعُثْمَانِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَدِينِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، أَخْبَرَ أَنَّ أَبَا إِدْرِيسَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلا تُصَلُّوا إِلَيْهَا " [٣٨/٩]

1317- Ebû Mersed el-Ğanevî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kabirlerin üzerinde oturmayın ve onlara doğru namaz kılmayın"* **buyurmuştur.**[2]

Kabir Ziyareti

١٣١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا شُعَيْبُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَقَدْ أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ أُمِّهِ "، الْحَدِيثَ بِطُولِهِ [٣٦٧/٧]

1318- Ebû Burde, babasından bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Daha önce kabir ziyaretini size yasaklamıştım, ancak*

---

[1] Ahmed, *Müsned* 2/514 (9071).

[2] Müslim (97/972), Tirmizî 3/358 (1050), Ebû Dâvud 3/214 (3229) ve Ahmed, *Müsned* 4/166 (17220).

Muhammed'e annesinin kabrini ziyaret etmesine izin verildi..." — Hadis aslında uzun bir metinle devam etmektedir — .[1]

١٣١٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَيْنٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ الطُّوسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ عَدِيٍّ، ثنا أَبُو جَنَابٍ الْكَلْبِيُّ، حَدَّثَنِي إِيَادُ بْنُ لَقِيطٍ الذُّهْلِيُّ، حَدَّثَتْنِي الْجَهْدَمَةُ امْرَأَةُ بَشِيرِ بْنِ الْخَصَاصِيَةِ، قَالَتْ: ثنا بَشِيرٌ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَدَعَانِي إِلَى الإِسْلامِ، ثُمَّ قَالَ لِي: " مَا اسْمُكَ؟ " قُلْتُ: نَذِيرٌ، قَالَ: " بَلْ أَنْت بَشِيرٌ " قَالَ: فَأَنْزَلَنِي الصُّفَّةَ فَكَانَ إِذَا أَتَتْهُ الْهَدِيَّةُ أَشْرَكَنَا فِيهَا، وَإِذَا أَتَتْه صَدَقَة صَرَفَهَا إِلَيْنَا، قَالَ: فَخَرَجَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَتَبِعْتُهُ، فَأَتَى الْبَقِيعَ، فَقَالَ: " السَّلامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ، وَإِنَّا بِكُمْ لاحِقُونَ، وَإِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، لَقَدْ أَصَبْتُمْ خَيْرًا كَثِيرًا كَبِيرًا ، وَسَبَقْتُمْ شَرًّا طَوِيلا "، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ، فَقَالَ: " مَنْ هَذَا؟ " قَالَ: فَقُلْتُ: بَشِيرٌ، قَالَ: " أَمَا تَرْضَى أَنْ أَخَذَ اللَّه سَمِعَكَ وَقَلْبَكَ وَبَصَرَكَ إِلَى الإِسْلامِ مِنْ رَبِيعَة الْفَرَسِ الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّ لَوْلاهُمْ لانْكَفَأَتِ الأَرْضُ بِأَهْلِهَا "، قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَا جَاءَ بِكَ؟ " قُلْتُ: خِفْتُ أَنْ تَنْكَبَّ أَوْ يُصِيبَكَ هَامَّةٌ مِنْ هَوَامِّ الأَرْضِ، [٢٦/٢]

1319- Beşîr b. el-Hasâsiyye bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimde beni İslam'a davet etti. Sonra bana: *"Adın ne?"* diye sordu. Ben: "Nezîr (uyarıcı)" karşılığını verdiğimde: *"Hayır! Sen Beşîr (müjdeleyici)sin!"* buyurdu. Sonrasında beni Suffe'ye yerleştirdi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hediye geldiğinde bizimle paylaşır, sadaka geldiğinde ise hepsini bize gönderirdi. Bir gece evinden çıkınca peşine düştüm. Bakî mezarlığına vardığında: *"Allah'ın selamı üzerinize olsun ey müminlerin diyarı! Bizler de size yetişeceğiz. Biz Allah'a aidiz ve tekrar ona döneceğiz. Büyük ve bol olan bir hayra nail olup, kötü bir dönemi geride bıraktınız"* dediğini işittim. Beni fark edince döndü ve: *"Kimsin?"* diye sordu. "Beşîr" dediğimde: *"Kendileri olmasa dünyanın içindekilerle birlikte yok olacağını iddia eden Rabîa kabilesi süvarileri içinden Allah'ın senin kulaklarını, gözlerini ve kalbini İslam'a yöneltmesine razı değil misin?"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Tabi ki razıyım" dediğimde: *"O zaman neden geldin?"* diye sordu. "Düşmenden veya vahşi hayvanların sana zarar vermesinden korktum" dedim.

---

[1] Müslim (106/977), Tirmizî 3/361 (1054), Nesâî (4/73) ve Ebû Dâvud 3/216 (3235).

١٣٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْحَرَّانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي مَالِكِ بْنِ ثَعْلَبَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، عَنْ أَبِي مُوَيْهِبَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: أَهَبَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَوْفَ اللَّيْلِ، فَأَتَيْنَا الْبَقِيعَ، فَقَالَ: " يَا أَبَا مُوَيْهِبَةَ، إِنِّي قَدْ أُمِرْتُ أَنْ أَسْتَغْفِرَ لأَهْلِ الْبَقِيعِ " فَأَتَاهُمْ فَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ، ثُمَّ قَالَ: " لِيَهْنَ لَكُمْ مَا أَصْبَحْتُمْ فِيهِ مِمَّا أَصْبَحَ فِيهِ النَّاسُ، أَقْبَلَتِ الْفِتَنُ كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ يَتْبَعُ بَعْضُهَا بَعْضًا، الآخِرَةُ شَرٌّ مِنَ الأُولَى " ثُمَّ قَالَ: " يَا أَبَا مُوَيْهِبَةَ، إِنِّي قَدْ أُوتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الدُّنْيَا وَالْخُلْدِ فِيهَا ثُمَّ الْجَنَّةِ وَخُيِّرْتُ بَيْنَ ذَلِكَ ، وَبَيْنَ لِقَاءِ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ وَالْجَنَّةِ قَالَ : قُلْتُ : بِأَبِي وَأُمِّي ، فَخُذْ مَفَاتِيحَ الدُّنْيَا وَالْخُلْدَ فِيهَا ، ثُمَّ الْجَنَّةَ ، فَقَالَ: " يَا أَبَا مُوَيْهِبَةَ، لَقَدِ اخْتَرْتُ لِقَاءَ رَبِّي وَالْجَنَّةَ "، ثُمَّ رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَبُدِئَ بِوَجَعِهِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ

1320- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Ebû Muveyhibe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece yarısı beni uyandırıp Bakî mezarlığına götürdü. Orada bana: *"Ey Ebû Muveyhibe! Bakî mezarlığında bulunanlara bağışlanma dilemem emredildi. Benimle gel"* buyurdu. Yanlarına gidip bağışlanma diledikten sonra: *"İnsanların içinde bulunduğu durumdan ziyade sizin içinde bulunduğunuz duruma sevinin. Fitneler, gecenin zifiri karanlığı gibi peş peşe gelmeye başladı. Gelen her bir fitne de gidenden daha kötü çıkıyor"* dedi.

Sonra bana: *"Ey Ebû Muveyhibe! Bana dünyanın hazinelerinin anahtarları ile dünyada ebedi kalma, sonra da cennet verildi. Sonra bunlar (anahtarlar ile dünyada ebedi kalma) ile Rabbime kavuşup cennete girme arasında seçim yapmam istendi"* buyurdu. Ona: "Anam babam sana feda olsun! Dünyanın hazinelerinin anahtarlarını ve orada ebedi kalmayı seç. Sonra da cenneti iste" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Muveyhibe! Ben Rabbime kavuşmayı ve cenneti seçtim"* buyurdu. Oradan döndükten sonra da vefatıyla sonuçlanacak olan hastalığı başladı.[1]

١٣٢٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ الرَّقِّيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّفَّارِ الرَّقِّيُّ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْفَرَّاءُ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/593 (16002) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 22/346-347 (871).

عَنْ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " كَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكَسْرِهِ حَيًّا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفَرَّاءُ، عَنِ الْفَزَارِيِّ [٩٥/٧]

1320/a- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinin ölüyken kemiklerini kırmak, diriyken kemiklerini kırmak gibidir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.